

WOORDENBOEK VAN DE LIMBURGSE DIALECTEN

DEEL III ALGEMENE WOORDENSCHAT

Sectie 2 Het huiselijk leven

Aflevering 2 Familie en seksualiteit

Colofon

ISBN 90-5179-262-X

1 e druk 2005

© 2005 H.H.A. van de Wijngaard, M.H. Lubbers

Exemplaren zijn rechtstreeks te bestellen

via Internet: www.gopher.nl

Gopher Publishers

Postbus 8018

3503 RA Utrecht

Telefoon: +31 (0)30 290 53 20

Fax: +31 (0)30 290 53 10

Dit werk is tot stand gekomen met steun van de Radboud Universiteit Nijmegen, de provincie Nederlands Limburg en de Nederlandse Organisatie voor Wetenschappelijk Onderzoek (NWO) te 's-Gravenhage.

Foto omslag: De familie Thijs-Thoonen in Vliermaal (rond 1945)

Foto: Roger Thijs, Mortsel

Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm of op enige wijze dan ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de auteur en de uitgever.

This book may not be reproduced by print, photoprint, microfilm or any other means, without written permission from the author and the publisher.

WOORDENBOEK VAN DE LIMBURGSE DIALECTEN

Opgezet door prof. dr. A. Weijnen,
voortgezet door prof. dr. R. van Hout en prof. dr. L. Draye

DEEL III ALGEMENE WOORDENSCHAT

Sectie 2
Het huiselijk leven

Aflevering 2
Familie en seksualiteit

door TON VAN DE WIJNGAARD en MARIËTTE LUBBERS

2005 Gopher Publishers, www.gopher.nl

Ten Geleide

bij aflevering III, 2.2, Familie en seksualiteit

Aflevering III, 2.2 vormt de afsluitende publicatie in een reeks van drie, waarin het huiselijk leven in al zijn facetten wordt behandeld. Naast de onderhavige aflevering zijn binnen deze sectie ook nog publicaties over het thema de woning (WLD III, 2.1) en eten en drinken (WLD III, 2.3) vervaardigd.

De methodiek en de opbouw van de lemmata in de afleveringen van de Algemene Woordenschat wordt uitvoerig beschreven in de Inleiding die is opgenomen in WLD III, 4.1: Vogels, pag. V-L. In dit Ten Geleide komen enkele specifieke zaken over de woordenschat met betrekking tot familie en seksualiteit ter sprake.

Aflevering III, 2.2 bevat de Limburgse dialectwoorden in verband met het familieleven, zoals benamingen voor geboorte en grootbrengen van kinderen, de diverse stadia in het leven van de mens van de wieg tot het graf, de afstamming, het gezin, de verwantschap en de diverse familieaangelegenheden zoals huwen, dopen en begraven. Ze wordt afgesloten met een paragraaf over de menselijke aspecten van het seksuele leven.

De aflevering heeft in thematiek een gedeeltelijke overlap met de nog te publiceren aflevering WLD III, 3.3 'Kerk en geloof'. Het gaat hierbij om de kerkelijke rituelen die bij 'huwen', 'dopen' en 'begraven' plaatsvinden en om lemmata als LIJKENHUISJE, KERKHOF, GRAF, GRAFSTEEN, BEENDEREN OP HET KERKHOF en DOODS-HOOFD, die thematisch gezien ook in WLD III, 2.2 een plaats hadden kunnen vinden. Er wordt in de inleidende teksten bij de relevante paragrafen verwezen naar de betreffende aflevering.

Overlap is er ook met de nog te publiceren aflevering WLD III, 1.3, die over kleding gaat. Dat betreft dan benamingen van de specifieke kleding voor huwelijk, doop en begrafenis. De redactie heeft gemeend dit dialectmateriaal in deze aflevering te moeten opnemen, omdat tijdens de redactiefase van WLD III, 2.2 nog niet duidelijk was of en wanneer de publicatie van de aflevering van het WLD over de kleding zou plaatsvinden. Deze werkwijze heeft er wel toe geleid, dat de opbouw van sommige paragrafen van WLD III, 2.2 op punten zal afwijken van de nog te verschijnen aflevering III, 2.2 van het *Woordenboek van de Brabantse Dialecten*. Bij de keuze van de lemmatitels is echter zoveel mogelijk uitgegaan van identieke opschriften, waardoor het gepresenteerde dialectmateriaal van beide woordenboeken vergelijkbaar blijft.

De WLD-site

De WLD-afleveringen van deel III gaan vergezeld van nauwkeurig gedocumenteerde teksten, de zogenoemde materiaalbases. Deze kunnen worden beschouwd als zeer gedetailleerde versies van de woordenboekafleveringen. In de materiaalbases zijn de bij de trefwoorden behorende dialectopgaven voorzien van een notering in fonetisch schrift en van hun precieze geografische localisering.

In deel I (Agrarische Woordenschat) en II (Niet-agrarische vakterminologieën) van WLD en WBD werden de dialectgegevens in druk op deze manier gepresenteerd. In deel III is er echter voor gekozen om de gedrukte woordenboekaflevering meer toegankelijk te presenteren, zonder fonetische documentatie maar met lexicale varianten die het ‘woordbeeld’ recht doen, zonder de reeksen plaatscodes maar met gebiedsomschrijvingen en frequentie-aanduidingen (zie de Inleiding op deel III van het WLD in de aflevering over de vogels (WLD III, 4.1) uit 2001).

De gedetailleerde dialectgegevens van de afleveringen van deel III van het WLD zijn langs elektronische weg raadpleegbaar. Zij zijn onder het menu ‘Materiaalbases’ op de website van het WLD terug te vinden: < <http://www.ru.nl/dialect/wld> >. De databanken kunnen op verschillende manieren worden geraadpleegd.

(1) De lemma’s kunnen op de eerste plaats als lopende tekst, naast de gepubliceerde woordenboektekst, worden ‘doorgebladerd’.

Hieronder volgt een voorbeeld uit de materiaalbasis van deze WLD-aflevering. Het betreft de materiaalbasis die hoort bij het lemma HUWELIJSUITZET:

uitzet *aatzèt*: Sint-Truiden Wb.: P 176; *oètzit*: Venlo Wb.: L 271; *èùtsét*:

Lommel Wl.: K 278; *uitzets oetzats*: Sittard Wb.: Q 020.

inbreng *ienbreng*: Venray Wb.: L 209, L 210, L 211, L 212a, L 216, L 216a, L 244a, L 245a.

trousseau (fr.) *troeso*: Maastricht Wb.: Q 095; Uikhoven Wl.: Q 013; *trø'sóó*: Meeswijk Wl.: L 424.

dot (fr.) *dot*: Hasselt Wb.: Q 002; Maastricht Wb.: Q 095; Sint-Truiden Wb.: P 176.

mitgift (du.) *mitgif mit'jif*: Kerkrade Wb. 2: Q 121, Q 121a, Q 121b, Q 121c, Q 121d, Q 121e.

Een regel begint met een vetgedrukt vernederlandst trefwoord, eventueel eerst gevolgd door de lexicale variant die is onderstreept en dan de eigenlijke opgaven in fonetisch schrift (SILManuscript IPA93), vervolgens de bron en ten slotte de Kloeke-codes van de vindplaats(en).

Met het bovenstaand fragment uit de materiaalbasis corresponderen de volgende regels uit de woordenboektekst (pag. 109):

uitzet (ook *uitzets*): Sittard, Sint-Truiden, Lommel en Venlo.

inbreng: Venray Wb.

trousseau (fr.): Meeswijk, Uikhoven en Maastricht.

dot (fr.): Sint-Truiden, Hasselt en Maastricht.

mitgift (du.) (*mitgif*): Kerkrade Wb. 2.

Bij trefwoorden met een groter verspreidingsgebied worden reeksen Kloeke-codes in de woordenboektekst vervangen door omschrijvingen van het type “verspr. Tongerlds.” of “freq. Oostlb.”.

(2) Op de tweede plaats kan men ook door het volledige materiaal van de aflevering zoeken op trefwoord, op begrip, op bron (vragenlijst, woordenboek of monografie) en op Kloeke-code. Dat wil zeggen dat men bijvoorbeeld kan opzoeken wat een **lijkbidder** is, welke dialectwoorden in de beide Limburgen voor moeder in gebruik zijn of welke benamingen voor zuigeling in het Maastrichts woordenboek werden opgenomen.

Hieronder volgt als voorbeeld een fragment van een zoekresultaat uit de materiaalbasis van deze WLD-aflevering. De zoekterm is **meetje** als trefwoord.

<i>Lemma</i>	<i>Trefwoord</i>	<i>Opgave</i>	<i>Bron</i>	<i>Plaatscode</i>
Grootmoeder	meetje	<i>meken</i>	Haspengouws Id.	
Grootmoeder	meetje	<i>meejke</i>	Niel-St.Truiden Wl.	P 213
Grootmoeder	meetje	<i>meeke</i>	ZND 35 (1941)	K 353
Grootmoeder	meetje	<i>meke</i>	ZND 35 (1941)	K 357
Grootmoeder	meetje	<i>meeke</i>	ZND 35 (1941)	L 360
Grootmoeder	meetje	<i>meeke</i>	ZND 35 (1941)	P 045
Grootmoeder	meetje	<i>meeke</i>	ZND 35 (1941)	P 046
Grootmoeder	meetje	<i>meeke</i>	ZND 35 (1941)	P 050
Grootmoeder	meetje	<i>meke</i>	ZND 35 (1941)	P 056
Grootmoeder	meetje	<i>meeke</i>	ZND 35 (1941)	P 058
Grootmoeder	meetje	<i>meeke</i>	ZND 35 (1941)	P 117
Grootmoeder	meetje	<i>meeke</i>	ZND 35 (1941)	P 176
Grootmoeder	meetje	<i>meeke</i>	ZND 35 (1941)	P 188
Grootmoeder	meetje	<i>meeke</i>	ZND 35 (1941)	Q 078
Oude vrouw	meetje	<i>meken</i>	Haspengouws Id.	
Oude vrouw	meetje	<i>meejke</i>	Niel-St.Truiden Wl.	P 213
Tante	meetje	<i>meeke</i>	ZND 11 (1925)	P 121
Tante	meetje	<i>meeike</i>	ZND 11 (1925)	Q 170

Het resultaat van de zoekopdracht laat zien dat **meetje** achttien maal aanwezig is in het materiaal van deze aflevering van het WLD. Uit kolom één blijkt dat het woord voorkomt in drie lemmata (Grootmoeder, Oude vrouw en Tante) en uit kolom vijf dat het werd opgetekend in zestien verschillende dialecten in de Belgische provincie Limburg (resp. Haspengouw, Tessenderlo, Paal, Bree, Meldert, Linkhout, Herk-de-Stad, Stokrooie, Stevoort, Nieuwerkerken, Ulbeek, Sint-Truiden, Hoepertingen, Niel-bij-St.-Truiden, Wellen en Grote-Spouwen). In kolom drie staan de dialectnoteringen in SILManuscript IPA93 en in kolom vier zijn de bronnen opgenomen, in dit geval dus de ZND vragenlijsten 11 en 35 en de dialectwoordenboeken uit Haspengouw en Niel-bij St.Truiden. Door op de site de Kloeke-codes aan te klikken, kan weer worden teruggegaan naar het plaatsnamenregister; door de bronnen te selecteren kan worden teruggekeerd naar de lijst van vragenlijsten en monografieën die in het WLD werden opgenomen.

De url van de website van het WLD luidt: <http://www.ru.nl/dialect/wld>.

Bronnen

Zie voor de verschillende soorten bronnen ook de Inleiding op deel III, die is opgenomen in de aflevering over de Vogels (WLD III, 4.1). Voor aflevering III, 2.2 werden ongeveer 69.000 gegevens in de database ingevoerd; daarvan werden er uiteindelijk ruim 61.500 in lemmata verwerkt. De gegevens zijn afkomstig uit de volgende bronsoorten:

a. Vragenlijsten

Belangrijkste bronnen voor WLD III, 2.2 waren de Nijmeegse vragenlijsten N 84 uit 1981 over zwangerschap en geboorte, N 86 uit 1981 over het menselijk leven in het algemeen, N 87 uit 1981 over gezin, verwantschap, huwelijk, geboorte en begrafenissen, N 96D uit 1990 over huwen, dopen, begraven en seksualiteit, N 10C (zj) over seksualiteit, N 25 uit 1964 over kleding en N 115 uit 2003, een aanvullende vragenlijst over familie en seksualiteit, die in de provincie Belgisch Limburg werd verspreid.

Vragenlijsten DC 5 uit 1937 en DC 12a uit 1943 van het Meertens Instituut leverden o.a. veel gegevens voor de paragraaf over afstamming, gezin en verwantschap.

Vragenlijsten VC 3 uit 1937 en VC 30 uit 1964 van het Meertens Instituut leverden materiaal en informatie voor de paragraaf over overlijden en begraven.

Belangrijke andere schriftelijke bronnen waren de SGV-enquête uit 1914 en de diverse ZND-vragenlijsten van het Instituut voor Naamkunde en Dialectologie van de KU Leuven.

Van de monografisch bronnen van ZND (“ZND m”, zie de Inleiding bij deel III, hoofdstuk 5, Bronnen) komen in deze aflevering voor:

Daenen (P 179, Aalst-bij-St.-Truiden).

Dupont, J. (zj, hs), materiaalverzameling in handschrift uit Bree (L 360).

Eppe (Q 278, Eupen).

Franssen (Q 012, Rekem).

GrGr: Grootaers, L. & J. Grauls (1930), *Klankleer van het Hasseltsch dialect*. Leuven.

Hendrikx (Q 167, Koninksem).

Houben, J. (1905), *Het dialect der stad Maastricht*. Maastricht.

Kessen (Q 095, Maastricht).

Klingeels (P 176, Sint-Truiden).

Langohr, J. (1936), *Het Zuidnederlandsch dialectgebied van Overmaas*. Leuven.

Leemans (P 188, Hoepertingen).

Matthys, R. (1946), *Toponymie van Loo, bewerkt naar oude en moderne bronnen*. Licentiaatsverhandeling KU Leuven.

Overstraeten, van (Q 021, Geleen).

Raymaekers, A. (1926), *Het dialect van Loksbergen*. Licentiaatsverhandeling KULEuven.

Saenen (Q 002, Hasselt).

Swarts (Q 167, Koninksem).

Sybers (L 372, Maaseik).

Thomassen (Q 088, Lanaken).

Vanderbeeken (Q 156, Borgloon).

Van Elst (Q 083, Bilzen).

Welter, W. (1929), *Studien zur Dialektgeographie des Kreises Eupen*. Bonn.

b. Canonieke woordenboeken

De onderstaande lijst van Limburgse dialectwoordenboeken werd geëxcerpeerd in verband met de woordenschat rondom de thema's familie en seksualiteit. In enkele lemmata is het materiaal zelfs geheel uit de woordenboeken afkomstig. De citeerafkorting van de woordenboeken, zoals die steeds in het tweede deel van de bronvermeldingen bij de lemmata is terug te vinden, staat daarbij voor het betreffende woordenboek. Achter de titel van het woordenboek is/zijn de Kloeke-code(s) opgenomen.

Beverlo Wb.	Vandermeeren, L. (1995), <i>Het Bjêvels</i> . Beverlo. (K 318)
Bree Wb.	Schoofs, R. (1988, 2e dr. 1996), <i>Woordenboek van het dialect van Bree en omgeving</i> . Bree. (L 317, L 358, L 360, L 363, L 364, L 366, L 367, L 368, L 415, L 416, L 417)
Diepenbeek Wb.	Castermans, J. (2000), <i>Diepenbeeks – eigenwoordig en eigenzinnig</i> . Diepenbeek. (Q 071)
Echt Wb.	Geurts, R. (1988), <i>Seppig wiej ein smawtpaer</i> . Echt. (L 381)
Eupen Wb.	Tonnar, A. & W. Evers (1899), <i>Wörterbuch der Eupener Sprache</i> . Eupen. (Q 284)
Genk Wb.	Geraerts, A. e.a. (z.j.), <i>Gênker Woerdeleest</i> . Genk. (Q 003)
Gennep Wb.	Dinter, W. van e.a. (1993), <i>Dialectwoordenboek van de gemeente Gennep. Een keuze uit de woordenschat van het dialect van Gennep, Heijen, Milsbeek, Ottersum en Ven-Zelderheide</i> . Gennep. (L 163, L 163a, L 163b, L 164, L 165)
Gronsveld Wb. 1	Jaspars, G. (1979), <i>Groëselder Diksjenér. Woordenboek van het Gronsvelds dialect</i> . Gronsveld. (Q 193)
Gronsveld Wb. 2	Jaspars, G. e.a. (2000), <i>Woordenboek van het Gronsvelds</i> . Gronsveld. (Q 193)
Hamont Wl.	Bernaerts, J. (1963), <i>Idioticon van het dialect van Hamont</i> . Onuitgeg. licentiaatsverh. Leuven. (L 286)
Hamont-Achel Wb.	Bernaerts, J. (1991), <i>Hamonts-Achels dialectwoordenboek. Etymologische verkenningen in het dialect van Hamont en Achel</i> . Hamont. (L 282, L 286)
Haspengouws Id.	Rutten, A. (1890), <i>Bijdrage tot een Haspengouwsch Idioticon</i> . Antwerpen. (—)
Hasselt Wb.	Staelens, X. (1982), <i>Dieksjenèèr van t (H)essels</i> . Hasselt. (Q 002)
Heerlen Wb. 1	Jongeneel, J. (1884), <i>Dorpsspraak van Heerle</i> . Heerlen. (Q 113)
Heerlen Wb. 2	Veldeke Heële en umsjtrieëke (2000), <i>Woadbook Heëlesj-Hollendsj. Woordenboek Heerlens-Nederlands</i> . Heerlen. (Q 113)
Kerkrade Wb. 1	Amkreutz, L. e.a. (1987), <i>Kirchröadsjer Dieksiejoneer</i> . Kerkrade. (Q 121, Q 121a, Q 121b, Q 121c, Q 121d, Q 121e)

- Kerkrade Wb. 2** Amkreutz, L. e.a. (2e dr. 1997), *Kirchröadsjer Dieksiejoneer*. Kerkrade. (Q 121, Q 121a, Q 121b, Q 121c, Q 121d, Q 121e)
- Kortesseem Wb.** Oris, J. (2000), *Diksjeenêr van Kotsove*. Kortesseem. (Q 074)
- Limburgs Id.** Maassen, M. & J. Goossens (1975), *Limburgs Idioticon. Verzameling dialectwoorden (Woordenzangen), van 1885 tot 1902 verschenen in het tijdschrift "t Daghet in den Oosten"*. Tongeren. (—)
- Lommel Wl.** Jansen, J. (1966), *Idioticon van het dialect van Lommel*. Onuitgeg. licentiaatsverh. Leuven. (K 278)
- Maaseik Wb.** Donck, E. van der (z. j. [1980]), *Maaseik en zijn Maaslandse taal*. Beek. (L 372)
- Maastricht Wb.** Endepols, H.J. (1955, 4e dr. 1985), *Woordenboek of Diksjeenaer van 't Mestreechs*. Maastricht. (Q 095)
- Meerlo-Wanssum Wb.** Voort, Th. van de (1973), *Het dialect van de gemeente Meerlo-Wanssum*. Amsterdam. (L 214, L 214a, L 215, L 217, L 245b, L 246a)
- Meeswijk Wl.** Janssen, J. (1964), *Idioticon van het dialect van Meeswijk*. Onuitgeg. licentiaatsverh. Leuven. (L 424)
- Meeuwen Wl.** Kelchtermans, J. (1964), *Idioticon van het dialect van Meeuwen*. Onuitgeg. licentiaatsverh. Leuven. (L 364)
- Meijel Wb.** Cromptvoets, H. (1991), *Méels Woordeboek*. Meijel. (L 265)
- Niel-St.Truiden Wl.** Smets, W. (1966), *Idioticon van het dialect van Niel-bij-St.Truiden*. Onuitgeg. licentiaatsverh. Leuven. (P 213)
- Roermond Wb.** Kats, J.C.P. (1985), *Remunjs Waordeboek*. Roermond. (L 329)
- Sint-Truiden Wb.** 't Neigemènneke (1995), *Sintruinse Diksjeonèer*. Sint-Truiden. (P 176)
- Sittard Wb.** Schelberg, P.J.G. (1979), *Woordenboek van het Sittards dialect met folkloristische aantekeningen*. Amsterdam. (Q 020)
- Stokkem Wb.** Venken, M. e.a. (1990), *'n Manjel Stokkemer wèurd*. As. (L 423)
- Tegelen Wb.** Houx, J. e.a. (1968), *Tegels Dialek. Uiteenzetting over de klankleer, spraakkunst en woordenschat van het dialect van Tegelen*. Maastricht. (L 270)
- Tongeren Wb.** Stevens, A. (1986), *Túngersë Diksjeenêr*. Tongeren. (Q 162)
- Tungelroy Wb.** Kooijman, G. (1985), *Thematisch Woordenboek van het Tungelroys*. Amsterdam. (L 318b)
- Uikhoven Wl.** Bollen, G. (1987), *Plat Ukevers. Woorden en wendingen uit het dialect van Uikhoven*. Uikhoven. (Q 013)
- Valkenburg Wb.** Dorren, Th. (1917, 2e dr. 1928), *Woordenlijst uit het Valkenburgsch Plat, met etymologische en andere aantekeningen*. Valkenburg. (Q 101)
- Venlo Wb.** Alsters, A. e.a. (1993), *Venloos Woordenboek*. Venlo. (L 271)

- Venray Wb.** Schols, W. & G. Linssen (1991), *Venrays woordenboek. Woordenschat, klankkarakter, systeem, structuur en gebruik van de Venrayse taal*. Venray. (L 209, L 210, L 211, L 212a, L 216, L 216a, L 244a, L 245a)
- Weertlands Wb. 1** Berg, J. van den e. a. (1983), *Weertlands Woordenboek*. Weert. (L 287, L 288, L 288a, L 288b, L 288c, L 289, L 289a, L 289b, L 289p, L 289q, L318a, L 318d, L 318e)
- Weertlands Wb. 2** Hermans, P. e.a. (1998), *De Weertlandse Dialecten*, Weert. (herwerking van het Weertlands Wb.; zie boven voor de plaatsen)
- Zonhoven Wl.** Remans, R. (1965), *Idioticon van het dialect van Zonhoven*. Onuitgeg. licentiaatsverh. Leuven. (Q 001)
- Zonhoven Wb.** Achten, E. & L. Achten, (1996), *Het Zonhovens Woordenboek*. Zonhoven. (Q 001)

c. Overige bronnen

In het derde deel van de bronvermeldingen bij de lemmata kunnen bibliografische verwijzingen naar de twee geëxcerpeerde tijdschriften *Veldeke* en *Heem* zijn opgenomen en daarnaast soms verwijzingen naar de hierna volgende lijst van publicaties. In de materiaalbases bij de lemmata, die via internet raadpleegbaar zijn, zijn alle bewijspplaatsen volledig uitgescheven.

- Abrahams, P. (1981), *Ei pötje mit perikke. Uitdrukkingen en gezegden uit het Leudalkwartier*. Maasbree.
- Achten, P. (1995³), *Djonkappërslatijn. Hôessëlsë Diksjeñêeer*. Hasselt.
- Alsters-van der Hor, J. (1987), Dialekschrieve: ein kwestie van onverschilligheid of toewieding? Ein pleidoei, in: *Veldeke* 62.2, 28-30.
- Bakkes, P.J.A. (zj, hs), *Woordverzameling in handschrift* (dialect van Montfort; aanwezig NCDN).
- Beenen, P.H.H. (1973), *Dialect en volkskunde van Herten*. Roermond.
- Beets, A. (1918), Woorden en uitdrukkingen uit Heerlen. Verzameld door wijlen W. A. Oudemans 1891- 1892, in: *Driemaandelijks Bladen* 18, 24-43.
- Bertrand, J. (1946), *Vrung va Oze Leve Hier*. Haelen.
- Bisschops, M. (1994), *Zumpelvelder Wäöd. Eerste woordenlijst van het Simpelvelds dialect*. Simpelveld.
- Boer, F. de & Z. Zoons (1988), *Mestreechter gezègkdes en oetdrökkinge*. Maastricht.
- Bosch, J.H.W. (1974), *Bijdrage tot de geschiedenis van Schinveld*. Sittard.
- Clout, C. (1990), Wie sjoenen oos limburg(s) is ..., in: H. Beurskens & P. Derks (red.), *Rond de toren. Uit de geschiedenis van Heel, van Catualium*. Heel. 214-222.
- Coumans, J., P. Geelen & J. Kuris (1993), *Rijstartele of veters? Mestreechs of Nederlands. Een leerboekje voor jeugdigen over het Maastrichts/Nederlands*. Maastricht.
- Cuyper, J. (1890), Iets over het dialect van Neeritter, in: *Onze Volkstaal* 3, 146-150.
- Daelen, J. van (1933-41), *Venloos Waordebook* (typoscript; aanwezig NCDN).
- Delsen, L. (1982), Oetdrökkinge, in: *Heemklank* 5.4, 37-41.
- Dolmans, H. (zj.hs), *Woordenlijst van het Rothems* (Q 99a) (aanwezig NCDN).

- Dols, W. (1953), *Sittardse diftongering. Een hoofdstuk uit de historische grammatica*. (Posthume uitgave verzorgd door J.C. van de Bergh). Sittard.
- Gooren, D. (1974) = brief van Dagobert Gooren van 26 april 1974 (aanwezig NCDN).
- Goossens, H. (1981), *Ubach over Worms, van Overworms kwartier tot gemeente Landgraaf*. Ubach over Worms.
- Goossens, P. (zj, hs), *Eigen materiaalverzameling van Pieter Goossens* (aanwezig NCDN).
- Heyden, L. van der (1927), *Zittesjen A.B.C.* Sittard.
- Heynen, P. (1960sq), *Verzameling dialectwoorden over de landbouw, godsdienst enz.* (dialect van Margraten; handschrift; aanwezig NCDN).
- Houben, J.H.H. (1905), *Het dialect der stad Maastricht*. Maastricht.
- Janssen, A. (1949), *Bijdrage tot de landbouwwoordenschat van de Voerstreek* (Licentiaatsverh. Universiteit Luik; aanwezig NCDN).
- Jaspar, E. (1921-28), *Bonte Blomme. Gedichte in Mastreechs Dialek*. Mastreech.
- Kats, J. (1939), *Het Phonologisch en morphologisch systeem van het Roermondsch dialect*. Roermond.
- Litjens, G. & A. van Soest (1990), *En haffel Ârces/Lôms*. Horst.
- Maar, H. van der (zj, hs), *Materiaalverzameling van het Klimmens* (aanwezig NCDN).
- Mertens, A.M. (1885a/b), Het Limburgs dialect, in: *Onze Volkstaal* 2, 203-265.
- Oudemans, W. (1918), *Woorden en uitdrukkingen uit Heerlen*. z.p.
- Pauwels, J.L. (1933), *Enkele bloemnamen in de Zuidnederlandse dialecten*. Den Haag.
- Rademaekers, H. (1958), *Sancta Innocentia*. Roermond.
- Roebroek, J.L.H. (1886), *Dialect van Beek-Elsloo* (handschrift; aanwezig NCDN).
- Rutten, F. (1959), *Novellen (in Sittards dialect)*. Sittard.
- Switten, M. (1972-76), Zonhovense woorden, in: *Gemeentebld jrg. 1972-76*, 15 pag. in 11 afl.
- Theunissen, J. (1979), *Soeur Petiteke*. Eijsden. [Stichting Eijdsens Verleden].
- Urlings, R. (zj.hs), *Het dialect van Geleen* (handschrift; aanwezig NCDN).
- Verheggen, P. (zj.hs), *Woordenlijst van het Maasniels* (aanwezig NCDN).
- Vossen, A.F. (1966-68), Nederweertse woorden opgetekend van 1936 tot 1952, in: *Weekblad voor Nederweert en omstreken 1966-1968*.
- Vreuls, E. (zj, hs), *Materiaalverzameling uit Heerlen* (aanwezig NCDN).
- Vrijdag, E. (1950sq), Woordenlijst van oude en verouderde en ongewone woorden en woordvormen (verzameld en gekozen uit de volkstaal) van Mheer-Banholt naar uitspraak en woordenschat der geborenen voor 1870, I-XVI, in: *Veldeke* 25 (1950-1951), 43-44, 61-63; *Veldeke* 26 (1951-1952), 11, 23-24, 77, 90-91; *Veldeke* 27 (1952-1953), 10-11, 25, 57-58; *Veldeke* 28 (1953-1954), 14-15, 28-30, 81-82; *Veldeke* 29 (1954-1955), 12-15, 82-83; *Veldeke* 30-31 (1955-1956), 85-86 en *Veldeke* 32 (1957), 12-14.
- Vromen, W. (zj, hs), *Oet t awd boerelaeve* (dialect van Merkelbeek; aanwezig NCDN).
- Welter, W. (1929), *Studien zur Dialektgeographie des Kreises Eupen*. Bonn.
- Welter, W. (1933), *Die niederfränkischen Mundarten im Nordosten der provinz Lüttich*. Den Haag.

Wijnhoven, br. F. (zj, hs), *Woordverzameling van het dialect van Wanssum* (aanwezig NCDN).
 Zits, E. (1989-90), Wae gebroek ze nog?, in: *Heemklank* 12.4, 43-44; 13.1, 332-34.

Speciale bibliografie

Voor de samenstelling van de toelichtingen bij de lemmata werd gebruik gemaakt van de volgende bibliografie:

Antwerps Wb. 1: Cornelissen, P.J. & J.B. Vervliet (1899-1903), *Idioticon van het Antwerpsch dialect (stad Antwerpen en Antwerpse Kempen)*. Gent.
Hagelands Wb. 1: Tuerlinckx, J.F. (1886), *Bijdrage tot een Hagelandsch Idioticon*. Gent.
Nijhoffs Wb.: Clerck, W. de (1981), *Nijhoffs Zuidnederlands Woordenboek*. 's-Gravenhage, Antwerpen.
RhWb.: Müller, J. e.a. (1928-1971), *Rheinisches Wörterbuch*. Bonn, Berlin. (9 delen).
Schuermans: Schuermans, A.J. (1865-1870), *Algemeen Vlaamsch Idioticon*. Leuven.
Verdam: Verdam, J. (1911; 1981), *Middelnederlandsch Handwoordenboek*. 's-Gravenhage.
WBD: Weijnen, A., J. van Bakel e.a. (1967—), *Woordenboek van de Brabantse Dialecten (WBD)*. Assen, Groningen, verschijnt in delen en afleveringen.
Weijnen Etym. Wb.: Weijnen, A.A. (1996), *Etymologisch dialectwoordenboek*. Assen.
WLD: Weijnen, A., J. Goossens e.a. (1983—), *Woordenboek van de Limburgse Dialecten (WLD)*. Assen, Groningen, verschijnt in delen en afleveringen.
WVD: Devos, M., H. Ryckeboer e.a. (1979—), *Woordenboek van de Vlaamse Dialecten (WVD)*. Gent-Tongeren, verschijnt in delen en afleveringen.

Kaarten en afbeeldingen

De kaarten zijn getekend met behulp van de programmatuur die in samenwerking met de afdeling automatisering van het Meertens Instituut van de KNAW in Amsterdam is ontworpen. De kaarten zijn in een afzonderlijke paragraaf achter in het boek geplaatst.

De foto's in deze aflevering zijn afkomstig van: de heer R.Thijs uit Mortsel (de omslagfoto en afb. 1., 2. en 6. op p. 3, 18 en 122); de heer J. Ruijters uit Echt (afb. 3. en 9. op p. 42 en 153); de heer A. Quadens uit Kontich (afb. 4., p. 101); mevrouw A. Schreuders, 'Nostalnu' te Susteren (afb. 5., p. 108); Gemeentemuseum Echt-Susteren te Echt (afb. 8., p. 149); Katholiek Documentatie Centrum, Radboud Universiteit te Nijmegen (afb. 7., p. 132.).

Op de WLD-site zullen behalve foto's van bovengenoemde personen en instituten ook nog foto's geplaatst worden van de heer Fr. Janssens uit Genk en de heer Fr. Bakker uit Nijmegen-Oosterhout.

Financiële steun en begeleiding

Dit werk is tot stand gekomen met steun van de Provincie Nederlands Limburg, de Radboud Universiteit Nijmegen en de Nederlandse organisatie voor Wetenschappelijk Onderzoek (NWO) te 's-Gravenhage. De wetenschappelijke projectleiding was in handen van prof. dr. R. van Hout en prof. dr. L. Draye.

Mariëtte Lubbers
Ton van de Wijngaard
augustus 2004

Inhoudsopgave

Sectie 2: Het huiselijk leven
Aflevering 2: Familie en seksualiteit

Ten Geleide	V	Slabbetje, spuugdoekje (kaart 18)	23
Inhoudsopgave	XV	Zuigfles (kaart 19)	24
		Speen (kaart 20)	25
1 Menselijk leven in het algemeen	1	Fopspeen (kaart 21)	26
		Zogen, voeden (overg.) (kaart 22)	27
<i>1.1 Algemeen</i>	<i>1</i>	Aan de borst zijn	28
Man, manspersoon (kaart 1)	1	Min, voedster (kaart 23)	29
Vrouw, vrouwspersoon (kaart 2)	2	Boertje	29
		Spenen	30
		Niet zindelijk	30
<i>1.2 Kinderen krijgen en grootbrengen</i>	<i>4</i>	Zindelijk (kaart 24)	31
<i>1.2.1 Geboorte</i>	<i>4</i>	Kinderwagen, wandel- wagen	32
In verwachting zijn (kaart 3)	4	Box (kaart 25)	32
Menstruatie (kaart 4)	6	Toestel waarin een kind leert lopen	33
Menstrueren	7	Opvoeden, grootbrengen	33
Miskraam (kaart 5)	8	Kind (troetelnaam)	34
Een miskraam krijgen	8	Verwend kindje	37
Bevallen (kaart 6)	9	Straf geven	39
Barensweeën (kaart 7)	10	Garde (kaart 26)	39
Vruchtvlies	11	Stok of twijg om een kind te straffen (kaart 27)	40
Geboren worden (kaart 8)	12	Zakgeld (kaart 28)	41
Nageboorte (kaart 9)	12		
Baby, zuigeling (kaart 10)	13	<i>1.3 Levensstadia</i>	43
Vroedvrouw (kaart 11)	15	Leeftijd, ouderdom (kaart 29)	43
Baker (kaart 12)	16	Jong (bn.)	43
Kraamverzorgster (kaart 13)	17	Kind (kaart 30)	43
Kraambed	17	Meisje (kaart 31)	45
Op kraambezoek gaan	18	Jongen (kaart 32)	46
<i>1.2.2 Een kind grootbrengen en opvoeden</i>	<i>19</i>	Puber	48
Wieg (kaart 14)	19	Jeugd, jongelieden	50
Luiermand	19	Minderjarig (kaart 33)	51
Navelbandje (kaart 15)	20	Meerderjarig (kaart 34)	52
Luier (kaart 16)	21	Volwassen, volgroeid (kaart 35)	52
Sluitspeld (kaart 17)	22		

Jonge vrouw	53	Half- of stiefzuster	
Getrouwde vrouw		(kaart 60)	86
(kaart 36)	54	Grootouders (kaart 61)	86
Vrijgezel	54	Grootvader (kaart 62)	87
Gepensioneerd (zijn)	55	Grootmoeder (kaart 63)	89
Oud, bejaard (kaart 37)	56	Kleinkinderen (kaart 64)	91
Oude vrouw (kaart 38)	56	Kleinzoon (kaart 65)	92
Oude man (kaart 39)	58	Kleindochter (kaart 66)	92
Kinds (kaart 40)	59	Schoonouders (kaart 67)	93
		Schoonvader (kaart 68)	93
<i>1.4 De dood</i>	61	Schoonmoeder (kaart 69)	94
Hijgen naar adem,		Schoonzoon (kaart 70)	94
reutelen (kaart 41)	61	Schoondochter	
Sterven (kaart 42)	62	(kaart 71)	95
Sterfbed	64	Zwager (kaart 72)	95
Dood (bn.) (kaart 43)	64	Schoonzuster (kaart 73)	96
Dood (zn.)	65	Oom (kaart 74)	96
		Suikeroom (kaart 75)	97
		Tante (kaart 76)	98
2 Afstamming, gezin		Suikertante (kaart 77)	98
en verwantschap	67	Neef (kaart 78)	99
		Nicht (kaart 79)	100
Afkomst (kaart 44)	67	Heerom	100
Van hoge afkomst	67	Heerbroer	101
Geslacht (kaart 45)	68	Heerneef	101
Tak van een geslacht	69		
Verwantschap	69		
Nazaat	70	3 Verkeren, verloven	
Familie (kaart 46)	70	en huwen	103
Gezin (kaart 47)	71		
Ouderlijk huis	71	<i>3.1 Verkeren en verloven</i>	103
Hij aardt naar zijn vader	72	Koppelen	103
Ouders (kaart 48)	74	Verkering (kaart 80)	103
Vader (kaart 49)	75	Verkering hebben	104
Moeder (kaart 50)	76	Jongen met wie een	
Enig kind	77	meisje verkering heeft	
Jongste kind (kaart 51)	78	(kaart 81)	105
Tweeling (kaart 52)	80	Meisje met wie een	
Oudste zoon	80	jongen verkering heeft	
Zoon (kaart 53)	80	(kaart 82)	106
Dochter (kaart 54)	81	Jongen met wie een	
Broer (kaart 55)	82	meisje verloofd is	107
Zuster (kaart 56)	83	Meisje met wie een	
Stiefvader (kaart 57)	83	jongen verloofd is	107
Stiefmoeder (kaart 58)	84		
Stiefkinderen	84	<i>3.2 Huwen</i>	109
Stiefzoon	85	Huwelijksuitzet	109
Stiefdochter	85	In ondertrouw gaan	
Half- of stiefbroer		(kaart 83)	109
(kaart 59)	85	Trouwen (kaart 84)	110

Huwelijk (kaart 85)	110	5 Overlijden en begraven	133
Door zwangerschap gedwongen huwelijk	111	<i>5.1 Afleggen en opbaren</i>	133
Bruidsjapon (kaart 86)	111	Dode (kaart 102)	133
Bruidssluier (kaart 87)	112	Afleggen van een dode (kaart 103)	133
Trouwkostuum bruide- gom (kaart 88)	112	Doodskleed (kaart 104)	134
Trouwboekje (kaart 89)	113	Lijkstro	136
Bruidspaar	113	Opgebaard zijn	137
Bruid	113	Wachthouden bij een dode (kaart 105)	137
Bruidegom (kaart 90)	114	Dodenwake	138
Getuige	114	In de doodskist leggen (kaart 106)	138
Getuige zijn (kaart 91)	115	Doodskist (kaart 107)	138
Bruidsjonker	116	Deksel van een doodskist	139
Bruidsmeisje (kaart 92)	116	Lijkbaar	139
Ereboog voor het bruidspaar	117	Iemands overlijden aanzeggen (kaart 108)	140
Bruidsstoet	117	Lijkbidder	142
Bruiloft (kaart 93)	117	Rouwbrief	143
Huwelijksgeschenk	118	<i>5.2 Begraven</i>	144
Echtgenoot (kaart 94)	118	Ter begrafenis gaan (kaart 109)	144
Echtgenote (kaart 95)	119	De dode naar de kerk brengen	144
De echtelijke staat	120	Lijkweg	145
Ongehuwd samenleven	120	Drager van de doodskist	145
Het huwelijk ontbinden	122	Lijkwagen (kaart 110)	145
4 Doop- en geboorte- feest	123	Begravenis (kaart 111)	146
<i>4.1 Algemeen</i>	123	Begraven	146
Dopeling (kaart 96)	123	Doodgraver	147
Noemen	123	Begravenismaal	147
Heten (kaart 97)	124	Bidprentje (kaart 112)	148
Peetoom (kaart 98)	124	<i>5.3 Rouwkleding</i>	150
Plaatsvervangende peetoom	125	Rouwkleding	150
Peettante (kaart 99)	125	Rouwsluier (kaart 113)	150
Plaatsvervangende peettante	127	Rouwpoffer, rouwmuts	150
Petekind (kaart 100)	128	Rouwsluier aan een hoed	151
Doopsuiker	128	Hoge hoed bij begrafenis (kaart 114)	151
Beschuit met muisjes	129	Spotnaam voor een hoge hoed	152
<i>4.2 Doopkleding</i>	130		
Doopjurkje (kaart 101)	130		
Doopmutsje	130		
Doopdekentje	130		
Doopsprei	131		

5.4	<i>Nabestaanden</i>	154	Manziek	162
	Weduwe (kaart 115)	154	Masturberen (kaart 118)	163
	Weduwnaar (kaart 116)	154	Geslachtsgemeenschap	
	Wees	155	hebben	164
	Voogd (kaart 117)	156	Overspel plegen	167
			Buitenechtelijk kind	
			(kaart 119)	168
6	Het seksuele leven	157	Ongehuwde moeder	169
	Kuis	157	Minnaar	169
	Onkuis	158	Minnares	170
	Preuts	159	Zedelijk slecht meisje	171
	Geil, wellustig	159	Prostituée	172
	Vrouwziek	160	Pooier	173

Kaarten

1. Man, manspersoon	175	31. Meisje	190
2. Vrouw, vrouwspersoon	176	32. Jongen	191
3. In verwachting zijn	176	33. Minderjarig	191
4. Menstruatie	177	34. Meerderjarig	192
5. Miskraam	177	35. Volwassen, volgroeid	192
6. Bevallen	178	36. Getrouwde vrouw	193
7. Barensweeën	178	37. Oud, bejaard	193
8. Geboren worden	179	38. Oude vrouw	194
9. Nageboorte	179	39. Oude man	194
10. Baby, zuigeling	180	40. Kinds	195
11. Vroedvrouw	180	41. Hijgen naar adem, reutelen	195
12. Baker	181	42. Sterven	196
13. Kraamverzorgster	181	43. Dood (bn.)	196
14. Wieg	182	44. Afkomst	197
15. Navelbandje	182	45. Geslacht	197
16. Luier	183	46. Familie	198
17. Sluitspeld	183	47. Gezin	198
18. Slabbetje, spuugdoekje	184	48. Ouders	199
19. Zuigfles	184	49. Vader	199
20. Speen	185	50. Moeder	200
21. Fopspeen	185	51. Jongste kind	200
22. Zogen, voeden (overg.)	186	52. Tweeling	201
23. Min, voedster	186	53. Zoon	201
24. Zindelijk	187	54. Dochter	202
25. Box	187	55. Broer	202
26. Garde	188	56. Zuster	203
27. Stok of twijg om een kind te straffen	188	57. Stiefvader	203
28. Zakgeld	189	58. Stiefmoeder	204
29. Leeftijd, ouderdom	189	59. Half- of stiefbroer	204
30. Kind	190	60. Half- of stiefzuster	205
		61. Grootouders	205

62. Grootvader	206	92. Bruidsmisje	221
63. Grootmoeder	206	93. Bruiloft	221
64. Kleinkinderen	207	94. Echtgenoot	222
65. Kleinzoon	207	95. Echtgenote	222
66. Kleindochter	208	96. Dopeling	223
67. Schoonouders	208	97. Heten	223
68. Schoonvader	209	98. Peetoom	224
69. Schoonmoeder	209	99. Peettante	224
70. Schoonzoon	210	100. Petekind	225
71. Schoondochter	210	101. Doopjurkje	225
72. Zwager	211	102. Dode	226
73. Schoonzuster	211	103. Afleggen van een	
74. Oom	212	dode	226
75. Suikeroom	212	104. Doodskleed	227
76. Tante	213	105. Wachthouden bij	
77. Suikertante	213	een dode	227
78. Neef	214	106. In de doodskist	
79. Nicht	214	leggen	228
80. Verkering	215	107. Doodskist	228
81. Jongen met wie een		108. Iemands overlijden	
meisje verkering heeft	215	aanzeggen	229
82. Meisje met wie een		109. Ter begrafenis gaan	229
jongen verkering heeft	216	110. Lijkswagen	230
83. In ondertrouw gaan	216	111. Begrafenis	230
84. Trouwen	217	112. Bidprentje	231
85. Huwelijk	217	113. Rouwsluier	231
86. Bruidsjapon	218	114. Hoge hoed bij	
87. Bruidssluier	218	begrafenissen	232
88. Trouwkostuum		115. Weduwe	232
bruidegom	219	116. Weduwnaar	233
89. Trouwboekje	219	117. Voogd	233
90. Bruidegom	220	118. Masturberen	234
91. Getuige zijn	220	119. Buitenechtelijk kind	234

Afbeeldingen

1. Man & vrouw	3	6. Bruidspaar & bruidsmisjes	122
2. Kind in schommelzitje	18	7. Dopeling	132
3. Oud echtpaar	42	8. Rouwstoet	149
4. Gezin	101	9. Rouwpoffer	153
5. Verloofd paar	108		

Register op lemmatitels, trefwoorden en lexicale varianten van aflevering 2.2, Familie en seksualiteit	235
---	-----

Verschenen afleveringen van het WLD	297
--	-----

1 Menselijk leven in het algemeen

1.1 Algemeen

Voor deze algemene paragraaf leverden de begrippen MENS en LEVEN te weinig lexicaal onderscheiden materiaal op voor lemmata.

MAN, MANSPERSOON

Kaart 1, pag. 175

DC 05 (1937) (002a);
Echt Wb. (060, 081), Eupen Wb. (075, 113),
Genk Wb. (148, 151, 197), Gennep Wb.
(117), Hamont Wb. (074), Haspengouws Id.
(139, 143), Hasselt Wb. (229, 289, 295, 505),
Kortessems Wb. (289, 292), Lommel Wl. (144,
188, 192, 369), Maaseik Wb. (031), Maas-
tricht Wb. (181, 249, 250), Meerlo-Wanssum
Wb. (191, 192, 302), Meeswijk Wl. (400,
410), Meeuwen Wl. (119, 146, 147), Meijel
Wb. (089), Niel-bij-St.-Truiden Wl. (009),
Sint-Truiden Wb. (063, 167, 180, 191),
Sittard Wb. (163, 230, 231), Tongeren Wb.
(342), Tungalroy Wb. (001), Uikhoven Wl.
(075, 102, 106), Venlo Wb. (188), Venray
Wb. (250, 340, 341), Weertlands Wb. 1 (A3,
009), Zonhoven Wb. (285, 348, 353).

Volwassen mens van het mannelijk
geslacht.

Volgens het Hasselt Wb. wordt de
benaming **kloot** (p. 229) denigrerend
of medelijdend en de benaming **vogel**
(p. 505) in scherts gebruikt. De type-
ring **oom** is volgens het Sint-Truiden
Wb. (p. 180) een scheldwoord.

man (ook *manne*): alg. Zuid.Oostlb.
en Kleverlds., freq. Noord.Oostlb.,

verspr. Horns en Centr.Maaslds.;
ook in Weertlands Wb. 1 en in
Kerkrade, Vaals, Eupen, Meeuwen,
Maastricht, Borgharen, Zonhoven,
Hasselt, Kortessems, Sint-Truiden,
Niel-bij-St.-Truiden, Lommel,
Blerick en Venlo.

manskerel (ook *manskeel*, *manskel*,
manskjel): alg. Kleverlds.; ook in
Heel, Sittard, Tungalroy, Meeu-
wen, Genk, Maaseik, Uikhoven,
Maastricht, Zonhoven en Venlo.

kerel (ook *keel*, *kel*, *kelle*): alg.
Kleverlds.; ook in Nieuwenhagen,
Eupen, Sittard, Meeuwen, Genk,
Echt/Gebroek, Uikhoven, Geulle,
Maastricht en Lommel.

mens (ook *minges*, *minges*): alg.
Kleverlds., verspr. Noord.Oostlb.;
ook in Haspengouws Id. en in
Nieuwenhagen, Ospel, Weert,
Stramproy, Echt/Gebroek, Mees-
wijk, Born, Hasselt, Lommel,
Lottum, Grubbenvorst en Velden.

mansmens: Meerlo-Wanssum Wb.
en in Sittard, Nederweert, Genk,
Maaseik, Uikhoven, Maastricht,
Tongeren, Zonhoven, Kortessems
en Sint-Truiden.

manspersoon: Venray Wb. en in
Sittard en Maastricht.

vent: verspr. Kleverlds.; ook in
Lommel.

bink: Sint-Truiden.

kadee: Genk.
kloot: Hasselt.
knul: Bergen.
oom (*ome*): Sint-Truiden.
pee: Sint-Truiden en Zonhoven.
piet: Zonhoven.
vogel: Hasselt.

De volgende twee opgaven zijn collectieven:

manslui: freq. Kleverlds.; ook in Berg-en-Terblijt, Meeuwen, Maaseik, Uikhoven, Achel, Hamont en Zonhoven.
mansvolk: Venray Wb. en Haspengouws Id.; ook in Meeuwen en Zonhoven.

VROUW, VROUWSPER-SOON

Kaart 2, pag. 176

DC 05 (1937) (003a);
 Beverlo Wb. (295), Bree Wb. (491, 505), Diepenbeek Wb. (292), Echt Wb. (081, 129), Genk Wb. (371, 372, 383), Gennep Wb. (201, 207), Gronsveld Wb. 2 (196), Hamont Wb. (126), Haspengouws Id. (269), Hasselt Wb. (095, 096, 296, 302, 314, 505, 511), Heerlen Wb. 2 (247), Kerkrade Wb. 2 (272), Kortesssem Wb. (576, 578), Lommel Wl. (386, 387), Maaseik Wb. (051), Maastricht Wb. (256, 486, 487), Meerlo-Wanssum Wb. (320, 328), Meeswijk Wl. (635, 728, 729, 751), Meeuwen Wl. (233, 238), Meijel Wb. (086), Niel-bij-St.Truiden Wl. (492, 514), Roermond Wb. (315, 316), Sittard Wb. (476), Tongeren Wb. (345, 360, 659), Tungelroy Wb. (001), Uikhoven Wl. (102, 187, 192), Venlo Wb. (237, 281), Venray Wb. (646, 647, 677), Weertlands Wb. 1 (A3, 013), Zonhoven Wb. (283, 541, 561).

Volwassen mens van het vrouwelijk geslacht.

De benamingen **kebabbel** (Hasselt Wb., p. 095), **schroef** (Venlo Wb., p. 237) en **wijf** (Bree Wb., p. 505 en

Meeswijk Wl.) hebben een denigrende betekenis. Ook het franse **geôle** is duidelijk negatief bedoeld. Volgens de zegsman uit Hasselt gaat de benaming **cent** meestal gepaard met het bijvoeglijke naamwoord 'kwade'. De benaming **nel** daarentegen wordt als positief ervaren en voorzien van het bijvoeglijke naamwoord 'franke'. Het trefwoord **moeder** duidt in Hasselt een 'vrouwspersoos' die als een moeder zorgt' aan.

vrouw: alg. Zuid.Oostlb. en Kleverlds., verspr. Ripuar., Oost.Zuidlb., Noord.Oostlb. en Centr.Maaslds., zeldz. Horns en Zuidgeld.Lb.; ook in Weertlands Wb. 1 en Haspengouws Id. en in Meeuwen, Genk, Maastricht, Borgharen, Tongeren, Zonhoven, Hasselt, Niel-bij-St.-Truiden en Lommel.

vrouwtje (*vrouwsje*): zeldz. Ripuar.

vrouwspersoos: Sittard en Maastricht.

vrouwmens (ook *vrammes*, *vreumes*, *vrommes*, *vrouwmes*): alg. Kleverlds., zeldz. Oostlb. en Centr.Maaslds.; ook in Weertlands Wb. 1 en Haspengouws Id. en in Ubachsberg, Tungelroy, Genk, Maastricht, Diepenbeek, Tongeren, Zonhoven, Hasselt, Beverlo, Kortesssem, Niel-bij-St.-Truiden, Lommel en Venlo.

mens: Gronsveld, Echt/Gebroek, Maastricht, Hasselt en Grubbenvorst.

wijf: alg. Kleverlds., freq. Maaskemp., ook in Weertlands Wb. 1 en in Heerlen, Nieuwenhagen, Echt/Gebroek, Meeswijk, Uikhoven, Zonhoven, Beverlo en Niel-bij-St.-Truiden.

wijffe (*wijfke*): Venray Wb. en in Diepenbeek.

cent: Hasselt.

geôle (**fr.**): Hasselt.

kebabbel: Hasselt.

mechel: Tongeren.
mokkel: Tongeren.
madam: Zonhoven.
model: Hasselt.
moeder: Hasselt.
nel: Hasselt.
schroef: Venlo.
taats: Meeswijk.
gruis (barg.): Nieuwenhagen.

De volgende opgaven zijn collectieven:

vrouwvolk: Venray Wb. en in Beverlo.

vrouwlie (ook *vralie*, *vrollie*, *vrullie*):
freq. Maaskemp. en Kleverlds.;
ook in Achel, Hamont en Lommel.

vrouwlui: Roermond, Berg-en-Terblijt, Echt/Gebroek, Meeswijk en Uikhoven.

wijvervolk: Beverlo.

1.2 Kinderen krijgen en grootbrengen

1.2.1 Geboorte

In deze subparagraaf zijn begrippen opgenomen die te maken hebben met de zwangerschap en de bevalling. Als onderdeel hiervan zijn ook de lemmata MENSTRUATIE en MENSTRUEREN toegevoegd omdat zij een belangrijke rol spelen bij het zwanger worden en zij verder niet goed pasten in de opzet van de afleveringen WLD III, 1.1, ‘Het menselijk lichaam’ en 1.2, ‘Beweging en gezondheid’. Niet opgenomen is het begrip ZEVEN-MAANDS BABY omdat in de vraagstelling niet duidelijk gesteld werd dat het om een prematuur geboren baby ging. Ook niet opgenomen is het begrip BIJ ONZE BUREN HEBBEN ZE EEN BABY GEKREGEN; deze lange zin leverde te weinig lexicaal interessante variatie op om daarvan een lemma samen te stellen.

IN VERWACHTING ZIJN

Kaart 3, pag. 176

N 115 (2003) (024), N 84 (1981) (038); Beverlo Wb. (313), Bree Wb. (340), Diepenbeek Wb. (294), Echt Wb. (051), Eupen Wb. (003, 131), Genk Wb. (117, 247), Gronsveld Wb. 2 (212), Haspengouws Id. (017), Hasselt Wb. (165, 279, 359), Kortessem Wb. (454, 554), Maastricht Wb. (185, 331), Meerlo-Wanssum Wb. (052, 067, 123, 128), Meeswijk Wl. (241, 499, 778), Meeuwen Wl. (176, 226), Sint-Truiden Wb. (113), Sittard Wb. (123, 277, 311), Tongeren Wb. (197, 461, 639), Tangelroy Wb. (007), Uikhoven Wl. (053), Venray Wb. (048, 054, 083, 192, 386, 409, 423, 487), Weertlands Wb. 1 (A3, 012), Zonhoven Wb. (153, 343, 366, 523, 533).

Een kind verwachten.

De opgaven **met een pakje thuis-komen** c.q. **thuiskomen met een pakje** betekenen dat een vrouw ongetrouwd zwanger is (cf. Zonhoven Wb., p. 343). Het Venray Wb. (p. 048) vermeldt dat men met de typering **aangebrand** wil uitdrukken dat de vrouw ongewild zwanger is. Zegslieden uit Bocholt en Tongeren noemen de benamingen **vol zitten** c.q. **vol zijn** vulgair. De woordkaart

is samengesteld uit de opgaven mét werkwoord.

groot gaan: freq. Oostlb. en Kleverlds., verspr. Oost.Zuidlb., Horns, Maaskemp., Centr. Maaslds. en Trichterlds.; ook in Hoeselt, Tongeren, Eksel, Zonhoven, Hasselt, Beverlo, Kortessem, Gors-Opleeuw, Blerick en Venlo.

groot gaan van kind: Mheer.

in verwachting zijn: verspr. Zuid. Oostlb., Maaskemp. en Centr. Maaslds.; ook in Neer, Ittervoort, Ophoven, Maastricht, Caberg, Tongeren, Eksel, Zolder, Hoepertingen, Kortessem, Gors-Opleeuw, Venlo en Sevenum.

in positie zijn: verspr. Maaskemp.; ook in Montfort, Gronsveld, Rekem, Urmond, Maastricht, Kanne, Diepenbeek, Eksel, Zolder, Beverlo, Alken, Kortessem, Leopoldsburg en Tessenderlo.

aan het sparen zijn: Kortessem.

aangekleed zijn: Neer.

aantellen: freq. Kleverlds.; ook in Weertlands Wb. 1.

bolsterig zijn: Diepenbeek.

dik lopen: Genk.

dik zijn: Waubach.

dragen: Neer en Geulle.

een dikke buik hebben: Gennep en Meijel.
een kind krijgen (ook *een kink krijgen*): Rekem, Maastricht, Caberg en Boekend.
verwachten: Meeuwen, Vlijtingen, Hoeselt, Tongeren, Lauw en Zolder.
wat jongs verwachten: Weert.
een kind verwachten: Maastricht.
een kindje verwachten (*een kinneke verwachten, een kinsje verwachten*): Hoeselt en Kanne.
kind verwachten: Meeuwen.
een kleine verwachten: Weert.
familie verwachten: Kortessem.
get verwachten: Kelpen.
gaan inkopen: Weert.
moeten kopen: Gruitrode.
geladen zijn (*gelaaien zijn*): Tienray.
besteld zijn: Meerlo-Wanssum Wb.
wat besteld zijn: Eksel.
get besteld zijn: As en Gronsveld.
get jongs komen: Nunhem.
jong op hebben: Weert.
haar meubels al hebben: Kortessem.
haar schortje vol hebben: Kortessem.
het spek aan zijn been hebben: Meeswijk.
het voor de hose hebben: Maaseik.
het zitten hebben: Kortessem.
iets onder de baan zijn: Kortessem.
iets op de baan zijn: Haspengouws Id.
iets op komst zijn: Kortessem.
in de kromme scholk zijn: Tungelroy.
een kromme scholk hebben: Gronsveld.
met een kromme scholk lopen: Maasbree.
wat onder de scholk hebben: Venray Wb.
in gezegende toestand zijn: Meerlo.
in omstand zijn: Sittard.
inkopen: Meijel.
inkopen gedaan hebben: Maasbree.
met een dik buikje lopen: Kerkhoven.

met een dikke buik lopen (*be nen dikke buik lopen*): Zolder.
met een pakje thuiskomen (*bet een pakske thuiskomen*): Zolder.
naar de deurnese markt geweest zijn (*naar de deurnese mert geweest zijn*): Venray.
onderweg zijn (*onderweges zijn*): Venray Wb.
een kleine op komst zijn: Eksel.
overtijd zijn: Venray Wb.
thuiskomen met een pakje: Zonhoven.
uittellen: Weertlands Wb. 1.
van het gevroor geraakt: Maaseik.
er een opgezet hebben (*er een opgezet hemmen*): Eksel.
vol zijn: Eigenbilzen, Hoeselt, Tongeren en Vorsen.
vol zitten: Bocholt, As, Eigenbilzen en Beverlo.
volk bij zich hebben: Herten (bij Roermond).
zich heuvelen: Neer.
zó zijn: Eys, Lutterade, Kinrooi, Bocholt, Tongeren, Kaulille, Eksel, Zolder, Houthalen, Beverlo, Kortessem, Wellen en Venray.
zó te pas zijn: Eigenbilzen en Gronsveld.
te pas zijn: Eksel.
zwaar gaan: Tienray.
zwanger zijn: Reuver, Susteren, Caberg en Kerkhoven.

De volgende opgaven hebben geen werkwoord:

in verwachting: Vijlen, Heel, Kapel-in-'t-Zand, Vlodrop, Beek, Doenrade, Wijnandsrade, Thorn, Bocholt, Gruitrode, Tongeren, Achel, Zonhoven en Jeuk.
in positie: Bree Wb. en Venray Wb.; ook in Neer, Sittard, Doenrade, Meeswijk, Maastricht, Diepenbeek, Tongeren, Zonhoven, Hasselt en Jeuk.
in gezegende omstandigheden: Meerlo-Wanssum Wb.
in hoffnung (du.): Vaals.

in omstand (ook *in ommestand*):

Simpelveld, Kunrade, Epen en Eupen.

onder omstand: Eupen.

aangebrand: Venray Wb.

aangeteld: Venray Wb.; ook in Reuver.

besteld: Venray Wb.

dik: Eys.

een dikke buik: Venlo en Reuver.

geladen (ook *gelaaien*): Swalmen en Wellen.

gesteld: Sint-Truiden.

get besteld: Neer en Gronsveld.

groot: Herten (bij Roermond) en Eys.

overlommerd: Hasselt.

vol: Zonhoven.

zwanger: Nieuwenhagen en Kerkrade.

MENSTRUATIE

Kaart 4, pag. 177

N 10C (zj) (151), ZND 01 (1922) (a-m); Beverlo Wb. (155), Diepenbeek Wb. (279), Echt Wb. (130), Hasselt Wb. (372), Meerlo-Wanssum Wb. (324), Meijel Wb. (081, 084), Sint-Truiden Wb. (054, 067, 198), Sittard Wb. (338), Stokkem Wb. (062), Venlo Wb. (225), Venray Wb. (260, 607), Zonhoven Wb. (373, 383).

Periodieke bloeding van het baarmoederslijmvlies bij geslachtsrijpe niet-bevruchte vrouwen. Het uitblijven van de menstruatie is een eerste teken van een mogelijke zwangerschap.

regels (ook *regelen*): freq. Oostlb., verspr. Oost.Zuidlb., Horns, Maaskemp., Centr.Maaslds., Demerkemp. en Lonerlds.; ook in Kerkrade, Weert, Maastricht, Neerharen, Eijsden, Bilzen, Eigenbilzen, Martenslinde, Diepenbeek, Hoeselt, 's-Heren-

elden, Sint-Huibrechts-Lille, Eksel, Sint-Truiden, Aalst-bij-St.-Truiden, Tessenderlo, Lommel, Velden, Venlo, Oirlo, Meijel en Sevenum.

verandering (ook *verangering*):

verspr. Noord.Oostlb.; ook in Venray Wb. en in Gronsveld, 's-Gravenvoeren, Tungelroy, Thorn, Maasbracht, Lanklaar, Mechelen-aan-de-Maas, Eijsden, Martenslinde, Hoeselt, Eksel, Zonhoven, Sint-Truiden en Kerkhoven.

veranderingen: As, Maaseik, Bilzen, Diepenbeek, Tongeren, Sint-Huibrechts-Lille, Eksel, Zolder, Beverlo, Heers, Wellen en Lommel.

vodden: As, Genk, Eigenbilzen, Diepenbeek, Tongeren, Achel, Sint-Huibrechts-Lille, Eksel, Zolder, Houthalen, Beverlo, Kerkhoven en Lommel.

ongesteld: Waubach, Roggel, Hoensbroek, Maasbracht, Echt/Gebroek, Boekend en Venlo.

periode: Grevenbicht/Papenhoven en Bocholtz.

maandstond (*maanstond*): Maastricht.

maandstonden: Eksel.

maandpozen: Beringen.

maand: Afferden en Vijlen.

week: verspr. Kleverlds.; ook in Baarlo, Ell en Echt/Gebroek.

dag: Chèvremont en Gulpen.

bazaar: Sint-Truiden.

bloeden, het - (*bloeien, het -*): Maastricht.

bloempje (*bloemke*): Eksel.

boel: Sint-Truiden en Zichen-Zussen-Bolder.

dingen: Sevenum.

doek: Eksel.

feest: Weert.

feestverlichting: Bocholtz.

fluit: Ell.

kermis: Venray Wb. en in Maastricht en Venlo.

klats: Bocholtz, Nieuwenhagen, Schinnen, Klimmen, Weert, Ell, Echt/Gebroek en Urmond.
klommel: Bilzen, Rosmeer, Zichen-Zussen-Bolder, Diepenbeek, Hoeselt en Tongeren.
hippenkolder: Lommel.
kraam: Stokkem en 's-Graven-voeren.
kut: Eksel.
lommel: As.
lommelen: Waubach.
oma op bezoek: Swalmen en Thorn.
de tant op bezoek: Vijlen en Bocholtz.
tant trien (*tant triene*): Zichen-Zussen-Bolder.
tante bep: Weert.
tante bet: Echt/Gebroek.
marie: Hoeselt.
oranje boven: Bocholtz.
pips: Maastricht.
poep: Eksel.
prul: Tongeren, Achel, Zonhoven en Sint-Truiden.
prullen: Eksel.
rommel: Meijel en Maasniel.
rood licht: Vorsen.
russen: Loksbergen.
chroesjtsjov: Loksbergen.
spleet: Koningsbosch.

MENSTRUEREN

N 10C (zj) (151);
 Kortessem Wb. (568), Maastricht Wb. (346),
 Venlo Wb. (225, 282), Venray Wb. (655),
 Zonhoven Wb. (528).

Het hebben van de menstruatie.

aan de regels zijn: Echt/Gebroek en Holtum.
aan de tijd zijn: Chèvremont en Spekholzerheide.
aan rotzooien zijn: Echt/Gebroek.
de bind haan: Kerkrade.
de dag hebben: Koningsbosch, Schinnen en Puth.

de klats hebben: Echt/Gebroek.
de kraam hebben: Eijsden.
de regels hebben: Maasbree, Venlo en Maastricht.
rode vlag uit hebben (*rooie vlag uit hebben*): Herten (bij Roermond).
de rode vlag hebben (*de rooie vlag hebben*): Echt/Gebroek.
de rode vaan uithangen (*de rooie vaan uithangen*): Swalmen, Klimmen en Spekholzerheide.
de vlag uit hebben hangen: Thorn.
de rode gaan (*de rooie gaan*): Bree.
de rommel hebben: Maasbree.
bezoek hebben: Horn.
de tant op bezoek haan: Kerkrade.
tant marie hebben (*tant marie hemmen*): Zolder.
maria hebben: Sint-Huibrechts-Lille.
de vodden hebben (*de vodden hemmen*): Eksel.
weer bij de vodden zitten: Kortessem.
de week hebben: Venray Wb. en in Belfeld, Weert en Venlo.
feest hebben: Herten (bij Roermond).
kermis hebben: Herten (bij Roermond).
kermis zijn: Horn.
ongesteld zijn: Herten (bij Roermond), Schinnen, Tungalroy en Maastricht.
zo te pas zijn: Uikhoven.
rode lits verkopen: Thorn.
het rode moes hebben opstaan (*het rood moes hebben opstaan*): Reuver, Echt/Gebroek en As.

Bij de volgende twee opgaven wordt het krijgen van de menstruatie bedoeld:

marie gaan krijgen: Mechelen-aan-de-Maas.
kermis krijgen: Maasniel.

De volgende opgaven zijn in de 3e persoon:

de russen zijn daar: As en Vorsen.
de fransen zijn over de grens: Bilzen.

de rode vlag hangt uit (*de rooie vlag hangt uit*): Echt/Gebroek en Zonhoven.

marie is op bezoek: Mechelen-aan-de-Maas.

tant jeanne is afgekomen (*tant jeanne is afkomen*): Hoeselt.

MISKRAAM

Kaart 5, pag. 177

N 115 (2003) (027, 028), N 84 (1981) (039, 040);
Echt Wb. (082), Gronsveld Wb. 2 (108), Hamont Wb. (076), Hasselt Wb. (301), Kerkrade Wb. 2 (175, 176), Kortesse Wb. (312), Lommel Wl. (197), Maaseik Wb. (032), Maastricht Wb. (262), Meerlo-Wanssum Wb. (198, 213), Meeswijk Wl. (422), Meeuwen Wl. (152), Niel-bij-St.Truiden Wl. (046), Roermond Wb. (184), Sittard Wb. (242, 243), Tongeren Wb. (359), Tungalroy Wb. (008), Uikhoven Wl. (110), Valkenburg Wb. (123), Venlo Wb. (194), Venray Wb. (302, 354), Zonhoven Wb. (298).

Voortijdige baring van een onontwikkelde vrucht.

miskraam: alg. Oost.Zuidlb., Oostlb. en Kleverlds., freq. Ripuar. en Horns, verspr. Trichterlds.; ook in Weert, Genk, Echt/Gebroek, Urmond, Stein, Achel, Vorsen, Kerkhoven, Blerick, Boekend en Venlo.

kwade kraam (*kwaaië kraam*): Reuver en Heerlen.

misval (ook *misvalle*): alg. Zuid. Oostlb., freq. Maaskemp. en Centr.Maaslds., verspr. Oost. Zuidlb., Noord.Oostlb., Horns, Trichterlds., Dommelds., Demerkemp., Lonerlds. en Kleverlds.; ook in Kerkrade Wb. 2 en in Weert, Eigenbilzen, Vlijtingen, Hoeselt, Tongeren, Lauw, Niel-bij-St.-Truiden, Jeuk, Vorsen,

Leopoldsburch, Kerkhoven, Tessenderlo, Loksbergen en Lommel.

opslag: alg. Kleverlds.; ook in Neer en Tungalroy.

vroegegeboorte: Kerkrade.

EEN MISKRAAM KRIJGEN

N 115 (2003) (027, 028), N 84 (1981) (039, 040);
Echt Wb. (139), Sint-Truiden Wb. (043, 126), Tungalroy Wb. (007), Venlo Wb. (206), Venray Wb. (035, 255, 402), Zonhoven Wb. (320).

Het te vroeg baren van een onontwikkelde vrucht.

een miskraam krijgen: verspr. Zuid.Oostlb. en Trichterlds.; ook in Nieuwenhagen, Vijlen, Nunhem, Montfort, Weert, Kelpen, Echt/Gebroek, Urmond, Achel en Venlo.

een miskraam hebben: Weert, Reuver en Gulpen.

een misval krijgen: Heerlen, Ingber, Heel, Kapel-in-'t-Zand, Vlodrop, 's-Gravenvoeren, Ophoven, Thorn, Bree, Neeroeteren, Genk, Maaseik, Rekem, Geulle, Maastricht, Caberg, Kanne, Eigenbilzen, Hoeselt, Kaulille, Eksel, Zolder, Alken, Wellen, Gors-Opleeuw, Jeuk en Leopoldsburch.

een misval hebben (ook *ne misval hemmen*): Meeuwen, Zutendaal, Hoeselt, Tongeren, Lauw en Zolder.

een kwade kraam krijgen (*een kwaaië kraam krijgen*): Stevensweert.

afkomen: Venray Wb. en in Vaals, Heerlerbaan/Kaumer, Eys en Sint-Truiden.

kantelen: Sint-Truiden.

misgaan: Maastricht.

misvallen: Posterholt.

omshudden: Simpelveld.
omslaan: Heythuysen, Brunssum, Bocholt, Opglabbeek, Zonhoven, Kerkhoven, Tessenderlo en Meijel.
opslaan: freq. in het zuiden van Kleverlds.; ook in Montfort.
opslag krijgen: Meerlo.
verlozen: Merkelbeek.
verwerpen: Merkelbeek.
de kar omslaan: Loksbergen.
de kar opslaan: Tungalroy, Kapel-in-'t-Zand en Mheer.
opkiepen: Kesseleik, Schimmert, Thorn en Venray.
opkiepen van de kar: Venlo.
de kar opkiepen: Blerick en Susteren.

De volgende opgaven bestaan uit voltooidde deelwoorden of bevatten een persoonsvorm:

opgeslagen: Ittervoort.
de kar is opgeslagen: freq. in het zuiden van Kleverlds.; ook in Heythuysen, Sittard, Gronsveld, Tungalroy, Echt/Gebroek en Eksel.
de kar opgeslagen: Ell.
de kar slaat op: Neer en Beesel.
de kar gaat opslaan: Venray.
omgeslagen: Meijel en Eksel.
de kar is omgeslagen: Eksel.
het is daar omgeslagen: Eksel.
omgekiept: Eys.
de kar is omgekiept: Kunrade.
de kar is opgekiept (ook *de kar is opgekiep*): Maasbree en Venlo.
de oven valt: Neer.

BEVALLEN

Kaart 6, pag. 178

N 115 (2003) (025), N 84 (1981) (041, 042), SGV (1914) (021), ZND 01 (1922) (a-m), ZND 01u (1924) (135); Eupen Wb. (082), Hasselt Wb. (129, 249), Heerlen Wb. 2 (082), Kerkrade Wb. 2 (126), Maastricht Wb. (032, 208), Meerlo-Wanssum

Wb. (174), Roermond Wb. (029), Sint-Truiden Wb. (099, 133), Sittard Wb. (044), Tungalroy Wb. (007), Venlo Wb. (173), Venray Wb. (296), Weertlands Wb. 1 (A3, 009), Zonhoven Wb. (114, 216, 378).

Een kind ter wereld brengen.
 Het Venray Wb., p. 296, vermeldt bij de opgave **in de kraam vallen** als oorspronkelijke betekenis: 'tent waarin vrouwen, die met het leger meetrokken, konden bevallen'. De opgaven 'verlossen' (Melick) en 'halen' (Neer) hebben te maken met de werkzaamheden die door de vroedvrouw bij het bevallen worden verricht en zijn niet in dit lemma geplaatst.

bevallen: alg. Zuid.Oostlb., verspr. Oost.Zuidlb., Noord.Oostlb. en Maaslds.; ook in Simpelveld, Bree, As, Zutendaal, Tongeren, Zolder, Zonhoven, Hoepertingen, Kerkhoven, Venlo, Lottum, Afferden, Oirlo en Meerlo.

baren: Echt/Gebroek en Vlodrop.
een kind krijgen (ook *een kink krijgen*): freq. Zuid.Oostlb., verspr. Oost.Zuidlb.; ook in Vaals, Heel, Sint-Odiliënberg, Thorn, Neer-oeteren, Zutendaal, Rekem, Limmel, Caberg, Eigenbilzen, Hoeselt, Lauw, Hoepertingen, Gors-Opleeuw, Kerkhoven en Gennep.

een kindje krijgen (ook *een kinke krijgen*, *een kinneke krijgen*, *een kinsje krijgen*): freq. Noord.Oostlb., verspr. Zuid.Oostlb., Horns, Centr.Maaslds. en Kleverlds.; ook in Eksel, Simpelveld, Gulpen, Weert, As, Kanne, Eigenbilzen, Vlijtingen, Hoeselt, Tongeren, Kaulille, Zolder, Hout-halen en Blerick.

kindje krijgen (ook *kinneke krijgen*): verspr. Noord.Oostlb. en Kleverlds.; ook in Geleen, Doenrade, Stein, Maastricht, Achel, Blerick en Venlo.

kind krijgen (ook *kink krijgen*): Heerlen, Rekem, Hoeselt, Alken en Wellen.
kinder krijgen (*kinger krijgen*): Kunrade en Nieuwenhagen.
een kosterkindje krijgen: Weert.
een kleine krijgen: Weert, Bocholt, Meeuwen, Gruitrode, Eksel, Oirlo en Sevenum.
get kleins krijgen (*get kleinds krijgen*): Eupen.
een jong krijgen (*een jonk krijgen*): As.
wat jongs krijgen: Sevenum.
get jongs krijgen (ook *get jonks krijgen*): Heerlen en Eys.
kopper krijgen: Eksel.
krijgen: Tungelroy en Eys.
een kind het leven schenken: Meerssen en Heer.
een kind het levenslicht schenken (ook *een kink het levenslicht schenken*): Schaesberg, Gulpen, Dieteren, Oirsbeek, Amby, Obbicht en Leunen.
het levenslicht schenken: Buggenum, Herten (bij Roermond), Hunsel en Maasbracht.
het levenslicht geven: Horn.
leven geven: Eijdsen.
een kind op de wereld brengen: Stevensweert en Mheer.
op de wereld brengen: Sint-Pieter, Vorsen en Arcen.
op de welt brengen: Heek.
een kind op de wereld zetten (*een kind oppe wereld zetten*): Zolder.
een kind kopen: Kuringen.
een kindje kopen (ook *een kinneke kopen*): Beesel, Tungelroy, Maaseik, Sint-Pieter, Tongeren, Zolder, Houthalen en Tessenderlo.
kindje kopen (ook *kinneke kopen*): Eksel, Bree en Maaseik.
een nieuw kindje kopen: Boekend en Venlo.
kinder kopen (*kinjer kopen*): Jeuk.
een kleine kopen: Bocholt.
wat kleins kopen: Genk.

kopen: Neer, Haler, Ophoven, Gruitrode, Opplabbeek, Jeuk, Leopoldsburg, Loksbergen en Meijel.
inkopen: Weert en Tungelroy.
kramen: Weertlands. Wb. 1 en Venray Wb. en in Kerkrade, Heerlen, Nieuwenhagen, Vijlen, Kapel-in-'t-Zand, Schimmert, Laak, Genooi/Ohé, Stein, Grubbenvorst en Meerlo.
in de kraam komen (ook *inne kraam komen*): Meerlo-Wanssum Wb. en in Mechelen, Weert, Nederweert en Maastricht.
in de kraam vallen: Venray Wb.
aan het kramen: Montzen.
uitkramen: Swalmen.
in het kinderbed komen (*in het keingerbed komen, in het kingerbed komen, in het kinnerbed komen*): Zolder, Zonhoven, Hasselt en Sint-Truiden.
een kind rapen: Zonhoven.
jongen: Heerlerbaan/Kaumer.
erven: Sint-Truiden, Zonhoven en Hasselt.
get geboren: Thorn en Schimmert.
graven: Kerkrade. Wb. 2.
op het omvallen staan: Zolder.
overkomen: Tungelroy.
uitgeteld zijn: Oirlo.

BARENSWEEËN

Kaart 7, pag. 178

N 115 (2003) (026), N 84 (1981) (042);
 Sint-Truiden Wb. (099, 149), Sittard Wb. (484), Venray Wb. (667).

Hevige, intermitterende pijnen die het baren voorafgaan.

barensweeën: Maastricht.
weeën (ook *weeëns*): alg. Oostlb. en Kleverlds., freq. Centr.Maaslds., verspr. Oost.Zuidlb., Maaskemp. en Trichterlds.; ook in Simpelveld,

Kerkrade, Vaals, Tungelroy, Kelpen, Thorn, Eigenbilzen, Hoeselt, Tongeren, Achel, Kaulille, Eksel, Zolder, Zonhoven, Hoepertingen, Jeuk, Vorsen, Leopoldsburg, Loksbergen, Blerick, Boekend en Venlo.

pozen: verspr. Horns en Kleverlds.; ook in Kunrade, Beesel, Roermond, Herten (bij Roermond), Susteren en 's-Gravenvoeren.

pijnen: Geleen, Ophoven, As, Eigenbilzen, Alken, Wellen, Jeuk, Kerkhoven en Tessenderlo.

De volgende trefwoorden zijn in enkelvoud:

wee: Kapel-in-'t-Zand, Susteren, Geleen, Hulsberg, Weert, Tungelroy, Venray en Maasbree.

poos: verspr. Noord.Oostlb. en Horns; ook in Epen, Schimmert, Neeroeteren, Venray en Meijel.

pijn: Lauw.

contractie: Sint-Truiden.

arbeid: Sint-Truiden.

De volgende opgave heeft de betekenis van persweeën:

drijfpijnen: Merkelbeek.

De volgende opgaven geven een omschrijving:

aan de gang zijn (*aane gang zijn*): Eksel.

het is zo wijd: Noorbeek en Terlinden.

het water is gebroken: Eksel.

VRUCHTVLIES

N 115 (2003) (030), N 84 (1981) (044).

Amnion (anat.), vlies dat de vrucht in de baarmoeder omgeeft, waarvan het alleen gescheiden is door een vocht, het zgn. vruchtwater.

Vraag 44 uit vragenlijst N 84 informeerde naar het *vlies waarin het*

ongeboren kind zich bevindt en daarbij werd de benaming **helm** als suggestie gegeven. Deze door vele respondenten als typering overgenomen suggestie is een oneigenlijke benaming voor **vruchtvlies**. Zie VD s.v. *I. helm* 2.: 'het vlies dat bij de geboorte het hoofd van sommige kinderen omgeeft en waaraan het bijgehoofd vroeger bijzondere eigenschappen toeschreef'. Volgens Weijnen Etym. Wb., pag. 112, s.v. *lechter*, *lechteren*, *leegter*, worden de benamingen **lechje** en **lechter** gebruikt in de betekenis van: 'nageboorte, gez. van vee'. Het trefwoord **bed** vinden we ook terug in het lemma KALFS-VLIES in WBD I.3, pag. 451.

vruchtvlies: Kapel-in-'t-Zand en Echt/Gebroek.

geboortevlies: Kinrooi.

vlies: Ell, Stevensweert, Maastricht, Alken, Venlo en Meijel.

watervlies: Eigenbilzen.

waterblaas: Gulpen.

blaas: Beek.

helm: freq. Oostlb., verspr. Oost.

Zuidlb., Horns en Trichterlds.; ook in Vaals, Weert, Bree, Born, Stein, Kaulille, Jeuk, Tessenderlo, Blerick, Venlo, Gennep, Venray en Maasbree.

lies: As.

net: Sevenum, Montfort en Vlodrop.

vel: Meijel.

vuils (*vaas*): Bocholt.

lechje (*lechke*): Meijel.

lechter: Montfort.

bed: Loksbergen en Oirsbeek.

De volgende twee opgaven zijn meervoud:

moedervliezen: Venlo.

vliezen: Kelpen, Thorn, Neeroeteren, Zolder en Meijel.

GEBOREN WORDEN

Kaart 8, pag. 179

N 115 (2003) (029), N 84 (1981) (043);
Genk Wb. (102), Gennep Wb. (067), Gronsveld Wb. 2 (053), Hasselt Wb. (147), Maas-tricht Wb. (107), Meerlo-Wanssum Wb. (115), Meeswijk Wl. (217), Meeuwen Wl. (077), Niel-bij-St.Truiden Wl. (379), Roermond Wb. (086), Sint-Truiden Wb. (108), Sittard Wb. (110), Tungelroy Wb. (007), Venlo Wb. (083, 132), Weertlands Wb. 1 (A3, 007), Zonhoven Wb. (135).

Ter wereld komen.

geboren worden (ook *geboren wonnen*, *geboren worren*): verspr. Trichterlds.; ook in Amby, Noorbeek, Terlinden, Eigenbilzen, Lauw, Alken, Jeuk, Leopoldsburg en Tienray.

geboren werden (ook *geboren weden*, *geboren weren*, *geboren wjen*): freq. Oostlb., verspr. Oost. Zuidlb., Horns, Maaskemp. en Centr.Maaslds.; ook in Kerkrade, Weert, Kanne, Hoeselt, Tongeren, Kaulille, Zolder, Jeuk, Blerick, Boekend, Venlo, Meerlo, Meijel en Sevenum.

geboren gaan: Wellen, Gors-Opleeuw en 's-Gravenvoeren.

ter wereld komen: Gruitrode en Merkelbeek.

op de wereld komen: Sevenum.

op de welt komen: Simpelveld, Vaals, Kunrade en Nieuwenhagen.

aan het komen zijn: Hoeselt.

afkomen: Venlo.

komen kijken: Neer.

komen: Swalmen, Hoeselt, Kaulille, Eksel, Loksbergen en Venray.

Bij de volgende opgave werd geen hulpwerkwoord vermeld:

geboren (ook *gebworen*): freq. Kleverlds., verspr. Noord.Oostlb.;

ook in Weertlands Wb. 1 en in Eys, Epen, Geleen, Doenrade, Gronsveld, Tungelroy, Meeuwen, Genk, Meeswijk, Maastricht, Eigenbilzen, Zonhoven, Hasselt, Hoepertingen, Sint-Truiden en Niel-bij-St.-Truiden.

De volgende opgave is een persoonsvorm:

het komt: Oplabbeek.

De volgende opgaven geven aan dat het kind reeds geboren is:

geboren wezen: Zonhoven.

geboren zijn: Oirlo, Maasbree en Vorsen.

gekomen zijn: Eksel.

get jongs zijn: Beesel.

er zijn: As.

NAGEBOORTE

Kaart 9, pag. 179

DC 33 (1961) (020a, 020b), N 10C (zj) (153), N 115 (2003) (030), N 84 (1981) (044);
Genk Wb. (169), Kortessum Wb. (332), Maastricht Wb. (107, 275), Meerlo-Wanssum Wb. (203), Meeuwen Wl. (156), Sint-Truiden Wb. (176), Sittard Wb. (260).

De vliezen met de moederkoek en een deel van de navelstreng die uit de baarmoeder los en naar buiten komen na de geboorte van het kind. Zie voor de benaming **bocht** VD s.v. *IV bocht 5* 'nageboorte'. Wat betreft de benaming **mook** zie WNT IX, kol. 1100, s.v. *mook*, waarin als betekenis 'eerste maag van herkauwende dieren, ook wel voor pens of buik in ruimere zin, ook van een mens' gegeven wordt. De trefwoorden **bed** en **net** komen ook in het lemma VRUCHTVLIES voor.

nageboorte (ook *nageboort*): alg. in Nl.Lb.; ook in Ophoven, Bocholt,

Meeuwen, As, Neerharen, Eijdsen, Eigenbilzen, Diepenbeek, Hoeselt, Tongeren, Achel, Eksel, Hout-halen, Kortessem, Wellen, Sint-Truiden, Leopoldsburch, Kerk-hoven, Loksbergen en Lommel.

nakraam: Beek, Gulpen en Mechelen.

moederkoek (ook *moerkoek*): Weert, Genk, Maaseik, Eksel, Zolder en Vorsen.

koek: Maastricht en Waubach.

bocht: Velden.

kwaad, het - (ook *kod, het -*): Arcen en Genk.

mook (*moek*): Eksel.

rein, de -: Ell.

tocht, de -: Afferden.

vlees: Maasniel.

bed: Zichen-Zussen-Bolder.

net: Meijel.

BABY, ZUIGELING —————

Kaart 10, pag. 180

DC 30 (1958) (011a, 011b), ZND 49 (1958) (011a, 011b); Bree Wb. (095, 346), Diepenbeek Wb. (275), Eupen Wb. (032), Genk Wb. (181), Heerlen Wb. 2 (259), Kerkrade Wb. 2 (281), Maastricht Wb. (047, 185, 506, 521), Meeswijk Wl. (319), Meeuwen Wl. (034, 122), Roermond Wb. (116, 134), Sint-Truiden Wb. (076, 081, 138, 192, 194), Sittard Wb. (062, 223, 491), Tungalroy Wb. (001), Venlo Wb. (199), Venray Wb. (246, 266, 269), Weertlands Wb. 1 (A3, 011), Zonhoven Wb. (587).

Een benaming voor een klein kind beneden het jaar (DC 30, 011a en ZND 49, 011a) of meer specifiek voor een pasgeboren baby (DC 30, 011b en ZND 49, 011b).

Uit diverse trefwoorden kan men opmaken dat het benamingen zijn voor kinderen die gezoogd worden (**borstkind**, **lotscher**, **zuigeling**, **zui-kend kind** en **zuiker**) of benamingen

waarvan de herkomst nog terug gaat naar de tijd dat een kind in doeken werd gewikkeld (**buideltje**, **bussel-kind** (zie Bree Wb., p. 095), **kind in doeken**, **wickelditz-je**, **wikkelkind**, **wikkelkindje**, **windelkind** en **windelkindje**). Vergelijk de opgaven **kwag**, **kwagjong** en **kwagkind** met de vergelijkbare trefwoorden in WLD III, 4.1, p. 25, lemma VOGELTJE DAT NOG NIET KAN VLIAGEN.

baby: verspr. Zuid.Oostlb.; ook in Beringe, Tegelen, Roggel, Hushoven, Boshoven, Vrakker, Keent, Tungalroy, Stein, Maastricht, Hamont, Overpelt en Zolder.

blootje: Berkelaar.

borstkind (ook *borskind*): Meeuwen en Maastricht.

brostkind: Sittard.

botje: Tegelen.

buideltje (*buiderke*): Sevenum.

busselkind (ook *busselkink*): Bree Wb. en in Sint-Truiden.

ding (*dink*): Genk.

ditz (*du.*): Eupen.

dup: Limbricht.

duppen: Limbricht.

engeltje (*engelke*): Geleen.

fris kindje (*fris kinneke*): Sint-Martens-Voeren.

get jongs (ook *get jonks*): verspr. Oostlb.; ook in Gulpen, Thorn, Maasbracht, Berkelaar, Maastricht en Hegelsom.

get kleins (ook *get kleings*): Nuth/Aalbeek en Waubach.

get kleint: Maastricht.

heel klein kindje: Arcen.

hoopje (*hoopke*): Tegelen.

hummeltje (*hummelke*): Geleen en Ulestraten.

jonge spruit: Nieuwerkerken.

kakkindje: Opperter.

keuteltje (*keutelke*): Vijlen.

kind: Klimmen, Margraten, Maas-tricht en Sint-Lambrechts-Herk.

kind in de doeken (*kind in de deuk*): Borgharen.

kindje (ook *kindeke*, *kindke*, *kinneke*, *kinsje*): alg. Oostlb. en Kleverlds., freq. Centr.Maaslds. en Zuidgeld.Lb., verspr. Horns, Maaskemp. en Demerkemp.; ook in Voerendaal, Waubach, Eys, Ospel, Leuken, Hees, Maastricht, Borg-haren, Eigenbilzen, Riemst, Diepenbeek, Tongeren, Rutten, Achel, Neerpelt, Overpelt, Heers, Nieuwerkerken, Sint-Truiden en Halen.

klein diertje (*klein dierke*): Venlo.

klein dingetje (*klein dingske*): Genk.

klein kind (*klei kind*, *klei kink*):

Hasselt, Rothem en Mechelen.

klein kindje (ook *klei kindje*, *klei kinneke*, *klein kinneke*, *kleing kingze*): Vaals, Beesel, Linne, Geleen, Mheer, Kinrooi, Genooi/Ohé, Mechelen-aan-de-Maas, Maastricht, Diepenbeek, Meterik en Maasbree.

klein nieuw kindje (*klein nij kindje*): Panningen en Helden/Everlo.

klein peutertje (*klein peuterke*): Gulpen.

kleine, een - (ook *klein, een -*): verspr. Maaskemp. en Kleverlds.; ook in Roermond, Pey, Hushoven, Boshoven, Vrakker, Keent, Tungelroy, Berkelaar, Meeswijk, Achel, Hamont, Overpelt, Hechtel, Helchteren, Beringen, Lommel en Blerick.

kleine aap: Stokkem.

kleine puk: Linne.

kleint, een -: Schimmert en Rothem.

kleintje (ook *kleineke*): Kinrooi en Meeswijk.

kleuter: Tegelen.

kosterkindje: Hushoven, Boshoven, Vrakker, Keent en Tungelroy.

kwag: Diepenbeek.

kwagjong (*kwagjongk*): Bilzen.

kwagkind: Genk.

lotser: Sittard en Maastricht.

mopje (*mopke*): Tegelen en Berkelaar.

nieuw kindje (*neu kindje*, *neu kinneke*, *nieve kinke*, *nuit kindje*):

Kerkrade, Eys, Mechelen, Beesel, Nieuwstadt, Maasbracht, Berke-laar, Guttecoven en Maastricht.

onze kleine (*os klein*): Beringe.

pagadder: Halen.

peuter: Horst, Heythuysen en Kessel.

plat jong (*plat jonk*): Lommel.

plat kind (ook *plat keind*): freq.

Maaskemp., verspr. Demerkemp.; ook in Maastricht, Borgharen, Hoepertingen, Heks, Gingelom en Sint-Truiden.

plat kindje: Weertlands Wb. 1.

poet: Berkelaar.

pop: Nieuwerkerken, Zichen-Zussen-Bolder en Rutten.

popje (ook *popke*): Remersdaal, Tegelen, Geleen, Vaesrade, Neer-oeteren, Genk, Meeswijk, Rutten en Sevenum.

poppetje (*poppeke*): Nieuwerkerken, Sint-Lambrechts-Herk en Diepenbeek.

prutsje (*prutske*): Lommel.

wat jongs: Tegelen, Blerick, Venlo en Meterik.

klein wicht: Panningen en Helden/Everlo.

wicht (ook *wich*): verspr. Kleverlds.; ook in Roggel, Heel, Puth, Blerick en Hout-Blerick.

wichtje (ook *wichske*): verspr. Noord. Oostlb.; ook in Schinnen.

wickelditz-je: Kerkrade Wb. 2.

wikkelkind (*wikkelkink*): Kerkrade Wb. 2.

wikkelkindje: Geleen.

windelkind (ook *winjelkind*):

Blerick, Sittard en Maastricht.

windelkindje (*windelkinneke*): Maastricht.

wurmpje (*wurmke*): Schinnen.

zuigeling: Heerlen.

zuikend kind: Maastricht.

zuiker: Zonhoven.

Bij de volgende opgaven gaat het om een zuigeling van het vrouwelijk geslacht:

jonge dochter (*jong dochter*): Venray Wb. en in Roermond en Sint-Truiden.
vrouwtje (*vrouwke*): Ulestraten en Berg-en-Terblijt.
wijfe (*wijfke*): Berg-en-Terblijt.
piskous: Sint-Truiden.
sneetje (ook *sneeteke*): Genk.

Bij de volgende opgaven gaat het om een zuigeling van het mannelijk geslacht:

jonge zoon: Venray Wb. en in Roermond.
mannetje (*menneke*): Berg-en-Terblijt.

VROEDVROUW

Kaart 11, pag. 180

DC 05 (1937) (055), DC 12a (1943) (025a), ZND 08 (1925) (072), ZND 46 (1946) (022a), ZND B1 (1940sq) (102);
 Beverlo Wb. (295), Bree Wb. (257, 506), Diepenbeek Wb. (292), Echt Wb. (133), Eupen Wb. (025, 064, 139, 230), Genk Wb. (383), Gennep Wb. (079, 096, 208), Gronsveld Wb. 2 (196), Haspengouws Id. (258, 278), Hasselt Wb. (511), Kerkrade Wb. 2 (098), Kortessems Wb. (594), Lommel Wl. (103), Maaseik Wb. (052), Maastricht Wb. (486), Meerlo-Wanssum Wb. (329), Meeswijk Wl. (752), Meeuwen Wl. (238), Meijel Wb. (089), Niel-bij-St.Truiden Wl. (515), Roermond Wb. (315), Sint-Truiden Wb. (244), Sittard Wb. (489), Stokkem Wb. (123), Tegelen Wb. (131), Tongeren Wb. (668), Tungalroy Wb. (007), Valkenburg Wb. (201), Venlo Wb. (288), Venray Wb. (680), Zonhoven Wb. (562).

Vrouw die de verloskunde uitoefent en de kraamvrouw behandelt.
 Diverse zegslieden merkten op dat de term **vroedvrouw** een moderne benaming is, dit in tegenstelling tot **wijsvrouw** c.q. **wijzevrouw**. Bij deze laatste twee benamingen werd

door diverse zegslieden verder opgemerkt dat de functie van **wijsvrouw**, **wijzevrouw** óók inhield dat zij moeder en kind verzorgde tot de moeder weer uit het kraambed was: zie de lemmata BAKER en KRAAMVERZORGER.

Wat betreft de trefwoorden **boterèsse** en **botrèsse** het volgende: Het Tongeren Wb. vermeldt op p. 84, s.v. *bóttèriès*, eigenlijke benaming voor een 'marskraamster met eieren, gevogelte, enz.', dat dit woord ook wel oneigenlijk gebruikt wordt voor 'vroedvrouw' en voortkomt uit het feit dat zij, volgens een folkloristisch verhaal, geacht werd nieuwgeboren kindjes uit de kolenmijnen van Luik thuis te bezorgen. Zie voor het trefwoord **verwares** WNT XX-2, kol. 1756, s.v. *verwaren* (I), 4.a: 'verzorgen, zorgen voor; hoeden; ook: bakeren'. De benaming **pikmoeder** wordt in Eupen als vulgair beschouwd.

vroedvrouw: freq. Dommelds. en Kleverlds, verspr. Oostlb.; ook in Heerlen, Grathem, Grote-Brogel, Maastricht, Koersel, Beverlo, Paal, Beringen, Alken, Grubben-vorst, Blerick en Venlo.

vroed: Munstergeleen, Brunssum, Bergen en Well.

wijsvrouw: alg. Oostlb., Maaskemp., Centr.Maaslds., Dommelds. en Kleverlds., freq. Oost.Zuidlb., Horns, Bilzerlds. en Demerkemp., verspr. Geullds., Trichterlds., Tongerlds. en Zuidgeld.Lb.; ook in Ospel, Weert, Hushoven, Paal, Beringen, Kozen, Wellen, Borgloon, Sint-Truiden en Linkhout.

wijzevrouw: verspr. Demerkemp., Lonerlds., Truierlds. en Kleverlds.; ook in Haspengouws Id. en in Ospel, Stramproy, Martenslinde, Riksingen, Tongeren, Koninksem, Neerpelt, Linkhout en Halen.

wijswijf: Hunsel.

wijswijfje (*wijswijfke*): Kaulille.
wijzewijfje (*wijzewijfke*): Leunen.
wijzemoeder (*wijzemoer*): Gennep Wb.

goedevrouw (*goevrouw*): Sint-Huibrechts-Lille.

goeivrouw: Weert, Genk, Hamont, Neerpelt, Sint-Huibrechts-Lille, Heppen, Beverlo, Oostham, Tessenderlo, Lommel en Meijel.

goeiwijf: Tessenderlo.

hebamme (du.) (ook *hevam*, *hevamt*): freq. Ripuar., verspr. Oost.Zuidlb. en Kleverlds.; ook in Montzen, Lontzen, Eupen en Schinveld.

baker: Weert, Maastricht en Meerssen.

boterèsse (wa.) (*boteljös, boterjos*): Borgloon en Koninksem.

botrèsse (wa.): Eupen.

juffrouw: Heythuysen.

kindjesvrouw: Gennep Wb.

loze vrouw: Welkenraedt.

schoonvrouw: Sint-Huibrechts-Lille.

weduwvrouw (*wedevrouw, weevrouw*): Zutendaal en Koninksem.

tante, de - (*tant, de -*): Dieteren.

patteresse (*patterjos*): Borgloon.

verwares: Haspengouws Id.

pikmoeder (*pikmoer*): Eupen.

De respondent vermeldt dat de volgende benaming door kinderen wordt gebruikt:

kindjestante (*kindjestant*): Koningsbosch.

BAKER

Kaart 12, pag. 181

DC 05 (1937) (055), DC 12a (1943) (025b, 025c-I), ZND 46 (1946) (022b, 022c-I); Meerlo-Wanssum Wb. (056), Venray Wb. (069), Weertlands Wb. 1 (A3, 009).

De ongediplomeerde (ervaren) vrouw die helpt bij de bevalling en/of voor moeder en kind zorgt tijdens de kraamtijd.

Volgens o.a. het Weertlands Wb. 1 behoorde dit tot de nabuurschap-plichten. Men kan stellen dat de functie van baker een oudere variant op en een mix van de beroepen VROEDVROUW en KRAAMVERZORGSTER was. De respondent uit Opglabbeek vermeldt dat vroeger vaak een oude vrouw (**mem**) de verzorgende taak van een baker vervulde.

baker (ook *bakel*): Roermond, Nuth/Aalbeek, Meerssen, Weert, Hushoven, Maastricht, Sint-Lambrechts-Herk, Tessenderlo, Velden, Blerick, Venlo, Venray en Oirlo.

bakerse (ook *bakerste*): Meerlo-Wanssum Wb. en in Welten, Valkenburg, Berg-en-Terblijt, Hulsberg, Maastricht, Borgharen en Grubbenvorst.

baakster: Venray Wb.

kindjesverzorgster: Niel-bij-As.

kindjesvrouw: Niel-bij-As.

kindsbedverzorgster: Grote-Brogel.

kraamnabuur (*kraamnaber*): Weertlands Wb. 1.

buurvrouw: Gelieren/Bret.

gebuurvrouw: Wellen.

nabuursvrouw: Siebengewald.

mem: Opglabbeek.

verpleegster: Beek (bij Bree) en Opglabbeek.

vroedvrouw: Stokkem en Alken.

wijsvrouw: verspr. Zuid.Oostlb.; ook in Welten, Benzenrade, Heythuysen, Heel, Roermond, Kessenich, Reppel, Neeroeteren, Geulle, Maastricht, Zichen-Zussen-Bolder, Zolder, Berbroek, Hasselt, Blerick en Sevenum.

wijzevrouw: Sint-Truiden.

hebamme (du.) (ook *hevam*): Benzenrade en Vijlen.

KRAAMVERZORGSTER

Kaart 13, *pag. 181*

DC 05 (1937) (055), DC 12a (1943) (025c-II), ZND 46 (1946) (022c-II);
Kerkrade Wb. 2 (276), Venray Wb. (296).

Vrouwelijke gediplomeerde hulp in gezin en kraamkamer voor de eerste tijd na de bevalling.

Volgens enkele zegslieden was de (**pleeg**)**zuster** vaak een persoon die in dienst was van de kruisvereniging. Het trefwoord **de bruine** heeft volgens de informant betrekking op de bruine kleur van het uniform. Diverse trefwoorden in dit lemma komen ook voor in de lemmata VROEDVROUW en BAKER.

kraamverzorgster: Venray Wb. en in Nuth/Aalbeek, Meerssen, Buchten en Maastricht.

kraamverpleegster: Eys, Wittem/Partei, Ospel, Weert en Geulle.

kraamhulp: Venray Wb.

verpleegster: verspr. Oost.Zuidlb., Zuid.Oostlb. en Kleverlds.; ook in Sint-Martens-Voeren, Roggel, Kessel, Weert, Hushoven, Hunsel, Gruitrode, Opoeteren, Stokkem, Born, Stein, Maastricht, Diepenbeek, Zolder, Herk-de-Stad en Venlo.

infirmière (fr.): Grote-Brogel en Sint-Truiden.

kinderverpleegster (*kinnerverpleegster*): Opglabbeek.

pleegzuster: Blerick en Puth.

zuster: Heythuysen, Heel, Roermond, Dieteren, Nuth/Aalbeek, Hulsberg, Weert, Hunsel, Grathem, Stokkem, Maastricht, Borgharen, Blerick, Venlo, Midde-laar, Wanssum en Geysteren.

bruine, de - (broen, de -): Nuth/Aalbeek.

helpster: Linkhout.

wachtsvrouw (*waadsvrouw*):

Kerkrade Wb. 2

juffrouw: Sevenum.

vroedvrouw: Alken en Benzenrade.

wijsvrouw: verspr. Zuid.Oostlb.; ook in Vijlen, Sint-Odiliënberg, Nielbij-As, Elsloo en Zichen-Zussen-Bolder.

wijzevrouw: Kortessem.

goeiwif: Tessenderlo.

hebamme (du.) (hevam): Vijlen.

baker: Baarlo.

KRAAMBED

DC 33 (1961) (020a add.), N 115 (2003) (030), ZND 01 (1922) (a-m), ZND 01u (1924) (135);

Beverlo Wb. (136), Diepenbeek Wb. (276), Gennep Wb. (106), Gronsveld Wb. 2 (090), Hasselt Wb. (221, 249), Kortessem Wb. (209), Lommel Wl. (147), Maastricht Wb. (185), Meerlo-Wanssum Wb. (157), Niel-bij-St.Truiden Wl. (572), Roermond Wb. (146), Sint-Truiden Wb. (133), Sittard Wb. (173), Tegelen Wb. (093), Tongeren Wb. (253), Tungelroy Wb. (007), Uikhoven Wl. (077), Venray Wb. (266, 296), Zonhoven Wb. (216).

Eigenlijk het bed waarin een vrouw bevalt en waarin zij daarna rust; bij uitbreiding de tijd, meestal een dag of tien, van het kraamvrouw zijn.

kraambed: Venray Wb. en in Neer, Roermond, Tungelroy, Opglabbeek, Eksel en Wijchmaal.

kraam: Gennep Wb. en in Tessenderlo.

kinderbed (ook *keingerbed*, *kingerbed*, *kinjerbed*, *kinnerbed*): freq. Kleverlds., verspr. Zuid.Oostlb., Centr.Maaslds., Tongerlds., Demerkemp., Lonerlds en Truierlds.; ook in Welkenraedt, Tegelen, Ophoven, Neeroeteren, As, Genk, Maastricht, Bilzen, Martenslinde, Hamont, Sint-Huibrechts-Lille, Eksel, Beverlo,

Beringen, Oostham, Loksbergen,
Halen en Lommel.

OP KRAAMBEZOEK GAAN

Gennep Wb. (096), Venray Wb. (266, 296),
Weertlands Wb. 1 (A3, 006, A3, 009, A3,
014).

Op visite gaan bij de kraamvrouw en
het nieuwe kindje.

Volgens het Weertlands Wb. 1 gingen
de vrouwen van de familie en uit de
buurt op kraamvisite en ze brachten
allemaal wat mee zoals koffie,
eieren, suiker en peperkoek. Dit laat-
ste produkt, bestemd voor de kraam-
vrouw, diende als middel tegen hard-
lijvigheid tengevolge van de kraam-

koorts. Ze borgen de levensmiddelen
in de schoot van hun schorten (A3,
p. 6) of 'in een boterlandje dat ze
met een kromme arm droegen; het
hengsel rustte in de elleboog' (A3,
p. 9).

met de eierschoot gaan: Weertlands
Wb. 1.

met de kromme arm gaan:
Weertlands Wb. 1.

te lommerte gaan: Weertlands
Wb. 1.

kindje kijken: Venray Wb.

De volgende twee opgaven betreffen
de visite zelf:

kindjeskoffie: Gennep Wb. en
Venray Wb.

kraambezoek: Venray Wb.

1.2.2 Een kind grootbrengen en opvoeden

In deze subparagraaf zijn begrippen opgenomen die te maken hebben met het grootbrengen en opvoeden van een kind. Van het begrip KIND OP DE ARM DRAGEN is geen lemma samengesteld omdat het geen lexicale variatie opleverde.

WIEG

Kaart 14, pag. 182

N 02 (1960) (046), N 115 (2003) (036), N 86 (1981) (006), SGV (1914) (044); Bree Wb. (497), Echt Wb. (131), Genk Wb. (381), Heerlen Wb. 2 (247), Kortesse Wb. (592), Lommel Wl. (400), Maastricht Wb. (502), Meerlo-Wanssum Wb. (328), Meeswijk Wl. (749), Meeuwen Wl. (238), Sint-Truiden Wb. (244), Sittard Wb. (485), Tangelroy Wb. (008), Venlo Wb. (285), Venray Wb. (677), Weertlands Wb. 1 (A3, 013), Zonhoven Wb. (559).

Bak- of mandvormig ledikantje voor babies. Het is vaak voorzien van een hemeltje. Het werd vroeger gewoonlijk zo vervaardigd dat het heen en weer geschommeld kon worden.

Zie voor het trefwoord **zuus** WNT (XXIX), kol. 532, s.v. *suze* – *zuus*, ‘wieg’.

wieg: alg. in Belg. en Nl.Lb.

wiegje (*wiegke*): Herten (bij Roermond), Swalmen, Bree, Maastricht en Jeuk.

bedje: Kapel-in-’t-Zand.

kinderbedje (ook *kingerbedje*, *kinjerbedje*, *kinnerbedje*): Kerkrade, Nunhem, Maastricht en Eigenbilzen.

kindskorf (*kinskorf*): Heerlen.

korf: Wijlre.

krib: Nieuwenhagen.

voiture-tje (*voituurke*): As.

zuus: Well en Sevenum.

LUIERMAND

N 20 (zj) (050, 052, 054), N 25 (1964) (017 add.), ZND 37 (1941) (046);

Echt Wb. (063), Gronsveld Wb. 2 (102), Hasselt Wb. (221), Lommel Wl. (147), Maaseik Wb. (026), Maastricht Wb. (076, 185), Meerlo-Wanssum Wb. (157), Meeswijk Wl. (312), Roermond Wb. (130), Sittard Wb. (177), Uikhoven Wl. (077), Venray Wb. (266), Zonhoven Wb. (216).

Mand waarin men de luiers en andere kleertjes van de baby bewaart. Zie ook het lemma LUIERMAND in WLD II.12, pag. 188-189. In dat betreffende lemma is echter alleen materiaal verwerkt uit de vragenlijsten die verbonden waren met het ambacht van de mandenmaker.

kindskorf (ook *keindskurf*, *keinskorf*, *keinskurf*, *kindskurf*, *kingskurf*, *kinskorf*, *kinskurf*): freq. Centr. Maaslds., Maaskemp., Trichterlds. en Dommelds., verspr. Demerkemp., Kleverlds., Bilzerlds. en Zuid.Oostlb.; ook in Nunhem, Roermond, Maasniel, Weert, Leuken, Stramproy, Molenbeersel, Kinrooi, Diepenbeek, Tongeren, Millen, Beverlo, Paal, Beringen, Alken, Wellen, Broekom, Oostham, Tessenderlo, Linkhout en Lommel.

kindskorfje (*kindskurfke*): Ulestraten.

kinderkorf (*keingerkurf*, *kinderkurf*, *kingerkurf*, *kinjerkorf*, *kinnerkurf*): verspr. Lonerlds.; ook in Panningen, Genk, Zutendaal, Bilzen, Tongeren, Herstappe, Koersel, Stevoort, Beverlo, Paal, Herk-de-

Stad, Sint-Truiden, Jeuk, Kerkhoven en Lommel.
kinderskorf (*kinnerskurf*): Heusden.
kindjeskorf (*kindjeskurf*, *kinneken-skurf*): verspr. Kleverlds.; ook in Waterloo en Hechtel.
kindjekorf (*kindjekurf*): Sittard.
kindkorf (ook *kindkurf*, *kingkurf*): Moelingen, Reppel, Borlo en Lommel.
doekenkorf (*doekenkurf*): Zolder.
draagkorf (*draagkurf*): Maastricht.
luierkorf (*luierkurf*): Kwaadmechelen.
luiermand (ook *luiermang*): Weert, Zutendaal, Houthalen, Hasselt en Melveren.
luiermandje (*luurmandje*): Hamont.
babymandje: Tegelen.
kindermant (ook *kingermant*, *kinjermant*, *kinnermant*): Maasniel, Neerpelt, Kaulille, Schulen, Paal en Tessengerlo.
kindermantje (*kingermantje*): Diepenbeek.
kindjesmand: Venray Wb.
kindsmandje: Beverlo.
lommelenmand (*lommelenmang*): Waubach.
pismant: Overpelt.
sluitmant: Jesseren.
wasmand: Lommel, Sint-Lambrechts-Herk en Kortesseem.
wasmandel: Lontzen.
kinderbanst (*keingerbanst*, *kingermanst*, *kinnerbanst*): Horpmaal, Wilderen, Sint-Truiden en Jeuk.
luierbanst: Borlo.
banst: Sint-Truiden.
kinderuitzet: Venray Wb.

NAVELBANDJE

Kaart 15, pag. 182

N 25 (1964) (018);
 Hasselt Wb. (313).

Smalle strook linnen of katoen die stevig om de navel van pasgeboren

kinderen gebonden wordt, wanneer deze nog niet geheel gesloten is. Zie voor de trefwoorden **navel-vees(je)**, **nagelvees(je)** en **veesje** WNT (XVIII), kol. 1310, s.v. *vees (II)* – *veesch(e)*, *vesche*, *veits(e)*, ‘reep linnen, zwachtel, windseel’,

navelbandje (ook *navelbandeke*, *navelbanke*, *navelbanneke*): alg. Zuid.Oostlb., freq. Centr. Maaslds., verspr. Noord.Oostlb., Horns, Trichterlds., Maaskemp., Dommelds., Demerkemp., Zuidgeld.Lb. en Kleverlds.; ook in Heerlerheide, Heerlen, Waubach, Teuven, Weert, Eigenbilzen, Beringen, Herk-de-Stad, Sint-Truiden, Kwaadmechelen, Zelem en Linkhout.

navelband: Ulestraten, Lanklaar, Boorseem, Kaulille en Lommel.

nagelbandje (ook *nagelbandeke*, *nagelbandelke*, *nagelbanke*, *nagelbanneke*, *nagelbannelke*): verspr. Bilzerlds. en Tongerlds.; ook in Tegelen, Swalmen, Hasselt, Beverlo, Paal, Velm, Brustem, Borlo, Leopoldsborg en Lommel.

nagelband: Halen.

bandje (ook *bandeke*): Tessengerlo en Beringen.

navelveesje (ook *navelveeske*): Kerkrade, Bleijerheide, Bocholtz, Mechelen en Boekt/Heikant.

navelvees: Lummen.

nagelveesje (*nagelveeske*): Vliermaal, Riksingen, Tongeren, Kermt, Hasselt, Opheers en Borgloon.

nagelvees: Sint-Truiden, Opheers en Tongeren.

veesje (*veeske*): Halen, Spalbeek en Hasselt.

navelwindel (*navelwingel*, *navelwindel*): Hoensbroek, Rothem, Maaseik en Stein.

navelwindeltje (*navelwingelke*): Hoensbroek.

nagelwindeltje (*nagelwindelke*): Hoeselt.

buiknagelwindseltje (*buiknagel-windselke*): Romershoven.

buikwindel: Rosmeer.

windel (ook *winjel*): Lommel en Eisdén.

windeltje (*windelke*): Mal.

LUIER

Kaart 16, *pag. 183*

N 25 (1964) (017, 018 add.), SGV (1914) (022), ZND 01u (1924) (152, 153), ZND B1 (1940sq) (096);

Beverlo Wb. (154), Bree Wb. (506), Diepenbeek Wb. (278), Eupen Wb. (221), Genk Wb. (380), Gronsveld Wb. 2 (102), Hasselt Wb. (109, 283, 527), Kortesse Wb. (065, 198, 394, 533), Maastricht Wb. (244, 321, 506), Meerlo-Wanssum Wb. (157, 329), Meeswijk Wl. (167), Meijel Wb. (068, 072), Niel-bij-St.Truiden Wl. (278, 572), Roermond Wb. (130), Sint-Truiden Wb. (082, 127, 134, 192), Sittard Wb. (177, 317, 491), Tungelroy Wb. (009, 095), Venlo Wb. (114, 215), Venray Wb. (266, 427), Zonhoven Wb. (089, 356).

Doek die men kleine kinderen om het lichaam vouwt en met sluitspelden vastmaakt om hun ontlasting en urine op te vangen.

Tegenwoordig gebruikt men vooral wegwerpluiers die met kleefband worden vastgemaakt. Zie ook het lemma SLUITSPELD. De zegsman uit Boeket/Heisterstraat vermeldt dat de benaming **huik** oud is en niet meer voorkomt. Zie voor de trefwoorden **schijtslet** en **zeikslat** resp. VD s.v. *slet 1.*, '(veroud.) afgescheurd lap, flard' en WNT (XIV), kol. 1607, s.v. *slet (I)*, als de gew. vorm naast 'slet'. Zie voor de opgaven **kindervees** en **vees** de toelichting in het lemma NAVELBANDJE.

luier (ook *luur*): freq. Oostlb. en Kleverlds.; ook in Chèvremont, Heerlen, Schaesberg, Weert,

Tungelroy, Ittervoort, Maastricht, Wijk, Val-Meer, Zichen-Zussen-Bolder, Kermt, Zonhoven, Beringen, Boekend en Arcen.

kinderdoek (ook *keingerdoek*, *kin-gerdoek*, *kinjerdoek*): verspr. Zuid.Oostlb. en Lonerlds.; ook in Venray Wb. en in Kerkrade, Mechelen, Teuven, Welkenraedt, As, Lanklaar, Eisdén, Rekem, Vliermaal, Tongeren, Kermt, Sint-Truiden, Niel-bij-St.-Truiden en Loksbergen.

kindsdoek (ook *keindsdoek*, *kingsdoech*, *kingsdoek*, *kindsdoek*): verspr. Zuid.Oostlb.; ook in Bleijerheide, Heerlen, Waubach, Roermond, Limmel, Maastricht, Oost-Maarland en Bilzen.

kindjesdoek: Munstergeleen.

pisdoek (ook *pisdoech*): verspr. Zuid.Oostlb., Centr.Maaslds., Trichterlds., Tongerlds., Dommelds., Demerkemp. en Truierlds.; ook in Venray Wb. en in Chèvremont, Bocholtz, Roermond, Herten (bij Roermond), Swalmen, Weert, Bree, Opglabbeek, Rosmeer, Beverlo, Paal, Beringen, Opheers, Kortesse Wb., Borgloon, Leopoldsburg, Zelem, Halen, Blerick, Venlo, Horst en Meijel.

pisdoekje (*pisdoekske*): Kaulille.

kakdoek: Urmond, Diepenbeek, Spalbeek, Hasselt, Beringen, Kortesse Wb. en Sint-Truiden.

schijtdoek: Nunhem, Maasniel, Ell, Grathem, Ophoven, Venlo, Venray en Swolgen.

strontdoek: Susteren en Sint-Truiden.

doek (ook *doech*): freq. Centr. Maaslds. en Dommelds., verspr. Horns, Oostlb., Trichterlds., Tongerlds., Truierlds. en Getelds.; ook in Bocholtz, Teuven, Neeroeteren, Genk, Rosmeer, Lummen, Zonhoven, Hasselt, Beverlo, Opheers, Kortesse Wb., Bommers-

hoven, Oostham, Tessenderlo, Lommel, Venlo, Lottum, Meijel en Sevenum.

doekje (*doekske*): Kaulille.

windel (ook *wingel, winjel, winnel*): alg. Oostlb., Maaskemp. en Centr. Maaslds., verspr. Oost.Zuidlb., Horns, Bilzerlds., Dommellds. en Kleverlds.; ook in Simpelveld, Weert, Maastricht, Borgharen, Diepenbeek, Tongeren, Zonhoven, Hasselt, Aalst-bij-St.-Truiden, Hout-Blerick en Grubbenvorst.

windsel: Steyl.

pisvod: Eksel, Zolder, Boekt/Heikant, Houthalen, Beverlo, Paal, Beringen, Kwaadmechelen, Tessenderlo en Lommel.

vod: Boekt/Heikant, Eksel en Peer.

pislommel: Kerkrade.

lommel: Bilzen.

kindshoddel (*kingshoddel*): Vaals.

kakhoddel: Bocholtz.

kindervees (*kingervees*): Welkenraedt.

vees: Simpelveld, Mechelen, Epen, Vijlen, Montzen, Eupen, 's-Gravenvoeren, Riksingem, Tongeren, Gelinden en Kortessem.

kindervoile (*kinnervool*): Heusden.

zeikslat: Diepenbeek.

schijtslet: Nederweert.

huik: Belfeld, Boeket/Heisterstraat, Neeritter, Horst en Sevenum.

SLUITSPELD

Kaart 17, pag. 183

N 115 (2003) (038), N 86 (1981) (008); Beverlo Wb. (276), Meeswijk Wl. (651), Meeuwen Wl. (213), Meijel Wb. (071), Venlo Wb. (292); Mertens, A.M. (1885a).

Speld waarvan de punt in een dopje of haakje sluit, zodat men zich daaraan niet kan prikken en zij niet kan losgaan.

sluitspeld (ook *sluitspel*): verspr. Horns en Kleverlds.; ook in Reuver, Beesel, Nederweert, Weert, Blerick en Venlo.

sluitspang: verspr. Oostlb.; ook in Ell, Ittervoort, Echt/Gebroek, Maastricht en Itteren.

toespeld (ook *toespel*): verspr. Maaskemp., Demerkemp., Lonerlds. en Kleverlds.; ook in Reuver, Beesel, Diepenbeek, Achel, Kaulille, Eksel, Beverlo, Jeuk, Vorsen, Leopoldsburg, Kerkhoven, Tessenderlo en Venlo.

toespang: freq. Zuid.Oostlb., verspr. Oost.Zuidlb., Noord.Oostlb., Horns, Maaskemp. en Centr. Maaslds.; ook in Maastricht, Eigenbilzen, Vlijtingen en Hoeselt.

toespangel: Heythuysen, Neer, Nunhem, Tongeren en Lauw.

veiligheidsspeld: Hoensbroek, Maastricht, Kerkhoven, Venlo, Gennep, Tienray en Meijel.

veiligheidsspang: Echt/Gebroek.

verzekeringsspang: Kunrade, Heerlen, Eys en Wijnandsrade.

versicherungs-spang: Kerkrade.

versicherungs-speld: Vaals.

versicherungs-naald: Kerkrade.

zekeringsspeld: Horst en Venlo.

bakerspang: Maastricht.

dubbelspang (*dobbelspang*): Maastricht, Ubachsberg en Gronsveld.

krammenspang (*kremspang*): Klimmen.

knipspang: freq. Zuid.Oostlb., verspr. Centr.Maaslds. en Trichterlds.; ook in Heerlerbaan/Kaumer, Ingber en Montfort.

luierspang: Maastricht.

schuifspang: Sweikhuizen.

spang: Heerlen, Nieuwenhagen, Waubach, Vlodrop, Nieuwstadt, Geleen, Oirsbeek, Tungelroy en Bocholt.

SLABBETJE, SPUUG-DOEKJE

Kaart 18, *pag. 184*

N 02 (1960) (035), N 25 (1964) (019, 021);
Echt Wb. (108, 135), Gennep Wb. (166),
Hasselt Wb. (404), Lommel Wl. (021),
Maaseik Wb. (012, 054), Maastricht Wb.
(021, 385, 515), Meeswijk Wl. (058, 772),
Meeuwen Wl. (243), Meijel Wb. (071, 072),
Niel-bij-St.Truiden Wl. (096, 535), Sittard
Wb. (375, 502), Tungelroy Wb. (009), Venlo
Wb. (290, 292), Venray Wb. (502, 520, 688),
Zonhoven Wb. (032, 579).

Morsdoekje voor kinderen dat men met bandjes om de hals vastbindt of met een punt in het halsje van het truitje vastzet. Het materiaal is vaak een dun soort katoenen badstof. Hierbij enige informatie over de trefwoorden: **slabbermoos**: zie Schuermans, p. 390, s.v. *moossen*, in o.a. de betekenis van 'morsen'; **zabberlap-(je)**: zie Hagelands Wb. 1, p. 739, s.v. *zabber*, 'het kwijlend eten of drinken'; **tootklakje**: zie WNT (XVII-I), kol. 1336, s.v. *toot* – *tote*, *teut*, 'iets dat vooruitspringt als een tip, top' (zie ook onderstaande benamingen met tip en top); **samt-zetje**: Venlo Wb., p. 347, vermeldt *zammezetje* in een lijst van 'verouderde' woorden en in de betekenis van 'slabbetje, kantwerkje voor open damesblouse'. Men kan twijfelen aan de juistheid van de typering **samt-** (Duits: fluweel; ook wel zijde) **zetje** (inzetstuk). Voor de lexicale varianten van de benamingen met **neusdoek** ziet men Weijnen Etym. Wb., p. 136 s.v. *neuzik*, *nuzzik*.

slab: Maastricht.

slabbetje: Ell.

slabber: Venray Wb. en in Waubach, Maasniel, Schimmert, Rothem, Klimmen en Caberg.

slabbertje (ook *slabberke*): alg. in het zuiden van Kleverlds., freq.

Zuid.Oostlb., verspr.Noord.Oostlb. en Zuidgeld.Lb.; ook in Bocholtz, Waubach, Boeket/Heisterstraat, Weert, Opglabbeek, Echt/Gebroek, Geulle, Maastricht en Wijk.

slabberlap: Gennep Wb.

slabberlapje (*slabberlapke*):

Panningen, Posterholt, Schinveld, Ulestraten, Valkenburg, Echt/Gebroek, Stein, Kerensheide, Maastricht, Eijsden en Venlo.

slablap: Gennep Wb.

slabberaar (*slabbereer*): Jabeek.

slabberdoekje (*slabberdoekske*):

Schimmert, Wijk en Mesch.

slabbermoos: Maastricht.

bavet: verspr. Tongerlds., Demerkemp. en Truierlds.; ook in Teuven, Maaseik, Meeswijk, Mechelen-aan-de-Maas, Zichen-Zussen-Bolder, Neerpelt, Opheers, Leopoldsburg, Zelem, Halen en Lommel.

bavetje (ook *bavetske*, *bavetteke*):

Bree, Maaseik, Lanklaar, Maastricht, Eijsden, Wintershoven, Kaulille, Spalbeek, Hasselt, Borgloon, Donk (bij Herk-de-Stad, Kwaadmechelen en Halen.

zeverlap: verspr. Truierlds.; ook in Bocholtz, Klimmen, Genk, Meeswijk, Urmond, Oost-Maarland, Grote-Spouwen, Vliermaal, Lummen, Spalbeek, Kermt, Beverlo, Paal, Beringen, Opheers, Zelem, Halen en Venlo.

zeverlapje (ook *zeverlapke*): alg.

Oostlb., Centr.Maaslds. en het zuiden van Kleverlds., verspr. Oost. Zuidlb., Horns, Maaskemp., Trichterlds., Dommelds. en Demerkemp.; ook in Kerkrade, Chèvremont, Bleijerheide, Teuven, Boeket/Heisterstraat, Weert, Eigenbilzen, Rosmeer, Grote-Spouwen, Diepenbeek, Romershoven, Hoeselt, Opheers, Borgloon, Niel-bij-St.-Truiden, Borlo, Leopoldsburg, Tessenderlo, Linkhout, Halen, Lommel, Blerick en Venlo.

zeverdoek: Grathem, Halen en Rothem.
zeverdoekje (*zeverdoekske*): Venray Wb. en in Opheers.
zuiverlap: Wintershoven, Riksing en Tongeren.
zuiverlapje (*zuiverlapke*): Tongeren, Ketsingen en Val-Meer.
spijdoek (ook *spiedoek*): Lommel en Munstergeleen.
spijdoekje (*spiedoekske, spijdoekske*): verspr. Kleverlds.; ook in Tegelen, Egchel, Puth, Klimmen, Maaseik, Eijdsen en Boekend.
spuuglapje (*spuuglapke*): Hoensbroek.
zabberlap: Kwaadmechelen en Beverlo.
zabberlapje (*zabberlapke*): Kwaadmechelen.
befje (*befke*): Tungalroy.
borstdoekje (*borsdoekske*): Millen.
braslapje (*braslapke*): Weert.
dekje (*dekske*): Neeroeteren.
doek: Kaulille.
drietipje (*drietipke*): Opglabbeek.
drijtip: Bree.
drijtopje (*drijtopke*): Rotem.
halsdoekje (*halsdoekske*): Opheers en Rosmeer.
halsneusdoek (ook *halsnuzzik*): Velm en Borlo.
halsneusdoekje (*halsneusdoekske*): Tongeren.
halsplag: Riksing en.
halsplagje (*haasplakske, halsplakke, halsplakske*): Mechelen, Bree, Opglabbeek, Stokkem, Mechelen-aan-de-Maas, Boorseme en Neerharen.
handjesdoek: Meijel.
kindsdoek: Tungalroy.
motsdoek: Sint-Truiden.
neusdoek: Tessenderlo en Maas-tricht.
neusdoekje (*nuzzikske, nuzzingske*): Beverlo, Zolder en Lummen.
onderneusdoekje (*ondernuzzikske*): Hechtel.
ondersletje (*ondersletteke*): Boekt/Heikant.

sletje: Hasselt en Diepenbeek.
plagje (*plakske*): Ittervoort, Hoeselt en Mal.
puntdoekje (*puntdoekske*): Swalmen.
samt-zetje (*zammezetje*): Venlo.
servetje: Maaseik.
tipdoek: Lommel, Halen en Lummen.
tipdoekje (*tipdoekske*): Kwaadmechelen, Beringen en Achel.
tipneusdoek (*tipnuzzik*): Paal.
tipneusdoekje (*tipnuzzikske, tipnuzzingske*): Beverlo en Beringen.
tipplagje (*tipplagske*): Val-Meer.
tootklakje (*teutklakske*): Romershoven.
voorschootje: Opheers.

ZUIGFLES

Kaart 19, pag. 184

N 115 (2003) (034), N 86 (1981) (004);
 Gennep Wb. (186), Heerlen Wb. 2 (259),
 Lommel Wl. (356), Sittard Wb. (320), Venlo
 Wb. (295), Zonhoven Wb. (492).

Een fles die met een speen gesloten is en gebruikt wordt om jonge kinderen met melk of dunne pap te voeden. Zie voor de benamingen met **lots** Antwerps Wb. 1, dl. 2, p. 780, s.v. *lots*, ‘zuigflesch der kleine kinderen’.

zuigfles: Reuver, Roermond, Susteren, Sweikhuizen, Echt/Gebroek, Blerick, Venlo, Gennep en Meijel.
tutterfles: verspr. Maaskemp. en Demerkemp.; ook in Montfort, Tungalroy, Ophoven, Rekem, Maastricht, Eigenbilzen, Achel, Eksel, Leopoldsburg, Kerkhoven, Tessenderlo, Lommel en Meijel.
tutfles: freq. in het noorden van het Kleverlds.
lotsfles (ook *loetsfles*): Gulpen, Reuver, Schinnen, Genk en Maastricht.
lutsch-fles: Posterholt.
papfles: Bocholt, Meeuwen, Neeroeteren, Hoeselt, Tongeren,

Kaulille, Eksel, Alken, Hoepertingen en Gors-Opleeuw.

melkfles: Brunssum, Kinrooi, Kanne en Jeuk.

kinderfles (*kingerfles, kinjerfles*): Kerkrade, Vaals, Klimmen en Grevenbicht/Papenhoven.

kindjesfles: Maaseik.

fles: alg. Oostlb., verspr. Oost.

Zuidlb., Horns, Trichterlds. en Kleverlds.; ook in Weert, As, Zutendaal, Guttecoven, Rekem, Urmond, Eigenbilzen, Hoeselt, Lauw, Vorsen.

flesje (*fleske*): Waubach, Eys, Herten (bij Roermond), Maastricht en Horst.

fles met de lots (*fles met de loets*): Ingber.

fles met een lots: Wolder/Oud-Vroenhoven.

fles met lots (ook *fles met loets*): Maastricht en Schimmert.

fles met een lots op: Bree.

fles met een tut: Maaseik.

fles met een tutter op: Bree.

fopfles: Beesel.

lots (ook *loets, luts*): verspr. Zuid.

Oostlb.; ook in Gulpen, Stein, Geulle, Maastricht, Caberg, Venlo en Sevenum.

lutsch (**du.**): Beesel, Nunhem en Melick.

nokkel (*noekel*): Heerlen.

pulle (**du.**): Swalmen en Sittard.

stop: Hoensbroek.

tottel: Maastricht.

tut: Heythuysen.

tutje: Stein.

tutter: Venlo, Haler en Houthalen.

SPEEN

Kaart 20, *pag. 185*

N 115 (2003) (035), N 86 (1981) (005);

Meijel Wb. (073);

Goossens, H. (zj.hs.).

De vragen informeerden naar de benaming van de speen op de zuigfles.

In de lemmata FOPSPEEN en ZUIGFLES vindt men identieke en soortgelijke benamingen als in dit lemma. De benamingen **memmetje**, **tet** en **tit** vinden we ook terug in de betekenis van moederborst en zijn evenals het trefwoord **lol** terug te vinden in de lemmata AAN DE BORST ZIJN en ZOGEN, VOEDEN. Vroeger werden kinderen met een suikerdotje zoet gehouden, vandaar waarschijnlijk de benaming **fots** dat volgens WNT (III3), kol. 4645, een 'dotje' en volgens VD een 'oude lap' is. Niel-St.Truiden Wl. vermeldt op p. 367 dat de *suts* een voorwerp is waarop men kan zuigen. Zie voor het trefwoord **deem** WNT (III2), kol. 2343, s.v. *deem* – *deme*, 'speen of tepel van een melkdier'.

speen: Reuver, Roermond, Swalmen, Susteren, Hoensbroek, Echt/Gebroek, Kerkhoven, Venlo en Meijel.

lots (ook *loets, luts*): alg. Oostlb., freq. Oost.Zuidlb., verspr. Horns, Centr.Maaslds. en Trichterlds.; ook in Kerkrade, Vaals, Opglabbeek, As, Zutendaal, Vlijtingen, Hoeselt, Zolder, Blerick en Tienray.

lotser (*loetser*): Swalmen.

fiep: Nieuwenhagen, Beesel, Nunhem, Kelpen, Kann, Meijel, Sevenum en Maasbree.

fieper: Tungalroy.

fiepje (*fiepke*): Geulle.

fop: Reuver, Haelen, Vlodrop, Tungalroy, Venlo, Meerlo, Horst en Maasbree.

fopje (*fopke*): Venlo en Beesel.

fopper: Roermond.

fots: Susteren, Meeuwen, Hoeselt, Eksel en Gors-Opleeuw.

tutter: verspr. Noord.Oostlb., Horns, Maaskemp. en Demerkemp.; ook

in Weert, Maaseik, Echt/Gebroek, Rekem, Maastricht, Eigenbilzen, Lauw, Achel, Kaulille, Eksel, Alken, Leopoldsbuurg, Tessenderlo en Gennep.

tut: Heythuysen, Kinrooi, Neeroeteren, As, Maaseik, Hoeselt, Kaulille, Wellen, Gennep, Venray en Oirlo.

tet: Diepenbeek, Hoepertingen, Wellen en Jeuk.

tit: Jeuk, Maastricht en Tongeren.

lol: Ophoven en Eys.

memmetje (*memke*): Eksel.

nokkel (*noekel*): Heerlen en Heerlerbaan/Kaumer.

stiller (*du.*): Waubach.

stop: Roermond, Kapel-in-'t-Zand en Maasniel.

suts: Jeuk en Vorsen.

zuikerd: Sittard.

FOPSPEEN

Kaart 21, pag. 185

DC 43 (1968) (022), N 01 (1960) (081), N 86 (1981) (005);

Bree Wb. (281), Diepenbeek Wb. (270), Echt Wb. (077, 121), Eupen Wb. (110), Genk Wb. (195), Gennep Wb. (114, 186), Hamont Wb. (072), Hasselt Wb. (138, 540), Kortesssem Wb. (109, 506, 522), Lommel Wl. (184, 356), Maaseik Wb. (030), Meerlo-Wanssum Wb. (188), Meeswijk Wl. (391), Niel-bij-St.-Truiden Wl. (387), Sint-Truiden Wb. (222), Sittard Wb. (223), Tungalroy Wb. (008, 009), Venlo Wb. (125, 128), Venray Wb. (155, 575), Zonhoven Wb. (280, 491).

Een losse speen waarop men zuigelingen laat zuigen om ze zoet te houden.

Vroeger gebruikte men een dotje katoen dat men in suikerwater doopte; in o.a. het trefwoord **voddenmem** vinden we dat nog terug. Dat de zuigeling gefopt werd kan men o.a. ook duidelijk zien in de benaming **ver-**

neuker. Zie voor identieke en vergelijkbare benamingen de lemmata **SPEEN** en **ZUIGFLES**.

lots (ook *loerts*, *loets*, *luts*): alg.

Maaskemp., freq. Zuid.Oostlb. en Kleverlds., verspr. Noord.Oostlb., Oost.Zuidlb. en Centr.Maaslds.; ook in Eupen, Tungalroy, Ell, Kinrooi, Maastricht, Achel, Hamont, Zonhoven, Hasselt, Lommel, Arcen, Blerick en Venlo.

lotsje (*lutske*): Zonhoven.

zeverlots (*zeverluts*): Hasselt.

fopspeen: Neer, Reuver, As en Middelaar.

fop: Baarlo, Beesel, Blerick en Hout-Blerick.

fopje (*fopke*): Helden/Everlo, Hout-Blerick, Venlo, Bergen, Broekhuizen en Sevenum.

fopper: Arcen en Venlo.

foppertje (*fopperke*): Venlo.

fiep: Venray Wb. en in Tegelen, Panningen, Baarlo, Tungalroy, Venlo en Meijel.

fieper: Ospel en Tungalroy.

fots: Tungalroy, Bree, Neerglabbeek, Diepenbeek, Vliermaalroot, Kortesssem en Vechmaal.

frot: Nederweert.

lol: Echt/Gebroek.

tet: Niel-bij-St.-Truiden en Kortesssem.

tut: alg. Kleverlds.; ook in Zonhoven en Kortesssem.

tutje: Maasbracht.

tutter: verspr. Horns; ook in Echt/Gebroek, Zonhoven, Beverlo, Paal, Kortesssem, Herk-de-Stad, Tessenderlo, Halen, Lommel, Velden en Sevenum.

tutttertje (*tutterke*): Tungalroy en Echt/Gebroek.

speen: Venlo.

stop: Swalmen.

stopje (*stopke*): Sevenum, Velden en Helden/Everlo.

suts: Sint-Truiden, Groot-Gelmen en Mechelen-Bovelingen.

kind-instop: Sevenum.
verneuker: Schimmert.
voddenmem: Beverlo.
zeverlapje (*zeverlapke*): Hasselt.
zuikerd: Sittard.
zuller (du.): Vaals.

ZOGEN, VOEDEN (OVERG.)

Kaart 22, *pag. 186*

N 115 (2003) (031), N 84 (1981) (045), N 86 (1981) (001, 002);
 Beverlo Wb. (156, 311), Echt Wb. (018, 077),
 Gennep Wb. (198), Gronsveld Wb. 2 (025),
 Hasselt Wb. (034), Venlo Wb. (087), Zon-
 hoven Wb. (473).

Het geven van borstvoeding aan het kind.

Vergelijk het lemma AAN DE BORST ZIJN. Hoewel ze toch tamelijk algemeen voorkomen noemen enkele zegslieden de trefwoorden **de mem geven** en **de tet geven** vulgair. Zie voor de opgave **lollen** ook het trefwoord **lol** in de lemmata SPEEN en FOPSPEEN. Het trefwoord **spenen** komt in een andere betekenis ook voor in het lemma SPENEN.

zogen: Epen, Beesel, Beek, Sittard, Merkelbeek, Maastricht en Venlo.

zelf voeden (ook *zelf voeien*): Oirsbeek, Ell, Caberg en Meerlo.

voeden (ook *voeien*): verspr. Kleverlds.; ook in Kapel-in-'t-Zand, Mheer, Tungalroy, Echt/Gebroek, Wolder/Oud-Vroenhoven en Maastricht.

zelf voeren: Weert en Ittervoort.

voeren: Kerkrade, Swalmen, Geleen, Venlo en Maasbree.

nähren (du.): Vaals.

noereren: Maastricht.

stillen (du.): Nieuwenhagen en Vaals.

de borst geven (ook *de bors geven*): freq.Zuid.Oostlb., verspr. Noord.

Oostlb., Horns, Centr.Maaslds., Trichterlds. en Kleverlds.; ook in Heerlerbaan/Kaumer, Ingber, Meeuwen, Gruitrode, Zutendaal, Eigenbilzen, Vlijtingen, Hoeselt, Tongeren, Achel, Eksel, Zolder, Alken, Hoepertingen, Jeuk, Vorsen, Leopoldsburg, Blerick en Venlo.

de borst geven: verspr. Oost.Zuidlb.; ook in Simpelveld en Kerkrade.

de mem geven: verspr. Noord.

Oostlb., Zuid.Oostlb. en Horns.; ook in Waubach, Heerlerbaan/Kaumer, Weert, Bocholt, Bree, Gruitrode, Maaseik, Born, Stein, Maastricht, Caberg, Eigenbilzen, Kaulille, Eksel, Houthalen, Kerkhoven, Tessenderlo, Blerick, Boekend, Venlo, Tienray en Meijel.

de tet geven: verspr. Tongerlds.; ook in Neeroeteren, As, Kanne, Zolder, Zonhoven, Gors-Opleeuw, Jeuk en Loksbergen.

de tit geven: Merkelbeek.

de pijpjes geven (*de pijpjes geven*): Maasbree.

borstvoeding geven (ook *borsvoeding geven*): Stevensweert en Houthalen.

te drinken geven: Meerlo.

zelf geven: Rekem.

get geven: Noorbeek en Terlinden.

het hart geven: Hoeselt, Eigenbilzen en Tongeren.

de borst laten: Zolder.

aan de borst hebben (ook *aan de bors hebben, aane borst hemmen*): Lutterade, Klimmen, Eksel en Meijel.

aan de mem hebben (ook *aane mem hebben, aane mem hemmen*): Herten (bij Roermond), Eksel, Venlo en Maasbree.

het kind hebben: Venray.

aan de tet leggen (*aane tet leggen*): Zolder.

aanleggen: verspr. Zuid.Oostlb.; ook in Echt/Gebroek, Guttecoven, Hasselt en Venlo.

drinken laten: Kunrade en Wijlre.
laten drinken: Wijlre, Beek, Schim-
mert en Maastricht.
laten lotsen: Bocholt.
laten lotsen aan een mem: Beverlo.
laten tetteren: Kinrooi.
laten zuiken: Eksel en Wellen.
laten trekken: Tungalroy.
aan de mem hangen (*aane mem
hangen*): Hertén (bij Roermond).
aan de mem houden (*aan de mem
agen*): Genk.
zelf houden (*zelf houwen*): Kaulille,
Eksel en Bree.
zelf optrekken: 's-Gravenvoeren.
de kleine vatten: Venray.
het kindje pakken: Oirlo.
helpen: Venray.
lollen: Echt/Gebroek.
spenen: Meijel.

AAN DE BORST ZIJN

N 115 (2003) (031), N 84 (1981) (045), N 86
(1981) (001);
Beverlo Wb. (311, 312), Bree Wb. (291), Echt
Wb. (077), Genk Wb. (195, 197, 306, 399),
Lommel Wl. (192, 356), Niel-bij-St.Truiden
Wl. (387), Tungalroy Wb. (008), Uikhoven
Wl. (165), Zonhoven Wb. (292, 474, 492,
587).

Gevoed worden met borstvoeding.
Zie ook het lemma ZOGEN, VOEDEN
(OVERG.). Zie voor de opgaven met
het werkwoord **zuiken** en de daartoe
behorende lexicaal varianten WNT
(XXIX), kol. 182-185, s.v. *zuiken* (I)
– *zuk(k)en*: er wordt melding ge-
maakt van de in Limburg voorko-
mende klinkervarianten.

aan de borst zijn (ook *aan de bors
zijn*): Reuver, Roermond, Suste-
reen, Amby, Gronsveld, Ittervoort
en Maastricht.
aan de brost zijn: Heerlen, Schin-
nen en Brunssum.

aan de mem zijn: Montfort, Kelpen,
Maastricht en Lommel.
borstvoeding krijgen (*borsvoeding
krijgen*): Geulle.
de borst krijgen (ook *de bors krij-
gen*): Beesel, Montfort, Nieuw-
stadt, Urmond, Maastricht, Venlo
en Tienray.
de brost krijgen: Waubach, Eys en
Gulpen.
de mem krijgen: verspr. Noord.
Oostlb.; ook Kunrade, Susteren,
Geleen, Weert, Meeuwen en
Tienray.
de tet krijgen: As en Hoeselt.
aan de borst liggen (*aan de bors
liggen*): Hoensbroek en Valken-
burg.
aan de mem liggen: Venlo en Neer.
aanliggen: Roermond.
de borst hebben (*de bors hebben*):
Valkenburg.
de mem hebben: Doenrade.
mem hebben: Stein.
memmen: freq. Maaskemp.; ook
Tungalroy, Wolder/Oud-Vroen-
hoven, Eksel, Zonhoven en
Beverlo.
aan de mem lotsen (*aan de mem
loetsen*): Ingber.
aan de tet zuiken (*aane tet zuiken*):
Zonhoven.
de tet zuiken: Zolder, Zonhoven en
Hoeselt.
zuiken: Heythuysen, Vlodrop,
Sittard, Geleen, Mheer, Ell,
Meeuwen, As, Genk, Grevenbicht/
Papenhoven, Caberg en Vlijtingen.
zuiken aan een mem (*zuiken aane
mem*): Beverlo.
zuigen: Beverlo, Kapel-in-'t-Zand en
Epen.
drinken: Merkelbeek, Caberg, Venlo
en Maasbree.
lebberen: Swalmen, Haler, Meijel en
Maasbree.
lepsen: Ubachsberg.
lotsen (ook *loetsen*): verspr. Maas-
kemp.; ook Echt/Gebroek.
lurken (*lorken*): Tungalroy.

lutschen (du.): Reuver, Roermond, Maasniel en Merkelbeek.
nokken (noeken): Klimmen.
nuckeln (du.) (noekelen): Vaals.
tetten: Niel-bij-St.-Truiden, Zonhoven en Uikhoven.
trekken: Tienray.
tutteren: Lommel en Zonhoven.
zabbelen: Tienray.
zabberen: Beverlo.
gevoed worden: Maastricht.

Maastricht, Itteren, Hoeselt, Tongeren, Achel, Zonhoven, Leopoldsburg en Kerkhoven.
zuigmoeder: Lauw.
zeug (zoog): Maastricht.
am: Nieuwenhagen.
mem: Meeuwen.
memmetje (memmeke): Sittard.
nurse (eng.): As.
wijsvrouw: Eigenbilzen en 's-Gravenvoeren.

MIN, VOEDSTER

Kaart 23, pag. 186

N 115 (2003) (033), N 86 (1981) (002);
 Maastricht Wb. (261), Meerlo-Wanssum Wb. (198), Sittard Wb. (237).

Vrouw die een kind van een andere vrouw zoogt.
 Zie voor de (correcte?) opgave **wijsvrouw** ook de lemmata VROEDVROUW en BAKER. Vergelijk voor het trefwoord **zeug** WNT (XXVII), kol. 2401, s.v. *zeug – zeuge, zoog, zoge, zog, zoeg(e), zo(u)w, zuwe* 2), waar vermeld wordt dat deze benaming oneigenlijk gebruikt wordt voor vrouwen die de eigenschappen hebben van een wijfjesvarken c.q. moedervarken.

min: freq. Zuid.Oostlb. en Noord.Oostlb., verspr. Oost.Zuidlb.; ook in Meerlo-Wanssum Wb. en in Meijel, Vaals, Tangelroy, Ittervoort, Thorn, Meeuwen, As, Grevenbicht/Papenhoven, Born, Geulle, Maastricht, Caberg, Eigenbilzen, Hoeselt, Kaulille, Eksel, Jeuk, Vorsen, Blerick en Venlo.

minnemoe: Wijlre.

voedster (ook *voester*): verspr. Zuid.Oostlb., Horns en Kleverlds.; ook in Eys, Beesel, Bocholt, Bree, Meeuwen, Guttecoven, Stein,

BOERTJE

DC 47 (1972) (010e).

Hoorbare lozing van gassen uit de maag.

De trefwoorden **rips**, **ripsel**, **ripse-ling**, **rips laten**, **ripselen** en **ripsen** zijn allen afgeleid van het werkwoord *rispen* (I) (WNT (XIII), kol. 585).

boertje (ook *boerke*): freq. Zuidgeld.Lb., verspr. Oostlb.; ook in Vijlen, Stramproy, Bree, Genk, Dilsen, Maastricht, Itteren, Neerharen, Vliermaalroot, Hamont, Bolderberg, Venray, Meterik en Broekhuizen.

boer: verspr. Noord.Oostlb.; ook in Eys, Gulpen, Eupen, Nieuwstadt, Meerssen, Margraten, Tangelroy, Ell, Maasbracht, Maastricht, Helchteren, Hasselt, Arcen, Blerick, Meijel en Sevenum.

buksje (bukske): Houthalen.

keukje (ook *keukske*): Horst en Blerick.

keuk: Maasbree.

rips (rups): Sittard, Waubach en Noorbeek.

ripsel (ook *rupsel*): Beek (bij Bree), Stokkem, Groot-Gelmen en Mechelen-Bovelingen.

ripseling: Vechmaal.

De volgende opgaven zijn werkwoorden:

boeren: Baexem en Nieuwstadt.

buksen: Lommel.

keuken: Kessel, Tungelroy, Velden en Blerick.

ripselen (ook *rupselen*): Meeuwen, Geistingen en Borlo.

ripsen (*rupsen*): Stein en Brunssum.

opwerpen: Eigenbilzen.

SPENEN

N 86 (1981) (003);

Meeuwen Wl. (200).

Een kind van de zuigfles of borst afwennen.

Diverse zegslieden geven echter als betekenis het overgaan van borst-naar flesvoeding. Zie voor de trefwoorden met **lots** ook de lemmata ZUIGFLES en SPEEN.

spenen: alg. Oostlb., verspr. Oost. Zuidlb., Weertlds., Centr.Maaslds. en Kleverlds.; ook in Meeuwen, Maastricht, Caberg, Vlijtingen, Hoeselt, Jeuk, Leopoldsburg en Venlo.

verspenen: Maasbree en Itteren.

het nokken afgewennen (*het noeken afgewennen*): Klimmen.

de borst afwennen: Montfort.

afwennen: Vaals, Nunhem, Melick, Susteren, Ittervoort, Zonhoven en Meijel.

ontwennen: Nieuwenhagen.

de mem afnemen: Blerick.

de lots afnemen: Geleen.

van de borst afdoen (ook *van de bors afdoen*): Meerlo en Amby.

van de borst doen: Meijel.

van de mem afdoen: Eksel.

van de borst af (ook *van de bors af*): Neer, Roermond, Maasniel en Meijel.

minder de borst geven: Venray.

niet meer aan de borst hangen (*niet meer aan de borst hangen*): As.

omzetten: Geleen.

afzatten: Guttecoven.

hem dat afleren: Thorn.

Bij de volgende trefwoorden vormt het kind het subject:

van de borst af zijn: As.

de fles niet meer krijgen: Eys.

Door de respondenten wordt vermeld dat hiermede de overgang van borst-naar flesvoeding wordt bedoeld:

aan de fles wennen: Venlo en Stein.

flesvoeding geven: Echt/Gebroek.

de fles geven: Maastricht.

de lots geven (ook *de loets geven*): Gulpen, Lutterade en Geleen.

NIET ZINDELIJK

N 86 (1981) (007a add., 007b);

Maastricht Wb. (295).

Gezegd van kleine kinderen die nog geen controle over de blaas en de darmen hebben.

niet zindelijk: Venlo, Montfort en Hulsberg.

onzindelijk: Reuver, Born, Maastricht en Gennep.

nog niet proper (ook *nog nie proper*): verspr. Oostlb.; ook in Heerlen, Ingber, Ittervoort, Bree, Maastricht, Blerick, Venray en Tienray.

niet proper (ook *niet proper*): verspr. Oostlb. en Trichterlds.; ook in Nieuwenhagen, Heerlerbaan/Kaumer, Wijlre, Grevenbicht/Papenhoven, Urmond, Zonhoven, Jeuk, Leopoldsburg en Venlo.

malproper: Maastricht.

onproper: Maastricht, Heerlen en Vaals.

nog niet zuiver (ook *nog niet zuiver*): Beesel, Kapel-in-'t-Zand, Oirs-

beek, Schimmert, As, Geulle,
Maastricht en Meijel.

niet zuiver (ook *nie zuiver*): Eys,
Nunhem, Vlodrop, Geleen,
Wijnandsrade, Tungelroy, Thorn,
Guttecoven, Stein, Beverlo en
Meijel.

nog niet droog (ook *nog nie droog*):
verspr. Oostlb.; ook in Kunrade,
Waubach, Eys, Weert, Bree, Ell,
Thorn, Meeuwen, Venray en
Maasbree.

niet droog (ook *nie droog*): verspr.
Zuid.Oostlb. en Kleverlds.; ook in
Ubachsberg, Gulpen, Tungelroy,
Kelpen, Echt/Gebroek, Maastricht,
Venlo en Sevenum.

nog niet schoon: Montfort.

nog nat: Sevenum.

nat: Merkelbeek en Maastricht.

onnet: Stein en Ingber.

smerig: Tongeren, Lozen, Hout-
halen, Beringen en Heers.

vuil: Overpelt, Lozen, Eksel, Hout-
halen, Kortessem en Sint-Truiden.

vies: Maastricht.

De volgende opgaven bevatten een
werkwoordelijke component:

nog in de boks doen: Oirlo en
Kapel-in-'t-Zand.

in de boks doen (*inne boks doen*):
Weert.

nog in de broek doen: Hoeselt.

in de broek doen: Stein.

in zijn broekje doen (*in zijn broeks-
ke doen*): Vlijtingen.

De volgende trefwoorden zijn bena-
mingen voor een kind dat nog niet
zindelijk is:

beddenzeiker: Haler.

boksenzeiker: Gennep.

boksenschijter: Gennep.

schijtbeest: Sittard.

schijtzak: Meijel.

pisser: Nieuwstadt.

ZINDELIJK

Kaart 24, pag. 187

N 115 (2003) (037), N 86 (1981) (007a,
007b).

Het beheersen van de aandrang der
natuurlijke behoeften door kinderen.

proper (ook *propel*): freq. Oostlb.,
verspr. Oost.Zuidlb., Centr.

Maaslds. en Trichterlds.; ook in
Kerkrade, Vaals, Ell, Haler, Iter-
voort, Geistingen, Bocholt, Bree,
Meeuwen, Eigenbilzen, Hoeselt,
Tongeren, Lauw, Zonhoven,
Alken, Hoepertingen, Gors-
Opleeuw, Jeuk, Vorsen, Leopolds-
burg, Tessenderlo, Blerick, Venlo,
Venray en Tienray.

droog: freq. Zuid.Oostlb., verspr.
Oost.Zuidlb. en Kleverlds.; ook in
Heythuysen, Kapel-in-'t-Zand,
Herten (bij Roermond), Posterholt,
Weert, Tungelroy, Kinrooi,
Kelpen, Thorn, Meeuwen, Echt/
Gebroek, Stein, Maastricht,
Hoeselt, Kaulille, Eksel, Hout-
halen en Venlo.

zindelijk: Reuver, Montfort, Sweik-
huizen, Hulsberg, Ophoven,
Echt/Gebroek, Born, Maastricht,
Venlo en Oirlo.

zuiver: verspr. Oostlb.; ook in Weert,
Tungelroy, Thorn, Bree, Genk,
Zutendaal, Stein, Geulle, Maas-
tricht, Eigenbilzen, Achel,
Kaulille, Alken, Wellen en Meijel.

schoon: Montfort.

rein: Waubach.

van het bedpissen af: As.

De volgende opgaven bevatten een
werkwoordelijke component:

op het potje gaan: Bocholt.

niet meer in de boks doen (*nie meer
in de boks doen*): As.

niet meer in de broek doen (*nie
meer in de broek doen*): Hoeselt.

niet meer in zijn boks doen: Neer-
oeteren.
niet meer in zijn broek doen (*nie-
meer in zijn broek doen*): Zolder.
zich kunnen behelpen: Bree.
zover zijn: 's-Gravenvoeren.
ophouden: Eksel.

KINDERWAGEN, WANDEL- WAGEN

Beverlo Wb. (124), Diepenbeek Wb. (292),
Echt Wb. (130), Genk Wb. (153), Gronsveld
Wb. 2 (083), Meeswijk Wl. (715), Niel-bij-
St.Truiden Wl. (479, 572), Sint-Truiden Wb.
(135, 196), Uikhoven Wl. (077, 184), Venray
Wb. (661), Zonhoven Wb. (533).

Wagen om kinderen in te rijden die
nog niet lopen kunnen.

Voor zuigelingen is dat vaak een
wagen met een kap, iets grotere kin-
deren zitten meestal in een wagen
zonder kap. Tegenwoordig gebruikt
men vaak een model dat men kan
aanpassen. Met de benamingen **char-
rette (fr.)** (Diepenbeek Wb., p. 292)
en **wandelwagen** (Venray Wb.,
p. 661) worden wagens zonder kap
bedoeld.

kinderwagen (*kinnerwagen*): Genk.
wagentje (*wageske*): Echt/Gebroek.
kindervoiture (*keingervoiture, kin-
gervoiture*): Sint-Truiden en
Uikhoven.

voiture (fr.): Meeswijk, Zonhoven,
Beverlo en Niel-bij-St.-Truiden.

kinderkoets (ook *keingerkoets, kin-
gerkoets*): Gronsveld, Uikhoven,
Sint-Truiden en Niel-bij-St.-Trui-
den.

koets: Gronsveld.

charrette (fr.): Diepenbeek.

poussette (fr.): Sint-Truiden.

wandelwagen: Venray Wb.

BOX

Kaart 25, pag. 187

DC 39 (1965) (022b), DC 49 (1975) (005
add.), N 115 (2003) (039), N 86 (1981) (009);
Hasselt Wb. (055), Zonhoven Wb. (028, 345).

Door een houten hek afgesloten vier-
kante ruimte waarin kleine kinderen
zich leren optrekken, zitten, staan en
lopen.

Tegenwoordig is de box meestal
voorzien van een verhoogd houten
vloeroppervlak om de kou te weren
en staat hij in de woonruimte zodat
een klein kind al direct deel uitmaakt
van het gezin.

Het trefwoord **parc** is afkomstig van
het franse *parc à bébé*.

box: alg. Oostlb., verspr. Oost.
Zuidlb., Horns, Zuidgeld.Lb. en
Kleverlds.; ook in Kerkrade,
Vaals, Ospel, Roosteren, Echt/
Gebroek en Maastricht.

looprek: freq. Oostlb., verspr. Oost.
Zuidlb., het noorden van Centr.Lb.
en Kleverlds.; ook in Weert,
Maastricht, Eigenbilzen, Hoeselt,
Achel, Kaulille, Eksel, Zolder,
Houthalen, Zonhoven, Alken,
Vorsen, Leopoldsburg, Kerkhoven,
Blerick en Venlo.

looprekje (*looprekske*): Jeuk en
Rekem.

rek: Venray, Laar en Geleen.

loophek: Zolder.

loopraam: Sevenum.

loopbak: Eksel, Susteren en Zon-
hoven.

parc (fr.): Opglabbeek, Eksel,
Kuringen, Zonhoven en Hasselt.

TOESTEL WAARIN EEN KIND LEERT LOPEN

DC 39 (1965) (022b), N 115 (2003) (039),
N 86 (1981) (009);
Genk Wb. (195), Hasselt Wb. (280), Maaseik
Wb. (030), Meeswijk Wl. (389), Sittard Wb.
(224), Zonhoven Wb. (266).

Uit de verschillende benamingen kan men opmaken dat er diverse soorten toestellen zijn waarin een kind leert lopen. De **loopmand** c.q. **loopkorf** is een 'van boven smalle, en van onderen breed uitlopende mand die zowel aan de boven- als aan de onderkant open' is, zie WLD II, 12, p. 194, lemma **LOOPMAND**, afb. 292. De **lei(band)**, **loopbank** is een bankje met een verschuifbare plank met een ronde opening, zie Hasselt Wb. p. 280 (afb. 'n lee). Zie voor de trefwoorden **loopwagen**, **loopwagel**, **loopkar** en **loopstoel** VD dl. II, p. 1605, s.v. *loopwagen 1.*, '(veroud.) houten stel waarin een kind leert lopen'.

loopkorf: Gulpen, Montfort, Sittard, Klimmen, Tungalroy, Genk, Maaseik, Meeswijk, Maastricht, Caberg, Eigenbilzen, Hoeselt, Tongeren, Zolder en Zonhoven.

loopmand: Kapel-in-'t-Zand, Meeuwen, Eksel en Zonhoven.

leiband: Maastricht.

lei: Hoeselt, Eksel, Zolder, Zonhoven, Hasselt, Hoepertingen, Tessenderlo en Meijel.

loopbank: Maaseik.

loopwagen: freq. Zuid.Oostlb., verspr. Noord.Oostlb.; ook in Kunrade, Leuken, Tungalroy, Ittervoort, Bree, As, Maaseik, Echt/Gebroek, Stein en Jeuk.

loopwagentje: Heerlen.

loopwagel: Epen, Mheer, Zutendaal, Meeswijk, Grevenbicht/Papenhoven, Kanne, Eigenbilzen,

Vlijtingen, Tongeren, Lauw en Jeuk.

loopwageltje (*loopwagelke*): Itteren en Gors-Opleeuw.

loopkar: Vaals.

loopstoel: verspr. Horns; ook in Herten (bij Roermond), As en Kanne.

OPVOEDEN, GROOTBRENGEN

N 115 (2003) (033 add.);

Beverlo Wb. (192), Bree Wb. (324, 325, 327), Echt Wb. (090), Eupen Wb. (133), Gronsveld Wb. 2 (122), Hasselt Wb. (332), Heerlen Wb. 1 (023, 047), Kerkrade Wb. 2 (127), Maaseik Wb. (020, 035), Maastricht Wb. (301), Meerlo-Wanssum Wb. (128, 213, 214), Roermond Wb. (209), Sint-Truiden Wb. (086, 119, 186), Sittard Wb. (123), Stokkem Wb. (082), Tegelen Wb. (107), Tongeren Wb. (197, 421), Uikhoven Wl. (053), Venlo Wb. (207), Venray Wb. (192, 403, 404), Zonhoven Wb. (153, 328);

Daelen, J.v. (1933-41), Heyden, L.v.d. (1927).

Het onderhouden en het geven van vorming op zedelijk, geestelijk en sociaal gebied van zuigeling tot volwassenheid.

opvoeden: Venray Wb. en Meerlo-Wanssum Wb. en in Roermond, Stokkem, Maastricht, Beverlo en Venlo.

grootbrengen (ook *groosbrengen*): Kerkrade Wb. 2 en in Sittard, Bree, Maaseik, Uikhoven, Tongeren, Beverlo en Sint-Truiden.

groottrekken (ook *groostrekken*): Kerkrade Wb. 2, Venray Wb. en Meerlo-Wanssum Wb. en in Heerlen, Sittard, Uikhoven, Zonhoven, Beverlo en Sint-Truiden.

opbrengen: Bree Wb. en in Zonhoven.

optrekken: Bree Wb., Venray Wb. en Meerlo-Wanssum Wb. en in

Heerlen, Eupen, Tegelen, Sittard,
Gronsveld, Maaseik, Echt/
Gebroek, Stokkem, Tongeren,
Hasselt, Beverlo, Sint-Truiden en
Venlo.

opleiden: Bree Wb.

rekken: Sittard en Gronsveld.

dresseren: Sint-Truiden.

KIND (TROETELNAAM)

N 87 (1981) (021), ZND 11 (1925) (B7);
Beverlo Wb. (124), Echt Wb. (032, 036, 038,
039, 062), Gennep Wb. (054), Gronsveld Wb.
2 (075), Haspengouws Id. (236, 237), Kortess-
sem Wb. (074), Maaseik Wb. (012, 015, 029,
044, 102), Maastricht Wb. (014, 053, 075),
Meerlo-Wanssum Wb. (091, 178, 294), Mees-
wijk Wl. (729), Niel-bij-St.Truiden Wl. (280),
Roermond Wb. (068), Sittard Wb. (010, 053,
253, 321), Venlo Wb. (105, 196, 218), Venray
Wb. (125, 264, 267, 382, 443, 513, 685),
Zonhoven Wb. (059, 080, 198, 351).

De trefwoorden **boule-tje**, **chou-tje**
en **gosse-tje** zijn diminutieven van de
Franse woorden *boule*, *chou* en
gosse. Zie voor de lexicale variant
klein durske (**klein deerntje**) Weijnen
Etym. Wb., p. 39, s.v. *durske*.
Zie voor het trefwoord **mutz-je**
RhWb (V), kol. 1487, s.v. *Mutz VI*,
2. b., waar als betekenis o.a. ‘Kosew.
für kleines Kind’ wordt gegeven.

apenkeutel: Sittard, Maastricht en
Gronsveld.

apenkrootje: Maastricht.

babietje (*babbeke*): Maaseik.

bekje (*bekske*): Geleen.

bijtje (*bijke*): Heusden.

bommetje (*bomke*): Gulpen.

botje (*botteke*): Haspengouws Id.

boule-tje (*boeleke*): Hoeselt.

klein boule-tje (*klei boeleke*): Zon-
hoven.

lief boule-tje (*lief boeleke*): Zon-
hoven.

brummeltje (*brommelke*, *brummel-
ke*): Voerendaal, Heerlerbaan/
Kaumer en Eys.

chou-tje (*chouke*): Welkenraedt.

dabber (*debber*): Kortesssem.

dabbertje (*debberke*): Beverlo en
Echt/Gebroek.

klein dabbertje (*klein debberke*):
Zonhoven.

deugniet: Aalst-bij-St.-Truiden.

deugnietje: Maaseik.

diertje (*dierke*): alg. Kleverlds.; ook
in Maastricht.

lief diertje (*lief dierke*): Tungelroy.

lekker dier: Maastricht.

dobber: Beverlo.

dobbertje (*dobberke*): Koninksem.

dodde: Haspengouws Id.

dodje: Maastricht.

dodseltje (*dodselke*): Echt/Gebroek.

doe-kontje: Montfort.

doedeltje (*doedelke*): Geleen.

dol: Haspengouws Id.

dolletje (*dolleke*): Haspengouws Id.

dopje (*dopke*): Haspengouws Id. en
in Beverlo en Maaseik.

duppen: Maastricht.

dotje (*dotske*, *dotteke*): Hamont en
Meeuwen.

dotseltje (*dotselke*): Echt/Gebroek.

douce-tje (*doezeke*): Gelinden, Niel-
bij-St.-Truiden en Jeuk.

drabber (*drebbber*): Kortesssem.

drabbertje (*drebbberke*): Wellen.

dribbeltje (*drubbelke*): Roermond,
Geulle, Maastricht, Horst, Maas-
bree.

drol: Gennep Wb.

drolletje (*drolleke*): Meijel.

engeltje (ook *engelke*): Haspen-
gouws Id. en in Nieuwenhagen,
Welkenraedt, Herten (bij Roer-
mond), Merkelbeek, Amby,
Kelpen, As, Maaseik, Grevendicht/
Papenhoven, Vlijtingen, Konink-
sem, Hamont, Heusden, Hasselt,
Gelinden, Hoepertingen en
Vechmaal.

engel: Maaseik.

lieve engel: Welkenraedt.

foemeltje (*foemelke*): Geleen.
fröbeltje (*fröbelke*): Horst.
geusje (*geuzeke*): Hoepertingen.
gosse-tje (*goske*): Amby.
gouden (*gouwe*): Wolder/Oud-Vroenhoven en Maastricht.
gouden, mijn - (*golden, mijn -*): Venlo.
goudentje (*gouweke*): Maastricht.
gunsje (*gunske*): Vliermaal.
hartje (ook *herteke*): Haspengouws Id. en in Venlo.
hondje (*honke*): Haspengouws Id.
hoopje (*hoopke*): Welkenraedt, Gronsveld, Maastricht en Hoepertingen.
hummel: Roermond, Tungalroy, Stein en Meerlo.
hummeltje (*hummelke*): verspr. Zuid.Oostlb.; ook in Nieuwenhagen, Waubach, Schaesberg, Neer, Montfort, Tungalroy, Born, Wolder/Oud-Vroenhoven, Blerick en Venlo.
zoet hummeltje (*zoet hummelke*): Venray.
kadodder: Zonhoven.
keutel: Venray Wb. en in Beverlo.
keuteltje (*keutelke*): Echt/Gebroek, Nieuwstadt en Hoepertingen.
kindje (ook *kinke, kinksje, kinneke*): verspr. Trichterlds.; ook in Haspengouws Id. en Venray Wb. en in Vaals, Voerendaal, Wijlre, Gulpen, Neer, Beesel, Kapel-in-'t-Zand, Geleen, Amby, As, Maastricht, Caberg, Vlijtingen, Wellen, Vechmaal en Sint-Truiden.
zoet kindje: Sevenum.
kind: Eys, Maastricht, Heusden, Gelinden en Aalst-bij-St.-Truiden.
lief kind (*lief kink*): Welkenraedt.
kleinere: Oirsbeek.
kleint: Waubach.
klein krootje (*kleine krootje*): Oirsbeek.
klein mietertje (*klei miederke*): Rekem.
knobbeltje (*knubbelke*): Maasbree.
knuffel: Vlodrop.

kopje (*kopke*): Wellen.
krentje: Stein.
kroddeltje (*kroddelke*): Mheer.
kroddetje (*kroddeke*): Haspengouws Id.
krotje: Sweikhuizen.
kruikenstopje (*kruikenstopke*): Welkenraedt.
stopje (*stopke*): Welkenraedt.
kruimeltje (*kroemelke, krummelke*): Roermond, Lutterade en Maastricht.
kruipertje (*kruiperke*): Meerlo-Wanssum Wb.
kuiken: Haspengouws Id.
lellebaardje: Haspengouws Id.
lekker dingetje (*lekker dingske*): Schimmert.
liefje (*lieveke*): freq. Oostlb., verspr. Centr.Maaslds.; ook in Haspengouws Id. en in Voerendaal, Epen, Ittervoort, Ophoven, As, Maastricht, Caberg, Bunde, Vliermaal, Koninksem, Hamont, Hoepertingen, Sint-Truiden, Aalst-bij-St.-Truiden en Venlo.
lief: Riksingen.
lief dingetje (*lief dingske*): Hoeselt.
lief ding (*lief dink*): Tungalroy.
lieve, de -: Epen.
mamoeltje (*mamoeleke*): Haspengouws Id.
mensje: Maastricht.
molletje (*molleke, molleske*): Haspengouws Id. en in Eys.
mop: Venlo en Amstenrade.
mopje (*mopke*): Venlo.
muiltje (*muilke*): Heerlen, Oirsbeek, Rekem en Riksingen.
mutz-je (*motske*): Sittard.
neusje (*neuske*): Maaseik en Hoepertingen.
nootje (*noteke*): Koninksem.
olletje (*olleke*): Venray Wb.
pagaddertje (*pagadderke*): Eksel.
patattertje (*patatterke*): Hamont.
petieter: Zonhoven.
schijterd: Venlo.
schijtgat: Meijel.
schijtvotje: Beesel.

klein schijtvotje: Herten (bij Roermond).

poepeschijterd: Sittard.

polletje (*polleke*): Venlo, Sittard en Maastricht.

pom: Gronsveld.

pommel: Maastricht en Itteren.

pommeltje (*pommelke*): Doenrade, Gronsveld en Mheer.

schattenpommel: Maastricht.

preetje (*preeke*): Rekem, Geleen en Merkelbeek.

ratje (ook *ratteke*): Haspengouws Id. en in Sint-Truiden en Aalst-bij-St.-Truiden.

schaapje (*schaapke*): Haspengouws Id. en in Welkenraedt, Amby, Mheer, Rekem, Beverlo en Sint-Truiden.

schaap: Sint-Truiden.

arm schaap (*erm schaap*): Aalst-bij-St.-Truiden.

schat: Heythuysen, Thorn, Maastricht en Itteren.

schatje (ook *schatteke*): verspr. Zuid.Oostlb.; ook in Voerendaal, Heerlen, Eys, Nunhem, Kapel-in-'t-Zand, Montfort, Kelpen, Thorn, Bree, As, Urmond, Maastricht, Heusden, Zonhoven, Hasselt en Oirlo.

sijs: Venlo.

snibbel: Eys.

snobbel: Venray Wb. en in Merkelbeek.

snobbeltje (*snobbelke*): Heerlen, Beesel, Swalmen, Nieuwstadt, Geleen, Doenrade, Ell en Maasbree.

snokje (*snokke*): Haspengouws Id.

snuitje: Hoepertingen.

solletje (*solleke*): Haspengouws Id.

suik (*sok*): Maaseik.

suikerklontje (*sokkerklontje*): Roermond.

suikerlaartje (*suikerlaarke*): Aalst-bij-St.-Truiden.

suikertje (*suikerke*): Aalst-bij-St.-Truiden.

tutter: Riksingen.

wormpje (*wurmke*): Venray Wb.

zoete: Meerlo.

zoetje (*zoeteke*): Gennep en Meeuwen.

De volgende trefwoorden zijn troetelnamen voor meisjes:

bloemetje (*bloemke*): Nunhem.

fee: Koninksem.

feetje (*feeke*): Hoeselt.

keutje: Jeuk.

klein deerntje (*klein durske*): Welkenraedt.

marieke: Welkenraedt.

meidje (ook *meideke*): Herten (bij Roermond) en As.

meisje (ook *meiske*): Lanklaar, Hoepertingen en Gronsveld.

moedertje (*moederke*): Sint-Truiden en Amby.

poes: Haspengouws Id.

poesje (*poeske, poezeke*): Vliermaal, Heusden, Gelinden, Hoepertingen en Sint-Truiden.

popje (*popke*): Haspengouws Id. en in Nieuwenhagen, Kapel-in-'t-Zand en Gronsveld.

poppetje (*poppeke*): Hoepertingen, Wolder/Oud-Vroenhoven en Vlijtingen.

prul: Maastricht.

prulletje (*prulleke*): alg. Kleverlds.; ook in Maastricht en Hamont.

schijtding: Gennep.

troeltje (*troeleke*): Meerlo-Wanssum Wb.

tuttebelletje (*tuttebelleke*): Gulpen.

vrouwtje (*vrouwke*): verspr. Lonerlds.; ook in Heerlen, Amby, As, Maaseik, Lanklaar, Meeswijk, Maastricht, Vliermaal, Koninksem, Hamont, Sint-Truiden en Aalst-bij-St.-Truiden.

lief vrouwtje (*lief vrouwke*): Vlijtingen.

wicht: Neer.

wijfje (*wijfke*): Maaseik, Vlijtingen, Koninksem, Hasselt, Sint-Lambrechts-Herk en Wellen.

klein wijfje (*klei wijfke*): Welkenraedt.

De volgende trefwoorden zijn troetelnamen voor jongetjes:

baasje (*baaske*): Riksingen, Koninksem, Sint-Lambrechts-Herk en Wellen.

boezemannetje (*boezemmenneke*): Welkenraedt.

boksenbodem (*boksenboom*): Venlo en Geleen.

boksenman: Echt/Gebroek en Sittard.

broedermannetje (*broedermenneke*): Maastricht.

kleine broekenman: Amby.

kleine deugniet: Vechmaal.

jongetje (*jongske*): Herten (bij Roermond), As, Maaseik, Lanklaar, Maastricht en Heusden.

klein jongetje (*klei jongske*): Sint-Truiden.

jong: As, Maaseik, Heusden en Sint-Truiden.

lekker jong (*lekker jonk*): Herten (bij Roermond).

gonze (**fr.**): Riksingen en Koninksem.

kereltje (*kelke, kerelke*): Maaseik en Amby.

klootje: Gennep en Jeuk.

mannetje (*manneke, menke, menneke*): Haspengouws Id. en in Heerlen, Kapel-in-'t-Zand, Amby, As, Maaseik, Maastricht, Vlijtingen, Vliermaal, Riksingen, Koninksem, Hamont, Heusden, Hasselt, Sint-Lambrechts-Herk, Wellen, Vechmaal, Sint-Truiden, Aalst-bij-St.-Truiden en Gennep.

klein mannetje (*klei manneke*): Welkenraedt.

clowntje van een mannetje (*kloontje van een menneke*): Neer.

piemel: Gronsveld.

peetje (*pikke*): Sint-Lambrechts-Herk, Hasselt en Koninksem.

schelmpje (*schelmke*): Maaseik en Heerlen.

schurkje (*schorkske*): Bree.

kleine schurk: Maaseik.

sjefje (*sjefke*): Welkenraedt.

vadertje (*vaaierke*): Maastricht.

klein vadertje (*klei vaderke*):

Welkenraedt.

vriendje (*vriendke*): Haspengouws Id.

zoon: Sint-Truiden.

zoontje (*zeunke*): Haspengouws Id.

VERWEND KINDJE

N 87 (1981) (033), ZND 05 (1924) (066); Beverlo Wb. (124, 286), Hasselt Wb. (468), Lommel Wl. (145), Meeswijk Wl. (062), Niel-bij-St.Truiden Wl. (102), Sittard Wb. (301), Venray Wb. (357), Zonhoven Wb. (034).

Een kind dat met te grote toegeeflijkheid wordt opgevoed.

Zie i.v.m. de benaming **bedorven**

daas(je) Nijhoffs Wb., p. 41, s.v.

bedorvendans: 'bedorven, verwend kind of persoon'. Het trefwoord

zouwaas is afkomstig uit het Duits en samengesteld uit *sau* (vreselijk, oer-) en *Aas* (kreng, loeder).

bedorven kind (ook *bedorven keind, bedorven kink*): Eys, Schimmert, Meeswijk, Rekem, Maastricht, Eigenbilzen, Hoeselt, Vliermaal, Peer, Heusden, Zonhoven, Heers, Wellen, Mielen-boven-Aalst en Loksbergen.

bedorven kindje (ook *bedorven kindeke, bedorven kinneke, bedorven kinsje, bedorven kinske*): verspr. Centr.Maaslds., Bilzerlds. en Truiërlds.; ook in Amby, 's-Gravenvoeren, Molenbeersel, Neeroeteren, As, Genk, Lanaken, Maastricht, Koninksem, Hamont, Sint-Huibrechts-Lille, Kermt, Kuringen, Hasselt, Beverlo, Gelinden, Bommershoven, Oostham en Tessenderlo.

bedorven aap: Eksel en Wijchmaal.

bedorven bengel: Grevenbicht/Papenhoven.

bedorven bitsje: Maastricht.
bedorven daas: verspr. Demer-
 kemp.; ook in Eksel, Wijchmaal
 en Sint-Truiden.
bedorven daasje (*bedorven daaske*):
 Hasselt.
bedorven ding (ook *bedorven dink*):
 Ittervoort en Riksingén.
bedorven iepje (*bedorven iepke*):
 Rotém.
bedorven jong (ook *bedorven jonk*):
 Bunde, Eksel, Hasselt, Beverlo,
 Hoepertingen, Sint-Truiden,
 Leopoldsburg en Sevenum.
strontbedorven jong (*strontbedor-*
ven jonk): Zonhoven.
bedorven keutel: Beverlo en Eksel.
bedorven poet: Klimmen.
bedorven schijt: Beverlo en Loks-
 bergen.
bedorven schijter: Beverlo.
bedorven stinker: Kuringen.
bedorven stinkerd: As.
bedorven stront: Eksel, Bree en As.
bedorven stuk: Gronsveld.
bedorven wicht (ook *bedorven*
wich): Meijel, Weert en Montfort.
verdorven kind (*verdorven kink*):
 Montzen.
verwend blaag: Horst en Hoensbroek.
verwend jong (*verwend jonk*): Roer-
 mond en Maasniel.
verwend kind: Reuver, Doenrade,
 Kelpen en Maastricht.
verwend nest: Sittard, Valkenburg,
 Geulle, Maastricht en Meerlo.
verwend potstuk: Maastricht.
verwend schepsel: Maastricht en
 Schimmert.
verwend stuk: Maastricht en
 Nieuwenhagen.
verwend stuk vreten: Wolder/Oud-
 Vroenhoven.
verwende aap: Voerendaal, Gulpen,
 Roermond, Kapel-in-'t-Zand,
 Montfort, Hulsberg, Thorn,
 Itteren, Blerick, Venray, Sevenum
 en Maasbree.
een door en door verwende aap:
 Venray.

verwende bul: Gulpen.
verwende duppen: Ten-Esschen/
 Weustenrade, Noorbeek en
 Terlinden.
verwende gosse (*verwende gots*):
 Susteren.
verwende huppel: Vaals.
verwende kreuts: Eys.
verwende kuppel: Ubachsberg.
verwende piezel: Gulpen.
verwende poet: verspr. Oost.Zuidlb.
 en Oostlb.; ook in Born en Urmond.
verwende snotaap: Oirlo.
verwend nest: Valkenburg.
verwende stinkerd: Ell.
verkindst kind: Zonhoven.
vertroeteld wicht: Zonhoven.
vertutteld kindje (*vertutteld kinsje*):
 Montzen.
bedorferik: Niel-bij-St.-Truiden en
 Jeuk.
brak: Stein.
dwingeland: Meijel.
keutel: Lommel.
kindje, het - (*kinneken, het -*):
 Hechtel.
kindje van willen: Nunhem.
kindskop: Zonhoven.
lastige pungel: Vaals.
pungel: Sweikhuizen.
mamakindje: Schinnen.
moederskindje: Venray Wb.
papkindje: Venlo en Nunhem.
nest: Susteren.
pats: Sittard.
poepestront: Sint-Truiden en
 Mielen-boven-Aalst.
poet: Heerlen, Beesel, Geleen en
 Brunssum.
pook: Meeuwen.
stuk stront: Melick.
teut: Vlijtingen.
zanikpot: Kesseleik.
zouwaas: Kerkrade.

De volgende trefwoorden geven
 alleen een benaming voor het begrip
 verwend:

bedorven: Reuver, Posterholt,
 Amby, Tungalroy, Thorn,

Opglabbeek, Maastricht, Vlijtingen en Meijel.

door en door bedorven: Stein.

verwend: Neer, Reuver, Amby, Echt/Gebroek en Maastricht.

door en door verwend: Venlo.

STRAF GEVEN

SGV (1914) (036).

Het corrigeren van gedrag en houding bij kinderen als onderdeel van de opvoeding.

straf geven: alg. Oostlb., Centr. Maaslds. en Kleverlds., verspr. Oost.Zuidlb. en Zuidgeld.Lb.; ook in Simpelveld en Borgharen.

straf opgeven: Schinveld.

straffen: alg. Oostlb., Centr.Maaslds. en Kleverlds., verspr. Oost.Zuidlb. en Zuidgeld.Lb.; ook in Simpelveld, Hunsel en Borgharen.

GARDE

Kaart 26, pag. 188

N 87 (1981) (034), SGV (1914) (009).

Een bosje takjes of twijgjes, vaak van de wilg, dat met name vroeger bij de opvoeding werd gebruikt om kinderen te straffen.

Vergelijk voor de trefwoorden **gots**, **kwispel** en **smik** Schuermans, p. 160 s.v. *gotsen* (slaan), p. 318 s.v. *kwispel* (gesel) en p. 632 s.v. *smik* (zweep). Zie voor het trefwoord **rijzer** WNT (XIII), kol. 386-387, s.v. *rijs* (*I*) (tak of twijg die gebezigd wordt als gard of roede): als meervoud van *rijs* wordt naast 'rijzen' en 'rijzeren' ook 'rijzers' ('ouderwets') gegeven. Zie ook het lemma STOK OF TWIJG OM EEN KIND TE STRAFFEN.

gard (ook *gaard*, *gerd*): freq. Zuid.

Oostlb. en Kleverlds., verspr.

Centr.Maaslds.; ook in Rimborg, Mechelen, Horn, Swalmen, Montfort, Thorn, Maastricht, Arcen en Blerick.

garde: Venlo.

gardwis: Eigenbilzen.

geerd: freq. Zuid.Oostlb., verspr.

Noord.Oostlb., Centr.Maaslds. en Zuidgeld.Lb.; ook in Schaesberg, Eys, Vijlen, Weert, Hunsel, Borgharen, Merselo, Well en Maasbree.

gots (ook *goets*): Bunde, Schimmert en Valkenburg.

karwats: Wijlre, Schimmert, Thorn, Maastricht.

kloprijsje (*kloprijske*): Sevenum en Venlo.

kwispel: Meeuwen.

rijs: Epen, Kapel-in-'t-Zand, Montfort, Susteren, Lutterade en Maasbree.

rijsje (*rijske*): Nunhem, Swalmen, Meijel en Sevenum.

rijzer: Voerendaal.

roe: freq. Zuid.Oostlb., verspr.

Geullds. en Noord.Oostlb.; ook in Vaals, Haler, Thorn, Born, Stein, Geulle, Wolder/Oud-Vroenhoven, Maastricht, Leopoldsborg, Blerick, Tienray en Meijel.

roede (*roei*): verspr. Kleverlds.; ook in Maastricht en Venlo.

roetje (*roeike*): Maastricht.

schoof: Griendtsveen.

smik: Maastricht.

stek: Nieuwenhagen, Gulpen, Ulestraten en Ittervoort.

stekje (*stekske*): Vlijtingen.

uitklopper: Reuver.

vits: Simpelveld, Kerkrade, Ubachsberg, Gulpen en Meerssen.

vitsgeerd: Helden/Everlo en Baarlo.

wis: Heythuysen, Merkelbeek, Brunssum, Amby, Tungalroy, Ophoven, Bree, Meeuwen, As, Grevenbicht/Papenhoven, Maastricht, Hoeselt, Eksel, Loksbergen, Meijel en Sevenum.

wisje (*wiske*): Kelpen, Zonhoven, Jeuk en Venray.
wits: verspr. Oostlb.; ook in Nieuwenhagen, Schaesberg, Eys, Stein, Itteren, Venlo en Maasbree.
witsje (*witske*): Horst en Neer.

STOK OF TWIJG OM EEN KIND TE STRAFFEN

Kaart 27, pag. 188

N 87 (1981) (035), SGV (1914) (009), ZND 01 (1922) (a-m), ZND 23 (1937) (060c); Beverlo Wb. (222), Echt Wb. (026, 050, 098, 101), Genk Wb. (272), Hasselt Wb. (267, 499), Kortesssem Wb. (426, 593), Meeswijk Wl. (756), Niel-bij-St.Truiden Wl. (520), Zonhoven Wb. (390).

Een aantal van onderstaande benamingen komen ook voor in het lemma GARDE. De trefwoorden **kluppel** en **remmel** vinden we terug in de betekenis van ‘knuppel’: zie WNT (VII-2), kol. 4453, s.v. *kluppel* en WNT (XII-3), kol. 2199, s.v. *remmel* (I), 2. In Weijnen Etym. Wb., p. 107, wordt eveneens de betekenis ‘knuppel’ gegeven voor het trefwoord **kuul**. Zie voor de benaming **gors** RhWb (II), kol. 1308, s.v. *gorschen*: ‘mit einem Stocke schlagen’.

gard (ook *gaard*): verspr. Lonerlds.; ook in Heerlen, Montzen, Rosmeer, Kermt, Zonhoven, Hasselt en Herk-de-Stad.

dondergard (*dondergaard*): Sint-Truiden.

geerd: Eupen, Bocholt, Bree, Maaseik, Opgrimbie, Rekem, Maas-tricht en Aalst-bij-St.-Truiden.

gors (ook *goers*): verspr. Maas-kemp.; ook in Echt/Gebroek, Kleine-Brogel, Kaulille en Peer.

gorsje (*gorske*): Opitter.

gots (ook *goets*): verspr. Zuid. Oostlb.; ook in Voerendaal, Wijlre, Epen, Lontzen, Welkenraedt, Itteren en Kanne.

gotsje (*goetsje, gotske*): Beek en Amby.

holz (*du.*): Eys.

houtje (*holtje*): Maastricht.

talhout (*talholt*): Gennep.

eind hout (*eind holt*): Venray.

kluppel: Belfeld, Asenray/Maalbroek, Bree, Neeroeteren en Urmond.

knuppel: Horst.

kuul: verspr. Oost.Zuidlb.; ook in Schinnen en Klimmen.

baguette (*fr.*): Herk-de-Stad, Spalbeek en Nieuwerkerken.

batsenslager: Echt/Gebroek.

lat: verspr. Noord.Oostlb.; ook in Heerlen, Nieuwenhagen, Waubach, Tengelroy, Kelpen, Meeuwen, Guttecoven, Urmond, Maastricht, Zonhoven, Hasselt, Leopoldsburg, Venlo, Meijel en Maasbree.

latje: Kapel-in-'t-Zand en Maas-tricht.

matrak: Beringen.

paplepel: Hoensbroek.

piezel: Schimmert.

prengel: Eys.

regel: Maastricht.

remmel: Voerendaal, Echt/Gebroek, Grevenbicht/Papenhoven en Bunde.

rijs: Zutendaal.

roe: Martenslinde en Millen.

roede (ook *roei*): verspr. Demerkemp. en Lonerlds.; ook in Bocholt, Genk, Lanklaar, Maas-tricht, Vroenhoven, Vlijtingen, Zichen-Zussen-Bolder, Vliermaal, 's-Herenelderen, Vreran, Beverlo, Herk-de-Stad, Sint-Truiden, Kwaadmechelen, Oostham en Tessenderlo.

roef: Beverlo.

rütchen (*du.*): Zichen-Zussen-Bolder.

staak: Aalst-bij-St.-Truiden en Wellen.

stek: alg. Zuid.Oostlb., verspr. Oost.Zuidlb., Noord.Oostlb. en Trichterlds.; ook in Welkenraedt, Weert, Ittervoort, Ophoven, Thorn, As, Urmond, Stein, Rosmeer, Sint-Huibrechts-Hern, Herk-de-Stad, Sint-Truiden, Loksbergen en Meijel.

stekje (*stekske*): Gulpen.

stok: Eys, Stein, Beringen, Herk-de-Stad, Oirlo en Meijel.

stokje (*stokske*): Achel.

vits: Kerkrade, Voerendaal, Ubachsberg, Waubach, Noorbeek, Terlin-den en Hasselt.

wis: freq. in het zuidelijk deel van Centr.Lb., verspr. Dommellds., Demerkemp., Lonerlds. en Truierlds.; ook in Merkelbeek, Weert, Tungelroy, Molenbeersel, Beverlo, Paal, Linkhout, Halen, Lommel en Venray.

slappe wis: Rosmeer.

wisje (*wiske*): freq. Dommellds.; ook in Bree, Rekem, Hechtel, Spalbeek, Beverlo en Oostham.

wits: freq. Noord.Oostlb., verspr. Zuid.Oostlb. en Centr.Maaslds.; ook in Heerlen, Kessenich, Ophoven, Thorn, Blerick, Venlo, Horst en Maasbree.

witsje (*witske*): Kesseleik, Roermond, Maasniel, Sittard en Itteren.

zweep (ook *zwiep*): verspr. Demerkemp.; ook in Zutendaal, Vliermaal, Sint-Huibrechts-Hern, Koninksem, Neerpelt, Beverlo, Paal en Beringen.

zweepje (*zwiepeke*): Kuringen en Mheer.

zwiempje (*zwiemke*): Maastricht en Gronsveld.

smik: Vaals, Sweikhuizen, Rotem en Lanaken.

karwats: Mheer.

gurt (**du.**): Merkelbeek.

schnalle (**du.**) (*snal*): Tungelroy, Neeroeteren, Rotem en Kleine-Brogel.

ZAKGELD

Kaart 28, pag. 189

N 21 (1963) (052b);

Hasselt Wb. (534), Maastricht Wb. (511), Meeswijk Wl. (501), Meijel Wb. (109), Niel-bij-St.Truiden Wl. (208), Sittard Wb. (424), Zonhoven Wb. (369, 584).

Geld dat door ouders aan de van hen afhankelijke kinderen wordt gegeven ter voorziening in de kleine uitgaven. Doorgaans wordt zakgeld één maal per week verstrekt, vaak op zondag. Zie voor het trefwoord **maalgeld** WNT (IX), kol. 20, s.v. *maal* (III), '1. zak, tas'.

zakgeld: verspr. Zuid.Oostlb.; ook in Heerlen, Tegelen, Roermond, Leuken, Boshoven, Maasbracht, Bree, Roosteren, Born, Smeermaas, Kaulille en Venlo.

zakcent: Oirlo en Maastricht.

tassengeld: Mechelen.

tesgeld: Heythuysen en Sittard.

tessengeld: verspr. Oost.Zuidlb., Oostlb. en Centr.Maaslds.; ook in Eygelshoven, Kerkrade, Bleijerheide, Ell, Maastricht en Middelaar.

pree: verspr. Maaskemp., Centr. Maaslds., Tongerlds., Demerkemp., Lonerlds. en Truierlds.; ook in Hoensbroek, Neeritter, Grathem, Kinrooi, Rosmeer, Val-Meer, Achel, Overpelt, Peer, Halen en Lommel.

maalgeld: Maaseik, Borgloon en Tongeren.

zondagsgeld: freq. Oostlb., verspr. Centr.Maaslds.; ook in Teuven, Boeket/Heisterstraat, Neeritter, Kinrooi, Ophoven, Bocholt, Bree, Opglabbeek, Smeermaas, Hamont, Neerpelt, Kaulille, Zonhoven, Velden, Venlo en Meijel.

zondagscent: verspr. Trichterlds.; ook in Rothem en Houthem.

zondagscenten: Rothem, Klimmen, Weert, Tungalroy, Bree, Rekem, Geulle, Neerharen en Venlo.

traktement: verspr. Kleverlds.; ook in Ulestraten, Schimmert, Mesch, Tungalroy, Maastricht, Blerick en Venlo.

drinkgeld: Opglabbeek, Holtum, Eijsden, Val-Meer, Zichen-Zussen-Bolder, Eksel, Peer, Boekt/Heikant, Kermt, Hasselt, Zelem en Lommel.

teergeld: Hoensbroek.

poen: Sevenum.

1.3 Levensstadia

In deze paragraaf zijn de begrippen opgenomen die de diverse levensfasen van de mens vanaf zijn jeugd tot in de ouderdom uitbeelden. Van het begrip **LANG LEVEN** is geen lemma samengesteld omdat het nauwelijks lexicale variatie opleverde.

LEEFTIJD, OUDERDOM

Kaart 29, *pag. 189*

DC 39 (1965) (020a), N 01 (1960) (074),
ZND 05 (1924) (036d), ZND 40 (1942) (015),
ZND B1 (1940sq) (051);
Beverlo Wb. (193), Echt Wb. (022, 038),
Eupen Wb. (129), Genk Wb. (040), Gennep
Wb. (031), Hamont Wb. (083), Hasselt Wb.
(334), Heerlen Wb. 2 (181), Kerkrade Wb. 2
(160), Kortesseem Wb. (021), Lommel Wl.
(221), Maastricht Wb. (303), Meerlo-
Wanssum Wb. (047), Meeswijk Wl. (465),
Niel-bij-St.Truiden Wl. (646), Roermond Wb.
(011, 210), Sint-Truiden Wb. (035, 160),
Sittard Wb. (210), Tegelen Wb. (074),
Tongeren Wb. (002), Tungalroy Wb. (009),
Uikhoven Wl. (122), Venlo Wb. (090), Venray
Wb. (041), Zonhoven Wb. (270, 335).

Het gedeelte van iemands leven dat
achter de rug ligt.

leeftijd: freq. Oost.Lb. en Zuid-
geld.Lb., verspr. Oost.Zuidlb.,
Horns en Kleverlds.; ook in Kerk-
rade Wb. 2 en in Ospel, Laar,
Leuken, Echt/Gebroek, Maastricht,
Achel, Zonhoven, Sint-Truiden,
Niel-bij-St.-Truiden en Halen.

ouderdom (ook *aardom*, *ajerdom*,
alderdom, *ouwerdom*): alg. Westlb.,
verspr. Zuid.Oostlb., Centr.
Maaslds., Bilzerlds., Tongerlds.,
Truierlds. en Zuiderkemp.; ook in
Venray Wb. en in Vaals, Heerlen,
Vijlen, Montzen, Eupen, Helden/
Everlo, Roermond, Linne, Tungal-
roy, Molenbeersel, Ophoven, Lana-
ken, Maastricht, Kerkhoven, Loks-
bergen, Halen, Lommel en Venlo.

ouder (ook *ajer*, *alder*, *ouwer*): alg.
Kleverlds., freq. Zuid.Oostlb. en
Centr.Maaslds., verspr. Noord.
Oostlb. en Dommellds.; ook in
Schaesberg, Montzen, Eupen,
Neeritter, Maasbracht, Bocholt,
Maastricht, Lommel en Venlo.
jaren: Maasbracht, Schinveld en
Kerkrade.

JONG (BN.)

SGV (1914) (016), ZND 01 (1922) (a-m);
Beverlo Wb. (115), Echt Wb. (059), Eupen
Wb. (072), Genk Wb. (146), Gronsveld Wb. 2
(075), Kortesseem Wb. (192), Lommel Wl.
(132), Maaseik Wb. (024), Maastricht Wb.
(164), Meerlo-Wanssum Wb. (148), Meeswijk
Wl. (283), Meeuwen Wl. (113), Niel-bij-
St.Truiden Wl. (521), Roermond Wb. (116),
Sittard Wb. (158), Tegelen Wb. (091), Uik-
hoven Wl. (068), Venlo Wb. (158), Venray
Wb. (246), Zonhoven Wb. (152, 192).

Jeugdig, nog weinig jaren tellend.

jong (ook *jonk*): alg. in het gehele
WLD-gebied.

jeugdig: Roermond en Maastricht.

groen: Zonhoven.

klein (ook *klei*): Tessenderlo en
Koersel.

KIND

Kaart 30, *pag. 190*

DC 03 (1934) (014), DC 05 (1937) (004),
ZND 01 (1922) (a-m), ZND 04 (1924) (014),
ZND 08 (1925) (026a), ZND 23 (1937)
(025a);

Beverlo Wb. (124, 128), Bree Wb. (210, 219), Echt Wb. (030, 083, 131), Eupen Wb. (074), Genk Wb. (073, 076, 148, 153, 160), Gennep Wb. (040, 096, 171), Gronsveld Wb. 2 (082), Haspengouws Id. (112, 117), Hasselt Wb. (202), Heerlen Wb. 2 (137), Kortesseem Wb. (195, 209, 226), Lommel Wl. (132, 147, 150), Maaseik Wb. (024, 025), Maastricht Wb. (185, 189, 213, 317, 502), Meerlo-Wanssum Wb. (072, 157), Meeswijk Wl. (180, 184, 283, 311), Meeuwen Wl. (113, 120, 167), Meijel Wb. (092), Niel-bij-St.Truiden Wl. (144, 521, 571), Roermond Wb. (131), Sint-Truiden Wb. (107, 125, 136, 157), Sittard Wb. (080, 174, 182, 252, 321, 488), Stokkem Wb. (053), Tegelen Wb. (081), Tongeren Wb. (253), Tungelroy Wb. (001), Uikhoven Wl. (077), Venlo Wb. (114, 129, 164, 177), Venray Wb. (265, 269, 299, 363, 367, 484), Weertlands Wb. 1 (A3, 008, A3, 009, A3, 013), Zonhoven Wb. (192, 216, 221, 351, 559); Janssen, A. (1949) (091).

Klein, nog jong mens van het ene of het andere geslacht.

Zie voor het trefwoord **poet** WNT (XII-2), kol. 3000, s.v. *poet* (II), 4.b.: ‘gebezigd met betrekking tot een klein kind...’. De benaming **schoddervotje** wordt volgens Venray Wb. (p. 399) gegeven aan ‘een klein kind dat nog nauwelijks goed kan lopen en waarvan het achterste op en neer ‘schodder’t’. De trefwoorden **jong** en **wicht** zijn algemene benamingen en geven geen geslacht aan. Diverse benamingen vindt men ook terug in het lemma KIND (TROETELNAAM).

kind (ook *keind*, *kink*, *kinke*, *kins*): alg. in het gehele WLD-gebied.

kindje (ook *kindeke*, *kinneke*, *kinsje*): Weertlands Wb. 1; ook in Haspengouws Id. en in Eupen, Schinnen, Meerssen, Kessenich, Bocholt, Genk, Opgrimbie, Stein, Achel, Neerpelt, Sint-Huibrechts-Lille, Koersel, Hasselt, Beverlo, Tessengerlo, Lommel, Leunen, Oirlo en Horst.

klein kind: Wijchmaal.

klein, het -: Kortesseem.

kleint, het -: Sittard.

kleintje (ook *kleineke*, *kleinsje*):

Amstenrade en Maastricht.

kleine (ook *klein*): Zonhoven, Lommel, Venray en Well.

jong (ook *jonk*): Weertlands Wb. 1 en Bree Wb. en in Grathem, Maaseik, Stokkem, Meeswijk, Diepenbeek, Zonhoven, Beverlo, Kortesseem, Sint-Truiden, Niel-bij-St.-Truiden, Oostham, Tessenderlo, Lommel, Geysteren en Horst.

wicht: freq. Noord.Oostlb.; ook in Weertlands Wb. 1 en in Pey, Sittard, Amstenrade, Tungelroy, Leveroy, Echt/Gebroek, Maastricht, Sint-Huibrechts-Lille, Zonhoven, Grubbenvorst, Meijel en Maasbree.

poet: Heerlen, Nieuwenhagen, Pey, Sittard, Jabeek en Echt/Gebroek.

blaag: alg. Kleverlds.; ook in Valkenburg, Roosteren, Echt/Gebroek en Venlo.

snotblaag: Gennep Wb.

aankomertje (*aankomerke*): Beverlo.

dabber (*debber*): Genk en Diepenbeek.

dabbertje (*debberke*, *debberske*): Genk.

dop: Jabeek.

dopje (*dopke*): Tegelen, Venlo en Genk.

duppen: Meeswijk.

dribbeltje (*drubbelke*): Well, Meeswijk en Amstenrade.

drobbel: Sittard.

friemel: Venlo.

gast: Sint-Truiden.

kadabber (*kadebber*): Genk en Wellen.

keutel: Weertlands Wb. 1.

knijper: Haspengouws Id.

kruimel: Venlo.

lopertje (*loperke*): Beverlo.

mop: Echt/Gebroek en Jabeek.

mopje (*mopke*): Venray Wb. en in Sittard.

pagadder: Beverlo, Meeuwen en Niel-bij-St.-Truiden.

pagaddertje (*pagadderke*): Beverlo.

paljas: Beverlo.

patatter: Zonhoven.

peuter: Amstenrade en Maastricht.

schoddervotje: Venray Wb.

spruit: Sint-Odiliënberg.

Bij de volgende opgave is sprake van metanalyse; volgens het Venray Wb. wordt het woord gekscherend gebruikt. Vgl. het Fra. 'ami':

nami: Venray Wb.

Bij de volgende trefwoorden gaat het om een collectieve benaming voor kinderen (mv.):

kleinvolk: Venray Wb.

kroost: Venray Wb. en ook in Maastricht.

keuteljacht (*kuiteljacht*): Sint-Truiden.

MEISJE

Kaart 31, pag. 190

DC 03 (1934) (014), DC 05 (1937) (004, 006a, 006b), SGV (1914) (023), ZND 01 (1922) (a-m), ZND 11 (1925) (A3); Beverlo Wb. (124, 160), Bree Wb. (168, 288, 351, 492, 496), Diepenbeek Wb. (279), Echt Wb. (079), Genk Wb. (204, 374), Gennep Wb. (050, 119), Gronsveld Wb. 2 (105), Hamont Wb. (073), Haspengouws Id. (140, 144, 175), Hasselt Wb. (108, 221, 294), Heerlen Wb. 2 (152), Kortessems Wb. (296), Lommel Wl. (063, 192, 399), Maastricht Wb. (185, 255, 338), Meerlo-Wanssum Wb. (090, 093, 191, 193), Meeswijk Wl. (408), Meeuwen Wl. (145, 148, 237), Niel-bij-St.-Truiden Wl. (025, 179, 368, 521), Roermond Wb. (059), Sint-Truiden Wb. (169, 170), Sittard Wb. (059, 120, 229, 233, 244, 322), Stokkem Wb. (071), Tegelen Wb. (101, 109), Tungele-roy Wb. (002), Uikhoven Wl. (192), Venlo

Wb. (107, 108, 112, 158, 187, 218, 234), Venray Wb. (123, 126, 336, 346), Weertlands Wb. 1 (A3, 009, A3, 011), Zonhoven Wb. (192, 216, 291, 356, 558).

Een kind van het vrouwelijk geslacht.

Het volgende kan nog opgemerkt worden bij de trefwoorden: **bramel**: volgens WNT (III,1), kol. 1022, s.v. *bramel*, is dit een diminutief van braam; **gastin**: cf. Sint-Truiden Wb. (p. 107) s.v. *gastin* ('1. meisje, 2. dochter'); **gors**: volgens het Bree Wb (p. 168) wordt deze benaming denigrerend bedoeld; **mechel**: in het RhWb (V), kol. 691, wordt dit als uitspraakvariant gegeven s.v.

Mathilde; **scharkuikentje**: cf. WLD III, 4.1., p. 24, s.v. *scharkuikentje* in het lemma JONGSTE VOGELTJE UIT HET NEST; **teef**: er is geen aanwijzing dat deze benaming denigrerend bedoeld wordt.

meisje (ook *meiske*): verspr. Centr. Maaslds.; ook in Haspengouws Id. en in Moelingen, Meeuwen, Neeroeteren, Opglabbeek, Itteren, Neerpelt, Kaulille, Koersel, Heppen, Beverlo, Paal, Voort, Leopoldsburg, Kwaadmechelen, Oostham, Tessengerlo, Zelem, Meldert, Lommel en Griendtsveen.

meisjejong (*meiskejong*): Haspengouws Id.

meidje (ook *meideke*, *meidsje*, *meidske*): alg. Oost.Zuidlb., Oostlb., Centr.Maaslds., Lonerlds. en Kleverlds., freq. Ripuar., verspr. Geullds., Bilzerlds., Tongerlds., Demerkemp. en Truierlds., zeldz. Horns; ook in Haspengouws Id. en in Simpelveld, Genk, Lanaken, Maastricht, Borgharen, Paal, Beringen, Tervant, Leopoldsburg, Linkhout, Blerick en Venlo.

meid: alg. Kleverlds.; ook in Gronsveld, Maastricht en Kaulille.

maagd (ook *megge, megt, megte*):
Wijchmaal, Peer, Zonhoven, Sint-Truiden, Velden, Horst en Meijel.

maagdje (*megdeke, megje, megte*):
alg. Maaskemp. en Kleverlds.,
verspr. Horns, Centr.Maaslds.,
Dommelds. en Zuidgeld.Lb.; ook
in Weertlands Wb. 1 en in Panning-
gen, Makset, Roggel, Maastricht,
Houthalen en Zonhoven.

deern (ook *den, der*): alg.
Kleverlds.; ook in Lommel.

deerne (*denne*): Siebengewald.

deertje (*denneke, derke*): Bergen,
Geysteren en Wellerlooi.

gamine (fr.): Niel-bij-St.-Truiden.

wicht (ook *wich*): alg. Maaskemp.;
ook in Pey, Uikhoven, Houthalen,
Zonhoven, Hasselt, Beverlo, Paal,
Lommel en Blerick.

wichtje (ook *wichje*): Bergen en
Genk.

bramel: Sittard.

bruid: Venlo.

bruidje: Venlo.

ding (ook *dink*): Venray Wb. en in
Hasselt, Hoepertingen en Venlo.

dolletje (*dolleke*): Meerlo-Wanssum
Wb.

gastin: Gelinden en Hoepertingen.

geit: Tegelen.

gors: Bree Wb. en in Sittard.

gouden veertje (*golden veerke*):
Venlo.

hummeltje (*hummelke*): Maastricht.

jong (ook *jonk*): Venlo en Zonhoven.

jongedochter (*jongdochter*): Niel-
bij-St.-Truiden.

kind: Wijlre, Roermond, Munster-
geleen, Schimmert, Rotem,
Itteren, Maastricht, Hamont,
Zonhoven en Hasselt.

kindje (ook *kinneke, kinsje*):
Stevensweert, Geulle, Maastricht
en Sint-Truiden.

kleintje (*kleint*): Dieteren.

laar: Amstenrade.

mechel: Stokkem en Sittard.

mochel (barg.): Sittard.

mokje (*mokske*): Beverlo.

mokkel: Tegelen.

mokkeltje (*mokkelke*): Maaseik.

poet: Venlo.

pul: Weertlands Wb. 1, Bree Wb. en
in Heerlen, Tegelen, Sittard,
Maastricht en Venlo.

schaapje (*schaapke*): Maastricht.

scharkuikentje (*scherkuikske*): Venlo.

schiks: Venlo.

teef: Beverlo en Vilt.

vrouwmens (*vrommes, vrouwmes*):
Venray en Echt/Gebroek.

vrouwte (*vrouwke*): Bree Wb. en in
Itteren, Martenslinde, Koninksem
en Hamont.

wijfje (*wijfke*): Hasselt, Martenslinde
en Koninksem.

Bij de volgende trefwoorden wordt
door de respondenten vermeld dat
het gaat om meisjes van 16 jaar en
ouder:

aankomerlingetje (*aankomerlings-
ke*): Maastricht.

bakvis: Maastricht.

juffer: Munstergeleen.

tant: Munstergeleen.

Bij de volgende trefwoorden wordt
door de zegslieden vermeld dat het
gaat om kleine meisjes:

dribbelendraai: Hamont.

dribbeltje (*dribbelke*): Bergen,
Stramproy en Maastricht.

krabbedetje (*krabbedeke*): Hamont.

piskous: Haspengouws Id. en in
Niel-bij-St.-Truiden en Zonhoven.

poppetje (*pupke*): Maastricht.

JONGEN

Kaart 32, pag. 191

DC 05 (1937) (004, 005, 006b), N I (1964)
(003a), SGV (1914) (016), ZND 01 (1922)
(a-m), ZND 11 (1925) (A3), ZND 29 (1938)
(031a);
Beverlo Wb. (115, 124), Diepenbeek Wb.
(274, 275), Echt Wb. (059, 060), Eupen Wb.

(072, 086), Genk Wb. (145, 146), Gronsveld Wb. 2 (075), Haspengouws Id. (142), Hasselt Wb. (199, 259), Heerlen Wb. 2 (134), Kerk-rade Wb. 2 (217), Kortessem Wb. (194), Lommel Wl. (132), Maaseik Wb. (024), Maastricht Wb. (164, 165), Meerlo-Wanssum Wb. (148), Meeswijk Wl. (284, 289), Meeuwen Wl. (113), Niel-bij-St.-Truiden Wl. (212, 368, 521), Roermond Wb. (116), Sint-Truiden Wb. (124, 125), Sittard Wb. (051, 157, 158), Stokkem Wb. (053), Tegelen Wb. (091), Tongeren Wb. (151), Tungalroy Wb. (002), Uikhoven Wl. (068, 069), Venlo Wb. (105, 144, 158, 161, 168), Venray Wb. (245, 246, 277), Weertlands Wb. 1 (A3, 008), Zonhoven Wb. (192, 197, 198, 234).

Een kind van het mannelijk geslacht. De benamingen uit dit lemma kunnen ook van toepassing zijn op een mannelijk persoon in de leeftijd tussen kind en volwassene.

Vergelijk voor het trefwoord **klotje** Weijnen Etym. Wb., p. 96 s.v. *klot*, in de betekenis van ‘turf’. Zie voor het eerste lid van het trefwoord **kute-nelis** ook RhWb (IV), kol. 1790, s.v. *Kute* dat in het westelijke deel van het Ripuarische ‘neusslijm’ betekent.

jong (ook *jonk*): alg. in het gehele WLD-gebied.

rotjong: Bleijerheide.

schuit van een jong: Gelinden.

jongen: Haspengouws Id. en in Welkenraedt, Eupen, Sint-Odiliënberg, Puth, Oirsbeek, Mheer, Stramproy, Genk, Maastricht, Piringen, Koninksem, Hamont, Sint-Huibrechts-Lille, Peer, Koersel, Berbroek, Zonhoven, Heppen, Paal, Ulbeek, Borgloon, Sint-Truiden, Kerkom, Kwaadmechelen, Oostham, Lommel, Heijen, Siebengewald en Oirlo.

jongetje (*jongske, jonkske*): Venray Wb. en in Wijlre, Berg-en-Terblijt, Genk, Maastricht, Diepenbeek, Heusden en Venlo.

kadee: Haspengouws Id. en in Echt/Gebroek, Meeswijk, Uikhoven, Zonhoven en Niel-bij-St.-Truiden.

cadet (fr.): Venlo en Echt/Gebroek.

mannetje (*mekken, menke, menneke*): Haspengouws Id. en in Wijlre, Sint-Odiliënberg, Berg-en-Terblijt, Opglabbeek, Itteren, Martenslinde, Hasselt, Sint-Truiden, Venlo en Heijen.

pismannetje (*pismenke*): Tungalroy.

kleine man (*klein manne*): Beverlo.

boksenman: Venlo.

jongeman: Maastricht.

baas: Sint-Odiliënberg.

baasje (*baaske*): Sint-Odiliënberg en Opglabbeek.

bak: Amby.

blaa: Grubbenvorst.

bob: Sittard.

broekje (*broekske*): Sint-Truiden.

bonenstaak: Maaseik.

boonstaak: Heusden en Aalst-bij-St.-Truiden.

fijs-je (*fijs-ke*): Tongeren.

gaillard (fr.) (*galjaard*): Rotem.

gamin (fr.): Niel-bij-St.-Truiden en Hasselt.

gouden, onze - (*golden, oonze -*): Venlo.

grote: Heusden en Lanklaar.

grote lummel: Amby.

lange lummel: Vechmaal.

lummel: Rotem en Koninksem.

hans (*hens*): Venlo.

herfsthaan (*herfshaan*): Buchten.

holover: Gronsveld.

holwagen: Hamont.

jonge kerel (*jonge kjel*): Wellen.

lange kerel (*lange kjel*): Berg.

kerel (*keel*): Aalst-bij-St.-Truiden.

jonge mens: Maastricht.

mensje: Itteren.

jongheer: Maastricht.

jongeling: Welkenraedt.

kadodder: Zonhoven.

keuteljoch: Diepenbeek.

kind: Hoepertingen.

klotje: Venray Wb.

knaap: Sint-Odiliënberg.

knechtje: Eupen.
knul: Blerick en Venlo.
knullenvit: Venlo.
kontenlikker (*kontenlekker*): Rotem.
snotneus: Hamont.
kute-nelis (*koetnelles*): Heerlen.
koter: Zonhoven.
kwastelores: Hamont.
langbeens: Hoepertingen.
lange: Lanklaar, Vlijtingen, Vliermaal, Riksingen, Berg, Heusden, Hasselt, Vechmaal, Aalst-bij-St.-Truiden en Tessenderlo.
lange gast: Maaseik.
aankomende gast: Hamont.
lange lulstaak (*lang lulstaak*): Wellen.
lange zwiep: Aalst-bij-St.-Truiden.
zwiep: Heusden.
lange zwik: Vlijtingen.
lorejas: Aalst-bij-St.-Truiden.
peetje (*pikke*): Sint-Truiden.
pulle: Aalst-bij-St.-Truiden.
rekel: Maaseik.
arm schelpje (*erm schelmke*): Amstenrade.
scheuteling: Gronsveld.
slungel: Maastricht.
veulen: Gronsveld.

PUBER

N 102 (1998) (002), N 86 (1981) (014);
 Beverlo Wb. (011, 115), Bree Wb. (068),
 Diepenbeek Wb. (264), Eupen Wb. (121,
 150), Gennep Wb. (081, 120, 134, 206),
 Maaseik Wb. (010, 026), Maastricht Wb.
 (002, 170), Meerlo-Wanssum Wb. (133,
 138), Meeuwen Wl. (020), Roermond Wb.
 (153), Sint-Truiden Wb. (150), Venlo Wb.
 (144), Venray Wb. (204, 512), Weertlands
 Wb. 1 (A3, 001), Zonhoven Wb. (004, 159,
 256).

Jongen of meisje in de periode van de puberteit, d.w.z. de levensperiode waarin de geslachtsrijpheid intreedt en zich ontwikkelt en tevens de periode van de geestelijke rijping.

In de trefwoorden **kute-jong** en **kute-nelis** heeft het eerste lid de betekenis van 'neusslijm', zie RhWb (IV), kol. 1789-1790, s.v. *Kute*–*Küte*. In de trefwoorden **kootjong**, **kootmeidje** en **koot kind** heeft het eerste lid waarschijnlijk de betekenis van 'kwaad': cf. WNT (VII.2), kol. 5468, s.v. *kootjongen*. De benaming **wächsling** wordt volgens het RhWb (IX), kol. 169, s.v. *Wächsling* 2. ook gebruikt voor een 'heranwachsender Bursche, in den Flegeljahren'. In het trefwoord **poorgant** is het eerste lid de regionale benaming voor 'prei', het tweede lid heeft de betekenis van 'gans' (cf. WLD III, 4.1, p. 208).

De volgende opgaven zijn algemene benamingen:

puber: verspr. Zuid.Oostlb.; ook in Nieuwenhagen, Eys, Beesel, Montfort, Posterholt, Kelpen, Thorn, Stein, Geulle, Wolder/Oud-Vroenhoven, Maastricht, Itteren, Jeuk en Venlo.

aankomeling (ook *aa-kommeling*, *aankomerling*): verspr. Zuid.Oostlb.; ook in Heerlen, Roermond, Maasniel, Montfort, Tungalroy, Ophoven, Thorn, As, Maaseik, Echt/Gebroek, Maastricht, Zonhoven en Oirlo.

aankomer: Maaseik.

aankomende: Sevenum.

jong (ook *jonk*): Waubach, Heel, Koningsbosch, Weert, Bocholt, Opglabbeek, Maastricht, Tongeren, Lauw, Eksel, Koersel, Stal, Lommel, Meijel en Maasbree.

jonge jong: Kapel-in-'t-Zand, Noorbeek, Terlinden, Hoeselt en Eksel.

aankomend jong (ook *aakomende jong*, *aankomende jong*): Beesel, Bree, Zonhoven en Beverlo.

opgeschoten jong: Maastricht.

jongere: Kerkrade, Waubach, Swalmen, Posterholt, Schinnen, Hoensbroek, Schimmert, Boekend, Meijel en Sevenum.

jonge mens: Hoeselt.
aanspanning: Sittard.
aanspanner (ook *aa-spander*, *aan-spander*): Reuver, Heel, Montfort, Mheer, Weert, Ell, Bree, Obbicht en Born.
bagge: Gulpen.
marktsbagge (*martsbagge*): Gulpen.
blaag: Meerlo en Boukoul.
gaapplepel: Maaseik.
halfwas (ook *halvewas*): Weert, Zonhoven en Ingber.
hangoor: Venray Wb. en Meerlo-Wanssum Wb.
jeugdige: Boekend.
kajuit: Kerkhoven.
kalf: Maastricht.
kangoeroe: Tienray.
kind: Doenrade en Eijsden.
koot kind: Hoeselt.
kruis (*kruits*): Roermond.
kuiken (*kuik*): Weert.
nozem: Maasbree.
poet: Heel en Eupen.
scheuteling: verspr. Noord.Oostlb.; ook in Geleen, Brunssum, Gronsveld, Maastricht, Caberg, Venray en Meijel.
opscheuteling: Gennep Wb.
snootap: Montfort.
snotbel: Genk, Hoeselt, Eksel, Koersel en Stal.
snotjong: Genk.
snotter: Hoepertingen en Genk.
snotterbroek: Achel.
tiener: Maastricht.
een van de eerste snee: Venray Wb.
iemand in de lastige leeftijd: Schinnen.

Bij de volgende opgaven gaat het om een puber van het mannelijk geslacht:

gamin (fr.): Tongeren.
gamin-tje (*gaminke*): Tongeren.
aankomende gast: Eksel en Meeuwen.
jonge gast: Eksel en Bunde.
gast (*gas*): Tongeren.
gastje (*gaske*): Tongeren.

grote kluppel: Maaseik.
klummel: Klimmen.
halfsterke: Maasbree.
hans (*hens*): Venlo.
herfsthaan (ook *herfshaan*): freq. Kleverlds.; ook in Swalmen, Melick, Tungalroy, Grevenbicht/Papenhoven, Blerick, Boekend en Venlo.
markthaan (*marthaan*): Gennep Wb.
jeune homme (fr.): Tongeren.
jong kereltje (*jonk kelke*): Wijlre.
jong mannetje (*jonk menneke*): Neerpelt en Bochtolt.
mannetje (*menneke*): Zonhoven en Tongeren.
jonge snaak: Klimmen.
snaak: Maasbracht.
jonge sneuzel: Schaesberg.
sneuzel: Obbicht, Waubach en Kerkrade.
jongeheer: Tongeren.
jongen: Kerkrade, Heel, Peer, Hoepertingen, Wellen en Venray.
kwajongen: Jeuk.
opgeschoten jongen: Maastricht.
jongetje (*jongsje*, *jongske*): Kerkrade, Haler, Tongeren en Gennep.
groen jongetje (*groen jongske*): Eys.
bakjong: Klimmen.
kwajong: Roermond, Maasbracht, Tongeren, Zonhoven, Blerick en Boekend.
kootjong (*kootjonk*): Hoeselt.
koejong: Itteren.
kute-jong (*koetjong*): Nieuwstadt en Klimmen.
kute-nelis (*koetnelles*): Klimmen.
aankomende lepper: Beverlo.
lepper: Beverlo.
melkmuil: Gennep.
wächsling (*wesling*): Gennep Wb.

Bij de volgende opgaven gaat het om een puber van het vrouwelijk geslacht:

aankomend maagdje (*aankomend megte*, *aankomend megtje*): Weertlands Wb. 1 en in Eksel en Zonhoven.

jong maagdje (*jonk megtje*): Neerpelt.

maagdje (*megtje*): Weert.

jong meidje (*jonk meidje, jonk meidske*): Noorbeek, Terlinden, Maastricht en Hoeselt.

kootmeidje (*kootmeidske*): Sint-Truiden en Tongeren.

opgeschoten meidje (*opgeschoten meidske*): Maastricht.

meidje (ook *meidske*): Heel, Montfort, Haler, Maastricht, Diepenbeek, Tongeren en Jeuk.

schoon kind: Tongeren.

arm kind: Tongeren.

bakvis: Bree Wb. en in Roermond, Geleen, Sweikhuizen, Hoensbroek, Ittervoort en Maastricht.

deerntje (*durske*): Meijel.

gamine (fr.): Tongeren.

gamine-tje (*gamineke*): Jeuk en Tongeren.

gieze (barg.): Tongeren.

grietje: Meeuwen.

jong ding (*jonk dink*): Bocholt en Bunde.

mamzel: Tongeren.

mokkel: Eupen.

poorgant: Meijel.

poule (fr.): Tongeren.

snibbel: Heerlen.

wicht (ook *wich*): Heel, Montfort, Kinrooi en Opglabbeek.

De volgende opgaven vormen een meervoud:

jongelui: Heel en Kerkrade.

jonge kinder: Venray en Castenray.

kinder (*kinner*): Koersel en Stal.

De twee volgende opgaven hebben betrekking op de eigenschap van het puber zijn:

aankomend: Sevenum, Thorn en Guttecoven.

opgeschoten: Reuver en Susteren.

nog groen achter zijn oren: Peer.

JEUGD, JONGELIEDEN

ZND 11 (1925) (A3), ZND 36 (1941) (019a); Beverlo Wb. (115), Eupen Wb. (072), Hasselt Wb. (198), Heerlen Wb. 1 (029), Heerlen Wb. 2 (134), Kerkrade Wb. 2 (125), Maastricht Wb. (164, 165), Meerlo-Wanssum Wb. (148), Meeswijk Wl. (283, 284), Meeuwen Wl. (113), Niel-bij-St.Truiden Wl. (522), Roermond Wb. (116), Sint-Truiden Wb. (124), Sittard Wb. (158), Tungalroy Wb. (002), Uikhoven Wl. (102), Venlo Wb. (158), Venray Wb. (245, 246), Weertlands Wb. 1 (A3, 008), Zonhoven Wb. (192).

Collectieve benaming voor jeugdige personen ongeacht hun geslacht.

jeugd (ook *jeug*): Venray Wb. en in Heerlen, Roermond, Bocholt, Meeuwen, Neroeteren, Maaseik, Meeswijk, Maastricht, Overpelt, Peer, Hechtel, Spalbeek, Kuringen, Nieuwerkerken, Sint-Truiden, Tessenderlo en Loksbergen.

jong, de -: verspr. Maaskemp. en Lonerlds.; ook in Boorse, Grote-Spouwen, Diepenbeek, Millen, Herstappe, Hamont, Kaulille, Zolder, Zonhoven, Beringen, Jeuk, Kwaadmechelen, Lommel en Venlo.

kleine jong, de - (*klein jong*): Beverlo, Tessenderlo en Kaulille.

jongelui (ook *jonglie, jonglui, jonklui*): verspr. Centr.Maaslds., Bilzerlds. en Tongerlds.; ook in Kerkrade Wb. 2, Venray Wb. en Meerlo-Wanssum Wb. en in Sittard, Amby, As, Zutendaal, Lanaken, Veldwezelt, Maastricht, Hamont en Venlo.

jongvolk (ook *jonkvolk*): verspr. Maaskemp., Demerkemp. en Lonerlds.; ook in Tungalroy, Molenbeersel, Maaseik, Boorse, Martenslinde, Diepenbeek, Beverst, Hamont, Peer, Beverlo, Paal, Beringen, Sint-Truiden, Aalst-bij-St.-Truiden en Lommel.

Bij de volgende opgave is sprake van een metanalyse:

tjongvolk (*tjonkvolk*): Opglabbeek, Hamont en Zonhoven.

jonkheid: verspr. Maaskemp., Centr. Maaslds., Tongerlds., Demerkemp., Lonerlds. en Truierlds.; ook in Kerkrade Wb. 2 en in Heerlen, Eupen, Sittard, Lanaken, Maastricht, Kaulille, Beverlo en Linkhout.

jong goed (*jonk goed*): Koninksem.

jonge mensen (ook *jong mensen*): Bocholtz, Opoeteren, Maaseik, Lanaken, Bilzen, Martenslinde, Hoeselt, Koninksem, Houthalen, Zonhoven, Gelinden, Wellen, Vechmaal en Lommel.

jongeren: Maaseik.

jongens en meidjes: Rekem.

kinder (*kinger*): Sint-Truiden en Hasselt.

De volgende opgaven zijn benamingen voor het mannelijk deel van de jeugd:

jongemannen (ook *jongmannen*):

Meeuwen, Achel, Heusden, Lummen, Hoepertingen, Herk-de-Stad, Tessenderlo en Lommel.

mannen: Hechtel.

aankomende mannetjes (*aankomende menkes*): Opoeteren.

jonge gasten (*jong gasten*): Bocholtz, Opitter, Bilzen, Achel, Hamont en Sint-Truiden.

jonge jongens (ook *jong jongens*): Weertlands. Wb. 1 en in Tessenderlo.

jongens: Sint-Truiden.

jonge kadees (ook *jong kadees*): Lommel en Beverlo.

lorejassen: Aalst-bij-St.-Truiden.

snaken: Tongeren.

MINDERJARIG

Kaart 33, pag. 191

SGV (1914) (024), ZND 01 (1922) (a-m), ZND 31 (1939) (023a);

Echt Wb. (083), Genk Wb. (229), Tungelroy Wb. (009), Zonhoven Wb. (296).

Nog niet de leeftijd van volwassenheid bereikt hebben.

Zie i.v.m. de opgave **nog onder de vauweren staan** Schuermans, p. 132, s.v. *fouere of fauere, vauere* 'in Limb. een hek dat tot barreel dient'.

minderjarig (ook *minnerjarig*): alg.

Oostlb. en Centr.Maaslds., freq. Bilzerlds., Westlb. en Kleverlds., verspr. Oost.Zuidlb., Truierlds. en Zuidgeld.Lb.; ook in Simpelveld, Lontzen, Tungelroy, Hunsel, Neeroeteren, Opglabbeek, As, Lanaken, Maastricht, 's-Heren-elden, Leopoldsbuurg, Kwaadmechelen, Oostham, Tessenderlo, Meldert en Lommel.

onmondig (ook *onmonjig, onmonnig*): freq. Centr.Maaslds., verspr. Zuid.Oostlb. en Tongerlds.; ook in Heerlen, Rimburch, Eys, Remersdaal, Panningen, Horn, Beegden, Beek (bij Bree), Genk, Sint-Pieter, Mopertingen, Zichen-Zussen-Bolder, Wijchmaal, Beringen, Alken, Wellen, Leopoldsbuurg, Lommel, Grubbenvorst, Gennep, Well en Wellerlooi.

niet mondig (ook *nie mondig, nie monnig, niet monjig, niet monnig*): verspr. Zuid.Oostlb., Maaskemp., Centr.Maaslds., Bilzerlds. en Kleverlds.; ook in Sint-Martens-Voeren, Beesel, Swalmen, Asenray/Maalbroek, Borgharen, 's-Herenelden, Hamont, Sint-Huibrechts-Lille, Kaulille, Helchteren, Zonhoven, Hasselt, Zepperen en Lommel.

onder de jaren (ook *onger de jaren, onnere jaren*): Weert, Stokrooie, Ulbeek en Aalst-bij-St.-Truiden.

geen eenentwintig jaar: Lommel, Neerpelt en Rekem.

nog niet over de twintig (*nog nie over de twintig*): Kaulille.

nog niet jarig (*nog nie jarig*): Heers.
onder de mombardij (*onder de mommardij*): Paal.

nog niet droog achter zijn oren
(*nog nie droog achter zijn oren*):
Oostham.

nog een kind: Herk-de-Stad en Rijkkel.
groen: Kuringen.

De volgende opgaven hebben de betekenis van 'minderjarig zijn':

zijn jaren niet hebben (ook *zijn jaren nie hebben*): Leopoldsburch, Aalst-bij-St.-Truiden en Voort.

zijn lange broek nog niet aan hebben (*zijn lange broek nog nie aan hebben*): Sint-Truiden.

nog onder de vauweren staan (*nog onner de fouren staan*): Houthalen.

MEERDERJARIG

Kaart 34, pag. 192

N 86 (1981) (010), SGV (1914) (024), ZND 01 (1922) (a-m), ZND 01u (1924) (158), ZND 31 (1939) (023a, 023b); Beverlo Wb. (159), Echt Wb. (083), Genk Wb. (207), Gennep Wb. (125), Maaseik Wb. (033), Maastricht Wb. (254), Meeswijk Wl. (406, 428), Meeuwen Wl. (148, 153), Meijel Wb. (083), Roermond Wb. (177), Tungelroy Wb. (009), Venlo Wb. (193), Venray Wb. (078, 364), Zonhoven Wb. (290); Mertens, A.M. (1885a).

De leeftijd van volwassenheid bereikt hebben en volgens de wet handelsbekwaam.

meerderjarig: freq. Demerkemp. en Beringerlds., verspr. Zuid.Oostlb., Horns, Maaskemp., Centr. Maaslds., Trichterlds., Tongerlds., Lonerlds. en Truierlds.; ook in Heerlen, Eys, Reuver, Roermond, Bilzen, Martenslinde, Riemst, Hamont, Sint-Huibrechts-Lille, Peer, Leopoldsburch, Oostham,

Tessenderlo, Meldert, Loksbergen, Lommel, Venlo, Oirlo en Meijel.
meerjarig: Moelingen, Neerpelt, Kaulille, Heusden, Zepperen, Hoepertingen, Jeuk, Kwaadmechelen, Blerick, Meijel en Maasbree.

voljarig: Vaals.

mondig (ook *monjig, monnig*): alg. Oost.Zuidlb., Oostlb., Centr. Maaslds. en Kleverlds., freq. Maaskemp. en Bilzerlds., verspr. Geullds., Horns, Trichterlds., Tongerlds., Dommelllds., Demerkemp., Lonerlds. en Zuidgeld.Lb.; ook in Simpelveld, Kerkrade, Weert, Beverlo, Beringen en Lommel.

volmondig (*volmonnig*): Leopoldsburch.

bekwaam: Venray Wb.

meer als eenentwintig jaar (*meer as eenentwintig jaar*): Lommel.

boven de eenentwintig: Rekem.

boven de twintig: Kaulille.

boven de mombardij (*boven de mommardij*): Paal.

uit zijn mombardij: Herk-de-Stad.

manjarig: Mettekoven.

jarig: Zichen-Zussen-Bolder en Montzen.

een man (*ne man*): Herk-de-Stad en Rijkkel.

rijp: Kuringen.

De volgende opgaven bevatten een werkwoordelijke component:

zijn vauweren hebben (*zijn fouren hebben*): Houthalen.

zijn jaren hebben: Zepperen, Aalst-bij-St.-Truiden en Voort.

VOLWASSEN, VOLGROEID

Kaart 35, pag. 192

N 115 (2003) (041), N 86 (1981) (011); Venray Wb. (192, 639).

Lichamelijk en/of geestelijk vol-groeid.

Vgl. het lemma MEERDERJARIG.

volwassen: alg. Oostlb., freq.

Kleverlds., verspr. Oost.Zuidlb.,
Horns, Maaskemp., Centr.
Maaslds. en Trichterlds.; ook in
Kerkrade, Eigenbilzen, Vlijtingen,
Hoeselt, Tongeren, Achel, Eksel,
Zolder, Houthalen, Zonhoven,
Alken, Hoepertingen, Jeuk,
Vorsen, Leopoldsburg, Kerkhoven,
Tessenderlo, Blerick en Venlo.

erwassen: Vaals.

uitgewassen: Kunrade, Heerlen,
Beesel en Klimmen.

uit de was: As.

groot: freq. Kleverlds.; ook in
Nieuwenhagen, Nunhem, Herten
(bij Roermond), Oirsbeek, Noor-
beek, Terlinden, Weert, Ophoven,
Meeuwen, Neeroeteren, Zuten-
daal, Grevenbicht/Papenhoven,
Rekem, Stein, Kanne, Eigen-
bilzen, Lauw, Zolder, Zonhoven,
Alken, Wellen en Gors-Opleeuw.

volgroeid: verspr. Noord.Oostlb.;
ook in Waubach, Susteren,
Geleen, Weert, Ophoven, Caberg,
Eksel en Kerkhoven.

uitgegroeid: Meijel, Beesel en
Schinnen.

volslagen: Neer, Lutterade en
Schimmert.

mondig (*monnig*): Eksel.

droog achter de oren: Heel.

oud en wijs: Bocholt.

rijp: Gennep.

uit de kooien: Jeuk.

een groot mens (*ene grote mins*):
Kaulille.

De volgende opgaven bevatten een
werkwoordelijke component:

de jaren hebben: Venray.

tot wasdom gekomen (ook *tot was-
dom gekomen*): Eksel en Maas-
tricht.

JONGE VROUW

DC 30 (1958) (001a, 001c), N 86 (1981)
(012), ZND m (Eppe, Klingeleers, Swarts);
Beverlo Wb. (116, 160), Heerlen Wb. 1 (029,
041), Kortessem Wb. (192, 291), Maastricht
Wb. (164, 255), Meerlo-Wanssum Wb. (230),
Meeswijk Wl. (283, 408, 506), Niel-bij-
St.Truiden Wl. (521), Sint-Truiden Wb. (198),
Tongeren Wb. (467), Venray Wb. (444),
Zonhoven Wb. (285).

Ongehuwd meisje of jonge vrouw.

Vergelijk voor het trefwoord **goje**

(**hebr.**) de diverse varianten in
Weijnen Etym. Wb., p. 107 ('jonge
vrouw'). Voor het trefwoord **pul:** cf.
WNT (XII-2), kol 4791-4792, s.v.
pul (II) – *pulle* 3., 'jong meisje'. Wat
betreft de betekenis van de opgave
gastin: Sint-Truiden Wb. (p. 107)
geeft '*gàstin*' ('meisje') als de vrou-
welijke variant van '*gast*' ('kerel').
Er is geen aanwijzing dat de tref-
woorden **jonge teef** en **teef** denigre-
rend gebruikt worden.

jonge vrouw (*jong vrouw*): verspr.

Oost.Zuidlb. en Oostlb.; ook in
Ittervoort, Thorn, Meeswijk,
Urmond, Wolder/Oud-Vroen-
hoven, Maastricht, Hoeselt, Tien-
ray en Meijel.

jong vrouwtje (*jonk vrouke*): Stein
en Eys.

vrouwtje (*vrouwke, vrouke*): Venlo
en Maastricht.

vrouwlein: Meeuwen.

jong vrouwmens (*jong vrommes*,
jonk vrommes, jonk vrouwmens):
Swalmen, Vlodrop, Oirlo en
Sevenum.

jonkvrouw (ook *jonfer, jonkfer*):

verspr. Zuid.oostlb.; ook in
Ubachsberg, Kunrade, Beesel,
Melick, Maastricht en Itteren.

jonkvrouwtje (*jonkvrouwke*):
Nieuwenhagen.

jongejuffrouw (*jongjuffrouw*):
Caberg.

juffrouw: Beverlo, Caberg en Heerlen.

juffer: Koninksem.

jong wijf (*jonk wijf*): Vaals.

jong wijfje (*jonk wijfje*): Meijel.

wijfje (*wijfje*): Nieuwenhagen.

meidje (ook *meidsje*, *meidske*):

verspr. Zuid.Oostlb.; ook in Kerk-
rade, Waubach, Nunhem, Roer-
mond, Kapel-in-'t-Zand, Gutte-
coven, Maastricht en Zonhoven.

jong meidje (*jonk meidje*, *jonk*

meidske): Ingber, Vaesrade,
Hoensbroek en Jeuk.

jonge meid (*jong meid*): Meijel.

grote meid: Maastricht.

meid: Venray en Gronsveld.

meisje: Meeswijk.

jong maagdje (*jong megje*): Venray.

maagdje (*mechtje*, *megge*, *megje*):

Venray, Sevenum en Meeuwen.

mamzel: Heerlen, Welkenraedt,
Maastricht, Zonhoven, Beverlo,
Kortessem en Leopoldsburg.

jong wicht (*jonk wicht*): Eksel.

wicht: Bree, Meeuwen en As.

jonge pul (*jong pul*): Montfort.

pul: freq. Kleverlds.; ook in Gronsveld, Weert, Ell, Meeswijk, Tongeren, Beverlo en Sint-Truiden.

jongedochter (*jongdochter*):

Maastricht, Kortessem, Sint-Truiden en Niel-bij-St.-Truiden.

jonge teef (*jong teef*): Vlijtingen.

teef: As.

gastin: Jeuk.

jong gastinnetje (*jong gastinneke*):

Jeuk.

deern (ook *den*): Meerlo en
Merkelbeek.

fräulein (*du.*): Welkenraedt.

gamine (*fr.*): Jeuk.

goje (*hebr.*) (*guie*, *keuje*): Blerick,
Venlo en Kessel.

mokkel: Maasbree, Echt/Gebroek en
As.

jong bruidje (*jonk bruidje*): Blerick.

malse knop: Sittard.

bloempje (*blomke*): Heerlerbaan/
Kaumer.

troela: Ulestraten.

GETROUWDE VROUW

Kaart 36, pag. 193

RND (110);

Heerlen Wb. 1 (041).

Zie voor het trefwoord **bestade vrouw** het Eupen Wb. waar op p. 21 wordt vermeld dat een *bestadde Manne* een 'verheirateter Manne' is. Zie ook de toelichting bij het trefwoord **bestaden** in het lemma TROUWEN.

getrouwde vrouw: alg. Oostlb., Truierlds. en Kleverlds., freq. Ripuar., Oostlb-Rip. overgg., Centr.Lb. en Westlb., verspr. Getelds. en Zuidgeld.Lb.; ook in Leopoldsburg, Kerkhoven en Tessengerlo.

getrouwd vrouwmens (*getrouwd vrommes*, *getrouwd vrouwmes*, *getrouwd vrummies*): verspr. Noord.Oostlb., Demerkemp. en Kleverlds.; ook in Slenaken, Sittard, Geleen, Schinnen, Hunsel, Meeuwen, Neeroeteren, Genk, Born, Eigenbilzen, Hamont, Neerpelt, Kaulille, Paal, Borgloon, Jeuk en Kwaadmechelen.

getrouwd wijf: alg. Tongerlds.; ook in Bocholt, Bree, Eigenbilzen, Zichen-Zussen-Bolder, Overpelt, Beverlo, Beringen, Kortessem, Oostham, Lommel, Stevensvennen en Blitterswijk.

bestade vrouw: Raeren, Lontzen, Baelen en Eupen.

huisvrouw: Vlodrop en Baelen.

madam: Heerlen.

wijf: Koersel.

VRIJGEZEL

N 86 (1981) (013), SGV (1914) (add.), ZND m (Klingealers);

Beverlo Wb. (115), Gennep Wb. (201),

Gronsveld Wb. 2 (195, 196), Hasselt Wb.

(199, 273), Kerkrade Wb. 2 (125), Kortesseem Wb. (193), Lommel Wl. (133), Maastricht Wb. (165, 246, 254, 486), Niel-bij-St.Truiden Wl. (522), Roermond Wb. (116), Sint-Truiden Wb. (081, 124), Sittard Wb. (157, 158, 475), Tegelen Wb. (107, 112), Uikhoven Wl. (122), Venlo Wb. (123), Venray Wb. (041, 644), Weertlands Wb. 1 (A3, 010), Zonhoven Wb. (192, 271, 541);
Janssen, A. (1949) (091).

Ongehuwde man of vrouw.

vrijgezel: alg. Oostlb. en Kleverlds., verspr. Oost.Zuidlb., Horns en Centr.Maaslds.; ook in Kerkrade, Bree, Meeuwen, Wolder/Oud-Vroenhoven, Maastricht, Itteren, Blerick en Venlo.

ongetrouwde: Meijel, Weert en Herten (bij Roermond).

ongehuwde: Venray.

fats: Venlo.

Bij de volgende opgaven is er sprake van een vrijgezel van het mannelijk geslacht:

jonggezel (ook *jonkgezel*): verspr. Ripuar., Oost.Zuidlb. en Zuid. Oostlb.; ook in Sint-Martens-Voeren, Sint-Pieters-Voeren, Haelen, Roermond, Weert, Haler, Meeuwen, Geulle en Maastricht.

jonkman: verspr. Zuid.Oostlb.; ook in Sint-Martens-Voeren, Sint-Pieters-Voeren, As, Maastricht, Caberg, Itteren, Vlijtingen, Hoeselt, Eksel, Zonhoven, Beverlo, Kortesseem, Sint-Truiden, Niel-bij-St.-Truiden en Jeuk.

oude jonkman (*ouwe jonkman*): Lommel en Uikhoven.

ongetrouwde man: Maastricht.

vrij man: Weert.

celibatair: Leopoldsburg.

jongeling (*jongling*): Kerkrade.

suikernonk (*soekernonk*): Kunrade.

jokernonk: Wijlre.

Bij de volgende opgaven is er sprake van een vrijgezel van het vrouwelijk geslacht:

jonkvrouw (*jonkfer*): Sint-Martens-Voeren, Sint-Pieters-Voeren, Sittard en 's-Gravenvoeren.

jongejuffrouw (*jongjuffrouw*): Maastricht.

juffrouw: Maastricht.

jongedochter (*jongdochter*): Beverlo en Sint-Truiden.

oude jongedochter (*aa jongdochter, ouw jongdochter*): Gronsveld, Uikhoven, Zonhoven, Hasselt, Beverlo en Sint-Truiden.

oude vrijster (*aa vrijster*): Zonhoven.

vrijster: Gennep Wb.

oude hoer (*ouw hoer*): Gronsveld.

oude viool (*alde viool*): Venray Wb.

maagd: Maastricht.

mecheltje (*mechelke*): Sittard.

lief: Zonhoven en Hasselt.

De volgende opgaven zijn werwoordelijke omschrijvingen voor het begrip 'vrijgezel zijn':

op sint anna's schapje zitten (*op sint anna's schapje zitten*): Tegelen.

in het ossenboek staan: Weertlands Wb. 1 en in Tegelen.

jong blijven (*jonk blijven*): Zonhoven.

GEPENSIONEERD (ZIJN)

ZND 35 (1941) (065);

Maastricht Wb. (113, 315), Meeuwen Wl. (082), Niel-bij-St.Truiden Wl. (399), Zonhoven Wb. (349).

De leeftijd bereikt hebben waarop men pensioen ontvangt.

De volgende opgaven hebben de betekenis van 'gepensioneerd':

gepensioneerd: alg. Demerkemp., freq. Maaskemp., verspr. Centr.

Maaslds., Bilzerlds., Dommellds., Lonerlds. en Truierlds.; ook in Ophoven, Lanaken, Veldwezelt, Maastricht, Diepenbeek, Riksinggen, Tongeren, Heppen, Beverlo, Paal, Oostham, Meldert, Linkhout en Lommel.

op pensioen gesteld: Heusden en Bocholt.

op pensioen: Overpelt, Zonhoven, Beverlo en Gutshoven.

op rente: Opitter.

De volgende opgaven hebben een werkwoordelijke component:

pensioen hebben: Maaseik, Mal, Heusden, Hechtel en Sint-Truiden.

pensioen krijgen: Neerharen.

pensioen pakken: Zonhoven.

pensioen trekken: Tessenderlo en Rijkhoven.

OUD, BEJAARD

Kaart 37, *pag. 193*

DC 35 (1963) (043a), N 102 (1998) (004), SGV (1914) (002), ZND 01 (1922) (a-m), ZND 01u (1924) (158), ZND 05 (1924) (036a), ZND 31 (1939) (023b); Beverlo Wb. (193), Genk Wb. (038, 050), Gennep Wb. (031), Hasselt Wb. (334), Heerlen Wb. 2 (127, 181), Kortesse Wb. (020), Lommel Wl. (220), Maaseik Wb. (011), Maastricht Wb. (302), Meeswijk Wl. (465), Meeuwen Wl. (206), Niel-bij-St.Truiden Wl. (132), Tungalroy Wb. (009), Uikhoven Wl. (122), Venray Wb. (041, 220), Zonhoven Wb. (189, 335); Houben, J.H.H. (1905).

oud (ook *aa*, *ald*): alg. Zuid.Oostlb., Maaskemp., Centr.Maaslds. en Kleverlds., freq. Noord.Oostlb., Horns, Demerkemp. en Zuidgeld.Lb., verspr. Oost.Zuidlb., Weertlds., Bilzerlds., Tongerlds., Dommellds., Lonerlds., Truierlds. en Getelds.; ook in Vaals,

Montzen, Eupen, Lanaken, Maastricht, Beverlo, Paal, Oostham, Tessenderlo en Lommel.

bejaard: alg. Oostlb., Centr.Maaslds. en Kleverlds., freq. Oost.Zuidlb. en Zuidgeld.Lb.; ook in Simpelveld, Weert, Hunsel, Neeritter, Thorn, Genk, Stokrooie en Zonhoven.

op jaren: Sevenum, Asenray/Maalbroek en Klimmen.

op leeftijd: Doenrade.

van de krakkenbond: Hoeselt.

De volgende opgaven bevatten een versterkende component voor het oud, bejaard zijn:

stokoud: Meeuwen.

hoogbejaard: Venray Wb. en in Heerlen.

OUDE VROUW

Kaart 38, *pag. 194*

N 102 (1998) (004), N 86 (1981) (015, 016 add.), ZND 05 (1924) (036b); Beverlo Wb. (117), Bree Wb. (299), Echt Wb. (081), Genk Wb. (038), Haspengouws Id. (142), Hasselt Wb. (095, 302, 334), Kerkrade Wb. 2 (151), Lommel Wl. (197, 228, 401), Maastricht Wb. (030, 185, 203, 264, 270, 302, 303, 421), Meerlo-Wanssum Wb. (174, 245), Meeswijk Wl. (465, 635), Meijel Wb. (084), Niel-bij-St.Truiden Wl. (026), Sint-Truiden Wb. (035, 154, 168, 169), Sittard Wb. (418), Uikhoven Wl. (192), Venlo Wb. (113, 117, 192, 233, 256, 285, 294), Venray Wb. (346, 677), Weertlands Wb. 1 (A3, 001, A3, 014), Zonhoven Wb. (299, 335).

De benamingen **schabraak** en **schevaak** zien we ook in de betekenis van 'bouwval' in WLD III, 2.1, p. 26. De zegslieden vermelden dat de trefwoorden **teek**, **schraap**, **tang** en (soms) **oud wijf** in negatieve zin gebruikt worden. Zie voor de benamingen **kindjeswijf** en **wijsvrouwtje** ook het lemma VROEDVROUW.

oude vrouw (ook *aa vrouw, aaj vrouw, ald vrouw, alde vrouw, ou vrouw, ouj vrouw, ouw vrouw, ouwe vrouw*): alg. Zuid.Oostlb., freq. Oost.Zuidlb., verspr. Noord.Oostlb., Maaskemp., Centr.Maaslds., Trichterlds., Bilzerlds., Tongerlds., Dommellds., Demerkemp., Lonerlds. en Kleverlds.; ook in Kerkrade, Montzen, Molenbeersel, Thorn, Velm, Sint-Truiden, Aalst-bij-St.-Truiden, Leopoldsburg, Oostham, Loksbergen, Blerick en Venlo.

oud vrouwtje (*oud vrouwke, oud vruike, ouw vruike*): Herten (bij Roermond) en Maastricht.

wijsvrouwtje (*wijsvruike*): Venlo.

oud vrouwmens (*ald vrommens, ald vrouwmens, oud vremmes, oud vrommes, oud vroumes*): Geleen, Weert, Zonhoven, Beverlo, Tessenderlo, Venray en Castenray.

vrouwmens (*vroumes*): Maastricht.

oud mens (ook *aa mens, aje mens, ald mens*): verspr. Oostlb.; ook in Kunrade, Heerlen, Weert, Wellen, Venray en Sevenum.

oud mensje (*oud menske*): Koersel en Stal.

mensje (*menske*): Venray Wb.

oud wijf (ook *ald wijf*): verspr. Noord.Oostlb. en Kleverlds.; ook in Kerkrade, Vaals, Eys, Beek, Geleen, Klimmen, Echt/Gebroek, Rotem, Uikhoven, Maastricht, Eigenbilzen, Rosmeer, Vlijtingen, Peer, Heusden, Zonhoven en Blerick.

oud wijfje (*oud wijfke, ouw wijfke*): Bree, Oplabbeek, Maastricht, Vlijtingen, Tongeren, Neerpelt, Eksel, Lommel, Meijel en Sevenum.

kindjeswijf (*kinsjeswijf*): Maastricht.

wijf: As.

wijfje (*wijfke*): Venray Wb. en in Eksel.

oude moeder (*ouw moeder*): Itteren.

oud moedertje (*oud meurierke, oud moederke*): Maastricht, Zonhoven, Hasselt en Lommel.

moedertje (*meurierke, moederke*): Venlo en Maastricht.

moetje (*motje*): Nederweert en Maastricht.

bes: verspr. Zuid.Oostlb.; ook in Wijlre, Grevenbicht/Papenhoven, Stein en Maasbree.

besje (ook *beske*): Meijel en Herten (bij Roermond).

oude bes (*ouw bes*): Sittard.

oud besje (*oud beske*): Born.

oude tant (*aaj tant, ouw tant*): Maasbracht, Nieuwstadt en Maas-tricht.

tant: Maasbracht en Nieuwstadt.

tante: Susteren.

tantetje (*tantje*): Meeuwen.

oud meetje (*aa meeke*): Sint-Truiden.

meetje (*meeke*): Haspengouws Id. en in Niel-bij-St.-Truiden.

mee: Sint-Truiden.

oude meun (*aaj meun*): Heel en Swalmen.

meun: Venlo en Echt/Gebroek.

oude mui (*ouw muin*): Nieuwstadt.

mie: Sint-Truiden.

mo: Bree Wb.

oud ding (*oud dink*): Weert.

oud kebabbel (*aa kebabbel*): Hasselt.

oud schabraak (*ald schabraak*): Meerlo-Wanssum Wb.

schevaak: Venlo.

oude doos (*aaj doos, alde doos*): Maasbree, Venlo en Roermond.

oude heks (*aje heks*): Weert.

oude konkernol (*ouw konkernol*): Maastricht.

oude krak (*alde krak*): Meerlo-Wanssum Wb.

oude patrijs (*alde patrijs*): Venlo.

oude peet (*ouw peet*): Lommel.

peet: Meeuwen.

oude taats (*ouw taats*): Meeswijk.

taats: Sittard.

oude tang (*aa tang*): Jeuk.

tang: Venlo.

oude tas (*ouw tes*): Doenrade.

oude (ook *aa, aaj, ald, alde, ouw*): Weertlands Wb. 1 en in Heerlen, Meeswijk, Guttecoven, Maastricht, Eigenbilzen, Hoeselt en Venlo.

oudje (ook *aldeke*): Castenray, Ittervoort en Maastricht.

brommel: Genk.

dutsje (*dutske*): Venlo.

grootje: Neer en Ittervoort.

knak: Maastricht.

kraai: Kerkrade Wb. 2.

krenksel: Sint-Truiden.

machochel (*mechochel*): Maastricht.

schraap: Nieuwenhagen.

soes: Venlo.

teek: Nunhem.

tuit: Maastricht.

teutje: Ell.

troela: Genk.

OUDE MAN

Kaart 39, pag. 194

N 102 (1998) (004), N 86 (1981) (016), ZND m (Langohr); Beverlo Wb. (033, 093, 156), Bree Wb. (065), Genk Wb. (038, 050), Haspengouws Id. (172), Hasselt Wb. (080), Kortesssem Wb. (387), Lommel Wl. (228), Maastricht Wb. (202, 302, 313), Meeswijk Wl. (465), Meeuwen Wl. (170), Meijel Wb. (084), Niel-bij-St.Truiden Wl. (161, 163), Sittard Wb. (055), Tangelroy Wb. (009), Venlo Wb. (254, 285), Venray Wb. (195, 281), Weertlands Wb. 1 (A3, 001, A3, 014), Zonhoven Wb. (189, 335, 348).

Zie voor het trefwoord **oude guil** Weijnen Etym. Wb., p. 65, s.v. *guil, goele* ('versleten paard') dat waarschijnlijk is afgeleid uit het Duitse 'Gaul' ('knol').

oude man (*aa man, aje man, alde man, ouwe man*): freq. Oost. Zuidlb. en Zuid.Oostlb., verspr.

Noord.Oostlb.; ook in Kerkrade, Genk, Wolder/Oud-Vroenhoven, Maastricht, Itteren, Hoeselt, Tongeren, Zonhoven, Blerick en Venlo.

oudere man (*ouwere man*): Wau-bach.

oud mannetje (*ald menneke, oud menke, oud menneke, ouw menneke*): Heerlerbaan/Kaumer, Eys, Neer, Kapel-in-'t-Zand, Herten (bij Roermond), As, Maastricht, Neerpelt, Venray, Meijel en Sevenum.

wijs mannetje (*wijs menke*): Venlo.

mannetje (*menneke*): Meeuwen.

oud mens (ook *aa mens, aje mens, alde mens, ouje mens, ouwe mens*): verspr. Noord.Oostlb.; ook in Heerlen, Beek, Hoensbroek, Gronsveld, Weert, Tangelroy, Ittervoort, Thorn, Bocholt, Genk, Maaseik, Urmond, Stein, Maastricht, Eijsden, Hoeselt, Achel, Eksel, Peer, Beverlo, Hoepertingen, Lommel, Venray, Oirlo en Maasbree.

oudere mens (*ajere mens, ouwere mens*): Heel, Noorbeek en Terlinden.

bejaarde mens: Zonhoven.

bejaarde: Heel, Ell, Haler, Kinrooi, Genk, Maaseik, Koerse en Stal.

oude kerel (*aje kel, alde kel, ouwe kel, ouwe kerel*): verspr. Zuid.Oostlb. en Kleverlds.; ook in Vaals, Eys en Reuver.

oude vent (*aje vent*): Roermond.

oude pee (*aa pee, ouwe pee*): Bree, Meeuwen, As, Caberg, Eigenbilzen, Zonhoven en Lommel.

pee: Niel-bij-St.-Truiden en Maastricht.

oud peetje (*oud peeke, oud peekske*): Bree, Meeuwen, Opglabbeek, Maastricht, Vlijtingen, Hoeselt, Tongeren en Kortesssem.

peetje (*peeke*): Haspengouws Id. en in Opglabbeek, Caberg, Eksel, Niel-bij-St.-Truiden, Jeuk en Leopoldsburg.

oude peer (*ouwe peer*): Itteren.
oud peertje (*oud peerke*): Maas-tricht.
oude oom (*aje ome*): Maasbracht.
oom (ook *ome*): Maasbree, Ell en Maasbracht.
oompje (*oomeke*): Echt/Gebroek.
nonk: Susteren en Nieuwstadt.
nonkje (*nonkske*): Born en Susteren.
vadertje (*vaderke*): Venlo.
grootvader (*grootvaaiër*): Meijel.
grand-père (*fr.*) (*grampeer*): Maas-tricht.
opa: Neer.
beb: Sittard en Ten-Esschen/
 Weustenrade.
bette: Wijlre.
oude knar (ook *ouwe knar*):
 Gennep, Geleen en Kunrade.
grijze oude knar (*grijze aaj knar*):
 Weert.
knar: Lutterade, Sittard en Schinnen.
oude (*aa, aaj, aje, alde, ouw, ouwe*):
 Weertlands Wb. 1 en Bree Wb. en
 in Heerlen, Nieuwenhagen,
 Roermond, Maasniel, Montfort,
 Koningsbosch, Ell, Meeswijk,
 Obbicht, Guttecoven, Maastricht,
 Eigenbilzen, Hoeselt, Kerkhoven,
 Venlo, Gennep, Sevenum en
 Maasbree.
oudere (*ajere, ouwere*): verspr.
 Noord.Oostlb.; ook in Konings-
 bosch, Hoensbroek en Ell.
oudje (*oudjer, ouwtje*): Merkelbeek
 en Kerkrade.
ouderling (ook *ajerling*): Montfort
 en Schimmert.
oude bibber (*ouwe bibber*): Ubachs-
 berg.
oude bok (*aa bok*): Hasselt.
oude bul (*ouwe bul*): Kerkrade.
oude guil (*alde guul*): Venray Wb.
oude knoer (*aje knoer*): Heel.
oude paai: Stein.
oude rebbedep (*ouwe rebbedep*):
 Sittard.
oude sijs (*alde sijs*): Venlo.
oude sok (*alde sok*): Venray.
oude sul (*aa sul*): Genk.

ouder iemand (*ouwer iemes*):
 Meijel.
iemand op leeftijd (*iemes op leef-
 tijd*): Schimmert.
compère (*fr.*) (*compeer*): Maastricht.
gepensioneerde: Hoeselt.
grijze: Montzen.
graaszak: Nunhem.
kneuterpot (*knaterpot*): Nunhem.
knikker: Venray Wb.
stuip: Venlo.

KINDS

Kaart 40, *pag. 195*

N 115 (2003) (042), N 85 (1981) (017), N 86
 (1981) (017), ZND 11 (1925) (009);
 Beverlo Wb. (125, 280), Eupen Wb. (215),
 Genk Wb. (153, 160), Hasselt Wb. (221),
 Lommel Wl. (147), Maastricht Wb. (185,
 457), Meeswijk Wl. (312), Meeuwen Wl.
 (120), Niel-bij-St.Truiden Wl. (572), Roer-
 mond Wb. (131), Sittard Wb. (177, 454),
 Tungalroy Wb. (009), Venlo Wb. (271),
 Venray Wb. (266, 610, 613);
 Mertens, A.M. (1885a).

Door verlies van verstandelijke ver-
 mogens weer tot kind geworden.
 Dit gebeurt meestal in hoge ouder-
 dom en/of door bepaalde ziekten. De
 respondent uit Vaals noemt als oor-
 zaak ‘verkalking’. Zie voor het tref-
 woord **zonder besei** RhWb (I), kol.
 625, s.v. *Besei* (‘besef, begrip’).

kinds (ook *keinds, keins, kings,
 kinks, kins*): alg. Oostlb., freq.
 Oost.Zuidlb., Horns, Maaskemp.,
 Centr.Maaslds. en Kleverlds., ver-
 spr. Trichterlds., Tongerlds., Dom-
 mellds., Demerkemp., Lonerlds.
 en Truierslds.; ook in Simpelveld,
 Kerkrade, Welkenraedt, Ospel,
 Weert, Eigenbilzen, Vlijtingen,
 Beverlo, Leopoldsburg, Kerk-
 hoven, Tessengerlo, Loksbergen,
 Lommel en Venlo.

verkindst (ook *verkindes*, *verkings*, *verkingst*, *verkins*, *verkinst*): freq. Kleverlds., verspr. Oost.Zuidlb. en Oostlb.; ook in Montzen, Ell, Opgrimbie, Rekem, Maastricht, Itteren, Blerick en Venlo.

verkinderd (ook *verkeingerd*, *verkingerd*, *verkinnerd*): verspr. Centr.Maaslds.

simpel: verspr. Oostlb. en Maaskemp.; ook in Ubachsberg, Schaesberg, Gulpen, Weert, Born, Maastricht, Itteren, Lauw, Eksel, Zolder, Jeuk, Loksbergen, Venlo en Meijel.

onnozel: Bocholt, Hoepertingen en Nieuwenhagen.

verdutseld: Venray Wb. en in Haalen.

verdotseld: Grathem.

zonder besei: Maastricht en Mheer.

vluchtig: Zolder.

ijl van kop: Zolder.

afgetakeld: Venlo.

afstandig: Klimmen.

debiel: Kinrooi.

dement: Bree.

dooreen: Geleen en Maastricht.

getikt (*getik*): Maastricht.

verkalkt: Vaals.

De volgende opgaven geven het begrip ‘kinds worden’ of ‘kinds zijn’:

kinds worden (*kinds worren*):

Beverlo.

verkindsen (ook *verkinsen*): verspr. Kleverlds.; ook in Eupen, Tungenroy en Venlo.

verdutselen: Venray Wb.

simpelen: Maastricht.

ze niet allemaal meer op een rij

hebben: Kinrooi.

er van af zijn (*ter van af zijn*):

Genk.

verloren zijn: Beverlo.

1.4 De dood

In deze paragraaf komen de begrippen over het proces van het doodgaan en de dood ter sprake. Van het begrip HET EINDE VAN ZIJN LEVEN is geen lemma samengesteld omdat de trefwoorden weinig variatie opleverden.

HIJGEN NAAR ADEM, REUTELEN

Kaart 41, *pag. 195*

N 86 (1981) (018), ZND 41 (1943) (039);
Maastricht Wb. (349).

Rochelend ademen door stervenden.

hijgen (ook *gijgen*): verspr. Zuid.
Oostlb.; ook in Ubachsberg, Epen,
Reuver, Nunhem, Weert, Ell,
Meeuwen, Urmond, Maastricht,
Itteren, Waltwilder, Achel,
Hamont, Peer, Kuringen, Blerick,
Oirlo en Meijel.

naar adem hijgen (*naar aam hijgen*,
naar adem gijgen): Opoeteren en
Schimmert.

naar asem hijgen: Heusden.

naar zijn asem hijgen: Achel.

reutelen: freq. Oostlb., verspr.
Horns, Centr.Maaslds., Dom-
mellds. en Kleverlds.; ook in
Vaals, Nieuwenhagen, Gulpen,
Weert, Meeuwen, Neeroeteren,
As, Lanaken, Wolder/Oud-Vroen-
hoven, Maastricht, Eigenbilzen,
Hoeselt, Zonhoven, Ulbeek,
Mettekoven, Jeuk, Leopoldsborg,
Tessenderlo en Blerick.

ratelen: verspr. Zuid.Oostlb.; ook in
Kapel-in-'t-Zand, Reppel, Bree,
Neeroeteren, Maaseik, Eisden,
Mechelen-aan-de-Maas, Maas-
tricht, Itteren, Koninksem,
Helchteren, Kerniel en Sint-
Truiden.

rochelen: verspr. Oost.Zuidlb. en
Oostlb.; ook in Tungelroy, Bree,
Grevenbicht/Papenhoven,
Opgrimbie, Stein, Lanaken,

Maastricht, Diepenbeek, Hasselt,
Venlo en Sevenum.

rauwelen: Kerkrade.

snakken: verspr. Maaskemp. en
Demerkemp.; ook in Kunrade,
Neer, Reuver, Vlodrop, Oirsbeek,
Mheer, Guttecoven, Lanaken,
Maastricht, Bunde, Bilzen,
Waltwilder, Eigenbilzen, Lauw,
Overpelt, Eksel, Beringen,
Hoepertingen, Sint-Truiden,
Muizen, Halen, Lommel en
Maasbree.

snakken naar adem (ook *snakken*
naar aam): Eys, Ingber, Neer-
oeteren, Opglabbeek, Genk,
Maastricht, Vlijtingen, Sint-
Huibrechts-Lille, Kaulille en
Houthalen.

snakken naar asem: verspr.
Truierlds.; ook in Stokkem, Neer-
pelt, Zolder, Hasselt, Beringen,
Sint-Lambrechts-Herk, Guigoven,
Leopoldsborg, Oostham en
Tessenderlo.

smachten naar asem: Neerpelt.

de reutel hebben: Maastricht.

de doodsreutels hebben: Achel.

de reutel in de keel hebben (ook *de*
reutel inne keel hebben): Bocholt,
Opoeteren, Zichen-Zussen-Bolder
en Diepenbeek.

de ratel hebben: Peer.

de ratel in de keel hebben (ook *de*
ratel inne keel hebben): Lanklaar,
Mechelen-aan-de-Maas, Maas-
tricht, Diepenbeek, Peer en
Koersel.

de doodsratel hebben: Jeuk.

de doodsratel in zijn keel hebben:
Herk-de-Stad.

**de doodsrochel al in zijn keel heb-
ben**: Montenaken.

benauwd hebben: Gennep.
zo wat geen adem meer hebben:
 Venray.
naar asem pakken: Beringen.
naar zijn asem pakken: Tessenderlo, Meldert en Montenaken.
naar asem vangen: Neerpelt.
naar zijn adem piepen: Reppel.
naar zijn laatste asem pikken (*naar zijn leste asem pikken*): Kwaadmechelen.
naar adem scheppen (*naar aam scheppen*): Ingber.
naar zijn asem snikken: Meldert.
snikken: Achel en Stokrooie.
brobbelen (*broebelen*): Sevenum.
gorgelen: Bree.
kreunen: Hamont.
zuchten: Haler.
in de kommer zijn: Grote-Spouwen.

De volgende trefwoorden vormen geen werkwoordelijke constructie:
doodsreutel: Hasselt.
reutel in zijn keel: Gutshoven.
ratel in de keel: Kapel-in-'t-Zand.
een snak naar zijn adem: Stokkem.
een snak naar de asem:
 Walshoutem.
kort van adem: Vlijtingen.

STERVEN

Kaart 42, pag. 196

DC 38 (1964) (055), N 38 (1971) (017a), N 86 (1981) (019), N 95A (1986) (816), N 96D (1989) (816), SGV (1914) (035); Beverlo Wb. (062, 195), Diepenbeek Wb. (288), Echt Wb. (055, 069, 114), Genk Wb. (312, 352), Gronsveld Wb. 2 (164), Hasselt Wb. (179, 431), Kortessem Wb. (072, 087, 484), Lommel Wl. (320), Maastricht Wb. (139, 318, 366, 408, 516), Meerlo-Wanssum Wb. (042, 044, 221, 276), Meeswijk Wl. (616), Meeuwen Wl. (204), Meijel Wb. (085, 102, 103, 107), Niel-bij-St.-Truiden Wl. (347), Roermond Wb. (221), Sint-Truiden Wb. (040, 122), Sittard Wb. (076, 133, 163, 272, 308,

317, 403), Tegelen Wb. (119), Tungalroy Wb. (010), Venlo Wb. (145), Venray Wb. (035, 038, 132, 212, 218, 407, 529), Weertlands Wb. 1 (A3, 001, A3, 012), Zonhoven Wb. (329, 450); Mertens, A.M. (1885a).

Doodgaan.

Bij het begrip sterven worden vaak eufemismen gebruikt. Dit is ook bij een aantal van onderstaande opgaven het geval. Zie ook het lemma DOOD (BN.).

sterven: alg. Oost.Zuidlb., Oostlb., Weertlds., Horns, Centr.Maaslds., Zuidgeld.Lb. en Kleverlds., verspr. Ripuar. en Maaskemp.; ook in Sint-Martens-Voeren, Montzen, Lanaken, Maastricht, Eijsden, Bilzen, Eigenbilzen, Hoeselt, Tongeren, Sint-Huibrechts-Lille, Houthalen, Zonhoven, Hasselt, Beverlo, Kortessem, Sint-Truiden, Niel-bij-St.-Truiden, Borlo, Loksbergen en Lommel.

sterven gaan: Klimmen en Gronsveld.

op sterven liggen (*ook op sterven likken*): Swalmen, Susteren, Klimmen, Maastricht en Bilzen.

afsterven: Venray Wb. en in Helden/ Everlo.

uitsterven: Sint-Truiden.

doodgaan: freq. Oostlb., verspr. Horns, Centr.Maaslds., Dommelds. en Kleverlds.; ook in Vaals, Heerlen, Nieuwenhagen, Gulpen, Ospel, Weert, Leuken, Bree, Opglabbeek, Maastricht, Eijsden, Bilzen, Hoeselt, Tongeren, Helchteren, Zonhoven, Beverlo, Heers, Kortessem, Sint-Truiden, Jeuk, Lommel, Blerick, Boekend en Venlo.

hemelen (*ook himmelen*): verspr. Zuid.Oostlb. en Kleverlds.; ook in Heerlen, Nieuwenhagen, Waubach, Montzen, Heel, Montfort, Vlodrop, Tungalroy, Geistingen,

Thorn, Bree, Opoeteren, Echt/
Gebroek, Stokkem, Maastricht,
Eigenbilzen, Diepenbeek,
Hasselt, Sint-Truiden, Jeuk en
Venlo.

hemelen gaan: Gulpen, Baarlo,
Hoensbroek, Meerssen, Gronsveld,
Eisden, Mechelen-aan-de-Maas,
Maastricht, Eijsden, Eigenbilzen,
Hoeselt en Tongeren.

naar de hemel gaan: Maastricht.

aan zijn end komen: Nieuwstadt.

op het end aan gaan: Grevenbicht/
Papenhoven.

af laten weten: Venray Wb.

afdampen: Klimmen.

afhouden: Klimmen.

afpeigeren: Ell.

peigeren: Sittard.

afpikken: Weertlands Wb. 1 en in
Meijel.

creperen: Echt/Gebroek en Bilzen.

de dodenmars blazen (*de dooienmars blazen*): Venray Wb.

de laatste adem uitblazen (*ook de leste aam uitblazen*): Meeuwen en
Klimmen.

zijn kaarsje uitblazen (*zijn kerske uitblazen*): Hasselt.

de gaard afgaan: Tungalroy,
Klimmen en Gulpen.

de hoek omgaan: Bree, Hasselt en
Heerlen.

de kaars uitgaan (*de keers uitgaan*):
Gronsveld.

de laan uitgaan: Mook.

de pijp uitgaan: Roermond, Hoensbroek,
Klimmen, Ell, Mook en Meijel.

uitgaan: Sittard.

heengaan: Venray Wb.

kapotgaan: Tungalroy en Puth.

opgaan: Zonhoven.

de klink slaan: Klimmen.

de laatste keutel afnijpen (*de leste keutel afnijpen*): Tungalroy.

het gat toenijpen: Tungalroy.

het afknijpen: verspr. Kleverlds.

de pijp aan maarten geven: Meijel,
Tungalroy en Meeuwen.

de pijp leeg hebben: Meerlo-Wanssum Wb.

de zak moeten lappen: Gronsveld.

het aftrappen: Meerlo-Wanssum Wb.

afstappen: Meeuwen.

inslappen: Kortessem.

met de voeten tegen de bedplank houwen (*met de veut tegen de bedplank houwen*): Tungalroy.

met een voet in het graf staan:
Klimmen.

naar de pieringen gaan: Maastricht.

naar het pierlelingelandje gaan:
Roermond.

omkomen: Gronsveld.

ophoepelen: Bree.

optrekken: Beverlo.

overlijden: Venray Wb.

peren: Sittard.

pierewaaïen: Maastricht.

uit het leven scheiden: Maastricht.

verrekken: Genk en Puth.

zijn broek inleveren: Meeuwen.

zijn kop neerleggen (*zijn kop neerleggen*): Beverlo.

zijn korenpijp toedoen: Hasselt.

zijn laatste pijp roken (*zijn leste pijp roken*): Klimmen.

zijn koker toepitsen: Hasselt.

zijn koot toepitsen: Hasselt.

zijn pijp toepitsen: Hasselt.

zijn poeper toepitsen: Hasselt.

toepitsen: Gronsveld.

afpitsen: Gronsveld.

naar de schop ruiken: Klimmen.

De volgende trefwoorden hebben een
werkwoordelijke constructie:

de dood treedt in: Hoensbroek.

de kaars gaat hem uit: Sittard.

de kaars was uit (*de kers war uit*):
Beverlo.

de pijp is hem uitgegaan:
Mechelen.

STERFBED

ZND m (Langohr);
Beverlo Wb. (062), Hasselt Wb. (112), Maas-
tricht Wb. (022, 071), Meerlo-Wanssum Wb.
(091), Sittard Wb. (076, 402), Venray Wb.
(127), Zonhoven Wb. (093, 450);
Daelen, J.v. (1933-41).

Bed waarop men sterft, maar ook de
omstandigheden waaronder, de tijd
dat, of de wijze waarop iemand op
zijn bed sterft.

doodsbed: Meerlo-Wanssum Wb. en
Venray Wb. en in Sittard,
Maastricht, Zonhoven, Hasselt,
Beverlo en Venlo.

dodenbed: Montzen.

sterfbed: Zonhoven en Sittard.

DOOD (BN.)

Kaart 43, *pag. 196*

DC 03 (1934) (014), N 38 (1971) (017a),
N 86 (1981) (019), N 96D (1990) (816 add.),
RND (080), SGV (1914) (007), ZND 46
(1946) (001), ZND A2 (1940sq) (414);
Beverlo Wb. (062), Echt Wb. (040), Genk Wb.
(154, 317), Gennep Wb. (133), Haspengouws
Id. (219), Hasselt Wb. (111), Kortesseem Wb.
(071, 072, 073, 213, 369, 395, 407, 460),
Lommel Wl. (065, 201), Maastricht Wb. (071),
Meerlo-Wanssum Wb. (042, 092), Meeswijk
Wl. (169, 430), Meeuwen Wl. (052, 153, 205),
Meijel Wb. (082), Niel-bij-St.-Truiden Wl.
(058, 172, 285), Sint-Truiden Wb. (183, 251),
Sittard Wb. (075, 245, 308, 312, 317, 343),
Tungelroy Wb. (010), Uikhoven Wl. (032),
Venlo Wb. (113, 160, 161), Venray Wb. (128,
132), Weertlands Wb. 1 (A3, 004), Zonhoven
Wb. (092, 191, 195, 203, 353, 450, 553).

Een groot aantal trefwoorden zijn
eufemismen. Zie ook het lemma
STERVEN. De benaming **rips** komt
van de Latijnse afkorting R.I.P.
(‘requiesca(n)t in pace’).

dood: alg. in het gehele WLD-
gebied.

morsdood: Meeuwen, Meeswijk,
Niel-bij-St.-Truiden en Lommel.

pietdood: Niel-bij-St.-Truiden.

stijfdood: Haspengouws Id.

stikdood: Haspengouws Id. en
Meeuwen.

stiksteendood: Genk.

kapot: Heerlen, Mechelen, Hus-
hoven, Boshoven, Vrakker, Genk,
Guttecoven, Stein, Maastricht,
Zonhoven, Kortesseem, Venlo en
Blitterswijk.

kapoedewiets: Venlo.

kapoerewiets: Venlo.

kastjeboem (*kasjeboem*): Venlo.

mol (barg.): Sittard.

gestorven: Ubachsberg, Kunrade,
Heel, Melick, Merkelbeek, Mesch,
Thorn, Guttecoven, Maastricht,
Caberg, Itteren, Kortesseem,
Gennep en Oirlo.

overleden: Sweikhuizen.

afgeleefd: Klimmen.

uitgegaan: Schinnen.

opgetrokken: Kortesseem.

binnengeroepen: Kortesseem.

gepeerd: Sittard.

er geweest: Kortesseem.

aan zijn end: Swalmen.

naar de hel: Zonhoven.

naar het vagevuur: Zonhoven.

naar de hemel: Zonhoven.

bij jezusje in de hemel (*bij jezeke
inne hemel*): Zonhoven.

bij jezusje in de kost (*bij jezeke
inne kost*): Kortesseem.

de berg af: Kortesseem.

de hoek om: Zonhoven en Kortesseem.

de pijp uit: Zonhoven en Kortesseem.

naar het pierenland: Kortesseem.

naar het pieringenland: Kortesseem.

naar jan pieren: Zonhoven.

naar sint pieter: Kortesseem.

naar de vaantjes (*naar de vaankes*):
Kortesseem.

oremus: Gennep Wb.

peiger: Sittard.

plak: Lutterade.
rips: Sittard en Klimmen.
van de kaart af (*vanne kaart af*):
 Zonhoven en Kortessesem.
vort: Zonhoven.
weg: Zonhoven.
zaliger: Sint-Truiden.

De volgende twee trefwoorden zijn
 werkwoorden:

hemelen: Kortessesem.
pierewaaien: Sittard en Klimmen.

De volgende twee trefwoorden wor-
 den onzijdig gebruikt: het is -:
gedaan: Venray.
afgelopen: Venray.

De volgende trefwoorden zijn (eufe-
 mistische) omschrijvingen voor het
 begrip dood zijn:
heeft vergeten te asemen (*het ver-
 geten te asemen*): Kortessesem.

heeft zijn kaarsje uitgeblazen (*het
 ze kerske uitgeblazen*): Kortessesem.

heeft zijn laatste keutel afgeknepen
(het zijn letste keutel afgeknepen):
 Meerlo-Wanssum Wb.

heeft zijn loper daargelegd: Kortess-
 sem.

heeft zijn loper vortgegooid:
 Kortessesem.

**heeft zijn pijp aan maarten gege-
 ven:** Kortessesem.

heeft zijn pijp daargelegd: Kortess-
 sem.

heeft zijn pijp uitgeklopt: Kortessesem.

heeft zijn pijp vortgegooid: Kortess-
 sem.

heeft zijn kont toegepitst: Kortess-
 sem.

heeft zijn poeper toegepitst:
 Kortessesem.

ligt tussen vier planken: Kortessesem.
zijn bobijntje is af (*ze bobijnke is
 af*): Kortessesem.

zijn pijp is uit: Zonhoven.

zijn liedje is uit: Kortessesem.

zijn metier is stilgevallen: Kortess-
 sem.

zijn slinger ligt stil: Kortessesem.
haar kaarsje is uit (*heur keerske is
 uit*): Zonhoven.

zijn kaars is uit: Zonhoven.

zijn kaars is uitgeblazen: Zon-
 hoven.

zijn asem is achtergebleven: Sint-
 Truiden en Kortessesem.

DOOD (ZN.)

N 86 (1981) (019);
 Beverlo Wb. (062), Hasselt Wb. (112),
 Kerkrade Wb. 2 (072), Lommel Wl. (065),
 Maastricht Wb. (071), Meerlo-Wanssum Wb.
 (092), Meeswijk Wl. (169), Meeuwen Wl.
 (052), Niel-bij-St.Truiden Wl. (285), Sint-
 Truiden Wb. (082), Sittard Wb. (075),
 Tungalroy Wb. (010), Uikhoven Wl. (032),
 Venlo Wb. (113), Venray Wb. (127),
 Zonhoven Wb. (092).

De toestand die intreedt bij het dood
 zijn. Ook in de betekenis van de
 beëindiging van alle levensverrich-
 tingen.

dood: alg. Zuid.Oostlb. en
 Kleverlds., freq. Oost.Zuidlb. en
 Noord.Oostlb., verspr. Ripuar.,
 Horns, Maaskemp., Centr.
 Maaslds. en Trichterlds.; ook in
 Vaals, Weert, Hoeselt, Eksel,
 Zonhoven, Hasselt, Beverlo, Sint-
 Truiden, Niel-bij-St.-Truiden,
 Jeuk, Leopoldsburg, Lommel en
 Venlo.

end: verspr. Noord.Oostlb.; ook in
 Kerkrade, Eys, Gulpen, Geleen,
 Tungalroy, Kelpen, As, Maastricht
 en Venlo.

eind: Montfort.

einde: Sittard.

verscheiden: Herten (bij Roermond).

versterven: Blerick.

versterf: Ell en Lutterade.

2 Afstamming, gezin en verwantschap

In deze paragraaf die o.a. alle begrippen van de gezins- en de familieleden omvat, zijn de begrippen ZOOGBROEDER, ZOOGZUSTER, TAFELBROEDER, TAFELZUSTER, BROERS EN ZUSTERS (collectieve benaming) en AANGETROUWD niet tot lemmata verwerkt omdat ze nauwelijks materiaal opleverden. Het begrip STIEFOUDERS is niet geplaatst omdat het geen lexicale variatie opleverde.

AFKOMST

Kaart 44, pag. 197

N 87 (1981) (001), ZND 01 (1922) (a-m); Kortessem Wb. (242), Maastricht Wb. (008, 200), Roermond Wb. (008), Sittard Wb. (004), Venlo Wb. (083, 171), Venray Wb. (035, 330), Weertlands Wb. 1 (A3, 008), Zonhoven Wb. (236).

Afstamming uit een bepaalde familie.

afkomst (ook *afkomps*, *afkoms*): alg. Oostlb., Centr.Maaslds. en Kleverlds., verspr. Oost.Zuidlb., Horns, Bilzerlds. en Zuidgeld.Lb.; ook in Weert, Meeuwen, As, Wolder/Oud-Vroenhoven, Maastricht, Itteren, Hoeselt, 's-Heren-elden, Sint-Huibrechts-Lille, Eksel, Kermt, Zonhoven, Hasselt, Beringen, Hoepertingen, Voort, Wellen, Sint-Truiden, Aalst-bij-St.-Truiden, Leopoldsburg, Tessenderlo, Loksbergen en Halen.

komaf: alg. Oost.Zuidlb., Zuid. Oostlb. en Weertlds., freq. Noord. Oostlb. en Kleverlds., verspr. Horns en Centr.Maaslds.; ook in Kerkrade, Bree, Wolder/Oud-

Vroenhoven, Maastricht, Caberg, Eigenbilzen, Zonhoven, Kortessem, Jeuk en Venlo.

afstamming: Simpelveld, Vaals, Heerlen, Waubach en Herten (bij Roermond).

herkomst (ook *herkoms*): Beesel, Heerlen en Gulpen.

voortkomst: Amby.

VAN HOGE AFKOMST

N 87 (1981) (001 add.), SGV (1914) (001 add.), ZND 19 (1936) (012); Kortessem Wb. (242), Zonhoven Wb. (117, 236).

Afkomstig uit adellijke of gegoede familie.

Zie ook het lemma AFKOMST. Bij de opgave **van hoge af-kunft** uit Eynatten is het tweede lid van **af-kunft** afkomstig uit het Duitse taalgebied ('Herkunft').

van hoge afkomst (ook *van hoge afkoms*, *van hoog afkomps*, *van hoog afkoms*, *van hoog afkomst*): freq. Dommelds. en Demerkemp., verspr. Maaskemp., Centr. Maaslds., Bilzerlds., Tongerlds.,

Lonerlds. en Truierlds.; ook in Sittard, Molenbeersel, Ophoven, Lanaken, Veldwezelt, Beverlo, Paal, Oostham, Loksbergen en Halen.

van hoge af-kunft (*van hoog afkunft*): Eynatten.

van deftige afkomst: Brustem.

van goede afkomst (*van goei afkoms*): Sint-Truiden, Hasselt en Diepenbeek.

van grote afkomst (ook *van grote afkoms*): Lanaken, Veldwezelt, Beringen en Hoepertingen.

van rijke afkomst (ook *van rijke afkoms*): Schulen, Kozen en Boorseem.

van hoge lui afkomstig (*van hoog lui afkomstig*): Lanaken.

van hoge komaf (ook *van hoog komaf*): Eys, Herten (bij Roermond), Mheer, Weert, Bree, Genk, Opgrimbie, Maastricht, Bunde, Neerpelt, Kaulille, Zolder en Oostham.

van hoog afkomen: Eupen.

van goede komaf (*van goeie komaf*): Zonhoven, Kortessem, Wellerlooi en Oirlo.

van deftige komaf: Weert.

van grote komaf: Rotem.

van hoge abstammung (du.) (*van hoog abstammung*): Welkenraedt.

van hoge rang: Opitteer.

van adel: verspr. Tongerlds. en Lonerlds.; ook in Ophoven, Bocholt, Maaseik, Bilzen, Martenslinde, Sint-Huibrechts-Lille, Helchteren, Hasselt en Herk-de-Stad.

van hoge adel: Mettekoven.

van hoog volk: Ophoven, Herk-de-Stad en Hasselt.

van deftig volk: Maaseik.

van goed volk (ook *van goe volk*, *van goei volk*): Martenslinde, Hamont, Kaulille, Zonhoven, Hasselt, Heppen en Lommel.

van groot volk: Molenbeersel, Ophoven, Bocholt, Opoeteren,

Genk, Martenslinde, Neerpelt, Koersel, Stevoort, Herk-de-Stad en Kerkom.

van het groot volk: Kuringen.

van sjeik volk: Meeuwen.

van fijne lui: Eupen.

van rijke lui: Rekem, Genoelselderen en Eupen.

van rijke typen: Opglabbeek.

van huis uit rijk: Mheer.

van goede familie (*van goei familie*): Lanaken, Sint-Huibrechts-Lille, Zonhoven en Hasselt.

van goede mensen (*van goei mensen*): Niel-bij-As en Vliermaalroot.

van goede ouders (*van goei aars*): Hasselt.

goed geboren (*goe geboren*): Tessenderlo.

De volgende opgaven geven omschrijvingen:

er goed voor zitten: Kaulille.

een ringetje rond zijn vot (*een ringske rond zijn vot*): Vroenhoven.

een grote man: Brustem.

een grote: Sint-Huibrechts-Hern.

GESLACHT

Kaart 45, pag. 197

N 115 (2003) (001), N 87 (1981) (002, 006);
Kortessem Wb. (138), Maastricht Wb. (115).

Gezamenlijke afstammelingen van een gemeenschappelijke stamvader. Zie ook de lemmata TAK VAN EEN GESLACHT en FAMILIE.

geslacht (ook *geslach*): verspr. Oost.Zuidlb. en Oostlb.; ook in Thorn, As, Guttecoven, Stein, Geulle, Maastricht, Itteren, Zonhoven, Kortessem, Loksbergen, Venlo en Meijel.

nageslacht (ook *nageslach*): Posterholt, 's-Gravenvoeren, Kinrooi, Maaseik en Kanne.

nazaten: Venlo.

stam: Heerlen, Reuver, Maaseik, Tongeren, Lauw, Eksel, Zolder en Loksbergen.

familie (ook *famielje*): alg. Oostlb., verspr. Oost.Zuidlb., Horns, Maaskemp., Centr.Maaslds., Trichterlds., Lonerlds. en Kleverlds.; ook in Kerkrade, Weert, Eigenbilzen, Vlijtingen, Hoeselt, Achel, Kaulille, Eksel, Houthalen, Jeuk, Leopoldsburg, Blerick en Venlo.

ganse firma: Geleen.

natie: Kerkhoven en Heerlen.

De volgende opgaven geven een omschrijving:

uit hetzelfde nest (*uit hetzelfde nes*): Voerendaal.

allemaal van dezelfde père: Genk.

allemaal van dezelfde vader (*allemaal van dezelfde vaaier*): Genk.

TAK VAN EEN GESLACHT

N 115 (2003) (002), N 87 (1981) (001, 003, 004);
Maastricht Wb. (113, 115), Sint-Truiden Wb. (115), Sittard Wb. (119), Zonhoven Wb. (140);
Bernaerts, J. (1991) (002).

Gedeelte van een geslacht, dat gesproten is uit één van de nazaten van de gemeenschappelijk stamvader.

Zie ook de lemmata GESLACHT en FAMILIE.

tak: verspr. Oostlb.; ook in Voerendaal, Ubachsberg, Schaesberg, Ell, Bree, Meeuwen, As, Echt/Gebroek, Stein, Wolder/Oud-Vroenhoven, Maastricht, Eigenbilzen, Tongeren, Eksel, Hoepertingen, Venray en Oirlo.

geslachtttak: Venlo.

familietak (ook *famieljetak*):

Montfort, Schinnen, Schimmert, Ophoven, Kanne en Meijel.

zijtak: Eksel.

geslacht (*geslach*): Vorsen, Maastricht en Amby.

familie (ook *famielje*): freq. Zuid. Oostlb., verspr. Oost.Zuidlb., Zuid.Oostlb., Horns, Maaskemp., Centr.Maaslds. en Kleverlds.; ook in Vaals, Weert, Maastricht, Itteren, Vlijtingen, Hoeselt, Lauw, Achel, Kaulille, Eksel, Zolder, Houthalen, Zonhoven, Alken, Wellen, Gors-Opleeuw, Jeuk, Leopoldsburg, Kerkhoven, Tessenderlo, Blerick en Venlo.

zij: Kerkrade en Eys.

kant: Loksbergen en Genk.

natie: Kesseleik en Hoensbroek.

stam: Heerlen, Vlodrop, Susteren en Haler.

stok: Noorbeek en Terlinden.

De volgende opgave heeft eerder betrekking op leeftijdgenoten (horizontale lijn):

generatie (*ginnerasie*): Sittard, Maastricht, Zonhoven en Sint-Truiden.

VERWANTSCHAP

N 115 (2003) (002 add., 003 add.), N 87 (1981) (001 add., 003 add., 004, 006 add.);
Maastricht Wb. (467).

Het verwant zijn.

Zie ook het lemma FAMILIE.

verwantschap: verspr. Zuid.Oostlb.; ook in Heerlen, Eys, Kesseleik, Herten (bij Roermond), Thorn, As, Echt/Gebroek, Wolder/Oud-Vroenhoven, Maastricht, Itteren en Venlo.

verwandschaft (**du.**): Nieuwenhagen en Waubach.

maagschap: Maastricht.

parentatie: Merkelbeek en Schimmert.

permetatie: Roermond en Maasniel.

familie (ook *famielje*): verspr. Oost. Zuidlb., Oostlb. en Kleverlds.; ook in Weert, Ell, Thorn, Bree, Opglabbeek, Guttecoven, Urmond, Stein, Eigenbilzen, Vlijtingen, Zonhoven, Leopoldsburg, Blerick en Venlo.

familie vaneen: Melick, Jeuk en Caberg.

familie ondereen: Schimmert.

van hetzelfde volk: Eksel.

van het volk: Eksel.

De volgende opgaven zijn omschrijvingen met het werkwoord 'zijn':

verwant zijn: Nunhem, Roermond, Herten (bij Roermond) en Born.

geparenteerd zijn: Maastricht en Gulpen.

familie zijn (ook *famielje zijn*): verspr. Zuid.Oostlb.; ook in Schaesberg, Gulpen, Reuver, Kelpen, Meeuwen, Geulle, Maastricht, Hoeselt, Loksbergen, Venray, Tienray en Maasbree.

familie van iemand zijn (*familie van iemes zijn*): Nieuwstadt.

familie vaneen zijn (ook *famielje vaneen zijn*): Beesel, Maastricht en Eys.

van het volk zijn: Eksel en Meeuwen.

NAZAAT

N 115 (2003) (001), N 87 (1981) (001, 002); Beverlo Wb. (171), Echt Wb. (084), Maastricht Wb. (275), Venray Wb. (330), Weertlands Wb. 1 (A3, 010).

Nakomeling, afstamming.

nazaat: Weertlands Wb. 1 en in Echt/Gebroek.

afstamming: Noorbeek, Terlinden, Opglabbeek, Maastricht, Kanne, Tessenderlo en Sevenum.

stamming: Maastricht.

nakomeling: Wijlre, Maastricht, Hoeselt, Beverlo en Vorsen.

loot: Venray Wb.

FAMILIE

Kaart 46, pag. 198

N 115 (2003) (003), N 87 (1981) (001, 004, 006), ZND 11 (1925) (A2); Beverlo Wb. (074), Bree Wb. (492), Eupen Wb. (038), Genk Wb. (095), Gronsveld Wb. 2 (049, 111), Hasselt Wb. (131), Kortesse Wb. (102), Lommel Wl. (081), Maastricht Wb. (040, 096, 467), Meerlo-Wanssum Wb. (103), Meeswijk Wl. (200), Meeuwen Wl. (069), Meijel Wb. (089), Niel-bij-St.Truiden Wl. (339), Roermond Wb. (077), Sint-Truiden Wb. (101), Sittard Wb. (097), Tongelroy Wb. (002), Venlo Wb. (124), Venray Wb. (152), Weertlands Wb. 1 (A3, 006), Zonhoven Wb. (110, 117); Heyden, L.v.d. (1927), Vossen, A.F. (1966-68).

Het geheel van bloedverwanten van dezelfde naam.

Zie ook het lemma VERWANTSCHAP.

familie (ook *famielja*, *famielje*, *fermilie*): alg. Oost.Zuidlb., Oostlb., Weertlds., Centr.Maaslds. en Kleverlds., verspr. Horns, Maaskemp., Trichterlds., Bilzerlds., Tongerlds., Dommellds., Demerkemp., Lonerlds. en Truierlds.; ook in Kerkrade, Montzen, Welkenraedt, Eupen, Beverlo, Tessenderlo, Loksbergen, Lommel, Blerick en Venlo.

famille (fr.): Sittard en Gors-Opleeuw.

stam: Melick, Vlodrop, Susteren, Kinrooi en Meeuwen.

magen: Maastricht.

bloedverwanten: As.

eigen volk: Zonhoven.

volk: Bree Wb. en in Kesseleik, Nederweert, Stein, Eksel, Zolder,

Beverlo, Leopoldsburg en Kerkhoven.

aanhang: Vorsen.

De volgende opgaven zijn bijvoeglijk van aard:

verwant: Vaals, Montzen, Welkenraedt, Eupen, Vlodrop, Hoensbroek, Ittervoort, Stein en Blerick.

geparenteerd: Merkelbeek en Maastricht.

eigen: Meerlo-Wanssum Wb.

GEZIN

Kaart 47, pag. 198

N 115 (2003) (004), N 87 (1981) (007); Beverlo Wb. (089), Echt Wb. (136), Gronsveld Wb. 2 (059), Hasselt Wb. (314), Maastricht Wb. (150), Meijel Wb. (089), Tongeren Wb. (350), Venray Wb. (229, 366), Weertlands Wb. 1 (A3, 007), Zonhoven Wb. (179, 534); Heyden, L.v.d. (1927).

Man, vrouw en kinderen tezamen. Zie voor het trefwoord **geschied** WNT (IV), kol. 1729, s.v. *geschied*, dat evenals het Duitse *Geschirr* ' vaatwerk' betekent.

gezin: verspr. Oost.Zuidlb., Oostlb. en Centr.Maaslds.; ook in Tunge-roy, Ittervoort, Thorn, Bree, Maastricht, Kerkhoven, Meerlo en Horst.

huisgezin: Venray Wb. en in Hoensbroek, Hulsberg, Kelpen en Maastricht.

huishaard (*huisher*): 's-Graven-voeren.

huishouden (ook *huishalden*, *huishougen*, *huishouien*, *huishoun*, *huishouten*, *huishouven*, *huishouwen*, *uishouwen*): alg. Oostlb. en Weertlds., freq. Oost.Zuidlb., verspr. Horns, Maaskemp., Centr. Maaslds., Trichterlds., Tongerlds.,

Lonerlds. en Kleverlds.; ook in Eigenbilzen, Vlijtingen, Achel, Kaulille, Eksel, Zolder, Kuringen, Zonhoven, Beverlo, Jeuk, Vorsen, Leopoldsburg, Tessenderlo, Loksbergen en Venlo.

huishouding (*huishalding*, *huishouwing*): Blerick, Venlo en Maastricht.

huishoud, de - (*huishald*): freq. Kleverlds.; ook in Venlo.

ménage (**fr.**): Tongeren.

eigen volk: Zonhoven.

familie (ook *famielje*): verspr.

Oost.Zuidlb.; ook in Kerkrade, Vaals, Haelen, Geleen, Merkelbeek, Maaseik, Caberg, Kanne, Hoeselt en Tongeren.

ganse familie: Nieuwstadt.

familie-huishouden (*familie-huishalden*, *familie-huishouwen*): Meijel en Venlo.

sippschaft (**du.**): Echt/Gebroek.

volk (*vouk*): Bocholt en As.

huis: Maastricht.

kot: Maastricht.

nest (ook *nes*): Venray Wb. en in Hasselt.

Met de volgende opgave wordt een gezin met veel kinderen bedoeld:

konijns-pijp: Sittard.

Met de volgende opgave worden alleen vrouw en kinderen bedoeld:
geschied: Weertlands Wb. 1.

OUDERLIJK HUIS

ZND 11 (1925) (C8);

Beverlo Wb. (193), Genk Wb. (038), Heerlen Wb. 2 (231), Roermond Wb. (210), Venray Wb. (041, 148, 530), Zonhoven Wb. (336, 453, 581).

Huis waarin iemands ouders wonen en waarin men vaak ook zelf geboren is. Soms is het al enige generaties in de familie (zie het trefwoord **stamhuis**).

ouderlijk huis (*alderlijk huis, elderlijk huis, ouwerlijk huis*): Venray Wb. en in Hamont.

oudershuis (*aarshuis, eldershuis, ouvershuis, ouwershuis*): Heerlen, Roermond, As, Genk, Maaseik, Rotem, Lanklaar, Riksingén, Zonhoven en Beverlo.

oud huis (*aad huis*): Hamont.

vaderlijk huis: Aalst-bij-St.-Truiden en Vliermaal.

vadershuis (ook *vaaiershuis*):

Amby, Riksingén en Koninksem.

vaderhuis (ook *vadderhuis*):

Hamont en Welkenraedt.

stamhuis: Venray Wb. en in Hamont.

stokhuis: Zonhoven.

thuis: Tessenderlo en Heusden.

huis: Aalst-bij-St.-Truiden.

zijns: Zonhoven.

HIJ AARDT NAAR ZIJN VADER

DC 02 (1932) (016), ZND 19 (1936) (001); Beverlo Wb. (149), Echt Wb. (112), Genk Wb. (227), Haspengouws Id. (235), Hasselt Wb. (200), Kortessém Wb. (021, 391, 530), Maastricht Wb. (094), Meerlo-Wanssum Wb. (089), Zonhoven Wb. (008, 486).

Hij heeft het karakter van zijn vader.

hij aardt naar zijn vader (ook *er aardt na zijn vaaier, er aardt na zijn vader, hij aardt na zijn vaaier, hij aardt na zijn vaar, hij aardt na zijn vader, hij aardt na zijn vader*): alg. Zuid.Oostlb. en Centr.Maaslds., freq. Oost.Zuidlb., Weertlds., Noord.Oostlb., Trichterlds., Tongerlds., Demerkemp. en Kleverlds., verspr. Ripuar., Geullds., Horns, Maaskemp., Bilzerlds., Dommelllds., Lonerlds., Truierlds. en Zuidgeld.Lb.; ook in Haspengouws Id. en in Beverlo en Oostham.

hij aardt naar zijn baaier (*er aardt na zijn baaier*): Gronsveld.

hij aardt naar zijn pa (*er aardt na zijn pa, hij aardt na zijn ba, hij aardt na zijn pa*): verspr. Lonerlds.; ook in Wijlre, Bingelrade, Maastricht, Zichen-Zussen-Bolder, Vliermaalroot, Peer, Zonhoven, Hasselt en Sint-Truiden.

hij aardt naar zijn pap (ook *hij aardt na zijn pap*): Spekholzerheide, Schaesberg, Gulpen, Mechelen, Sittard, Puth en Noorbeek.

hij aardt naar zijn peer (ook *er aardt na zijn peer, hij aardt na zijn peer*): Halmaal en Maastricht.

hij aardt naar zijn oude (*hij aardt na zijn ouwe*): Oplabbeek, Boorsem en Wijlre.

hij aardt naar de oude (*hij aardt na de ouwe, hij aardt naar de ouwe*): Sint-Huibrechts-Lille en Wijlre.

hij aardt naar de pap (*hij aardt na de pap*): Wijlre.

hij aardt op zijn vader (ook *hij aardt op zijn vaar*): Linne, Vlodrop, Meerssen, Mettekoven en Sevenum.

hij aardt zijn vader: Venlo, Stein en Martenslinde.

hij heeft de aard naar zijn vader (*hij heeft de aard na zijn vaaier, hij heeft de aard na zijn vaar, hij heeft de aard na zijn vader*): Koersel, Lummen, Paal, Herkede-Stad, Oostham, Tessenderlo, Halen en Lommel.

hij heeft de aard naar zijn pa (*hij heeft de aard na zijn pa*): Zonhoven.

hij heeft de aard van zijn vader (ook *hij heeft de aard va zijn vader*): Heppen, Beringen en Kaulille.

hij heeft de aard van zijn pa (ook *hij heeft de aard va zijn pa*): Beverlo en Kozen.

hij heeft een aardje naar zijn vaartje (*hij heeft een aardje na zijn*

- vaartje, hij heeft een aardke na zijn vaarke*): Zonhoven en Blerick.
- hij heeft een aardje naar het vaartje** (*hij heeft een aardje na het vaartje*): Urmond.
- die heeft een aardje naar zijn vaartje** (*die heeft een aardje na zijn vaartje*): Beesel.
- het is een aardje naar zijn vaartje** (*het is een aardje na zijn vaartje*): Sittard.
- hij heeft een haartje van zijn vader** (*hij heeft een haarke van zijn vader*): Vroenhoven.
- hem aardt naar zijn vader** (*hem aardt na zijn vader*): Lottum en Velden.
- hem aardt naar zijn pa** (*hem aardt na zijn pa*): Halen.
- hem heeft de aard naar zijn vader** (*hem heeft de aard na zijn vader*): Loksbergen.
- hem aardt naar geen vreemde** (*hem aardt na geen vrimde*): Hasselt.
- hij lijkt op zijn vader** (*ook er lijkt op zijn vader; hij lijkt op zijn vader; hij lijkt op zijn vader*): Nieuwenhagen, Tegelen, Kessel, Valkenburg, Amby, Lottum, Blerick en Venlo.
- hij lijkt veel op vader**: Tegelen.
- hij lijkt op vader**: Tegelen.
- die lijkt op zijn vader**: Grubben-vorst.
- hij gelijkt op zijn vader** (*ook hij gelijkt op zijn vader*): Stramproy, Hunsel en Welkenraedt.
- hij gelijkt op zijn pap**: Reijmerstok.
- hij gelijkt juist zijn vader**: Molenbeersel.
- hij gelijkt zijn vader**: Valkenburg.
- hij trekt op zijn vader** (*ook hij trekt op zijn vader; hij trekt op zijn vader*): verspr. Maaskemp.; ook in Montzen, Bilzen, Hoeselt, Wijchmaal, Heppen, Sint-Truiden, Kerkom en Velden.
- hij trekt juist op zijn vader** (*hij trekt juist op zijn vader*): Ophoven.
- hij trekt op zijn pa**: Bocholt en Neerrepn.
- hij trekt op zijn oude** (*hij trekt op zijn ouwe*): Nieuwenhagen.
- hem trekt op zijn pa**: Hasselt.
- die ahnt (du.) naar zijn vader** (*die ahnt naar zijn vader*): Vaals.
- hij heeft get van zijn vader weg**: Thorn en Amby.
- hij heeft get wat van zijn vader** (*hij heeft get wat van zijn vader*): Nieuwenhagen.
- hij heeft wat van zijn vader** (*hij heeft wa van zijn vader*): Sint-Huibrechts-Lille.
- hem heeft veel weg van zijn pa**: Hasselt.
- hij heeft hetzelfde karakter wie zijn vader**: Reuver.
- het is de oude als geknipt** (*tis de ouwe als geknipt*): Neerpelt.
- hij staalt op zijn vader**: verspr. Noord.Oostlb. en Zuidgeld.Lb.; ook in Venray, Oirlo en Oostrum.
- vader en zoon stalen goed opeen**: Echt/Gebroek.
- hij slaat zijn vader** (*hij slaat zijn vader*): Sint-Truiden.
- de zoon is zuiver zijn vader**: Venlo.
- dat is juist zijn vader** (*das juist zijn vader; dat is juist zijn vader*): Overpelt en Rotem.
- hij is krek zijn vader**: Limbricht.
- hij is krek zijn pa**: Kuringen.
- het is zo krek zijn vader als een paar** (*tis zo krek zijn vader als een paar*): Kuringen.
- het is krek zijn vader** (*tis krek zijn vader; tis krek zijn vader*): Molenbeersel, Helchteren en Ulbeek.
- het is krek de oude** (*tis krek de oude*): Hoeselt.
- dat is krek de oude** (*das krek de oude*): Kortessem.
- hij is juist zijn vader wie twee druppelen water** (*hij is juist zijn vader wie twee druppelen water*): Limbricht.

hij is juist zijn vader (*er is just zijn vader; hij is just zijn vader*):

Kessel en Lanaken.

het is juist zijn vader (*tis just zijn vaar; tis just zijn vaaiër; tis just zijn vader; tis juist zijn vader*):

Grote-Brogel, Bree, Niel-bij-As, Diepenbeek, Zolder en Kortesseem.

het is juist zijn pa (*tis just zijn pa*): Heks.

het is juist de oude (*tis just de aa*): Ulbeek.

hij is perfect wie zijn vader: Rimborg.

hij is prat zijn vader: Kessel.

het is precies de oude (*tis percies de ouwe*): Kortesseem.

het is heel de oude (*tis heel de ouwe*): Brustem.

De volgende opgaven hebben een infinitieve vorm:

naar zijn vader aarden (*na zijn vaar aarden*): Genk.

op zijn vader trekken: Haspengouws Id. en in Beverlo.

op zijn pa trekken: Zonhoven.

De volgende opgaven hebben geen werkwoordsvorm:

een aardje naar zijn vaartje (*een aardje na zijn vaartje*): Lanaken.

aardje naar vaartje: Opitter.

aardje wie vaartje: Tegelen.

zo pot, zo deksel: Meerlo-Wanssum Wb.

zo zak zo zaad: Riemst.

juist wie zijn pa (*just wie zijn pa*): Maastricht.

juist wie zijn vader (*just wie zijn vaaiër*): Maastricht.

juist zijn pa (*juust zijn pa*): Hasselt.

ouders

Kaart 48, pag. 199

DC 05 (1937) (009), SGV (1914) (027), ZND 11 (1925) (A2), ZND 44 (1946) (027);

Beverlo Wb. (193), Bree Wb. (066), Diepenbeek Wb. (282), Echt Wb. (022), Genk Wb. (038), Gennep Wb. (031, 058), Heerlen Wb. 2 (181), Kortesseem Wb. (021), Lommel Wl. (221), Maaseik Wb. (011), Maastricht Wb. (303), Meerlo-Wanssum Wb. (103), Meeswijk Wl. (465), Meeuwen Wl. (166), Roermond Wb. (210), Sint-Truiden Wb. (037), Tugelroy Wb. (001), Uikhoven Wl. (102), Venlo Wb. (090, 120), Venray Wb. (041, 148), Weertlands Wb. 1 (A3, 001), Zonhoven Wb. (336); Janssen, A. (1949) (091).

Benaming voor vader en moeder als paar.

Sommige zegslieden geven aan dat er voor vader en moeder geen collectieve benaming bestaat (zie de trefwoorden **vader en moeder** en **mam en pap**).

ouders (ook *aars, alders, elders, olders, oujers, ours, ouvers, ouwers*): alg. in Belg.Lb. en Nl.Lb. m.u.v. het Ripuar.

oudersen (*aarsen*): verspr. Demerkemp.; ook in Wijchmaal, Peer en Paal.

oudersten (*aagsten, aarsten, ouwersten*): Overpelt, Eksel, Peer, Heusden, Hechtel en Eversel.

ouderen (*elderen, ouweren*): verspr. Oost.Zuidlb.; ook in Kerkrade, Bocholtz en Vaals.

ouden, de - (*ouwen*): Blerick, Munstergeleen en Heerlen.

ouwelui (*ouje lui, ouw lui*): verspr. Oost.Zuidlb. en Zuid.Oostlb.; ook in Echt/Gebroek, Uikhoven en Maastricht.

oudelui (*aldelui, oldelui*): Venray Wb. en in Venlo.

ouderpaar (*alderpaar*): Venray Wb.
vader en moeder: verspr. Kleverlds.; ook in Kessel, Schinnen en Venlo.

mam en pap: Venlo.

VADER

Kaart 49, pag. 199

DC 05 (1937) (007a, 007b, 008b), DC 12a (1943) (001, 011, 018), SGV (1914) (039), ZND 08 (1925) (120), ZND 19 (1936) (001); Beverlo Wb. (272), Diepenbeek Wb. (290), Echt Wb. (022, 123), Eupen Wb. (212), Genk Wb. (364), Gennep Wb. (061, 192, 193), Gronsveld Wb. 2 (125, 180), Haspengouws Id. (164, 170, 228), Hasselt Wb. (338, 479), Heerlen Wb. 2 (231), Kerkrade Wb. 2 (258), Kortessem Wb. (020, 379, 530), Lommel Wl. (225, 363), Maastricht Wb. (267, 268, 303, 306, 307, 310, 313, 446), Meeswijk Wl. (468, 471, 676), Meeuwen Wl. (167, 220), Meijel Wb. (091), Niel-bij-St.Truiden Wl. (133, 167, 432), Roermond Wb. (214, 299), Sint-Truiden Wb. (188, 190), Sittard Wb. (097, 305, 443), Tongeren Wb. (425, 434, 574), Tungalroy Wb. (001), Uikhoven Wl. (008), Venlo Wb. (266), Venray Wb. (041, 406, 597, 605), Weertlands Wb. 1 (A3, 001, A3, 011, A3, 012), Zonhoven Wb. (335, 350, 503); Goossens, H. (zj.hs.), Heyden, L.v.d. (1927), Jansen, M. (1911), Janssen, A. (1949) (089), Jaspas, E. (1921-28), Kats, J. (1939), Meertens, A.H. (zj.hs.), Vreuls, E. (zj.hs.).

Kinderen gebruiken vaak diminutieven als koosnaampje voor hun vader.

vader (ook *vaaier*, *vaar*, *vadder*, *vawer*): alg. in het gehele WLD-gebied.

ons vader (*os vader*): Venray Wb.

onze vader (*ozze vader*): Venray Wb.

vadertje (*vaartje*): Opitter en Lanaken.

vater (**du.**) (*vatter*): Koningsbosch en Munstergeleen.

va: Bocholt, Kortessem, Venlo en Venray.

vaatje (*vake*): Afferden, America en Kortessem.

vad: alg. Kleverlds.; ook in Roosteren.

papa (ook *pape*): freq. Zuid.Oostlb., verspr. Oost.Zuidlb., Noord.

Oostlb. en Centr.Maaslds.; ook in Kerkrade, Ubachsberg, Heerlen, Gulpen, Sint-Martens-Voeren, Sint-Pieters-Voeren, Ospel, Weert, Hushoven, Stamproy, Leveroy, Maastricht, Borgharen, Tongeren, Kortessem, Grubbenvorst, Blerick, Venlo, Well en America.

papaatje (*papake*, *pappeke*): Schinveld en Mheer.

pappie: Venlo en Schinveld.

pap (ook *bap*): alg. Oost.Zuidlb. en Zuid.Oostlb., verspr. Noord.

Oostlb., Horns en Centr.Maaslds.; ook in Weertlands Wb. 1 en in Kerkrade, Bocholtz, Vaals, Sint-Martens-Voeren, Sint-Pieters-Voeren, Maastricht, Borgharen, Velden, Blerick, Venlo, Bergen, Siebengewald en Leunen.

paps: Venlo en Maastricht.

pa (ook *ba*): alg. Zuid.Oostlb., verspr. Oost.Zuidlb., Centr. Maaslds. en Lonerlds.; ook in Sint-Martens-Voeren, Sint-Pieters-Voeren, Roggel, Roermond, Ospel, Weert, Stamproy, Hunsel, Leveroy, Bocholt, Meeuwen, Maastricht, Borgharen, Zichen-Zussen-Bolder, Vliermaalroot, Neerrepn, Tongeren, Peer, Kuringen, Hasselt, Beverlo, Sint-Truiden, Halen, Lommel, Venlo en Leunen.

paatje (ook *bake*, *pake*): Heerlen, Schinveld, Houthem, Uikhoven, Maastricht, Hasselt en Kortessem.

paai: Hasselt.

père (**fr.**): Margraten, Mheer, Maastricht, Zonhoven, Hasselt, Beverlo, Halmaal, Kortessem, Halmaal, Sint-Truiden en Niel-bij-St.-Truiden.

mon père (**fr.**) (*mompeer*, *monpeer*): Maastricht.

pee: Haspengouws Id. en in Beverlo.

oude (ook *aave*, *alde*, *ouwe*): Weertlands Wb. 1, Venray Wb. en Haspengouws Id.; ook in Nieuwenhagen, Dieteren, Margraten,

Gronsveld, Echt/Gebroek,
Boorse, Maastricht, Zonhoven,
Beverlo, Kortessem, Brustem,
Niel-bij-St.-Truiden en Meerlo.

alte (du.): Heerlen en Waubach.

ouder: Opglabbeek.

oudeheer (ook *alden heer*): Venray
Wb. en in Zonhoven.

ouweheer: Limbricht en Maastricht.

heer, de -: Dieteren.

pim: Maastricht.

tij (ook *tee*): Haspengouws Id.; ook
in Tongeren.

MOEDER

Kaart 50, pag. 200

DC 03 (1934) (017), DC 05 (1937) (007b,
008a, 008b), DC 12a (1943) (003, 013, 018,
020), DC 35 (1963) (043b), SGV (1914)
(024), ZND 01 (1922) (a-m), ZND 04 (1924)
(017), ZND 08 (1925) (120), ZND 09 (1925)
(009), ZND 11 (1925) (B 006), ZND m
(Thomassen);
Beverlo Wb. (164), Bree Wb. (299, 300),
Diepenbeek Wb. (279), Echt Wb. (083),
Eupen Wb. (118), Genk Wb. (210), Gennep
Wb. (122, 123), Gronsveld Wb. 2 (108),
Hasselt Wb. (302), Heerlen Wb. 1 (042, 043),
Kortessem Wb. (289, 291, 300, 313), Lommel
Wl. (186, 197, 198), Maaseik Wb. (031),
Maastricht Wb. (246, 249, 253, 255, 264,
265), Meerlo-Wanssum Wb. (199), Meeswijk
Wl. (395, 400, 409, 423), Meeuwen Wl. (146,
152), Niel-bij-St.Truiden Wl. (009, 049),
Roermond Wb. (172, 185), Sint-Truiden Wb.
(166, 171), Sittard Wb. (230, 251, 253),
Tongeren Wb. (346, 348, 363), Tungalroy
Wb. (001), Uikhoven Wl. (110), Venlo Wb.
(194), Venray Wb. (357, 358, 360, 361),
Weertlands Wb. 1 (A3, 009, A3, 010), Zon-
hoven Wb. (281, 292, 299);
Dols, W. (1953), Heyden, L.v.d. (1927),
Janssen, A. (1949) (089), Jaspar, E. (1921-
28), Kats, J. (1939), Mertens, A.M. (1885a),
Urlings, R. (zj.hs), Vossen, A.F. (1966-68),
Vreuls, E. (zj.hs).

De benaming **mem** wordt evenals de
diminutieven meestal door kinderen
gebruikt.

moeder (ook *meuier*, *moeier*, *moer*,
motter): alg. in het gehele WLD-
gebied.

moedertje (*moederke*): Ulestraten,
Tungalroy, As, Riksing en
Venlo.

moe: Bree Wb. en in Ospel, Weert,
Hushoven, Maaseik, Beverlo,
Kortessem, Tessenderlo, Linkhout,
Loksbergen, Lommel en Venray.

moeke (ook *moek*): freq. Kleverlds.;
ook in Gulpen, Heythuysen,
Dieteren, Ospel, Weert, Hushoven,
Maaseik, Heusden, Kortessem,
Loksbergen, Grubbenvorst en
Venlo.

moene: Meeuwen, Eksel, Wijch-
maal, Peer, Hechtel, Beringen en
Lommel.

moes: Beverlo.

moet: alg. Kleverlds.; ook in Reij-
merstok en Roosteren.

moetje: Ospel.

mama: alg. Zuid.Oostlb., verspr.
Oostlb.-Rip. overgg., Noord.
Oostlb., Centr.Maaslds. en
Lonerlds.; ook in Kerkrade, Ospel,
Weert, Leveroy, Meeuwen, Maas-
tricht, Borgharen, Vlijtingen,
Tongeren, Hamont, Sint-Truiden,
Niel-bij-St.-Truiden, Tessenderlo,
Grubbenvorst, Blerick, Venlo,
Leunen en America.

mamaatje (*mamaake*, *mammeke*):
Schinveld, Maastricht, Sint-
Lambrechts-Herk, Gelinden en
Aalst-bij-St.-Truiden.

mammie: Schinveld en Maastricht.

mam: alg. Oost.Zuidlb. en Zuid.
Oostlb., freq. Centr.Maaslds. en
Lonerlds., verspr. Ripuar., Noord.
Oostlb., Horns, Bilzerlds. en
Truierlds.; ook in Weertlands. Wb.
1 en in Sint-Martens-Voeren, Sint-
Pieters-Voeren, Welkenraedt,
Maastricht, Borgharen, Tongeren,

Koninksem, Kermt, Zonhoven,
Velden, Blerick, Venlo, Bergen en
Siebengewald.

mams: Venlo en Maastricht.

ma: freq. Zuid.Oostlb. en Centr.
Maaslds., verspr. Bilzerlds. en
Lonerlds.; ook in Spekholzer-
heide, Heerlen, Gulpen, Vijlen,
Welkenraedt, Roggel, Roermond,
Ospel, Weert, Hunsel, Leveroy,
Opglabbeek, Maastricht, Borg-
haren, Riksingen, Hamont,
Heusden, Zonhoven, Sint-Truiden,
Tessenderlo, Lommel en Venlo.

maatje (ook *maake*): Heerlen,
Schinveld, Houthem, Amby, As,
Maaseik, Rotem, Maastricht,
Vlijtingen, Riksingen, Sint-Lam-
brechts-Herk, Sint-Truiden en
Venlo.

mader: Linne en Valkenburg.

mère (fr.) (ook *meer*): Sint-Pieter,
Maastricht, Martenslinde, Rik-
singen, Tongeren, Koninksem,
Kortessem en Wellen.

mère-tje (*meerke*): Maastricht.

ma mère (fr.) (*mameer*): Maastricht.

ma mère-tje (*mameerke*): Maastricht.

mem: alg. Zuid.Oostlb., freq.
Centr.Maaslds., verspr. Lonerlds.;
ook in Heerlen, Rimborg, Wijlre,
Sint-Pieters-Voeren, Nederweert,
Lanaken, Maastricht, Borgharen,
Rosmeer, Riemst, Val-Meer,
Riksingen, Tongeren, Koninksem
en Zonhoven.

memmetje (*memke*): Schinveld en
Maastricht.

mee: Aalst-bij-St.-Truiden en
Wellen.

ENIG KIND

N 115 (2003) (032), N 87 (1981) (008);
Venlo Wb. (121).

Kind zonder broers en/of zusters.
De trefwoorden **koekoek**, **koekoeks-**
kind en **koekoeksjong** zijn mogelijk

het gevolg van de gegeven suggesties
'*koekoek*' en '*koekoeksjong*' bij de
vraagstelling ('een enig kind') uit
bovenvermelde vragenlijsten. De
betekenis van deze suggesties komt
echter niet overeen met de inhoud
van dit lemma.

enig kind (ook *enig keind*, *enig kink*,
enig kins): verspr. Maaskemp.;
ook in Nieuwenhagen, Montfort,
Ophoven, Maaseik, Urmond,
Maastricht, Eigenbilzen, Hoeselt,
Tongeren, Achel, Eksel, Zolder,
Gors-Opleeuw, Jeuk, Leopolds-
burg en Tessenderlo.

enigst kind (ook *enigs keind*, *enigs*
kink): freq. Zuid.Oostlb., verspr.
Oost.Zuidlb., Noord.Oostlb.,
Centr.Maaslds. en Trichterlds.;
ook in Weert, Tungelroy, Thorn,
Blerick, Venlo, Venray, Oirlo en
Meerlo.

enigst kindje: Maasbree.

enigste: Venray, Opglabbeek en
Born.

enkel kind (*enkel kink*): Kerkrade.

enkeling: Geulle en Bunde.

enzig kind (ook *enzig keind*, *enzig*
kind, *enzig kink*): verspr. Oost.
Zuidlb. en Zuid.Oostlb.; ook in
Roermond, Maastricht, Venlo en
Horst.

enziges kind (ook *enziges keind*,
enziges kind): verspr. Zuid.
Oostlb.; ook in Beesel, Roermond
en Swalmen.

enzigest kind (*enzigest kink*):
Nieuwenhagen.

enzigest, een - (*enzigest*): Gennepe.

enzig, een - (*enzig*): Gennepe.

enzel kind (*enzel kink*): Vaals.

enzelgänger (du.): Kinrooi.

enigst wicht: Meijel.

enigst jong: Meijel.

eenling: Susteren, Stein, Maastricht
en Meijel.

kind alleen (ook *kink alleen*):
Schaesberg, Nunhem, Hoeselt,
Eksel en Alken.

wicht alleen: Weert.
alleen, een -: Vlodrop en Itteren.
scharckoekje (*scherkuukske*): Blerick
koekoekskind: Sevenum.
koekoeksjong (ook *koekoeksjonk*):
 Heythuysen, Montfort, Thorn, As,
 Lauw, Houthalen, Zonhoven en
 Jeuk.
enige koekoek: Zolder.
koekoek: Tungelroy, Meeuwen,
 Kaulille, Jeuk en Kerkhoven.

De volgende opgave is een omschrijving met werkwoord:

alleen zijn: Bocholt en Eigenbilzen.

Bij de drie volgende opgaven gaat het om een enig kind van het vrouwelijk geslacht:

enige dochter: Zolder en Ell.
enigst deerntje (*enigst durske*):
 Meijel.
ponnetje (*ponneke*): Hoeselt en
 Eigenbilzen.

Bij de twee volgende opgaven gaat het om een enig kind van het mannelijk geslacht:

enige zoon: Zolder.
einzige zoon: Merkelbeek.

JONGSTE KIND

Kaart 51, pag. 200

DC 05 (1937) (004), DC 25 (1954) (001b, 001c), ZND 36 (1941) (055b), ZND m (van Elst);
 Beverlo Wb. (143, 170), Bree Wb. (330, 384), Eupen Wb. (165), Genk Wb. (220), Gronsveld Wb. 2 (112), Hasselt Wb. (311), Heerlen Wb. 2 (161), Kortessem Wb. (333, 409, 445), Lommel Wl. (136), Maastricht Wb. (275), Meerlo-Wanssum Wb. (246), Roermond Wb. (193), Sittard Wb. (260), Tegelen Wb. (104, 113), Tungelroy Wb. (001, 002), Venlo Wb. (158, 198, 233), Venray Wb. (246, 369), Weertlands Wb. 1 (A3, 008), Zonhoven Wb. (248, 311, 401);
 Daelen, J.v. (1933-41), Vossen, H. (zj.hs).

Benaming voor het jongste kind in een gezin.

De trefwoorden zijn in alfabetische volgorde geplaatst. Diverse trefwoorden geven duidelijk aan dat het bij het jongste kind om het laatste, in de 'moel' (deegtrog) bij elkaar geschraapte brood- of koekdeeg gaat (fig.). Zie voor de opgave **schrappkel-len-tje** in WLD III, 2.1, p. 204-206, het lemma **KOOKPOT**. Een aantal benamingen komt ook voor in WLD III, 4.1, p. 24, lemma **JONGSTE VOGELTJE UIT HET NEST** en in WLD III, 4.2, p. 28-29, lemma **KLEINSTE DIER VAN HET NEST**.

aapje (*aapske*): Kessel.
bedorven kindje: Opoeteren en Lanaken.
bedorven strontje: Hamont.
benjamin: verspr. Noord.Oostlb. en Maaskemp.; ook in Eygelshoven, Vaals, Voerendaal, Waubach, Gulpen, Brunssum, Nuth/Aalbeek, Amby, Weert, Wessem, Berkelaar, Lanklaar, Maastricht, Millen, Mettekoven, Kortessem, Nieuwerkerken, Tessenderlo, Linkhout, Blerick, Venlo en Broekhuizen.
broekenschijter: Hasselt.
bubsje: Vaals.
chère (fr.): Eupen.
ding (*dink*): Roermond.
hekkensluiter: Maastricht.
hoopje (*hoopke*): Berkelaar.
jongste kind: Venray Wb.
jongste spruit: Roermond.
jongste: Linne, Berg-en-Terblijt, Weert, Keent, Genk, Eisden, Vucht, Beverst, Hamont, Zolder, Spalbeek, Beverlo, Sint-Truiden, Linkhout en Venlo.
kakelnestje (*kakelnesje, kakelnesteke*): Lommel en Beverlo.
kakkenest: Lommel.
kakkenestje (ook *kakkenesje, kakkeneske, kakkenesteke*): Zolder, Lummen, Paal, Beringen, Tessenderlo en Lommel.

kakkerlakje (*kakkerlakske*): Kortesssem.
kakmus: Tungelroy.
kale nest: Lommel.
kek: Weertlands Wb. 1 en in Roggel, Keent en Tungelroy.
kekje (*kekske*): Stramproy.
keutelkind: Hasselt.
kind (ook *kink*): Waubach, Meeuwen, Kuringen, Zonhoven en Jeuk.
kindje (ook *kinneke*): Puth, Opoeteren, Mechelen-aan-de-Maas, Achel, Lommel en Blerick.
klein, het -: Lommel.
kleine: Hamont, Hechtel en Peer.
kleine peuter: Kessel.
kleinste (ook *klangste*): verspr. Maaskemp.; ook in Vaals, Voerendaal, Berg-en-Terblijt, Weert, Keent, Molenbeersel, Maaseik, Eisden, Vucht, Vlijtingen, Hamont, Peer, Hechtel, Helchteren, Beverlo, Heers, Herk-de-Stad, Sint-Truiden, Jeuk, Tessenderlo en Lommel.
kleinste kind: Montenaken.
kleinste kindje (ook *kleinste kinneke*): Bocholt, Neroeteren, Opoeteren en Rotem.
kleint, het -: Kerkrade.
krak: Berkelaar.
krauwel: Holtum en Geleen.
kekje (*kekske*): Beegden.
krentenmikje (*krentenmikske*): Zonhoven.
kruppel: Meerssen, Sibbe/IJzeren, Klimmen en Holtum.
kruppeltje (*kruppelke*): Einighausen en Mheer.
laatste, het - (*leste, het -*): Spalbeek.
lieverdje (*lieveke*): Sint-Truiden.
mama's kindje: Kaulille.
moederskindje: Blerick.
moeldegeshrapsel: Gronsveld.
moelgeschraps: verspr. Zuid.Oostlb.
moelgeschrapp: Klimmen.
nestduiveltje (*nesduivelke*): Gronsveld.
nestkuiken (*neskuiken*): Kerkrade en Vaals.

ons kindje (*oos kindje*): Maasbree.
ozelaar: Kessel.
pannenschrapel: Bree Wb.
schaapje (*schaapke*): Montfort.
schalenketeltje (*schalenketelke*): Hamont.
schalenveger: Heythuysen.
scharketeltje (*scharketelke*): Bree Wb.
scharkoek (*scherkoek*): Herk-de-Stad en Stokrooie.
scharkoekje (*scharkoekske, scherkoekske*): freq. Zuidgeld.Lb., verspr. Noord.Oostlb. en Kleverlds.; ook in Tungelroy, Stokrooie, Zonhoven, Hasselt en Kortesssem.
scharkuiken: Wanssum.
scharlingetje (*scharlingske, scherlingske*): verspr. Horns; ook in Pey en Neroeteren.
scharpotje (ook *scherpotje*): Geleen, Neroeteren, Maastricht en Nieuwerkerken.
scharrelingetje (*scharrelingske, scherrelingske*): Linne en Maasbracht.
schootkindje (*schootkinneke*): Schulen.
schrappkellen-tje (*schrepkelke*): Heythuysen.
schrappkeuteltje (*schrappkeutelke*): Bocholt.
suikerkindje (*sokkerkinneke*): Overpelt.
troetelkind: Sint-Truiden.

De volgende opgaven geven aan dat er een aantal jaren tussen het jongste kind en de eerder geboren kinderen zit:

nakind (*nakeind*): Kortesssem.
nakomer: verspr. Kleverlds.; ook in Maastricht en Venlo.
nakomertje (*nakomerke*): Venray Wb. en in Heerlen, Tegelen, Roermond, Herten (bij Roermond), Sittard, Gronsveld, Genk, Zonhoven, Hasselt, Beverlo, Kortesssem en Venlo.

Bij de volgende opgaven is het jongste kind een jongetje:

jongetje (*jongke, jongske*): Stokkem, Guttecoven, Tessenderlo en Blerick.

mannetje (*menke, menneke*): Blerick en Kortessem.

piemel: Sibbe/IJzeren.

Bij de volgende opgaven is het jongste kind een meisje:

meidje: Guttecoven.

ponne: Zichen-Zussen-Bolder.

ponnetje (*ponje, ponke, ponneke*): freq. Lonerlds., verspr. Bilzerlds. en Tongerlds.; ook in Lanaken, Kuringen, Stevoort en Hasselt.

TWEELING

Kaart 52, pag. 201

ZND 08 (1925) (023), ZND 11 (1925) (A2), ZND B1 (1940sq) (031); Beverlo Wb. (265), Diepenbeek Wb. (289), Echt Wb. (121), Eupen Wb. (209), Gennep Wb. (187), Haspengouws Id. (127), Hasselt Wb. (471), Heerlen Wb. 1 (065), Kerkrade Wb. 2 (253) Kortessem Wb. (262, 523), Lommel Wl. (357), Maastricht Wb. (437), Meerlo-Wanssum Wb. (296), Meeuwen Wl. (217), Sint-Truiden Wb. (158), Sittard Wb. (436), Tungalroy Wb. (008), Venlo Wb. (262), Venray Wb. (576), Zonhoven Wb. (492); Janssen, A. (1949) (092).

Twee uit een zelfde zwangerschap geboren kinderen.

tweeling (ook *tweedeling, tweerling, twelling*): alg. Kleverlds. en Dommellds., verspr. Ripuar., Zuid.Oostlb., Maaskemp., Centr. Maaslds., Demerkemp. en Lonerlds.; ook in Heerlen, Montzen, Eupen, Tungalroy, Molenbeersel, Ophoven, Lanaken, Maastricht, Kanne, Vlijtingen, Val-Meer, Zichen-Zussen-Bolder,

Beverlo, Paal, Beringen, Sint-Truiden, Oostham, Tessenderlo, Loksbergen, Halen, Lommel en Venlo.

tweelingen: Welkenraedt.

kweeling (ook *kageling, keuling, kja-ling, kjeuling, kwaling, kweegeling, kweelink, kweuling, kwingling*): freq. Lonerlds., verspr. Tongerlds.; ook in Haspengouws Id. en in Bilzen, Martenslinde, Kuringen, Zonhoven, Hasselt, Sint-Truiden en Aalst-bij-St.-Truiden.

kweelingen: Riksingén.

koppel: Sint-Martens-Voeren, Sint-Pieters-Voeren en Welkenraedt.

zwillinge (du.): Montzen en Welkenraedt.

OUDSTE ZOON

ZND 46 (1946) (021a); Maastricht Wb. (303).

De eerstgeboren zoon in een gezin.

oudste zoon (ook *oudste zone, ouwste zoon*): freq. Maaskemp., verspr. Demerkemp. en Lonerlds.; ook in Kessenich, Stokkem, Mopertingen, Zichen-Zussen-Bolder, Diepenbeek, Tongeren, Neerpelt, Herk-de-Stad, Sint-Truiden, Tessenderlo en Linkhout.

oudste jong: Sint-Martens-Voeren, Ophoven, Gruitrode, Genk, Gelieren/Bret, Stokkem, Martenslinde, Rosmeer, Peer en Gingelom.

oudste: Kleine-Brogel, Beverst en Maastricht.

ZOON

Kaart 53, pag. 201

DC 05 (1937) (010a, 010b), DC 12a (1943) (005a, 006), SGV (1914) (046), ZND 11 (1925) (A1), ZND m (van Elst, van Overstraeten);

Bree Wb. (524), Diepenbeek Wb. (294), Genk Wb. (397), Gennep Wb. (092, 215), Hasselt Wb. (289), Heerlen Wb. 2 (258), Kortesseem Wb. (192, 611), Kerkrade Wb. 2 (289), Lommel Wl. (423), Maaseik Wb. (054), Maastricht Wb. (520), Meeswijk Wl. (781), Niel-bij-St.Truiden Wl. (542), Sint-Truiden Wb. (138), Sittard Wb. (507), Tongeren Wb. (151, 702), Tungelroy Wb. (002), Venlo Wb. (294), Weertlands Wb. 1 (A3, 014), Zonhoven Wb. (585);
Daelen, J.v. (1933-41), Dols, W. (1953), Janssen, A. (1949) (092), Kats, J. (1939).

Kind van het mannelijk geslacht in een gezin.

Vgl. het lemma JONGEN. De benamingen **zoon**, **jong**, **jongen**, **fils** en **fils-je** worden meestal tegen derden gebruikt; de andere trefwoorden zijn benamingen die de ouders, naast de eigennaam, als aanspreekvorm voor hun zoon gebruiken.

zoon (ook *zeun*, *zone*): alg. Oost.

Zuidlb., Oostlb., Weertlds., Maaskemp., Centr.Maaslds., Getelds. en Kleverlds., freq. Ripuar. en Zuidgeld.Lb., verspr. Horns, Trichterlds., Tongerlds., Demerkemp., Lonerlds. en Truierlds.; ook in Simpelveld, Kerkrade, Vaals, Montzen, Welkenraedt, Bilzen, Martenslinde, Vlijtingen, Hamont, Paal, Tervant en Lommel.

sohn (du.): Vaals.

fils (fr.): Heers.

fils-je (*fils-ke*): Tongeren.

jong (ook *jonk*): alg. Zuid.Oostlb., Centr.Maaslds. en Kleverlds., freq. Oost.Zuidlb., Noord.Oostlb. en Zuidgeld.Lb., verspr. Horns, Trichterlds. en Lonerlds.; ook in Kerkrade, Bocholtz, Vaals, Sint-Martens-Voeren, Sint-Pieters-Voeren, Welkenraedt, Ospel, Weert, Hushoven, Opglabbeek, Bilzen, Sint-Truiden en Aalst-bij-St.-Truiden.

jongen: Oirlo, Born en Kortesseem.

jongetje (ook *jongske*): Pey, Maastricht, Grubbenvorst, Blerick en Sevenum.

baas: Well.

baasje (*baaske*): Sevenum.

kerel: Venlo.

kereltje (*kerelke*): Pey.

kellen-tje (*kelke*): Sevenum.

man: Hasselt.

mannotje (*menke*, *menneke*): Pey, Meerssen, Maastricht, Well en Sevenum.

kind (ook *keind*, *kink*): Welkenraedt, Tegelen, Schinveld, Meerssen en Blerick.

knaap: Well.

knul: Venlo.

vent: Venlo.

ventje: Venlo.

kwajong (*kojong*): Sint-Truiden.

broer: Schinnen en Maastricht.

DOCHTER

Kaart 54, pag. 202

DC 03 (1934) (009), DC 05 (1937) (011a, 011b), DC 12a (1943) (005a, 005b, 007), ZND 04 (1924) (009);
Eupen Wb. (034), Hasselt Wb. (109, 294), Heerlen Wb. 2 (099), Kerkrade Wb. 2 (072), Lommel Wl. (063), Maastricht Wb. (069), Meerlo-Wanssum Wb. (091), Meeswijk Wl. (167), Meeuwen Wl. (050), Niel-bij-St.Truiden Wl. (277), Roermond Wb. (063), Sint-Truiden Wb. (081), Sittard Wb. (073), Tongeren Wb. (108), Tungelroy Wb. (002), Venlo Wb. (113), Venray Wb. (120), Zonhoven Wb. (089);
Daelen, J.v. (1933-41), Goossens, H. (zj.hs.), Janssen, A. (1949) (092), Kats, J. (1939), Meertens, A.H. (zj.hs).

Kind van het vrouwelijk geslacht in een gezin.

Vgl. het lemma MEISJE.

dochter: alg. Oost.Zuidlb., Oostlb., Weertlds., Centr.Maaslds.,

Getelds. en Kleverlds., freq.
Ripuar., Horns, Maaskemp., Dom-
mellds, Lonerlds. en Zuidgeld.Lb.,
verspr. Geullds., Trichterlds.,
Bilzerlds., Tongerlds., Demer-
kemp. en Truierlds.; ook in Paal,
Kwaadmechelen, Oostham,
Tessenderlo en Lommel.

meidje (ook *meideke*, *meidsje*,
meidske, *meireke*): alg. Zuid.
Oostlb., freq. Noord.Oostlb. en
Centr.Maaslds., verspr. Oost.
Zuidlb. en Horns; ook in Kerk-
rade, Bocholtz, Sint-Martens-
Voeren, Sint-Pieters-Voeren,
Welkenraedt, Maastricht, Borg-
haren, Eijsden, Heusden, Hasselt,
Gelinden, Heers, Wellen, Aalst-
bij-St.-Truiden, Blerick, Venlo,
Venray en Maasbree.

meid: Venray en Hamont.

meisje (ook *meiske*, *meistje*):
Opgrimbie, Stein en Rimbarg.

mädchen (du.): Vaals.

maagd (*megge*): Horst en Velden.

maagdje (*megje*, *megtje*): freq. in
het zuidelijk deel van Kleverlds.;
ook in Makset, Haelen, Ospel,
Weert, Hushoven, Stramproy,
Leveroy, Lottum, Grubbenvorst en
Velden.

deern (*den*, *der*): verspr. Kleverlds.

deerne (*denne*): Siebengewald.

deertje (*durske*): Meijel.

kind (ook *keind*, *kink*): alg. Zuid.
Oostlb., verspr. Oost.Zuidlb.,
Noord.Oostlb. en Centr.Maaslds.;
ook in Kerkrade, Weert, Thorn,
Stevensweert, Maastricht, Iteren,
Lottum, Blerick en Venlo.

schiks (barg.): Heerlen en Waubach.

De volgende opgaven worden door
de ouders ook als aanspreekvorm
voor hun dochter gebruikt:

blaag: Grubbenvorst.

dierkje (*dierke*): Venray.

dot: Venlo.

kindje (ook *kinneke*): Venlo en
Maastricht.

moedertje (*moederke*): Venlo.

poes: Venlo.

schat: Venlo.

vrouwkje (*vrouwke*): Schinnen en
Maastricht.

wicht (ook *wich*): Blerick, Weert en
Pey.

zus: Venlo.

BROER

Kaart 55, pag. 202

DC 03 (1934) (033), DC 05 (1937) (012), DC
12a (1943) (008a, 015a, 022a), N 87 (1981)
(003), N I (1964) (004b), SGV (1914) (005),
ZND 01 (1922) (a-m), ZND 08 (1925) (120);
Eupen Wb. (028, 118), Genk Wb. (069),
Gennep Wb. (046), Hasselt Wb. (090), Kerk-
rade Wb. 2 (067), Maastricht Wb. (053, 267,
268), Meerlo-Wanssum Wb. (085), Meeswijk
Wl. (128), Meijel Wb. (088), Roermond Wb.
(045), Sittard Wb. (062), Tungalroy Wb.
(002), Venlo Wb. (108), Venray Wb. (113),
Weertlands Wb. 1 (A3, 004), Zonhoven Wb.
(064);
Cuypers, J. (1890a), Dolmans, H. (zj.hs.),
Goossens, H. (zj.hs.), Kats, J. (1939),
Mertens, A.M. (1885a).

Mannelijk kind of persoon, in betrek-
king tot andere kinderen van dezelf-
de ouders.

broer (ook *breur*, *bruur*): alg. in het
gehele WLD-gebied.

broeder (ook *bruuder*): freq. Zuid.
Oostlb., verspr. Oost.Zuidlb. en
Kleverlds.; ook in Kerkrade,
Vaals, Tegelen, Hamont, Eksel,
Kermt, Zonhoven, Hasselt,
Gelinden, Hoepertingen en
Blerick.

broertje (*breurke*, *broerke*, *bruurke*):
Nuth/Aalbeek, Mheer, Maastricht,
Borgharen, Middelaar en Well.

mon frère (fr.): Maastricht en
Eupen.

braal (barg.): Waubach.

ZUSTER

Kaart 56, pag. 203

DC 05 (1937) (013), DC 12a (1943) (008b, 015b, 022b), N 87 (1981) (003), SGV (1914) (012), ZND 04 (1924) (017), ZND 11 (1925) (A 001);
 Genk Wb. (392), Gennep Wb. (216), Hasselt Wb. (545), Kerkrade Wb. 2 (243), Kortessems Wb. (613), Lommel Wl. (426), Maastricht Wb. (252), Meeswijk Wl. (784), Meeuwen Wl. (246), Meijel Wb. (092), Niel-bij-St.Truiden Wl. (544), Roermond Wb. (336), Sittard Wb. (508), Tongeren Wb. (703), Tangelroy Wb. (002), Weertlands Wb. 1 (A3, 014), Zonhoven Wb. (588);
 Mertens, A.M. (1885a).

Vrouwelijk kind of persoon, in betrekking tot andere kinderen van dezelfde ouders.

zuster: alg. Oost.Zuidlb., Oostlb., Weertlds., Centr.Maaslds. en Kleverlds., freq. Horns, Trichterlds. en Zuidgeld.Lb., verspr. Geullds., Maaskemp., Bilzerlds., Tongerlds., Dommelds., Demerkemp., Lonerlds., Truierlds. en Getelds.; ook in Kerkrade, Bocholtz, Gemmenich, Paal, Tervant, Kwaadmechelen, Oostham, Tessenderlo en Lommel.

zustertje (*zusterke*): Nuth/Aalbeek, Mheer, Stramproy, Geulle, Maastricht en Borgharen.

zus: Nuth/Aalbeek, Valkenburg, Venlo, Gennep, Bergen en Geysteren.

zusje (*zuske*): Middelaar, Well en Borgharen.

schwester (**du.**): freq. Ripuar.; ook in Rimbürg.

ma soeur (**fr.**): Maastricht.

maagdje (*megje*): Venray.

onze mie (*ons mie, os mie*): Geysteren.

onze nel (*os nel*): Maasbree.

onze trien (*os trien*): Merselo.

STIEFVADER

Kaart 57, pag. 203

DC 05 (1937) (031), N 115 (2003) (008), ZND 11 (1925) (005);
 Echt Wb. (113), Gronsveld Wb. 2 (164), Kortessems Wb. (485), Lommel Wl. (320), Maastricht Wb. (409), Meeswijk Wl. (617), Roermond Wb. (269), Sittard Wb. (399), Tongeren Wb. (530), Tangelroy Wb. (002), Zonhoven Wb. (452);
 Dols, W. (1953), Janssen, A. (1949) (093).

Tweede vader, met betrekking tot een kind uit een vorige relatie van de moeder.

stiefvader (ook *stiefvaaier, stiefvaar, stiefvadder*): alg. Oostlb., Centr. Maaslds. en Kleverlds., freq. Oost.Zuidlb., Horns. en Zuidgeld.Lb., verspr. Maaskemp., Trichterlds., Bilzerlds., Tongerlds., Demerkemp. en Lonerlds.; ook in Kerkrade, Bocholtz, Vaals, Sint-Martens-Voeren, Sint-Pieters-Voeren, Welkenraedt, Ospel, Weert, Hushoven, Hamont, Eksel, Sint-Truiden, Aalst-bij-St.-Truiden, Vorsen, Kerkhoven, Tessenderlo, Loksbergen en Lommel.

stiefvad: Middelaar, Siebengewald en Oirlo.

stiefpa: Maastricht, Kanne, Tongeren, Hoepertingen en Jeuk.

stiefpap: Munstergeleen.

stief-père (*stiefpeer*): Maastricht.

halfvader (*halfvaaier*): Riksingén.

tweede vader: Dieteren, Maastricht, Hasselt, Venlo, Afferden, Venray en Horst.

tweede pa: Sint-Truiden.

STIEFMOEDER

Kaart 58, pag. 204

DC 05 (1937) (032, 033), N 115 (2003) (008), ZND 11 (1925) (005);

Echt Wb. (113), Gronsveld Wb. 2 (164), Hasselt Wb. (431), Kortessem Wb. (485), Lommel Wl. (320), Maastricht Wb. (264, 409), Meeswijk Wl. (617), Roermond Wb. (185, 269), Sittard Wb. (399), Tongeren Wb. (530), Tungelroy Wb. (002), Weertlands Wb. 1 (A3, 011), Zonhoven Wb. (451, 452); Janssen, A. (1949) (093).

Tweede moeder, met betrekking tot een kind uit een vorige relatie van de vader.

stiefmoeder (ook *stiefmeuier*, *stiefmoeier*, *stiefmoer*): alg. Zuid. Oostlb. en Kleverlds., freq. Oost. Zuidlb., Noord.Oostlb., Centr. Maaslds. en Zuidgeld.Lb., verspr. Horns, Trichterlds., Demerkemp. en Lonerlds.; ook in Weertlands Wb. 1 en in Kerkrade, Bocholtz, Vaals, Welkenraedt, Bree, As, Zutendaal, Martenslinde, Vlijtingen, Vliermaal, Tongeren, Koninksem, Hamont, Eksel, Sint-Truiden, Tessenderlo en Lommel.

stiefmoei: Haelen.

stiefmoene: Riksingén.

stiefmoet: Middelaar, Siebengewald en Oirlo.

stiefma: Maastricht, Kanne, Diepenbeek, Tongeren, Hoepertingen en Wellen.

stiefmam: Hoepertingen en Munstergeleen.

stiefmem: Munstergeleen, Sint-Martens-Voeren en Sint-Pieters-Voeren.

stief-mère (*stiefmeer*): Maastricht.

halfmoene: Riksingén.

tweede moeder (ook *tweede moeier*): Dieteren, Maastricht, Venlo, Afferden, Venray en Horst.

tweede mam: Sint-Truiden.

STIEFKINDEREN

DC 05 (1937) (033, 036), N 115 (2003) (012), ZND 11 (1925) (A 005);

Kortessem Wb. (485), Lommel Wl. (320), Maastricht Wb. (409), Sittard Wb. (399), Tungelroy Wb. (002), Zonhoven Wb. (451).

Kinderen uit een eerdere relatie van een der echtgenoten.

stiefkinder (ook *stiefkeinder*, *stiefkeinger*, *stiefkeinjer*, *stiefkinger*, *stiefkinjer*, *stiefkinner*): alg. Zuid.Oostlb. en Kleverlds., freq. Oost.Zuidlb., Noord.Oostlb., Centr.Maaslds. en Zuidgeld.Lb., verspr. Horns, Trichterlds. en Lonerlds.; ook in Kerkrade, Bocholtz, Vaals, Welkenraedt, Ospel, Weert, Hushoven, Bree, Martenslinde, Vlijtingen, Vliermaal, Riksingén, Hamont, Hasselt, Sint-Truiden en Aalst-bij-St.-Truiden.

stiefkinderen: Eksel.

stiefkindjes (ook *stiefkinjes*): Weert en Haelen.

stiefwichter: Makset.

voorkinder (ook *voorkinjer*): verspr. Kleverlds.; ook in Beegden, Heel, Einighausen, Ospel, Roosteren, Echt/Gebroek en Born.

nakinder (ook *nakinjer*): Beegden, Einighausen, Echt/Gebroek, Siebengewald en Venray.

kinder van de tweede moeder (*kinjer van de tweede moeder*): Dieteren.

kinder van de tweede vader (*kinjer van de tweede vader*): Dieteren.

De volgende opgaven zijn enkelvoud:

stiefkind (ook *stiefkink*): Reuver, Sittard, Jabeek, Tungelroy, Born, Maastricht, Koninksem, Zonhoven en Maasbree.

stiefjong (*stiefjonk*): Lommel.

voorkind: Venray en Eksel.

voorloper (*voorluiper*): Heel.

STIEFZOON

DC 05 (1937) (034, 037), N 115 (2003) (009); Lommel Wl. (320), Roermond Wb. (269), Sittard Wb. (399), Venray Wb. (597, 647), Weertlands Wb. 1 (A3, 011).

Zoon uit een eerdere relatie van een der echtgenoten.

stiefzoon: alg. Zuid.Oostlb. en Kleverlds., freq. Oost.Zuidlb., Noord.Oostlb., Horns, Centr. Maaslds. en Zuidgeld.Lb., verspr. Maaskemp., Trichterlds. en Lonerlds.; ook in Weertlands Wb. 1 en in Kerkrade, Bocholtz, Eigenbilzen, Hoeselt, Tongeren, Lauw, Achel, Kaulille, Eksel, Zolder, Houthalen, Zonhoven, Vorsen, Kerkhoven, Tessenderlo en Lommel.

stiefsohn (du.): Vaals.

stiefjong: Helden/Everlo, Haelen, Koningsbosch, Doenrade en Amby.

stiefkind (ook *stiefkink*): Nieuwenhagen, Jabeek, Berg-en-Terblijt, Born, Itteren, Eksel, Zolder en Grubbenvorst.

zoon uit de eerste trouw: Wellerlooi.

vaderszoon: Venray Wb.

vrouwszoon: Venray Wb.

najongen: Venray.

voorjongen: Venray.

voorkind: Mheer, Roosteren, Heijen en America.

aangenomen zoon: Horst.

pleegjong: Herten (bij Roermond).

STIEFDOCHTER

DC 05 (1937) (035), N 115 (2003) (010); Kerkrade Wb. 2 (234), Lommel Wl. (320), Maastricht Wb. (409), Roermond Wb. (269), Sittard Wb. (399), Venray Wb. (597, 647).

Dochter uit een eerdere relatie van een der echtgenoten.

stiefdochter: alg. Zuid.Oostlb. en Kleverlds., freq. Oost.Zuidlb., Noord.Oostlb., Centr.Maaslds. en Zuidgeld.Lb., verspr. Horns, Maaskemp., Trichterlds. en Lonerlds.; ook in Kerkrade Wb. 2 en in Vaals, Ospel, Weert, Hushoven, Eigenbilzen, Hoeselt, Tongeren, Lauw, Achel, Kaulille, Eksel, Zolder, Houthalen, Zonhoven, Vorsen, Kerkhoven, Tessenderlo en Lommel.

stiefmeidje: Tegelen, Haelen, Doenrade en Amby.

stiefkind (ook *stiefkink*): Nieuwenhagen, Tegelen, Munstergeleen, Jabeek, Amby, Born, Itteren, Grubbenvorst en Maasbree.

dochter uit de eerste trouw: Wellerlooi.

vadersdochter: Venray Wb.

vrouwsdochter: Venray Wb.

nadochter: Venray.

voordochter: Venray.

voorkind: Heijen, America en Roosteren.

aangenomen dochter: Horst.

pleegmeidje: Herten (bij Roermond).

HALF- OF STIEFBROER

Kaart 59, pag. 204

DC 05 (1937) (037), N 115 (2003) (009, 011); Gronsveld Wb. 2 (164), Hasselt Wb. (171), Heerlen Wb. 2 (210), Kerkrade Wb. 2 (234), Lommel Wl. (320), Maastricht Wb. (131, 409), Meerlo-Wanssum Wb. (132), Sittard Wb. (132), Venray Wb. (200), Zonhoven Wb. (158).

Broer, geboren uit een eerdere relatie van een der beide ouders.

stiefbroer (ook *stiefbreur*, *stiefbruur*): freq. Zuid.Oostlb., verspr. Ripuar., Oost.Zuidlb., Noord.

Oostlb., Horns, Maaskemp., Centr.Maaslds., Lonerlds., Zuidgeld.Lb. en Kleverlds.; ook in Weert, Maastricht, Borgharen, Kanne, Eigenbilzen, Hoeselt, Lauw, Achel, Kaulille, Zolder, Houthalen, Zonhoven, Vorsen, Kerkhoven, Tessenderlo en Lommel.

halfbroer (ook *alfbroer*, *halfbreur*, *halfbruur*): alg. Kleverlds., freq. Oostlb., verspr. Horns en Zuidgeld.Lb.; ook in Kerkrade, Vaals, Welten, Rimborg, Vijlen, Weert, Genk, Echt/Gebroek, Born, Maastricht, Eigenbilzen, Diepenbeek, Hoeselt, Tongeren, Eksel, Zolder, Zonhoven, Hasselt, Jeuk en Lommel.

halve broer (ook *alve broer*, *halve bruur*): alg. Zuid.Oostlb., verspr. Oost.Zuidlb., Noord.Oostlb., Horns, Centr.Maaslds. en Kleverlds.; ook in Kerkrade, Bocholtz, Ospel, Weert, Hushoven, Itteren, Kanne, Eijdsen, Grubbenvorst, Velden en Venlo.

HALF- OF STIEFZUSTER

Kaart 60, pag. 205

DC 05 (1937) (035, 037, 038), N 115 (2003) (010, 012).

Zuster, geboren uit een eerdere relatie van een der beide ouders.

stiefzuster: freq. Zuid.Oostlb., verspr. Oost.Zuidlb., Noord.Oostlb., Horns, Maaskemp., Centr.Maaslds., Lonerlds., Zuidgeld.Lb. en Kleverlds.; ook in Kerkrade, Weert, Maastricht, Borgharen, Kanne, Eigenbilzen, Hoeselt, Lauw, Achel, Kaulille, Zolder, Zonhoven, Vorsen, Kerkhoven en Tessenderlo.

stiefschwester (du.): Kerkrade en Vaals.

halfzuster (ook *alfzuster*): alg. Zuid.Oostlb., freq. Oost.Zuidlb., Noord.Oostlb., Zuidgeld.Lb. en Kleverlds., verspr. Horns, Centr.Maaslds. en Trichterlds.; ook in Kerkrade, Bocholtz, Ospel, Weert, Hushoven, Genk, Eigenbilzen, Diepenbeek, Hoeselt, Tongeren, Eksel, Zolder en Jeuk.

halve zuster: verspr. Kleverlds.; ook in Ulestraten.

half-schwester: Kerkrade en Vaals.

GROOTOUDERS

Kaart 61, pag. 205

DC 05 (1937) (016), ZND 11 (1925) (A2); Kortessem Wb. (160), Maastricht Wb. (127), Meeuwen Wl. (088), Roermond Wb. (096), Sint-Truiden Wb. (119), Sittard Wb. (123), Venray Wb. (194), Zonhoven Wb. (153); Janssen, A. (1949) (089).

Iemands GROOTVADER en GROOTMOEDER (zie die lemmata).

grootouders (ook *grootaars*, *grootaarsten*, *grootalders*, *grootelders*, *grootouers*, *grootouvers*, *grootouwers*): alg. Zuid.Oostlb., freq. Noord.Oostlb., Centr.Maaslds. en Kleverlds., verspr. Oost.Zuidlb., Horns, Lonerlds. en Zuidgeld.Lb.; ook in Sint-Martens-Voeren, Sint-Pieters-Voeren, Welkenraedt, Ospel, Weert, Meeuwen, Opglabbeek, As, Maastricht, Borgharen, Itteren, Martenslinde, Vlijtingen, Vliermaal, Riksingen, Koninksem, Hamont, Heusden, Zonhoven, Hasselt, Sint-Truiden, Aalst-bij-St.-Truiden en Tessenderlo.

grootouderen (*grooteldereren*): Schaesberg.

gross-ouders (*groosouders*, *groosouwers*): verspr. Oost.Zuidlb.

gross-ouderen (*grooselderen, groos-ouweren*): Kerkrade, Bocholtz, Vaals, Nieuwenhagen, Waubach en Vijlen.

besteouders (*besteoujers, beste-ouwers*): Opglabbeek en Munstergeleen.

voorouders (*voorelders*): Lottum.

groten: Well.

ouwelui (*ouwlui*): Doenrade, 's-Gravenvoeren en Montzen.

Bij de volgende opgaven is door de zegslieden vermeld dat *grootouders* als collectieve benaming niet gebruikt wordt:

grootvader en grootmoeder: verspr. Kleverlds.; ook in Ulestraten, Eijdsen en Grubbenvorst.

bestevader en bestemoeder: Amstenrade, Grubbenvorst, America, Horst en Maasbree.

GROOTVADER

Kaart 62, pag. 206

DC 05 (1937) (014), DC 12a (1943) (008a, 009a, 009b, 010a, 015a, 016a, 017a, 023a, 024a), ZND 11 (1925) (A 001), ZND 35 (1941) (092a, 092b); Beverlo Wb. (094), Eupen Wb. (005, 129, 134), Gennep Wb. (074, 075), Gronsveld Wb. 2 (062), Haspengouws Id. (172), Hasselt Wb. (165), Heerlen Wb. 2 (119), Kerkrade Wb. 2 (058, 127, 194), Kortessem Wb. (160, 379, 499), Limburgs Id. (033), Lommel Wl. (231), Maastricht Wb. (045, 124, 127, 310), Meerlo-Wanssum Wb. (067, 129), Meeswijk Wl. (083), Meeuwen Wl. (088), Meijel Wb. (089), Niel-bij-St.Truiden Wl. (163, 180), Roermond Wb. (029), Sint-Truiden Wb. (069, 119, 188), Sittard Wb. (029, 043, 050, 053, 055, 123), Tegelen Wb. (077), Tongeren Wb. (082, 193, 574), Tungelroy Wb. (001), Valkenburg Wb. (026), Venray Wb. (194, 357), Zonhoven Wb. (153); Janssen, A. (1949) (089, 091).

De vader van iemands vader of moeder.

Volgens diverse zegslieden zijn de benamingen **ate**, **beb**, **bestepa**, **bestevader**, **pee**, **peetje** en **tee** de oude versies en de benaming **opa** de moderne versie voor grootvader. De aanspreekvormen **ampa**, **ampapa**, **bon**, **bon-pa**, **grootje**, **grootva**, **grote pa**, **grote va**, **teevader** en **nonk** worden m.n. door kinderen gebruikt. Benamingen met **grand** komen vooral in de “deftige families” voor. Wat betreft de opgaven **peterome**, **peter** en **peteren**: de grootvader is vaak ook de persoon die zijn kleinkind ten doop houdt (zie het lemma PEETOOM).

grootvader (ook *grootvaaier, grootvaar, grootvadder*): alg. Oostlb., Centr.Maaslds. en Kleverlds., freq. Maaskemp., Demerkemp. en Lonerlds., verspr. Oost.Zuidlb., Horns, Trichterlds., Bilzerlds., Tongerlds., Truierlds. en Zuidgeld.Lb.; ook in Haspengouws Id. en in Sint-Martens-Voeren, Sint-Pieters-Voeren, Welkenraedt, Pey, Ospel, Weert, Hushoven, Beverlo, Paal, Beringen, Tessengerlo, Meldert, Linkhout en Lommel.

grootvad: alg. Kleverlds.; ook in Oostham.

grootva: Reppel, Maaseik, Overpelt, Heusden, Schulen en Beverlo.

bestevader (ook *bestevaaier, bestevadder*): freq. Zuid.Oostlb., Centr.Maaslds. en Kleverlds., verspr. Ripuar. en Noord.Oostlb.; ook in Welten, Schaesberg, Wijlre, Pey, Hunsel, Neeroeteren, Opoeteren, Opglabbeek, Lottum, Grubbenvorst en Blerick.

bestevaar: Roggel en Munstergeleen.

opa: freq. Ripuar. en Zuid.Oostlb., verspr. Oost.Zuidlb, Noord.Oostlb. en Centr.Maaslds.; ook in Montzen, Pey, Weert, Hushoven,

Tungelroy, Hunsel, Stevensweert, Neeroeteren, Opglabbeek, Maas-tricht, Venlo, Well en Wanssum.

opaatje (*opake*): Bergen en Well.

ampa: Houthem, Gronsveld, Maas-tricht en Borgharen.

ampapa: Maastricht.

ate: Martenslinde, Diepenbeek, Rijkhoven en Wellen.

beb: verspr. Zuid.Oostlb.; ook in Buchten.

beb-pa: Buchten, Limbricht en Schinveld.

bestepa (*besteba*): Amstenrade.

bon: Kuringen, Sint-Truiden en Hasselt.

bon-pa (ook *bompa*): freq. in het zuidwesten van Belg. Lb., verspr. Maaskemp. en Demerkemp.; ook in Sittard, Gronsveld, Maaseik, Mechelen-aan-de-Maas, Lanaken, Maastricht, Bilzen, Tongeren, Achel, Kaulille en Lommel.

bon-papa (ook *bompapa*, *bonpapa*): Reppel, Rotem, Lanklaar, Maastricht, Mal, Neerpelt, Kaulille, Peer, Helchteren, Kuringen, Hasselt, Paal, Voort, Heers, Wellen, Gorssem, Sint-Truiden, Borlo, Tessenderlo en Lommel.

dikke pa: Gutshoven, Heers en Borlo.

grand-pa (ook *grampa*): Sint-Pieters-Voeren, Valkenburg, Margraten, Echt/Gebroek, Maastricht, Ulbeek en Hoepertingen.

grand-papa (fr.) (ook *grampapa*): Limbricht, Valkenburg, Maas-tricht, Hamont en Borgloon.

grand-peeetje (*grempeke*): Wellen.

grand-père (fr.) (*grampeer*, *grand-peer*): Sint-Martens-Voeren, Sint-Pieters-Voeren, Ulestraten, 's-Gravenvoeren, Maastricht, Riksingén, Tongeren, Hasselt, Kortesseem en Wellen.

groot-père (ook *grootpeer*): Sint-Truiden en Lanaken.

grootje: verspr. Maaskemp.

grootpa: verspr. Lonerlds.; ook in Meeuwen, Lanaken, Vlijtingen, Peer, Gorssem, Nieuwerkerken en Sint-Truiden.

grootpaatje (*grootpake*): Sint-Lambrechts-Herk.

grootpap: Heerlen en Wijlre.

grootpapa: Welkenraedt, Neeroeteren, Borgharen, Zonhoven en Gorssem.

grootse pa: Riksingén.

gross (du.) (*groos*): Heerlen en Schaesberg.

gross-pa (*groospa*): Nuth/Aalbeek.

gross-pap (*groospap*): verspr. Oost.Zuidlb.; ook in Kerkrade Wb. 2 en in Nuth/Aalbeek.

gross-papa (*groospapa*): Heerlen.

gross-vader (*groosvadder*, *groosvader*): freq. Ripuar., verspr. Oost. Zuidlb.; ook in Montzen en Welkenraedt.

grote pa: Bocholt, Grote-Brogel, Bree, Lanaken, Veldwezelt, Peer, Hechtel, Helchteren, Kuringen, Paal, Beringen, Borlo en Linkhout.

grote va: Heusden, Kuringen, Tessenderlo, Meldert en Linkhout.

moedersvader (ook *moersvader*): Venray Wb.

mon père (fr.) (*mompeer*): Valkenburg.

nonk: Lanklaar.

oude, de - (ook *ouwe, de -*): Hamont en Kortesseem.

oudpa (*aaba, aapa, ouba, ouwba*): verspr. Zuid.Oostlb. en Lonerlds.; ook in Sint-Martens-Voeren, Sint-Pieters-Voeren, Eupen, Neerpelt, Sint-Truiden en Jeuk.

oudpapa (*aapapa*): Montenaken.

oudpeeetje (*oupeeke*): Sint-Truiden.

oudste, de - (*ouwste, de -*): Hamont.

oudvader (*altvader, ouvaar*): Eupen.

pa (ook *ba*): Sittard, Amby, Val-Meer, Hoepertingen, Vechmaal en Borlo.

paatje (*pake*): Kaulille.

papa (*babba, poepa*): Berg-en-Terblijt en Tongeren.

père (fr.) (*peer*): Borgloon, Tongeren en Gronsvelt.

parrain (fr.): Hasselt.

pee: Meldert, Gutshoven en Wellen.

peet: Stevoort.

peetje (*peeke*): verspr. Truierlds.; ook in Haspengouws Id. en in Stokrooie, Stevoort, Beringen, Hoepertingen, Wellen, Tessenderlo en Linkhout.

peter: Bocholt, Peer, Houthalen en Lommel.

peteren: verspr. Maaskemp.; ook in Martenslinde, Kaulille, Hechtel en Lommel.

peteroom (*peterome*): Paal.

tij (ook *tee*): zeldz. Lonerlds.; ook in Diepenbeek, Riksingen en Tongeren.

tij-vader: Riksingen.

va-va: Maaseik.

vaatje (*vake*): Bilzen.

vader (ook *vaaiër*, *vaar*): Jabeek, Gronsvelt, Opglabbeek, Veldwezelt, Bilzen, Martenslinde, Vlijtingen, Zonhoven en Borgloon.

GROOTMOEDER

Kaart 63, pag. 206

DC 05 (1937) (015, 016), DC 12a (1943) (009b, 010b, 015b, 016b, 017b, 023b, 024b), SGV (1914) (011 add.), ZND 35 (1941) (093a, 093b); Beverlo Wb. (094), Echt Wb. (028), Eupen Wb. (005, 130), Genk Wb. (253), Gennep Wb. (074), Gronsvelt Wb. 2 (062), Haspengouws Id. (142), Hasselt Wb. (165), Heerlen Wb. 2 (119, 178), Kerkrade Wb. 2 (058, 127, 192), Kortesseem Wb. (160, 300), Lommel Wl. (228), Maastricht Wb. (045, 124, 127, 264), Meerlo-Wanssum Wb. (067, 129), Meeuwen Wl. (088, 170), Meijel Wb. (089), Niel-bij-St.Truiden Wl. (008, 026, 180), Roermond Wb. (029, 095, 185), Sint-Truiden Wb. (068, 119, 166), Sittard Wb. (041, 043, 053, 123), Stokkem Wb. (028), Tegelen Wb. (077),

Tongeren Wb. (081, 192), Tungalroy Wb. (001), Venray Wb. (194, 357), Weertlands Wb. 1 (A3, 014), Zonhoven Wb. (153, 292); Goossens, H. (zj.hs.), Janssen, A. (1949) (089), Kats, J. (1939), Mertens, A.M. (1885a), Urlings, R. (zj.hs.), Vossen, A.F. (1966-68).

De moeder van iemands vader of moeder.

Volgens diverse respondenten zijn de benamingen **bes(je)**, **bestemoeder** en **mee(tje)** de oude versies en de benaming **oma** de moderne versie voor grootmoeder. De aanspreekvormen **bonne**, **bonne-ma**, **dikke mam**, **grote ma**, **grote mem** en **grote moe** worden m.n. door kinderen gebruikt. De benamingen **grand-maman** en **bonne-maman** komen in de 'deftige families' voor. Wat betreft de opgaven **paat** en **peet(je)**: de grootmoeder is vaak ook de persoon die haar kleinkind ten doop houdt (zie het lemma PEETTANTE).

grootmoeder (ook *grootmodder*, *grootmoeier*, *grootmoer*, *grootmoe-rer*): alg. Oostlb., Maaskemp., Centr.Maaslds. en Kleverlds., freq. Trichterlds., Dommellids., Demerkemp., Lonerlds. en Zuidgeld.Lb., verspr. Oost.Zuidlb., Weertlds., Horns, in het zuidelijk deel van Centr.Lb. en Truierlds.; ook in Sint-Martens-Voeren, Sint-Pieters-Voeren, Welkenraedt, Beverlo, Paal, Beringen, Tessenderlo, Meldert, Linkhout en Lommel.

grootmoe: Opoeteren, Rijkhoven, Heusden, Zonhoven, Beverlo, Paal, Beringen en Oostham.

grootmoeke: Heusden.

grootmoene: Peer.

grootmoet: alg. Kleverlds.

bestemoeder (ook *bestemoeier*): freq. Oostlb., Centr.Maaslds. en Kleverlds., verspr. Oost.Zuidlb.; ook in Kerkrade Wb. 2 en in Hunsel, Grathem, Neeroeteren,

Opoeteren, Opglabbeek, Lottum, Grubbenvorst en Blerick.

bestemoer: Well.

oma: freq. Zuid.Oostlb., verspr. Oost.Zuidlb., Noord.Oostlb. en Centr.Maaslds.; ook in Kerkrade Wb. 2 en in Weert, Tungalroy, Hunsel, Stevensweert, Maastricht, Neerpelt, Venlo, Well en Wanssum.

omaatje (*omaake*): Middelaar en Well.

bonne (fr.): Tongeren, Hasselt, Gutshoven, Heers, Kortesseem, Gorsem en Sint-Truiden.

bonne-bonne (fr.) (*bobonne*): Kuringen.

bonne-tje (*bommeke, bonneke*): Maastricht, Hoepertingen, Voort en Wellen.

bonne-ma (ook *bomma*): verspr. Maaskemp. en Demerkemp.; ook in Sittard, Gronsveld, Maaseik, Mechelen-aan-de-Maas, Lanaken, Maastricht, Bilzen, Tongeren, Achel, Kaulille, Zepperen, Kortesseem, Herk-de-Stad, Niel-bij-St.-Truiden en Jeuk.

bonne-maatje (*bonne-maake*): Ulbeek.

bonne-meetje (*bonne-meeke*): Ulbeek.

bonne-maman (fr.) (ook *bomma-ma*): Reppel, Maastricht, Tongeren, Mal, Neerpelt, Kaulille, Helchteren, Kuringen, Hasselt, Paal, Ulbeek, Sint-Truiden, Montenaken en Borlo.

dikke ma: Borlo.

dikke mam: Neu-Moresnet, Kuringen, Gutshoven en Heers.

grand (fr.) (*gram*): Hasselt.

grand-ma (ook *gramma*): Valkenburg, Margraten, Echt/Gebroek, Maastricht, Ulbeek en Hoepertingen.

grand-maman (fr.): Neu-Moresnet, Limbricht, Valkenburg, Maastricht en Hamont.

grand-mère (fr.) (*grammeer*): Neu-Moresnet, Sint-Pieters-Voeren,

Ulestraten, Valkenburg, 's-Gravenvoeren, Maastricht, Sint-Pieter, Diepenbeek, Riksingene, Tongeren, Hasselt en Wellen.

groot, de -: verspr. Kleverlds.; ook in Zutendaal en Geulle.

grootje: verspr. Noord.Oostlb., Hornsen Maaskemp.; ook in Pey, Weert, Hushoven, Neeritter, Meldert, Venlo, Middelaar en Gennep.

grootma: Bocholt, Lanaken, Vlijtingen, Overpelt, Alken, Gorsem en Sint-Truiden.

grootmaatje (*grootmaake*): Sint-Lambrechts-Herk.

grootmam: verspr. Lonerlds.; ook in Heerlen, Wijlre, Rosmeer, Vlijtingen, Rijkhoven, Nieuwerkerken, Sint-Truiden en Aalst-bij-St.-Truiden.

grootmama (ook *grootmamme*) Neeroeteren, Borgharen en Sint-Truiden.

grootmem: Lanklaar, Lanaken en Valkenburg.

groot-mère (*grootmeer*): Lanaken.

gross (du.) (*groos*): Kerkrade, Ubachsberg, Heerlen, Schaesberg en Jabeek.

grossmama (du.) (*groosmama*): Heerlen en Welkenraedt.

gross-mam (*groosmam*): freq. Oost.Zuidlb.; ook in Kerkrade Wb. 2 en in Nuth/Aalbeek.

gross-moeder (*groosmodder, groosmoeder*): freq. Ripuar. en Oost.Zuidlb.

grote ma: Bocholt, Bree, Veldwezelt, Riksingene, Kuringen, Paal en Borlo.

grote mem: Kuringen en Veldwezelt.

grote moe: Kuringen, Paal, Tessenderlo en Linkhout.

grote moeder: Lanaken.

grote moei: Meldert.

grote moene: Grote-Brogel, Ellikom, Peer en Hechtel.

ma: Stevoort.

mam: Neu-Moresnet, Bilzen, Mal, Schulen, Zonhoven, Sint-

Lambrechts-Herk, Zepperen,
Hoepertingen, Sint-Truiden, Niel-
bij-St.-Truiden en Jeuk.

mem: Neu-Moresnet, Waubach,
Geleen, Gronsveld, Lanklaar,
Veldwezelt, Martenslinde, Diepen-
beek, Riksing, Zonhoven,
Hasselt en Kortesse.

mee: Gutshoven en Wellen.

meetje (*meeke*): verspr. Truierlds.;
ook in Haspengouws Id. en in
Bree, Stokrooie, Stevoort, Paal,
Hoepertingen, Wellen,
Tessengerlo, Meldert en Linkhout.

maman (**fr.**) (*mamam*): Sint-Truiden.

mère (**fr.**) (*meer*): Tongeren.

ma mère (**fr.**) (*mameer*): Valken-
burg.

moedersmoeder (ook *moersmoe-
der*): Venray Wb.

moeder (ook *moeier*, *moer*): Jabeek,
Gronsveld, Grathem, Rekem,
Martenslinde, Diepenbeek,
Riksing, Stevoort, Zonhoven,
Hasselt en Tessengerlo.

moeke: Opglabbeek, Bilzen,
Neerpelt en Zonhoven.

moetje (*motje*): Nederweert.

meuntje (*meunike*): Weertlands
Wb. 1.

mui: Zichen-Zussen-Bolder.

mutter (**du.**): Waubach.

oudje: Nederweert.

oudma (*aama*): Valkenburg, Gronsveld,
Maastricht, Borgharen,
Rijkhoven en Borlo.

oudmam (*aamam*): Gelinden,
Gutshoven, Heers, Sint-Truiden,
Montenaken en Jeuk.

oudmama (*aamama*): Maastricht.

oudmee (*aamee*): Sint-Lambrechts-
Herk en Wellen.

oudmem (*oumem*): Sint-Martens-
Voeren en Sint-Pieters-Voeren.

oud-mère (*oumaar*): Sint-Martens-
Voeren en Sint-Pieters-Voeren.

oudmoeder (*altmoeder*, *oumoeier*,
oumoer, *ouwmoer*): Eys, Eupen,
Gronsveld en Mheer.

omoe: Hulsberg.

opoe: Blerick en Sint-Odiliënberg.

bes: freq. in het noordelijk deel van
Zuid.Oostlb., verspr. Oost.Zuidlb.
en Centr.Maaslds.; ook in Beesel,
Sint-Odiliënberg, Blitterswijck en
Horst.

besje (*beske*): Munstergeleen.

paat: Genk, Martenslinde, Houthalen
en Stevoort.

peet: Meeuwen, Kaulille, Peer,
Hechtel, Heppen en Lommel.

peetje: verspr. Maaskemp.

KLEINKINDEREN

Kaart 64, pag. 207

DC 05 (1937) (019), SGV (1914) (018), ZND
11 (1925) (A2), ZND m (Hendriks, van Over-
straeten, Swarts);

Bree Wb. (220, 231), Eupen Wb. (076), Genk
Wb. (160), Gennep Wb. (096), Gronsveld
Wb. 2 (085), Lommel Wl. (150), Maaseik
Wb. (025), Maastricht Wb. (185, 189),
Meerlo-Wanssum Wb. (159), Meeswijk Wl.
(312), Sittard Wb. (177), Venray Wb. (267,
269), Weertlands Wb. 1 (A3, 008), Zonhoven
Wb. (216, 222);

Veldeke 38 (1963) (343).

Kinderen van zoon of dochter.

Wat betreft het trefwoord **neven en**

nichter: de benamingen *neef* en
nicht hebben hier nog de oude bete-
kenis van 'kleinzoon' en 'kleindoch-
ter'.

kleinkinder (ook *kleinkinger*, *klein-
kinjer*, *kleinkinner*): verspr. Oost.
Zuidlb., Oostlb., Tongerlds. en
Kleverlds.; ook in Welkenraedt,
Leveroy, Thorn, Opglabbeek,
Rotem, Itteren, Vliermaal,
Riksing, Koninksem, Hamont,
Heusden, Lommel, Velden en
Venlo.

kleinkindjes: Weert.

kindskind (*keindskeiner*, *keinds-
keinger*, *kindskeinder*, *kindsking*;

kinskinder, kinskinger, kinskinjer, kinskinner): Weertlands Wb. 1 en Bree Wb. en in Eupen, Pey, Valkenburg, Amby, Maaseik, Echt/Gebroek, Meeswijk, Maastricht, Koninksem, Hamont, Zonhoven, Sint-Truiden en Velden.

kinds kinderen: America.

kindjes: Siebengewald.

enkelkinder (du.) (*enkelkinger*): Valkenburg.

neven en nichteren (*neven en nietje-re*): Kerkrade.

De volgende opgaven zijn enkelvoud:

kleinkind (ook *kleinkeind, kleinkink, kleinkins*): alg. Zuid.Oostlb., Centr.Maaslds. en Kleverlds., freq. Noord.Oostlb. en Zuidgeld.Lb., verspr. Oost.Zuidlb., Horns, Trichterlds. en Bilzerlds; ook in Simpelveld, Kerkrade, Ospel, Weert, As, 's-Herenelderen, Kermt, Zonhoven, Hasselt, Beringen, Sint-Truiden, Aalst-bij-St.-Truiden en Tessenderlo.

kinds kind (ook *keindskeind, kindskeind, kinkskink, kinskind, kinskind*): verspr. Zuid.Oostlb.; ook in Bree Wb., Gennep Wb. en Venray Wb. en in Heerlen, Gulpen, Buggenum, Genk, Buchten, Wellen en Borgloon.

achterkind: Munstergeleen.

enkel (du.): Vaals, Heerlen, Rimburg, Vijlen, Welkenraedt en Valkenburg.

gruimpje (*grumke*): Venlo.

KLEINZOOON

Kaart 65, pag. 207

DC 05 (1937) (017, 019), SGV (1914) (018), ZND 11 (1925) (A1); Lommel Wl. (150), Maastricht Wb. (189, 530), Venray Wb. (269, 272), Weertlands Wb. 1 (A3, 014).

Zoon van zoon of dochter.

kleinzoon: alg. Zuid.Oostlb. en Kleverlds., freq. Noord.Oostlb., Centr.Maaslds. en Zuidgeld.Lb., verspr. Oost.Zuidlb., Horns, Trichterlds. en Lonerlds.; ook in Weertlands Wb. 1 en in Kerkrade, Opglabbeek, As, Martenslinde, Vlijtingen, Vliermaal, Riksingen, Koninksem, Heusden, Hasselt, Sint-Truiden, Aalst-bij-St.-Truiden, Tessenderlo en Lommel.

kleinzootje: Maastricht.

kleinkind (ook *kleinkink*): Kerkrade, Nieuwenhagen, Wijlre, Tegelen, Linne, Amby, Grathem, Stein, Maastricht, Riksingen, Venray, Geysteren en Maasbree.

kinds kind (*kinskind*): As.

enkel (du.): Schaesberg, Vijlen, Welkenraedt en Brunssum.

grootvadersjongetje (*grootvadersjongske*): America.

achterjong: Munstergeleen.

jong van mijn dochter: Geulle.

jong van mijn maagdje (*jong van mijn megje*): America.

jong van mijn jong: Geulle.

kind van mijn jong: Heythuysen.

KLEINDOCHTER

Kaart 66, pag. 208

DC 05 (1937) (017, 018), SGV (1914) (018), ZND 11 (1925) (A1); Lommel Wl. (150), Maastricht Wb. (189), Venray Wb. (269, 271).

Dochter van zoon of dochter.

kleindochter: alg. Zuid.Oostlb. en Kleverlds., freq. Noord.Oostlb., verspr. Oost.Zuidlb., Horns, Centr.Maaslds., Trichterlds., Lonerlds. en Zuidgeld.Lb.; ook in Kerkrade, Welkenraedt, Ospel, Weert, Opglabbeek, Martenslinde,

Vlijtingen, Vliermaal, Riksingen, Koninksem, Hamont, Heusden, Sint-Truiden, Aalst-bij-St.-Truiden, Tessenderlo en Lommel.

kleindochtertje (*kleindochterke*): Maastricht.

kleinkind (ook *kleinkink*): Kerkrade, Nieuwenhagen, Grathem, Stein, Maastricht, Riksingen, Grubben-vorst, Venray en Maasbree.

kindskind (*kinskind*): Hamont.

achterdochter: Munstergeleen.

achterkind: Munstergeleen.

enkel (du.): Schaesberg, Vijlen en Welkenraedt.

enkelin (du.): Sittard, Doenrade en Valkenburg.

grootvadersmeidje: America.

kind van mijn dochter: Heythuysen.

maagdje van mijn maagdje (*megje van mijn megje*): America.

meidje van mijn jong: Geulle.

meid, mijn -: Hamont.

SCHOONouders

Kaart 67, pag. 208

DC 05 (1937) (016, 030), N 115 (2003) (023); Genk Wb. (291), Kerkrade Wb. 2 (243), Kortesseem Wb. (453), Venray Wb. (488), Zonhoven Wb. (413).

Ouders van iemands echtgenoot of echtgenote.

Tegenwoordig ook wel in breder verband gebruikt voor de ouders van de persoon met wie men (ongehuwd) een vaste relatie heeft.

schoonouders (ook *schoonaars, schoonaarsen, schoonaarsten, schoonalders, schoonelders, schoonouwers, schoonouwers*): alg. Zuid.Oostlb. en Kleverlds., freq. Noord.Oostlb., Centr.Maaslds. en Zuidgeld.Lb., verspr. Oost.Zuidlb., Horns, Maaskemp., Trichterlds.,

Tongerlds., Demerkemp. en Lonerlds.; ook in Ospel, Weert, Hushoven, Eigenbilzen, Kaulille, Eksel, Jeuk, Vorsen en Kerkhoven.

schoonouders (*schoonouwers*): Waubach.

zwegerouders (*zwegerouwers*): Welten, Schaesberg, Amstenrade en Hoensbroek.

zwegerouders (*zwegerelders, zwegerouwers, zweirelders*): verspr. Oost.Zuidlb.; ook in Kerkrade Wb. 2 en in Bocholtz en Vaals.

nevenouders (*nevenouwers*): Tessenderlo.

ouders (aars): Genk.

mijn vrouws vader en moeder: Sevenum.

SCHOONVADER

Kaart 68, pag. 209

DC 05 (1937) (028), ZND 01u (1924) (046d), ZND 06 (1924) (046d);

Heerlen Wb. 2 (204), Kerkrade Wb. 2 (243), Maastricht Wb. (446), Sittard Wb. (385, 413), Tongeren Wb. (564), Venray Wb. (488), Zonhoven Wb. (413);

Heyden, L.v.d. (1927), Janssen, A. (1949) (092).

Vader van iemands echtgenoot of echtgenote.

Zie ook het lemma SCHOONouders.

schoonvader (ook *schoonvaaier, schoonvaar, schoonvadder*): alg. Zuid.Oostlb. en Kleverlds., freq. Noord.Oostlb., Centr.Maaslds. en Zuidgeld.Lb., verspr. Oostlb-Rip. overgg., Horns, Trichterlds., Bilzerlds., Tongerlds., Dommellds., Demerkemp. en Lonerlds.; ook in Ospel, Weert, Hushoven, Neeroeteren, As, Niel-bij-As, Velm, Sint-Truiden, Mielen-boven-Aalst, Oostham, Tessenderlo en Loksbergen.

schoonvad: Middelaar, Siebengewald en Oirlo.
schoonpa: Maastricht.
schoonpap: Munstergeleen, Heerlen en Waubach.
schoonpapa: Heerlen, Maastricht, Borgharen en Venlo.
schoon-père (*schoonpeer*): Maastricht.
zwegervader (ook *zwegervadder*, *zweirvadder*): freq. in het noordelijk deel van het Ripuar., verspr. Oost.Zuidlb. en Zuid.Oostlb.; ook in Montzen.
zwegerpap: Heerlen en Rimburg.
mijn vrouws vader: Sevenum.

SCHOONMOEDER

Kaart 69, pag. 209

DC 05 (1937) (029), ZND 06 (1924) (046c); Heerlen Wb. 2 (204), Kerkrade Wb. 2 (243), Roermond Wb. (185), Sittard Wb. (413), Tongeren Wb. (564), Valkenburg Wb. (159), Venray Wb. (488), Zonhoven Wb. (413); Daelen, J.v. (1933-41), Goossens, H. (zj.hs.), Janssen, A. (1949) (092), Kats, J. (1939), Oudemans, W. (1918).

Moeder van iemands echtgenoot of echtgenote.

Zie ook het lemma SCHOONOUDERS.

schoonmoeder (ook *schoonmodder*, *schoonmoeier*, *schoonmoer*): alg. Zuid.Oostlb. en Kleverlds., freq. Noord.Oostlb., Centr.Maaslds. en Zuidgeld.Lb., verspr. Oost.Zuidlb., Horns, Maaskemp., Trichterlds., Bilzerlds., Tongerlds., Dommelds., Demerkemp. en Lonerlds.; ook in Sint-Martens-Voeren, Sint-Pieters-Voeren, Montzen, Ospel, Weert, Hushoven, Velm, Sint-Truiden, Mielen-boven-Aalst, Oostham, Tessenderlo en Loksbergen.
schoonmoet: Welkenraedt, Middelaar, Siebengewald en Oirlo.

schoonma: Maastricht.
schoonmam: Munstergeleen, Heerlen en Waubach.
schoonmama: Heerlen, Maastricht, Borgharen en Venlo.
schoonmem: Maastricht en 's-Gravenvoeren.
schoon-mère (*schoonmeer*): Maastricht.
zwegermoeder (ook *zwegermooder*, *zweirmooder*): freq. in het noordelijk deel van het Ripuar., verspr. Oost.Zuidlb. en Zuid.Oostlb.; ook in Montzen.
zwegermem: Rimburg.
snaar: Valkenburg.
mijn vrouws moeder: Sevenum.

SCHOONZOO

Kaart 70, pag. 210

DC 05 (1937) (017, 026, 027), SGV (1914) (032), ZND 06 (1924) (046e); Genk Wb. (291), Kerkrade Wb. 2 (108, 243), Maastricht Wb. (520), Sittard Wb. (086), Venray Wb. (488), Weertlands Wb. 1 (A3, 014); Goossens, H. (zj.hs.), Heyden, L.v.d. (1927), Janssen, A. (1949) (092), Meertens, A.H. (zj.hs).

Echtgenoot van iemands dochter.

schoonzoon: alg. Zuid.Oostlb., Weertlds. en Kleverlds., freq. Oost.Zuidlb., Noord.Oostlb., Centr.Maaslds. en Zuidgeld.Lb., verspr. Geullds., Horns, Maaskemp., Trichterlds., Bilzerlds. en Westlb. m.u.v. Beringerlds.; ook in Vliermaal, Riksingen, Koninksem, Velm, Sint-Truiden, Mielen-boven-Aalst, Oostham, Tessenderlo en Loksbergen.
zwegerso (ook *zweirso*): verspr. in het noordelijk deel van het Ripuar.; ook in Nieuwenhagen en Vijlen.

eidam (du.) (ook *eem*, *eiem*): verspr.
Oost.Zuidlb. en Zuid.Oostlb.;
ook in Kerkrade Wb. 2 en in
Bocholtz.

SCHOONDOCHTER

Kaart 71, pag. 210

DC 05 (1937) (018, 025, 026, 027, 029), SGV
(1914) (add.), ZND 06 (1924) (046f), ZND m
(Kessen);
Eupen Wb. (174), Heerlen Wb. 1 (056), Kerkrade
Wb. 2 (243), Valkenburg Wb. (159),
Venray Wb. (488);
Goossens, H. (zj.hs.), Janssen, A. (1949)
(092), Meertens, A.H. (zj.hs.).

Echtgenote van iemands zoon.

schoondochter: alg. Zuid.Oostlb. en
Kleverlds., freq. Oost.Zuidlb.,
Noord.Oostlb., Centr.Maaslds. en
Zuidgeld.Lb., verspr. Geullds.,
Horns, Trichterlds., Bilzerlds. en
Westlb. m.u.v. Beringerlds.; ook in
Ospel, Weert, Hushoven, Neer-
oeteren, As, Niel-bij-As, Vlier-
maal, Riksingen, Koninksem,
Velm, Sint-Truiden, Mielen-
boven-Aalst, Oostham, Tessen-
derlo en Loksbergen.

zwegerdochter (ook *zweirdochter*):
verspr. in het noordelijk deel van
het Ripuar.; ook in Nieuwenhagen
en Vijlen.

zwegerse: Oirsbeek.

snaar: verspr. Oost.Zuidlb. en
Zuid.Oostlb.; ook in Kerkrade,
Bocholtz en Eupen.

ZWAGER

Kaart 72, pag. 211

DC 05 (1937) (024), N 87 (1981) (003), SGV
(1914) (032), ZND 06 (1924) (046a), ZND 11
(1925) (A2), ZND 48 (1954) (030 add.);

Echt Wb. (137), Eupen Wb. (181), Genk Wb.
(402), Hasselt Wb. (546), Kerkrade Wb. 2
(243), Kortesse Wb. (453, 617), Maaseik
Wb. (054), Maastricht Wb. (025, 053, 523),
Meerlo-Wanssum Wb. (338), Meeswijk Wl.
(128, 786), Meeuwen Wl. (246), Roermond
Wb. (092), Tongeren Wb. (564, 707), Tungal-
roy Wb. (002), Uikhoven Wl. (199), Venlo
Wb. (296), Venray Wb. (184, 488, 707),
Weertlands Wb. 1 (A3, 014), Zonhoven Wb.
(413);
Dolmans, H. (zj.hs.), Janssen, A. (1949) (092),
Kats, J. (1939).

Broer van echtgenoot of echtgenote;
echtgenoot van een zuster.

zwager: alg. Oostlb., Weertlds.,
Centr.Maaslds. en Kleverlds., freq.
in het noordelijk deel van het
Ripuar., Oost.Zuidlb., Trichterlds.
en Zuidgeld.Lb., verspr. Geullds.,
Horns, Maaskemp. en Lonerlds.;
ook in Martenslinde, Riksingen,
Tongeren, Koninksem, Sint-
Huibrechts-Lille, Kermt, Hasselt,
Sint-Truiden en Loksbergen.

schwager (du.): Kerkrade, Vaals,
Waubach en Schaesberg.

schoonbroer (ook *schoonbruur*):
freq. Oostlb., Centr.Maaslds. en
Kleverlds., verspr. Horns, Maas-
kemp., Trichterlds., Bilzerlds.,
Tongerlds., Westlb. m.u.v.
Beringerlds. en Truierlds.; ook in
Gulpen, Epen, Montzen, Welken-
raedt, Weert, Oostham, Tessen-
derlo, Loksbergen, Blerick en
Venlo.

De volgende opgave is een collectie-
ve benaming voor alle zwagers in
één familie:

gezwagers: Venray Wb. en in
Roermond.

SCHOONZUSTER

Kaart 73, pag. 211

DC 05 (1937) (025, 027), N 87 (1981) (003),
SGV (1914) (032), ZND 06 (1924) (046c,
046f), ZND 11 (1925) (A2);
Echt Wb. (137), Eupen Wb. (181), Haspengouws Id. (140), Heerlen Wb. 1, Kerkrade Wb. 2 (243), Kortesseem Wb. (453), Maaseik Wb. (054), Maastricht Wb. (523), Roermond Wb. (257, 271), Sittard Wb. (116, 413), Stokkem Wb. (129), Tongeren Wb. (564, 707), Weertlands Wb. 1 (A3, 014), Zonhoven Wb. (413);
Dolmans, H. (zj.hs), Heyden, L.v.d. (1927), Janssen, A. (1949) (092), Kats, J. (1939), Vossen, A.F. (1966-68).

Zuster van echtgenoot of echtgenote;
echtgenote van een broer.

schoonzuster: freq. Oostlb., Centr. Maaslds. en Kleverlds., verspr. Oost.Zuidlb., Centr.Lb. m.u.v. Weertlds., Westlb. m.u.v. Beringerlds. en Truierlds.; ook in Haspengouws Id. en in Montzen, Welkenraedt, Weert, Oostham, Tessengerlo, Loksbergen, Blerick en Venlo.

schoonzusje: Eijsden.

zwagerin: Maastricht, Riksingén, Tongeren, Kermt, Zonhoven, Hoepertingen, Wellen, Bommershoven, Sint-Truiden, Aalst-bij-St.-Truiden, Mielen-boven-Aalst, Well en Meijel.

zwagerse: Valkenburg.

zwagerse (ook *zweegse*, *zwegerste*, *zwiegerse*, *zwiegerste*, *zwiegse*): alg. Oost.Zuidlb., Oostlb. en Centr. Maaslds., freq. Ripuar., Trichterlds. en Zuidgeld.Lb., verspr. Geullds., Horns en Kleverlds.; ook in Weertlands Wb. 1 en in Bree, Neeroeteren, Bilzen, Martenslinde en Sint-Huibrechts-Lille.

zweegster (ook *zwiegster*): freq. Kleverlds.; ook in Opglabbeek, Arcen en Velden.

zwegerin: Beegden, Valkenburg, As en Tongeren.

gezwegerse: Sittard.

ma soeur (fr.): Haspengouws Id.

snaar: Sittard.

OOM

Kaart 74, pag. 212

DC 05 (1937) (020), N 87 (1981) (003), SGV (1914) (027), ZND 11 (1925) (A1), ZND 48 (1954) (030), ZND m (Klingeleeers);
Beverlo Wb. (175), Bree Wb. (200, 314), Diepenbeek Wb. (281, 282), Echt Wb. (086, 088), Eupen Wb. (119, 127, 209), Genk Wb. (221), Gennep Wb. (060, 088, 132), Gronsveld Wb. 2 (120), Hasselt Wb. (328), Kerkrade Wb. 2 (185, 254), Kortesseem Wb. (330), Lommel Wl. (209), Maaseik Wb. (034), Maastricht Wb. (282), Meerlo-Wanssum Wb. (208), Meeswijk Wl. (445), Meeuwen Wl. (158), Niel-bij-St.Truiden Wl. (082), Roermond Wb. (206), Sittard Wb. (264, 284), Stokkem Wb. (077), Tegelen Wb. (124), Tungelroy Wb. (002), Uikhoven Wl. (117), Valkenburg Wb. (128), Venray Wb. (381, 584), Weertlands Wb. 1 (A3, 010, A3, 012), Zonhoven Wb. (317);
Dolmans, H. (zj.hs), Heyden, L.v.d. (1927), Janssen, A. (1949) (092), Kats, J. (1939), Mertens, A.M. (1885a), Vossen, A.F. (1966-68).

Broer van iemands vader of moeder;
zwager van iemands vader of moeder.

Volgens een aantal respondenten wordt het woord ook vaak als aanspreekvorm gebruikt voor een goede vriend van iemands vader en/of moeder.

oom (ook *ome*, *uum*): alg. Noord. Oostlb., Zuidgeld.Lb. en Kleverlds., verspr. Zuid.Oostlb., Horns, Centr.Maaslds. en Dommellds.; ook in Kerkrade Wb. 2 en Weertlands Wb. 1 en in Bocholtz,

Sint-Martens-Voeren, Sint-Pieters-Voeren, Eupen, Bocholt, Riksing-
gen, Houthalen, Aalst-bij-St.-
Truiden en Tessenderlo.

oompje (*oomke, uumke*): verspr.
Kleverlds.; ook in Bree Wb.

nonk: alg. in het noordelijk deel van
het Ripuar., het Zuid.Oostlb.,
Maaskemp., Centr.Maaslds. en
Demerkemp., freq. Oost.Zuidlb.,
Trichterlds. en Lonerlds., verspr.
Geullds., Horns, Bilzerlds., Ton-
gerlds., Dommelds. en Truierlds.;
ook in Haspengouws Id. en in
Weert, Hushoven, Heppen,
Beverlo, Beringen, Tessenderlo,
Linkhout, Loksbergen en Halen.

nonkje (ook *nonkske*): Kerkrade
Wb. 2 en in Gelinden.

mononk: Eupen.

menonk: Peer.

nonkel: Ellikom, Riksing-
gen, Hamont, Hechtel, Houthalen,
Zonhoven, Beverlo, Paal, Sint-
Lambrechts-Herk, Oostham,
Tessenderlo, Meldert, Halen en
Lommel.

nonkeltje (*nonkelke*): Loksbergen.

menonkel: Oostham en Tessenderlo.

onkel: Oostham, Stramproy en
Loksbergen.

SUIKEROOM

Kaart 75, pag. 212

DC 05 (1937) (053), N 115 (2003) (006),
ZND 11 (1925) (A1 add.);

Bree Wb. (412), Genk Wb. (305), Gronsveld
Wb. 2 (168), Lommel Wl. (330), Maastricht
Wb. (282, 419), Meeswijk Wl. (445), Niel-
bij-St.Truiden Wl. (366), Sittard Wb. (359),
Uikhoven Wl. (117, 162), Venray Wb. (515),
Zonhoven Wb. (464);

Janssen, A. (1949) (092), Vreuls, E. (zj.hs).

Rijke oom van wie men verwacht te
erven.

suikeroom (ook *soekerome, soeker-
oom, sokkerome, sokkeroom, sok-
keruum, suikerome, sukkerome,
sukkeroom*): alg. Kleverlds., freq.
Noord.Oostlb. en Zuidgeld.Lb.,
verspr. Horns; ook in Pey, Geleen,
Ospel, Weert, Echt/Gebroek,
Achel, Houthalen, Alken en
Kerkhoven.

suikeroompje (*soekeroomke, sokker-
oomke, sokkeruumke*): Makset,
Weert, Hushoven, Blerick,
America, Horst en Sevenum.

suikernonk (ook *soekernonk, sok-
kernonk, sukkernonk*): alg. Zuid.
Oostlb., freq. Oost.Zuidlb., Maas-
kemp. en Centr.Maaslds., verspr.
Horns, Trichterlds. en Tongerlds.;
ook in Kerkrade, Vaals, Sint-
Martens-Voeren, Sint-Pieters-
Voeren, Welkenraedt, Bilzen,
Eigenbilzen, Kaulille, Eksel,
Zolder, Kuringen, Zonhoven,
Hoepertingen, Wellen, Gors-
Opleeuw, Niel-bij-St.-Truiden,
Jeuk en Vorsen.

suikernonkje (*soekernonkske, sok-
kernonkske, sukkernonkske*): ver-
spr. Zuid.Oostlb.; ook in Waubach
en Hoeselt.

suikerennonk (*soekerennonk, sokke-
rennonk*): Meerssen, Heerlen en
Bocholtz.

suikernonkel: Lommel.

erfoom (ook *erfome*): Roermond,
Leveroy, Blerick en Venlo.

erfoompje (*erfoomke*): Leveroy.

erfnonk: Heerlen, Rimborg en
Kerkrade.

oom (*ome, uum*): America, Echt/
Gebroek en Pey.

oompje (*oomke*): Sevenum en
Stramproy.

nabuuronk (*naberoom*): Tessen-
derlo.

nonk: Zolder.

nonkje (*nonkske*): Zolder.

TANTE

Kaart 76, pag. 213

DC 05 (1937) (021), N 87 (1981) (003), SGV (1914) (024, 037), ZND 01 (1922) (a-m), ZND 11 (1925) (A1);
 Beverlo Wb. (255), Bree Wb. (436), Echt Wb. (081, 117), Eupen Wb. (115, 119, 199), Genk Wb. (327, 330), Heerlen Wb. 2 (157, 212), Kerkrade Wb. 2 (244), Kortessem Wb. (499), Lommel Wl. (334), Maastricht Wb. (252, 421), Meeswijk Wl. (637), Meeuwen Wl. (210), Niel-bij-St.Truiden Wl. (371), Roermond Wb. (182, 287), Sittard Wb. (254, 420), Tegelen Wb. (102), Tongeren Wb. (567), Tungelroy Wb. (002), Uikhoven Wl. (163), Venlo Wb. (256), Venray Wb. (552), Weertlands Wb. 1 (A3, 010, A3, 012), Zonhoven Wb. (466);
 Dols, W. (1953), Heyden, L.v.d. (1927), Janssen, A. (1949) (092), Kats, J. (1939), Mertens, A.M. (1885a), Vossen, A.F. (1966-68).

Zuster van iemands vader of moeder; schoonzuster van iemands vader of moeder.

Het woord wordt volgens een aantal respondenten ook vaak als aanspreekvorm gebruikt voor een goede vriendin van iemands vader en/of moeder.

tant: alg. Oost.Zuidlb., Oostlb. en Centr.Lb., freq. Ripuar. Westlb., Zuidgeld.Lb. en Kleverlds., verspr. Geullds. en Truiers.; ook in Tessenderlo, Loksbergen en Lommel.

tantje: verspr. Zuid.Oostlb. en Maaskemp.; ook in Welkenraedt, Tungelroy, Stokkem, Maastricht, Bilzen en Lummen.

tante: alg. Maaskemp. en Kleverlds., verspr. Noord.Oostlb., Centr. Maaslds., Lonerlds. en Zuidgeld.Lb.; ook in Nederweert, Ospel, Weert, Molenbeersel, Kinrooi, Sint-Truiden en Tessenderlo.

tantetje (*tanneke, tanteke*): Maastricht, 's-Herenelderen, Heusden en Bergen.

ma tante (**fr.**) (*matant*): Maastricht en Eupen.

petite tante (**fr.**): Welkenraedt.

mee: Arcen, Rosmeer en Sluizen.

meetje (*meeke*): Ulbeek en Grote-Spouwen.

meu: Sevenum en Velden.

meui: verspr. Kleverlds.; ook in Montzen, Echt/Gebroek, Kanne, Riemst en Lottum.

meun: verspr. Oost.Zuidlb. en Oostlb.; ook in Simpelveld, Montzen, Eupen, Grathem, Kessenich, Maasbracht, Echt/Gebroek, Grubbenvorst, Blerick, Venlo en Sevenum.

mui: verspr. Kleverlds.; ook in Heer.

moei: Berg-en-Terblijt, Opgrimbie, Rekem, Beverlo en Tessenderlo.

moetje (*motje*): Nederweert en Weert.

moeder (*moeier*): Zutendaal.

bes: Dieteren.

Bij de volgende opgave gaat het om een tante die kloosterzuster is:

tante-ma-soeur (**fr.**): Bilzen.

SUIKERTANTE

Kaart 77, pag. 213

DC 05 (1937) (054), N 115 (2003) (007), ZND 11 (1925) (A1 add.);
 Bree Wb. (412), Echt Wb. (117), Genk Wb. (305), Kortessem Wb. (499), Lommel Wl. (330), Maastricht Wb. (419, 421), Niel-bij-St.Truiden Wl. (366), Sittard Wb. (359), Uikhoven Wl. (162), Venray Wb. (516), Zonhoven Wb. (464);
 Janssen, A. (1949) (092), Vreuls, E. (zj.hs).

Rijke tante van wie men verwacht te erven.

suikertant (ook *soekertant, sokkertant, sukkertant*): alg. Zuid.

Oostlb., freq. Oost.Zuidlb., Noord. Oostlb., Centr.Maaslds., Zuidgeld.Lb. en Kleverlds., verspr. Horns, Maaskemp, Trichterlds., Tongerlds., Demerkemp. en Truierlds.; ook in Kerkrade, Vaals, Sint-Martens-Voeren, Sint-Pieters-Voeren, Welkenraedt, Ospel, Eigenbilzen, Vlijtingen, Kaulille, Eksel, Kortessem, Wellen, Gors-Opleeuw en Lommel.

suikertante (ook *soekertante*, *sokkertante*, *sukkertante*): freq. Kleverlds.; ook in Roggel, Roermond, Geleen, Weert, Maastricht, Kanne, Achel, Houthalen, Alken, Hoepertingen, Kerkhoven, Velden en Venlo.

suikertantetje (*soekertanteke*): Valkenburg.

suikertantje (*soekertantje*, *sokkertantje*, *sukkertantje*): verspr. Zuid. Oostlb.; ook in Bree Wb. en in Haalen, Buggenum, Weert, Hushoven, Echt/Gebroek, Hoeselt, Horst en Sevenum.

suikerentant (*soekerentant*): Heerlen en Bocholtz.

zucker-tant: Rimborg en Vaals.

tante de sucre (fr.): Welkenraedt.

erftant: Kerkrade, Heerlen, Rimborg, Roermond, Leveroy, Maastricht en Venlo.

erftante: Blerick.

tant: Echt/Gebroek en Pey.

tantje: Sevenum en Stramproy.

nabuurtante (*nabertante*): Tessenderlo.

mui: America.

NEEF

Kaart 78, pag. 214

DC 05 (1937) (017, 022, 023), N 87 (1981) (003, 004), ZND 11 (1925) (A1); Beverlo Wb. (136, 173), Genk Wb. (106, 215), Gennep Wb. (127), Hasselt Wb. (313), Kerkrade Wb. 2 (086, 185), Kortessem Wb.

(325), Lommel Wl. (206), Maastricht Wb. (053, 207, 277), Meeswijk Wl. (441), Meeuwen Wl. (156), Niel-bij-St.Truiden Wl. (398), Roermond Wb. (194), Sint-Truiden Wb. (174), Sittard Wb. (098, 259), Tongeren Wb. (375), Tungalroy Wb. (002), Venlo Wb. (198), Venray Wb. (176, 365), Weertlands Wb. 1 (A3, 010), Zonhoven Wb. (312); Dols, W. (1953), Heyden, L.v.d. (1927), Janssen, A. (1949) (093), Kats, J. (1939).

Zoon van iemands broer of zuster; zoon van iemands oom of tante. De Duitse benaming **vetter** en de Franse c.q. Duitse benaming **cousin** betreffen in het Limburgs doorgaans de zoon van iemands oom of tante.

neef (ook *neve*, *njeef*): alg. Zuid. Oostlb., Maaskemp., Centr. Maaslds., Lonerlds. en Kleverlds., freq. Oost.Zuidlb., Noord.Oostlb., Demerkemp. en Zuidgeld.Lb., verspr. Geullds., Horns, in het zuidelijk deel van het Centr.Lb., het Dommellds., Beringerlds., Truierlds. en Getelds.; ook in Weertlands Wb. 1 en in Kerkrade, Vaals, Tessenderlo en Lommel.

neefje (*neefke*): Riksingén, Tongeren, Hechtel en Kortessem.

kozijn: Brunssum, Nuth/Aalbeek, Hechtel, Beverlo, Sint-Truiden, Kwaadmechelen, Tessenderlo en Lommel.

cousin (fr./du.): Heerlen, Schaesberg, Montzen, Welkenraedt, Valkenburg, 's-Gravenvoeren, Meeuwen, Maastricht en Borgloon.

vetter (du.): verspr. in het noordelijk deel van het Ripuar. en in het Oost.Zuidlb.; ook in Montzen, Welkenraedt, Koningsbosch en Sittard.

nonkenjong: Kerkrade Wb. 2.

nonkenjongetje (*nonkenjongsje*): Kerkrade Wb. 2.

jong: Bocholtz.

broerskind: Maastricht.

De volgende opgave is een collectieve benaming:

geneven: Venray Wb. en in Genk, Beverlo en Niel-bij-St.-Truiden.

NICHT

Kaart 79, pag. 214

DC 05 (1937) (018, 023), N 87 (1981) (004), ZND 11 (1925) (A1);
Beverlo Wb. (173), Eupen Wb. (125), Genk Wb. (107), Gennep Wb. (128), Hasselt Wb. (316), Heerlen Wb. 2 (163), Kerkrade Wb. 2 (244), Kortesseem Wb. (327), Lommel Wl. (207), Maastricht Wb. (279), Meerlo-Wanssum Wb. (204), Meeswijk Wl. (443), Meeuwen Wl. (157), Niel-bij-St.Truiden Wl. (398), Sittard Wb. (263), Tungalroy Wb. (002), Venray Wb. (176), Weertlands Wb. 1 (A3, 010), Zonhoven Wb. (314);
Janssen, A. (1949) (093), Jaspar, E. (1921-28), Kats, J. (1939).

Dochter van iemands broer of zuster; dochter van iemands oom of tante.
Bij de Franse c.q. Duitse benaming **cousine** gaat het waarschijnlijk om de dochter van iemands oom of tante; bij de Franse benaming **nièce** om de dochter van een broer of zuster.

nicht (ook *neet, nich, niet*): alg.
Zuid.Oostlb., Centr.Maaslds. en Kleverlds., freq. Noord.Oostlb., Maaskemp., Demerkemp., Lonerlds., Getelds. en Zuidgeld.Lb., verspr. Oostlb-Rip.overgg., Horns, in het zuidelijk deel van het Centr.Lb., het Dommellds., Beringerlds. en Truierlds.; ook in Weertlands Wb. 1 en in Kerkrade, Bocholtz, Kwaadmechelen, Tessenderlo en Lommel.

nichtje (ook *neetche, neetje, nichje, nickske, nietche, nietje*): Kerkrade, Vaals, Rimborg, Schaesberg,

Montzen, Welkenraedt, Eupen, Schinveld, Brunssum, 's-Gravenvoeren, Geulle, Lanaken, Rijkhoven, Millen, Hamont, Hechtel, Kortesseem, Sint-Truiden en Lommel.

nièce (fr.): Meerssen, Valkenburg, Moelingen, As en Hamont.

nièce-je (*nieseke, niesje*): freq. in het zuidelijk deel van het Zuid. Oostlb.; ook in Heerlen, Opgrimbie, Lanaken, Maastricht, Eijsden en Tongeren.

cousine (fr./du.): Heerlen, Welkenraedt, As, Lanklaar, Hamont, Borgloon en Lommel.

tantenkind (*tantenkink*): Kerkrade Wb. 2.

tantenkindje (*tantenkinke*): Kerkrade Wb. 2.

De volgende opgave is een collectieve benaming:

genichten: Venray Wb. en in Genk, Beverlo en Niel-bij-St.-Truiden.

HEEROOM

DC 05 (1937) (022 add.), ZND 11 (1925) (010, A1 add.), ZND m (GrGr, Klingeleers, van Overstraeten);
Genk Wb. (130), Gennep Wb. (079), Maaseik Wb. (034), Maastricht Wb. (135), Meeswijk Wl. (445), Meeuwen Wl. (102), Sint-Truiden Wb. (122), Venray Wb. (215), Zonhoven Wb. (164).

Oom die een rooms-katholieke geestelijke is.

heerom (ook *heerome*): freq.
Kleverlds.; ook in Riksingén, Hamont en Tessenderlo.

heernonk (ook *eernonk*): verspr.
Bilzerlds.; ook in Geleen, Amby, Meeuwen, As, Genk, Maaseik, Rotem, Meeswijk, Maastricht, Riksingén, Heusden, Zonhoven, Hasselt, Sint-Lambrechts-Herk,

Wellen, Sint-Truiden, Aalst-bij-St.-Truiden en Tessenderlo.

herennonk (ook *erennonk*): Lanklaar, Hoepertingen, Vechmaal, Sint-Truiden en Aalst-bij-St.-Truiden.

paternonk: Sint-Truiden en Geleen.

HEERBROER

ZND 11 (1925) (008), ZND m (van Overstraeten);
Venray Wb. (215).

Broer die een rooms-katholieke geestelijke is.

heerbroer (ook *eerbroer*, *heerbruur*): Venray Wb. en in Geleen, Amby, As, Rotem, Martenslinde, Millen, Riksingen, Hamont, Hoepertingen, Wellen, Aalst-bij-St.-Truiden en Tessenderlo.

heerbroeder: Vliermaal en Welkenraedt.

herenbroer (ook *herenbruur*):

Maaseik, Lanklaar, Hoepertingen en Aalst-bij-St.-Truiden.

onze heer (*ozze heer*): Welkenraedt.

HEERNEEF

DC 05 (1937) (022), ZND 11 (1925) (010),
ZND m (van Overstraeten);
Maastricht Wb. (135), Venray Wb. (215).

Neef die een rooms-katholieke geestelijke is.

heerneef (ook *eerneef*, *heerneef*, *heernjeef*): Venray Wb. en in Geleen, Amby, As, Maaseik, Rotem, Maastricht, Martenslinde, Millen, Vliermaal, Riksingen, Hamont en Aalst-bij-St.-Truiden.

herenneef: Lanklaar.

heer-neffe: Welkenraedt.

3 Verkeren, verloven en huwen

3.1 Verkeren en verloven

Het begrip EEN BLAUWTJE LOPEN leverde door de onduidelijke vraagstelling zo'n diversiteit in uitgebreide begripsomschrijvingen op, dat dit materiaal niet tot een lexicografisch correct en overzichtelijk lemma verwerkt kon worden. De lemma's INTROUWEN, ZILVEREN BRUILOFT en GOUDEN BRUILOFT zijn niet opgenomen omdat ze te weinig lexicale variatie vertoonden.

KOPPELEN

N 115 (2003) (016), N 87 (1981) (013);
Kortesses Wb. (246), Niel-bij-St.Truiden Wl.
(152), Venlo Wb. (216).

Een ontmoeting tussen twee personen tot stand brengen in de hoop dat er een huwelijk uit zal voortvloeien. Enkele zegslieden gaven als toevoeging dat de persoon die de koppeling tot stand probeert te brengen *koppelaar*, *koppelaarster* of *maquignon* (fr.) wordt genoemd.

koppelen: freq. Oostlb., verspr. Oost.Zuidlb., Maaslands, Maaskemp., Lonerlds. en Kleverlds.; ook in Kerkrade, Vaals, Weert, Eigenbilzen, Hoeselt, Tongeren, Achel, Kaulille, Eksel, Zolder, Houthalen, Zonhoven, Jeuk, Vorsen, Leopoldsburg, Kerkhoven, Tessenderlo, Loksbergen en Venlo.

aaneenkoppelen: Voerendaal, Eys, Schimmert, 's-Gravenvoeren en Meijel.

aaneenbrengen: Genk.

aaneenplekken: Meijel, Venlo en Kanne.

aaneensmeden: Vlodrop.

aaneentreffen: Kapel-in-'t-Zand.

bijeenbrengen: Zolder, Reuver en Maastricht.

beteenbrengen: Genk.

lappen: Sevenum.

paren: Niel-bij-St.-Truiden.

VERKERING

Kaart 80, pag. 215

N 115 (2003) (013), N 87 (1981) (009);
Beverlo Wb. (294), Gennep Wb. (188),
Gronsveld Wb. 2 (195), Hasselt Wb. (038,
511), Heerlen Wb. 2 (234), Kortesses Wb.
(216), Lommel Wl. (387), Maastricht Wb.
(457, 485), Meeswijk Wl. (728), Niel-bij-
St.Truiden Wl. (216), Sint-Truiden Wb. (137),
Sittard Wb. (174, 236, 475), Tongeren Wb.
(259), Venlo Wb. (271), Venray Wb. (613),
Weertlands Wb. 1 (A3, 008, A3, 011),
Zonhoven Wb. (012, 541).

Vaste relatie tussen twee verliefde mensen.

Het trefwoord **caressatie** is afgeleid van het Franse woord *caresser*.

verkering: verspr. Zuid.Oostlb.; ook in Venray Wb. en in Ubachsberg,

Heerlen, Nieuwenhagen, Haelen, Montfort, Bree, Meeuwen, Echt/Gebroek, Wolder/Oud-Vroenhoven, Maastricht, Zolder, Leopoldsborg en Venlo.

verkeer: Tessenderlo en Heerlen.

omgang (ook *omgank*): Gennep Wb. en in Kerkrade, Heerlen, Nieuwstadt, Oirsbeek en Maastricht.

sjans: freq. Weertlds., verspr. Oostlb., Horns en Kleverlds.; ook in Nieuwenhagen, Heerlerbaan/Kaumer, Eys, Born, Guttecoven, Stein, Maastricht, Blerick en Venlo.

caressatie (*cressatie, kersatie*): Hoeselt, Tongeren, Kuringen, Hasselt, Kortessem, Gors-Opleeuw, Sint-Truiden en Niel-bij-St.-Truiden.

kennis: verspr. Zuid.Oostlb.; ook in Weertlands Wb. 1 en in Heythuysen, Vlodrop, Meeuwen, Urmond en Eksel.

vrijage: Voerendaal, Gulpen, Sittard, Gronsveld, Weert, Ophoven, Bree, As, Maaseik, Meeswijk, Rekem, Maastricht, Caberg, Eksel, Zolder, Zonhoven en Beverlo.

vrijerij: Lommel.

affaire: Zonhoven.

accès (fr.): Hasselt.

De volgende twee benamingen worden bijvoeglijk gebruikt:

beviend: Vaals.

menens (*menes*): Sittard.

VERKERING HEBBEN

DC 38 (1964) (065), N 115 (2003) (001, 013), N 87 (1981) (009, 010, 011b), SGV (1914) (042), ZND 08 (1925) (071); Beverlo Wb. (280), Bree Wb. (490), Diepenbeek Wb. (292), Eupen Wb. (046), Gennep Wb. (200), Gronsveld Wb. 2 (184), Hasselt Wb. (511), Heerlen Wb. 2 (234), Kerkrade Wb. 2 (272), Kortessem Wb. (216), Lommel

Wl. (143, 387), Maastricht Wb. (176, 486), Meerlo-Wanssum Wb. (318), Meeuwen Wl. (233), Niel-bij-St.Truiden Wl. (454), Sint-Truiden Wb. (136, 137), Sittard Wb. (169, 352, 475), Tungalroy Wb. (004), Uikhoven Wl. (186), Valkenburg Wb. (040), Venlo Wb. (239, 280), Venray Wb. (054, 056, 329, 642), Weertlands Wb. 1 (A3, 001, A3, 013), Zonhoven Wb. (001, 070, 277, 540); Dols, W. (1953), Janssen, A. (1949) (090), Vreuls, E. (zj.hs).

Een vaste relatie hebben.

Zie het lemma VERKERING. De trefwoorden **gaan met -**, **lopen met -** en **vrijen met -** worden aangevuld met een eigenaam.

verkering hebben: Sittard, Schimmert, As en Horst.

verkering haan: Nieuwenhagen.

verkeren: verspr. Getelds.; ook in Heerlen, Amby, Genk, Lummen, Beverlo, Niel-bij-St.-Truiden, Leopoldsborg, Oostham en Tessenderlo.

kennis hebben (ook *kennis hemmen, kennis ebben*): Ubachsberg, Beesel, Kapel-in-'t-Zand, Thorn, As, Maastricht, Caberg, Tongeren, Eksel, Sint-Truiden, Lommel, Sevenum en Maasbree.

sjans hebben: Neer, Beesel, Herten (bij Roermond), Maastricht en Venlo.

sjans haan: Eys.

sjansen: Posterholt, Geleen, Bunde en Venlo.

vrijage hebben: Maastricht.

vrijen: alg. Oostlb., Weertlds., Centr.Maaslds., Zuidgeld.Lb. en Kleverlds., freq. in het noordelijk deel van het Ripuar., Oost.Zuidlb. en Dommelds., verspr. Geullds., Horns, Maaskemp., Trichterlds. en Bilzerlds.; ook in Beverst, Hoeselt, Heusden, Zonhoven, Paal, Beringen, Hoepertingen, Oostham en Lommel.

vrijen gaan: Roermond.

vrijen met -: Heel, Sittard, Zutendaal, Maastricht en Oirlo.

voor vast vrijen (*voor vas vrijen*):

Blerick, Schimmert en Gronsveld.

caresseren (ook *cresseren*, *kerse-
ren*): verspr. Tongerlds., Lonerlds.
en Truierlds.; ook in Voerendaal,
Heerlen, Sint-Martens-Voeren,
Sint-Pieters-Voeren, Sittard,
Valkenburg, 's-Gravenvoeren,
Maastricht, Bilzen, Martenslinde,
Vlijtingen, Kuringen, Zonhoven,
Hasselt, Meldert en Linkhout.

gaan met -: Heerlen, Nieuwenhagen,
Wijlre, Valkenburg, Weert, Zuten-
daal en Venray.

met een gaan: Eys, Heythuysen,
Neer, Caberg en Venlo.

met mekaar gaan: Tienray.

omgaan: Heerlen.

samen gaan: Sittard en Itteren.

lopen met -: Heerlen, Oirsbeek,
Weert, Tungalroy, Bree, Zuten-
daal, Zonhoven en Oirlo.

met een lopen: Neer, As en Oirsbeek.

met mekaar lopen: Venray Wb.

mee lopen: Maasbree.

belopen: Loksbergen.

een aan de hand hebben: Gronsveld.

aan het handje hebben: Venray Wb.

liefste hebben (*lieste hebben*):
Maastricht.

aan zijn: Weertlands Wb. 1 en
Venray Wb. en in Zonhoven.

frequenteren: Maastricht.

De volgende opgave heeft betrekking
op een vrouwelijke partner:

vast meidje hebben: Schimmert.

JONGEN MET WIE EEN MEISJE VERKERING HEEFT

Kaart 81, pag. 215

DC 05 (1937) (043a), N 115 (2003) (013,
014), N 87 (1981) (012a);

Echt Wb. (075), Gennep Wb. (201), Haspen-
gouws Id. (244), Hasselt Wb. (199, 273, 511),
Kerkrade Wb. 2 (272), Lommel Wl. (387),
Maastricht Wb. (165, 486), Meerlo-Wanssum
Wb. (318), Meeswijk Wl. (284), Niel-bij-
St.Truiden Wl. (448), Sint-Truiden Wb. (137),
Sittard Wb. (169, 475), Tongeren Wb. (258),
Tungalroy Wb. (002, 004), Uikhoven Wl.
(177), Valkenburg Wb. (040), Venlo Wb.
(280), Venray Wb. (644), Weertlands Wb. 1
(A3, 013), Zonhoven Wb. (192, 271, 528,
541);

Janssen, A. (1949) (090).

Zie de lemmata VERKERING en VER-
KERING HEBBEN.

vrijer: alg. Oostlb., Weertlds., Horns
en Kleverlds., freq. Zuidgeld.Lb.,
verspr. Oost.Zuidlb., Maaskemp.,
Centr.Maaslds. en Zuidgeld.Lb.;
ook in Kerkrade Wb. 2 en in
Bocholtz, Sint-Martens-Voeren,
Sint-Pieters-Voeren, Maastricht,
Bunde, Eigenbilzen, Hoeselt,
Achel, Kaulille, Eksel, Zolder,
Houthalen, Zonhoven, Hoepert-
tingen, Leopoldsburg, Kerkhoven,
Tessenderlo en Lommel.

caressant (ook *cressant*, *kersant*):
verspr. Zuid.Oostlb.; ook in Sint-
Martens-Voeren, Sint-Pieters-
Voeren, Buchten, Diepenbeek,
Tongeren, Lauw, Hasselt, Gors-
Opleeuw, Sint-Truiden, Jeuk en
Vorsen.

liefste (ook *lieste*): alg. Zuid.Oostlb.,
freq. Centr.Maaslds, verspr. Oost.
Zuidlb., Noord.Oostlb., Horns en
Trichterlds.; ook in Sint-Martens-
Voeren, Sint-Pieters-Voeren,
Weert, Bocholt, Neroeteren, As,
Eigenbilzen, Vlijtingen, Venlo en
Siebengewald.

lief: Munstergeleen, Zolder, Zon-
hoven, Hasselt, Alken en Loks-
bergen.

schat: As.

jong: freq. Oostlb., verspr. Oost.
Zuidlb., Horns, Centr.Maaslds. en

Kleverlds.; ook in Weert, Maas-tricht, Eigenbilzen, Hoeselt, Tongeren, Zonhoven, Hasselt, Wellen, Gors-Opleeuw, Loks-bergen, Blerick en Venlo.

jongen: Stramproy en Alken.

jongetje (*jongske*): Geleen.

knul: Venlo en Nieuwenhagen.

mens: freq. Oost.Zuidlb.; ook in Kerkrade, Bocholtz, Vaals, Valkenburg, Margraten en 's-Gravenvoeren.

mannetje (*menke*): Venlo.

vent: Haspengouws Id. en in Meeuwen, Echt/Gebroek, Uikhoven, Niel-bij-St.-Truiden en Venlo.

ventje: Venlo.

aanstaande: verspr. Zuid.Oostlb.; ook in Beegden, Roosteren, Echt/Gebroek, Venray en Tienray.

vriend (*vrund*): Kapel-in-'t-Zand en Vaals.

minnaar: Geysteren.

sjans: Venlo.

vlam: Zonhoven.

die van mich: Blerick.

MEISJE MET WIE EEN JONGEN VERKERING HEEFT

Kaart 82, pag. 216

DC 05 (1937) (044a), N 115 (2003) (013, 015), N 87 (1981) (011a);
Echt Wb. (075), Hasselt Wb. (294), Kortesssem Wb. (278, 296), Lommel Wl. (178), Maastricht Wb. (472), Tongeren Wb. (331), Venlo Wb. (189), Venray Wb. (346), Weertlands Wb. 1 (A3, 007).

Zie de lemmata VERKERING en VERKERING HEBBEN.

meid: alg. Kleverlds., freq. Zuid-geld.Lb., verspr. Oostlb. en Horns; ook in Gulpen, Weert, Hushoven, As, Stein, Maastricht, Achel, Kaulille en Houthalen.

meidje (ook *meidsje*, *meidske*, *meike*): alg. Oost.Zuidlb. en Oostlb., verspr. Horns, Centr. Maaslds., Lonerlds. en Kleverlds.; ook in Kerkrade, Bocholtz, Vaals, As, Genk, Wolder/Oud-Vroenhoven, Maastricht, Caberg, Eigenbilzen, Hoeselt, Tongeren, Zolder, Hasselt, Jeuk, Vorsen, Blerick en Venlo.

meisje (ook *meiske*): Maaseik, Stein, Lauw, Zonhoven, Alken, Loks-bergen en Oirlo.

meis (*mos*): Venlo.

maagd (*megge*): Velden.

maagdje (*megje*, *megtje*): verspr. Kleverlds.; ook in Makset, Ospel, Weert, Stramproy, Tungelroy, Leveroy, Bocholt, Lottum en Grubbenvorst.

mechel: Limbricht.

mecheltje (*mechelke*): Geleen.

mokkeltje: Blerick.

deern (*der*): Siebengewald.

deerntje (*durske*): Meijel.

wicht (*wich*): Zutendaal.

vrouw: Nieuwenhagen.

vrouwetje (*vruike*): Nieuwenhagen.

liefste (ook *lieste*): alg. Zuid.Oostlb., freq. Centr. Maaslds., verspr. Oost.Zuidlb., Noord.Oostlb., Horns, Maaskemp. en Trichterlds.; ook in Weert, Hushoven, Eigenbilzen, Tongeren, Kaulille en Venlo.

lief: Weert, Meeuwen, As, Diepenbeek, Hoeselt, Kaulille, Eksel, Zolder, Alken, Kortesssem, Leopoldsburg, Kerkhoven, Loks-bergen en Lommel.

geliefde: Weertlands Wb. 1.

schat: Venlo en As.

engel: Baarlo.

aanstaande: Susteren, Munstergeleen, Oirsbeek, Roosteren en Echt/Gebroek.

aanstaande meid: Venray.

bruidje: Blerick en Venlo.

vriendin: Vaals.

vlam: Maastricht en Schaesberg.

vrijster: Bergen en Horst.

kind (ook *kink*): Stevensweert en Heerlen.
dat van mich: Blerick.

JONGEN MET WIE EEN MEISJE VERLOOFD IS

DC 05 (1937) (043b), N 87 (1981) (012b), ZND m (Langohr);
 Bree Wb. (060), Gronsveld Wb. 2 (185, 195), Maastricht Wb. (003), Meeswijk Wl. (381), Meeuwen Wl. (222), Niel-bij-St.Truiden Wl. (448), Sittard Wb. (216), Venlo Wb. (158), Venray Wb. (054);
 Janssen, A. (1949) (090).

De jongen met wie een meisje heeft afgesproken om in de naaste toekomst te gaan trouwen.

verloofde: freq. Zuid.Oostlb., verspr. Oost.Zuidlb. en Centr.Maaslds.; ook in Kessel, Roermond, Montfort, Weert, Grathem, Thorn, Wolder/Oud-Vroenhoven, Maas-tricht, Eijsden, Hoeselt, Blerick, Venlo, Gennep en Tienray.

vrijer: freq. Kleverlds., verspr. Oost.Zuidlb., Noord.Oostlb. en Centr.Maaslds.; ook in Kerkrade, Vaals, Pey, Susteren, Beek, Tungalroy, Kelpen, Ittervoort, Bree, Maas-tricht, Itteren, Eksel, Zonhoven, Leopoldsburg, Grubbenvorst en Venlo.

vaste vrijer: Blerick.

aanstaande vrijer: Venray.

jong: verspr. Oostlb. en Kleverlds.; ook in Kerkrade, Heerlen, Nieuwenhagen, Waubach, Weert, Kelpen, Stevensweert, Echt/Gebroek, Born, Stein, Maastricht, Eigenbilzen, Blerick en Venlo.

mens: verspr. Oost.Zuidlb.; ook in Kerkrade, Vaals, Sint-Martens-Voeren, Sint-Pieters-Voeren, Kesseleik, Valkenburg, Margraten en 's-Gravenvoeren.

aankomende mens (*aakomende mens*): Montzen.

aanstaande mens: Nuth/Aalbeek.

aanstaande: freq. Zuid.Oostlb. en Kleverlds., verspr. Oost.Zuidlb., Noord.Oostlb., Horns, Centr.Maaslds. en Zuidgeld.Lb.; ook in Bree Wb. en in Ospel, Weert, Hushoven en Maastricht.

aankomende (*aakomende*): Sint-Martens-Voeren en Sint-Pieters-Voeren.

toekomstige: As.

liefste (ook *lieste*): verspr. Zuid.Oostlb.; ook in Makset, Grathem, Meeswijk, Elsloo, Geulle, Maas-tricht, Caberg, Borgharen en Siebengewald.

amant (**fr.**): Gulpen.

caressant (ook *kersant*): Oirsbeek, Noorbeek, Terlinden en Jeuk.

caresseur: Neer, Schimmert en Gronsveld.

minnaar: Geysteren.

vent: Meeuwen, Echt/Gebroek en Niel-bij-St.-Truiden.

vriend: Vaals.

bruidegom: Nieuwenhagen en Vaals.

huzaar: Neer.

meidjetrooster: Sittard.

die van mich: Blerick.

MEISJE MET WIE EEN JONGEN VERLOOFD IS

DC 05 (1937) (044b), N 87 (1981) (011b);
 Bree Wb. (497), Gronsveld Wb. 2 (185), Maastricht Wb. (053, 234), Meeswijk Wl. (381), Niel-bij-St.Truiden Wl. (658), Roermond Wb. (163), Sittard Wb. (216), Venlo Wb. (108, 133), Venray Wb. (054);
 Janssen, A. (1949) (090).

Het meisje met wie een jongen heeft afgesproken om in de naaste toekomst te gaan trouwen.

verloofde: freq. Zuid.Oostlb., verspr. Oost.Zuidlb. en Centr.Maaslds.; ook in Kerkrade, Heythuysen, Roermond, Montfort, Grathem, Thorn, Wolder/Oud-Vroenhoven, Maastricht, Eijsden, Hoeselt, Zonhoven, Blerick, Venlo, Gennep, Tienray en Meijel.

vrijster: Herten (bij Roermond), Guttecoven, Oirlo en Horst.

meid: verspr. Kleverlds.; ook in Neer, Beegden, Gronsveld, Noorbeek, Terlinden, Tungelroy, Stein, Grubbenvorst en Blerick.

aanstaande meid: Venray.

meidje (ook *meidsje*, *meidske*): freq. Zuid.Oostlb., verspr. Oost.Zuidlb. en Zuid.Oostlb.; ook in Kerkrade, Vaals, Sint-Martens-Voeren, Sint-Pieters-Voeren, Kelpen, Ittervoort, Stevensweert, Echt/Gebroek, Born, Stein, Maastricht, Itteren, Eigenbilzen, Jeuk, Blerick, Venlo, Geysteren en Maasbree.

vast meidje (ook *vas meidje*): Kesseleik en Schimmert.

aanstaande: alg. Zuid.Oostlb., freq. Noord.Oostlb. en Kleverlds., verspr. Oost.Zuidlb., Horns, Centr. Maaslds. en Zuidgeld.Lb.; ook in Ospel, Weert, Hushoven, As en Maastricht.

aanstaande vrouw: Eys.

aankomende (*aakomende*): Sint-Martens-Voeren en Sint-Pieters-Voeren.

toekomstige: As.

zukünftige (du.): Kerkrade.

liefste (ook *lieste*): verspr. Zuid. Oostlb., Centr.Maaslds. en

Trichterlds.; ook in Sint-Martens-Voeren, Sint-Pieters-Voeren, Roermond, Grathem, Bree, Vlijtingen en Siebengewald.

geliefde: Venlo.

lief: Meeuwen, Eksel, Niel-bij-St.-Truiden, Leopoldsburg en Loksbergen.

meisje (*meiske*): Loksbergen.

maagdje (*megje*, *mejtje*): Makset, Weert, Tungelroy, Wanssum, Meerlo en Tienray.

mokkeltje: Blerick.

deern (*der*): Siebengewald.

wicht: Bree Wb.

femme (fr.) (*fam*): Schinnen.

vriendin: Maastricht en Vaals.

bruid: Maastricht, Nieuwenhagen en Vaals.

bruidje: Blerick en Venlo.

frul: Stein.

vlam: Meijel.

dat van mich: Blerick.

3.2 Huwen

In deze paragraaf zijn niet de begrippen geplaatst die met de kerkelijke rituelen rondom een huwelijk te maken hebben: deze worden behandeld in aflevering WLD III, 3.3, ‘Kerk en geloof’. Het lemma **TROUWRING** is niet opgenomen omdat het weinig lexicale variatie vertoonde.

HUWELIJSUITZET

Hasselt Wb. (III), Kerkrade Wb. 2 (176), Lommel Wl. (360), Maastricht Wb. (075, 435), Meeswijk Wl. (661), Sint-Truiden Wb. (040, 084), Sittard Wb. (276), Uikhoven Wl. (170), Venlo Wb. (204), Venray Wb. (233).

Het geheel aan geld en goederen dat m.n. door de vrouw bij haar huwelijk wordt ingebracht en dat vaak voor een deel bestaat uit een bruidsschat (zie de opgaven **mitgift** en **dot**) die door de ouders aan hun dochter bij het huwelijk wordt geschonken.

uitzet (ook *uitzets*): Sittard, Sint-Truiden, Lommel en Venlo.

inbreng: Venray Wb.

trousseau (fr.): Meeswijk, Uikhoven en Maastricht.

dot (fr.): Sint-Truiden, Hasselt en Maastricht.

mitgift (du.) (*mitgif*): Kerkrade Wb. 2.

IN ONDERTROUW GAAN

Kaart 83, *pag. 216*

N 115 (2003) (020), N 87 (1981) (014); Gronsveld Wb. 2 (072), Kerkrade Wb. 2 (045), Maastricht Wb. (291), Niel-bij-St.Truiden Wl. (102), Venray Wb. (054), Zonhoven Wb. (323).

Aangifte doen bij de ambtenaar van de burgerlijke stand, waarbij de aanstaande echtgenoten verklaren dat zij

met elkaar een huwelijk willen aangaan.

De aangifte wordt gepubliceerd op een bord of in een kastje bij het gemeentehuis.

in ondertrouw gaan (ook *in ongetrouw gaan*): verspr. Zuid.Oostlb.; ook in Nieuwenhagen, Haelen, Herten (bij Roermond), Thorn, Wolder/Oud-Vroenhoven, Maas-tricht, Zolder, Venlo, Oirlo, Tienray en Maasbree.

voor de ondertrouw gaan: Eigenbilzen en Gors-Opleeuw.

ondertrouw gaan (ook *ongetrouw gaan*): Kerkhoven en Kesseleik.

ondertrouw aangeven: Genk.

ondertrouw doen (ook *onnetrouw doen*): Meeuwen, As, Eigenbilzen, Tongeren, Eksel, Zolder, Alken, Jeuk en Kerkhoven.

ondertrouwen (ook *ongetrouwen, onnetrouwen*): verspr. Zuid.Oostlb. en Maaskemp.; ook in Montfort, Ell, Kinrooi, Ophoven, Maastricht, Tessenderlo, Venray en Horst.

aantekenen (ook *aatekenen*): verspr. Oostlb. en Kleverlds.; ook in Schaesberg, Gulpen, Weert, Kelpen, Born, Stein, Geulle, Wolder/Oud-Vroenhoven, Maas-tricht, Caberg en Venlo.

zich laten aantekenen: Itteren.

aanschrijven (ook *aaschrijven*): Heerlen, Epen, Oirsbeek, Amby en Bunde.

zich laten aanschrijven: Gronsveld.

laten aanschrijven: Voerendaal.

aangeven (ook *aageven*): verspr. Oostlb.; ook in Vaals, Heerlen,

Wijlre, Eys, Tungalroy, Haler, Ittervoort, Genk, Maaseik, Echt/Gebroek, Grevenbicht/Papenhoven, Maastricht, Eksel, Blerick, Venlo, Meijel, Sevenum en Maasbree.

zich aangeven (ook *zich aageven*): verspr. Oostlb.; ook in Kerkrade Wb. 2 en in Nieuwenhagen, Waubach, Gulpen, Ell, Thorn, Urmond, Maastricht en Venlo.

trouw aangeven: Zonhoven.
declareren: Genk.

Bij de volgende opgaven wordt meer specifiek de publicatie van de aangifte bedoeld:

in de kast hangen: Stein.

aan het bred hangen: Bocholt.

de verklaring wordt opgehangen: Kanne.

zich gaan uithangen: Zolder.

De volgende opgave is zonder werkwoord:

ondertrouw (ook *ongertrouw*, *onnertrouw*): zeldz. Centr. Maaslds.; ook in Eys, Swalmen, Sweikhuizen, Mheer, 's-Gravenvoeren, Tungalroy, Ophoven, Neeroeteren, Opglabbeek, Hoeselt, Lauw, Achel, Kaulille, Eksel, Zolder, Houthalen, Zonhoven, Niel-bij-St.-Truiden, Jeuk, Vorsen, Leopoldsborg, Loksbergen en Meijel.

Wb. 1 (064), Heerlen Wb. 2 (222), Kortesseem Wb. (520), Lommel Wl. (353), Maastricht Wb. (435), Meerlo-Wanssum Wb. (294), Meeswijk Wl. (661), Meeuwen Wl. (216), Meijel Wb. (108), Niel-bij-St.Truiden Wl. (417), Roermond Wb. (295), Sint-Truiden Wb. (227), Sittard Wb. (434), Tungalroy Wb. (006), Uikhoven Wl. (170), Venlo Wb. (262), Venray Wb. (573), Weertlands Wb. 1 (A3, 012), Zonhoven Wb. (489).

Door het huwelijk verenigd worden. Het is niet zeker of het trefwoord **bestaden** in dit lemma thuishoort, het is een archaische benaming voor 'uithuwen': zie Verdam, p. 87.

trouwen (ook *troun*, *trouven*): alg. Oostlb. en Kleverlds., freq. Oost. Zuidlb. en Centr.Maaslds., verspr. Horns, Maaskemp., Trichterlds., Tongerlds., Demerkemp., Lonerlds. en Truierlds.; ook in Haspengouws Id. en Weertlands Wb. 1 en in Kerkrade, Vaals, Montzen, Eupen, Eigenbilzen, Vlijtingen, Achel, Kaulille, Eksel, Leopoldsborg, Kerkhoven, Tessen-derlo, Loksbergen, Lommel, Blerick en Venlo.

zich binden (*zich binnen*): Zolder.
bestaden (ook *bestanen*): Montzen, Walhorn en Eupen.

De volgende opgave is passief:
getrouwd worden (*getrouwd wedden*): Eys.

TROUWEN

Kaart 84, pag. 217

N 115 (2003) (021), N 87 (1981) (013, 016, 017), RND (110 add.), SGV (1914) (015), ZND 01 (1922) (529), ZND m (Franssen, Houben, Langohr, Matthys, Raymaekers, Vanderbeeken, Welter); Eupen Wb. (021), Genk Wb. (340), Gennep Wb. (186), Gronsveld Wb. 2 (175), Haspengouws Id. (237), Hasselt Wb. (469), Heerlen

HUWELIJK

Kaart 85, pag. 217

N 87 (1981) (017), SGV (1914) (015), ZND 01 (1922) (529); Echt Wb. (121), Eupen Wb. (021, 065, 069), Genk Wb. (140, 339), Gennep Wb. (186), Gronsveld Wb. 2 (072), Hasselt Wb. (469), Heerlen Wb. 2 (223), Kerkrade Wb. 2 (102), Lommel Wl. (353), Maaseik Wb. (022),

Maastricht Wb. (152), Meeswijk Wl. (661),
Meeuwen Wl. (108, 216), Niel-bij-St.Truiden
Wl. (417), Sint-Truiden Wb. (035), Uikhoven
Wl. (170), Venray Wb. (024, 573), Zonhoven
Wb. (180, 489);
Janssen, A. (1949) (091), Mertens, A.M.
(1885a).

Het moment (de dag) dat door de
ambtenaar van de burgerlijke stand
de verbintenis tussen man en vrouw
wettelijk geregeld en formeel be-
krachtigd wordt.

Het trefwoord **besteednis** is afgeleid
van het Duitse werkwoord ‘bestäti-
gen’.

huwelijk (ook *heulijk, huwlijk*):
verspr. Oostlb., Centr.Maaslds. en
Kleverlds.; ook in Hunsel, Thorn,
Meeuwen, Limmel, Rosmeer,
’s-Herenelderen, Sint-Huibrechts-
Lille, Kermt, Hasselt, Beringen,
Leopoldsburg, Tessenderlo,
Lottum en Blerick.

houwelijk (ook *oulijk*): verspr.
Trichterlds.; ook in Herten (bij
Roermond), Gronsveld, Weert,
Grathem, As, Genk, Maaseik,
Elen, Rekem, Bilzen, Martens-
linde, Zonhoven, Sint-Truiden,
Aalst-bij-St.-Truiden,
Grubbenvorst en Leunen.

trouw, de -: freq. Zuid.Oostlb. en
Kleverlds., verspr. Oostlb-
Rip. overgg., Noord.Oostlb.,
Maaskemp. en Centr.Maaslds.;
ook in Weert, Tongelroy,
Ophoven, Thorn, Maastricht,
Caberg, Eijdsen, Eigenbilzen,
Rosmeer, Vlijtingen, Hoeselt,
Eksel, Kermt, Zonhoven, Hasselt,
Hoepertingen, Voort, Wellen, Niel-
bij-St.-Truiden, Jeuk, Loksbergen,
Lommel, Arcen en Venlo.

trouwen, het -: Waubach, Heel,
Schinnen, Brunssum, Obbicht,
Venlo en Oirlo.

trouwerij: verspr. Oost.Zuidlb.,
Oostlb. en Kleverlds.; ook in

Weert, Haler, Ittervoort, Born,
Stein, Geulle, Blerick en Venlo.

trouwpartij: Nieuwenhagen,
Melick, Oirsbeek, Kelpen, Gutte-
coven, Maastricht, Venlo en
Meijel.

trouwdag: Susteren.

echt: Venray Wb.

echtverbinding (*echtverbinning*):
As.

hoogtijd: Kerkrade Wb. 2 en in Eys
en Eupen.

heirat (du.): Epen en Eupen.

besteednis: Eupen.

DOOR ZWANGERSCHAP GEDWONGEN HUWELIJK

Beverlo Wb. (165), Bree Wb. (305), Meerlo-
Wanssum Wb. (201), Sint-Truiden Wb. (171),
Weertlands Wb. 1 (A3, 010), Zonhoven Wb.
(300).

Een huwelijk dat gesloten wordt
omdat de bruid zwanger is.

moetens (*moetes, mottes*): Bree Wb.
en in Zonhoven, Beverlo en Sint-
Truiden.

moetje (*motje*): Weertlands Wb. 1 en
Meerlo-Wanssum Wb.

BRUIDSJAPON

Kaart 86, *pag. 218*

N 96D (1989) (784);
Gronsveld Wb. 2 (027), Hasselt Wb. (469),
Heerlen Wb. 2 (090, 223), Meijel Wb. (108),
Venlo Wb. (262), Venray Wb. (112, 573).

De speciale, vaak witte japon die de
bruid op haar huwelijksdag draagt.
Soms wordt de bruidsjapon gecomp-
leteerd met een ‘bruidssluier’. Zie
ook dat lemma.

bruidskleed: freq. Oostlb. en Kleverlds., verspr. Oost.Zuidlb., Horns en Centr.Maaslds.; ook in Bocholtz, Montzen, Bocholt, Bree, Opoeteren, Maastricht, Eigenbilzen, Hoeselt, Sint-Huibrechts-Lille, Houthalen, Zonhoven, Heers, Loksbergen en Venlo.

bruiloftskleed (*bruilofskleed*): Venray Wb.

trouwkleed (ook *trouwkle*): Venray Wb. en in Baarlo, Weert, Bocholt, Tongeren, Achel, Neerpelt, Eksel, Houthalen, Hasselt, Sint-Truiden, Jeuk, Loksbergen, Lommel, Venlo en Meijel.

kleed: Ospel.

bruidsjapon: Meijel.

bruidskiel: Eigenbilzen.

BRUIDSSLUIER

Kaart 87, pag. 218

N 96D (1989) (784, 785);
Venray Wb. (564).

Hoofdtooi voor de bruid die wordt vervaardigd van tule en kant en aan de bovenzijde vaak afgezet is met een randje bloemen (vgl. het trefwoord **bloementoer**) of een dia-deem. De sluier kan kort zijn maar ook lang uitlopen in een sleep. Soms wordt ook het gelaat door de sluier bedekt (vgl. het trefwoord **voile**). De benaming **hul** kan de betekenis hebben van 'omhulsel' of 'omslagdoek'.

bruidssluier: verspr. Zuid.Oostlb.; ook in Nieuwenhagen, Waubach, Reuver, Roermond, Ophoven, Grevenbicht/Papenhoven, Maastricht, Eigenbilzen, Loksbergen, Siebengewald en Sevenum.

trouwsluier: Epen, Montzen, Hoensbroek, Tungalroy, Echt/Gebroek en Eidsen.

sluier: freq. Oostlb., verspr. Oost.Zuidlb., Horns en Kleverlds.; ook in Bocholtz, Weert, Bocholt, Bree, Maastricht, Tongeren, Neerpelt, Sint-Huibrechts-Lille, Eksel, Heers, Sint-Truiden en Venlo.

bruidssleep: Stokkem.

sleep: Epen, Weert, Hoeselt, Tongeren, Achel en Zonhoven.

traîne (fr.): Tongeren.

voile: Vlodrop, Geleen, Weert, Mechelen-aan-de-Maas, Eigenbilzen, Neerpelt, Houthalen, Jeuk en Lommel.

bloementoer: Venray Wb.

hul: Gulpen.

TROUWKOSTUUM BRUIDEGOM

Kaart 88, pag. 219

N 96D (1989) (787);
Gronsveld Wb. 2 (072), Hasselt Wb. (469), Kortessesem Wb. (520), Lommel Wl. (353), Maastricht Wb. (055), Roermond Wb. (295), Sittard Wb. (061), Venlo Wb. (107, 262), Venray Wb. (573), Zonhoven Wb. (489).

Het kostuum dat de bruidegom op zijn huwelijksdag draagt.

I.v.m. de opgaven met **bruidsmontuur** en **-monturing**: zie RhWb (V), kol. 1277, s.v. *Montur*, dat in de Rijnlandse dialecten de betekenis heeft van 'guter Anzug' of 'Sonntagsanzug'.

trouwkostuum: Montzen, Hoensbroek, Bocholt, Mechelen-aan-de-Maas, Eigenbilzen, Tongeren, Achel, Eksel, Houthalen, Zonhoven, Hasselt, Kortessesem, Sint-Truiden, Jeuk, Loksbergen en Lommel.

bruidskostuum: Gulpen, Sittard, Ophoven, Stokkem, Eidsen, Eigenbilzen, Sint-Huibrechts-Lille en Houthalen.

kostuum: Neerpelt.

trouwpak: verspr. Noord.Oostlb.; ook in Venray Wb. en in Weert, Venlo, Tienray en Meijel.

bruidspak: freq. Oostlb.; ook in Voerendaal, Eys, Ell, Haler, Thorn, Echt/Gebroek, Grevenbicht/Papenhoven, Maastricht, Venlo, Meijel en Sevenum.

bruids-anzug: Bocholtz, Nieuwenhagen, Waubach en Reuver.

anzug (du.): Waubach.

bruidsmontuur: Schinnen, Klimmen en Epen.

bruidsmonturing (*bruidsmanturing*): Schinnen.

monturing (*manturing*): Schimmert.

jacquet: Terlinden.

frak: Reuver en Schinnen.

streepboks en slippjenas: Oirlo.

TROUWBOEKJE

Kaart 89, pag. 219

N 96D (1989) (797, 798); Hasselt Wb. (469), Heerlen Wb. 2 (222), Kortessesem Wb. (576), Lommel Wl. (353), Roermond Wb. (295), Sint-Truiden Wb. (227), Sittard Wb. (433), Venray Wb. (105, 573), Weertlands Wb. 1 (A3, 012), Zonhoven Wb. (489).

Het boekje dat door de ambtenaar van de burgerlijke stand na de voltrekking van het huwelijk aan het bruidspaar wordt uitgereikt. Het trefwoord **boterbriefje** is schertsend bedoeld.

trouwboekje (*trouwboekse*): alg. Oostlb. en Kleverlds., verspr. Oost.Zuidlb., in het middengedeelte van het Centr.Lb. en Dommellds.; ook in Weertlands Wb. 1 en in Montzen, Maastricht, Eigenbilzen, Hoeselt, Tongeren, Houthalen, Zonhoven, Hasselt, Heers, Sint-Truiden, Jeuk, Loksbergen, Lommel en Venlo.

trouwboek: Opoeteren, Sint-Truiden en Kortessesem.

boterbriefje (*bottesbriefje*): Venray Wb.

BRUIDSPAAR

N 96D (1989) (788), ZND 01 (1922) (a-m); Gennep Wb. (046), Heerlen Wb. 2 (090), Maastricht Wb. (307), Meijel Wb. (102), Roermond Wb. (213), Tungalroy Wb. (006), Venray Wb. (112), Zonhoven Wb. (241).

BRUID en BRUIDEGOM (zie de betreffende lemmata).

bruidspaar: alg. Kleverlds., freq. Oostlb., verspr. Oost.Zuidlb., Horns en Centr.Maaslds.; ook in Bocholtz, Ospel, Bocholt, Zutendaal, Maastricht, Eigenbilzen, Riemst, Hoeselt, Sint-Huibrechts-Lille, Loksbergen en Venlo.

bruidsspan: Weert.

bruidskoppel: Heers.

jong koppel (*jonk koppel*): Achel.

koppel: Neerpelt, Sint-Huibrechts-Lille, Houthalen, Zonhoven, Sint-Truiden, Jeuk en Lommel.

koppeltje (*koppelsje*): Montzen.

trouwers: Eksel en Tongeren.

BRUID

DC 05 (1937) (045, 046), N 96D (1989) (783, 786), SGV (1914) (005), ZND 01 (1922) (a-m), ZND 11 (1925) (A2 add.); Echt Wb. (034), Eupen Wb. (029), Genk Wb. (071), Gennep Wb. (045), Gronsveld Wb. 2 (027), Hasselt Wb. (092), Heerlen Wb. 1 (009), Heerlen Wb. 2 (090), Kerkrade Wb. 2 (066), Limburgs Id. (056), Maastricht Wb. (053), Meerlo-Wanssum Wb. (085), Meeswijk Wl. (130), Meeuwen Wl. (038), Meijel Wb. (088), Niel-bij-St.Truiden Wl. (205), Roermond Wb. (047), Sint-Truiden Wb. (071), Sittard Wb. (061), Stokkem Wb. (031),

Tungelroy Wb. (006), Uikhoven Wl. (023), Venlo Wb. (107, 108), Venray Wb. (112), Weertlands Wb. 1 (A3, 004), Zonhoven Wb. (066);
Cuypers, J. (1890a), Daelen, J.v. (1933-41), Mertens, A.M. (1885a).

Benaming voor de vrouw in de periode van de ondertrouw tot en met de huwelijksdag.

bruid: alg. in het gehele WLD-gebied.

belle-bruid: Montzen.

bruidje (ook *bruideke*): Roermond, Valkenburg, Bree, Gerdingen, Venlo en Meijel.

meidje (*meidske*): Linkhout en Tongeren.

meisje (*meiske*): Lommel.

wicht: Houthalen.

BRUIDEGOM

Kaart 90, pag. 220

DC 05 (1937) (045), N 96D (1989) (786), SGV (1914) (005), ZND 01 (1922) (a-m);
Gennep Wb. (045), Gronsveld Wb. 2 (027), Heerlen Wb. 1 (010), Kerkrade Wb. 2 (067), Maastricht Wb. (053, 055), Meerlo-Wanssum Wb. (085), Roermond Wb. (047), Sittard Wb. (060), Tongeren Wb. (087), Tungelroy Wb. (006), Venray Wb. (112), Weertlands Wb. 1 (A3, 003);
Cuypers, J. (1890a), Daelen, J.v. (1933-41), Mertens, A.M. (1885a).

Benaming voor de man in de periode van de ondertrouw tot en met de huwelijksdag.

bruidegom (ook *bruidgom*, *bruie-gom*): alg. Oost.Zuidlb., Oostlb., Centr.Maaslds. en Kleverlds., freq. Centr.Lb. m.u.v. Bilzerlds., verspr. Ripuar., Dommellids., Demerkemp., Lonerlds. en Zuidgeld.Lb.; ook in Montzen, Eupen, Bilzen,

Eigenbilzen, Martenslinde, Beverlo, Paal, Beringen, Nieuwerkerken, Sint-Truiden, Mielenboven-Aalst, Loksbergen en Lommel.

bruigom (ook *bruim*): alg.

Kleverlds., freq. Noord.Oostlb., verspr. Horns, Maaskemp. en Dommellids.; ook in Nederweert, Ospel, Sint-Truiden, Lommel en Lottum.

bräutigam (du.): Kerkrade Wb. 2 en in Eys, Lontzen en Welkenraedt.

bruideman: Brunssum.

bruidsman: Stramproy, Montfort en Borgloon.

trouwer: Eksel en Montzen.

getrouwde: Tongeren.

jong: Molenbeersel, Eigenbilzen, Vliermaalroot, Tongeren, Houthalen, Zonhoven, Sint-Lambrechts-Herk, Mettekoven en Linkhout.

jongen: Lommel.

man: zeldz. Zuid.Oostlb.; ook in Nieuwenhagen, Vijlen, Kessel, Thorn, Lanaken, Itteren, Rosmeer, Wellen, Herk-de-Stad, Jeuk en Oirlo.

mens: Molenbeersel, Elsloo en Itteren.

GETUIGE

N 115 (2003) (022), N 87 (1981) (018), N 96D (1989) (791), ZND m (Dupont);
Genk Wb. (072), Gennep Wb. (173), Maastricht Wb. (116), Meerlo-Wanssum Wb. (122), Tungelroy Wb. (006).

De persoon die als vertegenwoordiger van de bruid of de bruidegom aanwezig is bij de huwelijksvoltrekking en die als functie heeft te kunnen bevestigen dat het burgerlijk huwelijk daadwerkelijk heeft plaatsgevonden.

Het eerste lid van het trefwoord **bruidsgetuige** heeft volgens respon-

denten uit onder meer Merselo, Heel, Stevensweert, Born, Hasselt, Eisdén, Doenrade, Berg-enTerblijt etc. de betekenis van ‘bruidspaar’.

getuige (ook *getuig*): freq.

Kleverlds., verspr. Oost.Zuidlb., Oostlb., het centrum van Centr.Lb. en Dommellds.; ook in Montzen, Ospel, Weert, Maastricht, Eigenbilzen, Hoeselt, Tongeren, Hout-halen, Heers, Sint-Truiden, Jeuk, Lommel en Venlo.

bruidsgetuige: Klimmen.

trouwgetuige: Valkenburg en Gulpen.

tuige (*tsuug*, *tuig*): Bocholtz, Wau-bach, Nieuwenhagen, Montfort, Melick, Vloderp, Koningsbosch en Lutterade.

trouwtuige (*trouwtsuug*): Eys.

Bij de volgende opgaven gaat het om een mannelijke getuige:

bruidsjong: Hoensbroek, Genk, Diepenbeek, Jeuk en Loksbergen.

bruidsknecht (ook *bruidsknech*): verspr. Zuid.Oostlb.; ook in Halder, Grevenbicht/Papenhoven, Bunde en Maasbree.

bronker: Kerkrade Wb. 2.

speelknecht: Gennep Wb.

Bij de volgende opgaven gaat het om een vrouwelijke getuige:

bruidsmagd (ook *bruidsmag*):

Haler, Grevenbicht/Papenhoven en Bunde.

bruidsmeid: verspr. Zuid.Oostlb.

bronkerse: Kerkrade Wb. 2.

speelmeid: Gennep Wb.

Bij de volgende opgave gaat het om een ‘getuige van de bruid’:

bruidsgespeel: Bree.

GETUIGE ZIJN

Kaart 91, pag. 220

N 115 (2003) (022), N 87 (1981) (018);

Kerkrade Wb. 2 (066), Kortesssem Wb. (140), Tungelroy Wb. (006).

Aanwezig zijn bij de huwelijksvoltrekking om te kunnen bevestigen dat het burgerlijk huwelijk heeft plaatsgevonden. Zie ook het lemma GETUIGE.

De opgave **bronken** heeft in het zuid-oosten van Nederlands Limburg doorgaans de meer specifieke betekenis ‘getuige zijn in een kerkelijk huwelijk’.

getuigen: freq. Oostlb., verspr. Oost.

Zuidlb., Horns, Centr.Maaslds. en Kleverlds.; ook in Opglabbeek, As, Maastricht, Eigenbilzen, Vlijtingen, Hoeselt, Lauw, Achel, Kaulille, Eksel, Zonhoven, Alken, Hoepertingen, Jeuk, Vorsen, Kerkhoven, Tessenderlo en Venlo.

tuigen: verspr. Zuid.Oostlb.; ook in Heerlen, Kapel-in-’t-Zand, Vloderp, Meeuwen en Eksel.

getuige zijn (ook *getuig zijn*):

verspr. Oostlb., Horns, Maas-kemp., Trichterlds. en Kleverlds.; ook in Weert, Maaseik, Urmond, Stein, Eigenbilzen, Hoeselt, Tongeren, Eksel, Zolder, Zonhoven, Kortesssem, Wellen, Gors-Opleeuw, Leopoldsburch en Blerick.

tuige zijn: Zolder en Kapel-in-’t-Zand.

zeugen (du.) (*tsugen*): Vaals.

bronken: freq. Oost.Zuidlb., verspr. Zuid.Oostlb.; ook in Kerkrade Wb. 2 en in Melick, Tungelroy en Maastricht.

Bij de volgende opgaven is een mannelijk persoon getuige:

bruidsjong zijn: Loksbergen.

bruidsjongen zijn: Alken.
bruidsknecht zijn: Neeroeteren.

Bij de volgende opgave is een vrouwelijk persoon getuige:
bruidsmagd zijn: Neeroeteren.

BRUIDSJONKER

DC 05 (1937) (045), N 96D (1989) (790),
ZND 01 (1922) (a-m);
Echt Wb. (034), Eupen Wb. (028), Gennep
Wb. (045), Sittard Wb. (061), Valkenburg
Wb. (037), Venlo Wb. (107), Zonhoven Wb.
(066);
Janssen, A. (1949) (091).

Mannelijke, volwassen persoon die het bruidspaar begeleidt en de bruiloft helpt regelen; indien het een kleine jongen is heeft hij doorgaans alleen maar een begeleidende, ‘versierende’ rol.

bruidsjonker: verspr. Zuid.Oostlb. en Kleverlds.; ook in Nieuwenhagen, Gulpen, Baarlo, Kessel, Montfort, Tungalroy, Ophoven, Maastricht, Eigenbilzen, Tongeren, Sint-Huibrechts-Lille en Venlo.

bruidjonkertje (*bruidjonkerke*):
Reuver.

bruidsjong (ook *bruidsjonk*): verspr. Oostlb.; ook in Voerendaal, Nieuwenhagen, Waubach, Thorn, Bocholt, Eisden, Mechelen-aan-de-Maas, Neerrepn, Houthalen, Zonhoven, Sint-Truiden en Loksbergen.

bruidsjongen: Achel.

bruidsjongetje (*bruidsjongske*):
verspr. Centr.Maaslds.; ook in Heel, Melick, Neerbeek, Weert, Ell, Haler, Siebengewald en Maasbree.

jongetje (*jongske*): Tongeren.

bruidsknecht (ook *bruidsknech*,
bruidskneet): verspr. Zuid.Oostlb.;

ook in Epen, Sint-Martens-Voeren, Sint-Pieters-Voeren, Montzen, Baarlo, Geistingen, Echt/Gebroek en Venlo.

bruidsmannetje (*bruidsmenneke*):
Heers.

mannetje (*menneke*): Jeuk.

bronker: Eys en Bocholtz.

bronkknecht (*bronkkneet*): Eupen.

BRUIDSMEISJE

Kaart 92, pag. 221

N 96D (1989) (789);
Echt Wb. (034), Eupen Wb. (028), Genk Wb.
(072), Gennep Wb. (045, 046), Sittard Wb.
(061), Valkenburg Wb. (037), Venlo Wb.
(107), Venray Wb. (112), Weertlands Wb. 1
(A3, 004);
Janssen, A. (1949) (091).

Het meisje dat de bruid terzijde staat en evenals de BRUIDSJONKER vaak een ‘versierende’ rol heeft.

bruidsmeisje (ook *bruidsmeiske*):
Hoensbroek, As, Stokkem, Eisden, Mechelen-aan-de-Maas, Loksbergen en Meijel.

bruidsmeidje (ook *bruidsmheidsje*,
bruidsmheidske): freq. Oostlb.,
verspr. Oost.Zuidlb., Horns en Kleverlds.; ook in Bocholtz, Echt/Gebroek, Grevenbicht/Papenhoven, Maastricht, Eigenbilzen, Heers, Sint-Truiden, Jeuk en Venlo.

bruidsmeid: Epen, Sint-Martens-Voeren, Sint-Pieters-Voeren, Montzen, Sittard, Valkenburg en 's-Gravenvoeren.

bruidsmagdjje (*bruidsmegdeke*,
bruidsmegje, *bruidsmegtje*): freq. Kleverlds., verspr. Dommelds.; ook in Weert, Tungalroy, Geistingen, Bocholt en Bree.

bruidsmagd (*bruidsmag*): Venlo, Baarlo en Echt/Gebroek.

bruidsdeerntje (*bruidsdenneke*):

Siebungewald.

bruidswicht: Houthalen en Genk.

bruidje: Weertlands Wb. 1 en
Gennep Wb. en in Tongeren en
Lommel.

bronkmeid: Eupen.

EREBOOG VOOR HET BRUIDSPAAR

N 96D (1989) (800).

Boog vervaardigd van bloemen,
groen enz. die ter ere van het bruids-
paar opgericht wordt over het pad of
de weg die zij moeten lopen.

ereboog: verspr. Oost.Zuidlb. en
Oostlb.; ook in Haler, Ophoven,
Thorn, Bocholt, Bree, Echt/
Gebroek, Maastricht, Eigenbilzen,
Oirlo, Tienray en Meijel.

bruidsboog: Hoensbroek.

triomfboog: Montzen.

boog: Reuver, Melick, Schimmert,
Terlinden, Loksbergen en Meijel.

arc (fr.): Ell, Ophoven en Montfort.

erepoort: Weert.

poort: Jeuk.

krans: Siebungewald.

kroon: Meijel.

versiering: Tegelen.

BRUIDSSTOET

N 96D (1989) (793).

Het bruidspaar met hun gevolg van
genodigden op weg naar de trouw-
zaal in het gemeentehuis.

bruidsstoet: verspr. Oostlb., Horns
en Kleverlds.; ook in Bocholt,
Bree, Echt/Gebroek, Stokkem,
Maastricht, Eigenbilzen, Hoeselt,
Sint-Huibrechts-Lille, Houthalen,
Heers, Sint-Truiden en Jeuk.

bruiloftsstoet: Achel.

trouwstoet: Eksel en Voerendaal.

stoet: Meijel en Schimmert.

bruids-zug: verspr. Oost.Zuidlb.

bruidsoptocht: Stokkem en Greven-
bicht/Papenhoven.

bruidstoer: Maastricht.

bruidsprocessie: Baarlo, Hoens-
broek en Gulpen.

suite (fr.): Lommel, Neerpelt en
Tongeren.

trouw-cortège: Montzen.

BRUILOFT

Kaart 93, *pag.* 221

N 87 (1981) (017), N 96D (1989) (799, 800),
SGV (1914) (005, 015), ZND 01 (1922) (a-m);
Beverlo Wb. (050, 109), Echt Wb. (034),
Eupen Wb. (205), Gronsveld Wb. 2 (027),
Hasselt Wb. (092, 469), Heerlen Wb. 1 (009,
026), Heerlen Wb. 2 (090), Kerkrade Wb. 2
(102), Kortesse Wb. (055), Lommel Wl.
(048, 353), Maastricht Wb. (055), Meerlo-
Wanssum Wb. (085), Meeswijk Wl. (131),
Meeuwen Wl. (038), Roermond Wb. (047,
295), Sint-Truiden Wb. (071, 227), Sittard
Wb. (061), Stokkem Wb. (031), Tegelen Wb.
(079), Tangelroy Wb. (006), Uikhoven Wl.
(024), Venlo Wb. (107), Venray Wb. (112,
573), Weertlands Wb. 1 (A3, 003), Zonhoven
Wb. (066);
Daelen, J.v. (1933-41).

Het feest dat ter gelegenheid van het
huwelijk wordt gegeven.

bruiloft (ook *bruilof*): alg. in het
gehele Limburgse gebied m.u.v.
het uiterste zuidoosten, Brab.Lb.
en Lommels; ook in Simpelveld,
Teuven, Oostham, Linkhout,
Loksbergen en Lommel.

bruiloftsfeest (*bruilofsfees*, *bruilofs-
feest*): Venray Wb. en in Baarlo en
Thorn.

bruidsfest (ook *bruidsfees*): Nuth/
Aalbeek en Lanaken.

trouwfeest (ook *trouwfees*): Venray Wb. en in Hoensbroek, Valkenburg, Bocholt, Bree, Eisdén, Tongeren, Hechtel, Kuringen, Hasselt, Heers, Sint-Truiden, Lommel en Meijel.

feest (*fees*): Maastricht.

hoogtijd: verspr. Ripuar. en Oostlb.-Rip. overgg.

trouwpartij: verspr. Kleverlds.; ook in Roermond.

trouw, de -: Sint-Huibrechts-Lille, Sint-Truiden en Eupen.

vermählung (du.): Welkenraedt.

HUWELIJKSGESCHENK

Eupen Wb. (029), Gronsveld Wb. 2 (072), Hasselt Wb. (092), Maastricht Wb. (169), Meeswijk Wl. (130), Meeuwen Wl. (038), Niel-bij-St.Truiden Wl. (206), Sint-Truiden Wb. (071, 227), Sittard Wb. (061), Tungalroy Wb. (006), Valkenburg Wb. (038), Venray Wb. (112), Zonhoven Wb. (066); Janssen, A. (1949) (091).

Geschenk dat men aan het bruidspaar ter gelegenheid van hun huwelijk schenkt.

Vroeger werd het geschenk -vaak in de vorm van een gebruiksvoorwerp voor het toekomstige huis en huishouden- in de periode tussen de ondertrouw en het huwelijk gegeven maar tegenwoordig wordt het vaak op de dag waarop het huwelijk plaatsvindt overhandigd.

bruidsstuk: verspr. Zuid.Oostlb.; ook in Eupen, Tungalroy, Meeuwen, Meeswijk, Zonhoven, Hasselt, Sint-Truiden en Niel-bij-St.-Truiden.

huisraadstuk (*huiserdstuk*): Sint-Martens-Voeren en Sint-Pieters-Voeren.

trouwcadeau: Sint-Truiden.

bruidscadeau: Maastricht.

bruidstoebaar: Venray Wb.

ECHTGENOOT

Kaart 94, pag. 222

DC 05 (1937) (002b), N 102 (1998) (011), N 87 (1981) (019), SGV (1914) (012 add.); Beverlo Wb. (068), Echt Wb. (081), Gennepe Wb. (095, 122), Gronsveld Wb. 2 (044), Haspengouws Id. (143), Hasselt Wb. (289, 296, 469), Heerlen Wb. 2 (103, 114), Kerkrade Wb. 2 (108), Kortesssem Wb. (289, 310), Lommel Wl. (369), Maastricht Wb. (085, 249, 250), Meerlo-Wanssum Wb. (198), Meeswijk Wl. (400, 410), Meeuwen Wl. (146, 222), Meijel Wb. (090), Sint-Truiden Wb. (166), Stokkem Wb. (074), Tungalroy Wb. (001), Uikhoven Wl. (075, 177), Venlo Wb. (116, 194), Venray Wb. (024, 345), Weertlands Wb. 1 (A3, 002, A3, 009), Zonhoven Wb. (130, 285, 489).

Mannelijk persoon met wie een vrouw gehuwd is.

man (ook *manne*): alg. Oost.Zuidlb. en Zuid.Oostlb., freq. Noord.Oostlb., Centr.Maaslds., Trichterlds. en Zuidgeld.Lb., verspr. Kleverlds.; ook in Simpelveld, Kerkrade, Vaals, Weert, Tungalroy, Hunsel, Haler, Meeuwen, As, Eigenbilzen, Vlijtingen, Hoeselt, Tongeren, Lauw, Neerpelt, Zonhoven, Hasselt, Hoepertingen, Kortesssem, Wellen, Sint-Truiden, Jeuk, Leopoldsburg en Loksbergen.

manlief: Maastricht.

mens (ook *minges*, *mings*): alg. Oostlb. en Kleverlds., freq. Horns en Centr.Maaslds., verspr. Oost.Zuidlb., Maaskemp., Dommellids. en Zuidgeld.Lb.; ook in Haspengouws Id. en Weertlands Wb. 1 en in Maastricht, Bunde, Itteren, Stal, Hasselt, Beverlo en Kortesssem.

mansmens: Zonhoven en Hasselt.

baas: verspr. Noord.Oostlb. en Kleverlds.; ook in Weertlands Wb. 1 en in Oirsbeek, Amstenrade,

Gronsveld, Tungelroy, As, Echt/
Gebroek, Zonhoven en Grubben-
vorst.

kerel (ook *keel*, *kel*): freq.

Kleverlds., verspr. Zuid.Oostlb.;
ook in Nieuwenhagen, Baarlo,
Sint-Odiliënberg, Uikhoven,
Lottum en Blerick.

manskerel (*manskeel*): Schinnen.

vent: Meerssen, Meeuwen, Echt/
Gebroek, Uikhoven, Maastricht,
Vlijtingen, Neerpelt, Beverlo,
Kerkhoven, Loksbergen, Lommel
en Venlo.

echtgenoot: Venray Wb. en in
Kerkrade en Leveroy.

ehemann (du.): Kerkrade Wb. 2.

halve trouwboek (ook *alve trouw-
boek*, *have trouwboek*): Bree,
Hoeselt, Tongeren, Zonhoven,
Hasselt, Hoepertingen en Jeuk.

eega: Eys.

gade (*gaai*): Zonhoven.

jong: Schimmert en Kerkrade.

knul: Venlo.

meester: Gronsveld.

heer: Tegelen.

hospes: Meeuwen.

patroon: As.

mijne, de - (ook *minge*): Venlo en
Kerkrade.

die van mich: Eksel.

ECHTGENOTE

Kaart 95, pag. 222

DC 05 (1937) (003b), N 102 (1998) (012),
N 87 (1981) (020), ZND 11 (1925) (A2),
ZND m (Daenen, Leemans, Saenen, Swarts,
Sybers);
Beverlo Wb. (068), Bree Wb. (492), Gennep
Wb. (087, 201), Gronsveld Wb. 2 (044),
Hasselt Wb. (511, 525), Heerlen Wb. 2 (103,
114), Kortessem Wb. (576, 578, 593),
Lommel Wl. (401), Maastricht Wb. (085, 486,
503), Meeswijk Wl. (729), Meeuwen Wl.
(233), Meijel Wb. (088, 092), Sint-Truiden
Wb. (115, 227, 231), Sittard Wb. (476),

Tungelroy Wb. (001), Venlo Wb. (116, 194,
281), Venray Wb. (345, 406, 647), Weertlands
Wb. 1 (A3, 009), Zonhoven Wb. (1340, 489,
541, 561).

Vrouwelijk persoon met wie een man
gehuwd is.

De benaming **wijf** drukt meestal
geringschatting uit. Het trefwoord
gieze is uit het Bargoens en heeft de
betekenis van 'meisje, vrouw': cf.
Tongeren Wb., p. 188. s.v. *gieze*.

vrouw (ook *vrouwe*): alg. Oostlb.,
het middendeel van Centr.Lb. en
Kleverlds., freq. Oost.Zuidlb.,
verspr. Trichterlds., Tongerlds.,
Westlb. m.u.v. Beringerlds. en
Zuidgeld.Lb.; ook in Kerkrade,
Vaals, Montzen, Welkenraedt,
Ospel, Weert, Eigenbilzen,
Martenslinde, Vlijtingen, Sint-
Truiden, Aalst-bij-St.-Truiden,
Jeuk, Leopoldsborg, Loksbergen
en Lommel.

vrouwte (*vrouwke*): Venray Wb. en
in Venlo.

ehefrau (du.): Kerkrade.

huisvrouw: Gennep Wb.

moeder de vrouw: Hamont.

mevrouw: Hamont.

vrouwmen (*vrammes*, *vrommes*,
vrouwmen): Helden/Everlo, Roer-
mond, Herten (bij Roermond),
Tungelroy, Rotem, Koersel, Stal,
Beverlo en Kortessem.

men: Venray Wb. en in Venlo.

wijf: verspr. Oostlb., Dommelds.,
Lonerlds., Zuidgeld.Lb. en
Kleverlds.; ook in Bocholtz,
Wijlre, Welkenraedt, Tungelroy,
Opplabbeek, As, Lanklaar, Stein,
Maastricht, Vlijtingen, Vliermaal,
Koninksem, Zonhoven, Hasselt,
Beverlo, Sint-Truiden, Kerkhoven,
Tessenderlo, Loksbergen en
Lommel.

wijffe (*wijfke*): Meijel en Brunssum.

halve trouwboek (ook *alve trouw-
boek*, *have trouwboek*): Bree,

Hoeselt, Tongeren, Zonhoven,
Hoepertingen, Kortessem, Sint-
Truiden en Jeuk.

andere helft van mijn trouwboek
(*ander helft van mijnen trouw-
boek*): Eksel.

andere helft (*ander helft*): Neerpelt.
wederhelft (ook *widderhelft*):
Hamont, Weert en Hushoven.

die van mich: Blerick, Bocholt en
Eksel.

die van ons (*die van os*): Lommel,
Kerkhoven en Eksel.

mijne, de - (*mijn, de -*): Gennep en
Venlo.

eega: Hamont, Meeuwen en Nieu-
wenhagen.

gade (*gaai*): Zonhoven.

moeder: Tegelen en Neer.

moeder overste: Sint-Truiden.

moet: Middelaar.

baas: Afferden en Meijel.

bazin: Meeuwen en Koninksem.

madame (fr.): Hamont.

madam (*mam*): Nederweert.

meidje: Schimmert en Kerkrade.

grietje: Sevenum.

gieze (barg.): Sint-Truiden.

oud, het -: Bocholtz.

diertje (*dierke*): Venlo.

Waubach, Gulpen, Haler, Bocholt,
Maastricht, Tongeren, Eksel,
Houthalen, Jeuk, Lommel, Venlo,
Oirlo, Sevenum en Maasbree.

trouw, de -: alg. Kleverlds.; ook in
Gulpen, Epen, Tegelen, Sittard,
Hoensbroek, Haler, Geistingen,
Echt/Gebroek, Meeswijk en
Maastricht.

echtelijke staat: Roermond, Schim-
mert, Ophoven en Maastricht.

huwelijks staat (*huwelijks staat*):
Ell en Geleen.

huwelijks staat (ook *houwelijks
staat*): Maastricht.

ehestand (du.): Bocholtz, Nieuwen-
hagen, Waubach, Eys, Konings-
bosch, Nuth/Aalbeek en Eigen-
bilzen.

houwelijksleven: Maastricht.

houwelijk: Maastricht.

levensverbintenis (*levensverbintenis*):
Venray Wb.

levenszee (*levenszee*): Venray Wb.

huishouden hebben (*huishougen
hebben*): Weert.

lange rozenkrans, haar -: Klimmen.

ONGEHUWD SAMENLEVEN

DE ECHTELIJKE STAAT

N 96D (1989) (801);

Echt Wb. (121), Maastricht Wb. (152, 435),
Meerlo-Wanssum Wb. (294), Meeswijk Wl.
(661), Sittard Wb. (433), Tegelen Wb. (124),
Venray Wb. (314, 573).

Het gehuwd zijn.

getrouwd zijn, het -: verspr. Noord.
Oostlb.; ook in Nieuwenhagen,
Terlinden, Thorn, Bree, Stokkem,
Houthalen, Sint-Truiden en
Meijel.

getrouwd leven, het -: verspr.
Oostlb. en Centr.Maaslds.; ook in

N 115 (2003) (019), N 86 (1981) (024),

N 96D (1989) (693);

Diepenbeek Wb. (281), Haspengouws Id.
(085, 237), Kerkrade Wb. 2 (060), Maaseik
Wb. (010), Meeswijk Wl. (661), Niel-bij-
St.Truiden Wl. (008), Sint-Truiden Wb. (175),
Tegelen Wb. (089), Venray Wb. (209), Zon-
hoven Wb. (004, 214);

Het samenleven van een man en een
vrouw zonder gehuwd te zijn.

De in de trefwoorden voorkomende
bijwoorden **beteen** en **meteen** bete-
kenen 'bijeën'.

hokken: verspr. Oost.Zuidlb.,
Oostlb., Horns en Kleverlds.; ook
in Weert, Bocholt, Meeuwen, As,

Echt/Gebroek, Born, Geulle,
Wolder/Oud-Vroenhoven, Maas-
tricht, Caberg, Eigenbilzen, Achel,
Hoepertingen, Jeuk, Blerick en
Venlo.

bijeen hokken: Waubach, Noorbeek,
Terlinden, Thorn, Stein en
Kaulille.

beteen hokken: Gors-Opleeuw.

samenhokken: verspr. Zuid.Oostlb.;
ook in Gulpen, Neer, Ophoven,
Bree, Stokkem, Stein, Zolder,
Venlo en Tienray.

huizen: Hoeselt, Tongeren en
Vlijtingen.

bijeen huizen: As en Kanne.

beteen huizen: Gors-Opleeuw en
Tongeren.

meteen huizen: Eigenbilzen en
Tongeren.

samenhuizen: Heythuysen,
Nunhem, Maaseik en Urmond.

huizeren: Tegelen en Geleen.

meteen huizeren: Montfort.

samenhuizeren: Geleen en
Klimmen.

bijeen wonen: Opglabbeek, Eksel,
Zolder, Houthalen en Leopolds-
burg.

beteen wonen: Vorsen.

samenwonen: Geistingen, Bree,
Zutendaal, Rekem, Maastricht en
Alken.

bijeen zitten (ook *bedeen zitten*):
Kapel-in-'t-Zand, Bocholt, Bree,
Rekem, Eigenbilzen, Hoeselt,
Eksel, Houthalen, Zonhoven,
Heers, Sint-Truiden en Jeuk.

beteen zitten: Genk.

meteen zitten: Lauw.

bij mekaar zitten: Venray.

bijzitten: Loksbergen en Zonhoven.

bijeen liggen: verspr. Oost.Zuidlb.;
ook in Kerkrade Wb. 2 en in
Kapel-in-'t-Zand, Vludrop,
Valkenburg, Klimmen, Geistingen,
Thorn, Neeroeteren, Guttecoven
en Mechelen-aan-de-Maas.

ongetrouwd bijeen liggen: Mont-
zen.

samenliggen: Hoensbroek en
Gulpen.

ongetrouwd samenleven: Nuth/
Aalbeek.

buitenechtelijk samenleven: Roer-
mond.

samenleven: Baarlo, Brunssum,
Klimmen, Bree en Oirlo.

in concubinaat leven: Maastricht.

intiem leven: Hoensbroek.

hoddelen: Amby, Stein, Maastricht
en Diepenbeek.

bijeen hoddelen: Hoeselt.

samenhoddelen: Susteren.

samenhobbelen: Maaseik.

aanhouden (ook *aanhagen*, *aanhou-
wen*): Hoensbroek, Maaseik,
Stokkem, Eigenbilzen, Diepen-
beek, Eksel, Zolder, Zonhoven,
Wellen en Niel-bij-St.-Truiden.

ophouden (*ophouwen*): Maastricht.

zich ophouden (ook *zich ophou-
wen*): Echt/Gebroek, Lutterade en
Terlinden.

meteen ophouden (*meteen ophou-
wen*): Itteren.

samen houden (*samen houwen*):
Maastricht.

een vrouw op de pof hebben:
Meijel.

achter de haag trouwen: Haspen-
gouws Id.

bijeenkruipen: Klimmen en Ingber.

koddelen: Vaals.

koteren: Zonhoven.

nesten: Sint-Truiden.

aandoen: Eksel.

achter de heg getrouwd zijn:
Venray Wb.

over de bezemstok getrouwd zijn
(*over de bessemstok getrouwd
zijn*): Haspengouws Id.

over de stek getrouwd zijn: Mees-
wijk.

geplakt zijn: 's-Gravenvoeren.

De volgende opgave heeft geen
werkwoordsvorm:

concubinaat: Gulpen, Heel, Opho-
ven en Maastricht.

HET HUWELIJK ONTBIN- DEN

Beverlo Wb. (068, 229), Echt Wb. (105),
Genk Wb. (282), Gennep Wb. (029), Lommel
Wl. (277), Maastricht Wb. (366), Meeswijk
Wl. (550), Meeuwen Wl. (189), Niel-bij-
St.Truiden Wl. (274, 279), Venray Wb. (601),
Weertlands Wb. 1 (A3, 011), Zonhoven Wb.
(406).

Het huwelijk door middel van een
rechterlijk vonnis beëindigen.

scheiden (*scheien*): Weertlands
Wb. 1 en in Meeuwen, Genk,
Echt/ Gebroek, Meeswijk,
Maastricht, Zonhoven, Beverlo,
Niel-bij-St.-Truiden en Lommel.

divorceren: Niel-bij-St.-Truiden.

vaneengaan: Venray Wb.

afgaan: Gennep Wb.

4 Doop- en geboortefeest

4.1 Algemeen

In deze paragraaf zijn niet de begrippen opgenomen die met de kerkelijke rituelen rondom een doopsel te maken hebben: deze zijn te vinden in aflevering WLD III, 3.3, ‘Kerk en geloof’.

DOPELING

Kaart 96, pag. 223

N 96D (1989) (728, 729 add.);
Gennep Wb. (050), Maastricht Wb. (072,
075), Meerlo-Wanssum Wb. (101), Meeuwen
Wl. (052), Sittard Wb. (080), Venray Wb.
(144), Weertlands Wb. 1 (A3, 008).

Kind dat gedoopt wordt.

dopeling (ook *dopelink*): alg. in het zuidelijk deel van het Kleverlds., verspr. Oostlb. en Horns; ook in Waubach, Gulpen, Epen, Bocholt, Bree, Opoeteren, Echt/Gebroek, Mechelen-aan-de-Maas, Maas-tricht, Eigenbilzen, Hoeselt, Achel, Heers, Sint-Truiden, Jeuk en Venlo.

dopelingetje (*dopelinkske*): Eksel.

doopkind (ook *doopkeind*, *doop-kink*): verspr. Oost.Zuidlb. en Oostlb.; ook in Gennep Wb. en in Bocholtz, Ophoven, Meeuwen, Eisdén, Maastricht, Eigenbilzen, Tongeren, Sint-Huibrechts-Lille, Houthalen, Zonhoven, Jeuk, Lommel en Siebengewald.

doopkindje (ook *doopkinneke*): Nieuwenhagen, Melick, Schinnen, Stokkem, Grevenbicht/Papenhoven en Neerpelt.

gedoopte: Hoensbroek.

kerstenkindje: Nederweert en Ospel.

kosterkindje: Weertlands Wb. 1.

kindje dat gedoopt wordt (*kinneke dat gedoopt werd*): Terlinden.

NOEMEN

DC 03 (1934) (041j), SGV (1914) (013);
Hasselt Wb. (318), Kortessém Wb. (335),
Maastricht Wb. (141), Meeswijk Wl. (445),
Tungelroy Wb. (003).

Een kind een naam geven, met een bepaalde naam aanduiden (overg.).

noemen: alg. Oost.Zuidlb. en Oostlb., freq. Kleverlds., verspr. in het oostelijk deel van het Centr.Lb. en Zuidgeld.Lb.; ook in Kerkrade, Spekholzerheide, Bleijerheide, Hasselt en Kortessém.

nennen (**du.**): Vaals.

zeggen (ook *zekken*): verspr. Oostlb. en Kleverlds.; ook in Rimburch, Wijlre, Stein, Maastricht, Lottum en Grubbenvorst.

heten (ook *heesjen*, *heisjen*): Jabeek, Schinveld, Valkenburg, Maas-tricht, Borgharen en Leunen.

HETEN

Kaart 97, pag. 223

DC 37 (1964) (023), SGV (1914) (013),
Willems (1885), ZND 01 (1922) (444a), ZND
25 (1937) (050);
Hasselt Wb. (181), Kortessem Wb. (174),
Meijel Wb. (082), Tungalroy Wb. (002),
Weertlands Wb. 1 (A3, 007);
Coenen, M. (1977), Grootaers, L. (1910-11),
Lenaerts, J. (1899).

Met een bepaalde naam aangeduid
worden (onoverg.).

De overzichtskaart is met name ver-
vaardigd om de begrenzing van het
gebied waar de lexicale varianten
heesjen en *heisjen* voorkomen aan te
geven.

heten (ook *eisjen*, *eten*, *heesjen*,
heisjen): alg. in het gehele WLD-
gebied.

PEETOOM

Kaart 98, pag. 224

DC 05 (1937) (049, 051), N 96D (1989)
(734a, 734b), SGV (1914) (028), ZND 05
(1924) (043a), ZND 11 (1925) (A1 add.),
ZND 48 (1954) (027b), ZND B1 (1940sq)
(123), ZND m (Raymaeckers);
Beverlo Wb. (162, 201), Bree Wb. (340, 341),
Echt Wb. (091), Eupen Wb. (052, 090, 136,
139), Gennep Wb. (138), Gronsveld Wb. 2
(127), Haspengouws Id. (173), Hasselt Wb.
(347), Heerlen Wb. 2 (187), Kerkrade Wb. 2
(198, 200), Kortessem Wb. (392), Lommel
Wl. (231), Maastricht Wb. (282, 317),
Meerlo-Wanssum Wb. (220), Meeswijk
Wl. (481), Meijel Wb. (107), Niel-bij-
St.Truiden Wl. (169), Roermond Wb. (220),
Sint-Truiden Wb. (190), Sittard Wb. (303),
Stokkem Wb. (085), Tongeren Wb. (442),
Tungalroy Wb. (008), Venlo Wb. (209),
Weertlands Wb. 1 (A3, 010, A3, 011), Zon-
hoven Wb. (351);

Daelen, J.v. (1933-41), Janssen, A. (1949)
(093), Urlings, R. (zj.hs).

Mannelijk persoon die een kind ten
doop houdt.

Zie de benaming **paat** in Weijnen
Etym. Wb., p. 145 met vermelding
'doopvader, doopmoeder'.

peter (ook *pjeter*): alg. Oostlb. en
Kleverlds., freq. Horns en Centr.
Maaslds., verspr. Oostlb-Rip.over-
gg., Maaskemp., Trichterlds.,
Bilzerlds., Demerkemp. en Zuid-
geld.Lb.; ook in Haspengouws Id.
en in Nederweert, Ospel, Weert,
Koninksem, Mal, Hamont, Sint-
Huibrechts-Lille, Paal, Beringen,
Gelinden, Heers, Wellen, Sint-
Truiden, Buvingen, Niel-bij-St.-
Truiden, Oostham, Tessengerlo,
Meldert en Lommel.

namenspeter (*namespeter*): Schaes-
berg.

peteren (ook *pjeteren*): alg. Maas-
kemp., Dommelds., freq. Zuid.
Oostlb. en Centr.Maaslds., verspr.
Horns, het zuidelijk deel van het
Centr.Lb., Demerkemp., Lonerlds.,
Truierlds. en Getelds.; ook in
Weertlands Wb. 1 en in Heerlen,
Welten, Wijlre, Paal, Beringen,
Tessengerlo, Lommel en Meerlo.

nonkpeteren: Maastricht.

peet: Gennep Wb. en in Baarlo,
Hoensbroek, Valkenburg, Bree,
Opglabbeek, Maastricht, Hamont,
Heusden, Stevoort, Godschei,
Sint-Lambrechts-Herk, Heers,
Kortessem en Loksbergen.

peetoom (ook *peetome*, *peetuum*):
freq. Kleverlds.; ook in Weert-
lands Wb. 1 en in Kessel, Roer-
mond, Koningsbosch, Tungalroy,
Thorn, Velden, Blerick en Venlo.

peteroom (ook *peterome*, *peteruum*):
freq. Noord.Oostlb., verspr.
Trichterlds. en Kleverlds.; ook in
Nieuwenhagen, Pey, Limbricht,
Schinveld, Weert, Hushoven,

Leveroy, Grathem, Stevensweert, Beverlo, Paal, Oostham, Tessen-derlo, Meldert, Grubbenvorst, Velden en Blerick.

peterenoom (*peterenome*): Zelem.

peeroom (*peerome*): Tessengerlo.

paat: verspr. Oost.Zuidlb.; ook Kerkrade Wb. 2 en in Bocholtz, Vaals, Montzen, Eupen, Schinnen, Hoensbroek, Valkenburg, Maas-tricht, Zonhoven en Jeuk.

patenonk: verspr. Oost.Zuidlb.; ook in Kerkrade Wb. 2 en in Simpel-veld, Bocholtz, Montzen en Hoensbroek.

paternonk: Sint-Truiden en Heerlen.

peetnonk: Nuth/Aalbeek en Maas-tricht.

petenonk: verspr. Oost.Zuidlb.; ook in Oirsbeek, Valkenburg en Maas-tricht.

peternonk: freq. Zuid.Oostlb., verspr. Oost.Zuidlb., Centr. Maaslds. en Demerkemp.; ook in Nieuwenhagen, Hunsel en Grathem.

petersnonk: Einighausen.

peterman: Makset.

pee: Bree Wb.

compère (fr.) (*compeer*): Eupen.

nonkpater: Rekem.

gevaderse: Eupen.

PLAATSVERVANGENDE PEETOOM

DC 05 (1937) (049, 051), ZND 37 (1941) (024a).

De persoon die als vervanger optreedt bij de doopplechtigheid wanneer de aangezochte peetoom door omstandigheden daar niet bij aanwezig kan zijn.

geleende peteren (ook *geleende pje-teren*): freq. Maaskemp., verspr. Dommellds. en Demerkemp.; ook in Molenbeersel, Rotem, Eisden,

Mechelen-aan-de-Maas, Lanaken, Eigenbilzen, Grote-Spouwen, Beverst, Tongeren, Rijkhoven, Broekom, Kerkhoven en Lommel.

geleende peter (ook *geleende pje-ter*): Moelingen, Bocholt, Maas-eik, Leut, Vucht, Vlijtingen, Val-Meer, Peer, Beverlo, Sint-Truiden, Borlo en Blerick.

geleende peteroom (*geleende peter-uum*): Stokkem.

geleende peet: Schülen.

leenpeter (ook *leenpjeter*): Maaseik, Opgrimbie, Rekem, Lanaken en Zussen.

leenpeteren: Bilzen en Maastricht.

gelapte peter (*gelabde peter*): Herk-de-Stad.

lappeter: Herk-de-Stad.

lappeet: Diepenbeek.

plakpeteren: Tongeren, Gutshoven, Wellen en Horpmaal.

plak: Millen.

hulppeter: Hasselt en Neerharen.

helppeteren: Neerglabbeek.

noodpeteren: Beverlo.

noodpeter: Hasselt.

gehuurde peet: Neerpelt.

peteren: verspr. Lonerlds.; ook in Lanaken, Herstappe, Kaulille en Hechtel.

peter: Mheer, Maaseik, Overpelt, Houthalen, Wellen, Jesseren en Melveren.

peet: Overpelt.

PEETTANTE

Kaart 99, pag. 224

DC 05 (1937) (050, 051, 052), N 96D (1989) (734a, 734b, 738b), SGV (1914) (024), ZND 05 (1924) (043b), ZND 11 (1925) (A1), ZND 48 (1954) (027a), ZND B1 (1940sq) (124); Beverlo Wb. (161), Bree Wb. (334, 340), Diepenbeek Wb. (279), Echt Wb. (091), Eupen Wb. (072, 090), Genk Wb. (253), Gennep Wb. (138), Gronsveld Wb. 2 (107, 127), Hamont Wb. (085), Haspengouws Id.

(167), Hasselt Wb. (297), Heerlen Wb. 1 (022), Heerlen Wb. 2 (154, 187), Kerkrade Wb. 2 (198), Kortesse Wb. (499), Lommel Wl. (228), Maaseik Wb. (037), Maastricht Wb. (258, 307, 421), Meerlo-Wanssum Wb. (125, 195), Meeswijk Wl. (469), Meeuwen Wl. (170), Meijel Wb. (106), Roermond Wb. (084), Sint-Truiden Wb. (195), Stokkem Wb. (084), Tegelen Wb. (084), Tongeren Wb. (457), Tungalroy Wb. (008), Uikhoven Wl. (123), Venlo Wb. (130, 187), Venray Wb. (164, 339), Weertlands Wb. 1 (A3, 011), Zonhoven Wb. (294, 342); Goossens, H. (zj.hs.), Heyden, L.v.d. (1927), Janssen, A. (1949) (093), Kats, J. (1939), Mertens, A.M. (1885a), Oudemans, W. (1918), Urlings, R. (zj.hs.), Verheggen, P. (zj.hs.).

Vrouwelijk persoon die een kind ten doop houdt.
Vergelijk voor de opgave **geul** Weijnen Etym. Wb., p. 58, waar bij s.v. *gèul*, *goën*, *joër* wordt verklaard dat deze benamingen een verholten samenstelling zijn uit “godmoeder”. Zie ook de Duitse benaming ‘Goden’ (ook ‘Godel’) en de diverse lexicaal varianten in RhWb (II), kol. 1311 s.v. *Gote* (‘Patin’). Zie voor de opgaven **vroedvrouw**, **wijsvrouw**, **wijzevrouw**, **goeivrouw** en **hebamme** ook de lemmata VROEDVROUW en BAKER: de zegslieden melden dat deze vrouwen niet alleen bij de bevalling assisteren, maar ook wel het kind ten doop houden.

meter: alg. Kleverlds., verspr. Noord.Oostlb. en Horns; ook in Heerlen, Waubach, Rimburch, Montzen, Pey, Lutterade, Valkenburg, Weert, Echt/Gebroek, Lanaken, Maastricht, Eijsden, Zichen-Zussen-Bolder, Stokrooie, Zonhoven, Paal, Beringen, Heers, Sint-Truiden, Jeuk, Tessenderlo, Velden, Blerick en Venlo.
meet: Hamont, Molenbeersel en Maastricht.

peet: freq. Maaskemp. en Dommelds., verspr. Noord.Oostlb., Horns, Demerkemp. en Getelds.; ook in Weertlands Wb. 1 en in Eys, Riksing, Beverlo, Paal, Beringen en Lommel.

peetje (*peetsje*, *peke*, *peteke*): Bree Wb. en in Zelem.

peettant: verspr. Oostlb. en Kleverlds.; ook in Heerlen, Leveroy, Maastricht, Velden en Venlo.

peettante: freq. Kleverlds.; ook in Koningsbosch, Weert, Tungalroy, Blerick en Venlo.

petetant: verspr. Oost.Zuidlb., Zuid.Oostlb. en Horns; ook in Baarlo, Haalen, Weert, Hushoven, Maastricht en Blerick.

petetante: Well en Heerlen.

petertant: Beegden, Heel, Montfort, Pey, Koningsbosch, Hunsel, Stevensweert en Echt/Gebroek.

petertante: Heel.

petemeun: Helden/Everlo.

petemeuntje (*petemeunke*): Tessenderlo.

pekemeuntje (*pekemeunke*): Tessenderlo.

peemeun: Oostham en Tessenderlo.

meun: Grathem.

peetmeu: Sevenum.

petemeui: Well.

peemeui: Tessenderlo.

meui: Siebengewald.

petemoei: Tessenderlo.

petemoeitje (*petemoeike*): Meldert.

peter: America en Schinnen.

peteren: Zonhoven.

pete: Hamont en Thorn.

petie: Neerpelt.

pee: Linkhout.

geul: alg. Kleverlds., freq. Zuidgeld.Lb., verspr. Noord.Oostlb.; ook in Grathem.

geultant: Sevenum, Velden en Buggenum.

geuletant: verspr. Noord.Oostlb. en Zuidgeld.Lb.; ook in Maasbree.

geulemui: Heijen en Siebengewald.

goden (du.) (*goo, gooi, goor, joo, joon, joor, joos, joowe*): verspr. Oost.Zuidlb.; ook in Kerkrade Wb. 2 en in Bocholtz, Vaals en Montzen.

goden-tje (*geuke, gooke, jeuke*): Nieuwenhagen, Waubach, Montzen, Welkenraedt en Eupen.

goden-tant (*joo-tant*): Bocholtz.

goden-tjetant (*geuketant*): Nieuwenhagen.

goden-tjemeun (*geukemeun, jeukemeun*): Nieuwenhagen en Kerkrade.

goden-tjemoei (*jokemoei*): Jabeek.

paat: alg. Zuid.Oostlb. en Centr. Maaslds., verspr. Oost.Zuidlb., Horns, zuidelijk deel van Centr.Lb., Demerkemp., Lonerlds. en Truierlds.; ook in Haspengouws Id. en Kerkrade Wb. 2 en in Sint-Martens-Voeren, Sint-Pieters-Voeren, Genk en Oud-Waterschei.

dooppaat: Haspengouws Id.

namenspaat (*namespaat*): Schaesberg.

paatje: Elsloo.

paattant: Hoensbroek en Ubachsberg.

pate: Sint-Lambrechts-Herk en Maastricht.

patetant: verspr. Oost.Zuidlb.; ook in Kerkrade, Jabeek, Schinnen en Puth.

patemam: Sint-Truiden.

patemeu: Kanne.

patin (du.): Montzen.

compère-se (*compeerse*): Eupen.

vroedvrouw: Tongeren, Koersel, Hechtel, Paal en Sint-Truiden.

wijsvrouw (ook *wijsvrouw*): verspr. Demerkemp.; ook in Bree, Maaseik, Dilsen, Beringen, Kerniel en Meldert.

wijzevrouw (ook *wijzevrouw*): Gelinden, Heers, Sint-Truiden, Montenaken en Boekhout.

goeivrouw: Hamont.

oude vrouw (*aa vrouw*): Eisden.

hebamme (du.) (*hevam*): Kerkrade.

PLAATSVERVANGENDE PEETTANTE

DC 05 (1937) (050, 052), ZND 37 (1941) (024b).

De persoon die als vervanger optreedt bij de doopplechtigheid wanneer de aangezochte peettante door omstandigheden daar niet bij aanwezig kan zijn.

Zie voor het trefwoord **momber** het lemma VOOGD.

geleende paat: verspr. Maaskemp., Centr.Maaslds., Bilzerlds. en Demerkemp.; ook in Moelingen, Lanaken, Beverst, Tongeren, Rijkhoven, Kaulille, Broekom, Sint-Truiden en Borlo.

geleende peet: freq. in het noordelijk deel van het Maaskemp.; ook in Molenbeersel, Achel, Hamont, Peer, Zolder, Hechtel, Helchteren, Kerkhoven en Lommel.

geleende meter: Beverlo, Maaseik en Leut.

geleende geul: Blerick.

leenpaat: Maaseik, Rekem, Lanaken, Maastricht en Zussen.

leenmeter: Opgrimbie.

lappaat: Herk-de-Stad en Diepenbeek.

gelapte paat (*gelabde paat*): Herk-de-Stad.

plakpaat: Gutshoven, Wellen en Tongeren.

plak: Millen.

helppeet: Neerglabbeek.

hulppaat: Neerharen.

hulpmeter: Hasselt.

noodmeter: Hasselt.

noodpeet: Beverlo.

pijnpaat: Bilzen.

gehuurde paat: Neerpelt.

remplaçant: Horpmaal.

paat: verspr. Lonerlds.; ook in Mheer, Maaseik, Lanaken, Herstappe, Houthalen en Melveren.

pete: Kaulille en Hechtel.
nomber (*mommer*): Overpelt.

PETEKIND

Kaart 100, *pag.* 225

N 96D (1989) (738, 738a, 738b), ZND 11 (1925) (004);
Eupen Wb. (072), Gennep Wb. (138), Hasselt Wb. (347), Heerlen Wb. 2 (188), Kerkrade Wb. 2 (200), Maastricht Wb. (317), Meijel Wb. (107), Roermond Wb. (220), Sint-Truiden Wb. (190), Sittard Wb. (303), Venlo Wb. (209);
Daelen, J.v. (1933-41).

Het kind waarvan men peetoom of peettante is.
Zie de lemmata PEETOOM en PEET-TANTE.

petekind (ook *petekeind*, *petekink*):
freq. Zuid.Oostlb. en Kleverlds.,
verspr. Oost.Zuidlb., Noord.
Oostlb., Horns, Centr.Maaslds. en
Dommelds.; ook in Weert,
Bocholt, Bree, As, Maastricht,
Eigenbilzen, Vlijtingen, Hoeselt,
Vliermaal, Tongeren, Houthalen,
Zonhoven, Hasselt, Sint-Lam-
brechts-Herk, Heers, Vechmaal,
Sint-Truiden, Loksbergen,
Lommel en Venlo.

petekindje: Meijel.

peterkind (ook *peterkink*): Montfort
en Welkenraedt.

peetkind: Baarlo.

patekind (ook *patekink*): verspr.
Oost.Zuidlb.; ook in Kerkrade
Wb. 2 en in Bocholtz, Montzen,
Welkenraedt, Lutterade, Hoens-
broek en Terlinden.

doopkind (ook *doopkeind*): Lank-
laar, Mechelen-aan-de-Maas,
Rekem, Riksingen, Hamont en
Tessenderlo.

peet: As, Jeuk en Hoensbroek.

peetje (*peteke*): Heusden.

peter: Gelinden.
goden-tje (*jeuke*): Eupen.

Met de volgende opgaven wordt een
vrouwelijk petekind aangeduid:

peetdochter: verspr. Noord.Oostlb.;
ook in Nieuwenhagen, Lutterade,
Valkenburg, Klimmen, Thorn,
Eisden, Maastricht en Eigenbilzen.

petedochter: Gulpen.

paat: Eigenbilzen, Wellen, Sint-Trui-
den, Aalst-bij-St.-Truiden en Jeuk.

patedochter: Waubach.

peetdeerntje (*peetdurske*): Meijel.

peetmeidje: Baarlo.

Met de volgende opgaven wordt een
mannelijk petekind aangeduid:

peetzoon: verspr. Oostlb.; ook in
Nieuwenhagen, Thorn, Eisden,
Maastricht, Eigenbilzen en Meijel.

patezoon: Waubach.

peteren: Eigenbilzen, Tongeren,
Heusden, Wellen, Sint-Truiden,
Aalst-bij-St.-Truiden en Jeuk.

peetjong: Baarlo.

petejong: Gulpen.

DOOPSUIKER

Bree Wb. (124, 236), Hasselt Wb. (245), Sint-
Truiden Wb. (127), Tongeren Wb. (516),
Zonhoven Wb. (216).

Suikerboontjes die bij de doop van
een kind worden aangeboden aan de
bezoekers.

De kern van de suikerboon bestaat
uit een amandel en de buitenkant
wordt gevormd door een blauwe,
rose of witte suikerlaag.

doopsuiker (*doopsokker*): Bree Wb.
suikerkeurtjes (*suikerkerekes*):
Hasselt.

suikerklits (*sokkerklits*): Tongeren.

klitsje (*klitske*): Bree Wb.

kakboon: Sint-Truiden.

kinderkak (*kinnerkak*): Zonhoven.

BESCHUIT MET MUISJES

N 16 (1962) (084);

Maaseik Wb. (013), Meijel Wb. (078, 088).

Beschuit belegd met gesuikerde anijszaadjes die ter gelegenheid van de geboorte en doop van een pasgeborene wordt gepresenteerd.

Bij een meisje zijn de muisjes rose en wit gekleurd en bij een jongen blauw en wit.

beschuit met muisjes (*beschuit met muisjes*): verspr. Horns en Kleverlds.; ook in Heerlen, Nieuwenhagen, Tegelen, Neer, Belfeld, Susteren, Sittard, Nederweert, Bree, Holtum, Guttecoven, Urmond en Velden.

beschuit mee muisjes (*beschuit mee muisjes*): Meijel, Hamont en Neerpelt.

beschuit met muizen: Gennep.

beschuit met muizenkeutelen: Kerkrade, Mechelen, Limbricht, Puth en Oost-Maarland.

beschuit met muizenkeutels: Ottersum, Gennep en Bocholt.

beschuit met muizenkeuteltjes (*beschuit met muizenkeutelkes*): verspr. Oostlb.; ook in Tungalroy, Neeroeteren, Opglabbeek, Maaseik, Wanssum en Broekhuizen.

beschuit met muiskeuteltjes (*beschuit met muiskeutelkes*): Heerlen.

beschuit mee keuteltjes (*beschuit mee keutelkes*): Hamont.

beschuit met muizenkeurtjes (*beschuit met muizenkeurkes*): Maasniel.

beschuit met suikerkeurtjes (*beschuit met sokkerkeurkes*): Roermond, Weert, Leuken, Blerick, Boekend en Venlo.

beschuit met muizenstront: Berbroek.

muisjesbeschuit (*muisjesbeschuit*):

Mechelen.

granulé (fr.): Hasselt.

kinderkost (*kinjekost*): Grathem.

De volgende opgaven zijn meervoud:

beschuiten met muisjes (*beschuiten met muisjes*): Ubachsberg, Baarlo, Melick, Vlodrop, Sittard, Roosteren en Berg-aan-de-Maas.

beschuiten mee muisjes (*beschuiten mee muisjes*): Meijel.

beschuiten met muizenkeuteltjes (*beschuiten met muizenkeutelkes, meschuiten met muizenkeutelkes*): verspr. Noord.Oostlb. en Horns; ook in Valkenburg, Margraten, Maaseik, Rotem, Lanklaar, Smeermaas, Heugem, Bilzen en Helchteren.

beschuiten met muiskeuteltjes (*beschuiten met muiskeutelkes*): Heerlen.

beschuiten met muizenkeutelen: Sittard, Oirsbeek, Ulestraten, Grathem, Maaseik en Oost-Maarland.

beschuiten met chocoladen keuteltjes (*beschuiten met chocoladen keutelkes*): Tongeren.

beschuiten met keuteltjes (*beschuiten met keutelkes*): Kinrooi.

beschuiten met muizenkeurtjes (*beschuiten met muizenkeurkes*): Panningen.

beschuiten met suikerkeurtjes (*beschuiten met sokkerkeurkes*): Haelen, Roermond en Boukoul.

beschuiten met koekjes (*beschuiten met koeksjes*): Sint-Truiden.

beschuiten met kruimeltjes (*beschuiten met kruimelkes, meschuiten met kruimelkes*): Bilzen.

suikerbeschuiten (ook *sokkerbeschuiten*): Gronsveld en Oost-Maarland.

muisschuiten: Mechelen-aan-de-Maas.

beschuitenmuisjes (*beschuitenmuisjes*): Roermond.

4.2 Doopkleding

DOOPJURKJE

Kaart 101, pag. 225

N 25 (1964) (020a), N 96D (1989) (729);
Echt Wb. (039), Gennep Wb. (050, 052),
Heerlen Wb. 2 (099), Kerkrade Wb. 2 (75),
Maastricht Wb. (072), Meerlo-Wanssum Wb.
(093), Meijel Wb. (068), Venray Wb. (144).

Wit (lang) doopkleed.

doopkleed: verspr. Oost.Zuidlb.,
Oostlb., Horns, Centr.Maaslds.,
Demerkemp., Truierslds. en
Kleverlds.; ook in Chèvremont,
Bleijerheide, Bocholtz, Montzen,
Ospel, Weert, Bocholt, Opoeteren,
Opglabbeek, Maastricht, Caberg,
Eigenbilzen, Grote-Spouwen,
Hoeselt, Tongeren, Hamont,
Neerpelt, Beverlo, Paal, Beringen,
Heers, Leopoldsburg, Zelem,
Halen en Venlo.

doopkleedje (ook *doopkleke*): alg.
Oostlb. en Kleverlds., verspr.
Ripuar., Centr.Lb. m.u.v. Weertlds.
en Bilzerlds., Dommelllds., Demer-
kemp., Getelds. en Zuidgeld.Lb.;
ook in Mechelen, Weert, Eigen-
bilzen, Rosmeer, Beverlo, Berin-
gen, Opheers, Borgloon, Herk-de-
Stad, Sint-Truiden en Lommel.

doopskleed: Gennep Wb. en in
Gulpen, Nuth/Aalbeek, Schim-
mert, Klimmen en Wijk.

doopskleedje: Rotem, Kerensheide
en Jabeek.

doophemd (*doophemp, doophempt,*
doophumme): Reuver, Klimmen,
Mesch en Diepenbeek.

doophemdje (*doophemke, doophum-*
ke, doophummeke, doophumpke,
doopummeke): Waubach, Beek,
Sittard, Grathem, Lanklaar,
Rekem, Urmond, Tongeren,
Kaulille, Brustem en Sevenum.

doopmantel: verspr. Tongerlds.; ook
in Mechelen, Kermt en Opheers.

doopmanteltje (*doopmantelke*):
Teuven, Neerharen, Eigenbilzen
en Romershoven.

doopkieltje (*doopkielke*): Millen,
Val-Meer en Zichen-Zussen-Bolder.

doopjurk: Maasbracht.

dooppon: Roermond.

DOOPMUTSJE

N 25 (1964) (020b);
Meijel Wb. (068), Venray Wb. (144).

Wit (kanten) mutsje.

doopmutsje (ook *doopmutske*): freq.
Oostlb., verspr. Oost.Zuidlb.,
Centr.Lb. m.u.v. Weertlds. en
Maaskemp., Dommelllds., Demer-
kemp. en Kleverlds.; ook in Kerk-
rade, Bleijerheide, Teuven, Weert,
Bree, Neroeteren, Opglabbeek,
Opheers, Borgloon, Herk-de-Stad,
Sint-Truiden, Brustem, Kwaad-
mechelen, Zelem, Lommel,
Blerick, Hout-Blerick en Boekend.

doopmuts: Roermond, Limbricht,
Jabeek, Klimmen, Weert, Tungal-
roy, Grathem, Aldeneik, Rotem,
Caberg, Mesch, Hoeselt, Tonge-
ren, Lummen, Hasselt, Paal, Donk
(bij Herk-de-Stad), Velm, Borlo,
Leopoldsburg, Zelem en Halen.

mutsje (*mutske*): Venlo, Kerensheide
en Sittard.

doopkapje (*doopkapke*): Mechelen,
Mal, Linkhout en Halen.

kapje (*kapke*): Tessenderlo.

DOOPDEKENTJE

N 25 (1964) (020a, 020b, 020c);
Meijel Wb. (068), Venray Wb. (144).

Dekentje of doek waarmee de dopeling warm wordt toegedekt tijdens de gang naar de kerk.

Vgl. in WLD (III), afl. 2.1, p. 90 het trefwoord **sarge** en de diverse uitspraakvarianten in het lemma DEKEN. Zie ook de opmerking in de toelichting over de uitspraakvarianten van ‘deken’ (‘dekken’). Zie voor de trefwoorden **plag** en **slat** Weijnen Etym. Wb., resp. p. 150 en p. 182: beide benamingen komen voor in de betekenis van ‘hoofddoek’.

doopdeken (ook *doopdekken*):

verspr. Zuid.Oostlb.; ook in Wau-
bach, Teuven, Roermond, Maas-
tricht, Mesch, Tongeren, Mal,
Boekend, Oirlo, Horst en
Sevenum.

doopdekentje (ook *doopdekkentje*):

verspr. Centr.Maaslds.; ook in
Roermond, Valkenburg, Grathem,
Maastricht, Caberg, Wijk, Kaulille
en Blerick.

dekentje: Hamont.

doopdek: Swalmen.

doopdekje (ook *doopdekske*): verspr.

Zuid.Oostlb.; ook in Bleijerheide,
Baarlo, Herten (bij Roermond),
Tungelroy, Ell, Stevensweert,
Bree, Neeroeteren, Genk, Kaulille,
Beverlo en Meijel.

dekje (*dekske*): Ophoven en
Aldeneik.

doopdeksel: Mechelen.

doopdoek: verspr. Oostlb. en

Kleverlds.; ook in Bocholtz,
Heerlerheide, Heerlen, Mechelen,
Weert, Tungelroy, Ittervoort,
Maasbracht, Maastricht, Oost-
Maarland, Riksingen, Beverlo,
Hout-Blerick en Boekend.

doopdoekje (*doopdoekske*): Neer-
itter.

doopkleed: Waubach, Tegelen,
Posterholt, Tungelroy, Urmond,
Oost-Maarland en Venray.

doopkleedje: Beek, Mheer, Weert en
Venlo.

doopmantel: Eigenbilzen, Rosmeer,
Kermt, Hasselt en Velm.

doopmanteltje (ook *doopmantelke*):
Kwaadmechelen en Halen.

doopplag (ook *doopplak*): Opglab-
beek, Maaseik, Val-Meer, Zichen-
Zussen-Bolder, Hoeselt, Riksingen
en Millen.

doopplagje (*doopplakske*): Meche-
len-aan-de-Maas.

witte plag (*witte plak*): Bree.

plag (*plak*): Jabeek.

doopsarge (*doopsade, doopsadie,*
doopsare): Diepenbeek, Hasselt,
Opheers en Borlo.

doopsarge-tje (*doopsadeke, doop-*
saringske, doopsazeke): Lummen,
Borgloon, Sint-Truiden en
Leopoldsburg.

sarge-tje (*sadeke*): Opheers en
Romershoven.

doopsjaal: Roermond, Maastricht,
Neerpelt, Hasselt, Donk (bij Herk-
de-Stad), Sint-Truiden, Zelem en
Halen.

sjaal: Rotem en Herk-de-Stad.

sjaaltje (*sjaalke*): Rotem.

doopneusdoek (*doopnuzzik, doop-*
nuzzing): Achel, Boekt/Heikant,
Hechtel en Beringen.

wollen neusdoek: Tongeren.

neusdoek (ook *nuzzik, nuzzing*):
Wijk, Eksel, Zolder, Lummen,
Beringen, Borgloon, Zelem en
Lommel.

doopslat: Kermt.

doopslatje: Spalbeek.

slat: Wintershoven.

kerstendoek (*kersdoek*): Vliermaal.

DOOPSPREI

N 25 (1964) (020c), N 96D (1989) (730).

Sierdek met kant dat over het doop-
dekentje dat de dopeling toedekt,
wordt uitgespreid.

Zie ook het lemma DOOPDEKENTJE.

doopsprei: freq. Zuid.Oostlb.,
verspr. Oost.Zuidlb., Noord.
Oostlb., Centr.Maaslds. en
Kleverlds.; ook in Bocholtz,
Montzen, Ophoven, Geistingen,
Thorn, Bocholt, Maastricht,
Borgharen, Neerharen, Eigen-
bilzen, Sint-Huibrechts-Lille,
Eksel, Houthalen, Sint-Truiden,
Jeuk, Loksbergen, Lommel en
Venlo.

doopspreitje (*doopspreike*): Sittard,
Oirsbeek, Urmond en Eijsden.

sprei: Reuver.

spreitje (*spreike*): Tessenderlo.

doopdoek: verspr. Noord.Oostlb.;
ook in Weert, Tungalroy, Ell,
Tongeren, Oirlo en Maasbree.

doopneusdoek (*doopnuzzik*): Achel.

doopkleedje: Melick.

doopsluier: Ell.

voile-tje (*voileke*): Neerpelt.

5 Overlijden en begraven

5.1 Afleggen en opbaren

DODE

Kaart 102, *pag.* 226

N 115 (2003) (043, 044), N 87 (1981) (022), N 96D (1989) (818), ZND 32 (1939) (057); Beverlo Wb. (149), Echt Wb. (040, 076), Eupen Wb. (106), Genk Wb. (081), Gennep Wb. (113), Hasselt Wb. (111, 274), Kerkrade Wb. 2 (162), Kortesse Wb. (067, 280), Limburgs Id. (154), Lommel Wl. (064, 179), Maastricht Wb. (069, 235), Meerlo-Wanssum Wb. (092, 186), Meeswijk Wl. (383), Meeuwen Wl. (050, 141), Meijel Wb. (088, 090), Niel-bij-St.-Truiden Wl. (277, 661), Roermond Wb. (063, 164), Sittard Wb. (075, 219), Stokkem Wb. (035), Tungalroy Wb. (010, 011), Uikhoven Wl. (100), Venlo Wb. (183), Venray Wb. (132, 324, 407), Weertlands Wb. 1 (A3, 004, A3, 009), Zonhoven Wb. (092, 273); Daelen, J.v. (1933-41).

Overleden persoon.

dode (ook *dooie*): freq. Kleverlds., verspr. Maaskemp.; ook in Weertlands Wb. 1 en in Heerlen, Nieuwenhagen, Eys, Baarlo, Reuver, Roermond, Sittard, Sweikhuizen, Tungalroy, Thorn, Maaseik, Echt/Gebroek, Stokkem, Maastricht, Eigenbilzen, Hoeselt, Tongeren, Eksel, Zolder, Zonhoven, Hasselt, Kortesse, Gors-Opleeuw, Niel-bij-St.-Truiden, Tessenderlo, Lommel en Venlo.

lijk: alg. Oostlb., Centr.Maaslds. en Kleverlds., freq. in het noordelijk deel van het Ripuar. en Oost. Zuidlb., verspr. Horns, Maaskemp., Trichterlds., Tongerlds., Dommellds., Demerkemp., Lonerlds. en Truierlds.; ook in Weertlands Wb. 1 en in Eupen, Eigenbilzen, Vlijtingen, Beverlo, Leopoldsburg, Kerkhoven, Loksbergen, Lommel, Blerick en Venlo.

lijk van een dode (*lijk van een dooie*): Venray.

overledene: Venray Wb.

AFLEGGEN VAN EEN DODE

Kaart 103, *pag.* 226

N 115 (2003) (045), N 87 (1981) (024, 025), ZND 32 (1939) (020); Beverlo Wb. (018, 149), Echt Wb. (106), Haspengouws Id. (133), Lommel Wl. (179), Meeswijk Wl. (022, 559), Sint-Truiden Wb. (043, 161), Sittard Wb. (004, 387), Tegelen Wb. (073), Tungalroy Wb. (010), Uikhoven Wl. (004, 146), Weertlands Wb. 1 (A3, 001).

De dode reinigen en het doodskleed aantrekken waarna men het lichaam opbaart.

Vroeger werd een schoof stro op een tafel gelegd, daaroverheen werd een laken gespreid en op deze wijze werd de dode dan opgebaard.

Tegenwoordig is die gewoonte bijna verdwenen, maar uitdrukkingen met 'schoof' en 'walm' worden voor de procedure van het afleggen en opbaren nog steeds gebruikt. Men kent nu ook nog de uitdrukking: 'van het bed op het stro komen' in de betekenis: 'van de wal in de sloot raken'. Zie het lemma LIJKSTRO.

afleggen: alg. Oostlb. en Weertlds., freq. Oost.Zuidlb., verspr. Horns, Centr.Maaslds., Trichterlds. en Kleverlds.; ook in Kerkrade, Vaals, Bocholt, Bree, Meeuwen, Eigenbilzen, Diepenbeek, Hoeselt, Hamont, Zolder, Zonhoven, Heers, Herk-de-Stad, Sint-Truiden, Jeuk, Leopoldsburg, Loksbergen, Blerick en Venlo.

boven de aarde leggen (*boven d'eerd leggen, boven d'eerde leggen*): Hamont en Neeroeteren.

op de schoof leggen (ook *oppe schoof leggen*): verspr. Zuid. Oostlb.; ook in Sint-Martens-Voeren, Neer, Rekem en Uikhoven.

op het schoof leggen (ook *oppet schoof leggen*): verspr. Centr. Maaslds.; ook in Sittard.

op schoof leggen: Tungalroy en Mheer.

schoven: Maaseik en Echt/Gebroek.

op de walm leggen (ook *op de waam leggen*): verspr. Bilzerlds.; ook in Genk, Vroenhoven, 's-Herenelderen, Genoelselderen, Sint-Lambrechts-Herk, Voort en Borgloon.

op een walm leggen (*op een waam leggen*): Mal.

op walm leggen (*op waam leggen*): Bilzen.

op de walm zetten: Jeuk.

lijken: verspr. Lonerlds.; ook in Haspengouws Id. en in Eupen, Ophoven, Bree, Lanaken, Vroenhoven, Mopertingen, Rosmeer, Neerpelt, Kaulille, Eksel, Koersel, Stokrooie, Hasselt, Heers,

Gingelom, Sint-Truiden, Jeuk, Leopoldsburg, Kwaadmechelen, Oostham, Tessenderlo, Linkhout, Loksbergen en Lommel.

bereiden (ook *bereien*): verspr. Maaskemp. en Lonerlds.; ook in Diepenbeek, Kaulille, Helchteren, Houthalen, Hasselt, Sint-Truiden en Jeuk.

opbaren: 's-Herenelderen.

opmaken: Hasselt.

klaarmaken: Achel.

afnemen: Eys.

afgaan: Tegelen.

aandoen: verspr. Lonerlds.; ook in Kuringen.

kleden: Peer.

leggen: Rotem.

reinigen: Meeuwen, Sint-Hui-brechts-Lille, Peer en Hechtel.

wassen: Achel, Hasselt, Sint-Truiden en Gennep.

afwassen: Kinrooi.

DOODSKLEED

Kaart 104, pag. 227

N 23 (1964) (I. a, I. b, I. c), VC 03 (1937)

(006), VC 30 (1964) (019e);

Echt Wb. (025), Kerkrade Wb. 2 (073),

Maastricht Wb. (071, 236), Meerlo-Wanssum

Wb. (091), Meeswijk Wl. (045), Meijel Wb.

(068), Sittard Wb. (076), Tungalroy Wb.

(010), Venray Wb. (127, 324).

De kleding die men een dode aantrekt. Volgens diverse zegslieden bestaat het traditionele doodskleed uit een lang wit hemd met lange mouwen dat samengebonden is in de hals en versierd is met zwarte strikjes of, in het geval van een jong persoon, ook wel met blauwe strikjes.

doodskleed: alg. Zuid.Oostlb. en Kleverlds., verspr. Oost.Zuidlb., Noord.Oostlb., Centr.Maaslds., Trichterlds. en Zuidgeld.Lb.; ook

in Bocholtz, Teuven, Ospel, Weert, Boshoven, Neeritter, Leveroy, Grathem, Rosmeer, Zichen-Zussen-Bolder, Tongeren, Eksel, Boekt/Heikant, Lummen, Hasselt, Beringen, Tessenderlo, Zelem, Halen en Lommel.

dodenkleed (ook *dooienkleed*): Panningen en Rothem.

lijkkleed: Waubach, Munstergeleen, Tongeren, Hasselt, Beringen en Lommel.

baarkleed: Echt/Gebroek, Meeswijk en Maastricht.

rouwkleed: Borgloon.

walmkleed (*waamkleed*): Millen.

aflegkleed: Klimmen.

kleed: Herk-de-Stad en Sint-Truiden.

lang kleed: Mechelen.

lang linnen kleed: Bree.

lang wit kleed: Susteren, Munstergeleen, Rotem en Bergen.

lang zwart kleed: Rosmeer.

linnen kleed: Guttecoven.

papieren kleed: Tungalroy en Guttecoven.

wit kleed: Middelaar en Eind.

wit geplooid kleed: Haelen.

zijden kleed: Tungalroy.

zwart kleed: Vliermaal.

doodskleder (*doodsklee, doodskleer, doodskleier*): verspr. Zuid.Oostlb. en Trichterlds.; ook in Bocholtz, Grathem, Bocholt, Maaseik, Holtum, Guttecoven, Zichen-Zussen-Bolder, Boekt/Heikant, Herk-de-Stad, Borlo, Linkhout, Blerick, Meijel en Sevenum.

papieren doodskleder (*papieren doodsklee*): Meijel.

doodskleders (*doodskleiers*): Bocholt.

lijkenkleder (*lijkenkleier*): Wijk.

lijkkleder (*lijkkleer, lijkkleier*): Ell, Boekt/Heikant, Beverlo en Linkhout.

rouwkleder (*rouwkleier*): Bemelen.

gewone kleder (*gewoon kleier*): Opglabbeek.

kleder (*klee, kleier*): Sint-Truiden en Mechelen-aan-de-Maas.

doodskleren: Baarlo en Donk (bij Herk-de-Stad).

lijkkleren: Halen.

zondagse kleren: Mechelen-aan-de-Maas, Rekem, Ketsingen en Lommel.

beste kleren: Kwaadmechelen en Mesch.

gewone kleren: Maaseik.

rouwkleding: Oirsbeek.

nachtkleding: Herk-de-Stad.

gewone kleding: Venlo.

doodshemd (ook *doodshem, doodshemme, doodshemp, dooshem, doosthem*): alg. Zuid.Oostlb. en Kleverlds., freq. Noord.Oostlb., verspr. Maaslands; ook in Eygelshoven, Bleijerheide, Vaals, Ransdaal, Heerlen, Gulpen, Ospel, Weert, Diepenbeek, Hoeselt, Wintershoven, Achel, Hamont, Boekt/Heikant, Paal, Kwaadmechelen, Lommel, Blerick, Hout-Blerick en Venlo.

linnen doodshemd: Roermond.

papieren doodshemd: Meijel.

wit doodshemd: Schinveld en Kerkrade.

dodenhemd (ook *dodenhemme*): Kerkrade Wb. 2 en in Klimmen en Gennep.

lijkhemd: Nuth/Aalbeek.

bruidshemd: Horst en Amstenrade.

lang wit hemd: Kwaadmechelen, Blerick en Eksel.

hemd met zwart kruis: Neerpelt.

hemd (ook *hemme*): Maaseik, Romershoven en Wijk.

doodsmantel (ook *doodsmankel*): alg. Zuidgeld.Lb., freq. Oostlb., verspr. Oost.Zuidlb., Horns, Centr. Maaslds. en Kleverlds.; ook in Bocholtz, Ospel, Weert, Opglabbeek, Maastricht, Itteren en Heugem.

witte doodsmantel: Lanklaar.

dodenmantel: verspr. Oost.Zuidlb. en Noord.Oostlb.; ook in Thorn en Stokkem.

lijkenmantel: Mechelen.

witte kapmantel: Neeritter.
mantel: Jabeek en Oirsbeek.
doodslaken: Leopoldsburg en Riksingen.
laken: Teuven, Maasniel, Bree, Mechelen-aan-de-Maas, Rekem, Riksingen, Millen en Eksel.
lijkwaad: Swalmen.
papieren gewaad: Valkenburg.
gewaad: Schimmert.
lijkdoek: Venray Wb. en in Borgloon.
lijkendoek: Valkenburg.
doodsdingen: Boekt/Heikant.
lijkdingen: Boekt/Heikant.
linnen stof: Hoeselt.
wit linnen: Tungelroy.
pyjama: Tegelen, Puth, Weert en Velm.
plastic zak (ook *plastikke zak*): Hoeselt, Riksingen en Tongeren.

De volgende trefwoorden hebben betrekking op de kleding van een mannelijke dode:

kostuum: Mechelen, Bocholt, Neeroeteren, Herk-de-Stad, Sint-Truiden en Tessenderlo.
beste kostuum: Bree en Borlo.
zondags kostuum: Borlo.
donker kostuum: Rotem.
zwart kostuum: Vliermaal en Tongeren.
rouwkostuum: Borgloon.
ceremoniekostuum: Rosmeer.
trouwpak: Bree.
bruidspak: Maastricht.
doodspak: Wijk.
pak: Boekt/Heikant.
beste pak: Mheer en Oost-Maarland.
zwart pak: Bree en Eijsden.
overhemd: Lummen en Sint-Truiden.
wit gesteven hemd met stropdas: Rosmeer.

De volgende trefwoorden hebben betrekking op de kleding van een vrouwelijke dode:

nachtkleed (ook *nachkleed*): Vliermaal, Tongeren, Eksel, Velm, Sint-Truiden en Borlo.
slaapkleed: Boekt/Heikant, Zelem en Lummen.
nachthemd (ook *nachhemme*): Posterholt, Ophoven, Rosmeer en Borlo.
pon: Bree.
zwarte jurk: Romershoven.
voile: Lanklaar.
jak: Susteren.

LIJKSTRO

VC 03 (1937) (005), VC 30 (1964) (018a), ZND m (Langohr); Kortessem Wb. (583), Limburgs Id. (154, 282), Meerlo-Wanssum Wb. (092, 186, 236), Sittard Wb. (387), Venray Wb. (132, 325, 546), Weertlands Wb. 1 (A3, 011, A3, 013).

Het fijne stro, gezuiverd van onkruid, dat werd gebruikt om de dode op te baren (zie het lemma AFLEGGEN VAN DE DODE). In Baarlo werd het daarna tijdens de begrafenis door buurvrouwen naar buiten gedragen en door buurmannen verbrand. Daar de wegen vroeger slecht waren werd het stro ook gebruikt om het schuiven van de kist op de kar tegen te gaan. Volgens het Venray Wb., pag. 132, werd bij kruispunten van wegen halt gehouden en, volgens oud heidens gebruik, een klein bosje stro verbrand. Dit was bedoeld om boze geesten op een dwaalspoor te brengen.

lijkstro: verspr. Kleverlds.; ook in Munstergeleen, Weert, Tungelroy, Grubbenvorst, Blerick en Hout-Blerick.
lijkstrooi: alg. Kleverlds.; ook in Beringen, Lottum en Arcen.
likenstrooi: Venray Wb.
schoof: alg. Zuid.Oostlb.; ook in Kerkrade, Bocholtz, Heerlen,

Welten, Wijlre, Montzen, Haelen, Maasbracht, Born, Berg-aan-de-Maas, Itteren en Venlo.

schoofstro: verspr. Oostlb.; ook in Mechelen, Weert, Roosteren, Geulle en America.

schoofstrooi: Pey.

reeuwstrooi: Meerlo-Wanssum Wb.

rekstrooi: Weertlands Wb. 1.

rouwstrooi: Wellerlooi.

strooi: Ospel en Weert.

strooibosje (*strooiboske*): Venray Wb.

stro: Amstenrade.

bedstro: Horst en Hout-Blerick.

dodenstro: Baarlo.

dodenwisjes (*dooienwiskes*): Thorn.

dodenbosje (*dooienboske*): Meerlo-Wanssum Wb. en Venray Wb.

bosjes: Tegelen.

wijpjes (*wijpkjes*): alg. Weertlds.; ook in Heel.

walm (ook *waam*): Kortesseem en Val-Meer.

OPGEBAARD ZIJN

N 115 (2003) (043), N 87 (1981) (024), N 96D (1989) (816);
Beverlo Wb. (032), Echt Wb. (106), Gennep Wb. (114), Gronsveld Wb. 2 (120), Kortesseem Wb. (583), Limburgs Id. (154, 282), Maaseik Wb. (048), Meeswijk Wl. (559), Sittard Wb. (033), Venray Wb. (106).

Zie de lemmata AFLEGGEN VAN EEN DODE en LIJKSTRO.

boven aarde liggen (*boven aard liggen, boven eerde liggen*): Halen en Sittard.

boven de aarde liggen (*boven d'eer liggen*): Beverlo.

over aarde liggen (*over eerd liggen*): Maaseik en Gronsveld.

boven aarde staan (*boven aard staan*): Venray Wb.

op het lijkstrooi liggen: Gennep Wb. en in Beringen.

op de walm liggen (ook *obbe walm liggen, op de waam liggen*): Jeuk, Kortesseem en Val-Meer.

op het schoof liggen (ook *oppet schoof liggen*): Echt/Gebroek en Meeswijk.

op schoof liggen: Maastricht en Gronsveld.

WACHTHOUDEN BIJ EEN DODE

Kaart 105, pag. 227

N 115 (2003) (044), N 87 (1981) (023), N 96D (1989) (821);
Limburgs Id. (154), Venray Wb. (324), Weertlands Wb. 1 (A3, 005).

Het waken bij de overledene waarbij de rozenkrans gebeden wordt.

Zie het lemma LIJKBIDDER.

waken: alg. Oostlb., freq. Oost. Zuidlb., verspr. Horns, Maas-kemp., Centr.Maaslds., Trichterlds., Dommellids. en Kleverlds.; ook in Kerkrade, Vaals, Weert, Eigenbilzen, Vlijtingen, Hoeselt, Tongeren, Lauw, Zolder, Houthalen, Zonhoven, Alken, Hoepertingen, Wellen, Jeuk, Vorsen, Leopoldsburg, Kerkhoven, Tessenderlo, Blerick en Venlo.

dodenwaak houden: Nieuwenhagen.

de waak houden (*de waak houwen*): Neeroeteren en Stein.

dodenwacht houden (*dooienwach houwen*): Maastricht.

wachthouden (*wachhouwen*): Maas-tricht.

lijkbidden (ook *lijkbeeën*): Venray Wb. en in Reuver, Lanklaar en Loksbergen.

doodbidden (*doodbeeën*): Weertlands Wb. 1.

bidden (*beeën*): Houthalen.

DODENWAKE

N 115 (2003) (044), N 87 (1981) (023),
N 96D (1989) (821).

Zie het lemma WACHTHOUDEN BIJ EEN
DODE.

dodenwake (ook *dooienwake*):

verspr. Noord.Oostlb.; ook in
Voerendaal, Schinnen, Klimmen,
Ophoven, Opglabbeek, Mechelen-
aan-de-Maas, Maastricht, Sint-
Huibrechts-Lille, Eksel, Oirlo en
Sevenum.

dodenswake (*dodeswake*): Vlodrop.

dodenwaak (ook *dooienwaak*):

Nieuwenhagen, Montzen, Hoens-
broek, Eigenbilzen en Sieben-
gewald.

doodswake: Reuver, Schinnen,
Schimmert, Terlinden, Heers en
Loksbergen.

doodswaak: Geistingen en Eisden.

wake: Tegelen, Weert, Ell, Bocholt,
Tongeren, Houthalen en Meijel.

waak: Stokkem.

dodenwacht (ook *dodenwach*, *dooi-
enwach*, *dooienwacht*): verspr.

Oostlb.; ook in Waubach, Eys,
Gulpen, Tungalroy, Ophoven,
Thorn, Echt/Gebroek, Maastricht
en Venlo.

doodswacht (*doodswach*): Klimmen.

doodwacht (*doowach*): Lutterade.

biddens (*beeëns*, *biddes*): Achel en
Eksel.

De dode in de doodskist leggen.

kisten: alg. Oostlb., verspr. Oost.

Zuidlb., Maaslands, Tongerlds.,
Dommellids., Lonerlds. en
Kleverlds.; ook in Weert, Wolder/
Oud-Vroenhoven, Maastricht,
Caberg, Eigenbilzen, Zolder,
Houthalen, Zonhoven, Jeuk,
Vorsen, Leopoldsbuurg, Kerkhoven,
Tessenderlo, Loksbergen, Blerick
en Venlo.

inkisten: Kerkrade, Vaals, Heerlen,
Heerlerbaan/Kaumer, Wijlre,
Amby, Guttecoven, Stein en
Kanne.

in de kist leggen (ook *in de kis leg-
gen*): Reppel, Maastricht, Vlijtin-
gen, Hoeselt, Tienray en Meijel.

in de kist steken: Rekem.

de kist toedoen: Neeroeteren.

zerken: verspr. Demerkemp.; ook in
As, Genk, Meeswijk, Beringen,
Zepperen, Wellen, Gors-Opleeuw,
Gorse, Mielen-boven-Aalst,
Niel-bij-St.-Truiden en Lommel.

inzerken: Voerendaal, Beek,
Klimmen, Ten-Esschen/Weusten-
rade, Maastricht en Itteren.

in de zerk leggen: Eys.

lichten: Eksel.

lijken: Zolder.

De volgende opgaven zijn passief:

gekist worden (*gekis werren*):

Schimmert.

gezerkt worden: Hoeselt.

IN DE DOODSKIST LEGGEN

Kaart 106, pag. 228

N 115 (2003) (045), N 87 (1981) (025), ZND
32 (1939) (020);
Genk Wb. (388), Hasselt Wb. (112), Maas-
tricht Wb. (186), Meeswijk Wl. (313, 770),
Meeuwen Wl. (121), Niel-bij-St.-Truiden Wl.
(533), Sittard Wb. (178), Zonhoven Wb. (578).

DOODSKIST

Kaart 107, pag. 228

DC 23 (1953) (014), N 87 (1981) (025 add.),
N 96D (1989) (827);
Beverlo Wb. (062, 149), Genk Wb. (388),
Gennep Wb. (051), Gronsveld Wb. 2 (036),
Hasselt Wb. (112, 222), Kerkrade Wb. 2
(073), Kortesse Wb. (065, 281, 603),
Lommel Wl. (147), Maastricht Wb. (071),

Meerlo-Wanssum Wb. (091), Meeswijk Wl. (313, 769), Meeuwen Wl. (052), Meijel Wb. (102), Niel-bij-St.Truiden Wl. (533, 572), Sint-Truiden Wb. (082, 248), Sittard Wb. (076, 503), Tungalroy Wb. (010), Venray Wb. (127), Zonhoven Wb. (093, 273, 577).

Kist waarin de dode begraven of gecremeerd wordt.

doodskist (ook *doodskis*): alg.

Kleverlds., freq. Oostlb. en Horns, verspr. Oost.Zuidlb., Maaskemp., Centr.Maaslds., Dommelds. en Zuidgeld.Lb.; ook in Kerkrade Wb. 2 en in Neerbeek, Ospel, Weert, Hushoven, Maastricht, Eigenbilzen, Hoeselt, Tongeren, Houthalen, Zonhoven, Hasselt, Beverlo, Heers, Kortessem, Sint-Truiden, Jeuk, Loksbergen en Lommel.

dodenkist (*dodenkis*): Kerkrade.

lijkkist (ook *lijkkis*): Waubach, Nuth/Aalbeek, Tungalroy, Opoeteren, Maastricht, Eigenbilzen, Sint-Huibrechts-Lille, Zonhoven en Kortessem.

lijkenkist (*lijkenkis*): Vlodrop en Gulpen.

kist (ook *kis*): verspr. Oost.Zuidlb., Noord.Oostlb. en Kleverlds.; ook in Einighausen, Nieuwstadt, Amstenrade, Weert, Stramproy, Thorn, Roosteren, Meeswijk, Maastricht, Tongeren, Hasselt, Niel-bij-St.-Truiden, Lommel, Arcen, Blerick en Hout-Blerick.

zerk: alg. Zuid.Oostlb., verspr. Ripuar. en Oost.Zuidlb.; ook in Montzen, Genk, Stokkem, Meeswijk, Stein, Maastricht, Zonhoven, Hasselt, Kortessem, Sint-Truiden en Niel-bij-St.-Truiden.

overjas: Klimmen.

houten overall: Nuth/Aalbeek.

DEKSEL VAN EEN DOODS-KIST

N 115 (2003) (046), N 87 (1981) (026).

deksel: verspr. Oost.Zuidlb., Oostlb., Maaslands, Lonerlds. en Kleverlds.; ook in Bree, As, Genk, Eigenbilzen, Hoeselt, Tongeren, Lauw, Zolder, Zonhoven, Jeuk, Vorsen, Leopoldsburg, Blerick en Venlo.

dekkel: Gennep en Vaals.

dek: Weert, Tungalroy, Bocholt, Kaulille, Eksel en Venray.

scheel: Bocholt, Meeuwen, Achel, Eksel, Houthalen, Kerkhoven en Tessenderlo.

roef: Kesseleik, Stein en Wolder/Oud-Vroenhoven.

LIJKBAAR

Beverlo Wb. (027), Echt Wb. (025), Kortessem Wb. (028, 281), Maastricht Wb. (017, 235), Meeuwen Wl. (019), Niel-bij-St.Truiden Wl. (182), Sint-Truiden Wb. (082), Uikhoven Wl. (008), Venlo Wb. (095), Venray Wb. (069, 324).

Draagbaar voor een doodskist. Ook wel een benaming voor een (rijdbare) verhoging waarop de doodskist wordt geplaatst.

lijkbaar: Venray Wb. en in Kortessem.

baar: verspr. Kleverlds.; ook in Meeuwen, Echt/Gebroek, Uikhoven, Maastricht, Niel-bij-St.-Truiden en Venlo.

lijkberrie: Beverlo en Maastricht.

berrie: Beverlo.

doodsbred: Sint-Truiden.

IEMANDS OVERLIJDEN AANZEGGEN

Kaart 108, pag. 229

N 87 (1981) (028, 029), N 96D (1989) (820), VC 03 (1937) (013 add.), ZND 32 (1939) (071);
Echt Wb. (084), Gennep Wb. (113), Hasselt Wb. (112), Limburgs Id. (044), Maastricht Wb. (003, 004), Meerlo-Wanssum Wb. (062, 186), Meeswijk Wl. (008), Meijel Wb. (091, 106), Sittard Wb. (012, 219, 462), Tegelen Wb. (111), Tangelroy Wb. (011), Uikhoven Wl. (100), Venlo Wb. (183), Zonhoven Wb. (092, 273).

Het min of meer plechtig, mondeling bekendmaken van iemands overlijden bij de buren, de vrienden en de familie aan huis. De aanzegging is tevens een uitnodiging om naar de begrafenis te komen. Eventueel wordt er verzocht om deel te nemen aan de dodenwake, om als drager te fungeren en/of de begrafenismaaltijd bij te wonen.

Het is een taak die vaak door de buren van de overledene wordt uitgevoerd. Zie ook het lemma LIJKBIDDER.

aanzeggen (ook *aazeggen*): verspr. Noord.Oostlb.; ook in Schinnen, Merkelbeek, Terlinden, Echt/Gebroek, Meeswijk, Urmond, Maastricht, Caberg, Venlo, Gennep en Maasbree.

de dood aanzeggen (ook *de dood aazeggen*): Meerlo-Wanssum Wb. en in Sittard en Maastricht.

iemand zijn dood aanzeggen (ook *iemand zijn dood aazeggen*): Zonhoven en Hasselt.

ter lijk aanzeggen: Kessel.

aan-sagen (*aazagen*): Posterholt en Nieuwenhagen.

ter lijk bidden (ook *ter lijk bee*, *ter lijk beeën*): verspr. Oostlb., Horns, Centr.Maaslds. en Kleverlds.; ook in Voerendaal, Schaesberg,

Diepenbeek, Houthalen, Zonhoven, Grubbenvorst en Velden.

ter lijke bidden (ook *ter lijke bee*, *ter lijke beeën*): verspr. Zuid. Oostlb.; ook in Gulpen, Mechelen-aan-de-Maas, Opgrimbie, Rekem, Bunde en Itteren.

te lijk bidden (ook *te lijk bee*, *te lijk beeën*): Brunssum, Klimmen, Kwaadmechelen, Tessenderlo, Lottum en Velden.

te lijke bidden (*te lijke beeën*): Lanaken.

lijkbidden (ook *lijkbeeën*): Gennep Wb. en in Beverlo, Paal, Beringen, Kwaadmechelen en Lommel.

bidden (ook *beeën*): verspr. Demer-kemp.; ook in Zichen-Zussen-Bolder, Riksingen, Beverlo, Kortessem, Wellen, Sint-Truiden, Lommel en Meerlo.

bidden gaan (*beeën gaan*): Hoensbroek.

gaan bidden: Leopoldsburg.

geburen bidden (*geburen beeën*): Linkhout.

in rouw bidden: Stein.

ter dood bidden (*ter dood bee*): Nuth/Aalbeek.

te groeve bidden (*te groeve beeën*): Waltwilder en Rijkhoven.

ter grave bidden (*ter grave beeën*): Mheer.

op de begrafenis bidden (*op de begrafenis beeën*): Bilzen.

rond bidden (*rond beeën*, *ronk beeën*): Tegelen en Maastricht.

doodbidden (*doodbeeën*): Nieuwstadt.

aanbidden (*aanbeeën*): Vlodrop.

ter lijke beden (*ter lijke benen*): Ubachsberg, Wijlre en Epen.

ter lijk beden (*ter lijk benen*): Hoensbroek en Heerlen.

te lijke beden (*te lijke benen*): Epen.

gebidden (*gebeeën*): Borgloon.

gebidden gaan (*gebeeën gaan*): Mal.

noden (*nojen, nowen*): verspr.

Maaskemp. en Lonerlds.; ook in Waubach, Eys, Gulpen, Susteren, Geleen, Weert, Tungalroy, Kaulille, Eksel, Hechtel, Stevoort, Borlo, Jeuk, Leopoldsburg, Blerick, Gennep en Venray.

op de begrafenis noden (*op de begrafenis nojen, oppe begrafenis nojen*): verspr. Maaskemp. en Kleverlds.; ook in Beesel, Melick, Lutterade, Eisdien, Sint-Truiden en Meldert.

op iemands begrafenis noden (*op iemes begrafenis nojen*): Rosmeer en Vroenhoven.

voor de begrafenis noden (*voor de begrafenis nojen*): Tienray, Eigenbilzen en Gulpen.

te lijk noden (*te lijk nojen*): Grevenbicht/Papenhoven.

te lijke noden (*te lijke nojen*): Jeuk.

ter lijk noden (ook *ter lijk nojen*): Heythuysen, Beesel, Vlodrop, Weert, Tungalroy, Ell, Haler en Echt/Gebroek.

ter lijke noden (*ter lijke nojen*): Sint-Martens-Voeren.

uitnoden (*uitnojen*): Reppel, Genk, Voort, Gutshoven en Sint-Truiden.

de buurt uitnoden (*de buurt uitnojen*): Hamont.

de nabuur uitnoden (*de naber uitnojen*): Schimmert.

nabuurs uitnoden (*nabers uitnojen*): Maastricht.

op de begrafenis uitnoden (ook *op de begrafenis uitnojen*): Neeroeteren en Val-Meer.

voor de begrafenis uitnoden (*voor de begrafenis uitnojen*): Heel.

uitnodigen: Eys, Baarlo, Reuver, Hoensbroek, Caberg, Neerpelt en Tessenderlo.

voor de begrafenis uitnodigen: Roermond, Posterholt, Valkenburg en Maastricht.

op de begrafenis uitnodigen: Oirlo.

ter begrafenis uitnodigen: Posterholt en Klimmen.

nodigen: Venlo.

op de begrafenis nodigen (*oppe begrafenis nodigen*): Moresnet.

ter lijk nodigen: Haler.

verzoeken: Oirsbeek, Amby, Gronsveld, Opoeteren, Guttecoven, Veldwezelt, Maastricht, Vroenhoven, Zichen-Zussen-Bolder, Achel, Peer, Hechtel, Helchteren, Leopoldsburg, Venray en Meijel.

op de begrafenis verzoeken (ook *oppe begrafenis verzoeken*): verspr. Dommelds.; ook in Gulpen, Sittard, Kelpen, Neeroeteren, Niel-bij-As, Maastricht, Hasselt en Meijel.

op iemands begrafenis verzoeken (ook *op iemes begrafenis verzoeken*): Opplabbeek en Hasselt.

in de rouw verzoeken: Kesseleik, Roermond, Schimmert, Wolder/Oud-Vroenhoven, Venlo en Gennep.

op de rouw verzoeken: Thorn.

rouw verzoeken: Maastricht.

ter lijk verzoeken: Venlo.

ter lijke verzoeken: Mheer.

de buurt verzoeken: Hamont.

de gebuur verzoeken: Hamont.

naburen verzoeken (*naberen verzoeken*): Lutterade.

nabuurs verzoeken (*nabers verzoeken*): Haalen.

de familie verzoeken: Kwaadmechelen.

roepen: Bocholtz, Noorbeek, Terlinden, Eigenbilzen, Riemst, Zichen-Zussen-Bolder en Genoelselderen.

laten roepen: Eigenbilzen en Mopertingen.

te lijk roepen: Posterholt en Nieuwenhagen.

te lijke roepen: Vlijtingen.

ter lijk roepen: Waubach, Eys, Posterholt en Thorn.

ter lijke roepen: Mheer.

rond roepen: Rijkhoven.

de dood bekend maken: Maastricht.

voor de begrafenis vragen: Gulpen.

inviteren: Sint-Truiden.

ter lijk gaan (ook *ter lijk ga*):

Meijel, Reuver en Zonhoven.

tijding doen (*teeng doen*): Sint-Truiden.

tijding laten (*teeng laten*): Loksbergen.

ontbieden: Loksbergen.

Bij de volgende trefwoorden gaat het om een uitnodiging voor een begrafenismaaltijd:

op de koffietafel verzoeken:

Oirsbeek.

op gen maal roepen (*oppe maal roepen*): Lontzen.

Bij de volgende trefwoorden gaan het om een schriftelijke aanzegging:

aanschrijven (*aaschrijven*):

Wijnandsrade.

doodsbrief schikken: Jeuk.

doodsbrief schrijven: Riemst.

LIJKBIDDER

VC 03 (1937) (013), VC 30 (1964) (032c, 060c), ZND 01 (1922) (a-m), ZND 30 (1939) (025);

Beverlo Wb. (149), Eupen Wb. (106), Hasselt Wb. (274), Kortesse Wb. (281), Limburgs Id. (154), Lommel Wl. (179), Maastricht Wb. (003, 004, 234), Sittard Wb. (219), Venlo Wb. (113, 183), Venray Wb. (053), Zonhoven Wb. (273).

De persoon die tot taak heeft iemands overlijden aan te zeggen, de wacht te houden bij de dode, als voorbidder te fungeren bij de dodenwake en tijdens de gang van de dode naar kerk en kerkhof en eventueel zelfs op te treden als grafdelver.

Vaak is een lijkbidder een naaste buur van de overledene. Volgens een zegsman uit Nieuwenhagen wordt het aanzeggen nu ook vaak door een vertegenwoordiger van een begrafenisfonds gedaan. Een respondent uit

Maastricht vermeldt dat vroeger een lijkbidder bij het aanzeggen een hoge hoed met rouwsluiers droeg.

lijkbidder (ook *lijkbeeër*): alg.

Demerkemp. en Beringerlds., freq. Zuidgeld.Lb., verspr. Oost.Zuidlb., Oostlb., Maaskemp., Centr. Maaslds., Tongerlds., Dommellds., Lonerlds. en Kleverlds.; ook in Kerkrade, Weert, Molenbeersel, Leveroy, Thorn, Lanaken, Vroenhoven, Bilzen, Riemst, Zichen-Zussen-Bolder, Sint-Truiden, Aalst-bij-St.-Truiden, Leopoldsburg, Kwaadmechelen, Tessenderlo en Lommel.

lijkenbidder (ook *lijkenbeeër*):

Bocholtz, Vaals, Wijre, Gulpen, Vijlen, Eupen, Roermond, Lanaken, Maastricht, Blerick, Venlo en Siebengewald.

ter-lijk-bidder (ook *ter-lijk-beeër*):

verspr. Horns; ook in Beesel, Buggenum, Heel, Dieteren, Nuth/Aalbeek, Roosteren, Bergaan-de-Maas en Urmond.

ter-lijke-bidder (*ter-lijke-beeër*):

Lanaken.

doodbidder (ook *doodbeeër*): Beesel,

Linne, Valkenburg, Weert, Opoeteren, Maastricht en Tongeren.

doodsbidder (ook *doodsbeeër*):

Velden en Blerick.

dodenbidder (ook *dodenbeeër*, *dooi-*

enbeeër): Rothem, Sint-Truiden, Blerick en Venlo.

groefbidder (*groefbeeër*): Martenslinde.

groevenbidder (*groevenbeeër*):

Rijkhoven.

opbidder (*opbeeër*): Lauw.

bidder (*beeër*): Mettekoven.

lijkbedener (*lijkbener*): Remersdaal.

lijkenbedener (*lijkenbener*):

Mechelen.

ter-lijk-bedener (*ter-lijk-bener*):

Hoensbroek.

dodenbedener (*dodenbener*):

Remersdaal.

aanzegger: verspr. Noord.Oostlb.;
ook in Eygelshoven, Gulpen,
Bingelrade, Ulestraten, Ospel,
Maastricht, Blerick en Meijel.

lijsaanzegger: Beringe.

doodaanzegger: Siebengewald en
Valkenburg.

doodsaanzegger: Valkenburg.

dodenaanzegger: Eys.

kerkengaaanzegger: Merselo, Venray
en Oostrum.

kerkenaaanzegger: Venray.

kerkenzegger: Venray.

kerkenzegster: Venray.

aanspreker: Venray Wb. en in
Roermond, Schinveld en Maas-
tricht.

lijsaanspreker: Leopoldsburg.

doodspreker: Valkenburg.

lijsnoder (*lijsnojer*): Ell.

begrafenisnoder (*begrafenisnojer*):
Helden/Everlo.

noder (*nojer*): Geysteren.

lijsprater: Nieuwerkerken.

lijskroeper: Waubach en Schaesberg.

roeper: Waubach.

doodbekendmaker: Maastricht.

lijsbekenner: Eys en Wittem/
Partei.

lijswachter: Stokrooie.

lijswaker: Opoeteren en Ulbeek.

dodenwaker (*dooienwaker*):
Hamont.

waker: Kaulille, Opitter en Rosmeer.

voorbiddet: Hoepertingen en Jeuk.

doodgraver: Schinnen.

dodengraver (ook *dooiengraver*):
Gennep, Hoensbroek en Amby.

grafmaker: Beringen.

ter-lijs-wener: Hunsel.

krijter: Maastricht.

kribbijter: Kuttehoven.

nabuur (*naber*): Velden en Oirs-
beek.

De volgende twee opgaven hebben
betrekking op de burens en zijn meer-
voud:

lijsnaburen (*lijsnaberen*): Venlo.

naaste burens: Afferden en Puth.

ROUWBRIEF

N 87 (1981) (028);

Beverlo Wb. (224), Genk Wb. (080), Gennep
Wb. (052), Hasselt Wb. (112), Lommel Wl.

(065), Maastricht Wb. (052, 071), Meeuwen

Wl. (052), Niel-bij-St.Truiden Wl. (286),

Sittard Wb. (074, 347), Tungelroy Wb. (010),

Venlo Wb. (113), Venray Wb. (127, 466),

Weertlands Wb. 1 (A3, 005, A3, 011), Zon-
hoven Wb. (093);

Daelen, J.v. (1933-41).

Brief van kennisgeving van iemands
overlijden.

De brief heeft meestal een zwarte of
grijze omranding. Zie ook het lemma

IEMANDS OVERLIJDEN AANZEGGEN.

doodsbrief: Weertlands Wb. 1 en

Venray Wb. en in Tungelroy,

Meeuwen, Genk, Maastricht,

Zonhoven, Hasselt, Beverlo, Niel-

bij-St.-Truiden, Lommel en Venlo.

dodenbrief (ook *dooienbrief*):

Gennep Wb. en in Sittard.

rouwbrief (ook *roubrief*):

Weertlands Wb. 1 en Venray Wb.

en in Sittard en Maastricht.

5.2 Begraven

Zie voor de kerkelijke rituelen rondom een begrafenis aflevering WLD III, 3.3: ‘Kerk en geloof’. Ook de begrippen LIJKENHUISJE, KERKHOF, GRAF, GRAFSTEEN, BEENDEREN OP HET KERKHOF en DOODSHOOFD komen in die aflevering aan de orde.

TER BEGRAFENIS GAAN

Kaart 109, pag. 229

N 87 (1981) (027, 029, 030), N 96D (1989) (820, 823), ZND 32 (1939) (057 add.); Maastricht Wb. (071, 235), Roermond Wb. (164), Sittard Wb. (219), Tungalroy Wb. (011), Uikhoven Wl. (100), Venlo Wb. (183, 257), Zonhoven Wb. (273).

De begrafenis bijwonen.
‘Met’ in de trefwoorden **met gaan begraven**, **met begraven gaan** en **met naar de kerk gaan** wordt in de dialecten van het zuidoosten van Nederlands-Limburg gebruikt in de betekenis ‘mee’.

naar de begrafenis gaan (ook *na de begrafenis gaan*): freq. Zuid. Oostlb., verspr. Oost.Zuidlb., Noord.Oostlb., Horns, Centr. Maaslds. en Kleverlds.; ook in Bocholt, Bree, Wolder/Oud-Vroenhoven, Maastricht, Eigenbilzen, Hoeselt, Tongeren, Neerpelt, Eksel, Houthalen, Sint-Truiden, Jeuk, Leopoldsbuurg, Lommel en Blerick.

naar de begräbnis gaan (*na de begräbnis gaan*): Waubach.

naar een begrafenis gaan (ook *na een begrafenis gaan*): Klimmen, Meeuwen, As, Maastricht en Heers.

ter begrafenis gaan: Eys, Schimmert, Bree, Jeuk en Maasbree.

met de begrafenis gaan: Gulpen.

met de begräbnis gaan: Waubach.

op de begrafenis gaan: Itteren.

de begrafenis bijwonen: Meerlo en Hoensbroek.

gaan begraven: Vaals, Nieuwenhagen, Epen, Baarlo, Posterholt, Doenrade, Amby en Echt/Gebroek.

iemand gaan begraven: Eksel en Maastricht.

met gaan begraven: Nieuwenhagen en Waubach.

met begraven gaan: Heerlen, Nieuwenhagen en Eys.

begraven gaan: Bocholtz, Voerendaal, Eys en Gulpen.

ter lijk gaan: verspr. Oostlb., Horns en Centr.Maaslds.; ook in Heerlen, Eupen, Weert, Zonhoven, Venlo en Sevenum.

ter lijke gaan: Merkelbeek, Gronsveld, Mheer, Uikhoven, Maastricht, Caberg en Itteren.

te lijk gaan: Nieuwenhagen, Sittard, Thorn en Venlo.

te lijke gaan: Maastricht en Vlijtingen.

met de lijk gaan: Roermond.

naar de dienst gaan (*na de diens gaan*, *na de dienst gaan*): Montzen, Hoensbroek, As en Hoeselt.

met naar de kerk gaan (*met na de kerk gaan*): Geleen.

naar de uitvaart gaan (*na de uitvaart gaan*): Kesseleik.

ter uitvaart gaan: Meijel en Maastricht.

ter bede gaan (*ter bee gaan*): Heel.

DE DODE NAAR DE KERK BRENGEN

N 96D (1989) (832).

De kist met de dode wordt, meestal gedragen door de burens, naar de kerk gebracht.

Zie ook het lemma DRAGER VAN DE DOODSKIST. Vergelijk voor de opgave **het lijk schurgen** RhWb (VII), kol. 1917-1918, s.v. *schurgen*, *schürgen*, ‘eine Schiebkarre und eine Ladung, eine Last vor sich herschieben’.

het lijk naar de kerk brengen (*het lijk na de kerk brengen*): verspr. Zuid.Oostlb.; ook in Waubach, Baarlo, Bocholt, Maastricht en Oirlo.

het lijk in de kerk brengen: Baarlo.

het lijk naar de kerk dragen (*het lijk na de kerk dragen*): Gulpen, Posterholt, Klimmen, Eigenbilzen, Eksel en Tienray.

naar de kerk dragen (*na de kerk dragen*): Gulpen, Montzen, Heel en Klimmen.

het lijk dragen: Epen, Geleen, Weert, Stokkem en Siebengewald.

de kist dragen (*de kis dragen*): Baarlo, Stokkem en Valkenburg.

dragen: Vlodrop, Terlinden, Echt/Gebroek en Eigenbilzen.

helpen dragen: Meijel.

afdragen: Loksbergen.

het lijk schurgen: Nieuwenhagen.

het lijk varen: Ell.

met de baar gaan: Melick.

LIJKWEG

VC 30 (1964) (061a-c);

Echt Wb. (076), Limburgs Id. (154), Lommel Wl. (179), Venray Wb. (325).

Benaming voor de speciale weg die naar de begraafplaats leidt.

lijkweg: verspr. Noord.Oostlb.; ook in Venray Wb. en in Pey, Leveroy, Echt/Gebroek, Achel en Lommel.

lijkenpaadje: Beesel.

kerkweg: Panningen, Baexem, Oirsbeek, Ulestraten, Tungalroy, Thorn, Wesseem, Arcen, Hout-

Blerick, Bergen, Siebengewald en Sevenum.

kerkdijk: Maasbree.

dodenweg: Boekend.

DRAGER VAN DE DOODS KIST

N 96D (1989) (830, 832 add.), VC 30 (1964) (060c);

Maastricht Wb. (388).

De benaming voor een persoon die helpt de doods-kist te dragen.

Zie de lemmata LIJKBIDDER en DODE NAAR DE KERK BRENGEN. Een **slip-pendrager** heeft tot taak een slip van het rouwkleed dat over de kist ligt, te dragen.

drager: verspr. Oost.Zuidlb., Oostlb., Horns, Centr.Maaslds. en Kleverlds.; ook in Bocholtz, Montzen, Weert, Bocholt, Maastricht, Eigenbilzen, Hoeselt, Tongeren, Neerpelt, Eksel, Houthalen, Zonhoven, Heers, Sint-Truiden, Jeuk, Lommel en Venlo.

lijkdrager: Maasbree, Sint-Huibrechts-Lille en Ophoven.

lijkendrager: Melick en Nuth/Aalbeek.

dodendrager: Valkenburg en Nieuwenhagen.

slippendrager: Maastricht.

LIJKWAGEN

Kaart 110, *pag. 230*

N 96D (1989) (831);

Hasselt Wb. (274), Kortesseem Wb. (280), Lommel Wl. (179), Maastricht Wb. (072, 236), Meeswijk Wl. (167), Meijel Wb. (104), Sittard Wb. (074, 219), Uikhoven Wl. (032), Venlo Wb. (113, 183), Venray Wb. (325), Zonhoven Wb. (273).

De koets, de kar of de auto waarin de gekiste doden bij de begrafenis worden vervoerd.

lijkwagen: verspr. Oostlb., Dommelds. en Kleverlds.; ook in Tungalroy, Geistingen, Bocholt, Eisdén, Maastricht, Houthalen, Zonhoven en Lommel.

lijkwagentje (*lijkwagenske*): Ell.

lijkwagel: Geleen, Stokkem, Grevenbicht/Papenhoven, Maastricht, Eigenbilzen, Tongeren en Kortessém.

lijkenwagen (ook *lijkenwaan*):

verspr. Oostlb.; ook in Venray Wb en in Nieuwenhagen, Waubach, Halé, Maastricht en Venlo.

lijkenwagel: Vloderp en Gulpen.

dodenwagen (ook *dodenwaan*, *dooienwagen*): verspr. Oost.Zuidlb. en Zuid.Oostlb.; ook in Bocholtz, Baarlo, Weert, Ophoven, Thorn, Echt/Gebroek, Venlo en Meijel.

dodenwagel (ook *dooienwagel*): Gulpen, Epen, Montzen, Valkenburg, Meeswijk, Mechelen-aan-de-Maas, Uikhoven en Maastricht.

doodswagen: Opglabbeek en Waubach.

doodswagel: Hoensbroek, Hoeselt en Tongeren.

corbillard (fr.): Tongeren, Hasselt, Heers, Sint-Truiden, Jeuk en Loksbergen.

lijkkoets: Maastricht.

lijkauto: Sevenum en Houthalen.

dodenauto: Stokkem.

dodenkar (*dooienkar*): Weert.

dodenkarretje (*dooienkarke*): Maasbree.

BEGRAFENIS

Kaart 111, pag. 230

N 87 (1981) (027, 028, 029, 030), N 96D (1989) (823), SGV (1914) (002), ZND 32 (1939) (057);

Gronsveld Wb. 2 (013), Heerlen Wb. 2 (078, 215, 229), Kerkrade Wb. 2 (056), Lommel Wl. (024), Maaseik Wb. (012), Maastricht Wb. (025), Meerlo-Wanssum Wb. (062), Meeswijk Wl. (068), Meeuwen Wl. (023), Meijel Wb. (088), Niel-bij-St.Truiden Wl. (113), Sint-Truiden Wb. (040), Sittard Wb. (036), Tungalroy Wb. (011), Venray Wb. (076).

De gezamenlijke handelingen en plechtigheden waarmee een overledene ter aarde wordt besteld.

begravenis: alg. in het gehele WLD-gebied.

begräbnis (du.): Kerkrade Wb. 2 en in Vaals, Nieuwenhagen, Rimbürg en Lontzen.

begraving: Mheer.

uitvaart: verspr. Noord.Oostlb.; ook in Heerlen, Nieuwenhagen, Susteren, Beek, Oirsbeek, Tungalroy, Ell, Kelpen, As, Guttecoven, Maastricht, Itteren, Sint-Truiden, Jeuk, Leopoldsburg, Kwaadmechelen, Tessenderlo, Venlo, Meijel en Maasbree.

teraardebesteding: Neeroeteren en Herk-de-Stad.

beerdigung (du.): Nieuwstadt en Heerlen.

laatste gang (*laatste gank*): Ubachsberg.

BEGRAVEN

N 115 (2003) (047), N 87 (1981) (027, 029, 030); Beverlo Wb. (032), Gronsveld Wb. 2 (013), Kerkrade Wb. 2 (059), Lommel Wl. (024), Maastricht Wb. (025), Meerlo-Wanssum Wb. (062), Meeswijk Wl. (068), Meeuwen Wl. (023), Niel-bij-St.Truiden Wl. (114), Sittard Wb. (036), Tungalroy Wb. (011), Venray Wb. (076), Weertlands Wb. 1 (A3, 002).

De overledene ter aarde bestellen. Volgens de zegsman uit Eksel waren er in de paasweek geen begravenissen

en daarom liet men de overledene *zinken*, d.w.z. begraven zonder dienst. Na de Pasen volgde dan de uitvaartdienst.

begraven: alg. in het gehele WLD-gebied.

beerdigen (du.): Kesseleik en Heerlen.

onder de aarde brengen (*ongedeerd brengen*): Nieuwenhagen.

in de grond steken (*inne grond steken*): Zolder.

in de grond stoppen (*inne grond stoppen*): Zolder.

de kist laten zakken (*kis laten zakken*): Maastricht.

zinken: Eksel, Schinnen en Lauw.

DOODGRAVER

Echt Wb. (050), Hasselt Wb. (112, 162), Kerkrade Wb. 2 (073), Maastricht Wb. (071), Meerlo-Wanssum Wb. (092, 126), Niel-bij-St.Truiden Wl. (430), Sittard Wb. (076), Venlo Wb. (113), Venray Wb. (127, 132), Zonhoven Wb. (150).

Persoon die tot taak heeft het graf te delven en het na de begrafenis weer dicht te gooien.

Zie ook het lemma **LIJKBIDDER**. De benaming **dodendraver** is volgens het Venray Wb. (p. 127) meer recent taalgebruik.

doodgraver: Meerlo-Wanssum Wb. en in Sittard.

doodsgraver: Venray Wb.

dodengraver (ook *dooiengraver*): Kerkrade Wb. 2 en Venray Wb. en in Echt/Gebroek, Maastricht en Venlo.

dodendraver (*dooiendraver*): Venray Wb.

grafmaker: Meerlo-Wanssum Wb. en in Zonhoven, Hasselt en Niel-bij-St.-Truiden.

BEGRAFENISMAAL

N 87 (1981) (028), N 96D (1989) (838), VC 03 (1937) (028), VC 30 (1964) (074b); Meijel Wb. (104), Sittard Wb. (219), Tungelroy Wb. (011).

De koffiemaaltijd na afloop van de begrafenis. Voor deze maaltijd krijgt men een mondelinge of schriftelijke uitnodiging.

Wat betreft het trefwoord **gratias**: cf. RhWb (II), kol. 1365, s.v. *Gratias-trunk*: 'der gemeinsame Trunk nach der Beerdigung'.

koffietafel (ook *koffetafel*): verspr. Oostlb., Horns en Kleverlds; ook in Eygelshoven, Voerendaal, Eys, Gulpen, Weert, Opglabbeek, As, Echt/Gebroek, Grevenbicht/Papenhoven, Eisdén, Eigenbilzen, Achel, Sint-Huibrechts-Lille, Heers, Velden en Venlo.

café-tafel: Tongeren.

café-dis (*kaffe-dis*): Nieuwenhagen.

rouwtafel: Loksbergen.

begrafeniskoffie: verspr. Kleverlds.; ook in Gulpen, Tegelen, Baarlo, Herten (bij Roermond), Hoensbroek, Klimmen, Ospel, Weert, Tungelroy, Geistingen, Bocholt, Maastricht en Neerpelt.

begrafenis-café (*begrafeniskaffe*): Nieuwenhagen en Waubach.

begrafenismaal: Beringe, Beesel, Lutterade, Noorbeek, Ophoven, Stein, Maastricht, Lottum, Velden, Venlo en Heijen.

lijkmaal: verspr. Zuid.Oostlb.; ook in Welten, Schaesberg, Vijlen, Weert en Maasbree.

dodenmaal (*dooienmaal*): Blerick.

maal: Vijlen en Montzen.

koffiemaaltijd: Eys, Beringe, Nuth/Aalbeek, Ospel en Sevenum.

begrafenismaaltijd: Geysteren.

maaltijd: verspr. Kleverlds.

begrafeniseten: Hoensbroek.

lijketen: Tungalroy en Sittard.

dodeneten: Heerlen.

eten: Houthalen.

café: Epen, Hoeselt, Tongeren en Sint-Truiden.

koffie: verspr. Oost.Zuidlb. en Kleverlds.; ook in Haelen, Beegden, Melick, Klimmen, Berg-aan-de-Maas, Urmond, Eksel, Jeuk, Lommel en Blerick.

koffiedrinken: Baarlo, Schinveld, Velden, Hout-Blerick, Afferden en Oirlo.

koffie en vla: Amstenrade.

koffie met vla: Schinveld.

lijkkoffie: Heijen.

begrafenisfeest (*begrafenisfees*): Valkenburg.

uitvaart: Bingelrade, Brunssum, Stokkem en Stein.

gratias (du.): Vaals.

De volgende opgave is een uitdrukking:

het vel verteren: Roermond en Montfort.

BIDPRENTJE

Kaart 112, pag. 231

N 96D (1989) (836), ZND 43 (1943) (017); Beverlo Wb. (039), Echt Wb. (026, 040), Genk Wb. (080), Gennep Wb. (051, 052), Haspengouws Id. (056), Hasselt Wb. (070, 362), Heerlen Wb. 2 (083), Kerkrade Wb. 2 (073), Kortessem Wb. (065), Maastricht Wb. (072), Meerlo-Wanssum Wb. (092), Meeswijk Wl. (169), Meeuwen Wl. (052), Meijel Wb. (102), Niel-bij-St.Truiden Wl. (286), Sint-Truiden Wb. (082), Sittard Wb. (074), Uikhoven Wl. (032), Venlo Wb. (113, 221), Venray Wb. (087, 127), Zonhoven Wb. (093).

Een enkel of dubbel kaartje waarop aan de voorzijde een foto van de overledene of een andere (religieuze) beeltenis wordt gedrukt. Aan de achterzijde of de binnenkant worden de

naam, de geboorte- en de sterfdatum van de overledene vermeld en er is een korte tekst waarin men de overledene herdenkt. Tevens wordt er gevraagd om voor de dode te bidden. Het bidprentje wordt op enig moment op de dag van de begrafenis aan alle bezoekers uitgereikt.

doodsbeeldje (ook *doodsbeeldeke*, *doodsbeelke*): verspr. Centr.

Maaslds.; ook in Haspengouws Id. en in Remersdaal, Montfort, Hoensbroek, Geistingen, Thorn, Opoeteren, Opglabbeek, Genk, Eigenbilzen, Hoeselt, Tongeren, Achel, Eksel, Peer, Houthalen, Zonhoven, Hasselt, Beverlo, Sint-Lambrechts-Herk, Heers, Kortessem, Niel-bij-St.-Truiden, Jeuk, Loksbergen en Lommel.

doodbeeldje (*doodbeelke*): Sint-Truiden.

dodenbeeldje (ook *dodenbeelke*): Epen, Lontzen, Schinnen en Mheer.

beeldje: Gelinden en Hasselt.

doodsprentje: alg. Kleverlds., verspr. Oostlb., Horns, Maaskemp. en Centr.Maaslds.; ook in Voerendaal, Nieuwenhagen, Weert, Maastricht, Neerpelt, Sint-Huibrechts-Lille, Heers, Sint-Truiden en Venlo.

dodenprentje (ook *dooienprentje*): verspr. Zuid.Oostlb.; ook in Gennep Wb. en in Eys, Gulpen, Melick, Vlodrop, Grevenbicht/Papenhoven en Maastricht.

bidprentje (ook *beeprentje*): Venray Wb. en in Waubach, Baarlo, Schinnen en Maastricht.

biddenprentje (*beeënprentje*): Heerlen.

gedachtenisprentje: Meijel.

prentje: Venlo en Hasselt.

doden-zettel (*dodenzeddel*): Kerkrade Wb. 2 en in Bocholtz, Nieuwenhagen, Waubach en Montzen.

dodenschildje: Schinnen en
Klimmen.
doodsschildje: Klimmen.

doodskaartje: Haspengouws Id.
dodenbriefje (*dodenbriefke*): Sittard.

5.3 Rouwkleiding

Het begrip ROUWBAND leverde te weinig lexicaal onderscheiden materiaal op voor een lemma.

ROUWKLEDING

Genk Wb. (270, 273), Gennep Wb. (153),
Venray Wb. (466), Zonhoven Wb. (396).

Zwarte kleding of kleding met zwarte accessoires die men draagt als teken van het in de rouw zijn.

rouwkleder (*rouwkleer*): Gennep Wb. en in Genk.

rouwgeri (*rouwgrei*): Venray Wb.

Bij het volgende trefwoord gaat het om een rouwjapon:

rouwkleed: Venray Wb. en in Genk en Zonhoven.

ROUWSLUIER

Kaart 113, pag. 231

N 25 (1964) (032g), N 96D (1989) (834);
Beverlo Wb. (224), Echt Wb. (043), Eupen Wb. (038), Genk Wb. (098), Kortessem Wb. (581), Maastricht Wb. (476), Meeswijk Wl. (715), Meijel Wb. (068), Niel-bij-St.Truiden Wl. (479), Tungelroy Wb. (011), Uikhoven Wl. (184), Venray Wb. (466), Zonhoven Wb. (533).

Grote, zwarte doek die bij een begrafenis door vrouwen over hoofd en schouders geslagen wordt en die vaak tot aan de grond reikt.

Vgl. het lemma ROUWSLUIER AAN EEN HOED.

voile: verspr. Oostlb., Horns en Centr.Maaslds.; ook in Gulpen, Neerbeek, Weert, Bree, Opoeteren, Opglabbeek, Maastricht, Hoeselt, Vliermaal, Tongeren, Achel,

Neerpelt, Eksel, Zonhoven, Heers, Kortessem, Sint-Truiden, Niel-bij-St.-Truiden, Jeuk, Loksbergen, Meijel, Sevenum en Maasbree.

zwarte voile (ook *zwatte voile*):

Lommel, Beverlo en Melick.

rouwvoile: Venlo, Ophoven en Eisdén.

crêpe voile: Maastricht.

falie: alg. in het zuidelijk deel van het Kleverlds.; ook in Eupen, Heel, Tungelroy, Ell, Bocholt, Genk, Echt/Gebroek, Maastricht en Tessenderlo.

rouwsluier: verspr. Oostlb.; ook in Nieuwenhagen, Waubach, Maastricht, Eigenbilzen, Sint-Huibrechts-Lille en Meijel.

treursluier: Nieuwenhagen en Montzen.

sluier: Eys, Gulpen, Tegelen, Tongeren, Herk-de-Stad, Siebengewald en Tienray.

zwarte sluier (*zwatte sluier*):

Voerendaal.

rouwdoek: Venray Wb.

hoofddoek (*hoodoek*): Vliermaal.

hul: Terlinden, Gulpen en Epen.

vliegennet: Klimmen.

ROUWPOFFER, ROUWMUTS

N 25 (1964) (032g);

Meijel Wb. (070), Venray Wb. (466).

Hoofddeksel dat bij rouw door vrouwen wordt gedragen.

Het Venray Wb. (p. 466) beschrijft de **rouwmuts** als een witte batisten muts zonder kant (zwarte rouw) of als een witte tulen muts zonder kant (rouw in tweede graad of meer). De

rouwtoer wordt beschreven als een halve maanvormig hoofddeksel van zwarte crêpe (zwarte rouw) of met zwarte zijden linten en zwarte bloemen (minder zware rouw). Zie het lemma ROUW DRAGEN.

rouwmuts: freq. in het zuidelijk deel van het Kleverlds., verspr. Zuid. Oostlb. en Centr.Maaslds.; ook in Waubach, Nunhem, Weert, Tungelroy, Neeritter, Grathem, Bree, Genk, Eigenbilzen, Val-Meer, Zichen-Zussen-Bolder, Riksing, Tongeren, Mal, Neerpelt, Kaulille, Kermt, Beverlo, Opheers, Borgloon, Sint-Truiden, Leopoldsburg en Kwaadmechelen.

rouwenmuts: Opheers.

treurmuts: Teuven.

tulen muts: Horst.

crêpe muts: Neerharen.

muts: Neeroeteren.

rouwtoer: freq. in het zuidelijk deel van het Kleverlds.; ook in Panningen en Baarlo.

zwarte toer: Panningen.

rouwpoffer: Meijel en Blerick.

ROUWSLUIER AAN EEN HOED

N 25 (1964) (032g, 051d), N 96D (1989) (834);

Uikhoven Wl. (184).

Lichte, wijdmazige, zwarte sluier die van de dameshoed afhangt en het gezicht van een rouwende vrouw verbergt.

voile: verspr. Oostlb., Horns, Centr. Maaslds., Tongerlds., Demerkemp, en Truierlds.; ook in Bree, Borg-haren, Neerharen, Eijsden, Rosmeer, Neerpelt, Eksel, Opheers, Borgloon, Leopoldsburg, Kwaadmechelen, Zelem, Linkhout, Halen en Lommel.

rouwvoile: Amstenrade, Schimmert, Rotem, Mechelen-aan-de-Maas, Rekem, Val-Meer, Zichen-Zussen-Bolder, Tongeren, Boekt/Heikant en Beringen.

treurvoile: Teuven.

voile-tje (ook *voile-ke*): Egchel, Baarlo, Valkenburg, Klimmen, Weert, Wijk, Diepenbeek, Achel en Zelem.

vouwvoile-tje (*vouwvoile-ke*): Horst.

voilette (fr.): Uikhoven.

sluier: Bleijerheide, Heerlerheide, Mechelen, Roermond, Maasniel, Schinveld, Hoensbroek, Weert, Tungelroy, Neeroeteren en Genk.

rouwsluier: Baarlo, Roermond, Beek, Stevensweert, Urmond, Wijk en Mesch.

treursluier: Heerlen, Kerkrade en Bocholtz.

lamfer: Oirlo.

falie: Roermond, Maastricht, Beverlo, Paal en Meijel.

hul: Mechelen.

kapje (*kapke*): Jabeek.

rouwrand: Oirlo.

Het is niet zeker of bovenstaande omschrijving ook van toepassing is voor de volgende trefwoorden:

rouwband (ook *rouwbank*): Tegelen, Susteren, Ulestraten, Maasbracht, Opglabbeek, Oost-Maarland, Eigenbilzen, Tongeren, Ketsingen, Zolder, Kermt en Halen.

treurband: Mechelen.

band: Lanklaar.

rouwlinten: Valkenburg.

rouwlintje: Kaulille.

zwart lint (*zwart link*): Waubach.

HOGE HOED BIJ BEGRAFENIS

Kaart 114, pag. 232

N 02 (1960) (030), N 25 (1964) (052a), N 45 (1972) (011a);

Hasselt Wb. (097), Maastricht Wb. (004, 142, 517), Meeswijk Wl. (132), Meijel Wb. (068), Niel-bij-St.Truiden Wl. (207), Uikhoven Wl. (024);

De hoge zijden hoed die door de mannen wordt gedragen bij rouwgelegenheden.

Zie ook de toelichting in het lemma SPOTNAAM VOOR EEN HOGE HOED.
Vergelijk voor het trefwoord **cilinder** ook het Hgd. *Zylinder*, 'hoge hoed'.

hoge hoed: verspr. Oostlb. en Zuidgeld.Lb.; ook in Heerlen, Waubach, Mechelen, Weert, Maasbracht, Stevensweert, Stein, Maastricht, Oost-Maarland, Grote-Spouwen, Diepenbeek, Kermt, Hasselt, Beringen, Zelem, Lommel, Oirlo en Meijel.

hoge zijden (ook *hoge zij-jen*): verspr. Zuid.Oostlb. en Trichterlds.; ook in Haelen, Roermond, Tungalroy, Ell, Oirlo en Meijel.

zijden hoed (*zij-jen hoed*): Nuth/Aalbeek en Klimmen.

zijden, de - (*zij-jen*): Swalmen en Klimmen.

hoge tip: Panningen.

hoge, de -: Sevenum.

buis: freq. Centr.Maaslds., verspr. Bilzerlds., Tongerlds., Demerkemp. en Truierlds.; ook in Mechelen, Teuven, Schimmert, Mheer, Neeritter, Grathem, Ophoven, Bree, Opglabbeek, Genk, Eijdsen, Mesch, Achel, Kaulille, Beverlo, Opheers, Borgloon, Kwaadmehelen, Tessengerlo, Zelem, Halen, Lommel en Blerick.

buishoed: Bree, Neroeteren, Romershoven, Eksel, Beverlo, Herk-de-stad, Borlo en Halen.

chapeau-buse (fr.): Eisden, Boekt/Heikant, Kermt, Hasselt, Paal, Beringen en Leopoldsbuurg.

chapeau (fr.): Genk.

cilinder: verspr. Ripuar. en Zuid.Oostlb.; ook in Heerlerheide,

Heerlen, Mechelen, Ittervoort en Urmond.

rouwhoed: Stein en Vliermaal.

ceremoniehoed: Kermt.

stijve hoed: Tungalroy.

hondshoed (*honkshoed*): Sevenum.

hondskooi (*honskooi*): Neeritter en Swalmen.

kachelpijp: Horst, Blerick en Hoensbroek.

steek: Rotem en Ulestraten.

stopsel: Borgloon.

tits: Neerpelt.

Het is niet zeker of het volgende trefwoord voldoet aan bovenstaande omschrijving:

bolhoed: Leopoldsbuurg en Opglabbeek.

SPOTNAAM VOOR EEN HOGE HOED

N 02 (1960) (031), N 25 (1964) (052b), N 45 (1972) (011b);

Limburgs Id. (255), Meijel Wb. (071).

Zie het lemma HOGE HOED BIJ BEGRAFENIS. In dat lemma zijn een aantal trefwoorden identiek aan de trefwoorden in dit lemma. Of men een benaming spottend of serieus bedoelt, wordt echter vaak individueel bepaald. Daarom is bij de indeling van de beide lemmata uitgegaan van het onderscheid dat gemaakt is in de vraagstelling.

hondskooi (ook *honskooi*, *onskooi*): verspr. Zuid.Oostlb., Horns en Centr.Maaslds.; ook in Chèvremont, Haelen, Maasniel, Weert, Bree, Eijdsen, Oost-Maarland en Neerpelt.

kooi: Herten (bij Roermond).

hondskot (ook *honskot*): Hoeselt, Beverlo, Beringen, Opheers, Donk (bij Herk-de-Stad) en Kwaadmehelen.

hondenkot (*onnenkot*): Leopoldsburch.

hondshoed (ook *honkshoed*, *hons-hoed*): Kerkrade, Bleijerheide, Mechelen, Nuth/Aalbeek en Klimmen.

hondsnest (*honsnes*): Eigenbilzen.

hondsstal (ook *honsstal*): Opheers en Riksingen.

hondskar (*honskar*): Spalbeek.

stoofbuis: verspr. Tongerlds.; ook in Panningen, Rosmeer, Eksel, Hasselt, Beverlo, Borgloon, Donk (bij Herk-de-Stad), Herk-de-Stad, Sint-Truiden, Kwaadmechelen, Tessenderlo, Zelem en Lommel.

stovenbuis: Tegelen.

hoge buis: Herk-de-stad.

buis: Ophoven, Opglabbeek, Rotem, Stokkem, Rekem, Eijsden, Diepenbeek, Tongeren, Ketsingen, Boekt/Heikant, Kermt, Paal, Velm en Halen.

kachelpijp: freq. Zuid.Oostlb. en Zuidgeld.Lb., verspr. Trichterlds.; ook in Chèvremont, Bocholtz, Heerlen, Roermond, Weert, Itervoort, Maasbracht, Aldeneik, Eisdien, Kerensheide, Borlo, Venray, Oirlo en Meijel.

kachelspijp: Waubach en Mesch.

stoofpijp: Weert, Tungelroy, Ophoven, Bree, Genk, Lanklaar, Mechelen-aan-de-Maas, Grote-Spouwen, Ketsingen, Achel, Neerpelt en Meijel.

stovenpijp: verspr. Noord.Oostlb.; ook in Mechelen, Sittard en Stevensweert.

staafpijp: Nunhem, Bree, Opglabbeek, Rotem, Boorseme en Kaulille.

pijp: Boekt/Heikant en Mechelen-aan-de-Maas.

chapeau-buse (**fr.**): Beringen, Maaseik en Hasselt.

cilinder: Rothem, Valkenburg en Klimmen.

hectoliter (*hekteliter*): Meijel en Egchel.

kamin (**du.**): Klimmen.

klakkerd: Susteren.

bloempot: Leopoldsburch.

roompot: Einighausen.

tarpot: Klimmen.

tip: Panningen.

tits: Waubach, Limbricht, Hoensbroek en Grathem.

tobhoed: Bilzen.

ton: Geulle.

tuitel: Hoensbroek en Klimmen.

schouw: Sint-Truiden.

zeikschopper: Sevenum.

hoge zijden (*hoge zij-jen*): Heerlen, Roermond, Posterholt en Beek.

stijve, een - (ook *stijf, een -*): Baarlo en Waubach.

stijve hoed: Puth.

hoed: Klimmen.

5.4 Nabestaanden

WEDUWE

Kaart 115, *pag.* 232

DC 05 (1937) (038 add., 048), SGV (1914) (042), ZND 08 (1925) (082a);
 Beverlo Wb. (299), Bree Wb. (497), Diepenbeek Wb. (292), Echt Wb. (131, 132), Eupen Wb. (229), Genk Wb. (375), Gennep Wb. (204, 205), Gronsveld Wb. 2 (201), Hasselt Wb. (519), Kerkrade Wb. 2 (280), Kortessem Wb. (587), Lommel Wl. (394), Maaseik Wb. (052), Maastricht Wb. (496), Meerlo-Wanssum Wb. (324), Meeswijk Wl. (740), Meeuwen Wl. (235), Meijel Wb. (091), Niel-bij-St.Truiden Wl. (503), Sittard Wb. (488), Tegelen Wb. (130), Tongeren Wb. (670), Tungalroy Wb. (011), Uikhoven Wl. (190), Venlo Wb. (286), Venray Wb. (667), Weertlands Wb. 1 (A3, 013), Zonhoven Wb. (551);
 Cuypers, J. (1890a), Janssen, A. (1949) (091), Mertens, A.M. (1885a), Urlings, R. (zj.hs).

Vrouw van wie de echtgenoot overleden is.

weef: alg. Maaskemp., freq. Dommellds., verspr. Horns, Centr. Maaslds., Demerkemp. en Lonerlds.; ook in Beegden, Heel, Nederweert, Weert, Hushoven, Lanaken, Martenslinde, Val-Meer, Diepenbeek, Beverst, Hoeselt, Beverlo, Beringen, Sint-Truiden, Niel-bij-St.-Truiden, Oostham, Tessenderlo, Loksbergen, Halen en Lommel.

weeuw: verspr. Kleverlds.; ook in Hamont.

wedevrouw: freq. Trichterlds., verspr. Zuid.Oostlb., Weertlds. en Centr.Maaslds.; ook in Gennep Wb. en in Heerlen, Molenbeersel, Bree, As, Genk, Tongeren, Koninksem en Arcen.

wedvrouw: alg. Kleverlds., verspr. Noord.Oostlb.; ook in Weertlands

Wb. 1 en in Vaals, Montzen, Welkenraedt, Eupen, Valkenburg, Leveroy, Grathem, Obbicht en Blerick.

widvrouw: alg. in het noordelijk deel van het Ripuar., Oost.Zuidlb., Oostlb. en Centr.Maaslds., freq. Zuidgeld.Lb., verspr. Geullds. en Horns; ook in Maastricht, America en Horst.

widdevrouw (ook *widdervrouw*): verspr. Zuid.Oostlb.; ook in Urmond, Stein, Geulle en Bilzen.

weduwe (ook *wedeme*): verspr. Kleverlds.; ook in Nuth/Aalbeek, Meerssen, Houthem, Bree, Maastricht, Zichen-Zussen-Bolder en Blerick.

weduwvrouw: 's-Gravenvoeren, Weert, Stramproy, Tungalroy en Thorn.

wedvrouwmens (*wedvrommes*): Venray Wb.

wedwif: Gennep Wb.

widwif: America.

wedens (*weens*): Gennep Wb.

WEDUWNAAR

Kaart 116, *pag.* 233

DC 05 (1937) (037, 047), SGV (1914) (042), ZND 08 (1925) (082b);
 Beverlo Wb. (299), Bree Wb. (497), Diepenbeek Wb. (292), Echt Wb. (132), Eupen Wb. (229), Genk Wb. (375, 377), Gennep Wb. (204), Gronsveld Wb. 2 (201), Hasselt Wb. (519), Kerkrade Wb. 2 (280), Kortessem Wb. (587), Lommel Wl. (399), Maastricht Wb. (495, 496), Meerlo-Wanssum Wb. (324), Meeswijk Wl. (740), Meeuwen Wl. (235), Meijel Wb. (091), Niel-bij-St.Truiden Wl. (512), Sittard Wb. (488), Tegelen Wb. (130), Tongeren Wb. (670, 675), Tungalroy Wb. (011), Uikhoven Wl. (190), Valkenburg Wb. (197), Venlo Wb. (286), Venray Wb. (667,

675), Weertlands Wb. 1 (A3, 013), Zonhoven Wb. (551);
 Cuypers, J. (1890a), Janssen, A. (1949) (091),
 Mertens, A.M. (1885a), Urlings, R. (zj.hs).

Man van wie de echtgenote overleden is.

wedeman (ook *wedemanne*): alg.
 Weertlds. en Maaskemp., freq.
 Trichterlds., verspr. Zuid.Oostlb.,
 Horns en Centr.Maaslds.; ook in
 Gennep Wb. en in Heerlen,
 Zichen-Zussen-Bolder, Hoeselt,
 Tongeren, Koninksem, Hamont,
 Overpelt en Kaulille.

wedman (ook *wedmanne*): alg.
 Kleverlds., verspr. Noord.Oostlb.;
 ook in Vaals, Montzen, Welken-
 raedt, Leveroy, Grathem, Obbicht,
 Arcen en Blerick.

widman (ook *widmanne*): alg. in het
 noordelijke deel van het Ripuar.,
 Oost.Zuidlb. en Oostlb., freq.
 Centr.Maaslds. en Zuidgeld.Lb.,
 verspr. Geullds. en Horns.; ook in
 Maastricht, America en Horst.

widdeman (ook *widderman*): verspr.
 Zuid.Oostlb.; ook in Stein,
 Urmond, Geulle en Bilzen.

weduwman: Ulestraten, Valkenburg,
 's-Gravenvoeren, Weert, Hushoven,
 Stramproy, Gruitrode en
 Geysteren.

wevenaar (ook *wevernaar*): alg.
 Maaskemp., verspr. Dommellds.
 en Demerkemp.; ook in Bemelen,
 Rekem, Uikhoven, Val-Meer,
 Diepenbeek, Beverst, Tongeren,
 Beverlo, Beringen, Heers,
 Kortesseem, Wellen, Sint-Truiden,
 Niel-bij-St.-Truiden, Oostham,
 Tessenderlo, Halen en Lommel.

weduwenaar: Sint-Huibrechts-Lille,
 Oplabbeek en Zonhoven.

weduwenaar: Geysteren en Blerick.

wedenaar: Tungelroy, Maastricht en
 Meerssen.

widdenaar: Hulsberg en Mheer.

widnaar (*widner*): Valkenburg.

weeuwenaar: Griendtsveen, Gelin-
 den en Hoepertingen.

weeuwaar: Venray Wb.

weduwer: Venray Wb.

wedkerel (*wedkel*): alg. Kleverlds.

widkerel (*widkel*): America.

wedmens: Siebengewald en Blitters-
 wijk.

widmens: Lottum.

WEES

SGV (1914) (043);

Beverlo Wb. (299), Eupen Wb. (227),

Gronsveld Wb. 2 (201), Hasselt Wb. (520),

Heerlen Wb. 1 (071), Kerkrade Wb. 2 (278),

Lommel Wl. (395), Maastricht Wb. (496,

497), Meeswijk Wl. (743), Meeuwen Wl.

(236), Niel-bij-St.Truiden Wl. (505), Sittard

Wb. (486), Tongeren Wb. (671), Tungelroy

Wb. (011), Venlo Wb. (285), Venray Wb.

(677), Zonhoven Wb. (552);

Kats, J. (1939).

Kind waarvan beide ouders gestor-
 ven zijn.

Met het trefwoord **weesbonk** wordt in
 Maastricht een weesjongen aangeduid.

wees: alg. in het noordelijk deel van
 het Ripuar. en Zuid.Oostlb., freq.
 Kleverlds., verspr. Oost.Zuidlb.,
 Noord.Oostlb., Centr.Maaslds.,
 Trichterlds. en Zuidgeld.Lb.; ook
 in Eupen, Nederweert, Hunsel,
 Thorn, Tongeren, Zonhoven,
 Hasselt, Beverlo, Niel-bij-St.-
 Truiden en Lommel.

weeskind (ook *weeskink*): verspr.
 Noord.Oostlb. en Kleverlds.; ook
 in Kerkrade Wb. 2 en in Heerlen,
 Susteren, Sittard, Gronsveld,
 Weert, Tungelroy, Meeuwen,
 Maasbracht, Stevensweert,
 Grevenbicht/Papenhoven, Maas-
 tricht, Tongeren, Zonhoven,
 Hasselt, Lottum en Venlo.

weesjong (ook *weesjonk*): Lommel,
 Maastricht en Heerlen.

weesbonk: Maastricht.
weesmeidje (ook *weesmeidske*):
 Maastricht en Heerlen.

VOOGD

Kaart 117, pag. 233

N 87 (1981) (031), SGV (1914) (041), ZND 08 (1925) (062), ZND m (Dupont);
 Beverlo Wb. (166, 291), Bree Wb. (302, 493),
 Diepenbeek Wb. (291), Echt Wb. (082),
 Eupen Wb. (119), Genk Wb. (212), Gennep
 Wb. (124), Hamont Wb. (076), Hasselt Wb.
 (506), Heerlen Wb. 1 (069), Kerkrade Wb. 2
 (274), Kortesseem Wb. (314), Lommel Wl.
 (382), Maaseik Wb. (032), Maastricht Wb.
 (267, 477), Meerlo-Wanssum Wb. (200),
 Meeswijk Wl. (428), Meeuwen Wl. (153),
 Roermond Wb. (186, 311), Sint-Truiden Wb.
 (171), Sittard Wb. (428, 464, 472), Stokkem
 Wb. (075), Tongeren Wb. (361), Tungalroy
 Wb. (002), Valkenburg Wb. (124), Venlo Wb.
 (279, 343), Venray Wb. (361), Weertlands
 Wb. 1 (A3, 010), Zonhoven Wb. (302);
 Cuypers, J. (1890a), Mertens, A.M. (1885a).

De mannelijke of vrouwelijke persoon aan wie door de wet, de rechter of bij testament de taak is opgedragen om voor de belangen van een minderjarige te zorgen en hem of haar te vertegenwoordigen. Een toezienend voogd is een persoon die aangesteld is om toe te zien dat de belangen van de minderjarige door de voogd niet worden verwaarloosd.

omber (ook *mober*, *moboer*, *omberd*, *momboer*, *momer*, *momerd*, *mommer*, *mommerd*, *montboor*):
 alg. Weertlds., Maaskemp., Centr. Maaslds., Dommelds., Demerkemp. en Kleverlds., freq. Oostlb., Horns en Zuidgeld.Lb., verspr. Oost.Zuidlb., in het zuidelijk deel van het Centr.Lb., Lonerlds. en Truierlds.; ook in Simpelveld, Montzen, Welkenraedt, Eupen, Heppen, Beverlo, Leopoldsburg, Oostham, Tessenderlo, Loksbergen en Halen.

mom: Venray Wb.

voogd: alg. Zuid.Oostlb., freq. Noord.Oostlb. en Maaskemp., verspr. Oost.Zuidlb., Centr. Maaslds., Trichterlds., Zuidgeld.Lb. en Kleverlds.; ook in Vaals, Tungalroy, Hunsel, Thorn, Hamont, Overpelt, Koersel, Beringen, Guigoven, Herk-de-Stad, Linkhout en Lommel.

toezienend voogd: Schimmert.

voormonder: freq. in het noordelijk deel van het Ripuar., verspr. Oost.Zuidlb. en Zuid.Oostlb.; ook in Posterholt en Guttecoven.

voormond: Montfort en Lontzen.

toezienend: Sittard.

tuteur (fr.): Montzen.

stelle: Meerlo en Neer.

Bij de volgende trefwoorden gaat het om een vrouwelijke voogd:

momberesse (*momes*): Reuver en Montfort.

voogdes: Hoensbroek.

6 Het seksuele leven

In deze paragraaf komen de begrippen uit het seksuele leven aan de orde. Niet opgenomen is een lemma **KUS** omdat in de vraagstelling betreffende dit onderwerp niet expliciet wordt vermeld dat het betrekking heeft op een seksuele relatie zoals bedoeld in deze paragraaf.

KUIS

N 86 (1981) (020), N 94 (1983) (659b),
N 96D (1989) (659b).

Eerbaar, ingetogen, gezegd van een meisje.

kuis: verspr. Oostlb. en Centr. Maaslds.; ook in Eys, Gulpen, Montzen, Tungalroy, Thorn, Bree, Maastricht, Eigenbilzen, Hoeselt, Achel, Sint-Huibrechts-Lille, Eksel, Heers, Sint-Truiden, Jeuk, Blerick, Venlo, Gennep, Oirlo en Meijel.

zuiver: freq. Oostlb., verspr. Oost. Zuidlb., Horns en Centr. Maaslds.; ook in Weert, Bocholt, Maastricht, Eigenbilzen, Neerpelt, Eksel, Zonhoven, Venlo, Siebengewald en Sevenum.

braaf: verspr. Oost. Zuidlb. en Zuid. Oostlb.; ook in Reuver, Heel, Melick, Weert, Tungalroy, Meeuwen, Echt/Gebroek, Urmond, Eigenbilzen, Vlijtingen en Lommel.

rein: verspr. Zuid. Oostlb.; ook in Heerlen, Nieuwenhagen, Waubach, Tegelen, Tungalroy en Maastricht.

ingetogen: Heerlen, Schimmert, Wijnandsrade, Maastricht en Venlo.

maagdelijk: Gulpen, Herten (bij Roermond), Melick en As.

modeste (fr.): Beesel, Klimmen, Stein en Maastricht.

net: Heerlen, Kapel-in-'t-Zand, Weert, Caberg, Itteren en Maasbree.

netjes: Oirlo en Terlinden.

zedig: Wijlre, Neer, Susteren, Ell, Itteren en Meerlo.

fatsoenlijk: Venray, Eigenbilzen en Caberg.

deftig: Tongeren.

degelijk: Sevenum en Weert.

deugdzaam: Meijel.

eerzaam: Heythuysen.

fijn: Meijel.

kies: Ittervoort en Oirsbeek.

niet vies: Oirlo.

onbedorven: Nieuwenhagen.

ongekust: Kerkrade.

onschuldig: Maastricht.

oppassend: Weert.

serieus: Leopoldsburg en Loksbergen.

tüchtig (du.): Beesel.

De volgende opgave is een omschrijving:

haar bloempje nog hebben (*haar bloemke nog hebben*): As.

De volgende opgaven zijn benamingen voor een kuis meisje:

maagd: Reuver en Maastricht.

donna (it.): Meeuwen.

begijn: Grevenbicht/Papenhoven.
heilige: Vlodrop.

ONKUIS

N 86 (1981) (022), N 96D (1989) (690);
 Beverlo Wb. (187).

Tot wellust geneigd, onzedig. Dit komt tot uiting in gedrag en kleding die niet overeenkomstig de heersende goede zeden zijn.

Vergelijk het lemma GEIL, WELLUSTIG. Zie voor de opgave **breitsig** Weijnen Etym. Wb., p. 26, s.v. *breitsig*, 'dartel, wulps'.

onkuis: verspr. Horns; ook in Eys, Gulpen, Montzen, Beesel, Montfort, Nuth/Aalbeek, Klimmen, Bree, Born, Maastricht, Eigenbilzen, Zonhoven, Sint-Truiden, Venlo, Gennep, Oirlo en Meijel.

ontuchtig: verspr. Noord.Oostlb.; ook in Nieuwenhagen, Ingber, Geleen, Brunssum, Schimmert, Bree, Stein, Geulle, Achel, Eksel, Heers, Siebengewald en Sevenum.

vies: Heerlen, Waubach, Eys, Reuver, Herten (bij Roermond), Posterholt, Geleen, Echt/Gebroek, Grevenbicht/Papenhoven, Urmond, Oirlo, Horst en Maasbree.

vuil: Melick, Hoensbroek, Weert, Stokkem en Beverlo.

vettig: Weert en Reuver.

heet: Amby, Klimmen, Weert, Bree, As, Echt/Gebroek, Itteren, Eigenbilzen en Venray.

heetgebakerd: Susteren.

hitsig: Weert, Tungelroy, As en Tongeren.

onzedig: Epen, Klimmen, Ittervoort, Maastricht, Hoeselt, Blerick en Meerlo.

onzedelijk: Maastricht.

onzuiver: verspr. Oost.Zuidlb. en Oostlb.; ook in Bocholt en Maas-tricht.

onrein: Tegelen, Koningsbosch en Nieuwenhagen.

onfatsoenlijk: Eisdien en Caberg.

scherp: Nieuwenhagen, Heel, Roermond, Susteren, Hulsberg, Gronsveld, Ell en As.

wulps: verspr. Oostlb.; ook in Eys, Weert, Thorn, Maastricht en Venlo.

aanstootgevend: Klimmen.

bedorven: Nieuwenhagen.

breitsig: Klimmen en Heerlen.

geil: Heythuysen.

gelp: Montfort, Melick, Doenrade en Venlo.

gek: Guttecoven.

gemeen: Tongeren.

laag: Herten (bij Roermond), Montfort en Heerlen.

loops: Vlodrop, Stein en Maastricht.

los: Ell.

losbandig: Klimmen.

mottig: Loksbergen.

onnuttig: Lommel.

onnut: Gulpen.

ordinair: Caberg.

ritsig: Weert.

schuins: Beesel en Kapel-in-'t-Zand.

schunnig: Beverlo.

slecht: Beverlo en Maastricht.

smerig: Weert.

te lustig: Maastricht.

tuchtig: Kelpen en As.

warm: Venray.

zedeloos: Meijel en Maastricht.

niet deftig (*nie deftig*): Tongeren.

niet kuis: Posterholt.

niet netjes: Schinnen.

niet proper: Ell.

niet zuiver: Thorn en Schimmert.

De volgende twee opgaven zijn zelfstandige naamwoorden:

ondeugd: Noorbeek en Terlinden.

ontucht: Venlo, Neerbeek en Maastricht.

PREUTS

N 86 (1981) (020, 021);
Maastricht Wb. (334), Meerlo-Wanssum Wb.
(230), Sittard Wb. (326).

Overzedig, gezegd van een vrouw of meisje.

Wat betreft de trefwoorden **perlits**, **perlitsetig**, **perneuts** en **perneutsetig**: de etymologie van deze benamingen is niet duidelijk. Het Maastricht Wb. (p. 334) vermeldt bij *preuts* dat de benamingen 'perlitsetig' en 'perneutsetig' gebruikt worden. Op p. 316 geeft het Maastricht Wb. bij de zelfstandige naamwoorden *perneuts* en *perlits* de betekenis 'nuffig meisje, vrouw'. Zie in dit verband ook RhWb (VI), kol. 619, s.v. *Pernitsch*, 'stolzes, freches Weib'.

preuts: freq. Oostlb. en Kleverlds., verspr. Oost.Zuidlb. en Maaslands.; ook in Kerkrade, Weert, Hoeselt, Eksel, Jeuk, Blerick en Venlo.

kwezelachtig: Eys, Epen, Neer, Herten (bij Roermond), Klimmen, Bree en As.

kwezelig: Amstenrade, Kunrade en Heerlen.

fijn: Gennep, Nieuwstadt en Maastricht.

flauw: Weert.

benepen: Sevenum.

bleu: Kapel-in-'t-Zand en Nieuwenhagen.

verlegen: Venray.

onnozel: Schimmert.

overdreven: Weert.

huichelachtig: Susteren.

schijnheilig: Meijel.

droog: Kapel-in-'t-Zand.

stijf: Kapel-in-'t-Zand.

perlitsetig: Maastricht.

perneutsetig: Maastricht.

De volgende opgaven zijn benamingen voor een preuts vrouwelijk persoon:

kwezel: Vaals, Wijlre, Reuver, Montfort, Sittard, Oirsbeek, Hoensbroek, Meeuwen, Itteren, Zonhoven en Leopoldsburg.

perlits: Maastricht.

perneuts: Maastricht.

preut: Lutterade.

trut: Tungalroy.

heilige boon: Sevenum.

GEIL, WELLUSTIG

N 10A (zj) (add.), N 10C (zj) (154), N 86 (1981) (022);

Beverlo Wb. (087), Hasselt Wb. (158, 177), Heerlen Wb. 2 (113), Meijel Wb. (082), Sint-Truiden Wb. (122), Venlo Wb. (130), Weertlands Wb. 1 (A3, 007), Zonhoven Wb. (165).

In sterke mate geslachtsdrift gevoelend.

Vgl. overeenkomstige trefwoorden in de lemmata ONKUIS, VROUWZIEK en MANZIEK. Zie voor de lexicale variant *gelandzig* ook het Hasselt Wb., p. 158, s.v. *gloeïend* 3.

heet (ook *eet*): verspr. Noord.Oostlb. en Demerkemp.; ook in Chèvremont, Spekholzerheide, Waubach, Schinnen, Klimmen, Weert, Thorn, Bree, Opglabbeek, As, Maaseik, Echt/Gebroek, Lanklaar, Maastricht, Neerharen, Heugem, Bilzen, Eigenbilzen, Zichen-Zussen-Bolder, Diepenbeek, Tongeren, Sint-Huibrechts-Lille, Eksel, Beverlo, Wellen, Sint-Truiden, Vorsen, Loksbergen, Lommel, Venlo, Venray, Meijel en Maasbree.

hitsig (ook *gitsig*): Weertlands Wb. 1 en in Kerkrade, Waubach, Doenrade, Klimmen, As, Obbicht,

Neerharen, Loksbergen, Boekend en Venlo.

scherp: verspr. Oost.Zuidlb.; ook in Kerkrade, Spekholzerheide, Bocholtz, Swalmen, Schinnen, Puth, Weert, Ell, Thorn, Bocholt, As, Maaseik, Echt/Gebroek, Tongeren, Achel, Loksbergen en Maasbree.

geil: verspr. Zuid.Oostlb.; ook in Heerlen, Waubach, Belfeld, Ophoven, Thorn, Venlo en Afferden.

geils: Venlo.

loops: Waubach, Gulpen, Tegelen, Sittard, Nuth/Aalbeek, Klimmen, Grevenbicht/Papenhoven en Mechelen-aan-de-Maas.

lopig: Beverlo.

brandig (*brennig*): Houthalen.

bretsetig: Sittard, Maastricht en Klimmen.

bretsig (ook *brestig*): Horn, Klimmen, Genk, Maastricht en Neerharen.

dol: Eijsden.

piepelgek: Genk.

gek: Maasniel, Thorn, Maasbracht en Eijsden.

zo gek wie een rad: Sevenum.

gelp: Ell, Haler en Maasniel.

gemeen: Meerssen.

grillig: Echt/Gebroek.

hoerig: Venlo, Belfeld en Herten (bij Roermond).

hoertig: Genk.

hoerentig: Kerkrade.

knijns: Venlo.

leeg: Lutterade.

ordinair: Eijsden.

rits: Beverlo, Baarlo en Eigenbilzen.

ritsig: Beverlo, Venlo en Eigenbilzen.

smerig: Lutterade.

spits: Echt/Gebroek en Schinnen.

warm: Lanklaar.

wellustig: Klimmen.

willig: Beverlo.

De volgende opgaven hebben als bijbehorend subject een man:

berig: 's-Gravenvoeren.

glandig (*gelandzig*): Hasselt.

hengstig: Weert.

De volgende opgaven hebben als bijbehorend subject een vrouw:

loopsetig: As.

loopsig: As.

manziek: Thorn.

wulps: Reuver.

De volgende opgave geeft een omschrijving:

met de broek vol goesting: Bilzen.

De volgende opgaven geven een omschrijving met een werkwoordsvorm:

de brets steekt hem: Sittard.

dem steekt de brats: Nieuwenhagen.

dem steekt de brets: Klimmen.

die komt uit scherpenheuvel (*die komp uit scherpenheuvel*): Geleen.

van de goesting stikken: Heers.

last van zichzelf hebben: Herten (bij Roermond).

er geen weg mee weten (*d'r gene weg met weten*): As.

een loopse kat zijn: Thorn.

De volgende opgave geeft een zelfstandig naamwoord voor het begrip geil, wellustig:

goesting: Loksbergen en Vorsen.

De volgende opgaven zijn benamingen voor een geil, wellustig persoon:

gek beest (*gekke beest*): Maasbracht.

vieze, een -: Holtum.

VROUWZIEK

N 10C (zi) (155, 156);

Beverlo Wb. (160), Diepenbeek Wb. (279),

Echt Wb. (079), Gronsveld Wb. 2 (197),

Haspengouws Id. (269), Hasselt Wb. (483),

511, 525), Kerkrade Wb. 2 (272), Kortesse
Wb. (177), Maastricht Wb. (110, 255),
Meerlo-Wanssum Wb. (114, 193), Sint-Trui-
den Wb. (103, 133, 145, 217, 225, 240),
Sittard Wb. (229, 253, 476), Tongeren Wb.
(659), Uikhoven Wl. (187), Venray Wb. (244,
346), Weertlands Wb. 1 (A3, 008, A3, 012),
Zonhoven Wb. (234, 510, 541, 561).

Te veel op vrouwen en meisjes ge-
steld, gezegd van jongens en mannen.
Wat betreft de opgave **ficks**: deze
benaming is waarschijnlijk afgeleid
van het Duitse werkwoord *ficken*,
'geslachtsgemeenschap hebben'
(‘neuken’).

heet: Maasniel, Lutterade, Oirsbeek,
Klimmen, Ell, Bocholt, Holtum,
Heugem, Bilzen, Diepenbeek,
Tongeren, Venlo en Meijel.

loops: Waubach, Tegelen, Lutterade,
Klimmen, Genk, Maastricht,
Venray en Maasbree.

lopentig: Zolder.

scherp: Spekholzerheide, Reuver,
Swalmen, Schinnen, Puth,
Klimmen, Weert, Ell, Haler,
Thorn, Maaseik en Tongeren.

hengstig: Tegelen, Weert en
Klimmen.

hoerentig: Echt/Gebroek en
Urmond.

hoerig: Belfeld en Ell.

koterig: Thorn, Maasbracht en
Wellen.

bokkig: Heers.

geil: Belfeld, Oirsbeek en Klimmen.

gersig: Ell.

ritsig: Genk.

ritsigtig: Baarlo.

warm: Lutterade.

meidjesgek (ook *meidskesgek*):

Reuver, Sittard, Echt/Gebroek,
Uikhoven en Maastricht.

vrouwengek: Koningsbosch,
Meerssen, Ophoven, Maastricht en
Tongeren.

vrouwluigek (ook *vrouwluisgek*):

Waubach, Gulpen, Beesel, Sittard,

Klimmen, Maasbracht en Uik-
hoven.

vrouwliegek (*vrolliegek*, *vrulliegek*):
Bree, As, Zolder, Zonhoven en
Hasselt.

wijvergek: Schin-op-Geul, Gronsveld,
Eksel, Houthalen, Zonhoven,
Hasselt en Boekend.

vrouwliezot (ook *vrolliezot*, *vrullie-*
zot): Bree, Eksel, Zolder, Beverlo
en Sint-Truiden.

wijvenzot: Loksbergen.

meisjeszot (*meiskeszot*): Beverlo.

tettenzot: Sint-Truiden.

vrouwlie-achtig (*vrollie-achtig*):
Zolder en Diepenbeek.

vrouwlui-achtig: Horn.

De volgende opgaven zijn benamin-
gen voor een vrouwzieke man:

geile bok: Opglabbeek.

bok: Gronsveld.

dolle jochem: Weert.

ficks: Weert.

foggelkloot: Sint-Truiden.

gathamel: Meerlo-Wanssum Wb.

heetzak: Neerharen, Achel, Sint-
Huibrechts-Lille en Eksel.

hete bliksem: Klimmen.

hete kerel: Lanklaar.

hete vuilderik: Sint-Huibrechts-
Lille.

hete, een -: Posterholt, Heerlen en
's-Gravenvoeren.

hitsige, een -: Bocholtz.

hoerenjager: Herten (bij Roermond)
en Kortesse.

hoerjager: Eigenbilzen.

jager: Bocholtz.

hoerenjas: Herten (bij Roermond).

ketser (*ketserd*): Weertlands Wb. 1.

kolderik: Meijel.

loopse kerel (*loopse kel*): Klimmen.

vrouwenloper: Vorsen.

wijvenloper: Loksbergen.

loper: Neerharen.

veger: Weertlands Wb. 1 en in
Zonhoven en Hasselt.

oude veger (*aa veger*): Zonhoven.

schalenveger: Maasbracht en Vijlen.

scherpe, een -: Maasbree en Bocholtz.
spitsgemaakte, een -: Weert.
spitsvanger: Kerkrade.
steekbroeder: Sint-Truiden.
maagdjesgek (*megjesgek*): Meerlo-Wanssum Wb. en Venray Wb.
vrouwluidsgek: freq. in het noordelijk deel van het Ripuar.
vrouwluidrooster: Kerkrade Wb. 2.
vrouwluistrooster (*vrouwluistrooster*): Nieuwenhagen.
meidjetrooster: Sittard.
meisjetrooster: Sittard.
wijverman: Zichen-Zussen-Bolder.
vrouwlieman (ook *vrulllieman*): Zonhoven en Hasselt.
vrouwliestuiker: Haspengouws Id.
warme, een -: Heerlen en Vijlen.

De volgende opgaven geven het gedrag van een vrouwzieke man weer:

keren: Sint-Truiden.
keten: Diepenbeek.
kloten: Venlo.
koteren: Zolder, Sint-Truiden en Zonhoven.
vegen: Zonhoven en Hasselt.
op jacht zijn: Venray Wb.
andere vrouwlui nalopen (*anger vrouwlui nalopen*): Reuver.
immer achter de vrouwlui aan zitten: Klimmen.

MANZIEK

N 10C (zj) (155), N 86 (1981) (022);
 Gronsveld Wb. 2 (075), Kortesseem Wb. (292), Maastricht Wb. (100, 110, 165, 249), Meerlo-Wanssum Wb. (108), Niel-bij-St.Truiden Wl. (521), Roermond Wb. (174), Sint-Truiden Wb. (103, 124, 165, 198), Sittard Wb. (102, 231), Venray Wb. (246), Zonhoven Wb. (192, 234, 285).

Te veel op mannen en jongens gesteld, gezegd van meisjes en vrouwen.

heet: verspr. Oostlb., Horns en Centr.Maaslds.; ook in Heerlen, Waubach, Weert, Bocholt, Bree, Opglabbeek, Neerharen, Heugem, Eijsden, Bilzen, Eigenbilzen, Diepenbeek, Tongeren, Sint-Huibrechts-Lille, Eksel, Zolder, Zonhoven, Heers, Sint-Truiden, Lommel, Boekend, Venlo, Meijel en Maasbree.
hitsig: Tegelen, Boukoul, Lutterade, Echt/Gebroek, Boekend en Afferden.
loops: Lutterade, Doenrade, Hoensbroek, Schinnen, Weert, Grevenbicht/Papenhoven, Holtum, Urmond en Neerharen.
lopig: Loksbergen.
mansgek: Chèvremont, Schin-op-Geul, Koningsbosch, Sittard, Klimmen, As, Maastricht, Zichen-Zussen-Bolder, Zolder, Houthalen, Zonhoven, Kortesseem en Vorsen.
mansluigek: Roermond en Nieuwenhagen.
mangek: Hoensbroek.
jongensgek: Venray Wb. en in Reuver, Uikhoven, Maastricht en Zonhoven.
kerelsgek (*kelsgek*): Waubach.
poepgek: Genk.
radgek: Geleen.
zo gek wie een schop: Geleen en Maastricht.
gek: Tegelen.
manszot: Zolder en Eksel.
zot: Lommel.
mandol: Spekholzerheide.
dol: Maasbracht en Kerkrade.
dolles: Weert.
mansziek: Kortesseem.
manziek: Maastricht.
bretsig: Neerharen.
brustig: Eksel, Loksbergen en Urmond.
geil: Schinnen en Heerlen.
gersig: Ell.
gloei: Ell.
hoerig: Belfeld.
kerwietig: Diepenbeek.

keterig: Roermond.
lopetig: Genk en Bilzen.
lopig: Genk.
nymfomaan: Klimmen.
parig: Loksbergen.
prutsachtig: Sint-Truiden.
rijtig: Urmond.
rits: Zolder, Afferden, Venray en Maasbree.
ritsig: Diepenbeek.
scherp: Klimmen, Weert, Ell, Thorn en Tongeren.
spelig: Klimmen.
vurig: 's-Gravenvoeren.
warm: Thorn en Heerlen.

De volgende opgaven zijn benamingen voor een manzieke vrouw:
afgelikte boterham (*afgelikte botterham*): Maasbree.
foggelmie: Sint-Truiden.
fiep: Meerlo-Wanssum Wb.
flos: Klimmen.
flots: Maastricht.
flotsmadam (*flotsmedam*): Klimmen.
fluit: Klimmen.
foemelkat: Sittard en Klimmen.
foetel: Klimmen.
hupse moeder (*hupse moer*): Vijlen.
hoer: Thorn.
jongenszot: Sint-Truiden en Nielbij-St.-Truiden.
naaidoos: Weert.
kemmelkontje: Maasbree.
loper: Sint-Truiden.
sloerie: Eksel.
polleke: Gronsveld.
popjanus: Herten (bij Roermond).
hete del: Haler.
hete fluit: Achel.
hete prij: Gulpen.
hete vot: Posterholt.
hete, een -: Oirlo.
dolt, een -: Bocholtz.
warmt, een -: Bocholtz.

De volgende twee opgaven geven het gedrag van een manzieke vrouw weer:

koteren: Zonhoven.
achter de jongens koersen: Zonhoven.

MASTURBEREN

Kaart 118, pag. 234

N 10C (zj) (158);
 Sint-Truiden Wb. (044).

Zichzelf seksueel bevredigen.

Bij de volgende opgaven is de handelende persoon mannelijk:

aftrekken: verspr. Zuid.Oostlb.; ook in Bocholtz, Schin-op-Geul, Weert, Ell, Ophoven, Maasbracht, Echt/Gebroek, Maastricht, Bilzen, Diepenbeek, Boekend, Afferden en Oirlo.

zich aftrekken: Reuver, Swalmen, Schinnen, Klimmen, Tungalroy, Bocholt, Bree, As, Maaseik, Obbicht, Maastricht, Zolder en Maasbree.

zich een aftrekken: Waubach, Gulpen, Lutterade, Schinnen, Opglabbeek, Holtum en Urmond.

een aftrekken: Herten (bij Roermond), Klimmen en Vijlen.

zijn eigen aftrekken: Heerlen, Roermond, Weert en Loksbergen.

hem aftrekken: Lommel, Sint-Huibrechts-Lille en Eksel.

aan zijn pisser trekken: Sint-Huibrechts-Lille.

zijn eigen uit bed trekken: Loksbergen.

een trekken: Beesel.

trekken: Echt/Gebroek, Diepenbeek en Kerkrade.

afspelen: Maasbracht, Opglabbeek, Eigenbilzen, Zichen-Zussen-Bolder, Diepenbeek, Achel, Eksel, Houthalen, Heers, Sint-Truiden, Vorsen en Kerkhoven.

zich afspelen: Maaseik.

zich een afspelen: Bilzen.

een afspelen: Lanklaar.
hem afspelen: Eksel, As en Tongeren.
de zijne afspelen: Lommel.
zijn muis afspelen: Tongeren.
zijn pie afspelen: Sint-Truiden en Zonhoven.
zijn piemel afspelen: Genk.
zijn piet afspelen: Eksel.
zijn pin afspelen: Eigenbilzen.
zijn pisser afspelen: Genk.
zijn prul afspelen: Wellen.
zijn spel afspelen: Bilzen.
zijn charles afspelen (*zijn sjarel afspelen*): Tongeren.
zijn – afspelen: Loksbergen.
be zijn charles spelen (*be zijn sjarel spelen*): Zolder.
met de piemel spelen: Maasbracht.
vuillapje spelen (*vuillapke spelen*): As.
spelen met zijn pin: Bilzen.
wiksen: verspr. Zuid.Oostlb.; ook in Chèvremont, Spekholzerheide, Bocholtz, Waubach, Baarlo, Belfeld, Herten (bij Roermond), Weert, Ell, Echt/Gebroek en Eijsden.
zich een wiksen: Kerkrade, Nieuwenhagen, Vijlen, Reuver, Herten (bij Roermond), Puth, 's-Gravenvoeren en Thorn.
een wiksen: Roggel en Thorn.
afwiksen: Venray en Zichen-Zussen-Bolder.
afrijten: Baarlo.
zich afrijten: Posterholt.
er zich een rijten: Belfeld.
afroepen: Kerkrade en Bocholtz.
zich een roepen: Nieuwenhagen.
roepen: Kerkrade.
afroetsen: Klimmen.
zich afroetsen: Klimmen.
zich een afroetsen: Neerharen
zich afroebelen: Hoensbroek.
de handwagen varen (*de hankwagen varen*): Baarlo.
met de handkar rijden (*met de handkar rijden*): Afferden.
met de handkar eraan gaan: Afferden.

afrukken: Achel.
afnondeju-en: Afferden.
biljarten (*biljarden*): Kerkrade.
burgemeester maken: Klimmen.
hem afknopen: Zichen-Zussen-Bolder.
jakken: Loksbergen.
moppen: Weert.
op de handen wassen (*oppe han wassen*): Swalmen.
versieren: Klimmen.
zich een houwen: Meerssen.
zich in zijn eigen amuseren: Maasbracht.
zich klaarmaken: Schin-op-Geul.
zich zuiveren: Eksel.
zichzelf besmoedelen: Chèvremont.
zijn charles sleuren (*zijn sjarel sleuren*): Zolder.

Bij de volgende opgaven is de handelende persoon vrouwelijk:
zichzelf klaarspelen: Herten (bij Roermond), Lutterade en Heerlen.
be de kut spelen: Vorsen.
zich vingeren: Schinnen.

De volgende opgave bevat geen werkwoord:
een-twee-drie-andere hand: Loksbergen.

GESLACHTSGEMEENSCHAP HEBBEN

N 10C (zj) (157);
 Beverlo Wb. (086), Gennep Wb. (032, 063, 126, 134, 151, 208), Hamont Wb. (089), Hasselt Wb. (105, 110, 139, 204, 233, 311, 336, 376), Kerkrade Wb. 2 (206), Lommel Wl. (243), Meeswijk Wl. (498), Meeuwen Wl. (175), Niel-bij-St.Truiden Wl. (196), Sint-Truiden Wb. (044, 079, 108, 124, 125, 140, 143, 158, 175, 191, 195, 201, 240), Tongeren Wb. (453), Venlo Wb. (095, 097, 115, 169, 219, 247, 286), Venray Wb. (365, 680), Zonhoven Wb. (012, 120, 197, 284, 338, 362, 387, 449, 478).

Het is niet helemaal duidelijk welke van de hierna volgende trefwoorden onder scabreus of schertsend taalgebruik vallen. Uit de opmerkingen van de medewerkers blijkt dat dit vaak individueel wordt bepaald. Vergelijk ook de lemmata **VRIJEN** en **MASTURBEREN**. Volgens Sint-Truiden Wb., (p. 44) behoort bij het trefwoord **afsteken** een mannelijk subject. Het trefwoord **fucken** komt van het Engelse *to fuck* ('neuken').

naaien: verspr. Noord.Oostlb.; ook in Gennep Wb. en Venray Wb. en in Lutterade, Klimmen, Weert, Ell, Thorn, Bocholt, Bree, As, Echt/Gebroek, Mechelen-aan-de-Maas, Urmond, Sint-Huibrechts-Lille, Kerkhoven, Lommel, Velden, Boekend, Afferden, Meijel en Maasbree.

nagelen (*neggelen, niggelen*): Belfeld, Zichen-Zussen-Bolder, Tongeren, Sint-Huibrechts-Lille, Zolder, Zonhoven, Hasselt en Sint-Truiden.

neuken: verspr. Zuid.Oostlb.; ook in Bocholtz, Kessel, Weert, Thorn, Maasbracht, Bree, As, Echt/Gebroek, Maastricht, Neerharen, Sint-Huibrechts-Lille, Eksel, Afferden en Maasbree.

verneuken: Oirsbeek.

poepen: Puth, Klimmen, 's-Gravenvoeren, Opglabbeek, Genk, Eijdsen, Bilzen, Zichen-Zussen-Bolder, Diepenbeek, Hoeselt, Tongeren, Achel, Hamont, Eksel, Zolder, Heers, Sint-Truiden, Nielbij-St.-Truiden, Vorsen, Kerkhoven, Loksbergen en Lommel.

poppen: verspr. Oost.Zuidlb., Horns en Centr.Maaslds.; ook in Kerkrade Wb. 2 en in Baarlo, Beesel, Herten (bij Roermond), Doenrade, Klimmen, Bree, Meeuwen, As, Neerharen, Eigenbilzen, Diepenbeek, Houthalen, Zonhoven, Beverlo, Boekend en Venlo.

popperellen: Maaseik.

popje maken (*popke maken*): Maas-tricht.

vogelen: verspr. Zuid.Oostlb.; ook in Weert, Ell, Genk, Echt/Gebroek, Urmond, Maastricht, Neerharen, Eigenbilzen, Tongeren, Eksel, Zolder, Beverlo, Wellen, Sint-Truiden, Loksbergen en Lommel.

een nummertje maken (ook *een nummerke maken*): Kerkrade, Bocholtz, Schin-op-Geul, Waubach, Baarlo, Swalmen, Klimmen, Achel, Meijel en Maasbree.

een nummer maken (ook *een nommer maken*): Schinnen en Chèvre-mont.

aanhouden (*aanhagen*): Bilzen.

aanspitsen: Gennep Wb.

afdrogen: Zonhoven.

afsnijden (*afsnijen*): Herten (bij Roermond).

afsteken: Sint-Truiden.

steken: Echt/Gebroek en Zonhoven.

ze vol steken: Beverlo.

batterijwacht hebben: Afferden.

bedienen: Venlo.

betrekken: Weert, Herten (bij Roermond) en Echt/Gebroek.

bezetten: Waubach.

bezig zijn: Loksbergen.

bibberen: Klimmen.

bijeen kemmelen: Maasniel.

bijeen komen: Gulpen.

bijeen kruipen: Maasniel.

opeenkruipen: Zolder.

erop kruipen: Beverlo.

op het karretje kruipen (*op het kerke kruipen*): Heerlen.

in bed kruipen: Oirlo.

over een haar kruipen: Urmond.

overheen kruipen: Klimmen.

bijeen slapen: Diepenbeek en Gronsveld.

bloempje plukken (*bloemke plukken*): Eksel.

bomen: Boekend en Venlo.

bumsen (**du.**): Kerkrade, Waubach, Nuth/Aalbeek en Sevenum.

boren: Venlo.

borstelen: Boekend.
breien: Klimmen.
buikliggen: Loksbergen.
dame-slapen: Belfeld.
de kegel luchten: Lanklaar.
de liefde bedrijven: Thorn.
de stek wegzetten: Thorn.
de vrouw gebruiken: Heerlen.
gebruiken: Horn en Sint-Truiden.
zich gebruiken: Eijsden.
gebruik maken: Tegelen.
dekken: Herten (bij Roermond, Echt/Gebroek, Achel, Vorsen en Meijel).
dekselen: Sint-Truiden en Hasselt.
dompen: Diepenbeek.
doppen: Venlo.
een knopen: Zolder en Tongeren.
een kol zetten: Tongeren.
een onder hebben (*een onner hemmen*): Zolder.
een toemaken: Zonhoven.
een zetten: Tongeren.
er zijn klak niet oplengen (*er zijn klak nie oplengen*): Beverlo.
fakkelen: Kerkrade.
ficken (du.): Zonhoven en Klimmen.
fietsen: Posterholt en Klimmen.
foeksen: Gennep Wb.
foppen: Weert en Loksbergen.
haar betoppen (*haar betoeppen*): Horn.
franjelen: Hasselt.
fucken: Schinnen.
gemeenschap hebben: Herten (bij Roermond).
haar kontje uitlaten: Klimmen.
hem opzetten: Klimmen.
hengsten: Eksel.
hesperen: Waubach.
het doen: Beesel, Holtum, Maastricht, Bilzen, Zichen-Zussen-Bolder, Eksel, Hasselt, Beverlo, Lommel en Maasbree.
het samen doen: Holtum en Lutterade.
het erover gooien (*ter over gooien*): Eksel.
hoeren: Belfeld, Holtum en Klimmen.

jallen (barg.): Bilzen en Tongeren.
jappen: Sint-Truiden.
jassen: Loksbergen.
jenzen: Klimmen.
jodelen (*joedelen*): Loksbergen.
jong maken: Zonhoven.
jorren: Sint-Truiden.
kajoeteren: Hasselt.
kamizolen: 's-Gravenvoeren.
kaskierewieten: Loksbergen.
kesperen: Waubach.
kiddelen: Genk.
kienen: Klimmen.
kleine meubeltjes maken (*klein meubelkes maken*): Hoensbroek.
kletsier geven: Sint-Truiden.
knippen: Sint-Truiden en Hasselt.
knopen (ook *kneufen*): Kerkrade, Beverlo, Venlo en Echt/Gebroek.
knuffelen (*knoefelen*): Maasniel.
kutkammen (*kutkemmen*): Klimmen.
kwikken: Sint-Truiden.
lekker vies doen: Maastricht.
liggen: Loksbergen.
met de kat spelen: Thorn.
met de kruiwagel varen: Bilzen.
met een in bed liggen: Bilzen.
met een slapen: Bilzen.
met elkander te maken hebben (*mi mekander te maken hemmen*): Beverlo.
moppen: Weert.
naar het bed gaan: Bilzen.
op de kist houwen (*op de kis houwen*): Nieuwenhagen en Waubach.
op de neus staan: Venlo.
opeenzitten: Bilzen.
opschrijven: Gennep Wb. en in Klimmen en Weert.
opzetten: Bocholtz.
opzitten: Herten (bij Roermond).
overheen liggen: 's-Gravenvoeren.
overkomen: Zonhoven, Hasselt en Tongeren.
pandoeren: Klimmen.
paren: Ell en Maasbracht.
pielogen: Eksel.
piemen: Lutterade.
pieren: Sint-Truiden.

pommen: Lutterade.
remmelen: Herten (bij Roermond), Maaseik, Eigenbilzen en Maasbree.
rijden (ook *rijen*): Tongeren, Sint-Huibrechts-Lille, Eksel, Zolder, Zonhoven, Hasselt, Beverlo, Sint-Truiden en Loksbergen.
rijmen: Belfeld.
ritsen: Gennep Wb. en in Kerkhoven.
robbelen: Kerkrade.
roetsen: Gennep Wb.
samen naar bed gaan: Oirsbeek.
samen naar boven gaan: Lutterade.
samen slapen: Oirsbeek.
samenleven: Herten (bij Roermond).
zich de buidel leegschokkelen (*zich de buil leegschokkelen*): Spekholzerheide.
soppen: Venlo.
spelen: Maasbracht.
stouwen: Waubach.
tjoek-tjoek doen: Zolder.
treinen: Waubach.
vademen (*vemen*): Klimmen.
vegen: Kerkrade, Nieuwenhagen, Waubach en Klimmen.
verkazematoekelen: Nieuwenhagen.
verkoesjematoekelen: Spekholzerheide.
vetzakken: Maasbree.
viool spelen: Afferden.
volgieten: Zolder.
vrijen: Tegelen, Swalmen, Weert en Maastricht.
vuilerikken: Sint-Huibrechts-Lille.
wiksen: Gennep Wb. en Venray Wb. en in Venlo.
wippen: Lutterade, Nuth/Aalbeek, Klimmen, Echt/Gebroek en Lanklaar.
wringen: Gulpen en Vijlen.
zich afhouden: Thorn.
ze dik maken: Puth.
zijn huiswerk maken: Tongeren.

OVERSPEL PLEGEN

N 10C (zj) (157), N 37 (1971) (005 add.), N 86 (1981) (024), N 96D (1989) (693, 694 add.);

Bree Wb. (059), Heerlen Wb. 2 (103), Venray Wb. (060, 147, 646).

Het onderhouden van een buitenechtelijke relatie door een gehuwd persoon.

Vgl. het lemma ONGEHUWD SAMENLEVEN. Een zegsman uit Eijsden vermeldt dat een man die naast zijn echtgenote er eveneens een andere vrouw op na houdt een “dobbeldeker” wordt genoemd.

vreemdgaan (ook *vreempgaan*):

Venray Wb. en in Heerlen, Eys, Koningsbosch, Klimmen en Ell.

aanhouden (*aanhouden*): Bree Wb.

zich ophouden met (ook *zich ophouden met*): Reuver, Herten (bij Roermond) en Terlinden.

echtbreken: Venray Wb.

samenhokken: Heerlen, Herten (bij Roermond), Schimmert, Thorn en Venlo.

samenhuizen: Buchten en Lutterade.

samenhuizeren: Lutterade.

hoddelen (*hoedelen*): Bilzen.

bijeen hoddelen: Klimmen.

bijeen hokken: Schimmert en Heerlen.

bijeen huizen: Hoensbroek en Margraten.

bijeen kruipen: Oirlo.

bijeen liggen: Munstergeleen en Hoensbroek.

een ander bij zich hebben (*een ander bij zich hebben*): Eijsden.

hoeren: Maastricht.

Bij de volgende trefwoorden is de persoon die overspel pleegt een man:

zich afgeven met andere vrouwlui (*zich afgeven met ander vrouwlui*): Reuver.

met een vreemde vrouw zitten:

Oirlo.

met een vrouw hokken: Vlodrop.

Bij het volgende trefwoord is de persoon die overspel pleegt een vrouw:
bij hem liggen: Klimmen.

BUITENECHTELIJK KIND

Kaart 119, pag. 234

N 86 (1981) (025), SGV (1914) (add.), ZND 01 (1922) (a-m);
Beverlo Wb. (029), Diepenbeek Wb. (292), Eupen Wb. (014), Genk Wb. (359), Gennep Wb. (132, 199), Gronsveld Wb. 2 (083, 119), Hasselt Wb. (506), Kerkrade Wb. 2 (205), Kortesse Wb. (558), Limburgs Id. (049), Lommel Wl. (384), Maaseik Wb. (051), Maastricht Wb. (478, 483), Meeswijk Wl. (056, 720), Meijel Wb. (088, 089), Sittard Wb. (175, 464), Stokkem Wb. (118), Tungelroy Wb. (001, 008), Uikhoven Wl. (040), Venray Wb. (650), Weertlands Wb. 1 (A3, 013), Zonhoven Wb. (033, 116, 140).

Kind dat niet uit een wettig huwelijk geboren is.

Het gebruik van benamingen als **voorkind**, **voorloper** en **voortrein** toont aan dat de ouder van dit kind op een later tijdstip een wettig huwelijk heeft gesloten, waaruit al dan niet wettige kinderen zijn geboren. Vergelijk voor de trefwoorden **puffkind** en **puffpüngel** RhWb (VI), kol. 1170 s.v. *Puffkind*, 'uneheliches Kind' en kol. 1202 s.v. *Püngel*, 'lästiges freches Kind'. Zie het lemma **ONGEHUWDE MOEDER** voor de trefwoorden **een spaanse**, **heggentrits** en **hagenjong**.

basterd (ook *basserd*): alg. Maaskemp., freq. Bilzerlds. en Dommellds., verspr. Oost.Zuidlb., Oostlb., Maaslands, Tongerlds.,

Demerkemp., Lonerlds. en Getelds.; ook in Montzen, Welkenraedt, Eupen, Beverlo, Paal, Beringen, Herk-de-Stad, Sint-Truiden, Kerkom, Tessenderlo, Lommel, Venlo, Meijel en Maasbree.

basterdjong (*basterdjonk*): As.

bastaard: verspr. Zuid.Oostlb. en Truierlds.; ook in Wijlre, Eys, Nunhem, Tungelroy, Kessenich, Meeuwen, Opglabbeek, Meeswijk, Maastricht, Zichen-Zussen-Bolder, Piringen, Sint-Huibrechts-Lille, Koersel, Hechtel, Oostham, Oirlo en Meijel.

gebasterdeerde, een - (ook *gebas-serdeerde, gebastereerde*): verspr. Lonerlds.; ook in Bilzen, Hoeselt, Sint-Huibrechts-Hern, Koninksem, Peer, Kermt, Kuringen, Beverlo, Paal, Sint-Truiden en Lommel.

verbasterdeerde, een - (ook *verbas-tereerde, een -*): Veldwezelt, Beringen, Guigoven, Nieuwerkerken, Aalst-bij-St.-Truiden, Tessenderlo en Lommel.

verbasterde, een -: Weert, Kessenich, Bocholt, Elen, Eidsen, Rekem, Vroenhoven, Sint-Huibrechts-Lille en Peer.

basterdeerde, een - (*bastereerde, een -*): Bilzen.

voorkind (ook *voorkeind, voorkink*): freq. Zuid.Oostlb. en Kleverlds., verspr. Oost.Zuidlb., Noord.Oostlb., Maaskemp. en Centr. Maaslds.; ook in Kerkrade, Weert, Tungelroy, Kelpen, Thorn, Wolder/Oud-Vroenhoven, Maastricht, Itteren, Eigenbilzen, Vlijtingen, Eksel, Hasselt, Kortesse, Leopoldsburg, Lommel, Blerick en Venlo.

voorloper: verspr. Centr.Maaslds. en Kleverlds.; ook in Weertlands Wb. 1 en in Montfort, Melick, Vlodrop, Susteren, Tungelroy, Haler, As, Gelieren/Bret, Itteren en Blerick.

voortrein: Venlo.

onechte, een - (ook *onechte, ene -*):

Gennep Wb. en in Schinnen en Venlo.

onecht kind: Waubach, Hulsberg, Geulle, Maastricht en Venray.

onwettig kind (ook *onwettig kink*): Ubachsberg en Ingber.

natuurkind (*natuurkeind*): Roermond.

gendarmekind: Zonhoven.

puffkind (du.) (*poefkink*): Kerkrade Wb. 2.

puffpüngel (du.): Vaals.

kind op de pof: Gronsveld.

pof, de -: Maastricht.

kind van het eerste bed: Zonhoven.

gemaakt gekocht kindje: Meijel.

spaanse, een -: Noorbeek en Terlin-den.

heggentrits: As.

hagenjong (*hagenjonk*): Diepenbeek.

koekoeksjong (ook *koekoeksjonk*): Herten (bij Roermond) en Jeuk.

bijloper: Bocholt.

blindganger: Gronsveld.

boomloper: Maastricht.

buitenbeentje: Maastricht en Heerlen.

krap: Gronsveld.

stop: Eigenbilzen en Veldwezelt.

eent op het keukenbriefje (*eent op het keukenbriefke*): Sittard.

het schijten van een ezel: Zonhoven.

Bij de volgende twee trefwoorden

gaat het om een vrouwelijk kind:

voordeern (*voorden*): Gennep Wb.

voordochter: Maastricht.

Bij de volgende twee trefwoorden

gaat het om een mannelijk kind:

voorjong: Gennep Wb.

voorzoon: Maastricht.

Het volgende trefwoord geeft een onvriendelijk soort omschrijving

over de herkomst van een buitenechtelijk kind:

door een ezel over een halfdeur gescheten: Uikhoven.

ONGEHUWDE MOEDER

Bree Wb. (180, 428), Genk Wb. (124),

Haspengouws Id. (085), Niel-bij-St.Truiden

Wl. (443), Sint-Truiden Wb. (177), Uikhoven

Wl. (154), Venray Wb. (205, 210), Weertlands

Wb. 1 (A3, 007), Zonhoven Wb. (155, 455).

Vrouw die zwanger is geworden en een kind heeft gekregen zonder gehuwd te zijn.

De uit monografisch materiaal afkomstige benamingen zijn allen spottend bedoeld (weduwe!) en het is mogelijk dat het trefwoord **spaanse weef** nog een relict is uit de 80-jarige oorlog.

haagweef: Sint-Truiden, Niel-bij-St.-Truiden en Zonhoven.

haagweeuw: Haspengouws Id. en Venray Wb.

heggenweef: Bree Wb. en in Genk

heggenweeuw: Venray Wb.

hegweef: Weertlands Wb. 1.

spaanse weef: Uikhoven.

stoppelweef: Bree Wb. en in Zonhoven.

MINNAAR

N 115 (2003) (018), N 86 (1981) (023);

Hasselt Wb. (033), Sint-Truiden Wb. (177,

195), Stokkem Wb. (022), Zonhoven Wb.

(004).

Man met wie een vrouw een seksuele relatie heeft zonder er mee gehuwd te zijn.

aanhouder (ook *aanhager, aanhouer, aanhouger, aanhouwer, aanou-*

der, aanouwer): verspr. Maaskemp.; ook in Maaseik, Stokkem, Eigenbilzen, Diepenbeek, Hoeselt, Tongeren, Achel, Eksel, Zolder, Zonhoven, Hasselt, Hoepertingen, Wellen, Sint-Truiden, Jeuk en Leopoldsburch.

bijzit: verspr. Maaskemp.; ook in Kinrooi, Ophoven, Geistingen, Kanne, Hoeselt, Tongeren, Kaulille, Eksel, Houthalen, Zonhoven, Gors-Opleeuw, Jeuk, Vorsen en Venlo.

minnaar: verspr. Noord.Oostlb. en Centr.Maaslds.; ook in Ingber, Susteren, Merkelbeek, Hoensbroek, Ittervoort, Meeuwen, Maas-tricht, Zolder, Kerkhoven en Oirlo.

vriend (ook *vrienk*): Vaals, Wau-bach, Eys, Montfort, Susteren, Wijnandsrade, Weert, Ell, Thorn, Bree, Urmond, Maastricht, Alken, Oirlo en Meijel.

levensvriend (*levesvriend*): Heel.

vrijer: Nieuwenhagen, Reuver, Nunhem, Herten (bij Roermond), Susteren, Sweikhuizen, Eigen-bilzen, Zolder, Venray en Meijel.

vaste vrijer (*vatse vrijer*): Blerick.

liebhaber (*du.*): Kerkrade, Ubachs-berg, Nieuwenhagen en Waubach.

liefhebber: Beesel en Montfort.

liefste (ook *lieste*): verspr. Zuid. Oostlb.; ook in Weert, Wolder/Oud-Vroenhoven, Maastricht, Itteren en Venlo.

de liefste: Rekem en Schimmert.

lief: Tessenderlo.

liefje (*liefke*): Geleen.

geliefde: Maastricht.

chéri (*fr.*): Zolder.

amant (*fr.*): Weert.

hokker: Wijlre, Neer, Beesel, Stein en Maasbree.

hoddelaar: Maastricht.

kerel (ook *keel*): Ingber, Epen, Kapel-in-'t-Zand en Geleen.

vent: Venlo.

aanpapper: Meeuwen.

poeper: Sint-Truiden.

MINNARES

N 115 (2003) (018 add., 019 add.), N 37 (1971) (005), N 96D (1989) (694); Hasselt Wb. (033), Maastricht Wb. (248), Sint-Truiden Wb. (056, 177), Zonhoven Wb. (004).

Vrouw met wie een man een seksuele relatie heeft buiten zijn huwelijk om.

De vragen informeerden naar benamingen voor een 'concubine' (N 37, 005) en 'concubine, bijzit, bijwif' (N 96D, 694).

bijzit: verspr. Noord.Oostlb., Horns en Maaskemp.; ook in Lutterade, Schimmert, Meerssen, Weert, Mechelen-aan-de-Maas, Maas-tricht, Hoeselt, Tongeren, Achel, Sint-Huibrechts-Lille, Eksel, Houthalen, Zonhoven, Heers, Sint-Truiden, Jeuk, Loksbergen, Lommel en Siebengewald.

bijzitje: Ell.

concubine: Nieuwenhagen, Gulpen, Montzen en Maastricht.

aanhoudster (*anaagster, aanhaagster, aanhouwster, aanoudster, aanouwster*): Hoensbroek, Bree, Stokkem, Bilzen, Eigenbilzen, Zonhoven, Hasselt, Sint-Truiden en Lommel.

houder (*houer*): Sittard.

maintenée: Maastricht.

gezelschapsdame: Klimmen.

vriendin: Bree en Klimmen.

tweede vrouw: Waubach.

bijvrouw: Klimmen.

bijwif: verspr. Zuid.Oostlb.; ook in Eys, Baarlo, Thorn en Echt/Gebroek.

hoddelswif: Klimmen.

poefwif: Meijel.

gek wif: Guttecoven.

heet wif: Klimmen.

het wif: Tienray.

ander wif (ook *anger wif*): Melick en Maastricht.

een ander (ook *een anger*): Montfort, Eisdien, Bilzen en Meijel.
die ander: Oirlo.
bedpongel: Ell.
bijslaap: Susteren.
flos: Nieuwenhagen, Broeksittard, Klimmen en Noorbeek.
flots: Schinveld en Klimmen.
flotsmadam (*flotsmedam*): Klimmen.
fluit: Boekend, Klimmen en Noorbeek.
hoer: Bleijerheide, Panningen, Posterholt, Meerssen, Klimmen en Obbicht.
klatter: Tongeren.
loeder: Sittard.
rammel: Panningen.
slet: Obbicht.
zijn teef: Jeuk.
vrouwmens erbij (*vroumes erbij*): Grevenbicht/Papenhoven.

Bij de volgende opgave is het waarschijnlijk dat de betreffende vrouw gehuwd is:

vrouw die vreemd gaat: Waubach.

ZEDELIJK SLECHT MEISJE

N 10C (zj) (157), N 115 (2003) (048), N 86 (1981) (022, 026);
 Echt Wb. (044), Genk Wb. (334), Meerlo-Wansum Wb. (112, 313), Zonhoven Wb. (155).

Meisje dat het niet zo nauw neemt met de zedelijke moraal.

Een **vlemmentette** is volgens het Meerlo-Wansum Wb. (pag. 313) een 'vrouw die zich ordinair kleedt met het doel seksueel te prikkelen'.

flos: Kerkrade, Waubach, Eys, Gulpen, Klimmen, Noorbeek, Terlinden, Echt/Gebroek, Grevenbicht/Papenhoven en Maastricht.
flots: Beesel, Geleen, Klimmen, Echt/Gebroek, Stein en Maastricht.

fluit: verspr. Oost.Zuidlb., Zuid. Oostlb. en Kleverlds.; ook in Roermond, Herten (bij Roermond), Maasniel, Maaseik, Rekem en Eksel.

hete fluit: Zolder.

loeder: verspr. Oost.Zuidlb. en Oostlb.; ook in Kerkrade, Ittervoort, Thorn, As, Born, Urmond, Maastricht, Oirlo, Tienray en Meijel.

loedertje (*loedertje*): Itteren.

slet: verspr. Noord.Oostlb., Horns, Trichterlds. en Kleverlds.; ook in Susteren, Oirsbeek, Amby, Weert, Zolder en Hoepertingen.

sletje: Ell.

sloerie: verspr. Kleverlds.; ook in Sweikhuizen, Hoensbroek, Bocholt, Guttecoven, Stein, Geulle, Caberg, Eigenbilzen, Zonhoven, Blerick en Venlo.

del: Lutterade, Schinnen, Hulsberg, Weert, Geulle, Maastricht, Kaulille, Venlo, Horst en Maasbree.

hoer: Herten (bij Roermond), Kelpen, Bree, Neeroeteren, Maastricht, Eigenbilzen, Eksel, Wellen en Jeuk.

pothoer: Kinrooi, Houthalen en Tongeren.

struikhoer: Zolder.

klatschoer: Zutendaal.

klatschoertje (*klatschoerke*): Zonhoven.

hoertje (*hoerke*): Hoeselt.

vlemmentette (ook *flemmentet*): Meerlo-Wansum Wb. en in Herten (bij Roermond) en Montfort.

vlinder: Meeuwen.

zeug (*zoog, zouw*): Heerlen en Gors-Opleeuw.

hete zeug (*hete zog*): Jeuk.

heet wijf: Vorsen.

hete prij: Grevenbicht/Papenhoven.

loopse prij: Geleen.

prij: Geleen.

lel: Weert en Tungalroy.

lellebel: Nieuwenhagen, Sittard, Bocholt, Genk, Tienray en Horst.

jellebel: Venlo.
totebel: Bocholt.
jongensgek: Hoeselt.
mansgek: Hoeselt.
loopster: Kerkhoven, Tessenderlo en Maastricht.
loper: Montfort, Eigenbilzen en Maastricht.
loperd: Wolder/Oud-Vroenhoven.
loperdje (*loperke*): Zonhoven en Iteren.
lopige, een -: Jeuk.
brats: Zolder.
dier: Maastricht.
fladder: Hoeselt.
flauwtoet: As.
flebbendep: Kapel-in-'t-Zand.
flets: Beesel.
gekke tuit: Zolder.
haagekster: Zonhoven.
klamot: Eksel.
klodder: Zolder.
kladder: As en Alken.
klatter: Gors-Opleeuw en Tongeren.
klats: Eksel.
klitsje (*klitske*): Eksel.
kit: As.
lichtekooi: Bree en Meeuwen.
lokvogel: Klimmen.
loslieber (du.): Geleen.
losse, een -: Kinrooi.
matras: Achel.
pak, een -: Zolder.
pateetje (*pateeke*): Zolder en Bree.
piemoei: 's-Gravenvoeren.
plakbilletje (*plakbilleke*): Tongeren.
serveuse (fr.): Leopoldsburg.
slons: Kinrooi, Susteren en Bunde.
sloor: Swalmen en As.
smakje (*smakske*): Zolder.
smingel: Zolder.
straatmeid: Echt/Gebroek.
teef: Stein en Vaals.
tooi: Genk, Heerlen en Gors-Opleeuw.
verlopen wicht (*verlopen wich*): Zutendaal.
vies lodder: Eys.
vieszak: Maastricht.
viezerik: Mheer.

viool: Klimmen.
wats: Montfort en Maastricht.
vuiligheid: Wellen, Gors-Opleeuw en Lauw.
geen goede (*geen goei*): Leopoldsburg.

PROSTITUÉE

N 10C (zj) (157), N 115 (2003) (050), N 86 (1981) (027);
 Kortessem Wb. (177), Lommel Wl. (119), Meerlo-Wansum Wb. (112), Meeswijk Wl. (262), Meeuwen Wl. (105), Niel-bij-St.Truiden Wl. (476), Sittard Wb. (142), Venlo Wb. (128, 149), Zonhoven Wb. (171, 220, 368).

Vrouw die seksuele omgang met anderen als beroep uitoefent.

hoer (ook *oer*): alg. Zuid.Oostlb., freq. Noord.Oostlb., verspr. Oost. Zuidlb., Maaslands, Maaskemp., Tongerlds., Lonerlds. en Kleverlds.; ook in Kerkrade, Weert, Eigenbilzen, Vlijtingen, Achel, Kaulille, Eksel, Zolder, Houthalen, Zonhoven, Niel-bij-St.-Truiden, Jeuk, Vorsen, Kerkhoven, Tessenderlo, Lommel, Blerick en Venlo.

hoertje (ook *hoerke*): Susteren, Maastricht, Caberg, Kanne en Venlo.

pothoer: Eksel en Zonhoven.

straathoer: Tongeren.

klatschoer: Eksel en Zonhoven.

klats: Eksel en Zonhoven.

kladder: Vlijtingen.

lichtekooi: Herten (bij Roermond) en As.

lichte vink: Schimmert.

lichte, een -: Eigenbilzen.

allemanangerief: Meeuwen.

mannengerief: Genk.

del: Eksel en Kinrooi.

flots: verspr. Kleverlds.; ook in Eksel.

flotsmadam (*flotsmedam*): Klimmen.

fluit: Blerick, Venlo en Eksel.
foetel: Klimmen.
poddel: Maastricht.
putain (fr.): Eigenbilzen.
serveuse (fr.): Leopoldsburg.
slechte vrouw: Venray.
slecht wijf: Eksel.
heet wijf: Klimmen.
wijf: Nieuwenhagen.
wijfe van plezier (*wijfke van plezier*): Bree.
slet: Roermond en Kinrooi.
teef: Eksel.
tippelaarster: Maastricht.
hoerenjong (*hoerenjonk*): Genk.

POOIER

N 115 (2003) (049), N 86 (1981) (028);
 Bernaerts, J. (1991) (049).

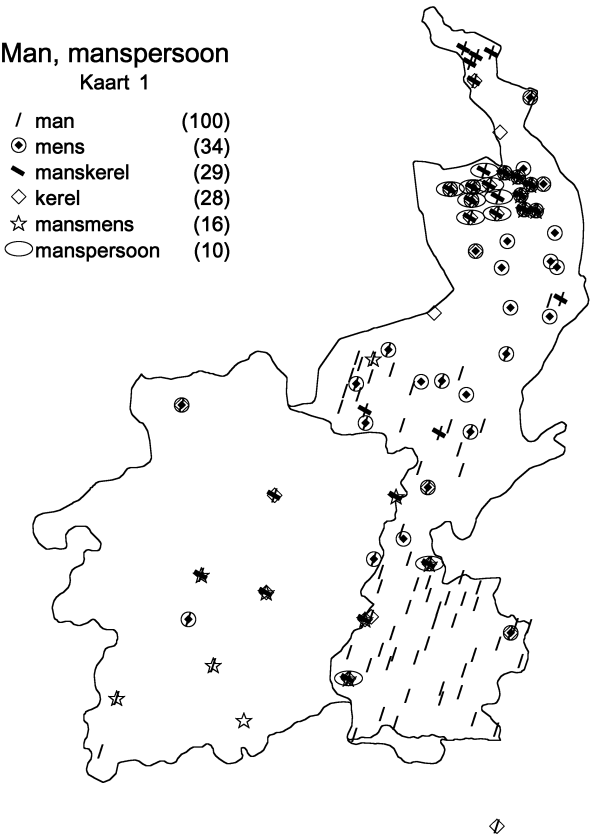
Persoon die leeft van de verdiensten van een prostituée, voor wie hij als haar beschermer optreedt.

pooier: verspr. Oost.Zuidlb., Oostlb., Maaslands en Kleverlds.; ook in Kerkrade, Bree, Meeuwen,

Neeroeteren, Eigenbilzen, Achel, Kaulille, Eksel, Zolder, Houthalen, Zonhoven, Alken, Hoepertingen, Jeuk, Vorsen, Kerkhoven, Blerick en Venlo.
souteneur: Sittard, Klimmen, Haler, Thorn, Maaseik, Maastricht, Itteren en Jeuk.
hoerenbaas: Jeuk en Brunssum.
hoerenbengel: Weert.
hoerjager: Vlijtingen.
louis (du.): Nieuwenhagen.
mangeur de blanc (fr.): Leopoldsburg.
maquereau (fr.): Lauw.
maquignon (fr.) (*makkeljong*): Tongeren.
zuhälter (du.) (*tsoehelder*): Vaals.
uitsmijter: Thorn en Montfort.
bijbelenbok: Vlijtingen.
bikkel: Sittard.
bink: Genk.
schoft: Meijel.
smeerlap: Meijel en Ingber.

Kaarten

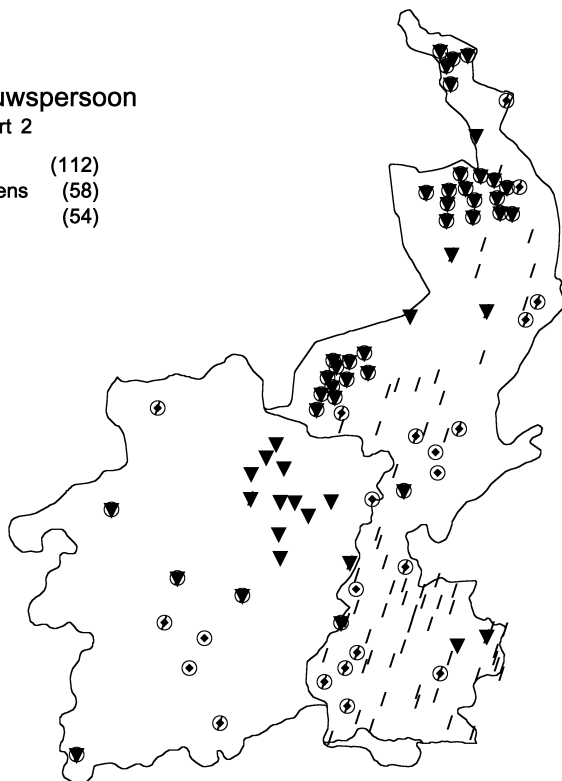
Aflevering 2.2, Familie en seksualiteit

Vrouw, vrouwspersoon

Kaart 2

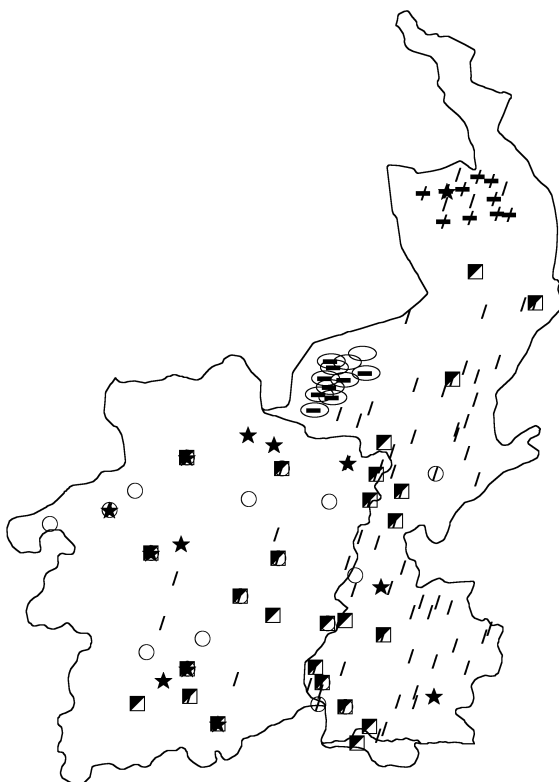
- / vrouw (112)
- ⊙ vrouwmens (58)
- ▼ wijf (54)

In verwachting zijn

Kaart 3

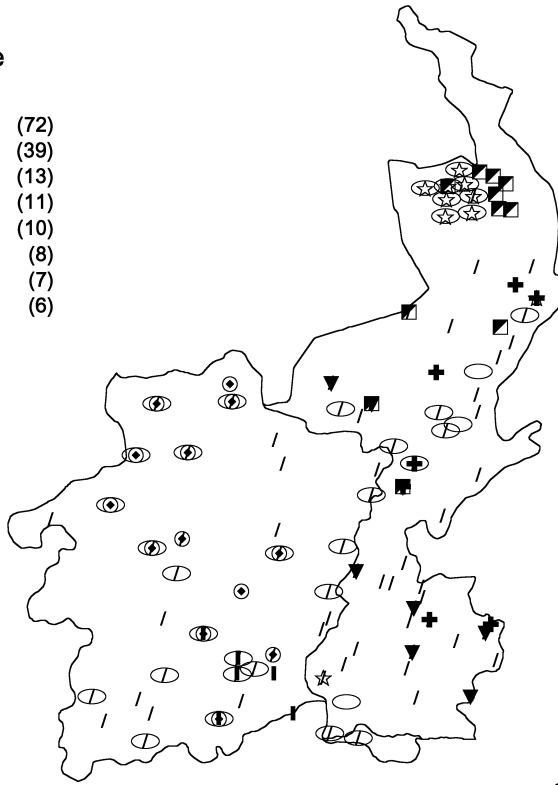
- / groot gaan (86)
- ▣ in verwachting zijn (26)
- aantellen (19)
- in positie zijn (19)
- ★ zó zijn (13)
- uittellen (11)

Menstruatie

Kaart 4

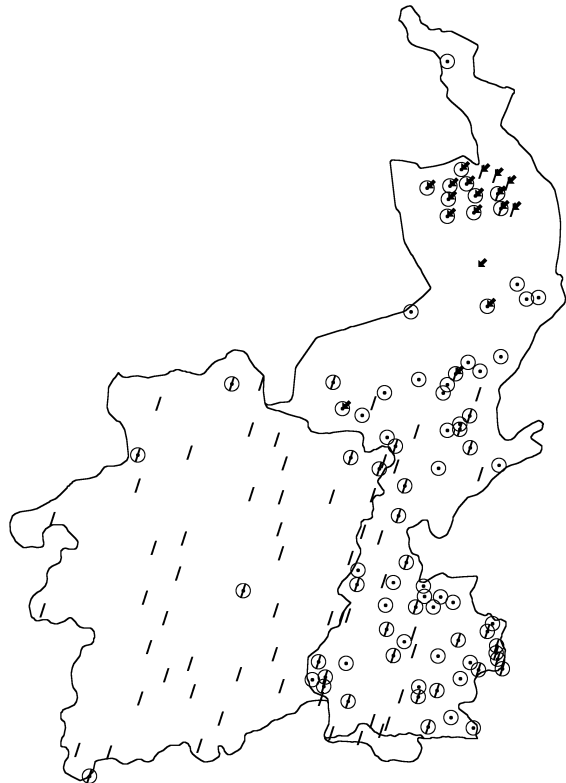
/ regels	(72)
○ verandering(en)	(39)
⊙ vodden	(13)
▣ week	(11)
☆ kermis	(10)
▼ klats	(8)
⊕ ongesteld	(7)
┆ klommel	(6)

Miskraam

Kaart 5

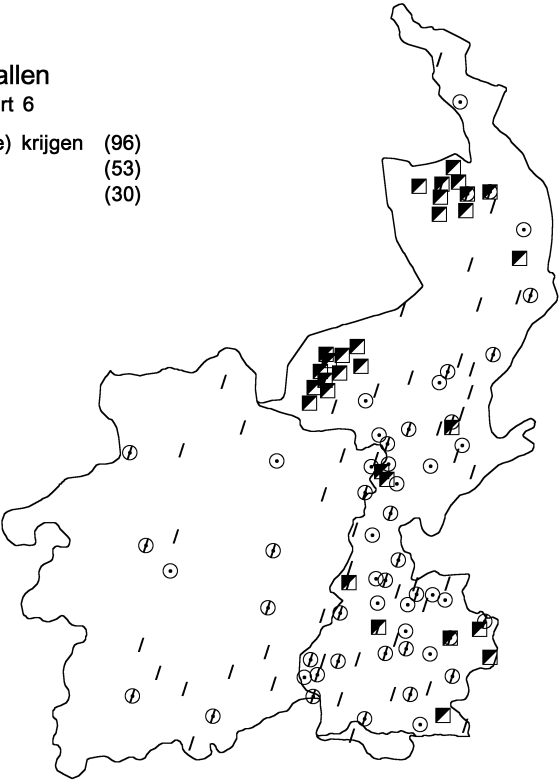
/ misval	(95)
○ miskraam	(83)
* opslag	(18)

Bevallen

Kaart 6

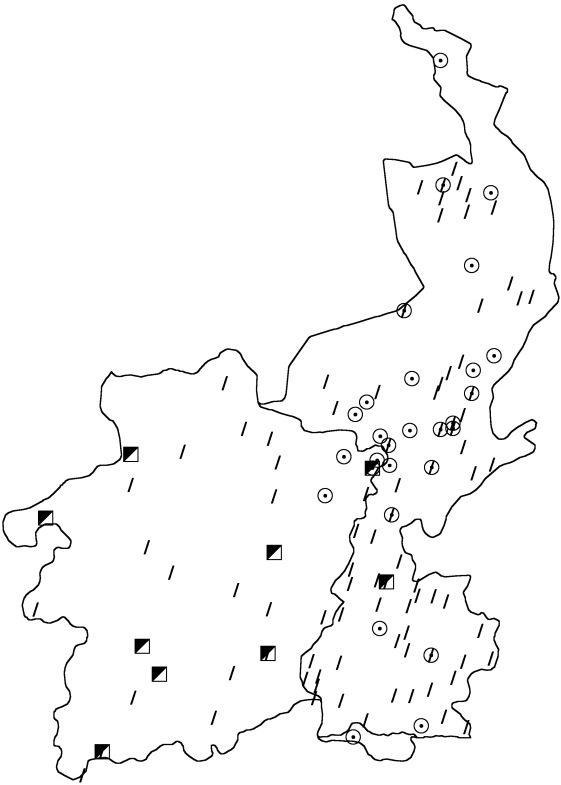
- / (een) kind(je) krijgen (96)
○ bevallen (53)
■ kramen (30)

Barensweeën

Kaart 7

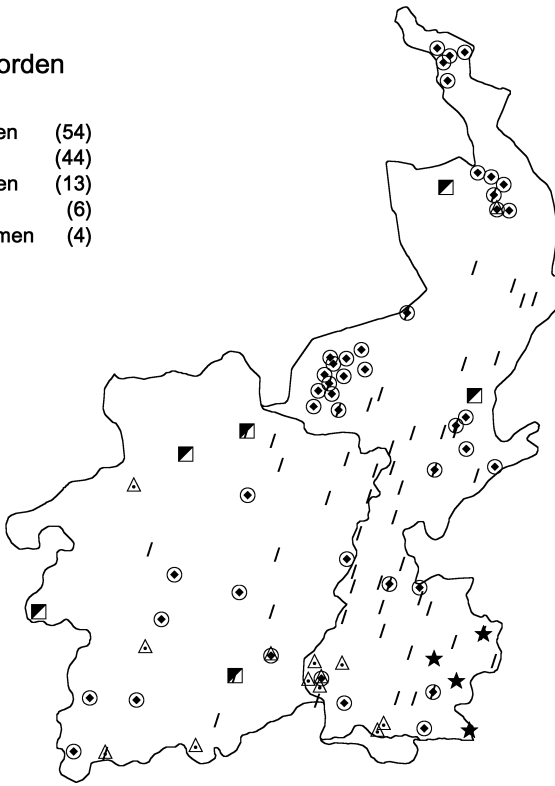
- / weeën/wee (88)
○ pozen/poos (28)
■ pijnen (9)

Geboren worden

Kaart 8

- / geboren werden (54)
- ⊙ geboren (44)
- △ geboren worden (13)
- komen (6)
- ★ op de welt komen (4)

Nageboorte

Kaart 9

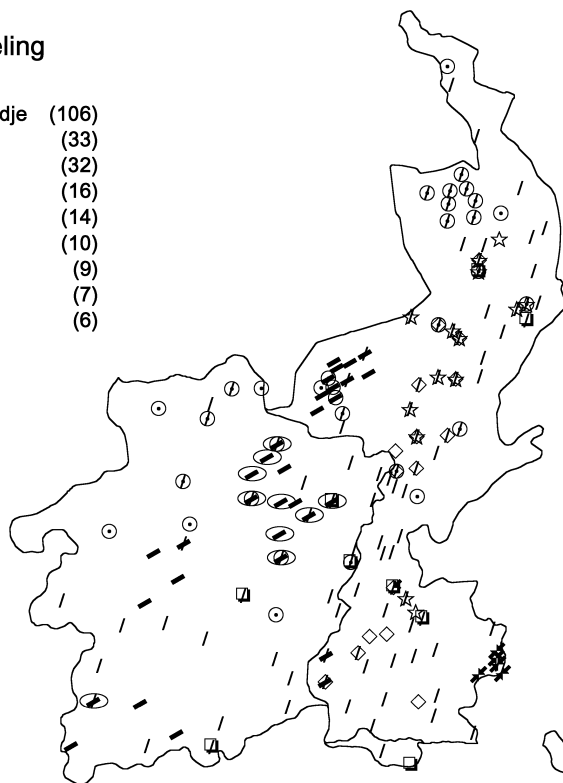
- / nageboorte (97)
- ⊙ moederkoek (6)
- ▼ nakraam (3)

Baby, zuigeling

Kaart 10

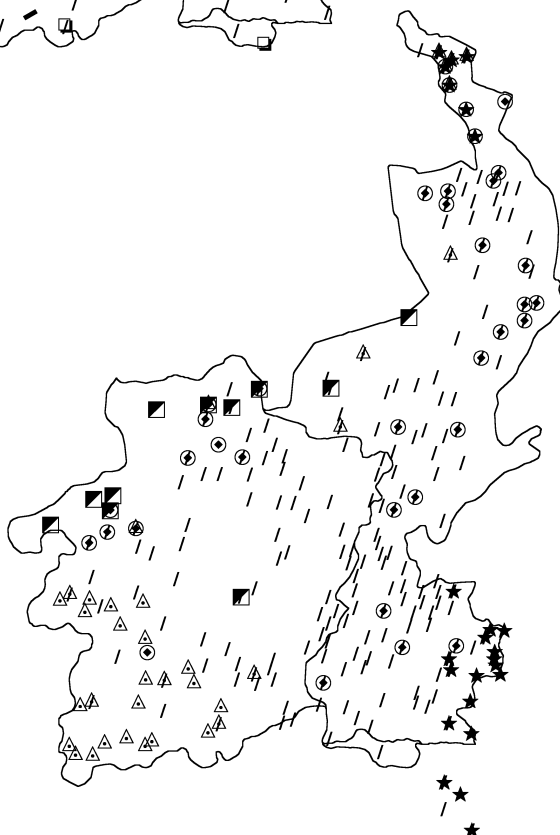
- / (klein/nieuw) kindje (106)
- ⊙ kleine, een - (33)
- plat kind(je) (32)
- ◇ get jongs (16)
- ☆ wicht(je) (14)
- busselkind (10)
- popje (9)
- * wikkeldkind(je) (7)
- ✱ wickelditz-je (6)

Vroedvrouw

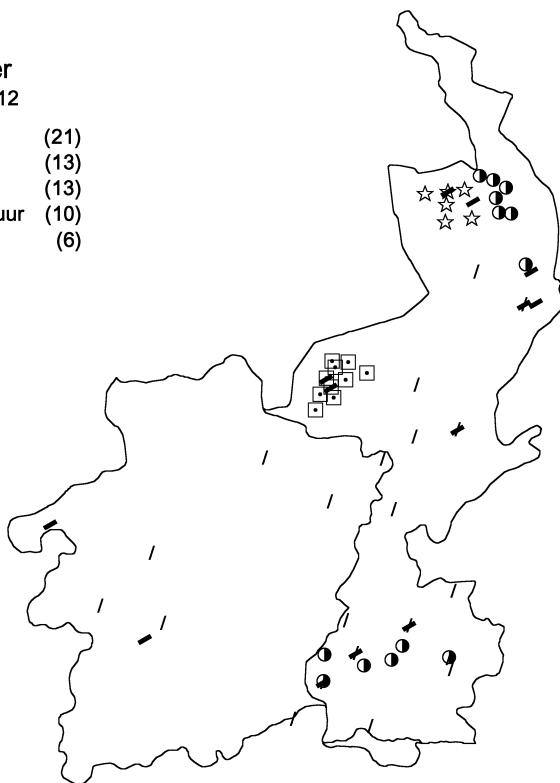
Kaart 11

- / wijsvrouw (194)
- ⊙ vroedvrouw (36)
- △ wijzevrouw (36)
- ★ hebamme (du.) (25)
- goeivrouw (11)

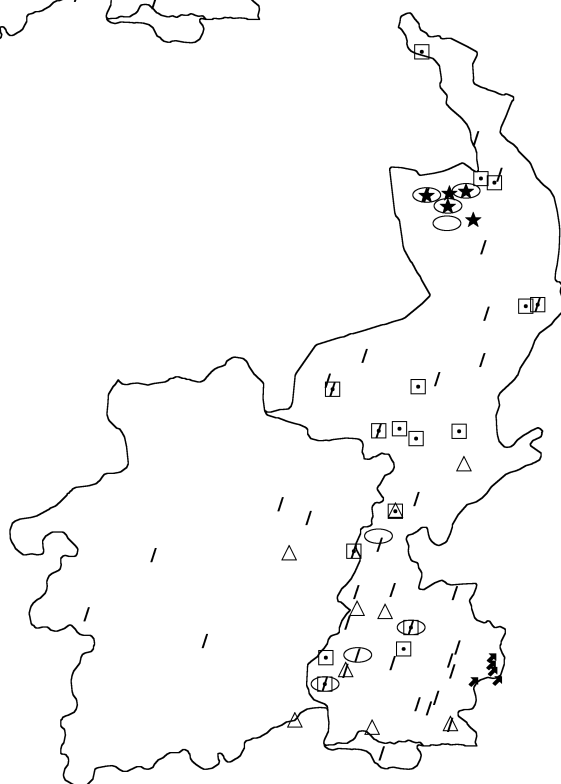

Baker**Kaart 12**

- / wijsvrouw (21)
- ♣ baker (13)
- bakerse (13)
- kraamnabuur (10)
- ☆ baakster (6)

Kraamverzorgster**Kaart 13**

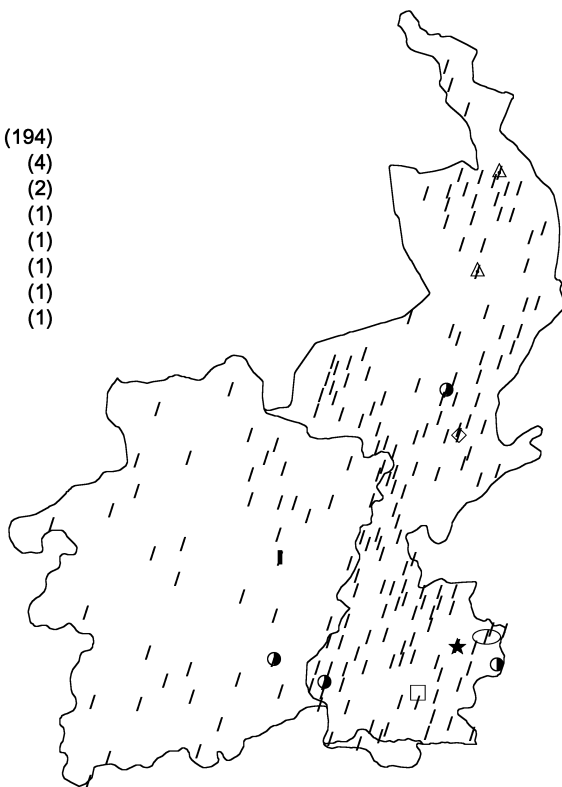
- / (kraam)verpleegster (38)
- zuster (17)
- △ wijsvrouw (9)
- kraamverzorgster (8)
- ♣ wachtsvrouw (6)
- ★ kraamhulp (5)

Wieg

Kaart 14

/ wieg(je)	(194)
● kinderbedje	(4)
△ zuus	(2)
◇ bedje	(1)
★ kindskorf	(1)
□ korf	(1)
○ krib	(1)
▬ voiture-tje	(1)

Navelbandje

Kaart 15

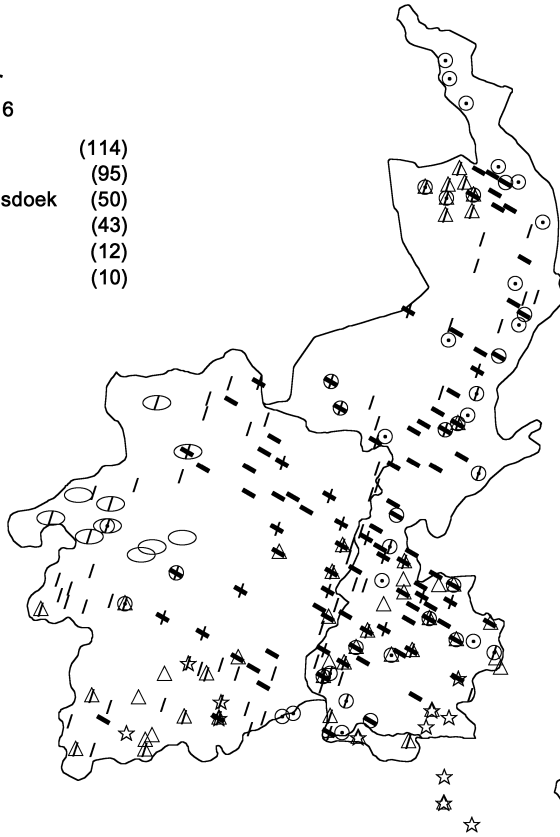
/ navelband(je)	(90)
⊙ nagelband(je)	(19)
☆ nagelvees(je)	(8)
★ navelvees(je)	(6)
○ navelwindel(tje)	(4)
▣ veesje	(3)

Luier

Kaart 16

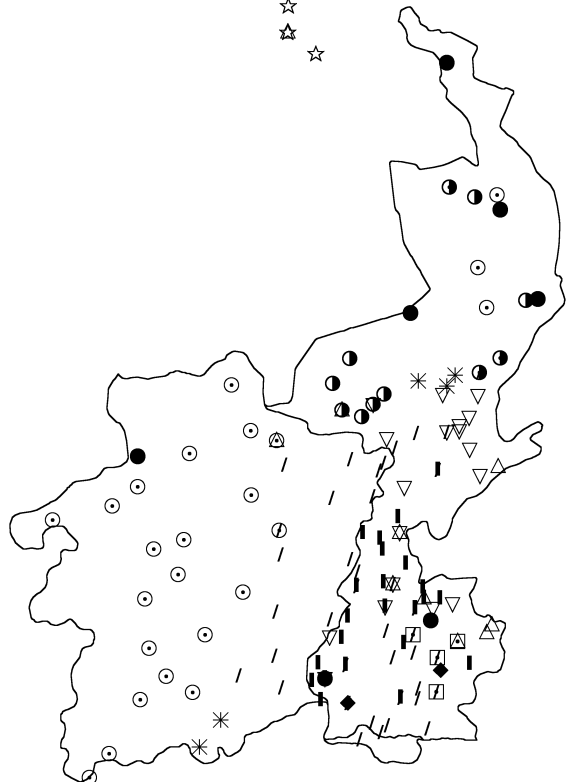
/ (pis)doek	(114)
↘ windel	(95)
△ kinderdoek/kindsdoek	(50)
○ luier	(43)
☆ (kinder)vees	(12)
○ pisvod	(10)

Sluitspeld

Kaart 17

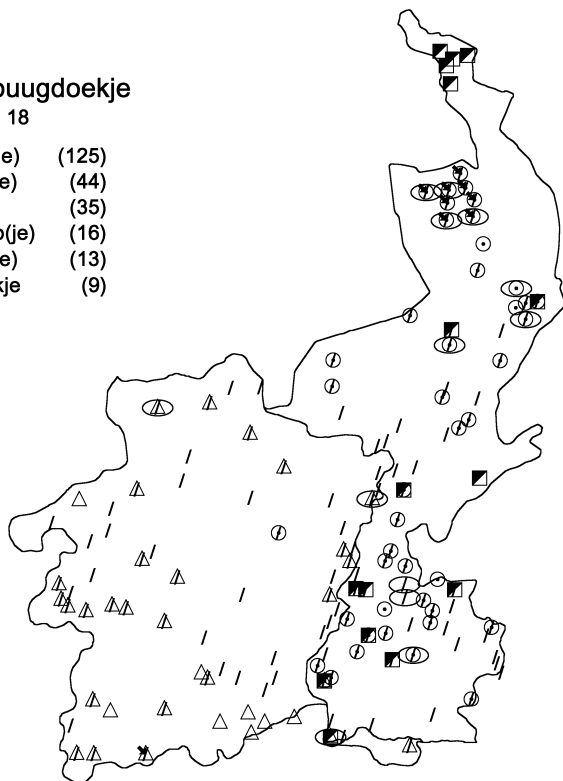
/ toespang	(41)
○ toespeld	(30)
! knipspang	(23)
▽ sluitspang	(18)
● sluitspeld	(14)
△ spang	(9)
● veiligheidsspeld	(7)
* toespangel	(5)
□ verzekeringsspang	(4)
◆ dubbelspang	(3)

Slabbetje, spuugdoekje

Kaart 18

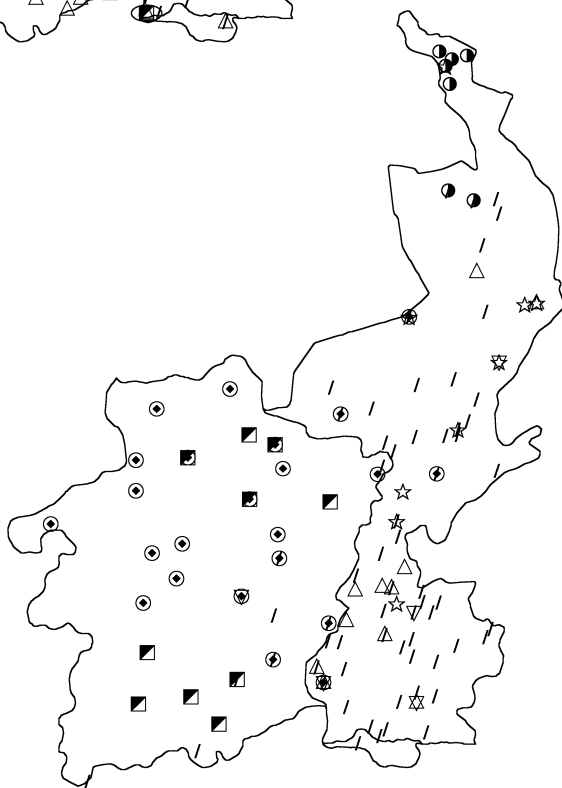
- / zeverlap(je) (125)
- ⊙ slabber(tje) (44)
- △ bavet(je) (35)
- slabberlap(je) (16)
- spijdoek(je) (13)
- * zeverdoekje (9)

Zuigfles

Kaart 19

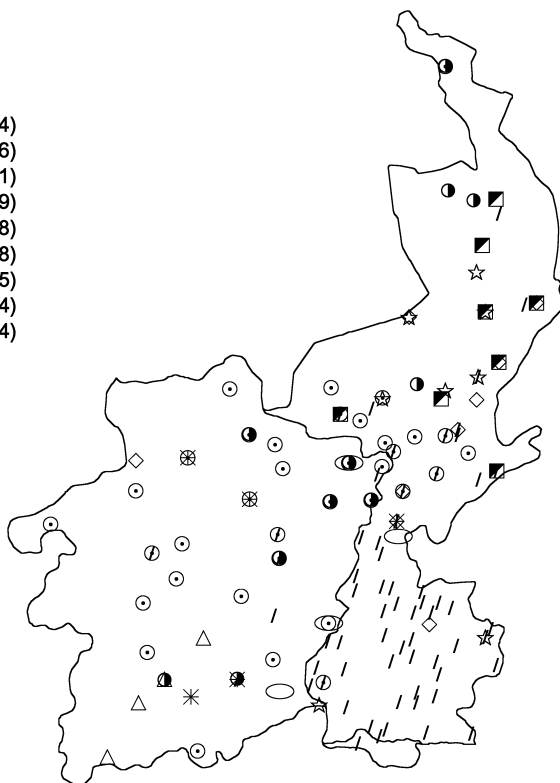
- / fles(je) (64)
- ⊙ tutterfles (23)
- △ lots (11)
- papfles (10)
- ☆ zuigfles (9)
- tutfles (7)
- ▽ lotsfles (5)

Speen

Kaart 20

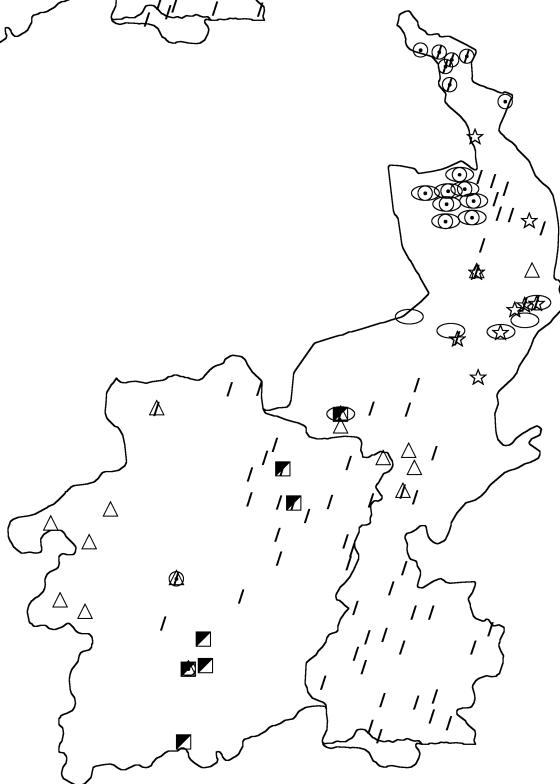
- / lots (64)
- ⊙ tutter (36)
- tut (11)
- ◇ speen (9)
- ☆ fiep (8)
- fop (8)
- * fots (5)
- luts (4)
- △ tet (4)

Fopspeen

Kaart 21

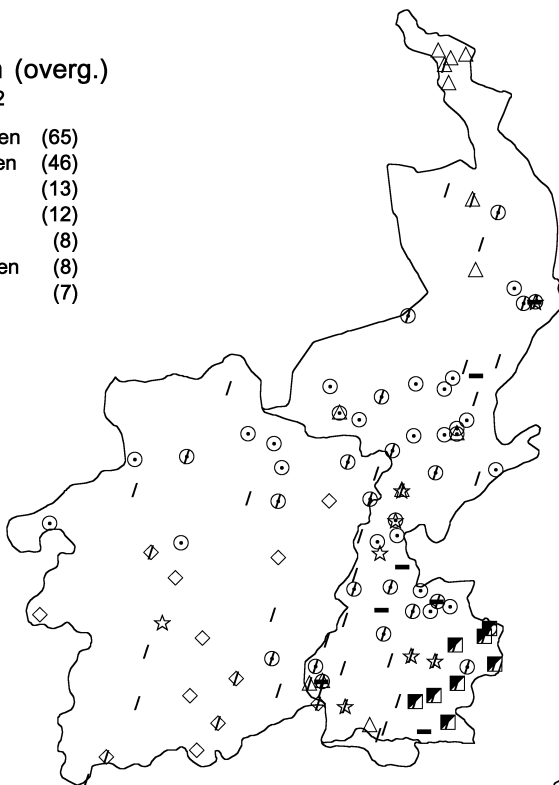
- / lots (68)
- ⊙ tut (17)
- △ tutter (16)
- fiep (14)
- ☆ fop(je) (9)
- fots (7)

Zogen, voeden (overg.)

Kaart 22

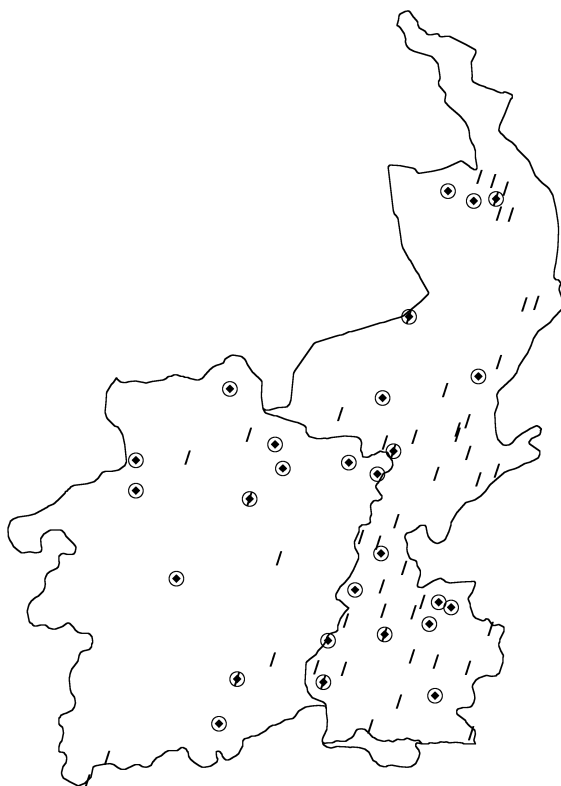
- / de borst geven (65)
- ⊙ de mem geven (46)
- △ voeden (13)
- ◇ de tet geven (12)
- ☆ aanleggen (8)
- de brost geven (8)
- zogen (7)

Min, voedster

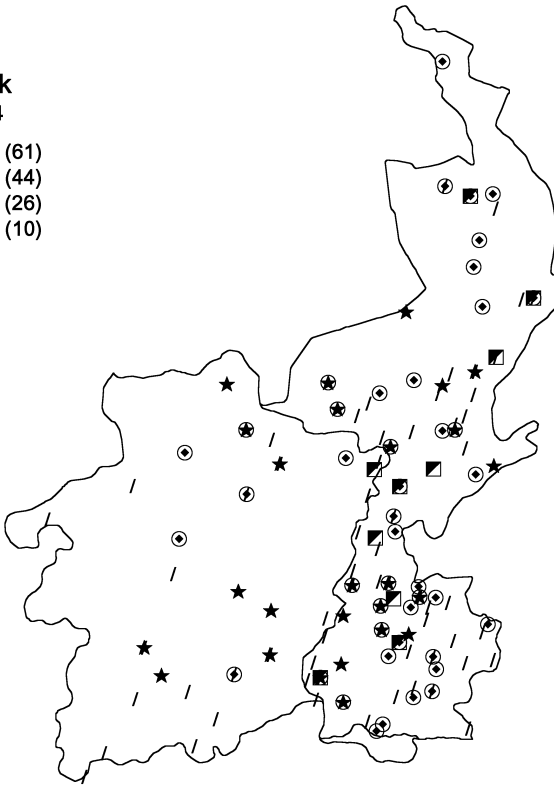
Kaart 23

- / min (51)
- ⊙ voedster (27)

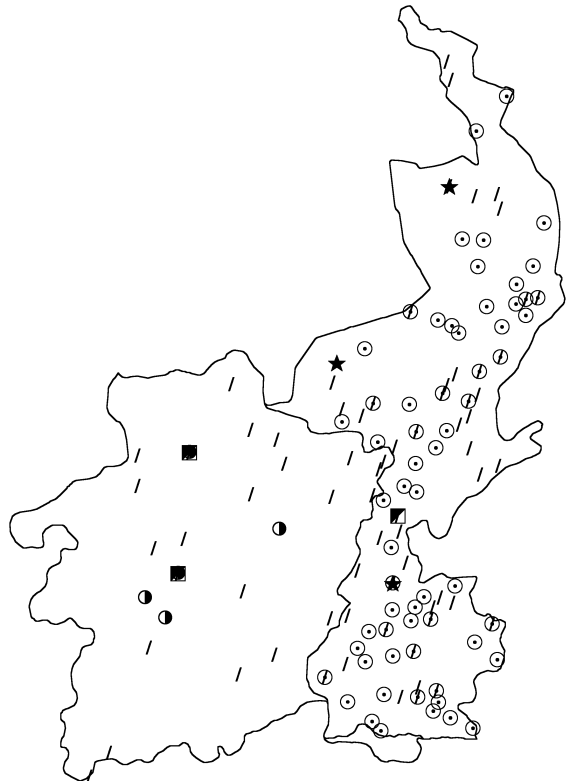
Zindelijk **Kaart 24**

- / proper (61)
- ⊙ droog (44)
- ★ zuiver (26)
- ▣ zindelijk (10)

Box **Kaart 25**

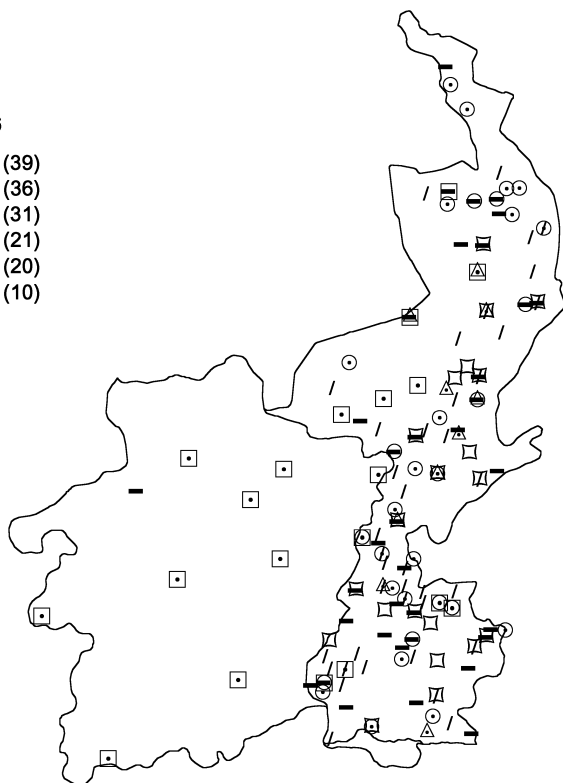
- / looprek(je) (70)
- ⊙ box (63)
- parc (fr.) (5)
- ▣ loopbak (3)
- ★ rek (3)

Garde

Kaart 26

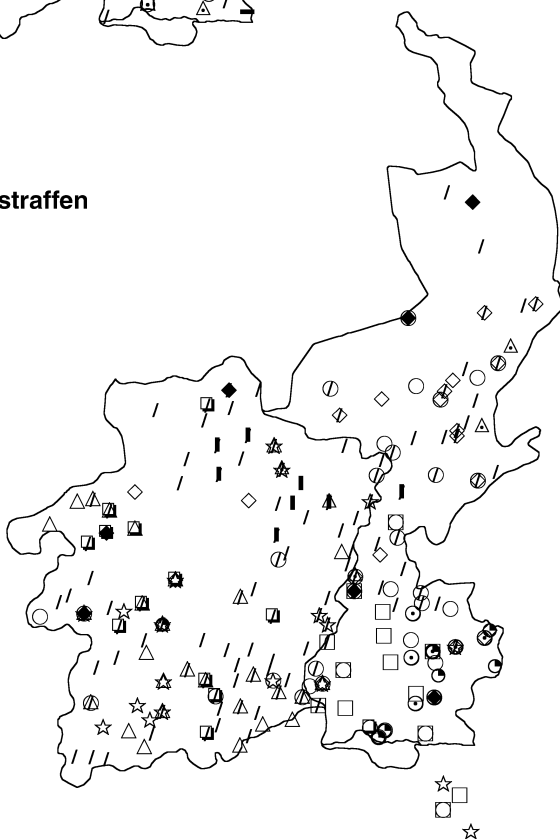
- / geerd (39)
- roe(de) (36)
- gard (31)
- wits(je) (21)
- ◻ wis(je) (20)
- △ rijs(je) (10)

Stok of twijg om een kind te straffen

Kaart 27

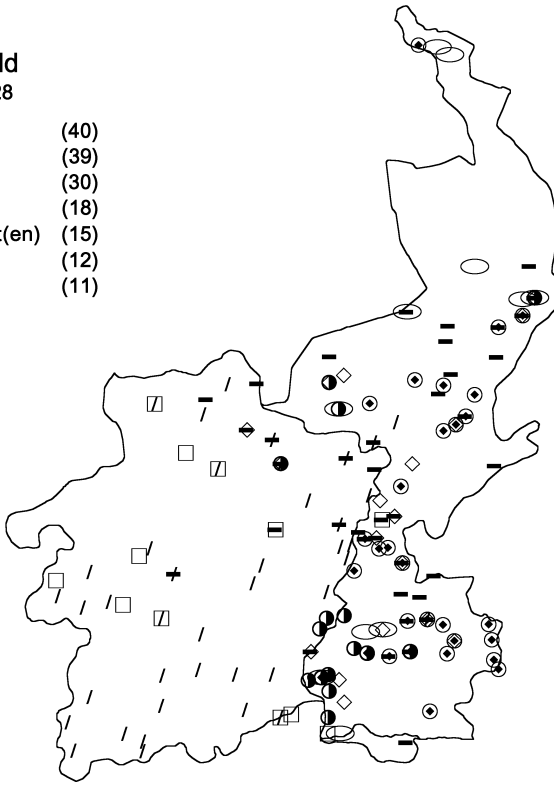
- / wis(je)/wits(je) (110)
- stek(je) (44)
- △ roe(de) (28)
- ◇ lat(je) (22)
- ☆ gard/geerd (19)
- gots(je) (14)
- ◻ zweep(je) (13)
- ! gors(je) (8)
- kuul (7)
- ◆ stok(je) (7)
- vits (7)
- △ kluppel (5)

Zakgeld

Kaart 28

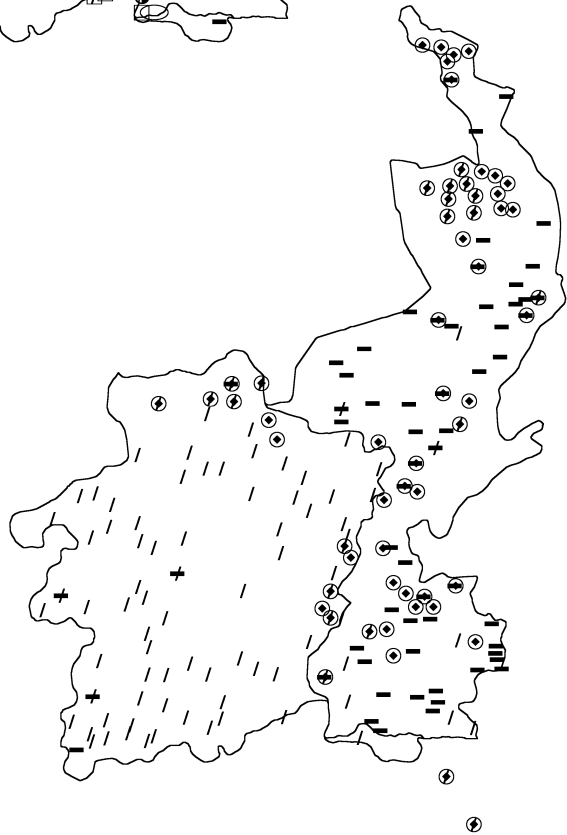
/ pree	(40)
— zondagsgeld	(39)
⊙ tes(sen)geld	(30)
◇ zakgeld	(18)
● zondagscent(en)	(15)
□ drinkgeld	(12)
○ traktement	(11)

Leeftijd, ouderdom

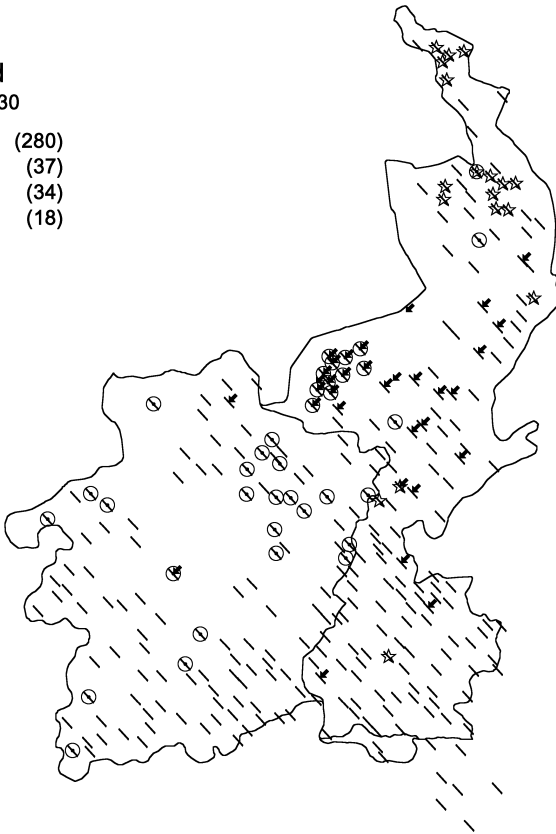
Kaart 29

/ ouderdom	(101)
— leeftijd	(63)
⊙ ouder	(59)

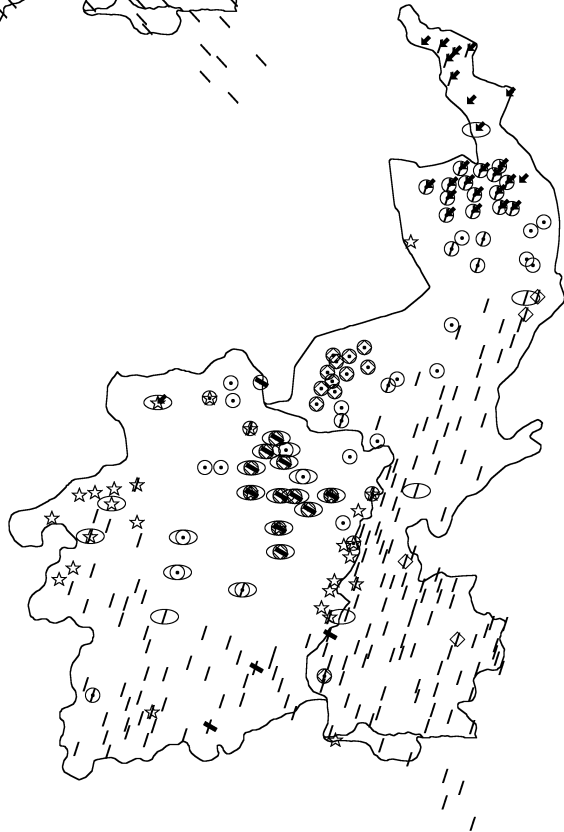
Kind
Kaart 30

- \ kind(je) (280)
⊙ jong (37)
✱ wicht (34)
☆ blaag (18)

Meisje
Kaart 31

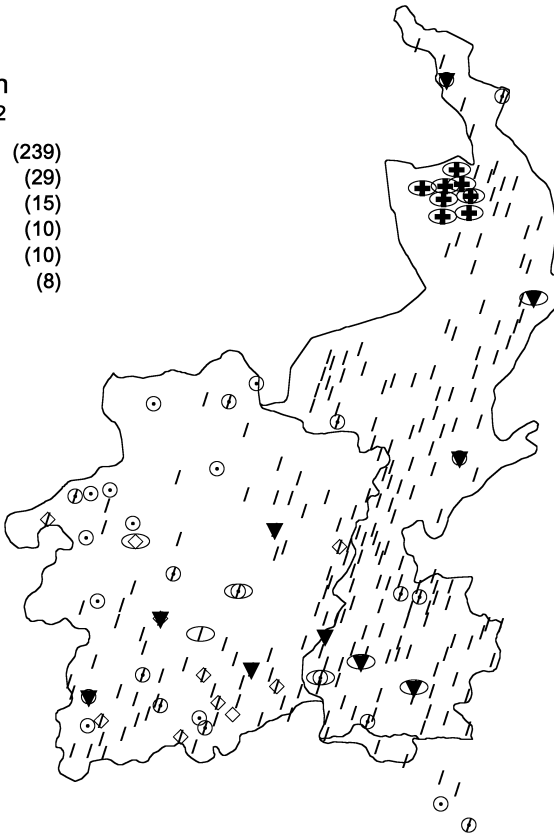
- / meid(je) (195)
⊙ maagd(je) (70)
☆ meisje (29)
◇ pul (27)
✱ deern(e), deerntje (26)
○ wicht(je) (24)
↘ vrouwtje (15)

Jongen

Kaart 32

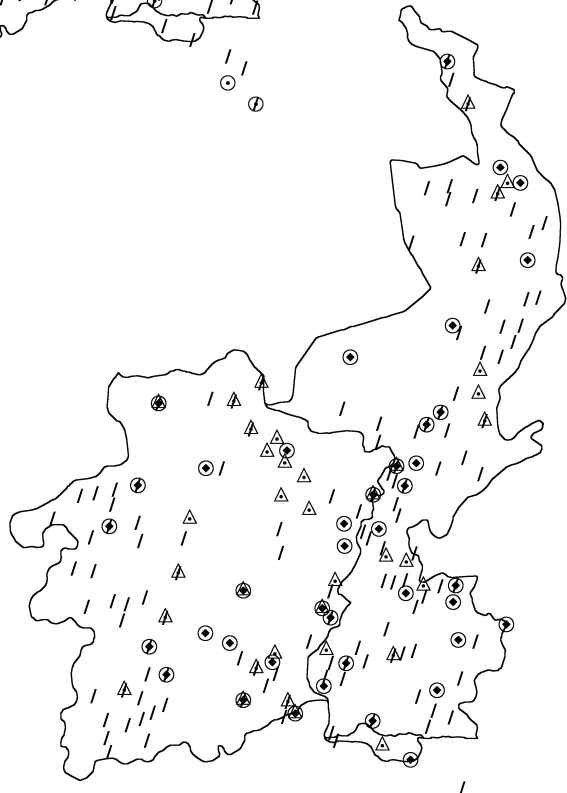
- / jong (239)
- ⊙ jongen (29)
- jongetje (15)
- ◇ lange (10)
- ▼ mannetje (10)
- + klotje (8)

Minderjarig

Kaart 33

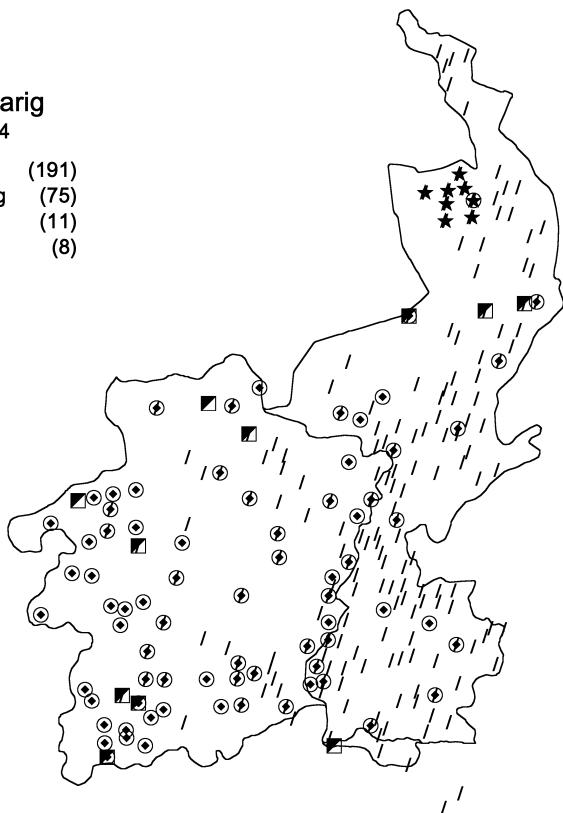
- / minderjarig (128)
- ⊙ onmondig (40)
- △ niet mondig (37)

Meerderjarig

Kaart 34

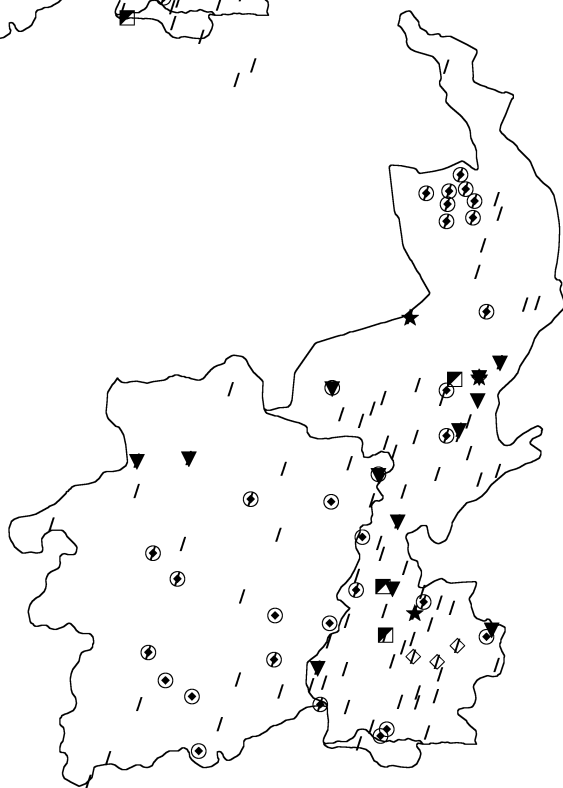
- / mondig (191)
- ⊙ meerderjarig (75)
- meerjarig (11)
- ★ bekwaam (8)

Volwassen, volgroeid

Kaart 35

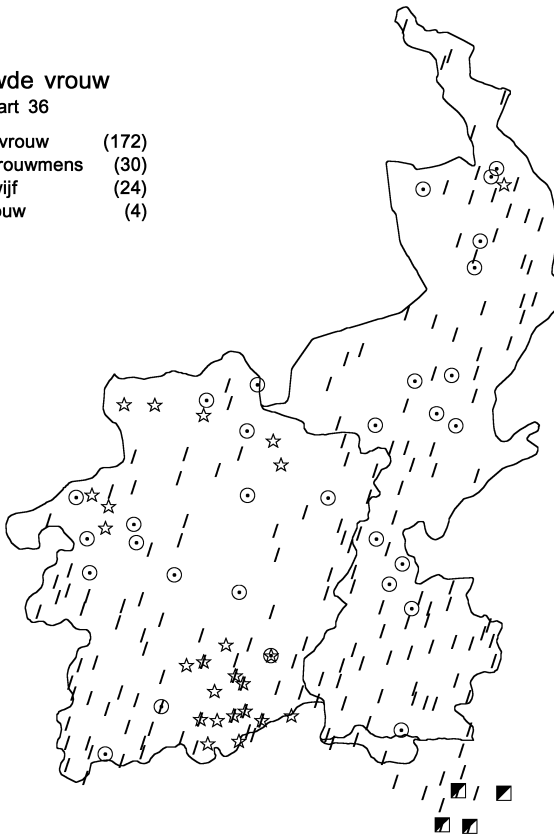
- / volwassen (95)
- ⊙ groot (31)
- ▼ volgroeid (12)
- ◇ uitgewassen (4)
- ★ uitgegroeid (3)
- volslagen (3)

Getrouwde vrouw

Kaart 36

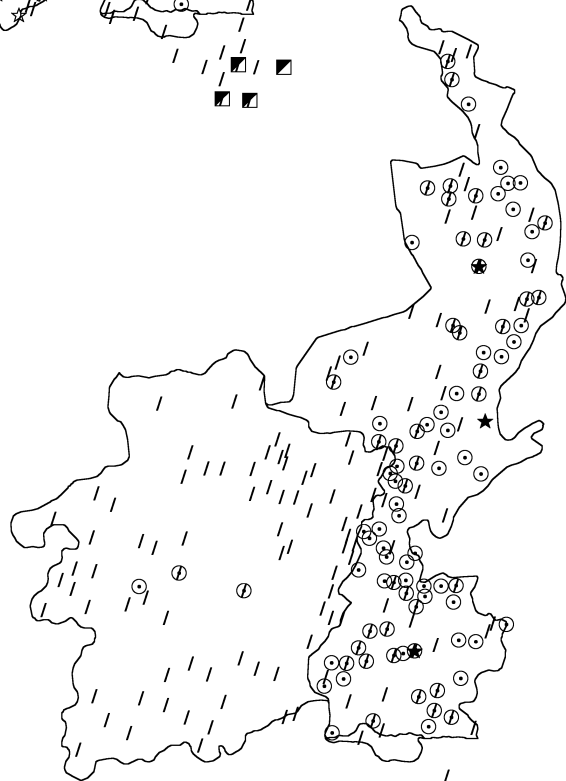
- / getrouwde vrouw (172)
 ○ getrouwd vrouwmens (30)
 ☆ getrouwd wijf (24)
 ■ bestade vrouw (4)

Oud, bejaard

Kaart 37

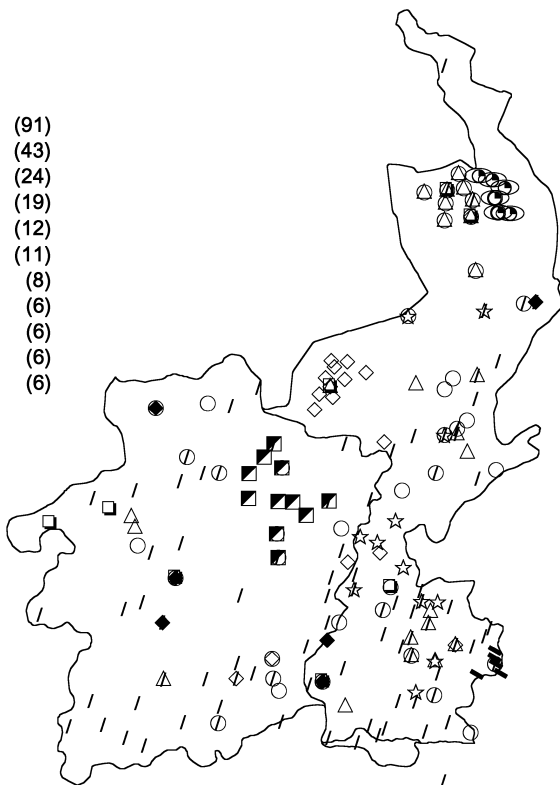
- / oud (159)
 ○ bejaard (93)
 ★ op jaren (3)

Oude vrouw

Kaart 38

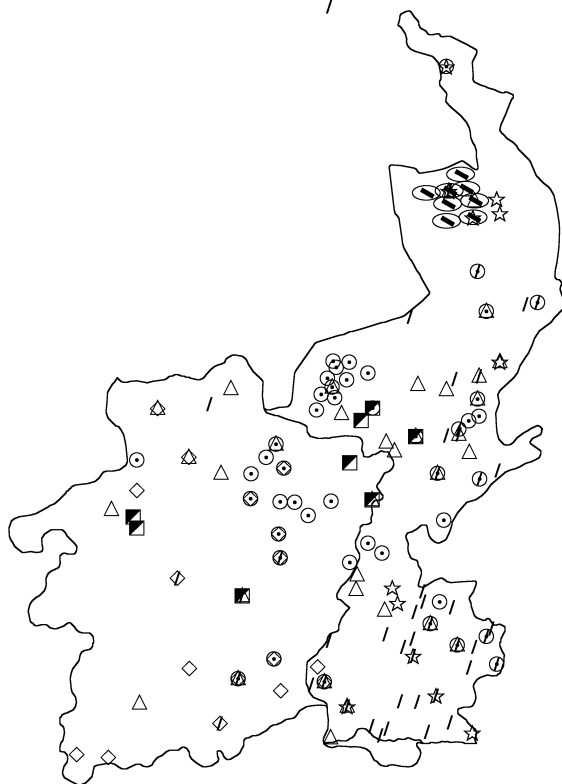
/ oud(e) vrouw(tje)	(91)
○ oud wijf(je)	(43)
△ oud mens(je)	(24)
◇ oude/oudje	(19)
☆ (oud/oude) bes(je)	(12)
■ mo	(11)
□ (oud) vrouwmens	(8)
↘ kraai	(6)
○ oud schabraak	(6)
◆ oud(e) moeder(tje)	(6)
⊙ oude krak	(6)

Oude man

Kaart 39

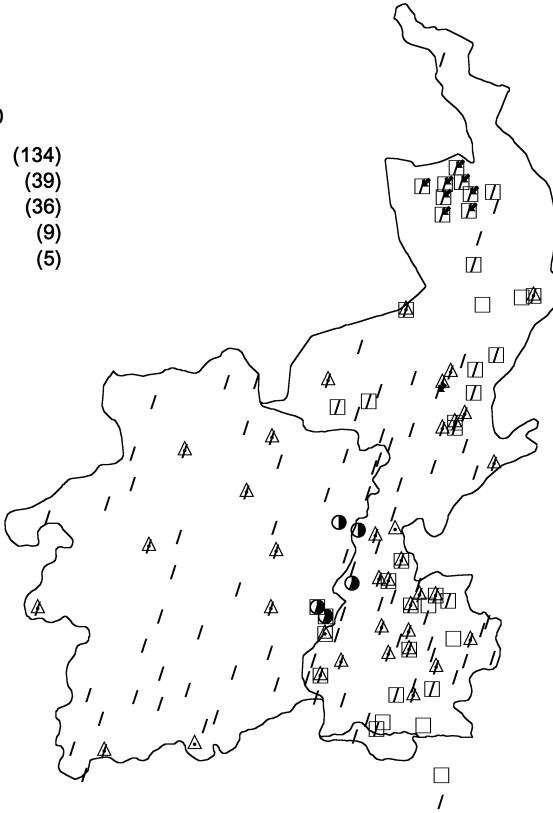
/ oud(e) man(netje)	(46)
⊙ oude(re)/oudje	(46)
△ oud mens	(34)
◇ (oud/oude) pee(tje)	(17)
☆ oude kerel	(12)
■ bejaarde	(8)
○ knikker	(8)
↘ oude guil	(8)

Kinds

Kaart 40

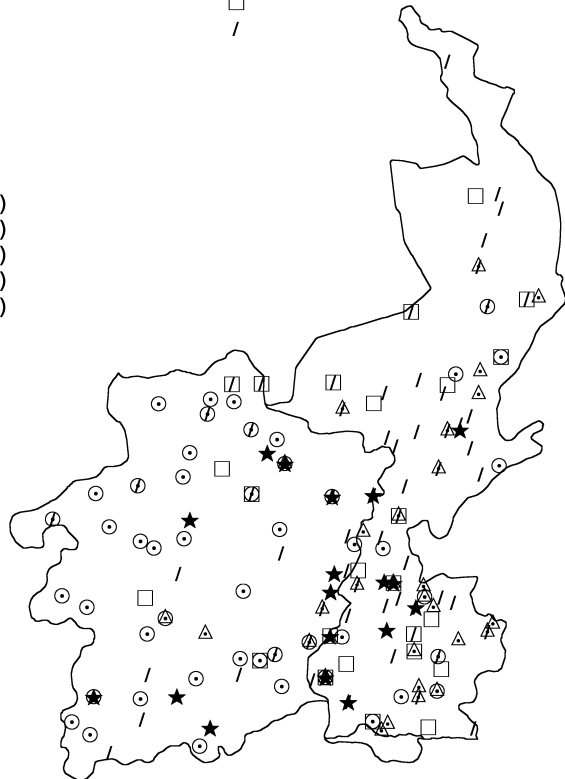
/ kinds	(134)
□ verkindst	(39)
△ simpel	(36)
✱ verdutseld	(9)
● verkinderd	(5)

Hijgen naar adem, reutelen

Kaart 41

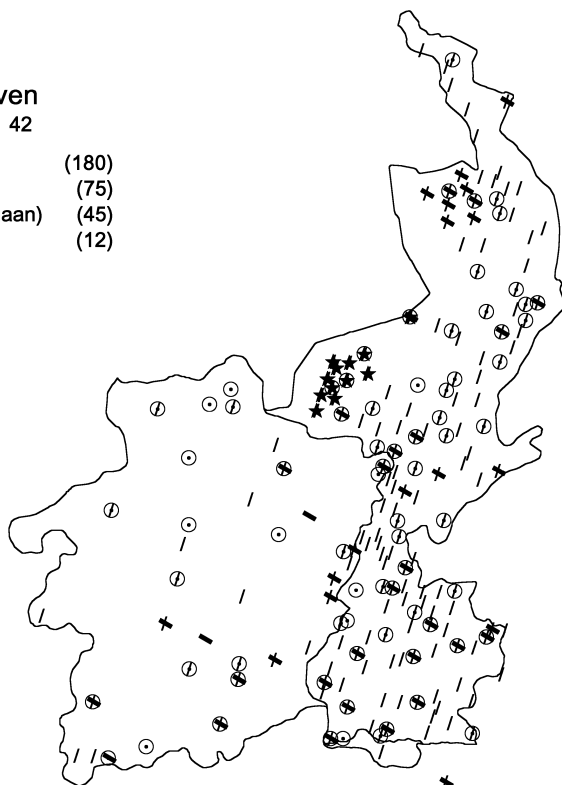
/ reutelen	(62)
○ snakken (naar adem/aseem)	(48)
△ rochelen	(29)
□ hijgen	(25)
★ ratelen	(18)

Sterven

Kaart 42

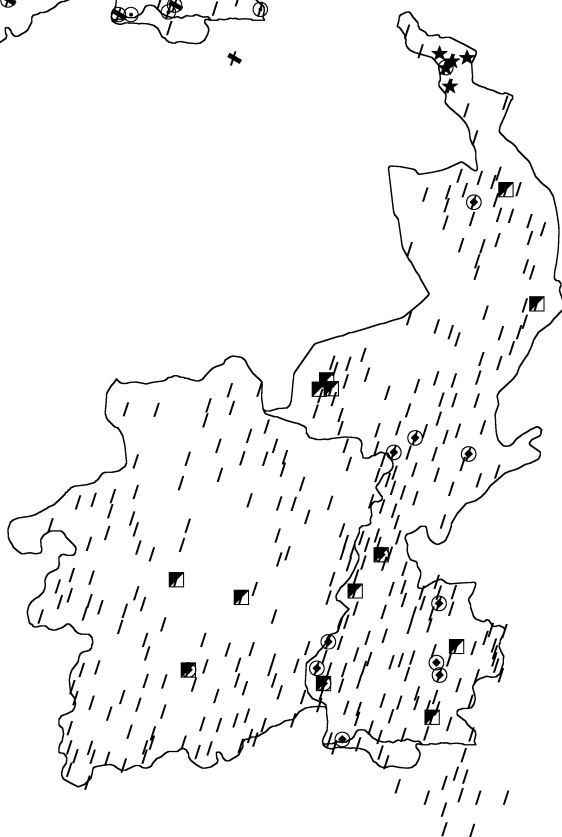
/ sterven	(180)
⊙ doodgaan	(75)
✂ hemelen (gaan)	(45)
★ afpikken	(12)

Dood (bn.)

Kaart 43

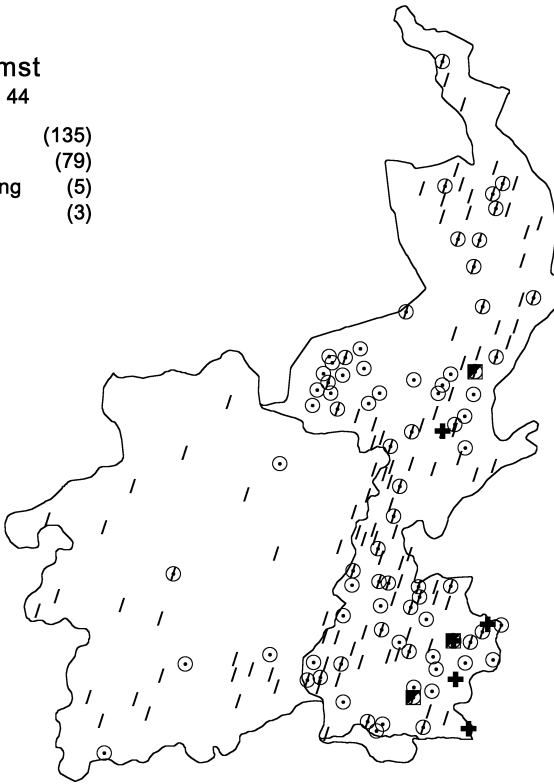
/ dood	(329)
⊙ gestorven	(14)
■ kapot	(13)
★ oremus	(5)

Afkomst

Kaart 44

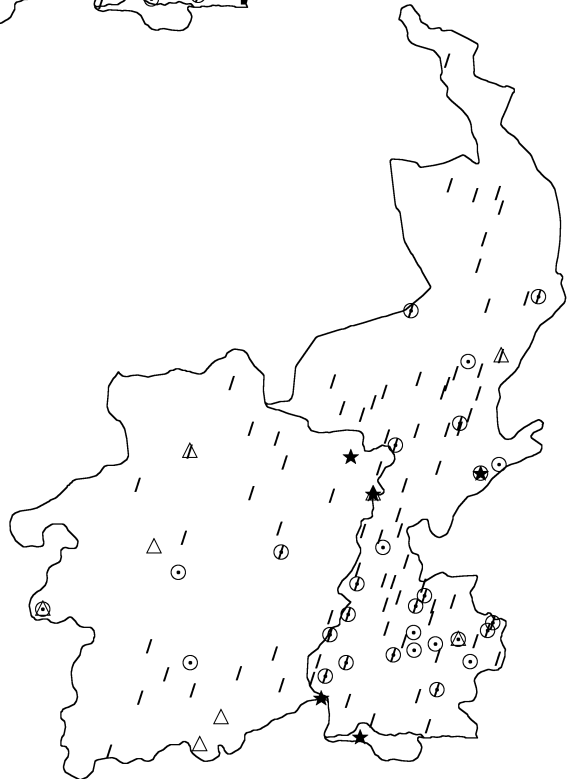
- / afkomst (135)
 ○ komaf (79)
 + afstamming (5)
 ■ herkomst (3)

Geslacht

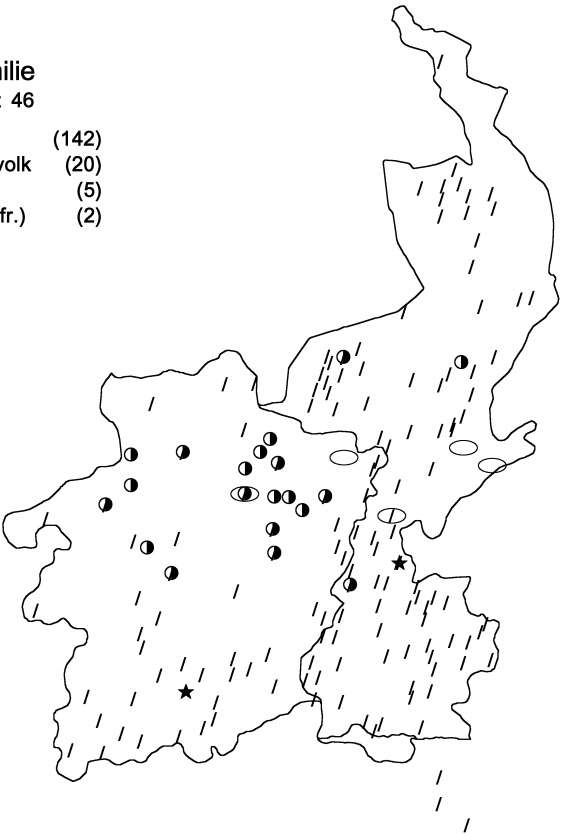
Kaart 45

- / familie (89)
 ○ geslacht (28)
 △ stam (8)
 ★ nageslacht (5)

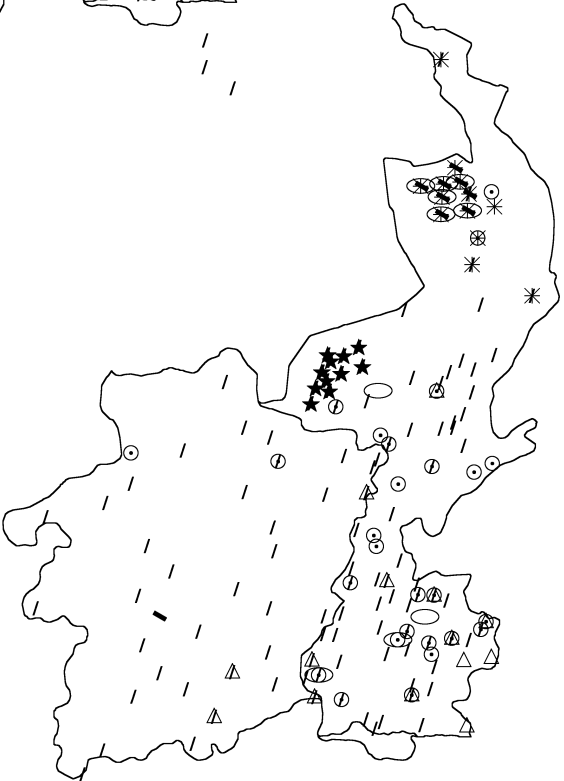
Familie
Kaart 46

- / familie (142)
- (eigen) volk (20)
- stam (5)
- ★ familie (fr.) (2)

Gezin
Kaart 47

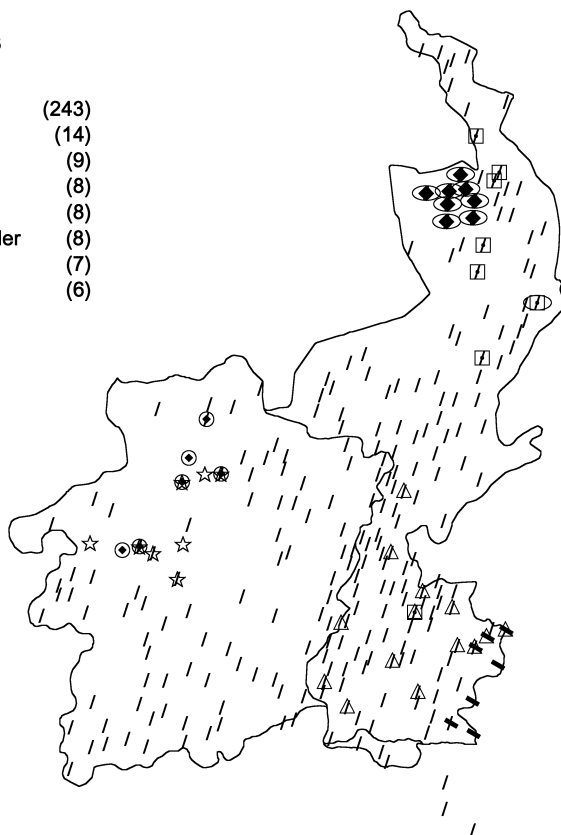
- / huishouden (108)
- ⊙ gezin (27)
- △ familie (14)
- * huishoud, de - (13)
- ★ geschier (11)
- huisgezin (10)
- ↘ nest (9)

Ouders

Kaart 48

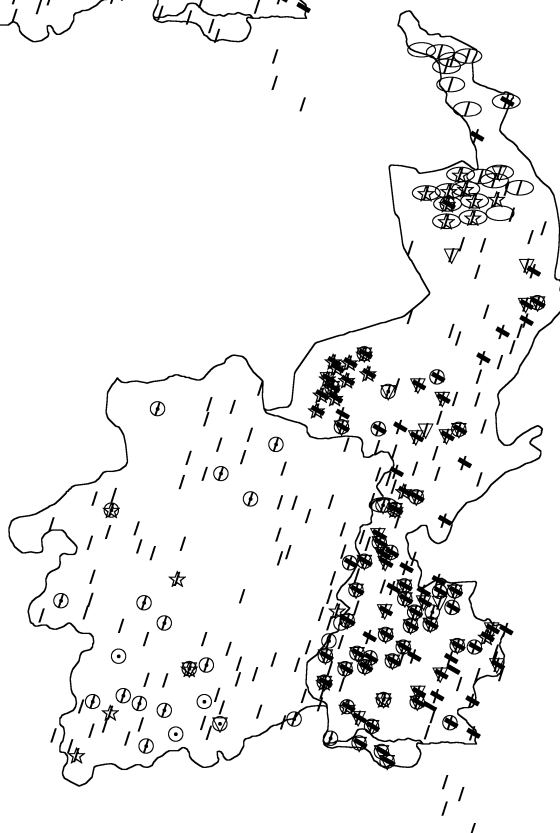
/ ouders	(243)
△ ouwelui	(14)
○ oudelui	(9)
◆ ouderpaar	(8)
☆ oudersen	(8)
□ vader en moeder	(8)
↘ ouderen	(7)
⊙ oudersten	(6)

Vader

Kaart 49

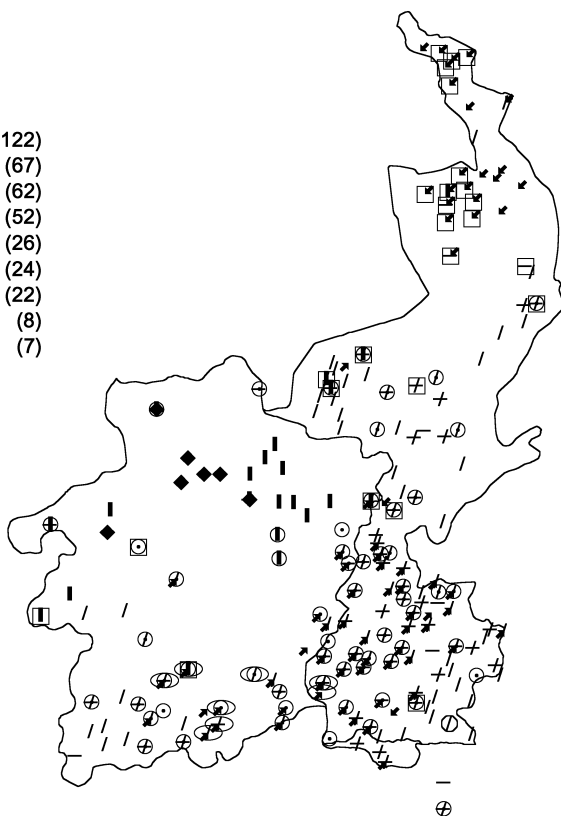
/ vader	(256)
↘ pap	(92)
⊙ pa, paatje	(69)
▽ papa	(57)
☆ oude	(32)
○ vad	(22)

Moeder

Kaart 50

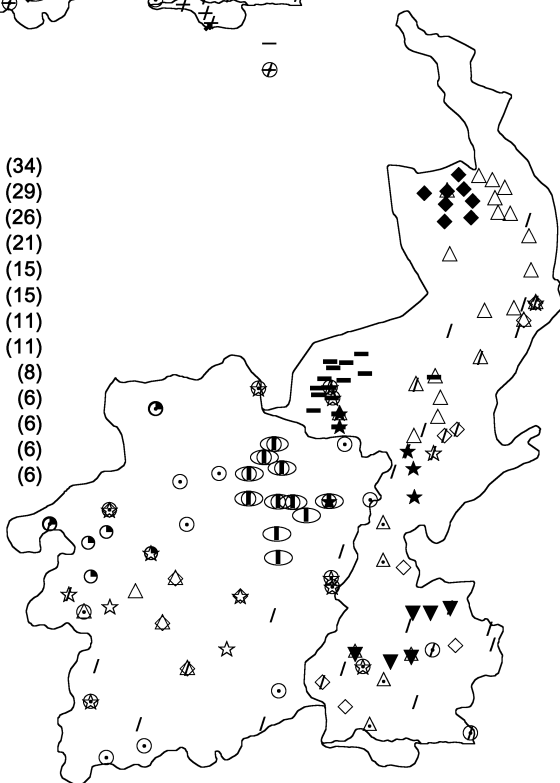
/	mam	(122)
—	mama	(67)
⊙	ma, maatje	(62)
✕	mem	(52)
□	moeke	(26)
✕	moet	(24)
I	moe	(22)
○	mère (fr.)	(8)
◆	moene	(7)

Jongste kind

Kaart 51

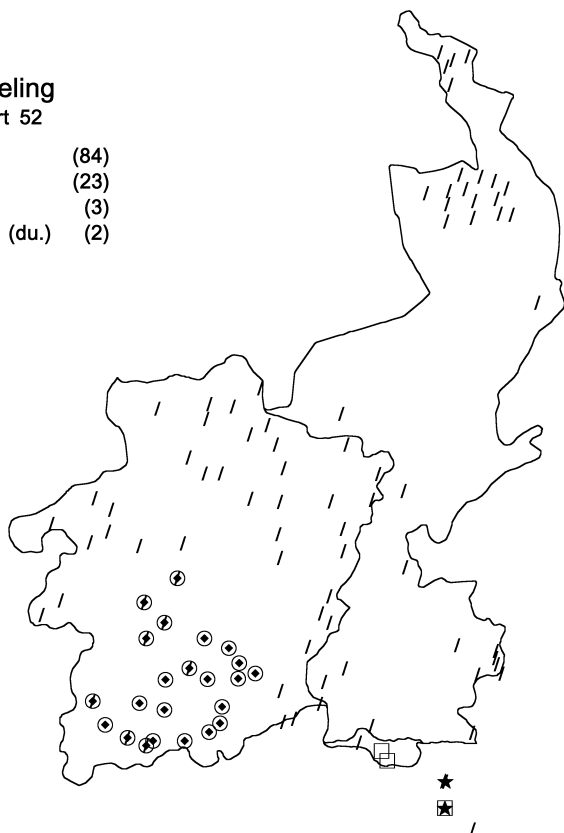
/	benjamin	(34)
⊙	kleinste	(29)
△	scharboek(je)	(26)
◇	nakomer(tje)	(21)
☆	jongste	(15)
—	kek(je)	(15)
I	pannenschrapel	(11)
○	scharketeltje	(11)
◆	jongste kind	(8)
⊙	kakkenest(je)	(6)
△	kruppel(tje)	(6)
▼	moelgeschraps/moelgeschrap	(6)
★	scharlingetje	(6)

Tweeling

Kaart 52

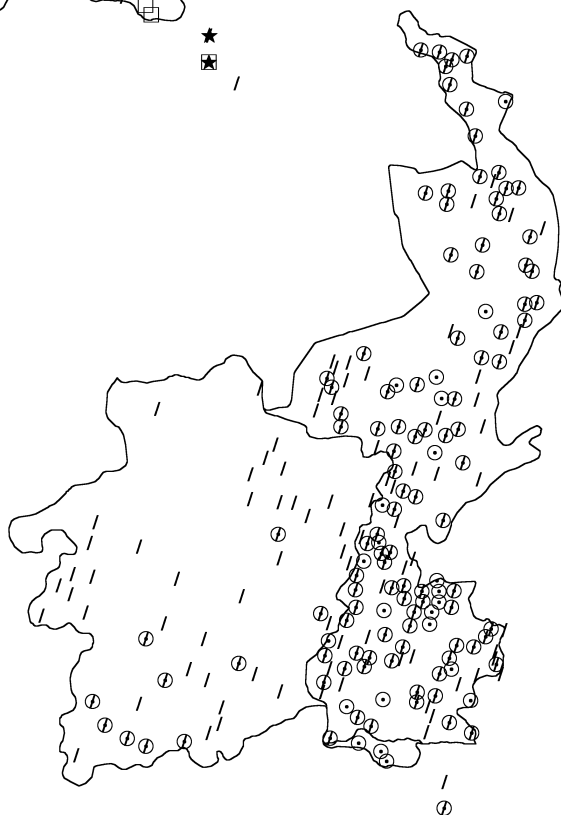
- / tweeling (84)
 ⊙ kweeling (23)
 □ koppel (3)
 ★ zwillinge (du.) (2)

Zoon

Kaart 53

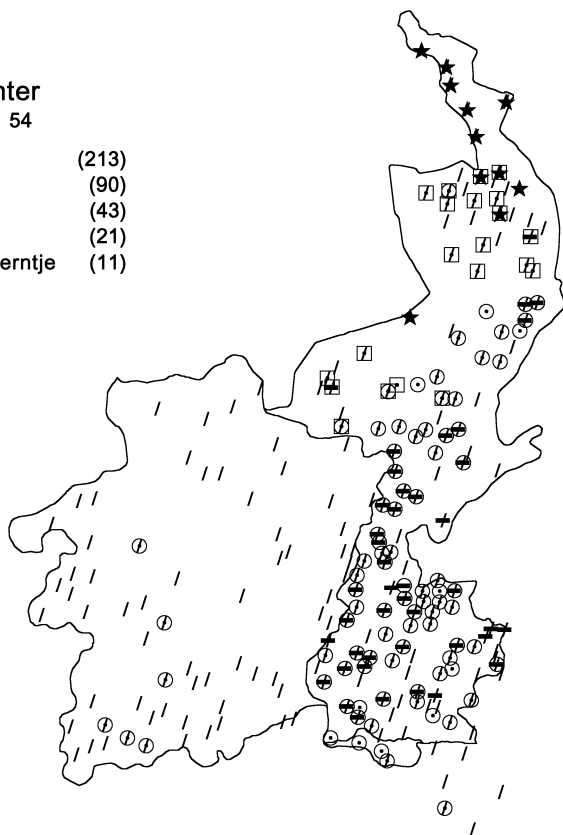
- / zoon (191)
 ⊙ jong (127)

Dochter

Kaart 54

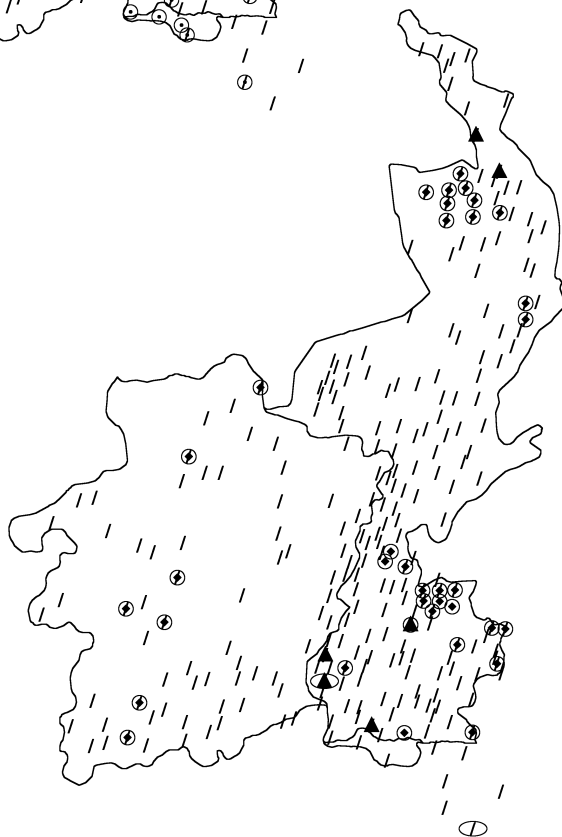
/ dochter	(213)
⊙ meidje	(90)
— kind	(43)
□ maagd(je)	(21)
★ deern(e)/deerntje	(11)

Broer

Kaart 55

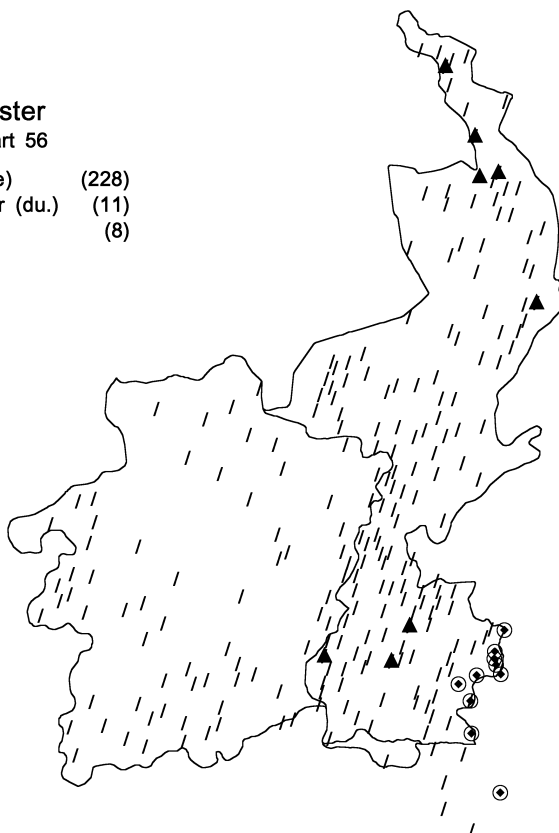
/ broer	(262)
⊙ broeder	(36)
▲ broertje	(6)
○ mon frère (fr.)	(2)

Zuster

Kaart 56

- / zuster(tje) (228)
 ⊙ Schwester (du.) (11)
 ▲ zus(je) (8)

Stiefvader

Kaart 57

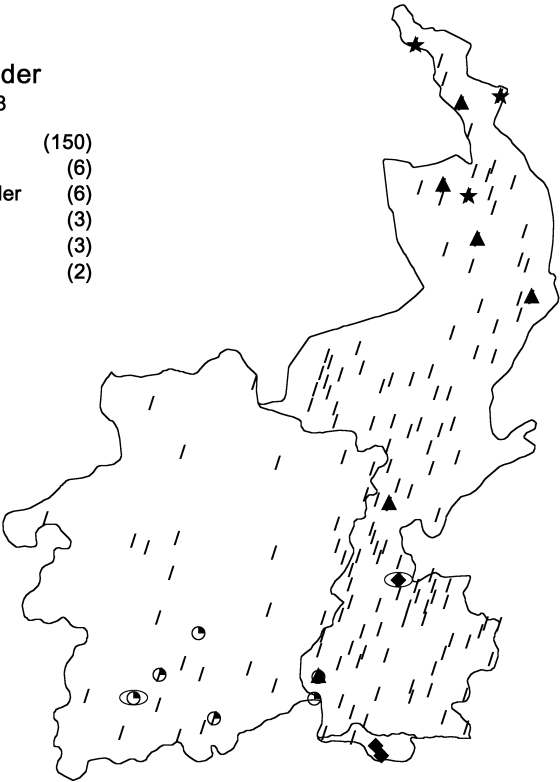
- / stiefvader (157)
 ⊙ tweede vader (7)
 ▲ stiefpa (5)
 ▣ stiefvad (3)

Stiefmoeder

Kaart 58

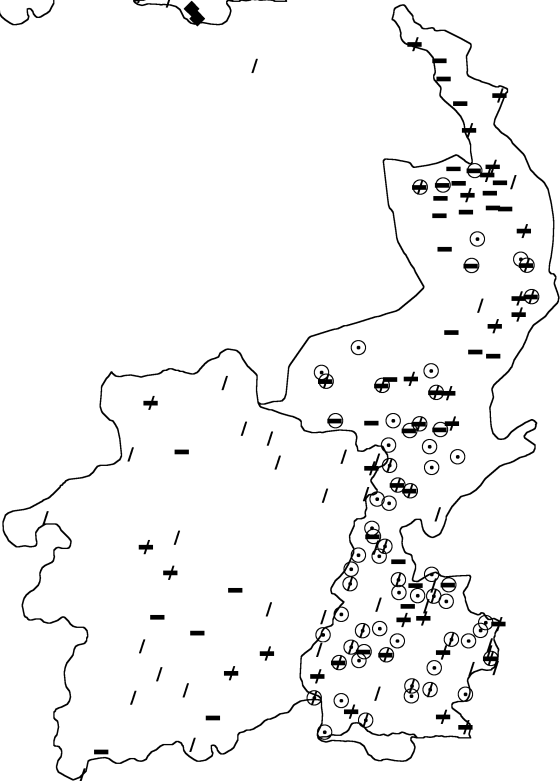
- / stiefmoeder (150)
- ⊙ stiefma (6)
- ▲ tweede moeder (6)
- ◆ stiefmem (3)
- ★ stiefmoet (3)
- stiefmam (2)

Half- of stiefbroer

Kaart 59

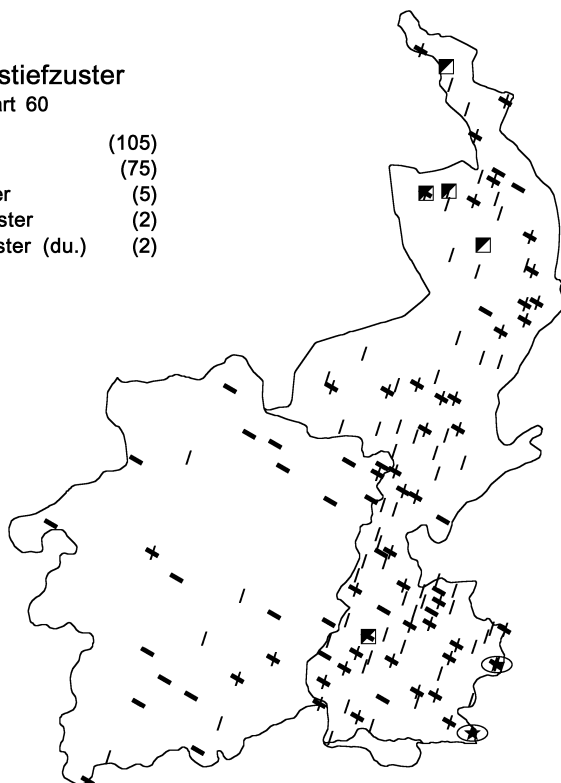
- / stiefbroer (84)
- halfbroer (75)
- ⊙ halve broer (66)

Half- of stiefzuster

Kaart 60

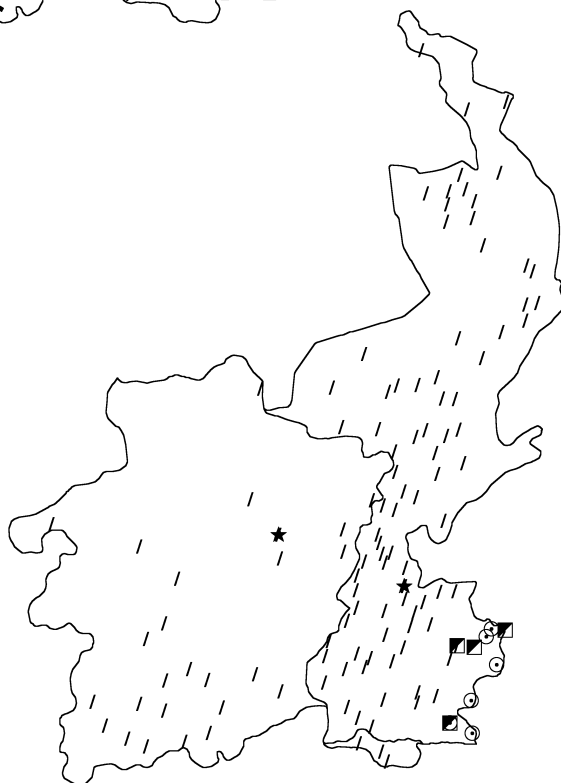
/	halfzuster	(105)
—	stiefzuster	(75)
■	halve zuster	(5)
★	half-schwester	(2)
○	stiefschwester (du.)	(2)

Grootouders

Kaart 61

/	grootouders	(114)
⊙	gross-ouderen	(6)
■	gross-ouders	(4)
★	besteouders	(2)

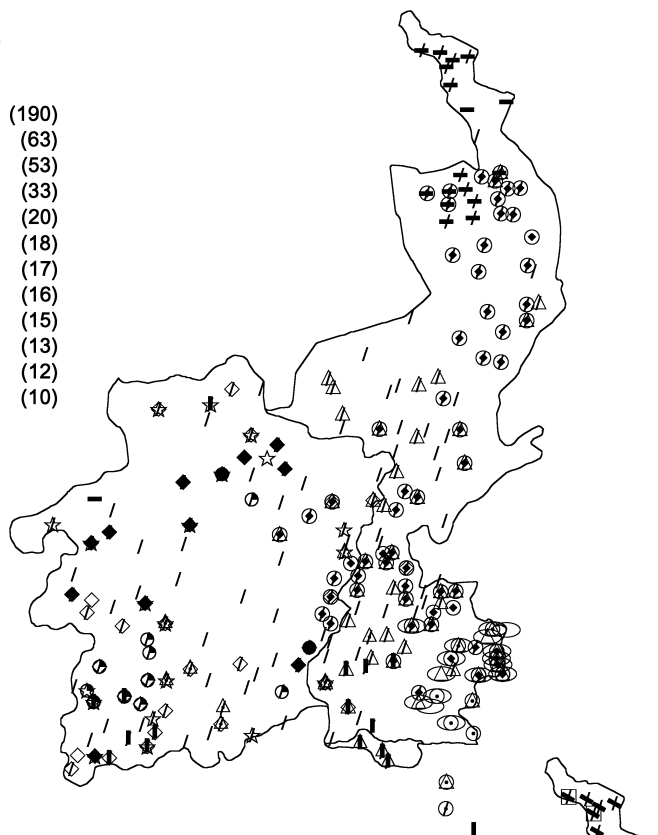

/

Grootvader

Kaart 62

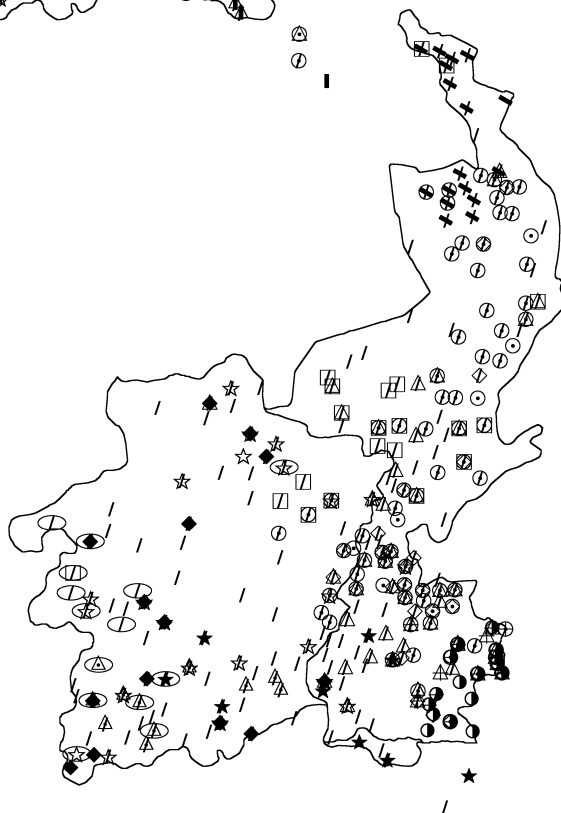
/ grootvader	(190)
⊙ bestevader	(63)
△ opa	(53)
◇ bon-pa	(33)
☆ bon-papa	(20)
— grootvad	(18)
○ gross-pap	(17)
! oudpa	(16)
⊙ gross-vader	(15)
◆ grote pa	(13)
⊙ grootpa	(12)
△ grand-père (fr.)	(10)

Grootmoeder

Kaart 63

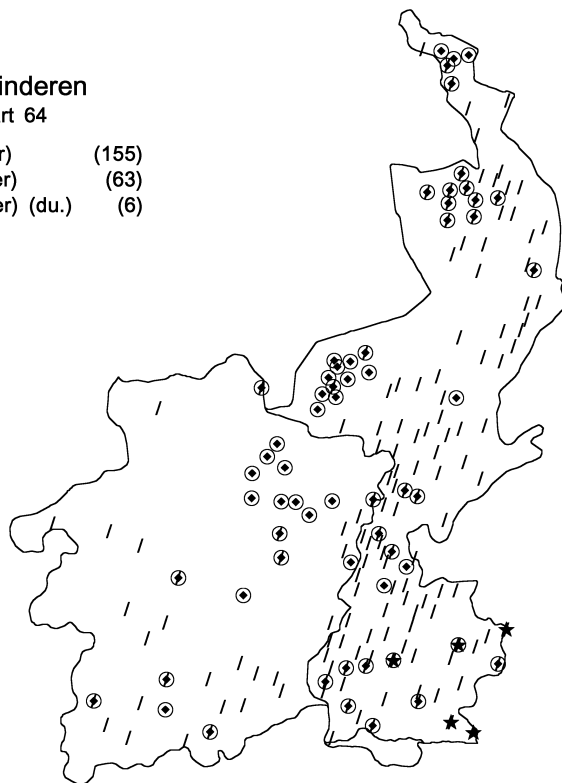
/ grootmoeder	(218)
⊙ bestemoeder	(81)
△ oma	(48)
◇ bes(je)	(28)
☆ bonne-ma	(23)
□ grootje	(21)
↘ grootmoet	(17)
+ gross-mam	(17)
⊙ gross-moeder	(17)
◆ bonne-maman (fr.)	(14)
○ mee(t)je	(14)
△ grootmam	(13)
★ grand-mère (fr.)	(12)

Kleinkinderen

Kaart 64

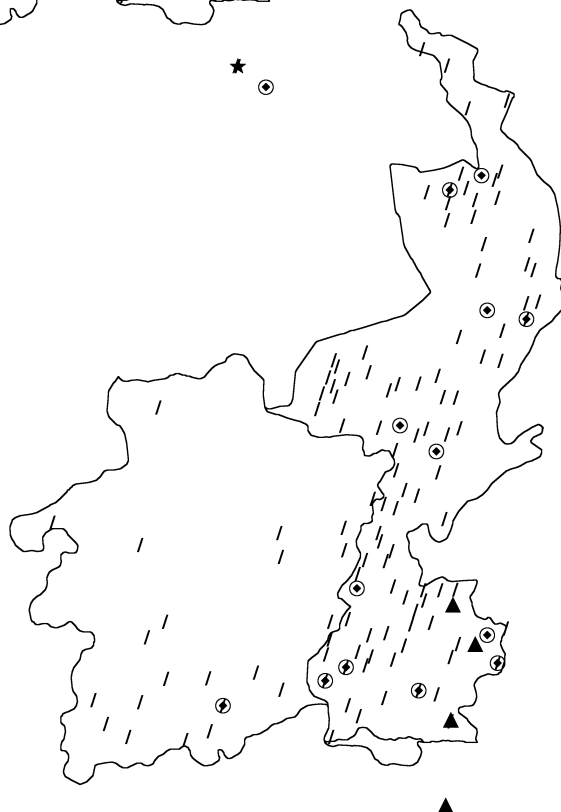
/ kleinkind(er)	(155)
⊙ kindskind(er)	(63)
★ enkel(kinder) (du.)	(6)

Kleinzoon

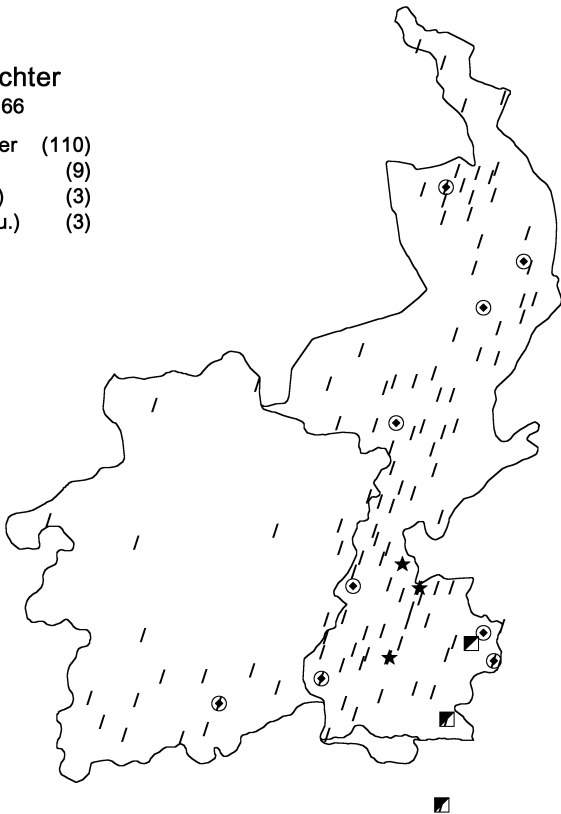
Kaart 65

/ kleinzoon	(117)
⊙ kleinkind	(13)
▲ enkel (du.)	(4)

Kleindochter
Kaart 66

- / kleindochter (110)
- ⊙ kleinkind (9)
- ▣ enkel (du.) (3)
- ★ enkelin (du.) (3)

Schoonouders
Kaart 67

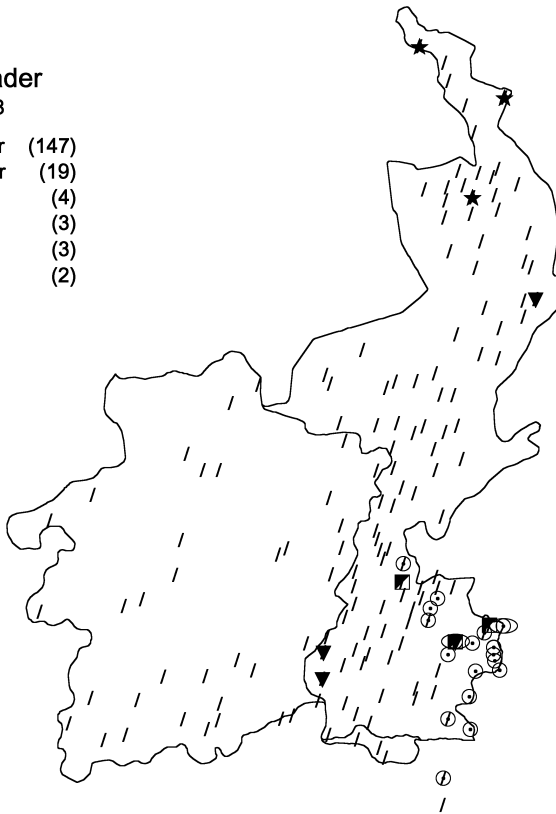
- / schoonouders (134)
- ⊙ zwegrouderen (12)
- zwegrouders (4)

Schoonvader

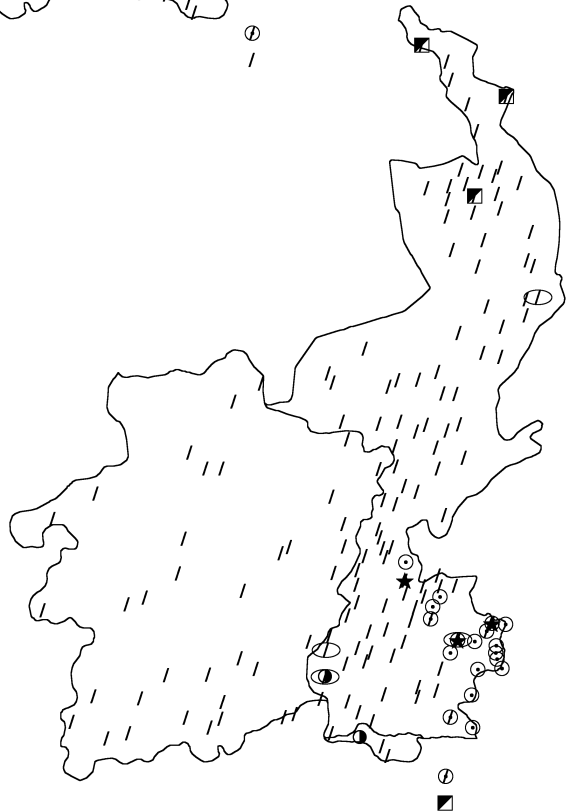
Kaart 68

- / schoonvader (147)
- ⊙ zwegervader (19)
- ▼ schoonpapa (4)
- schoonpap (3)
- ★ schoonvad (3)
- zwegerpap (2)

Schoonmoeder

Kaart 69

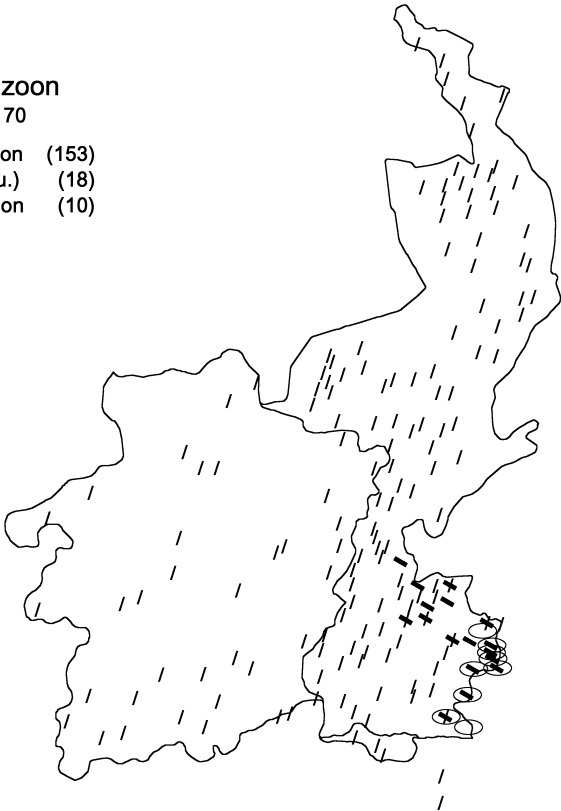
- / schoonmoeder (146)
- ⊙ zwegermoeder (20)
- schoonmama (4)
- schoonmoet (4)
- ★ schoonmam (3)
- schoonmem (2)

Schoonzoon

Kaart 70

- / schoonzoon (153)
- eidam (du.) (18)
- zwegerzoon (10)

Schoondochter

Kaart 71

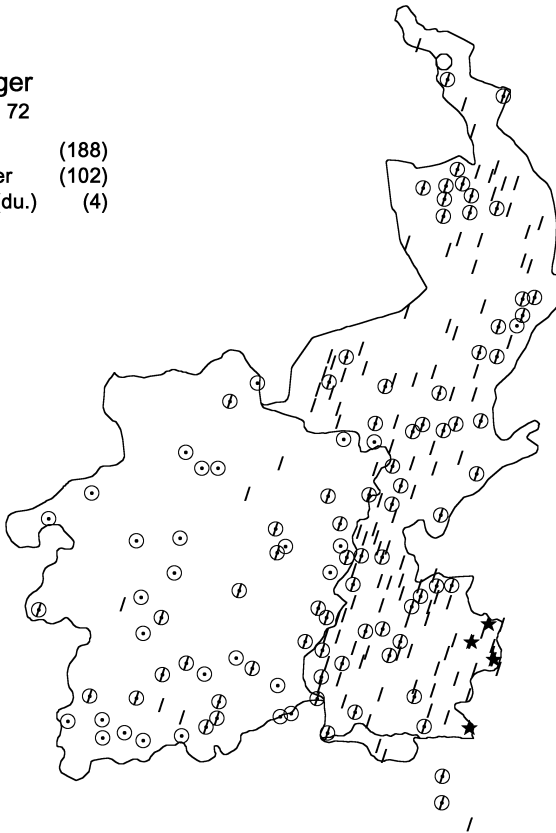
- / schoondochter (145)
- snaar (14)
- zwegerdochter (10)

Zwager

Kaart 72

- / zwager (188)
 ⊙ schoonbroer (102)
 ★ schwager (du.) (4)

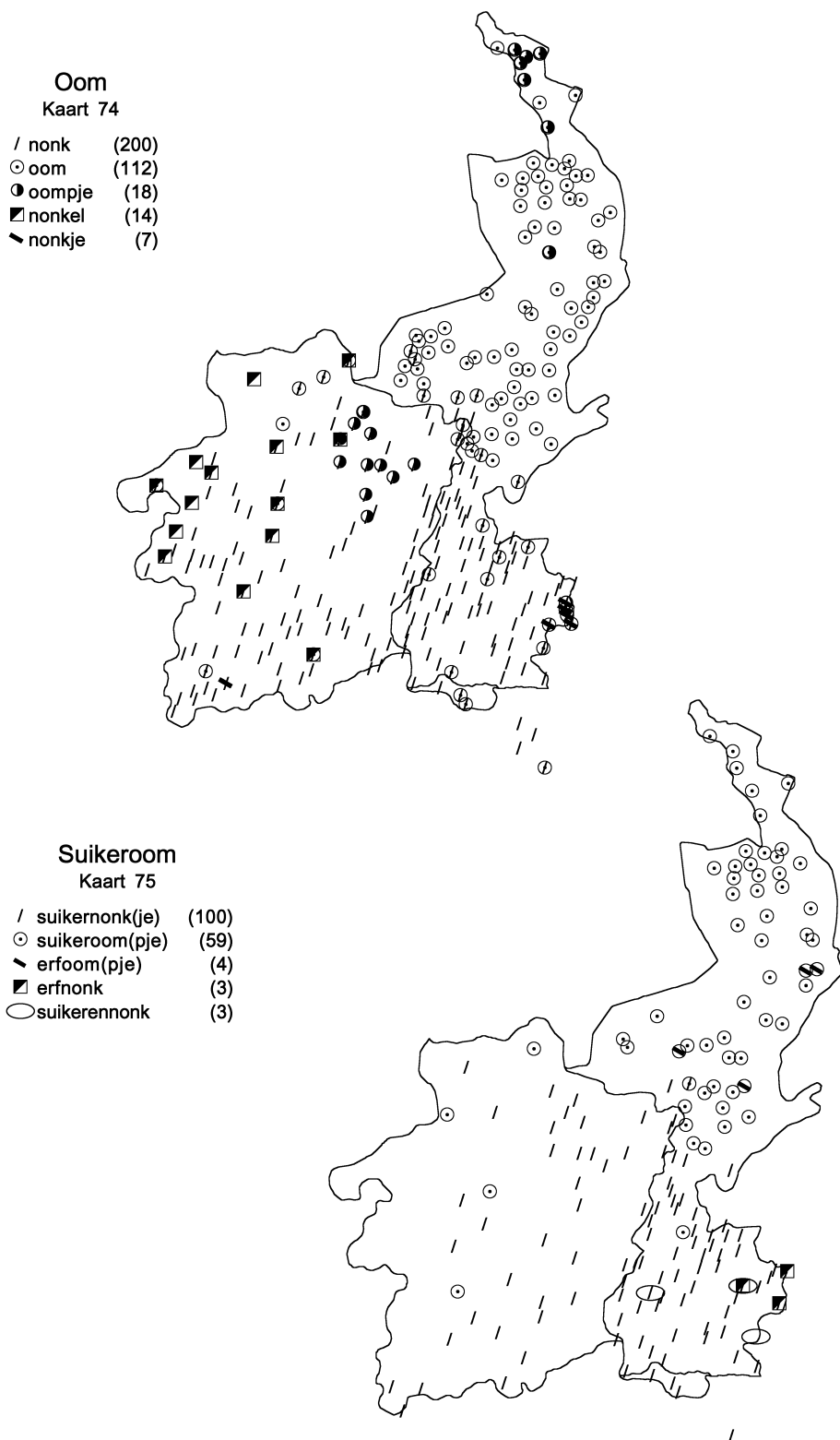

Schoonzuster

Kaart 73

- / zwegerse (151)
 ✎ schoonzuster (123)
 ○ zweegster (19)
 □ zwagerin (13)
 ○ zwegerin (4)

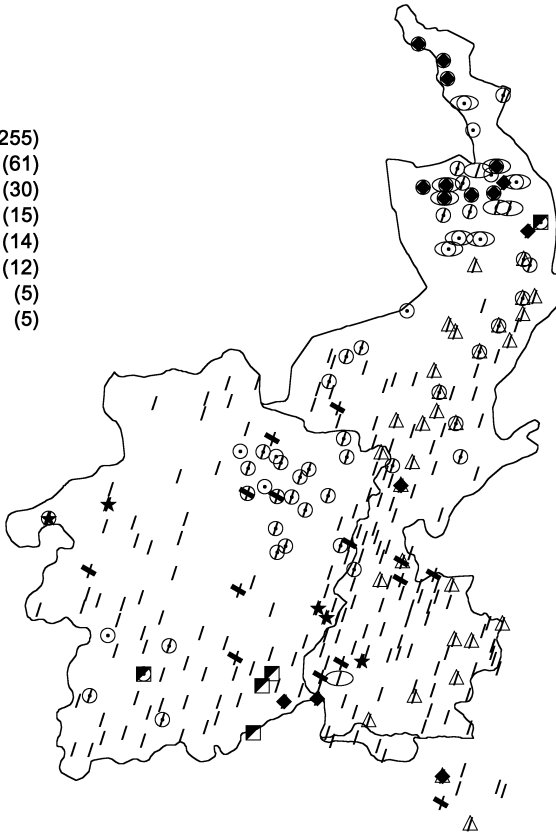

Tante

Kaart 76

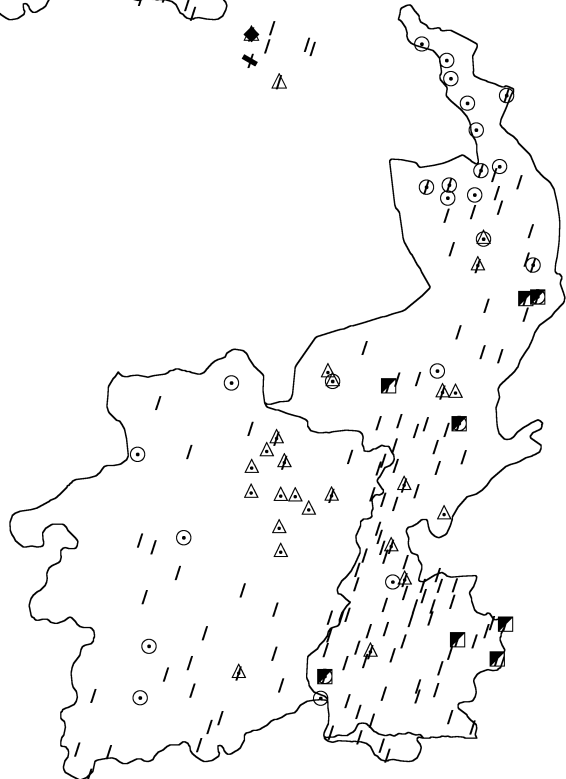
/	tant	(255)
⊙	tante	(61)
△	meun	(30)
◆	meui	(15)
◡	tantje	(14)
○	mui	(12)
▣	mee(tje)	(5)
★	moei	(5)

Suikertante

Kaart 77

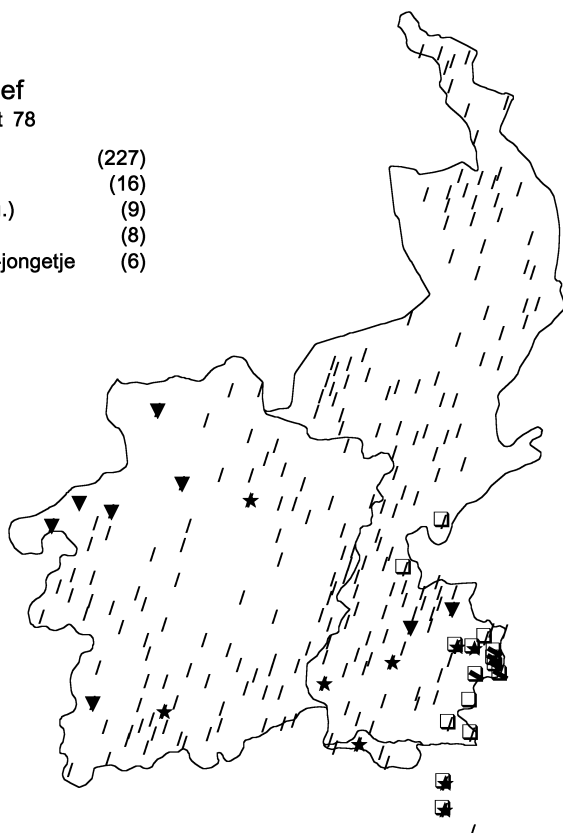
/	suikertant	(130)
⊙	suikertante	(26)
△	suikertantje	(23)
▣	erftant(e)	(8)

Neef

Kaart 78

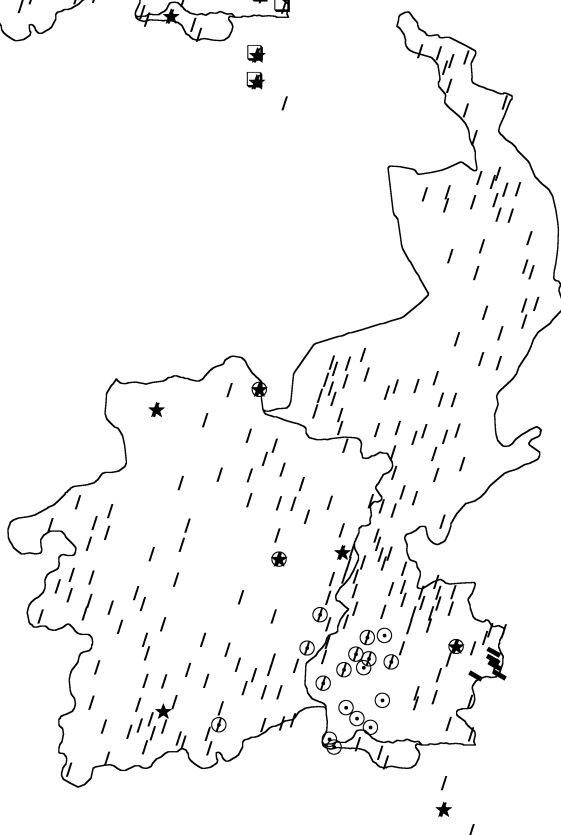
/ neef(je)	(227)
□ vetter (du.)	(16)
★ cousin (fr./du.)	(9)
▼ kozijn	(8)
↘ nonkenjong, -jongetje	(6)

Nicht

Kaart 79

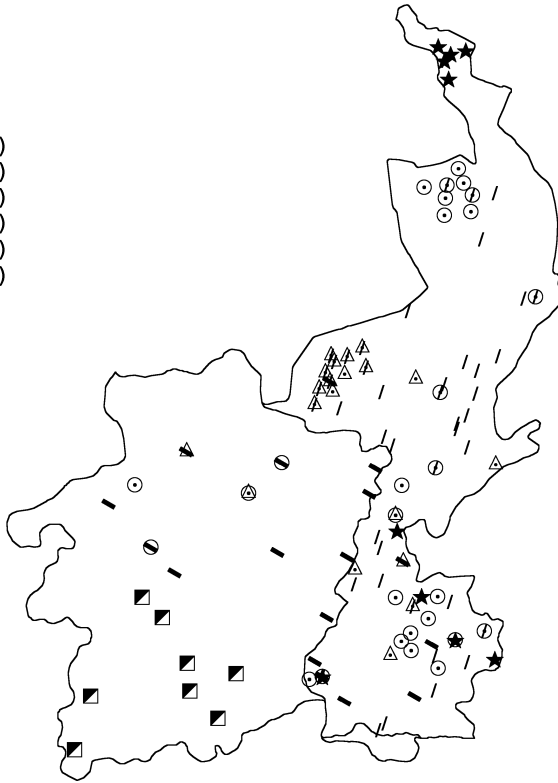
/ nicht(je)	(218)
⊙ nièce (fr.), nièce-je	(20)
★ cousine (fr./du.)	(7)
↘ tantenkind(je)	(6)

Verkering

Kaart 80

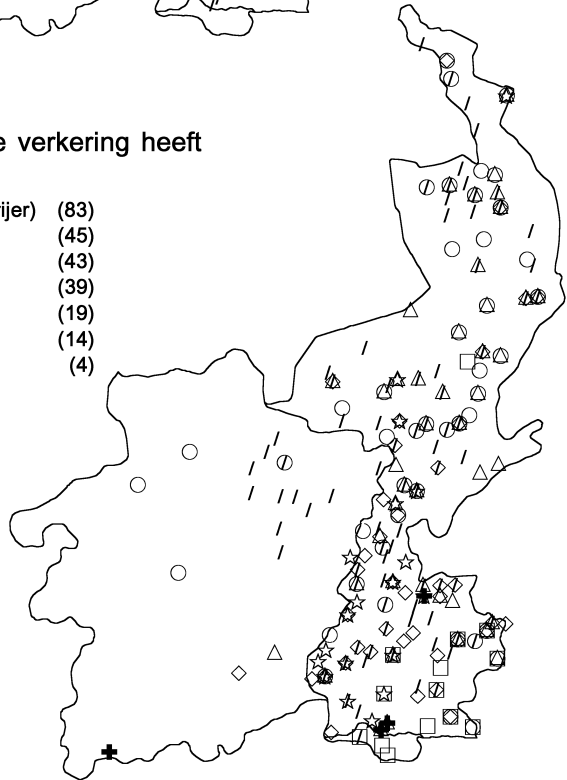
- / sjans (45)
- verkering (28)
- △ kennis (20)
- ~ vrijage (17)
- ★ omgang (10)
- caressatie (8)

Jongen met wie een meisje verkering heeft

Kaart 81

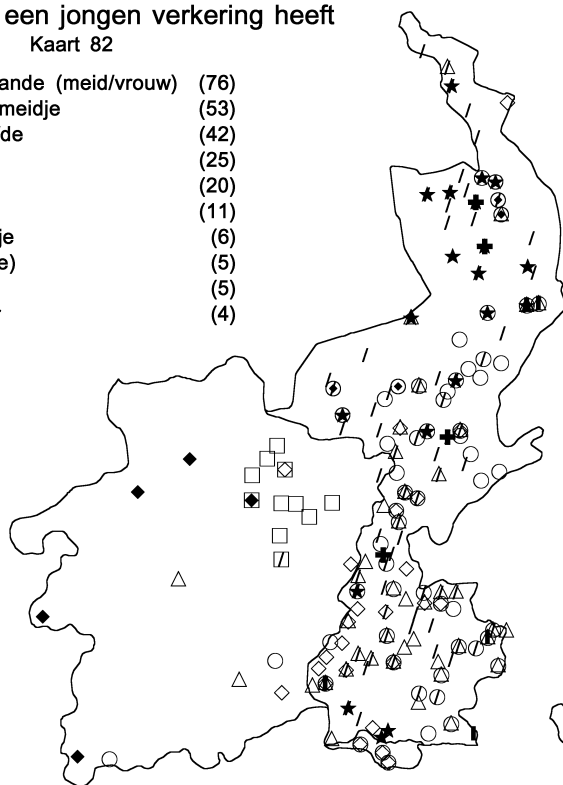
- / aanstaande (mens/vrijer) (83)
- vrijer (45)
- △ jong (43)
- ◇ verloofde (39)
- ☆ liefste (19)
- mens (14)
- + caressant (4)

Meisje met wie een jongen verkering heeft

Kaart 82

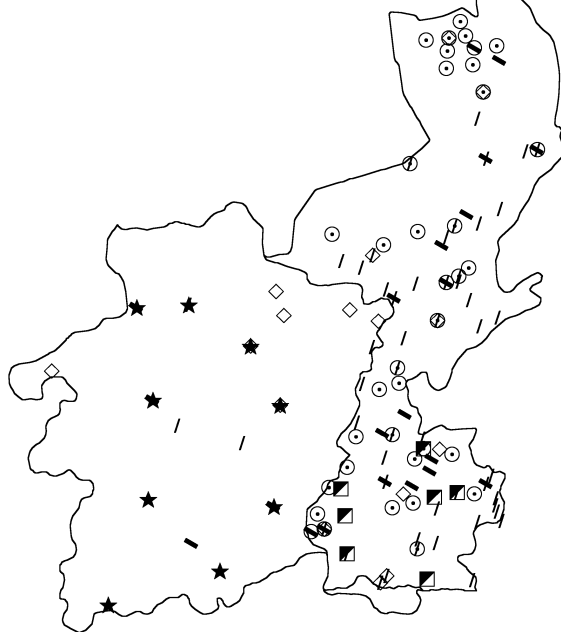
/ aanstaande (meid/vrouw)	(76)
○ (vast) meidje	(53)
△ verloofde	(42)
◇ liefste	(25)
★ meid	(20)
□ wicht	(11)
⊙ maagdje	(6)
┆ bruid(je)	(5)
◆ lief	(5)
+ vrijster	(4)

In ondertrouw gaan

Kaart 83

/ (...) aangeven	(52)
⊙ (...) aantekenen	(38)
┆ (...) ondertrouw gaan	(21)
◇ ondertrouwen	(16)
★ ondertrouw doen	(9)
◻ (...) aanschrijven	(7)

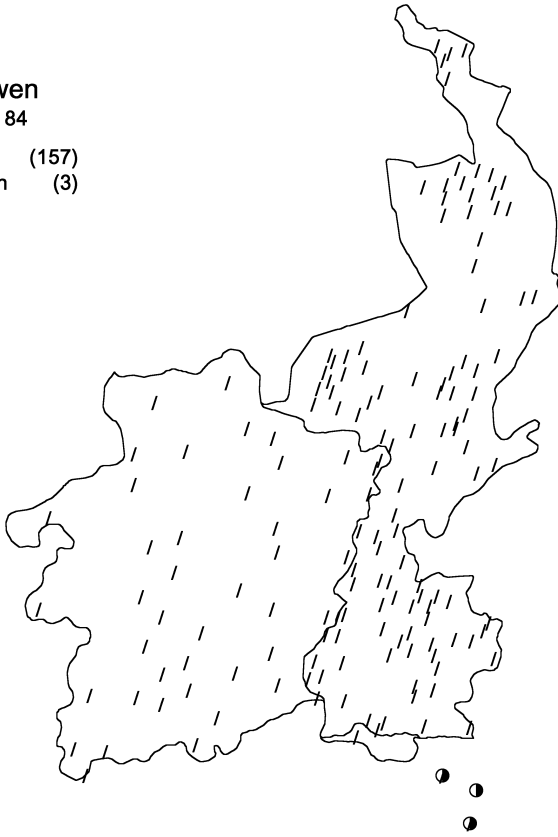

Trouwen

Kaart 84

/ trouwen (157)

● bestaden (3)

Huwelijk

Kaart 85

/ trouw, de - (86)

◆ huwelijk (43)

— trouwerij (41)

■ huwelijk (20)

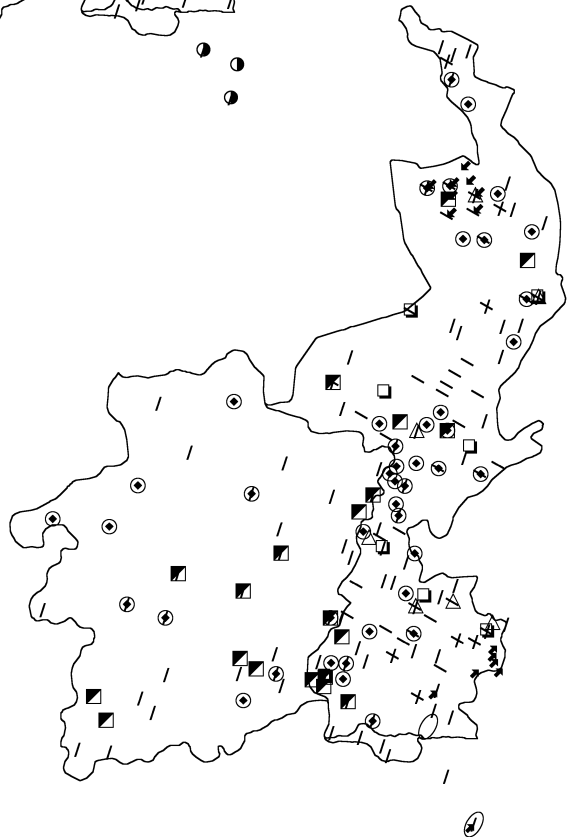
↖ echt (8)

➤ hoogtijd (8)

❑ trouwpartij (8)

△ trouwen, het - (7)

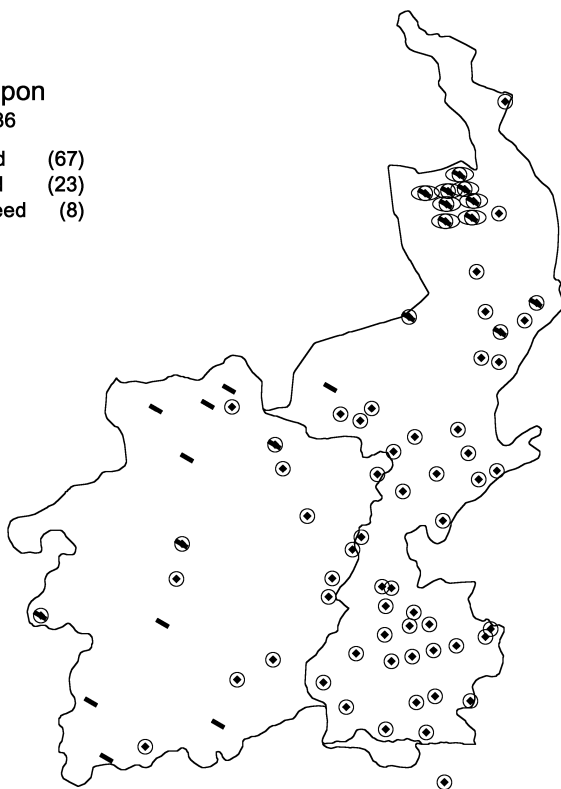
heirat (du.) (2)

Bruidsjapon

Kaart 86

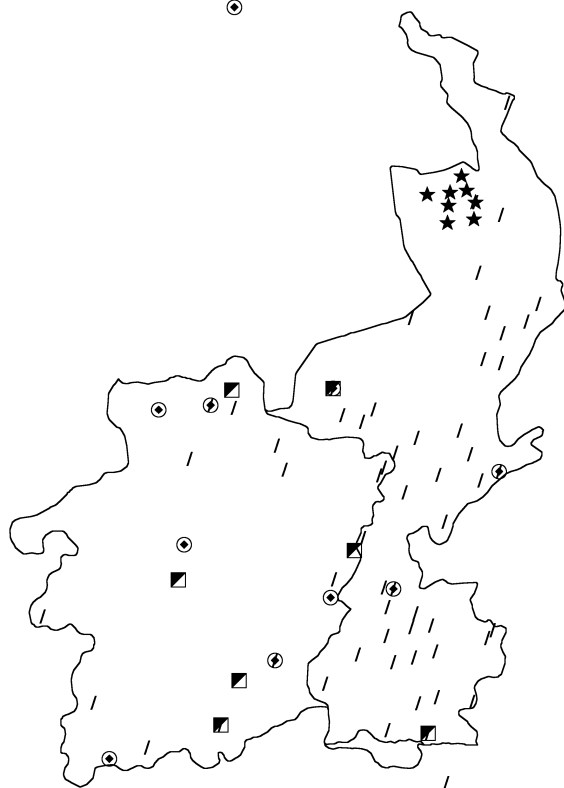
- ⊙ bruidskleed (67)
- ▤ trouwkleed (23)
- bruiloftskleed (8)

Bruidssluier

Kaart 87

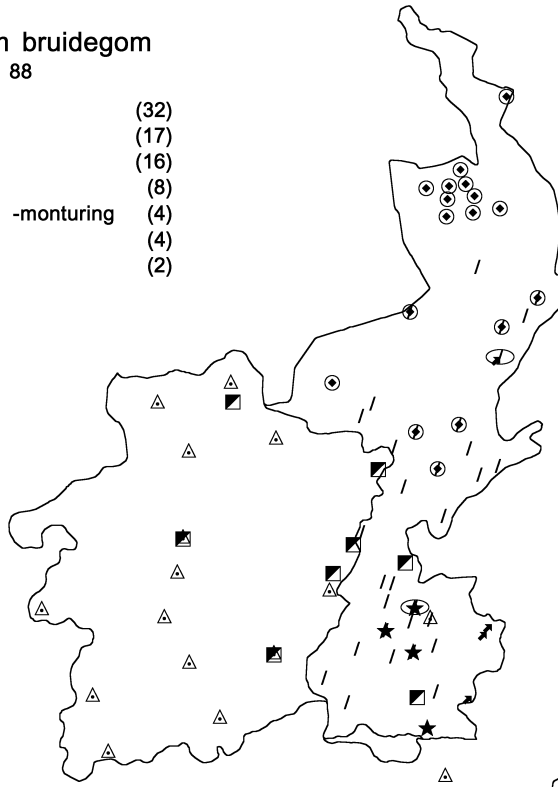
- / (-)sluier (58)
- ⊙ voile (9)
- ★ bloementoer (8)
- ▣ (-)sleep (7)

Trouwkostuum bruidegom

Kaart 88

/	bruidspak	(32)
⊙	trouwpak	(17)
△	trouwkostuum	(16)
■	bruidskostuum	(8)
★	(bruids)montuur, -monturing	(4)
✦	bruids-anzug	(4)
○	frak	(2)

Trouwboekje

Kaart 89

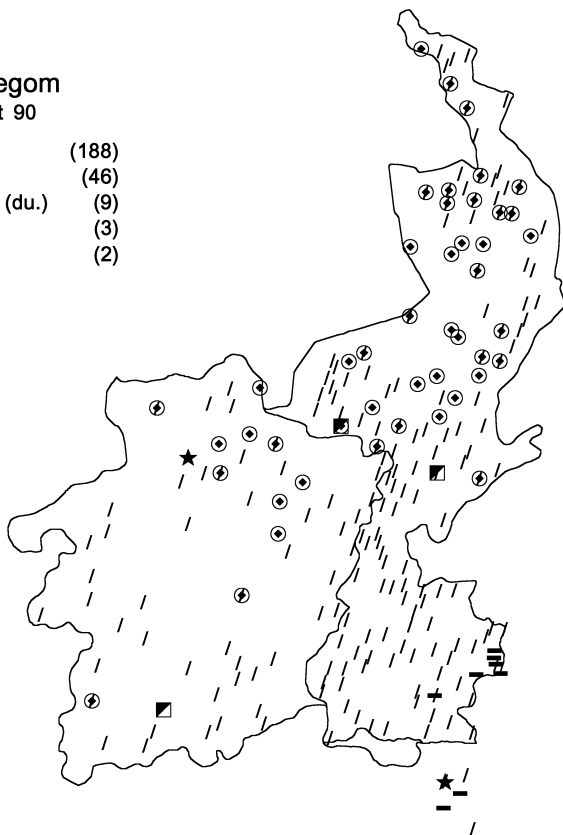
/	trouwboekje	(87)
⊙	boterbriefje	(8)
■	trouwboek	(3)

Bruidegom

Kaart 90

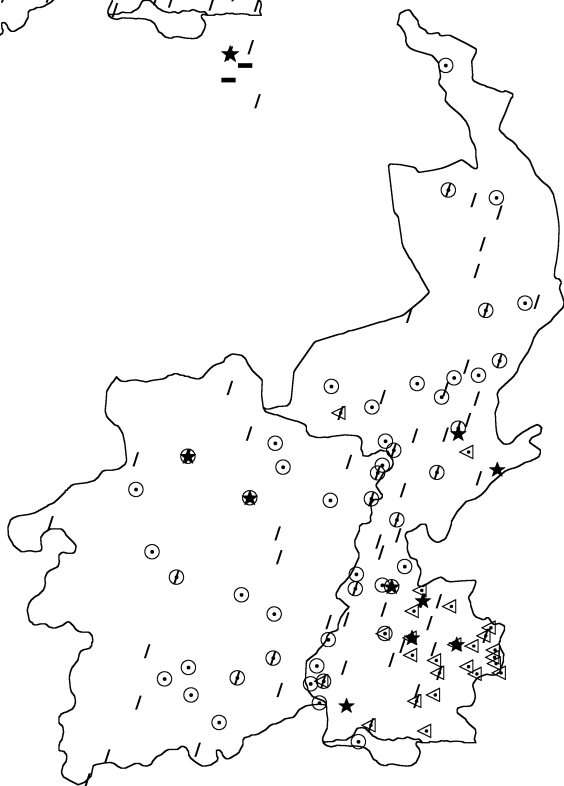
- / bruidegom (188)
- ⊙ bruigom (46)
- bräutigam (du.) (9)
- bruidsman (3)
- ★ trouwer (2)

Getuige zijn

Kaart 91

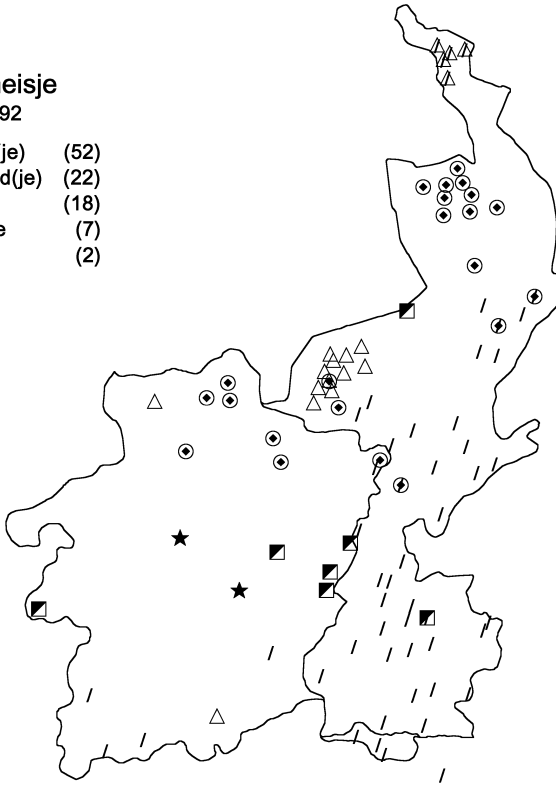
- / getuigen (62)
- ⊙ getuige zijn (48)
- △ bronken (26)
- ★ tuigen (9)

Bruidsmeisje

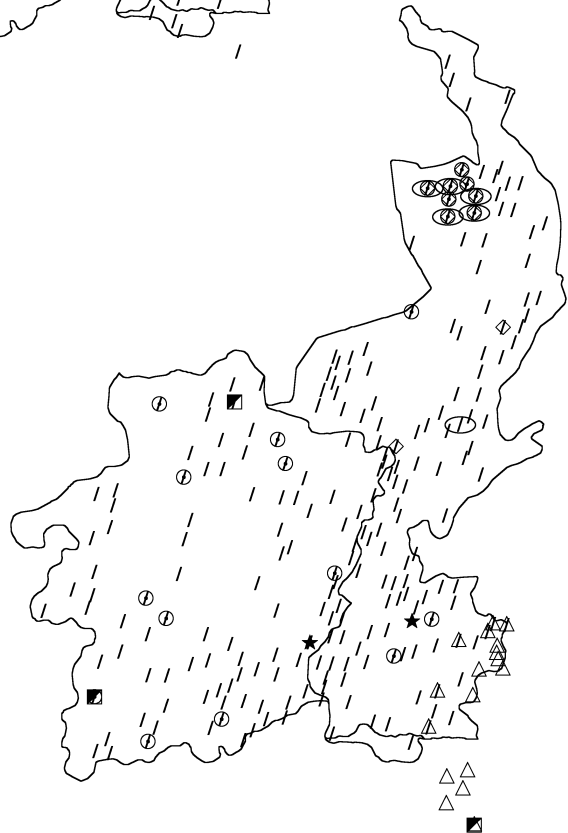
Kaart 92

- / bruidsmeid(je) (52)
 ⊙ bruidsmaagd(je) (22)
 △ bruidje (18)
 ■ bruidsmeisje (7)
 ★ bruidswicht (2)

Bruiloft

Kaart 93

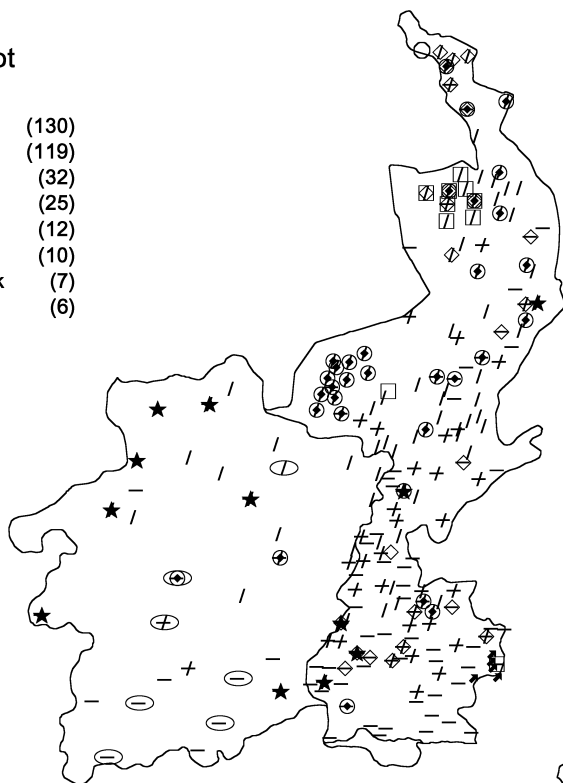
- / bruiloft (226)
 ⊙ trouweest (21)
 △ hoogtijd (18)
 ◇ bruiloftsfeest (10)
 ○ trouwpartij (6)
 ■ trouw, de - (3)
 ★ bruidsfeest (2)

Echtgenoot

Kaart 94

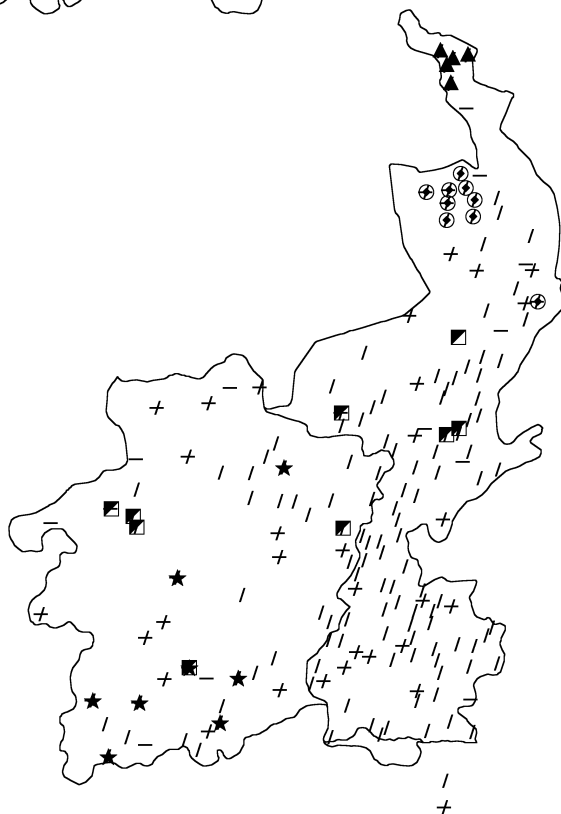
/ mens	(130)
— man	(119)
⊙ baas	(32)
◇ kerel	(25)
★ vent	(12)
□ echtgenoot	(10)
○ halve trouwboek	(7)
✱ ehemann (du.)	(6)

Echtgenote

Kaart 95

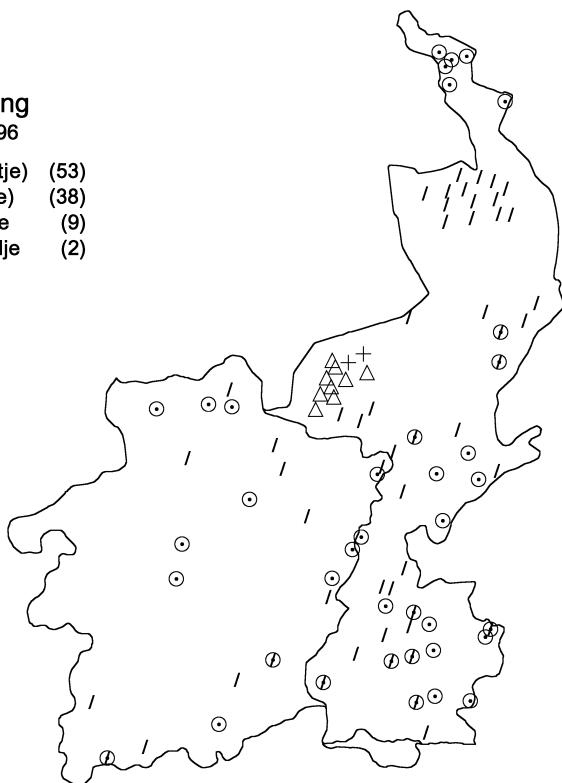
/ vrouw(tje)	(167)
— wijf(je)	(53)
⊙ mens	(9)
▣ vrouwmens	(9)
★ halve trouwboek	(8)
▲ huisvrouw	(5)

Dopeling

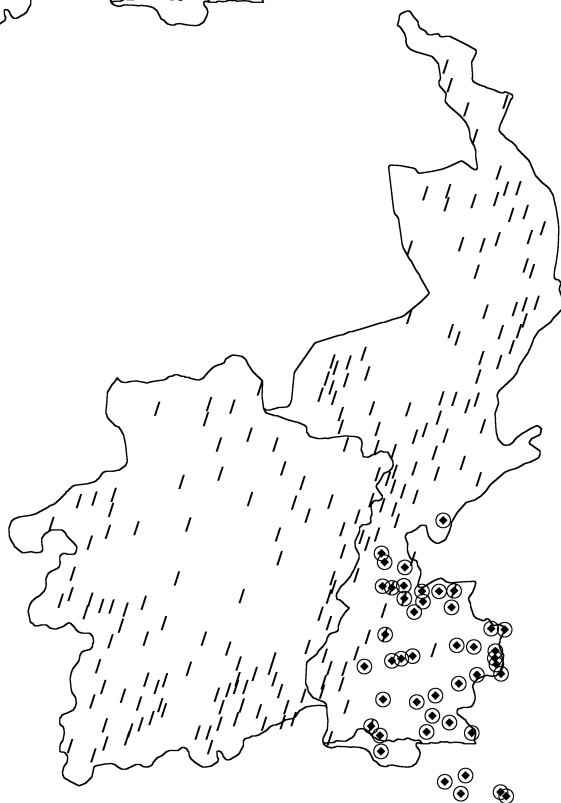
Kaart 96

- / dopeling(etje) (53)
 ⊙ doopkind(je) (38)
 △ kosterkindje (9)
 + kerstenkindje (2)

Heten

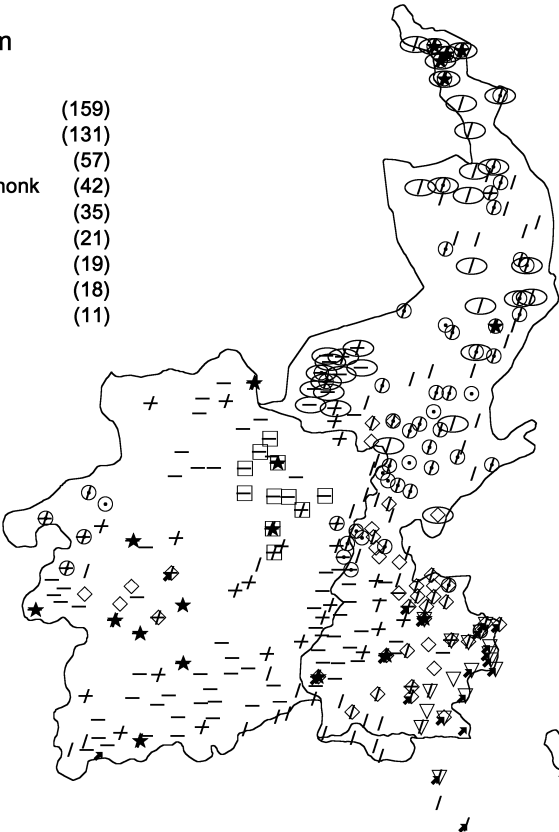
Kaart 97

- / heten (199)
 ⊙ heesjen/heisjen (45)

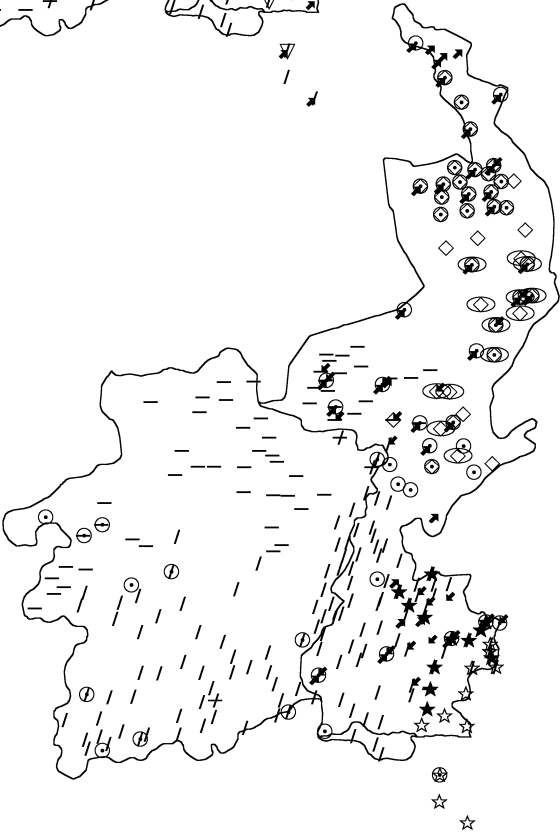
Peetoom
Kaart 98

/	peter	(159)
—	peteren	(131)
⊙	peteroom	(57)
◇	peteronk, petenonk	(42)
○	peetoom	(35)
✱	paat	(21)
★	peet	(19)
▽	patenonk	(18)
□	pee	(11)

Peettante
Kaart 99

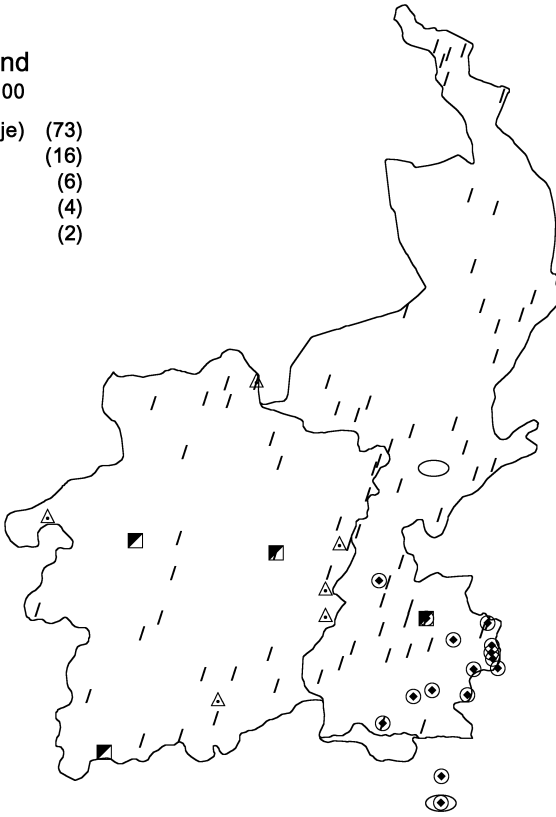
/	paat/paatje	(128)
—	peet/peetje	(61)
⊙	meter	(59)
◇	geul	(40)
✱	peettant/peettante	(35)
★	petetant/petetante	(22)
☆	goden/goden-tje	(16)
○	geul(e)tant	(13)
★	paattant/patetant	(12)

Petekind

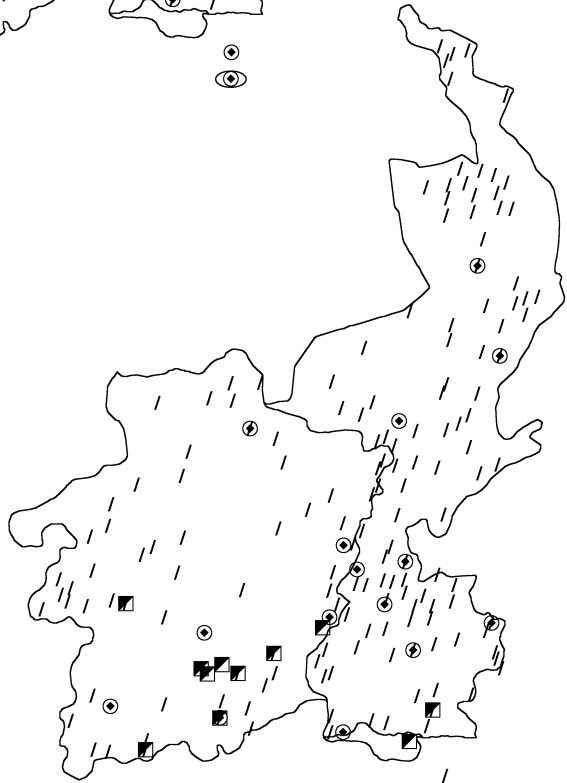
Kaart 100

- / petekind(je) (73)
 ⊙ patekind (16)
 △ doopkind (6)
 ■ peet(je) (4)
 ○ peterkind (2)

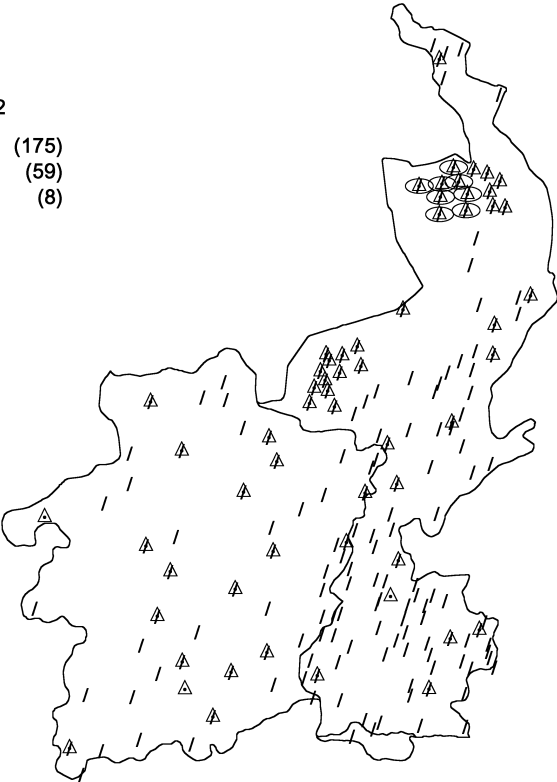
Doopjurkje

Kaart 101

- / doop(s)kleed(je) (161)
 ⊙ doophemd(je) (15)
 ■ doopmantel(tje) (11)

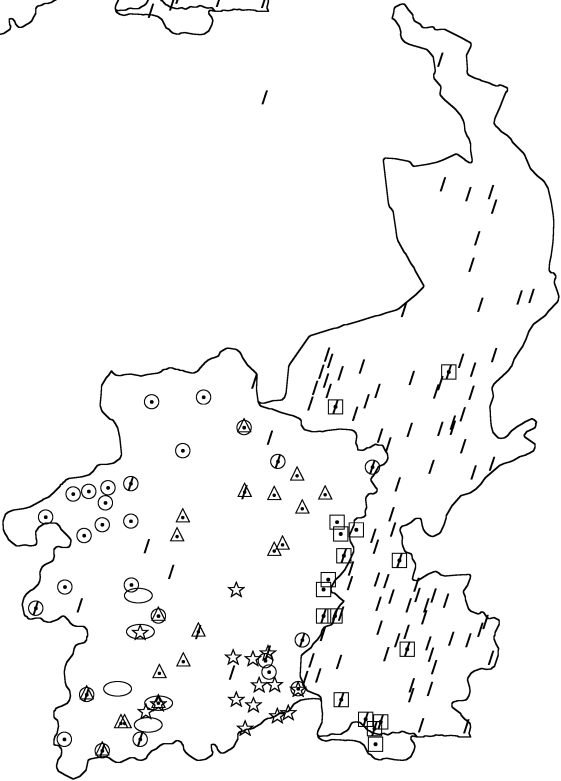

- Dode**
Kaart 102
- / lijk (175)
 - △ dode (59)
 - overledene (8)

Afleggen van een dode
Kaart 103

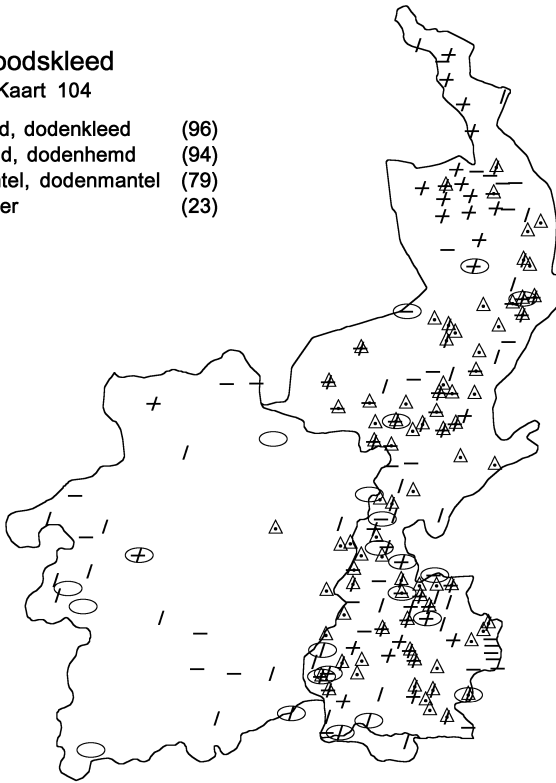
- / afleggen (110)
- lijken (28)
- △ bereiden (19)
- op (-) schoof leggen (17)
- ☆ op (-) walm leggen (15)
- aandoen (5)

Doodskleed

Kaart 104

/	doodskleed, dodenkleed	(96)
—	doodshemd, dodenhemd	(94)
△	doodsmantel, dodenmantel	(79)
○	doodskleder	(23)

Wachthouden bij een dode

Kaart 105

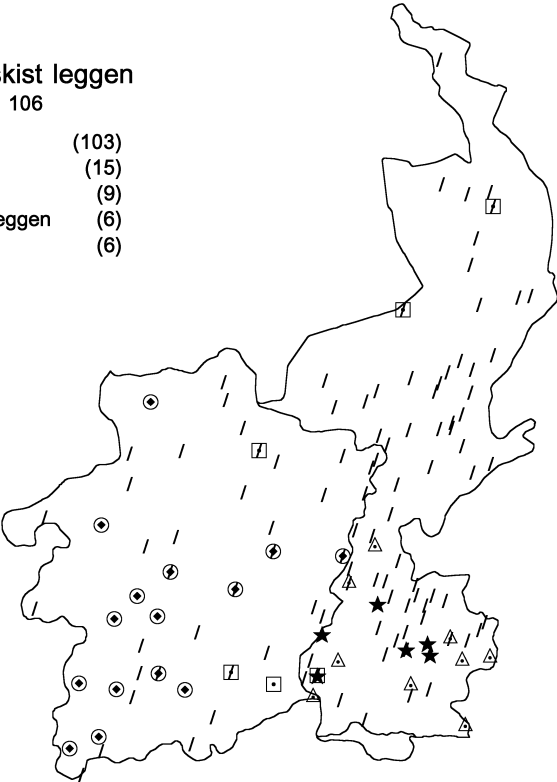
/	waken	(118)
⊙	doodbidden	(11)
■	lijkbidden	(11)
★	(doden)waak houden	(3)

In de doodskist leggen

Kaart 106

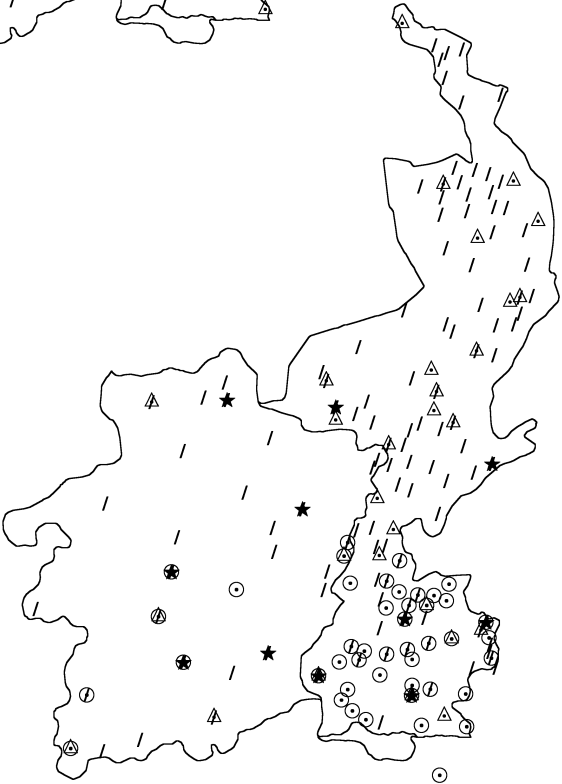
- / kisten (103)
- ⊙ zerken (15)
- △ inkisten (9)
- in de kist leggen (6)
- ★ inzerken (6)

Doodskist

Kaart 107

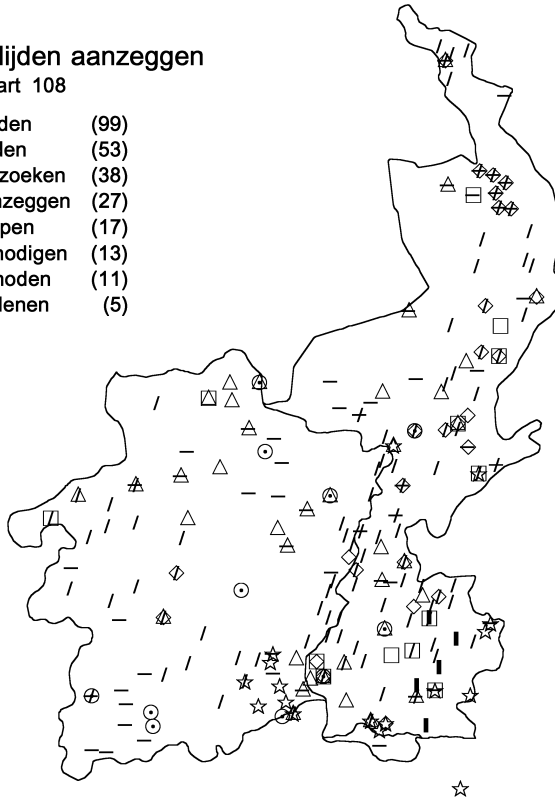
- / doodskist (120)
- ⊙ zerk (46)
- △ kist (29)
- ★ lijkkist, lijkenkist (11)

Iemands overlijden aanzeggen

Kaart 108

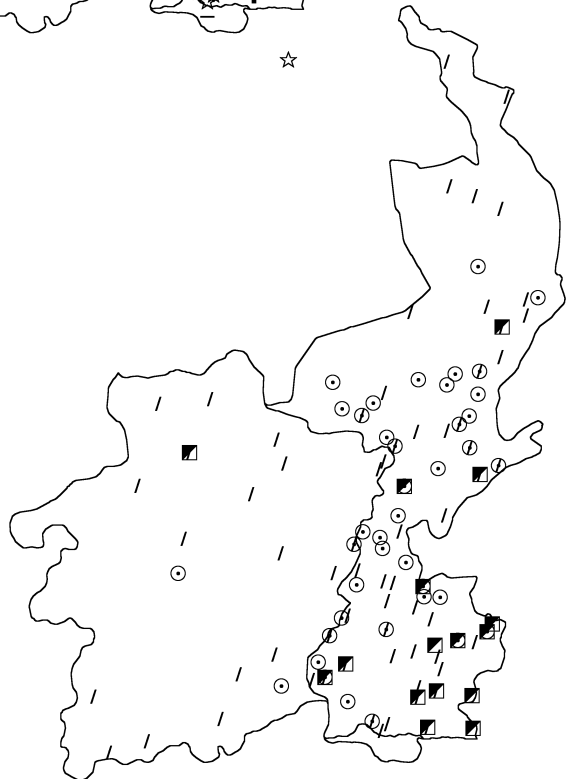
/ (-) bidden	(99)
- (-) noden	(53)
△ (-) verzoeken	(38)
◇ (-) aanzeggen	(27)
☆ (-) roepen	(17)
□ (-) uitnodigen	(13)
⊙ (-) uitnoden	(11)
▮ (-) bedenen	(5)

Ter begrafenis gaan

Kaart 109

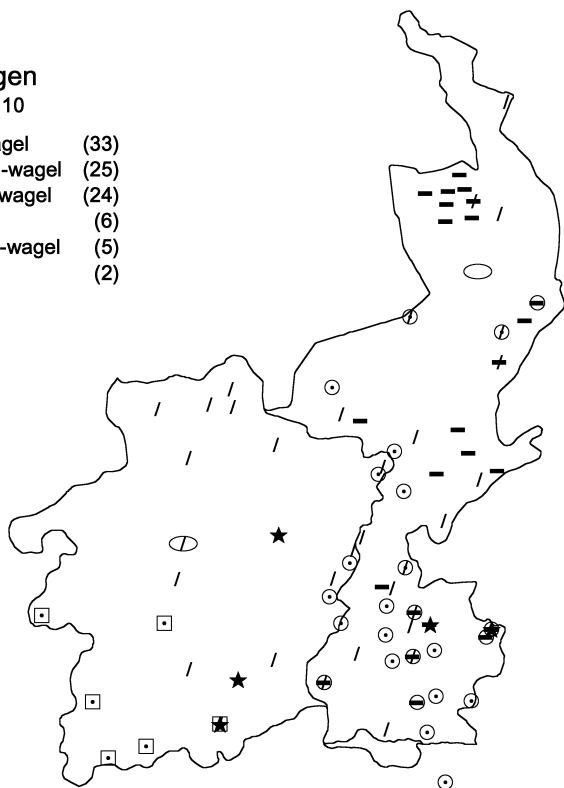
/ (-) begrafenis gaan	(66)
⊙ ter (te) lijk(e) gaan	(41)
▣ (-) begraven gaan	(16)

Lijkwagen

Kaart 110

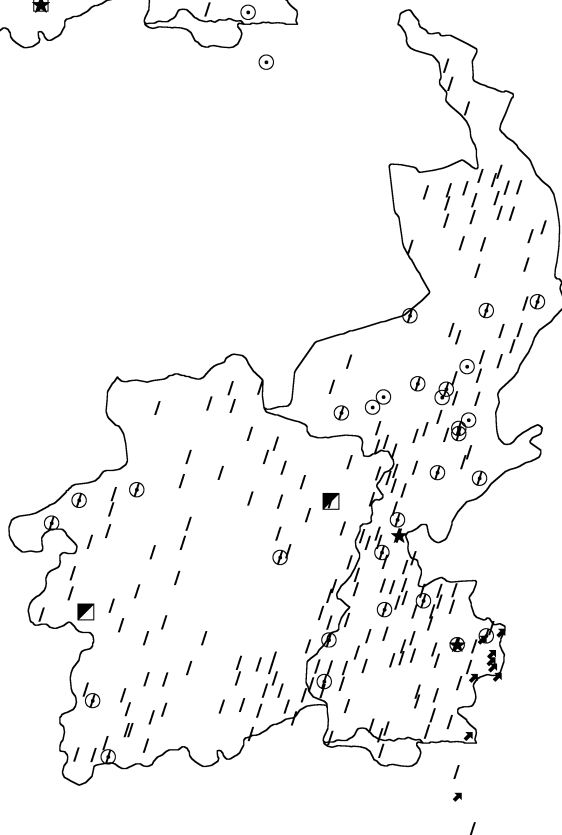
- / lijkwagen, -wagel (33)
- ⊙ dodenwagen, -wagel (25)
- lijkenwagen, -wagel (24)
- ▣ corbillard (fr.) (6)
- ★ doodswagen, -wagel (5)
- lijkauto (2)

Begrafenis

Kaart 111

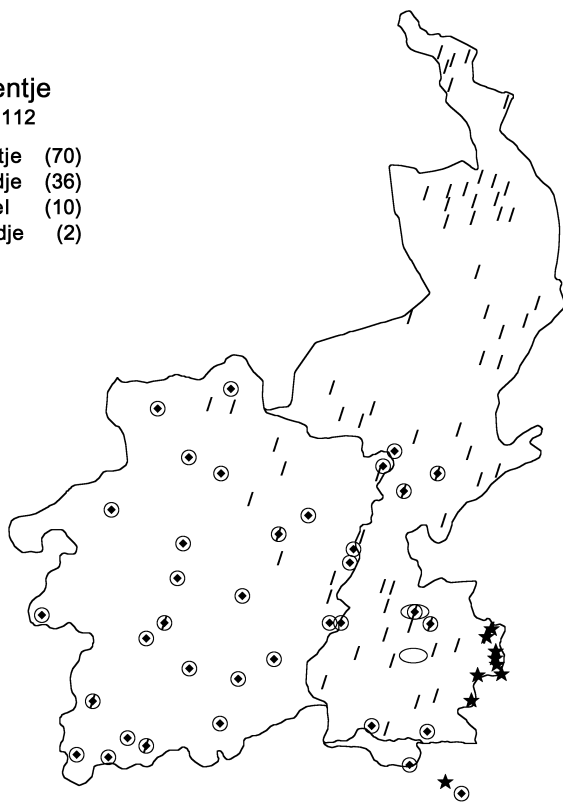
- / begrafenis (213)
- ⊙ uitvaart (29)
- ✱ begräbnis (du.) (10)
- ★ beerdigung (du.) (2)
- ▣ teraardebestelling (2)

Bidprentje

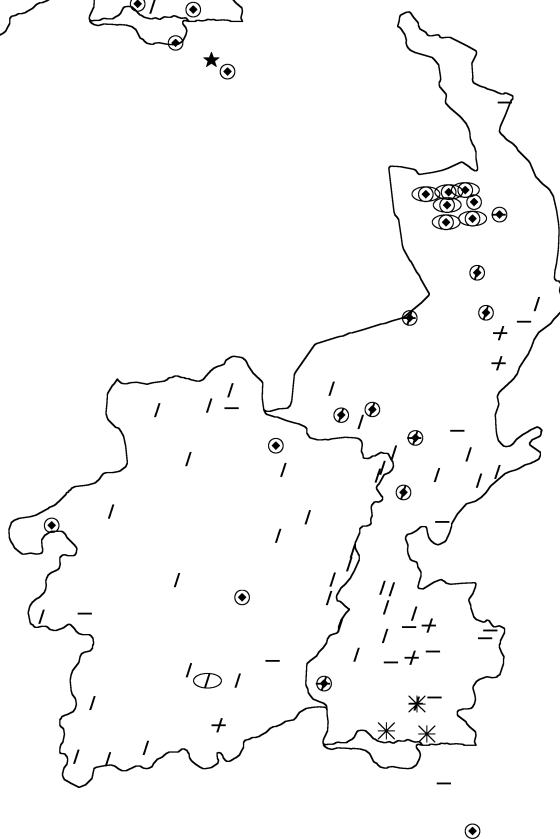
Kaart 112

- / (-)prentje (70)
 ⊙ (-)beeldje (36)
 ★ (-)zettel (10)
 ○ (-)schildje (2)

Rouwsluier

Kaart 113

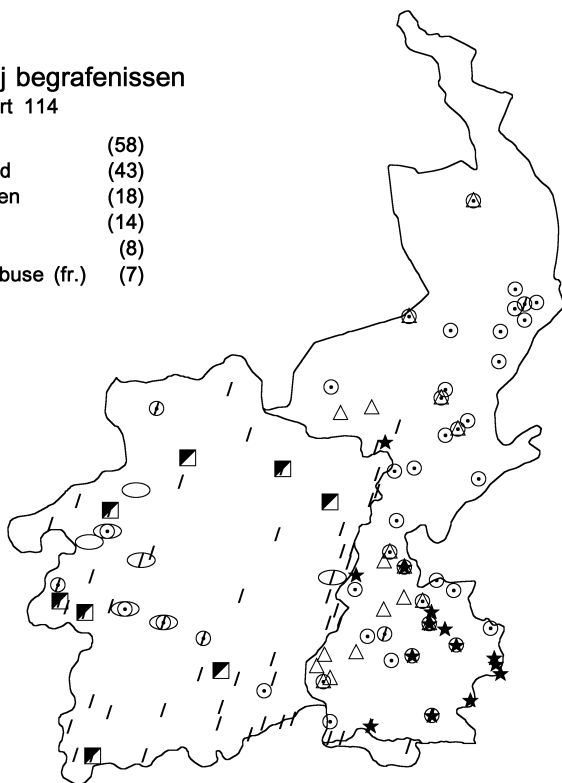
- / (-)voile (52)
 - (-)sluier (24)
 ⊙ falie (20)
 ○ (-)doek (7)
 * hul (3)

Hoge hoed bij begravenissen

Kaart 114

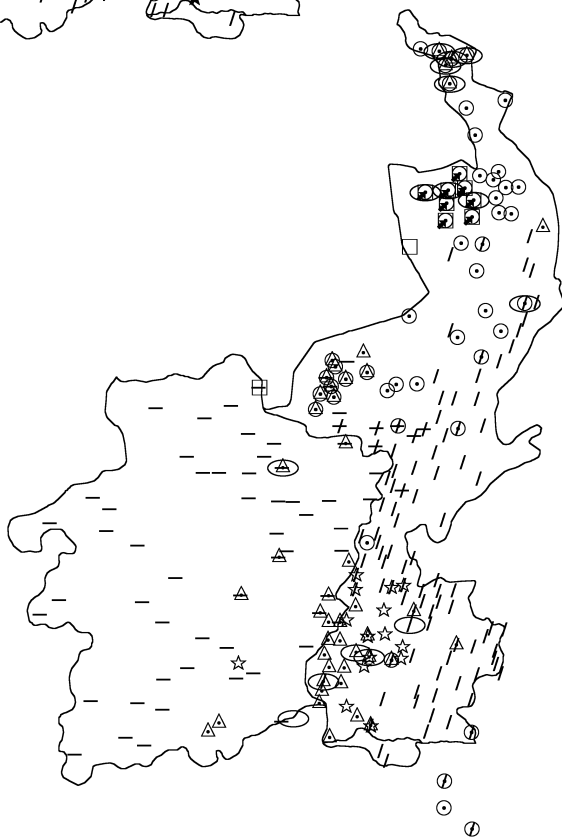
/	buis	(58)
⊙	hoge hoed	(43)
△	hoge zijden	(18)
★	cilinder	(14)
■	buishoed	(8)
○	chapeau-buse (fr.)	(7)

Weduwe

Kaart 115

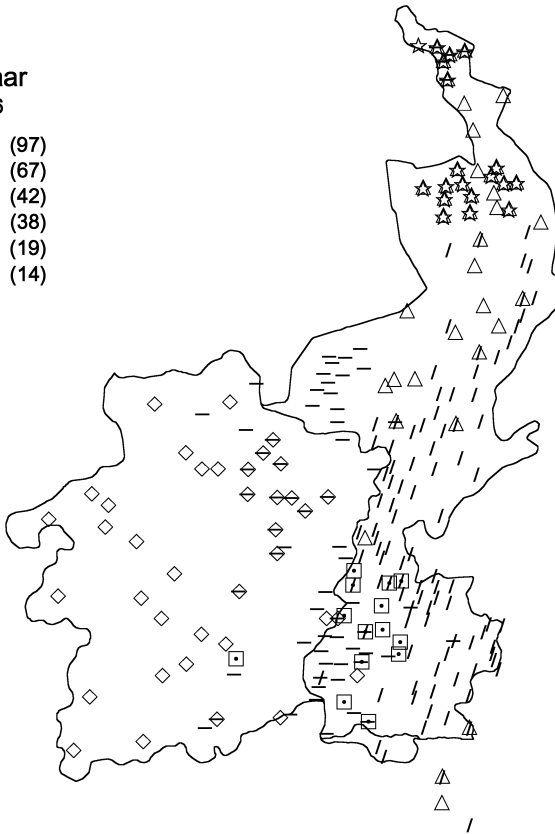
/	widvrouw	(100)
—	weef	(64)
⊙	wedvrouw	(54)
△	wedevrouw	(46)
○	weduwe	(15)
☆	widdevrouw	(15)
□	weeuw	(10)
✱	wedvrouwmens	(8)

Weduwnaar

Kaart 116

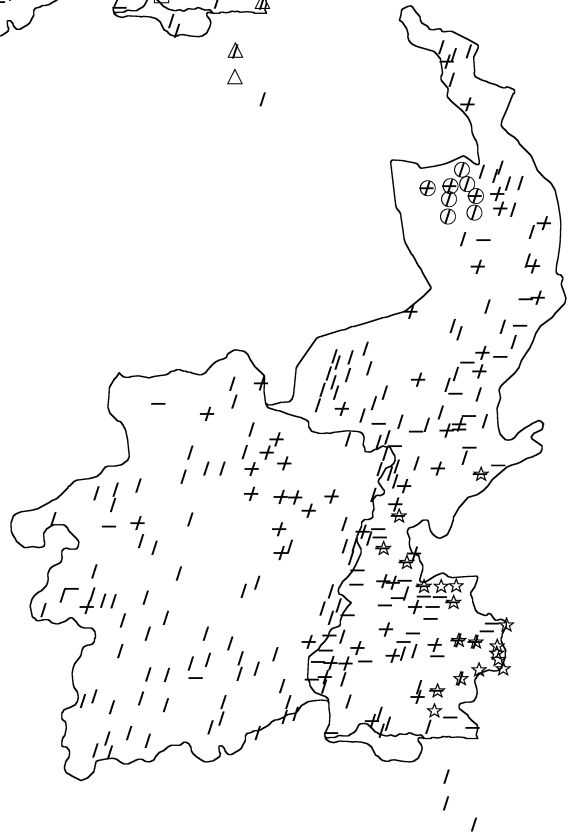
- / widman (97)
- wedeman (67)
- △ wedman (42)
- ◇ wevenaar (38)
- ☆ wedkerel (19)
- ▣ widdeman (14)

Voogd

Kaart 117

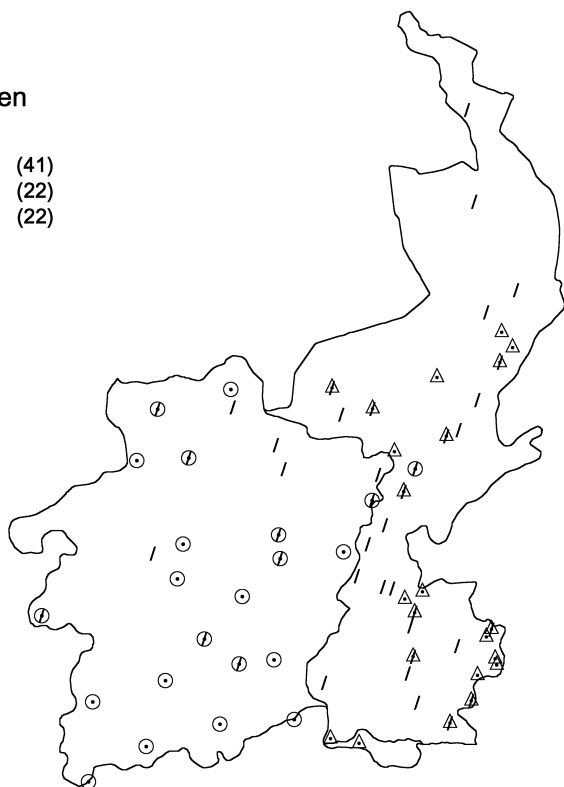
- / momber (192)
- voogd (102)
- ☆ voormonder (20)
- mom (8)

Masturberen

Kaart 118

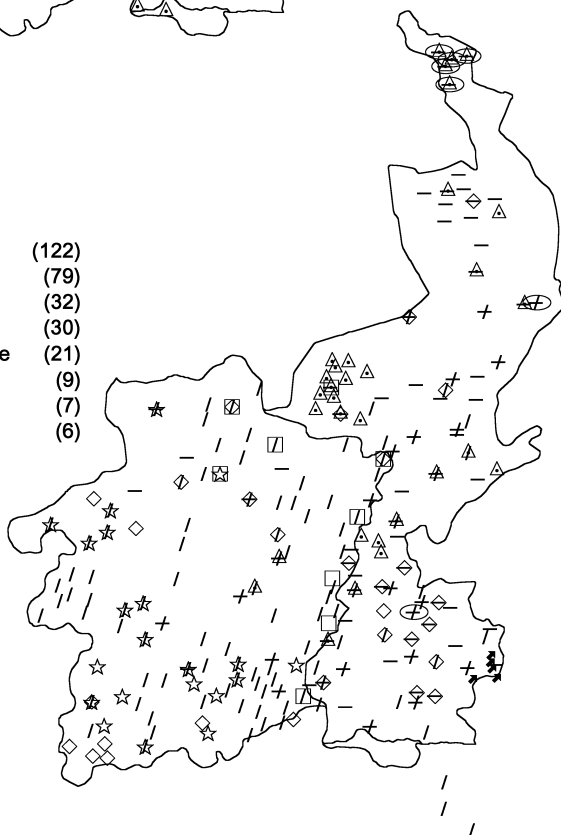
- / (-) aftrekken (41)
 ⊙ (-) afspelen (22)
 △ (-) wiksen (22)

Buitenechtelijk kind

Kaart 119

- / basterd (122)
 - voorkind (79)
 △ voorloper (32)
 ◇ bastaard (30)
 ☆ verbasterdeerde, gebasterdeerde (21)
 □ verbasterde, een - (9)
 ○ onechte, een - (7)
 * puffkind (du.) (6)

Alfabetisch register

van trefwoorden, lexicale varianten (cursief) en lemmatitels (hoofdletters)

A

aa 56, 58, 59
aa bok 59
aa jongdochter 55
aa kebabbel 57
aa man 58
aa meeke 57
aa mens 57, 58
aa pee 58
aa sul 59
aa tang 57
aa veger 161
aa vrijster 55
aa vrouw 57, 127
aa, das krek de ~ 73
aa, tis just de ~ 74
aaba 88
aad huis 72
aageven 109
aageven, zich ~ 110
aagsten 74
aaj 58, 59
aaj doos 57
aaj meun 57
aaj tant 57
aaj vrouw 57
aaj, grijze ~ knar 59
aakomende 107, 108
aakomende jong 48
aakomende mens 107
aa-kommeling 48
aam, de leste ~ uitblazen 63
aam, naar ~ hijgen 61
aam, naar ~ scheppen 62
aam, snakken naar ~ 61
aama 91
aamam 91
aamama 91
aamee 91
aan de bors hebben 27
aan de bors liggen 28
aan de bors zijn 28

aan de borst hebben 27
aan de borst liggen 28
AAN DE BORST ZIJN 28
aan de borst zijn 28
aan de bros zijn 28
aan de fles wennen 30
aan de gang zijn 11
aan de mem agen 28
aan de mem hangen 28
aan de mem hebben 27
aan de mem houden 28
aan de mem liggen 28
aan de mem loetsen 28
aan de mem lotsen 28
aan de mem zijn 28
aan de regels zijn 7
aan de tet leggen 27
aan de tet zuiken 28
aan de tijd zijn 7
aan het bred hangen 110
aan het handje hebben 105
aan het komen zijn 12
aan het kramen 10
aan het sparen zijn 4
aan rotzooien zijn 7
aan zijn 105
aan zijn end 64
aan zijn end komen 63
aan zijn pisser trekken 163
aan, de pijp ~ maarten
 geven 63
aan, een ~ de hand hebben
 105
aan, heeft zijn pijp ~
 maarten gegeven 65
aan, het spek ~ zijn been
 hebben 5
aan, immer achter de
 vrouwlui ~ zitten 162
aan, laten lotsen ~ een mem
 28
aan, niet meer ~ de borst
 hangen 30
aan, op het end ~ gaan 63

AAN, ROUWSLUIER ~ EEN
 HOED 151
aan, tis krek de ~ 73
aan, zijn lange broek nog
 niet ~ hebben 52
aan, zuiken ~ een mem 28
aanaagster 170
aanbeeën 140
aanbidden 140
aandoen 121, 134
aane borst hemmen 27
aane gang zijn 11
aane mem hangen 28
aane mem hebben 27
aane mem hemmen 27
aane tet leggen 27
aane tet zuiken 28
aane, zuiken ~ mem 28
aaneenbrengen 103
aaneenkoppelen 103
aaneenplekken 103
aaneensmeden 103
aaneentroffelen 103
aangebrand 6
aangekleed zijn 4
aangenomen dochter 85
aangenomen zoon 85
aangeteld 6
aangeven 109
aangeven, ondertrouw ~
 109
aangeven, trouw ~ 110
aangeven, zich ~ 110
aanhaagster 170
aanhagen 121, 165
aanhager 169
aanhang 71
aanhouden 121, 165, 167
aanhoudster 170
aanhouer 169
aanhouger 169
aanhouden 121, 167
aanhouwer 169

aanhouwster 170
aankomeling 48
aankomend 50
aankomend jong 48
aankomend maagdje 49
aankomend megte 49
aankomend megtje 49
aankomende 48, 107, 108
aankomende gast 48, 49
aankomende jong 48
aankomende lepper 49
aankomende mannetjes 51
aankomende menkes 51
aankomende mens 107
aankomer 48
aankomerke 44
aankomerling 48
aankomerlingetje 46
aankomerlingske 46
aankomertje 44
aanleggen 27
aanliggen 28
aanouder 169
aanoudster 170
aanouwer 170
aanouwster 170
aanpapper 170
aan-sagen 140
aanschrijven 109, 142
aanschrijven, laten ~ 109
aanschrijven, zich laten ~ 109
aanspander 49
aanspanning 49
aanspanner 49
aanspitsen 165
aanspreker 143
aanstaande 106, 107, 108
aanstaande meid 106, 108
aanstaande mens 107
aanstaande vrijer 107
aanstaande vrouw 108
aanstootgevend 158
aantekenen 109
aantekenen, zich laten ~ 109
aantellen 4
aanzeggen 140
aanzeggen, de dood ~ 140
aanzeggen, iemand zijn dood ~ 140
AANZEGGEN, IEMANDS OVERLIJDEN ~ 140
aanzegger 143
aanzegggen, ter lijk ~ 140
aap, bedorven ~ 37
aap, een door en door verwende ~ 38
aap, kleine ~ 14
aap, verwende ~ 38
aapa 88

aapapa 88
aapje 78
aapske 78
aard, boven ~ liggen 137
aard, boven ~ staan 137
aard, hem heeft de ~ naar zijn vader 73
aard, hij heeft de ~ naar zijn pa 72
aard, hij heeft de ~ naar zijn vader 72
aard, hij heeft de ~ van zijn pa 72
aard, hij heeft de ~ van zijn vader 72
aarde, boven ~ liggen 137
aarde, boven ~ staan 137
aarde, boven de ~ leggen 134
aarde, boven de ~ liggen 137
aarde, onder de ~ brengen 147
aarde, over ~ liggen 137
aarden, naar zijn vader ~ 74
aardje naar vaartje 74
aardje wie vaartje 74
aardje, die heeft een ~ naar zijn vaartje 73
aardje, een ~ naar zijn vaartje 74
aardje, hij heeft een ~ naar het vaartje 73
aardje, hij heeft een ~ naar zijn vaartje 72
aardje, het is een ~ naar zijn vaartje 73
aardke, hij heeft een ~ na zijn vaarke 73
aardom 43
aardt, hem ~ naar geen vreemde 73
aardt, hem ~ naar zijn pa 73
aardt, hem ~ naar zijn vader 73
aardt, hij ~ naar de oude 72
aardt, hij ~ naar de pap 72
aardt, hij ~ naar zijn baaier 72
aardt, hij ~ naar zijn oude 72
aardt, hij ~ naar zijn pa 72
aardt, hij ~ naar zijn pap 72
aardt, hij ~ naar zijn peer 72
AARDT, HIJ ~ NAAR ZIJN VADER 72

aardt, hij ~ naar zijn vader 72
aardt, hij ~ op zijn vader 72
aardt, hij ~ zijn vader 72
aars 74, 93
aars, van goei ~ 68
aarsen 74
aarshuis 72
aarsten 74
aaschrijven 109, 142
aa-spander 49
aatekenen 109
aave 75
aazagen 140
aazeggen 140
aazeggen, de dood ~ 140
aazeggen, iemand zijn dood ~ 140
abstammung, van hoge ~ 68
accès (fr.) 104
achter de haag trouwen 121
achter de heg getrouwd zijn 121
achter de jongens koersen 163
achter, droog ~ de oren 53
achter, immer ~ de vrouwlui aan zitten 162
achter, nog groen ~ zijn oren 50
achter, nog niet droog ~ zijn oren 52
achterdochter 93
achtergebleven, zijn asem is ~ 65
achterjong 92
achterkind 92, 93
adel, van ~ 68
adel, van hoge ~ 68
adem, de laatste ~ uitblazen 63
adem, een snak naar zijn ~ 62
ADEM, HIJGEN NAAR ~, REUTELEN 61
adem, kort van ~ 62
adem, naar ~ hijgen 61
adem, naar ~ scheppen 62
adem, naar zijn ~ piepen 62
adem, snakken naar ~ 61
adem, zo wat geen ~ meer hebben 62
af laten weten 63
af, de berg ~ 64
af, er van ~ zijn 60
af, van de borst ~ 30
af, van de borst ~ zijn 30

af, van het bedpissen af 31
 af, zijn bobijntje is ~ 65
 afdampen 63
 afdoen, van de borst ~ 30
 afdoen, van de mem ~ 30
 afdragen 145
 afdrogen 165
 affaire 104
 afgaan 122, 134
 afgaan, de gaard ~ 63
 afgeknepen, heeft zijn
 laatste keutel ~ 65
 afgekomen, tant jeanne is ~
 8
 afgeleefd 64
 afgelikte boterham 163
afgelikte botterham 163
 afgelopen 65
 afgetakeld 60
 afgeven, zich ~ met andere
 vrouwlui 167
 afgewennen, het nokken ~
 30
 afhouden, zich ~ 167
 afhouden 63
 afknijpen, het ~ 63
 afknopen, hem ~ 164
 afkomen 8, 12
afkomen, tant jeanne is ~
 8
 afkomen, van hoog ~ 68
afkoms 67
afkoms, van hoog ~ 67
afkoms 67
afkoms, van goei ~ 68
afkoms, van grote ~ 68
afkoms, van hoge ~ 67
afkoms, van hoog ~ 67
afkoms, van rijke ~ 68
 AFKOMST 67
 afkomst 67
 afkomst, van deftige ~ 68
 afkomst, van goede ~ 68
 afkomst, van grote ~ 68
 AFKOMST, VAN HOGE ~ 67
 afkomst, van hoge ~ 67
 afkomst, van rijke ~ 68
 afkomstig, van hoge lui ~
 68
afkonft, van hoog ~ 68
 af-kunft, van hoge ~ 68
 afleggen 134
 AFLEGGEN VAN EEN DODE
 133
 aflegkleed 135
 afleren, hem dat ~ 30
 afnemen 134
 afnemen, de lots ~ 30
 afnemen, de mem ~ 30
 afnijken, de laatste keutel ~
 63

afnondeju-en 164
 afpeigeren 63
 afpikken 63
 afpitsen 63
 afrijten 164
 afrijten, zich ~ 164
 afroebelen, zich ~ 164
 afroepen 164
 afroetsen 164
 afroetsen, zich ~ 164
 afroetsen, zich een ~ 164
 afrukken. 164
 afsnijden 165
afsnijen 165
 afs spelen 163
 afs spelen, de zijne ~ 164
 afs spelen, een ~ 164
 afs spelen, hem ~ 164
 afs spelen, zich ~ 163
 afs spelen, zich een ~ 163
 afs spelen, zijn - ~ 164
 afs spelen, zijn charles ~
 164
 afs spelen, zijn muis ~ 164
 afs spelen, zijn pie ~ 164
 afs spelen, zijn piemel ~
 164
 afs spelen, zijn piet ~ 164
 afs spelen, zijn pin ~ 164
 afs spelen, zijn pisser ~ 164
 afs spelen, zijn prul ~ 164
 afs spelen, zijn spel ~ 164
 afstammeling 70
 afstamming 67
 afstandig 60
 afstappen 63
 afsteken 165
 afsterven 62
 aftappen, het ~ 63
 aftrekken 163
 aftrekken, een ~ 163
 aftrekken, hem ~ 163
 aftrekken, zich ~ 163
 aftrekken, zich een ~ 163
 aftrekken, zijn eigen ~ 163
 afwassen 134
 afwennen 30
 afwennen, de borst ~ 30
 afwiksen 164
 afzatten 30
agen, aan de mem ~ 28
 ahnt, die ~ naar zijn vader
 73
aje 59
aje heks 57
aje kel 58
aje knoer 59
aje man 58
aje mens 57, 58
aje ome 59
aje vent 58

ajer 43
ajerdome 43
ajere 59
ajere mens 58
ajerling 59
 al, de doodsrochel ~ in zijn
 keel hebben 61
 al, haar meubels ~ hebben
 5
ald 56, 58
ald menneke 58
ald mens 57
ald schabraak 57
ald vrommens 57
ald vrouw 57
ald vrouwmens 57
ald wijf 57
alde 58, 59, 75
alde doos 57
alde guul 59
alde kel 58
alde krak 57
alde man 58
alde mens 58
alde patrijs 57
alde sijs 59
alde sok 59
alde viool 55
alde vrouw 57
aldeke 58
aldelui 74
alden heer 76
alder 43
alderdom 43
alderlijk huis 72
alderpaar 74
alders 74
albroer 86
alfzuster 86
 alleen zijn 78
 alleen, een - 78
 alleen, kind ~ 77
 alleen, wicht ~ 78
 allemaal van dezelfde père
 69
allemaal van dezelfde
 vaaier 69
 allemaal van dezelfde vader
 69
 allemaal, ze niet ~ meer op
 een rij hebben 60
 allemansgerief 172
 als, het is de oude ~ geknipt
 73
 als, het is zo krek zijn vader
 ~ een paar 73
 als, meer ~ eenentwintig
 jaar 52
alte (du.) 76
altmoeder 91
altvader 88

alve broer 86
alve trouwboek 119
 am 29
 amant (fr.) 107, 170
 ampa 88
 ampapa 88
 amuseren, zich in zijn eigen
 ~ 164
ander helft 120
ander helft van mijnen
 trouwboek 120
 ander wijf 170
 ander, die ~ 171
 ander, een ~ 171
 ander, een ~ bij zich hebben
 167
 andere helft 120
 andere helft van mijn
 trouwboek 120
 andere vrouwlui nalopen
 162
 andere, zich afgeven met ~
 vrouwlui 167
anger vrouwlui nalopen
 162
anger wijf 170
anger, een ~ bij zich hebben
 167
anger, zich afgeven met ~
 vrouwlui 167
angger, een ~ 171
 anna's, op sint ~ schapje
 zitten 55
 anzug (du.) 113
 apenkeutel 34
 apenkrootje 34
 arbeid 11
 arc (fr.) 117
 arm kind 50
 arm schaap 36
 arm schelmpje 48
 arm, met de kromme ~ gaan
 18
as, meer ~ eenentwintig
 jaar 52
 asem, een snak naar de ~
 62
 asem, naar ~ hijgen 61
 asem, naar ~ pakken 62
 asem, naar ~ vangen 62
 asem, naar zijn ~ hijgen 61
 asem, naar zijn ~ pakken
 62
 asem, naar zijn ~ snikken
 62
 asem, naar zijn laatste ~
 pikken 62
 asem, smachten naar ~ 61
 asem, snakken naar ~ 61
 asem, zijn ~ is achter-
 gebleven 65

asemen, heeft vergeten te ~
 65
 ate 88

B

ba 75, 88
ba, er aardt na zijn ~ 72
 baaier, hij aardt naar zijn ~
 72
 baakster 16
 baan, iets onder de ~ zijn
 5
 baan, iets op de ~ zijn 5
 baar 139
 baar, met de ~ gaan 145
 baarkleed 135
 baas 47, 81, 118, 120
 baasje 37, 47, 81
baaske 37, 47, 81
babba 88
babbeke 34
 babietje 34
 baby 13
 BABY, ZUIGELING 13
 babymandje. 20
 bagge 49
 baguette (fr.) 40
 bak 47
bake 75
bakel 16
 BAKER 16
 baker 16, 17
 bakerse 16
 bakerspang 22
bakerste 16
 bakjong 49
 bakvis 46, 50
 band 151
bandeke 20
 bandje 20
 banst 20
bap 75
 baren 9
 BARENSWEEËN 10
 barensweeën 10
basserd 168
 bastaard 168
 basterd 168
 basterdeerde, een - 168
 basterdjong 168
basterdjonk 168
bastereerde, een - 168
 batsenslager 40
 batterijwacht hebben 165
 bavet 23
 bavetje 23
bavetske 23
bavetteke 23
 bazaar 6
 bazin 120

be de kut spelen 164
be nen dikke buik lopen 5
 be zijn charles spelen 164
be zijn sjarel spelen 164
 beb 59, 88
 beb-pa 88
 bed 11, 13
 bed, in ~ kruipen 165
 bed, kind van het eerste ~
 169
 bed, met een in ~ liggen
 166
 bed, naar het ~ gaan 166
 bed, samen naar ~ gaan
 167
 bed, zijn eigen uit ~ trekken
 163
 beddenzeiker 31
 bede, ter ~ gaan 144
bedeen zitten 121
 beden, te lijke ~ 140
 beden, ter lijk ~ 140
 beden, ter lijke ~ 140
 bedienen 165
 bedje 19
 bedorfdierik 38
 bedorven 38, 158
 bedorven aap 37
 bedorven bengel 37
 bedorven bitsje 38
 bedorven daas 38
 bedorven daasje 38
bedorven daaske 38
 bedorven ding 38
bedorven dink 38
 bedorven iepje 38
bedorven iepke 38
 bedorven jong 38
bedorven jonk 38
bedorven keind 37
 bedorven keutel 38
 bedorven kind 37
bedorven kindeke 37
 bedorven kindje 37, 78
bedorven kink 37
bedorven kinneke 37
bedorven kinsje 37
bedorven kinske 37
 bedorven poet 38
 bedorven schijt 38
 bedorven schijter 38
 bedorven stinker 38
 bedorven stinkerd 38
 bedorven stront 38
 bedorven strontje 78
 bedorven stuk 38
bedorven wich 38
 bedorven wicht 38
 bedorven, door en door ~
 39
 bedpissen, van het ~ af 31

bedplank, met de voeten
tegen de ~ houwen 63
bedpongel 171
bedrijven, de liefde ~ 166
bedstro 137
bee, te lijk ~ 140
bee, ter ~ gaan 144
bee, ter dood ~ 140
bee, ter lijk ~ 140
bee, ter lijke ~ 140
beeën 137, 140
beeën gaan 140
beeën, geburen ~ 140
beeën, op de begrafenis ~
140
beeën, rond ~ 140
beeën, ronk ~ 140
beeën, te groeve ~ 140
beeën, te lijk ~ 140
beeën, te lijke ~ 140
beeën, ter grave ~ 140
beeën, ter lijk ~ 140
beeën, ter lijke ~ 140
beeënprentje 148
beeëns 138
beeër 142
beeldje 148
been, het spek aan zijn ~
hebben 5
beeprentje 148
beerdigen (du.) 147
beerdiging (du.) 146
beest, gek ~ 160
befje 24
befke 24
begijn 158
begräbnis (du.) 146
begräbnis, met de ~ gaan
144
begräbnis, naar de ~ gaan
144
BEGRAFENIS 146
begrafenis 146
begrafenis, de ~ bijwonen
144
BEGRAFENIS, HOGE HOED BIJ
~ 151
begrafenis, met de ~ gaan
144
begrafenis, naar de ~ gaan
144
begrafenis, naar een ~ gaan
144
begrafenis, op de ~ bidden
140
begrafenis, op de ~ gaan
144
begrafenis, op de ~ noden
141
begrafenis, op de ~ nodigen
141

begrafenis, op de ~
uitnoden 141
begrafenis, op de ~
uitnodigen 141
begrafenis, op de ~
verzoeken 141
begrafenis, op iemands ~
noden 141
begrafenis, op iemands ~
verzoeken 141
BEGRAFENIS, TER ~ GAAN
144
begrafenis, ter ~ gaan 144
begrafenis, ter ~ uitnodigen
141
begrafenis, voor de ~ noden
141
begrafenis, voor de ~
uitnoden 141
begrafenis, voor de ~
uitnodigen 141
begrafenis, voor de ~
vragen 141
begrafenis-café 147
begrafeniseten 147
begrafenisfees 148
begrafenisfeest 148
begrafeniskaffe 147
begrafeniskoffie 147
BEGRAFENISMAAL 147
begrafenismaal. 147
begrafenismaaltijd 147
begrafenisnoder 143
begrafenisnojer 143
BEGRAVEN 146
begraven 147
begraven gaan 144
begraven, gaan ~ 144
begraven, iemand gaan ~
144
begraven, met ~ gaan 144
begraven, met gaan ~ 144
begraving 146
behelpen, zich kunnen ~
32
bejaard 56
BEJAARD, OUD ~ 56
bejaarde 58
bejaarde mens 58
bekend, de dood ~ maken
141
bekje 34
bekske 34
bekwaam 52
belle-bruid 114
belopen 105
benauwd hebben 62
benen, te lijke ~ 140
benen, ter lijk ~ 140
benen, ter lijke ~ 140
benepen 159

bengel, bedorven ~ 37
benjamin 78
bep, tante ~ 7
bereiden 134
bereien 134
berg, de ~ af 64
berig 160
berrie 139
bes 57, 91, 98
bes, oude ~ 57
beschuit mee keutelkes
129
beschuit mee keuteltjes
129
beschuit mee muisjes 129
beschuit mee muiskes 129
BESCHUIT MET MUISJES 129
beschuit met muisjes 129
beschuit met muiskes 129
beschuit met muiskeutelkes
129
beschuit met muiskeuteltjes
129
beschuit met muizen 129
beschuit met muizenkeurkes
129
beschuit met muizen-
keurtjes 129
beschuit met muizen-
keutelen 129
*beschuit met muizen-
keutelkes* 129
beschuit met muizenkeutels
129
beschuit met muizen-
keuteltjes 129
beschuit met muizenstront
129
beschuit met sokkerkeurkes
129
beschuit met suikerkeurtjes
129
beschuiten mee muisjes
129
beschuiten mee muiskes
129
*beschuiten met chocoladen
keutelkes* 129
beschuiten met chocoladen
keuteltjes 129
beschuiten met keutelkes
129
beschuiten met keuteltjes
129
beschuiten met koekjes 129
beschuiten met kruimelkes
129
beschuiten met kruimeltjes
129
beschuiten met muisjes
129

beschuiten met muiskes
 129
*beschuiten met muis-
 keutelkes* 129
*beschuiten met muis-
 keultjes* 129
*beschuiten met muizen-
 keurkes* 129
*beschuiten met muizen-
 keurtjes* 129
*beschuiten met muizen-
 keutelen* 129
*beschuiten met muizen-
 keutelkes* 129
*beschuiten met muizen-
 keultjes* 129
*beschuiten met sokker-
 keurkes* 129
*beschuiten met suiker-
 keurtjes* 129
beschuitenmuisjes 129
beschuitenmuiskes 129
besei, zonder ~ 60
besje 57, 91
besje, oud ~ 57
beske 57, 91
beske, oud ~ 57
besmoedelen, zichzelf ~
 164
bessemstok, over de ~
getrouwd zijn 121
bestade vrouw 54
bestaden 110
bestanen 110
beste kleren 135
beste kostuum 136
beste pak 136
besteba 88
besteednis 111
besteld 6
besteld zijn 5
besteld, get ~ 6
besteld, get ~ zijn 5
besteld, wat ~ zijn 5
bestemoeder 89
bestemoeder, bestevader en
 ~ 87
bestemoer 89
bestemoer 90
besteouders 87
besteoujers 87
besteouwers 87
bestepa 88
bestevaaier 87
bestevaar 87
bestevadder 87
bestevader 87
bestevader en bestemoeder
 87
bet een pakske thuiskomen
 5

bet, tante ~ 7
beteen hokken 121
beteen huizen 121
beteen wonen 121
beteen zitten 121
beteenbrengen 103
betoepen, haar ~ 166
betoppen, haar ~ 166
betrekken 165
bette 59
BEVALLEN 9
bevalen 9
beviend 104
bezemstok, over de ~
getrouwd zijn 121
bezetten 165
 bezig zijn 165
bezoek hebben 7
bezoek, de tant op ~ 7
bezoek, de tant op ~ haan
 7
bezoek, marie is op ~ 8
bezoek, oma op ~ 7
bibber, oude ~ 59
bibberen 165
bidden 137, 140
bidden gaan 140
bidden, gaan ~ 140
bidden, geburen ~ 140
bidden, in rouw ~ 140
bidden, op de begrafenis ~
 140
bidden, rond ~ 140
bidden, te groeve ~ 140
bidden, te lijk ~ 140
bidden, te lijke ~ 140
bidden, ter dood ~ 140
bidden, ter grave ~ 140
bidden, ter lijk ~ 140
bidden, ter lijke ~ 140
biddenprentje 148
biddens 138
bidder 142
biddes 138
BIDPRENTJE 148
bidprentje 148
bij hem liggen 168
bij jezeke inne hemel 64
bij jezeke inne kost 64
bij jesusje in de hemel 64
bij jesusje in de kost 64
bij mekaar zitten 121
bij, een ander ~ zich hebben
 167
BIJ, HOGE HOED ~ BEGRAFENIS
 151
bij, volk ~ zich hebben 5
BIJ, WACHTHOUDEN ~ EEN
 DODE 137
bij, weer ~ de vodden zitten
 7

bijbelenbok 173
bijeen hoddelen 121, 167
bijeen hokken 121, 167
bijeen huizen 121, 167
bijeen kemmelen 165
bijeen komen 165
bijeen kruipen 165, 167
bijeen liggen 121, 167
bijeen slapen 165
bijeen wonen 121
bijeen zitten 121
bijeen, ongetrouwd ~ liggen
 121
bijeenbrengen 103
bijeenkruipen 121
bijke 34
bijloper 169
bijslaap 171
bijtje 34
bijvrouw 170
bijwif 170
bijwonen, de begrafenis ~
 144
bijzit 170
bijzitje 170
bijzitten 121
bikkel 173
biljarden 164
biljarten 164
bind, de ~ haan 7
binden, zich ~ 110
bink 1, 173
binnen, zich ~ 110
binnengeroepen 64
bitsje, bedorven ~ 38
blaag 44, 47, 49, 82
blaag, verwend ~ 38
blaas 11
blanc, mangeur de ~ 173
blazen, de dodenmars ~ 63
bleu 159
blijven, jong ~ 55
bliksem, hete ~ 161
blindganger 169
bloeden, het - 6
bloedverwanten 70
bloeien, het - 6
bloementoer 112
bloemetje 36
bloemke 6, 36
bloemke plukken 165
bloemke, haar ~ nog
 hebben 157
bloempje 6, 54
bloempje plukken 165
bloempje, haar ~ nog
 hebben 157
bloempot 153
blomke 54
blootje 13
bob 47

bobijnke, zijn ~ is af 65
bobijntje, zijn ~ is af 65
bobonne 90
bocht 13
boel 6
boeleke 34
boeleke, klei ~ 34
boeleke, lief ~ 34
boer 29
boeren 30
boerke 29
BOERTJE 29
boertje 29
boezemannetje 37
boezemmenneke 37
bok 161
bok, geile ~ 161
bok, oude ~ 59
bokkig 161
boks, in de ~ doen 31
boks, niet meer in de ~ doen 31
boks, niet meer in zijn ~ doen 32
boks, nog in de ~ doen 31
boksenbodem 37
boksenboom 37
boksenman 37, 47
boksenschijter 31
boksenzeiker 31
bolhoed 152
bolsterig zijn 4
bomen 165
bomke 34
bomma 90
bommama 90
bommeke 90
bommetje 34
bompa 88
bompapa 88
bon 88
bonenstaak 47
bonne (fr.) 90
bonne-bonne (fr.) 90
bonneke 90
bonne-ma 90
bonne-maake 90
bonne-maatje 90
bonne-maman (fr.) 90
bonne-meeke 90
bonne-meetje 90
bonne-tje 90
bon-pa 88
bon-papa 88
bonpappa 88
boog 117
boomloper 169
boon, heilige ~ 159
boonstaak 47
boren 165
bors, aan de ~ hebben 27

bors, aan de ~ liggen 28
bors, aan de ~ zijn 28
bors, de ~ geven 27
bors, de ~ hebben 28
bors, de ~ krijgen 28
bors, van de ~ af 30
bors, van de ~ afdoen 30
borsdoekske 24
borskind 13
borst, aan de ~ hebben 27
BORST, AAN DE ~ ZIJN 28
borst, aan de ~ zijn 28
borst, de ~ afwennen 30
borst, de ~ geven 27
borst, de ~ hebben 28
borst, de ~ krijgen 28
borst, de ~ laten 27
borst, minder de ~ geven 30
borst, niet meer aan de ~ hangen 30
borst, van de ~ af 30
borst, van de ~ af zijn 30
borst, van de ~ afdoen 30
borst, van de ~ doen 30
borstdoekje 24
borstelen 166
borstkind 13
borstvoeding geven 27
borstvoeding krijgen 28
borsvoeding geven 27
bosjes 137
boteljos 16
boterbriefje 113
boterèsse (wa.) 16
boterham, afgelikte ~ 163
boterjos 16
botje 13, 34
botrèsse (wa.) 16
botteke 34
botterbriefke 113
botterham, afgelikte ~ 163
boule-tje 34
boule-tje, klein ~ 34
boule-tje, lief ~ 34
boven aard liggen 137
boven aard staan 137
boven aarde liggen 137
boven aarde staan 137
boven d'eer liggen 137
boven d'eerd leggen 134
boven d'eerde leggen 134
boven de aarde leggen 134
boven de aarde liggen 137
boven de eenentwintig 52
boven de mombardij 52
boven de mommardij 52
boven de twintig 52
boven eerde liggen 137
boven, oranje ~ 7

boven, samen naar ~ gaan 167
BOX 32
box 32
braaf 157
braal (barg.) 82
brak 38
bramel 46
brandig 160
braslapje 24
braslapke 24
brats 172
brats, dem steekt de ~ 160
bräutigam (du.) 114
bred, aan het ~ hangen 110
breien 166
BRENGEN, DE DODE NAAR DE KERK ~ 144
brengen, een kind op de wereld ~ 10
brengen, het lijk in de kerk ~ 145
brengen, het lijk naar de kerk ~ 145
brengen, onder de aarde ~ 147
brengen, op de welt ~ 10
brengen, op de wereld ~ 10
brennig 160
brestig 160
brets, de ~ steekt hem 160
brets, dem steekt de ~ 160
bretsetig 160
bretsig 158, 160, 162
breur 82
breurke 82
brobbelen 62
broebelen 62
broeder 82
broedermannetje 37
broedermenneke 37
broek, in de ~ doen 31
broek, met de ~ vol goesting 160
broek, niet meer in de ~ doen 31
broek, niet meer in zijn ~ doen 32
broek, nog in de ~ doen 31
broek, zijn ~ inleveren 63
broek, zijn lange ~ nog niet aan hebben 52
broekenman, kleine ~ 37
broekenschijter 78
broekje 47
broekje, in zijn ~ doen 31
broekske 47
broekske, in zijn ~ doen 31
broen, de - 17
broer 81, 82

BROER 82
broerke 82
 broerskind 99
 broertje 82
 brommel 58
brommelke 34
 bronken 115
 bronker 115, 116
 bronkerse 115
 bronkknecht 116
bronkkneet 116
 bronkmeid 117
 brost, aan de ~ zijn 28
 brost, de ~ geven 27
 brost, de ~ krijgen 28
 brostkind 13
 borst, aan de ~ liggen 28
 bruid 46, 108, 114
 BRUID 113
 bruidegom 107, 114
 BRUIDEGOM 114
 BRUIDEGOM, TROUW-
 KOSTUUM ~ 112
bruideke 114
 bruideman 114
bruidgom 114
 bruidje 46, 106, 108, 114,
 117
 bruidje, jong ~ 54
bruidjonkerke 116
 bruidjonkertje 116
 bruids-anzug 113
 bruidsboog 117
 bruidscadeau 118
 bruidsdeerntje 117
bruidsdenneke 117
bruidsfes 117
 bruidsfest 117
 bruidsgespeel 115
 bruidsgetuige 115
 bruidshemd 135
 BRUIDSJAPON 111
 bruidsjapon 112
 bruidsjong 115, 116
 bruidsjong zijn 115
 bruidsjongen 116
 bruidsjongen zijn 116
 bruidsjongetje 116
bruidsjongske 116
bruidsjonk. 116
 BRUIDSJONKER 116
 bruidsjonker 116
 bruidskiel 112
 bruidskleed 112
bruidsknech 115, 116
 bruidsknecht 115, 116
 bruidsknecht zijn 116
bruidskneet 116
 bruidskoppel 113
 bruidskostuum 112
bruidsmag 115, 116

bruidsmagd 115, 116
 bruidsmagd zijn 116
 bruidsmagdje 116
 bruidsmant 114
 bruidsmantje 116
bruidsmanturing 113
bruidsmegdeke 116
bruidsmegje 116
bruidsmegtje 116
 bruidsmeid 115, 116
 bruidsmeidje 116
bruidsmuidsje 116
bruidsmuidske 116
 BRUIDSMEISJE 116
 bruidsmeisje 116
bruidsmeiske 116
bruidsmenneke 116
 bruidsmonturing 113
 bruidsmontuur 113
 bruidsoptocht 117
 BRUIDSPAAR 113
 bruidspaar 113
 BRUIDSPAAR, EREBOOG VOOR
 HET ~ 117
 bruidspak 113, 136
 bruidsprocessie 117
 bruidssleep 112
 BRUIDSSLUIER 112
 bruidssluier 112
 bruidsspan 113
 BRUIDSSTOET 117
 bruidsstoet 117
 bruidsstuk 118
 bruidstoebaat 118
 bruidstoer 117
 bruidswicht 117
 bruids-zug 117
bruiegom 114
 bruigom 114
bruilof 117
bruilofsfees 117
bruilofsfeest 117
bruilofskleed 112
 BRUILOFT 117
 bruiloft 117
 bruiloftsfeest 117
 bruiloftskleed 112
 bruiloftsstoet 117
bruim 114
 bruine, de - 17
brummelke 34
 brummeltje 34
 brustig 162
bruuder 82
bruur 82
bruurke 82
 bubsje 78
 buidel, zich de ~ leeg-
 schokkelen 167
 buideltje 13
 buiderke 13

buik, een dikke ~ 6
 buik, een dikke ~ hebben
 5
 buik, met een dikke ~ lopen
 5
 buikje, met een dik ~ lopen
 5
 buikliggen 166
buiknagelwindselke 21
buiknagelwindselftje 21
 buikwindel 21
buil, zich de ~ leeg-
schokkelen 167
 buis 152, 153
 buis, hoge ~ 153
 buishoed 152
 buitenbeentje 169
 BUITENECHTELIJK KIND 168
 buitenechtelijk samenleven
 121
 buksen 30
 buksje 29
bukse 29
 bul, oude ~ 59
 bul, verwende ~ 38
 bumsen (du.) 165
 buren, naaste ~ 143
 burgemeester maken 164
 busselkind 13
busselkink 13
 buurt, de ~ uitnoden 141
 buurt, de ~ verzoeken 141
 buurvrouw 16

C

cadet (fr.) 47
 café 148
 café-dis 147
 café-tafel 147
 caressant 105, 107
 caressatie 104
 caresseren 105
 caresseur 107
 celibatair 55
 cent 2
 ceremoniehoed 152
 ceremoniekostuum 136
 chapeau (fr.) 152
 chapeau-buse (fr.) 152,
 153
 charles, be zijn ~ spelen
 164
 charles, zijn ~ afspelen
 164
 charles, zijn ~ sleuren 164
 charrette (fr.) 32
 chère (fr.) 78
 chéri (fr.) 170
 chocoladen, beschuiten met
 ~ keuteltjes 129

chouke 34
chou-tje 34
chroesjtsjov 7
cilinder 152, 153
clowntje van een mannetje
 37
compeer 59, 125
compeerse 127
compère (fr.) 59, 125
compère-se 127
concubinaat 121
concubinaat, in ~ leven
 121
concubine 170
contractie 11
corbillard (fr.) 146
cousin (fr./du.) 99
cousine (fr./du.) 100
crêpe muts 151
crêpe voile 150
creperen 63
cressant 105
cressatie 104
cresseren 105

D

d'eer, boven ~ liggen 137
d'eerd, boven ~ leggen
 134
d'eerde, boven ~ leggen
 134
d'r gene weg met weten
 160
daar, de russen zijn ~ 7
daar, het is ~ omgeslagen
 9
daargelegd, heeft zijn loper
 ~ 65
daargelegd, heeft zijn pijp ~
 65
daas, bedorven ~ 38
daasje, bedorven ~ 38
daaske, bedorven ~ 38
dabber 34, 44
dabbertje 34, 44
dabbertje, klein ~ 34
dag 6
dag, de ~ hebben 7
dame-slapen 166
das juist zijn vader 73
das krek de aa 73
dat is juist zijn vader 73
dat is just zijn vader 73
dat is krek de oude 73
dat van mich 107, 108
dat, hem ~ afleren 30
dat, kindje ~ gedoopt wordt
 123
de begrafenis bijwonen
 144

de berg af 64
de bind haan 7
de bors geven 27
de bors hebben 28
de bors krijgen 28
de borst afwennen 30
de borst geven 27
de borst hebben 28
de borst krijgen 28
de borst laten 27
de brets steekt hem 160
de broos geven 27
de broos krijgen 28
de buurt uitnoden 141
de buurt uitnojen 141
de buurt verzoeken 141
de dag hebben 7
 DE DODE NAAR DE KERK
 BRENGEN 144
de dodenmars blazen 63
de dood aanzeggen 140
de dood aazeggen 140
de dood bekend maken
 141
de dood treedt in 63
de doodsratel hebben 61
de doodsratel in zijn keel
hebben 61
de doodsreutels hebben 61
de doodsrochel al in zijn
keel hebben 61
de dooienmars blazen 63
 DE ECHTELIJKE STAAT 120
de familie verzoeken 141
de fles geven 30
de fles niet meer krijgen
 30
de fransen zijn over de
grens 7
de gaard afgaan 63
de gebuur verzoeken 141
de handwagen varen 164
de hankwagen varen 164
de hoek om 64
de hoek omgaan 63
de jaren hebben 53
de kaars gaat hem uit 63
de kaars uitgaan 63
de kaars was uit 63
de kar gaat opslaan 9
de kar is omgekiept 9
de kar is omgeslagen 9
de kar is opgekiept 9
de kar is opgekiept 9
de kar is opgeslagen 9
de kar omslaan 9
de kar opgeslagen 9
de kar opkiepen 9
de kar opslaan 9
de kar slaat op 9
de keers uitgaan 63

de kegel luchten 166
de kers war uit 63
de kis dragen 145
de kist dragen 145
de kist laten zakken 147
de kist toedoen 138
de klats hebben 7
de kleine vatten 28
de klink slaan 63
de kraam hebben 7
de laan uitgaan 63
de laatste adem uitblazen
 63
de laatste keutel afnijken
 63
de leste aam uitblazen 63
de leste keutel afnijken 63
de liefde bedrijven 166
de liefste 170
de loets geven 30
de lots afnemen 30
de lots geven 30
de mem afnemen 30
de mem geven 27
de mem hebben 28
de mem krijgen 28
de naber uitnojen 141
de nabuur uitnoden 141
de oven valt 9
de pijp aan maarten geven
 63
de pijp is hem uitgegaan
 63
de pijp leeg hebben 63
de pijp uit 64
de pijp uitgaan 63
de pijpjes geven 27
de pijpkes geven 27
de ratel hebben 61
de ratel in de keel hebben
 61
de ratel inne keel hebben
 61
de regels hebben 7
de reutel hebben 61
de reutel in de keel hebben
 61
de reutel inne keel hebben
 61
de rode gaan 7
de rode vaan uithangen 7
de rode vlag hangt uit 8
de rode vlag hebben 7
de rommel hebben 7
de rooie gaan 7
de rooie vaan uithangen 7
de rooie vlag hangt uit 8
de rooie vlag hebben 7
de russen zijn daar 7
de stek wegzetten 166
de tant op bezoek 7

de tant op bezoek haan 7
 de tet geven 27
 de tet krijgen 28
 de tet zuiken 28
 de tit geven 27
 de verklaring wordt
 opgehangen 110
 de vlag uit hebben hangen
 7
 de vodden hebben 7
de vodden hemmen 7
 de vrouw gebruiken 166
 de week hebben 7
 de zak moeten lappen 63
 de zijne afspelen 164
 de zoon is zuiver zijn vader
 73
debber 34, 44
debberke 34, 44
debberke, klein ~ 34
debberske 44
 debiel 60
 declareren 110
 deern 46, 54, 82, 106, 108
 deerne 46, 82
 deerntje 46, 50, 82, 106
 deerntje, enigst ~ 78
 deerntje, klein ~ 36
 deftig 157
 deftig, niet ~ 158
 deftig, van ~ volk 68
 deftige, van ~ afkomst 68
 deftige, van ~ komaf 68
 degelijk 157
 dek 139
 dekentje 131
 dekje 24, 131
 dekkel 139
 dekken 166
 deksel 139
 DEKSEL VAN EEN DOODSKIST
 139
 deksel, zo pot, zo ~ 74
 dekselen 166
dekske 24, 131
 del 171, 172
 del, hete ~ 163
 dem steekt de brats 160
 dem steekt de brets 160
 dement 60
den 46, 54, 82
denne 46
denne 82
denneke 46
der 46, 82, 106, 108
derke 46
 deugdzaam 157
 deugniet 34
 deugniet, kleine ~ 37
 deugnietje 34
deuk, kind ind de ~ 13

deurnese, naar de ~ markt
 geweest zijn 5
 dezelfde, allemaal van ~
 père 69
 dezelfde, allemaal van ~
 vader 69
 die ahnt (du.) naar zijn
 vader 73
die ahnt naar zijn vader
 73
 die ander 171
die heeft een aardje na zijn
vaartje 73
 die heeft een aardje naar
 zijn vaartje 73
die komp uit scherpen-
heuvel 160
 die komt uit scherpenheuvel
 160
 die lijkt op zijn vader 73
 die van mich 106, 107,
 119, 120
 die van ons 120
die van os 120
 die, vrouw ~ vreemd gaat
 171
diens, na de ~ gaan 144
 dienst, naar de ~ gaan 144
 dier 172
 dier, lekker ~ 34
dierke 34, 82, 120
dierke, klein ~ 14
dierke, lief ~ 34
 diertje 34, 82, 120
 diertje, klein ~ 14
 diertje, lief ~ 34
 dik 6
 dik lopen 4
 dik zijn 4
 dik, met een ~ buikje lopen
 5
 dik, ze ~ maken 167
 dikke ma 90
 dikke mam 90
 dikke pa 88
 dikke, een ~ buik 6
 dikke, een ~ buik hebben
 5
 dikke, met een ~ buik lopen
 5
 ding 13, 46, 78
 ding, bedorven ~ 38
 ding, jong ~ 50
 ding, lief ~ 35
 ding, oud ~ 57
 dingen 6
 dingetje, klein ~ 14
 dingetje, lekker ~ 35
 dingetje, lief ~ 35
dingske, klein ~ 14
dingske, lekker ~ 35

dingske, lief ~ 35
dink 13, 46, 78
dink, bedorven ~ 38
dink, jong ~ 50
dink, lief ~ 35
dink, oud ~ 57
 ditz (du.) 13
 divorceren 122
djust, hij trekt ~ op zijn
vader 73
dobbelspang 22
 dobber 34
dobberke 34
 dobbertje 34
 DOCHTER 81
 dochter 81
 dochter uit de eerste trouw
 85
 dochter, aangenomen ~ 85
 dochter, enige ~ 78
 dochter, jong van mijn ~
 92
 dochter, jonge ~ 15
 dochter, kind van mijn ~
 93
 dodde 34
 DODE 133
 dode 133
 DODE, AFLEGGEN VAN EEN ~
 133
 DODE, DE ~ NAAR DE KERK
 BRENGEN 144
 dode, lijk van een ~ 133
 DODE, WACHTHOUDEN BIJ
 EEN ~ 137
 dodenaanzegger 143
 dodenauto 146
 dodenbed 64
 dodenbedener 142
dodenbeeër 142
 dodenbeeldje 148
dodenbeelke 148
dodenbener 142
 dodenbidder 142
 dodenbosje 137
 dodenbrief 143
 dodenbriefje 149
dodenbriefke 149
 dodendrager 145
 dodendraver 147
 dodeneten 148
 dodengraver 143, 147
 dodenhemd 135
dodenhemme 135
 dodenkar 146
 dodenkarretje 146
dodenkis 139
 dodenkist 139
 dodenkleed 135
 dodenmaal 147
 dodenmantel 135

- dodenmars, de ~ blazen 63
 dodenprentje 148
 dodenschildje 149
 dodenstro 137
 dodenswake 138
 dodenwaak 138
 dodenwaak houden 137
dodenwaan 146
dodenwach 138
 dodenwacht 138
 dodenwacht houden 137
 dodenwagel 146
 dodenwagen 146
 DODENWAKE 138
 dodenwake 138
 dodenwaker 143
 dodenweg 145
 dodenwisjes 137
dodenzeddel. 148
 doden-zettel 148
dodeswake 138
 dodje 34
dodselke 34
 dodseltje 34
doech 21
doedelke 34
 doedeltje 34
 doek 6, 21, 24
 doeken, kind in de ~ 13
 doekenkorf 20
doekenkurf 20
 doekje 22
 doe-kontje 34
doekske 22
 doen, het ~ 166
 doen, het samen ~ 166
 doen, in de boks ~ 31
 doen, in de broek ~ 31
 doen, in zijn broekje ~ 31
 doen, lekker vies ~ 166
 doen, niet meer in de boks ~ 31
 doen, niet meer in de broek ~ 31
 doen, niet meer in zijn boks ~ 32
 doen, niet meer in zijn broek ~ 32
 doen, nog in de boks ~ 31
 doen, nog in de broek ~ 31
 doen, ondertrouw ~ 109
 doen, tijding ~ 142
 doen, tjoek-tjoek ~ 167
 doen, van de borst ~ 30
doezeke 34
 dol 34, 160, 162
 dolle jochem 161
dolleke 34, 46
 dolles 162
 dolletje 34, 46
 dolt, een - 163
 dompen 166
dondergaard 40
 dondergard 40
 donker kostuum 136
 donna (it.) 157
 dood 64, 65
 DOOD (BN.) 64
 DOOD (ZN.) 65
 dood, de ~ aanzeggen 140
 dood, de ~ bekend maken 141
 dood, de ~ treedt in 63
 dood, iemand zijn ~ aanzeggen 140
 dood, ter ~ bidden 140
 doodaanzegger 143
doodbeeën 137, 140
doodbeeër 142
 doodbeeldje 148
doodbeelke 148
 doodbekendmaker 143
 doodbidden 137, 140
 doodbidder 142
 doodgaan 62
 doodgraver 143, 147
 DOODGRAVER 147
 doodsaanzegger 143
 doodsbed 64
doodsbeeër 142
doodsbeeldeke 148
 doodsbeeldje 148
doodsbeelke 148
 doodsbidder 142
 doodsbred 139
 doodsbrief 143
 doodsbrief schikken 142
 doodsbrief schrijven 142
 doodsdingen 136
 doodsgraver 147
doodshem 135
 doodshemd 135
 doodshemd, linnen ~ 135
 doodshemd, papieren ~ 135
 doodshemd, wit ~ 135
doodshemme 135
doodshemp 135
 doodskaartje 149
doodskis 139
 DOODSKIST 138
 doodskist 139
 DOODSKIST, DRAGER VAN DE ~ 145
 DOODSKIST, IN DE ~ LEGGEN 138
 doodskleder 135
 doodskleder, papieren ~ 135
 doodskleders 135
doodsklee 135
doodsklee, papieren ~ 135
 DOODSKLEED 134
 doodskleed 134
doodskleer 135
doodskleier 135
doodskleiers 135
 doodskleren 135
 doodslaken 136
doodsmankel 135
 doodsmantel 135
 doodsmantel, witte ~ 135
 doodspak 136
 doodspreker 143
 doodsprentje 148
 doodsratel, de ~ hebben 61
 doodsratel, de ~ in zijn keel hebben 61
 doodsreutel 62
 doodsreutels, de ~ hebben 61
 doodsrochel, de ~ al in zijn keel hebben 61
 doodsschildje 149
 doodswaak 138
doodswach 138
 doodswacht 138
 doodswagel 146
 doodswagen 146
 doodswake 138
 doodwacht 138
dooie 133
dooie, lijk van een ~ 133
dooienbeeër 142
dooienboske 137
dooienbrief 143
dooiendraver 147
dooiengraver 143, 147
dooienkar 146
dooienkarke 146
dooienkleed 135
dooienmaal 147
dooienmars, de ~ blazen 63
dooienprentje 148
dooienwaak 138
dooienwach 138
dooienwach houwen 137
dooienwacht 138
dooienwagel 146
dooienwagen 146
dooienwake 138
dooienwaker 143
dooienwiskes 137
 doopdek 131
 doopdeken 131
 DOOPDEKENTJE 130
 doopdekentje 131
 doopdekje 131
doopdekken 131
doopdekkentje 131
 doopdeksel 131
doopdekske 131

doopdoek 131, 132
 doopdoekje 131
 doopdoekske 131
 doophemd 130
 doophemdje 130
 doophemke 130
 doophemp 130
 doophempt 130
 doophumke 130
 doophumme 130
 doophummeke 130
 doophumpke 130
 doopjurk 130
 DOOPJURKJE 130
 doopkapje 130
 doopkapke 130
 doopkeind 123, 128
 doopkielke 130
 doopkieltje 130
 doopkind 123, 128
 doopkindje 123
 doopkink 123
 doopkinneke 123
 doopkleed 130, 131
 doopkleedje 130, 131, 132
 doopkleke 130
 doopmantel 130, 131
 doopmantelke 130, 131
 doopmanteltje 130, 131
 doopmuts 130
 DOOPMUTSJE 130
 doopmutsje 130
 doopmutske 130
 doopneusdoek 131, 132
 doopnuzzik 131, 132
 doopnuzzing 131
 dooppaat 127
 doopplag 131
 doopplagje 131
 doopplak 131
 doopplakske 131
 dooppon 130
 doopsade 131
 doopsadeke 131
 doopsadie 131
 doopsare 131
 doopsarge 131
 doopsarge-tje 131
 doopsaringske 131
 doopsazeke 131
 doopsjaal 131
 doopskleed 130
 doopskleedje 130
 doopslat 131
 doopslatje 131
 doopsluier 132
 doopsokker 128
 DOOPSPREI 131
 doopsprei 132
 doopspreike 132
 doopspreitje 132

DOOPSUIKER 128
 doopsuiker 128
 doopummeke 130
 door een ezel over een
 halfdeur gescheten 169
 door en door bedorven 39
 door en door verwend 39
 DOOR ZWANGERSCHAP
 GEDWONGEN HUWELIJK
 111
 door, door en ~ bedorven
 39
 door, door en ~ verwend
 39
 door, een ~ en door
 verwende aap 38
 door, een door en ~
 verwende aap 38
 dooreen 60
 doos, oude ~ 57
 dooshem 135
 doosthem 135
 doowach 138
 dop 44
 DOPELING 123
 dopeling 123
 dopelingetje 123
 dopelink 123
 dopelinkske 123
 dopje 34, 44
 dopke 34, 44
 doppen 166
 dot 82
 dot (fr.) 109
 dotje 34
 dotselke 34
 dotseltje 34
 dotske 34
 dotteke 34
 douce-tje 34
 draagkorf 20
 draagkurf 20
 drabber 34
 drabbertje 34
 dragen 4, 145
 dragen, de kist ~ 145
 dragen, helpen ~ 145
 dragen, het lijk ~ 145
 dragen, het lijk naar de kerk
 ~ 145
 dragen, naar de kerk ~ 145
 drager 145
 DRAGER VAN DE DOODSKIST
 145
 drebber 34
 drebberke 34
 dresser 34
 dribbelendraai 46
 dribbelke 46
 dribbeltje 34, 44, 46
 drietipje 24

drietipke 24
 drijfpijnen 11
 drijtip 24
 drijtopje 24
 drijtopke 24
 drinken 28
 drinken laten 28
 drinken, laten ~ 28
 drinken, te ~ geven 27
 drinkgeld 42
 drobbel 44
 drol 34
 drolleke 34
 drolletje 34
 droog 31, 159
 droog achter de oren 53
 droog, niet ~ 31
 droog, nog niet ~ 31
 droog, nog niet ~ achter zijn
 oren 52
 drubbelke 34, 44
 druppelen, hij is juist zijn
 vader wie twee ~ water
 73
 dubbelspang 22
 dup 13
 duppen 13, 34, 44
 duppen, verwende ~ 38
 durske 50, 82, 106
 durske, enigst ~ 78
 durske, klein ~ 36
 dutsje 58
 dutske 58
 dwingeland 38

E

ebben, kennis ~ 104
 echt 111
 echtbreken 167
 echtelijke staat 120
 ECHTELIJKE, DE ~ STAAT
 120
 ECHTGENOOT 118
 echtgenoot 119
 ECHTGENOTE 119
 echtverbinding 111
 echtverbinning 111
 eega 119, 120
 eem 95
 een aan de hand hebben
 105
 een aardje na zijn vaartje
 74
 een aardje naar zijn vaartje
 74
 een afspelen 164
 een aftrekken 163
 een ander 171
 een ander bij zich hebben
 167

- een anger* 171
een anger bij zich hebben 167
 een dikke buik 6
 een dikke buik hebben 5
 een door en door verwen-
 aap 38
 een groot mens 53
 een grote 68
 een grote man 68
 een jong krijgen 10
een jonk krijgen 10
 een kind het leven schenken 10
 een kind het levenslicht
 schenken 10
 een kind kopen 10
 een kind krijgen 5, 9
 een kind op de wereld
 brengen 10
 een kind op de wereld
 zetten 10
een kind oppe wereld zetten 10
 een kind rapen 10
 een kind verwachten 5
 een kindje kopen 10
 een kindje krijgen 9
 een kindje verwachten 5
een kink het levenslicht
 schenken 10
een kink krijgen 5, 9
een kinke krijgen 9
een kinneke kopen 10
een kinneke krijgen 9
een kinneke verwachten 5
een kinsje krijgen 9
een kinsje verwachten 5
 een kleine kopen 10
 een kleine krijgen 10
 een kleine op komst zijn 5
 een kleine verwachten 5
 een knopen 166
 een kol zetten 166
 een kosterkindje krijgen 10
 een kromme scholk hebben 5
een kwaai kraam krijgen 8
 een kwade kraam krijgen 8
 een loopse kat zijn 160
 een man 52
 een miskraam hebben 8
 EEN MISKRAAM KRIJGEN 8
 een miskraam krijgen 8
 een misval hebben 8
 een misval krijgen 8
 een nieuw kindje kopen 10
een nommer maken 165
 een nummer maken 165
een nummerke maken 165
 een nummertje maken 165
 een onder hebben 166
een onner hemmen 166
 een ringetje rond zijn vot 68
een ringske rond zijn vot 68
 een snak naar de asem 62
 een snak naar zijn adem 62
 een toemaken 166
 een trekken 163
 een van de eerste snee 49
 een vrouw op de pof heb-
 ben 121
 een wiksen 164
 een zetten 166
 een, er ~ opgezet hebben 5
 een, er zich ~ rijten 164
 een, met ~ gaan 105
 een, met ~ in bed liggen 166
 een, met ~ lopen 105
 een, met ~ slapen 166
 een, zich ~ afroetsen 164
 een, zich ~ afspelen 163
 een, zich ~ aftrekken 163
 een, zich ~ houwen 164
 een, zich ~ roepen 164
 een, zich ~ wiksen 164
 eenentwintig, boven de ~ 52
 eenentwintig, geen ~ jaar 51
 eenentwintig, meer als ~ 52
 eenling 77
 eent op het keukenbriefje 169
eent op het keukenbriefke 169
 een-twee-drie-andere hand 164
eerbroer 101
eerd, onge de ~ brengen 147
eerd, over ~ liggen 137
eerde, boven ~ liggen 137
eerneef 101
eernonk 100
 eerste, dochter uit de ~ 85
 eerste, een van de ~ snee 49
 eerste, kind van het ~ bed 169
 eerste, zoon uit de ~ trouw 85
 eerzaam 157
eet 159
 ehefrau (du.) 119
 ehemann (du.) 119
 ehestand (du.) 120
 eidam (du.) 95
eiem 95
 eierschoot, met de ~ gaan 18
 eigen 71
 eigen volk 70, 71
 eigen, zich in zijn ~ 164
 amuseren 164
 eigen, zijn ~ aftrekken 163
 eigen, zijn ~ uit bed trekken 163
 eind 65
eind holt 40
 eind hout 40
 einde 65
 enkel kind 77
 einzelgänger (du.) 77
 einzig kind 77
 einzig, een – 77
 einzige zoon 78
einziges keind 77
 einziges kind 77
 einzigest kind 77
 einzigest, een – 77
eisjen 124
elderen 74
elderlijk huis 72
elders 74
eldershuis 72
 elkander, met ~ te maken 166
 end 65
 end, aan zijn ~ 64
 end, aan zijn ~ komen 63
 end, op het ~ aan gaan 63
ene grote mins 53
ene, ~ onechte 169
 engel 34, 106
 engel, lieve ~ 34
engelke 13, 34
 engeltje 13, 34
enig keind 77
 ENIG KIND 77
 enig kind 77
enig kink 77
enig kins 77
 enige dochter 78
 enige koekoek 78
 enige zoon 78
enigs keind 77
enigs kink 77
 enigst deerntje 78
enigst durske 78
 enigst jong 77
 enigst kind 77
 enigst kindje 77
 enigst wicht 77
 enigste 77

enkel (du.) 92, 93
 enkel kind 77
enkel kink 77
 enkelin (du.) 93
 enkeling 77
 enkelkinder (du.) 92
enkelkinger 92
enzel kink 77
enzig 77
enzig keind 77
enzig kind 77
enzig kink 77
enziges kind 77
enzigest 77
enzigest kink 77
er aardt na zijn baaier 72
er aardt na zijn pa 72
er aardt na zijn peer 72
er aardt na zijn vaaier 72
er aardt na zijn vader 72
 er een opgezet hebben 5
er een opgezet hemmen 5
 er geen weg mee weten 160
 er geweest 64
 er goed voor zitten 68
er is just zijn vader 74
er lijkt op zijn vader 73
 er van af zijn 60
 er zich een rijten 164
 er zijn 12
er zijn klak nie oplengen
 166
 er zijn klak niet oplengen
 166
 eraan, met de handkar ~
 gaan 164
 erbij, vrouwmens ~ 171
 ereboog 117
 EREBOOG VOOR HET
 BRUIDSPAAR 117
erenonk 101
 erepoort 117
 erfnonk 97
erfome 97
 erfoom 97
erfoomke 97
 erfoompje 97
 erftant 99
 erftante 99
erm schaap 36
erm schelmke 48
 erop kruipen 165
 erover, het ~ gooien 166
 erven 10
 erwassen 53
eten 124
 eten 148
 ezel, door een ~ over een
 halfdeur gescheten 169
 ezel, het schijten van en ~
 169

F
 fakkelen 166
 falie 150, 151
fam 108
famielja 70
famielje 69, 70, 71
famielje vaneen zijn 70
famielje zijn 70
famieljetak 69
 familie 69, 70, 71
 FAMILIE 70
 familie ondereen 70
 familie van iemand zijn 70
familie van iemes zijn 70
 familie vaneen 70
 familie vaneen zijn 70
 familie verwachten 5
 familie zijn 70
 familie, de ~ verzoeken
 141
 familie, ganse ~ 71
 familie, van goede ~ 68
familie-huishalden 71
 familie-huishouden 71
familie-huishouwen 71
 familietak 69
 famille (fr.) 70
 fats 55
 fatsoenlijk 157
 fee 36
feeke 36
fees 118
 feest 6, 118
 feest hebben 7
 feestverlichting 6
 feetje 36
 femme (fr.) 108
fermilie 70
 ficken (du.) 166
 ficks 161
 fiep 25, 26, 163
 fieper 25, 26
 fiepje 25
fiepke 25
 fietsen 166
 fijn 157, 159
 fijne, van ~ lui 68
 fils (fr.) 81
 fils-je 47, 81
fils-ke 47, 81
 firma, ganse ~ 69
 fladder 172
 flauw 159
 flauwtoet 172
 flebbendep 172
flemmentet 171
 fles 25
fles met de loets 25
 fles met de lots 25
 fles met een lots 25

fles met een lots op 25
 fles met een tut 25
 fles met een tutter op 25
fles met loets 25
 fles met lots 25
 fles, aan de ~ wennen 30
 fles, de ~ geven 30
 fles, de ~ niet meer krijgen
 30
 flesje 25
fleske 25
 flesvoeding geven 30
 flets 172
 flos 163, 171
 flots 163, 171, 172
 flotsmadam 163, 171, 172
flotsmedam 163, 171, 172
 fluit 6, 163, 171, 173
 fluit, hete ~ 163, 171
 foeksen 166
 foemelkat 163
foemelke 35
 foemeltje 35
 foetel 163, 173
 foggelkloot 161
 foggelmie 163
 fop 25, 26
 fopfles 25
 fopje 25, 26
fopke 25, 26
 foppen 166
 fopper 25, 26
fopperke 26
 foppertje 26
 FOPSPREEN 26
 fopspeen 26
 fots 25, 26
fouren, nog onder de ~
 staan 52
fouren, zijn ~ hebben 52
 frak 113
 franjelen 166
 fransen, de ~ zijn over de
 grens 7
 fräulein (du.) 54
 frequenteren 105
 friemel 44
 fris kindje 13
fris kinneke 13
fröbelke 35
 fröbeltje 35
 frot 26
 frul 108
 fucken 166

G

ga, ter lijk ~ 142
 gaai 119
 gaai 120
 gaan begraven 144

gaan bidden 140
 gaan inkopen 5
 gaan met ~ 105
 gaan, begraven ~ 144
 gaan, bidden ~ 140
 gaan, de rode ~ 7
 gaan, gebidden ~ 140
 gaan, geboren ~ 12
 gaan, groot ~ 4
 gaan, groot ~ van kind 4
 gaan, hemelen ~ 63
 gaan, iemand ~ begraven 144
 GAAN, IN ONDERTROUW ~ 109
 gaan, in ondertrouw ~ 109
 gaan, marie ~ krijgen 7
 gaan, met ~ begraven 144
 gaan, met begraven ~ 144
 gaan, met de baar ~ 145
 gaan, met de begräbnis ~ 144
 gaan, met de begrafenis ~ 144
 gaan, met de eierschoot ~ 18
 gaan, met de handkar eraan ~ 164
 gaan, met de kromme arm ~ 18
 gaan, met de lijk ~ 144
 gaan, met een ~ 105
 gaan, met mekaar ~ 105
 gaan, met naar de kerk ~ 144
 gaan, naar de begräbnis ~ 144
 gaan, naar de begrafenis ~ 144
 gaan, naar de dienst ~ 144
 gaan, naar de hemel ~ 63
 gaan, naar de uitvaart ~ 144
 gaan, naar een begrafenis ~ 144
 gaan, naar het bed ~ 166
 gaan, naar het pierlelingelandje ~ 63
 gaan, ondertrouw ~ 109
 gaan, op de begrafenis ~ 144
 gaan, op het end aan ~ 63
 gaan, op het potje ~ 31
 GAAN, OP KRAAMBEZOEK ~ 18
 gaan, samen ~ 105
 gaan, samen naar bed ~ 167
 gaan, samen naar boven ~ 167
 gaan, sterven ~ 62

gaan, te lijk ~ 144
 gaan, te lijke ~ 144
 gaan, te lommerte ~ 18
 gaan, ter bede ~ 144
 GAAN, TER BEGRAFENIS ~ 144
 gaan, ter begrafenis ~ 144
 gaan, ter lijk ~ 142, 144
 gaan, ter lijke ~ 144
 gaan, ter uitvaart ~ 144
 gaan, voor de ondertrouw ~ 109
 gaan, vrijen ~ 105
 gaan, zich ~ uithangen 110
 gaan, zwaar ~ 5
 gaapplepel 49
gaard 39, 40
 gaard, de ~ afgaan 63
 gaat, de kaars ~ hem uit 63
 gaat, de kar ~ opslaan 9
 gaat, vrouw die vreemd ~ 171
 gade 119, 120
 gaillard (fr.) 47
galjaard 47
 gamin (fr.) 47, 49
 gamine (fr.) 46, 50, 54
gamineke 50
 gamine-tje 50
gaminke 49
 gamin-tje 49
 gaan, naar de pieringen ~ 63
 gang, aan de ~ zijn 11
 gang, laatste ~ 146
gank, laatste ~ 146
 ganse familie 71
 ganse firma 69
 gard 39, 40
 GARDE 39
 garde 39
 gardwis 39
gas 49
gaske 49
 gast 44, 49
 gast, aankomende ~ 48, 49
 gast, jonge ~ 49
 gast, lange ~ 48
 gasten, jonge ~ 51
 gatin 46, 54
gastinneke, jong ~ 54
 gatinnetje, jong ~ 54
 gastje 49
 gat, het ~ toenipen 63
 gathamel 161
gebasserdeerde, een - 168
 gebasterdeerde, een - 168
gebastereerde, een - 168
gebeeën 140
gebeeën gaan 140

gebidden 140
 gebidden gaan 140
 geboortevlies 11
 geboren 12
 geboren gaan 12
geboren weden 12
 geboren werden 12
geboren weren 12
 geboren wezen 12
geboren wjen 12
geboren wonnen 12
 GEBOREN WORDEN 12
 geboren worden 12
geboren worren 12
 geboren zijn 12
 geboren, get ~ 10
 geboren, goed ~ 68
 gebroken, het water is ~ 11
 gebruik maken 166
 gebruiken 166
 gebruiken, de vrouw ~ 166
 gebruiken, zich ~ 166
geburen beeën 140
 geburen bidden 140
 geuur, de ~ verzoeken 141
 geuurvrouw 16
gebworen 12
 gedaan 65
 gedaan, inkopen ~ hebben 5
 gedachtenisprentje 148
 gedoopt, kindje dat ~ wordt 123
 gedoopte 123
 GEDWONGEN, DOOR ZWANGERSCHAP ~ HUWELIJK 111
 geen eenentwintig jaar 51
 geen goede 172
geen goei 172
 geen, er ~ weg mee weten 160
 geen, hem aardt naar ~ vreemde 73
 geen, zo wat ~ adem meer hebben 62
 geerd 39, 40
 gegeven, heeft zijn pijp aan maarten ~ 65
 gehuurde paat 127
 gehuurde peet 125
 geil 158, 160, 161, 162
 GEIL, WELLUSTIG 159
 geile bok 161
 geils 160
 geit 46
 gek 158, 160, 162
 gek beest 160
 gek wijf 170

gek, zo ~ wie een rad 160
 gek, zo ~ wie een schop 162
gekis werren 138
 gekist worden 138
gekke beest 160
 gekke tuit 172
 geknipt, het is de oude als ~ 73
 gekocht, gemaakt ~ kindje 169
 gekomen zijn 12
 gekomen, tot wasdom ~ 53
gekomen, tot wasdom ~ 53
gelaaien 6
gelaaien zijn 5
gelabde paat 127
gelabde peter 125
 geladen 6
 geladen zijn 5
gelandzig 160
 gelapte paat 127
 gelapte peter 125
 geleende geul 127
 geleende meter 127
 geleende paat 127
 geleende peet 125, 127
 geleende peter 125
 geleende peteren 125
 geleende peteroom 125
geleende peteruum 125
geleende pjeter 125
geleende pjeteren 125
 geliefde 106, 108, 170
 gelijkt, hij ~ juist zijn vader 73
 gelijkt, hij ~ op zijn pap 73
 gelijkt, hij ~ op zijn vader 73
 gelijkt, hij ~ zijn vader 73
 gelp 158, 160
 gemaakt gekocht kindje 169
 gemeen 158, 160
 gemeenschap hebben 166
 gen, op ~ maal roepen 142
 gendarmekind 169
gene, d'r ~ weg mee weten 160
 generatie 69
 geneven 100
 genichten 100
 geôle (fr.) 2
 geparenteerd 71
 geparenteerd zijn 70
 gepeerd 64
 gepensioneerd 55
 GEPENSIONEERD (ZIJN) 55

gepensioneerde 59
 geplakt zijn 121
 geplooid, wit ~ kleed 135
 geraakt, van het gevroor ~ 5
gerd 39
 gersig 161, 162
 gescheten, door een ezel over een halfdeur ~ 169
 geschier 71
geslach 68, 69
 GESLACHT 68
 geslacht 68, 69
 GESLACHT, TAK VAN EEN ~ 69
 GESLACHTSGEMEENSCHAP HEBBEN 164
 geslachtetak 69
 gesteld 6
 gesteld, op pensioen ~ 56
 gesteven, wit ~ hemd met stropdas 136
 gestorven 64
 get besteld 6
 get besteld zijn 5
 get geboren 10
 get geven 27
 get jongs 13
 get jongs komen 5
 get jongs krijgen 10
 get jongs zijn 12
get jonks 13
get jonks krijgen 10
get kleinds krijgen 10
get kleings 13
 get kleins 13
 get kleins krijgen 10
 get kleint 13
 get verwachten 5
 get, hij heeft ~ van zijn vader weg 73
 get, hij heeft ~ wat van zijn vader 73
getik 60
 getikt 60
 getrouwd leven, het – 120
getrouwd vrommes 54
 getrouwd vrouwmens 54
getrouwd vrouwmes 54
getrouwd vrummes 54
getrouwd wedden 110
 getrouwd wijf 54
 getrouwd worden 110
 getrouwd zijn, het – 120
 getrouwd, achter de heg ~ zijn 121
 getrouwd, over de bezemstok ~ zijn 121
 getrouwd, over de stek ~ zijn 121

getrouwde 114
 GETROUWDE VROUW 54
 getrouwde vrouw 54
getuig 115
getuig zijn 115
 GETUIGE 114
 getuige 115
 GETUIGE ZIJN 115
 getuige zijn 115
 getuigen 115
geuke 127
geukemeun 127
geuketant 127
 geul 126
 geul, geleende ~ 127
 geulemui 126
 geultant 126
 geusje 35
geuzeke 35
 gevaderse 125
 geven, borstvoeding ~ 27
 geven, de borst ~ 27
 geven, de brost ~ 27
 geven, de fles ~ 30
 geven, de lots ~ 30
 geven, de mem ~ 27
 geven, de pijp aan maarten ~ 63
 geven, de pijpjes ~ 27
 geven, de tet ~ 27
 geven, de tit ~ 27
 geven, flesvoeding ~ 30
 geven, get ~ 27
 geven, het hart ~ 27
 geven, het levenslicht ~ 10
 geven, kletsier ~ 166
 geven, leven ~ 10
 geven, minder de borst ~ 30
 GEVEN, STRAF ~ 39
 geven, straf ~ 39
 geven, te drinken ~ 27
 geven, zelf ~ 27
 gevoed worden 29
 gevroor, van het ~ geraakt 5
 gewaad 136
 gewaad, papieren ~ 136
 geweest, er ~ 64
 geweest, naar de deurnese markt ~ zijn 5
 gewone kleder 135
 gewone kleding 135
 gewone kleren 135
gewoon kleier 135
 gezegende, in ~ omstandigheden 5
 gezegende, in ~ toestand zijn 5
 gezelschapsdame 170
 gezerkt worden 138

GEZIN 71
 gezin 71
 gezwagers 95
 gezweigerse 96
 gienze (barg.) 50, 120
 gijgen 61
 gijgen, naar adem ~ 61
 ginnerasie 69
 gitsig 159
 glandig 160
 gloei 162
 goden (du.) 127
 goden-tant 127
 goden-tje 127, 128
 goden-tjemeun 127
 goden-tjemoei 127
 goden-tjetant 127
 goe geboren 68
 goe, van ~ volk 68
 goed geboren 68
 goed, er ~ voor zitten 68
 goed, jong ~ 51
 goed, vader en zoon stalen
 ~ opeen 73
 goed, van ~ volk 68
 goede, geen ~ 172
 goede, van ~ afkomst 68
 goede, van ~ familie 68
 goede, van ~ komaf 68
 goede, van ~ mensen 68
 goede, van ~ ouders 68
 goedevrouw 16
 goei, geen ~ 172
 goei, van ~ aars 68
 goei, van ~ afkoms 68
 goei, van ~ familie 68
 goei, van ~ mensen 68
 goei, van ~ volk 68
 goeie, van ~ komaf 68
 goeivrouw 16, 127
 goeiwif 16, 17
 goers 40
 goesting 160
 goesting, met de broek vol
 ~ 160
 goesting, van de ~ stikken
 160
 goets 39, 40
 goetsje 40
 goevrouw 16
 goje (hebr.) 54
 golden veerke 46
 golden, mijn - 35
 golden, oonze - 47
 gonze (fr.) 37
 goo 127
 gooi 127
 gooien, het erover ~ 166
 gooke 127
 goor 127
 gorgelen 62

gors 40, 46
 gorsje 40
 gorske 40
 goske 35
 gosse, verwende ~ 38
 gosse-tje 35
 gots 39, 40
 gots, verwende ~ 38
 gotsje 40
 gotske 40
 gouden 35
 gouden veertje 46
 gouden, mijn - 35
 gouden, onze - 47
 goudentje 35
 gouwe 35
 gouweke 35
 graaszak 59
 graf, met een voet in het ~
 staan 63
 grafmaker 143, 147
 gram 90
 gamma. 90
 grammeer 90
 grampa 88
 grampapa 88
 grampeer 59, 88
 grand (fr.) 90
 grand-ma 90
 grand-maman (fr.) 90
 grand-mère (fr.) 90
 grand-pa 88
 grand-papa (fr.) 88
 grandpeer 88
 grand-weetje 88
 grand-père (fr.) 59, 88
 granulé (fr.) 129
 gratias (du.) 148
 grave, ter ~ bidden 140
 graven 10
 grempe 88
 grens, de fransen zijn over
 de ~ 7
 grietje 50, 120
 grijze 59
 grijze aaj knar 59
 grijze oude knar 59
 grillig 160
 groefbeeër 142
 groefbidder 142
 groen 43, 52
 groen jongetje 49
 groen jongske 49
 groen, nog ~ achter zijn
 oren 50
 groeve, te ~ bidden 140
 groevenbeeër 142
 groevenbidder 142
 grond, in de ~ steken 147
 grond, in de ~ stoppen 147
 groos 88, 90

groosbrengen 33
 grooselden 87
 groosmam 90
 groosmama 90
 groosmodder 90
 groosmoeder 90
 groosouders 86
 groosouwers 87
 groosouwers 86
 groospa 88
 groospap 88
 groospapa 88
 groostrekken 33
 groosvadder 88
 groosvader 88
 groot 6, 53
 groot gaan 4
 groot gaan van kind 4
 groot, de - 90
 groot, een ~ mens 53
 groot, van ~ volk 68
 groot, van het ~ volk 68
 grootaars 86
 grootaarsen 86
 grootalders 86
 grootbrengen 33
 GROOTBRENGEN, OPVOEDEN
 ~ 33
 grootelden 86
 grootelders 86
 grootje 58, 88, 90
 grootma 90
 grootmaake 90
 grootmaatje 90
 grootmam 90
 grootmama 90
 grootmamme 90
 grootmeer 90
 grootmem 90
 groot-mère 90
 grootmodder 89
 grootmoe 89
 GROOTMOEDER 89
 grootmoeder 89
 grootmoeder, grootvader en
 ~ 87
 grootmoeier 89
 grootmoeke 89
 grootmoene 89
 grootmoer 89
 grootmoerer 89
 grootmoet 89
 grootouders 86
 GROOTOUDERS 86
 grootouders 86
 grootouers 86
 grootouers 86
 grootpa 88
 grootpaatje 88
 grootpake 88

grootpap 88
 grootpapa 88
 grootpeer 88
 groot-père 88
 grootse pa 88
 groottrekken 33
 grootva 87
 grootvaaiër 59
 grootvaaiër 87
 grootvaar 87
 grootvad 87
 grootvadder 87
 grootvader 59, 87
 GROOTVADER 87
 grootvader en grootmoeder 87
 grootvadersjongetje 92
 grootvadersjongske 92
 grootvadersmeidje 93
 gross (du.) 88, 90
 gross-mam 90
 grossmama (du.) 90
 gross-moeder 90
 gross-ouderen 87
 gross-ouders 86
 gross-pa 88
 gross-pap 88
 gross-papa 88
 gross-vader 88
 grote 47
 grote kluppel 49
 grote lummel 47
 grote ma 90
 grote meid 54
 grote mem 90
 grote moe 90
 grote moeder 90
 grote moei 90
 grote moene 90
 grote pa 88
 grote va 88
 grote, een ~ 68
 grote, een ~ man 68
 grote, een ~ mins 53
 grote, van ~ afkomst 68
 grote, van ~ komaf 68
 groten 87
 gruijpje 92
 gruis (barg.) 3
 grumke 92
 guie 54
 guil, oude ~ 59
 gunsje 35
 gunske 35
 gurt (du.) 41

H

haag, achter de ~ trouwen 121
 haagekster 172

haagweef 169
 haagweeuw 169
 haan, de bind ~ 7
 haan, de tant op bezoek ~ 7
 haan, sjans ~ 104
 haan, verkering ~ 104
 haar betoepen 166
 haar betoppen 166
 haar bloemke nog hebben 157
 haar bloempje nog hebben 157
 haar kaarsje is uit 65
 haar kontje uitlaten 166
 haar meubels al hebben 5
 haar schortje vol hebben 5
 haar, lange rozenkrans, ~ - 120
 haar, over een ~ kruipen 165
 haarke, hij heeft een ~ van zijn vader 73
 haartje, hij heeft een ~ van zijn vader 73
 haasplakske 24
 hagenjong 169
 hagenjonk 169
 HALF- OF STIEFBROER 85
 HALF- OF STIEFZUSTER 86
 halfbreur 86
 halfbroer 86
 halfbruur 86
 halfdeur, door een ezel over een ~ gescheten 169
 halfmoene 84
 half-schwester 86
 halfsterke 49
 halfvaaiër 83
 halfvader 83
 halfwas 49
 halfzuster 86
 halsdoekje 24
 halsdoekske 24
 halsneusdoek 24
 halsneusdoekje 24
 halsneusdoekske 24
 halsnuzzik 24
 halsplag 24
 halsplagje 24
 halsplakkeke 24
 halsplakske 24
 halve broer 86
 halve bruur 86
 halve trouwboek 119
 halve zuster 86
 halvewas 49
 han, oppe ~ wassen 164
 hand, een aan de ~ hebben 105
 hand, een-twee-drie-andere ~ 164

handen, op de ~ wassen 164
 handje, aan het ~ hebben 105
 handjesdoek 24
 handkar, met de ~ eraan gaan 164
 handkar, met de ~ rijden 164
 handwagen, de ~ varen 164
 hangen, aan de mem ~ 28
 hangen, aan het bred ~ 110
 hangen, de vlag uit hebben ~ 7
 hangen, in de kast ~ 110
 hangen, niet meer aan de borst ~ 30
 hangoor 49
 hangt, de rode vlag ~ uit 8
 hankwagen, de ~ varen 164
 hans 47, 49
 hart, het ~ geven 27
 hartje 35
 have trouwboek 119
 hebamme (du.) 16, 17, 127
 hebben, aan de borst ~ 27
 hebben, aan de mem ~ 27
 hebben, aan het handje ~ 105
 hebben, batterijwacht ~ 165
 hebben, benauwd ~ 62
 hebben, bezoek ~ 7
 hebben, de borst ~ 28
 hebben, de dag ~ 7
 hebben, de doodsratel ~ 61
 hebben, de doodsratel in zijn keel ~ 61
 hebben, de doodsreutels ~ 61
 hebben, de doodsrochel al in zijn keel ~ 61
 hebben, de jaren ~ 53
 hebben, de klats ~ 7
 hebben, de kraam ~ 7
 hebben, de mem ~ 28
 hebben, de pijp leeg ~ 63
 hebben, de ratel ~ 61
 hebben, de ratel in de keel ~ 61
 hebben, de regels ~ 7
 hebben, de reutel ~ 61
 hebben, de reutel in de keel ~ 61
 hebben, de rode vlag ~ 7
 hebben, de rommel ~ 7
 hebben, de vlag uit ~ hangen 7
 hebben, de voden ~ 7

hebben, de week ~ 7
 hebben, een aan de hand ~ 105
 hebben, een ander bij zich ~ 167
 hebben, een dikke buik ~ 5
 hebben, een kromme scholk ~ 5
 hebben, een miskraam ~ 8
 hebben, een misval ~ 8
 hebben, een onder ~ 166
 hebben, een vrouw op de pof ~ 121
 hebben, er een opgezet ~ 5
 hebben, feest ~ 7
 hebben, gemeenschap ~ 166
 HEBBEN, GESLACHTS-GEMEENSCHAP ~ 164
 hebben, haar bloempje nog ~ 157
 hebben, haar meubels al ~ 5
 hebben, haar schortje vol ~ 5
 hebben, het kind ~ 27
 hebben, het rode moes ~ opstaan 7
 hebben, het spek aan zijn been ~ 5
 hebben, het voor de hose ~ 5
 hebben, het zitten ~ 5
 hebben, huishouden ~ 120
 hebben, inkopen gedaan ~ 5
 hebben, jong op ~ 5
 hebben, kennis ~ 104
 hebben, kermis ~ 7
 hebben, last van zichzelf ~ 160
 hebben, liefste ~ 105
 hebben, maria ~ 7
 hebben, mem ~ 28
 hebben, met elkander te maken ~ 166
 hebben, pensioen ~ 56
 hebben, rode vlag uit ~ 7
 hebben, sjans ~ 104
 hebben, tant marie ~ 7
 hebben, vast meidje ~ 105
 HEBBEN, VERKERING ~ 104
 hebben, verkering ~ 104
 hebben, volk bij zich ~ 5
 hebben, vrijage ~ 104
 hebben, wat onder de scholk ~ 5
 hebben, ze niet allemaal meer op een rij ~ 60
 hebben, zijn jaren ~ 52

hebben, zijn jaren niet ~ 52
 hebben, zijn lange broek nog niet aan ~ 52
 hebben, zijn vauwieren ~ 52
 hebben, zo wat geen adem meer ~ 62
 hectoliter 153
 heeft vergeten te asemen 65
 heeft zijn kaarsje uitgeblazen 65
 heeft zijn kont toegepitst 65
 heeft zijn laatste keutel afgeknepen 65
 heeft zijn loper daargelegd 65
 heeft zijn loper vortgegooid 65
 heeft zijn pijp aan maarten gegeven 65
 heeft zijn pijp daargelegd 65
 heeft zijn pijp uitgeklopt 65
 heeft zijn pijp vortgegooid 65
 heeft zijn poeper toegepitst 65
 heeft, die ~ een aardje naar zijn vaartje 73
 heeft, hem ~ de aard naar zijn vader 73
 heeft, hij ~ de aard naar zijn pa 72
 heeft, hij ~ de aard naar zijn vader 72
 heeft, hij ~ de aard van zijn pa 72
 heeft, hij ~ de aard van zijn vader 72
 heeft, hij ~ een aardje naar het vaartje 73
 heeft, hij ~ een aardje naar zijn vaartje 72
 heeft, hij ~ een haartje van zijn vader 73
 heeft, hij ~ get van zijn vader weg 73
 heeft, hij ~ get wat van zijn vader 73
 heeft, hij ~ hetzelfde karakter wie zijn vader 73
 heeft, hij ~ veel weg van zijn pa 73
 heeft, hij ~ wat van zijn vader 73
 HEEFT, JONGEN MET WIE EEN MEISJE VERKERING ~ 105

HEEFT, MEISJE MET WIE EEN JONGEN VERKERING ~ 106
 heel klein kindje 13
 heel, het is ~ de oude 74
 heeneef 101
 heengaan 63
 heer 119
 heer, de - 76
 heer, onze ~ 101
 heerbroeder 101
 HEERBROER 101
 heerbroer 101
 heerbruur 101
 HEERNEEF 101
 heerneef 101
 heer-neffe 101
 heernjeef 101
 heernonk 100
 heerome 100
 HEEROOM 100
 heeroom 100
 heesjen 123, 124
 heet 158, 159, 161, 162
 heet wijf 170, 171, 173
 heetgebakerd 158
 heetzak 161
 heg, achter de ~ getrouwd zijn 121
 heggentrits 169
 heggenweef 169
 heggenweeuw 169
 hegweef 169
 heilige 158
 heilige boon 159
 heirat (du.) 111
 heisjen 123, 124
 hekkensluis 78
 heks, oude ~ 57
 hekteliter 153
 hel, naar de ~ 64
 helft, andere ~ 120
 helft, andere ~ van mijn trouwboek 120
 helm 11
 helpen 28
 helpen dragen 145
 helppeet 127
 helppeteren 125
 helpster 17
 hem aardt na geen vrimde 73
 hem aardt na zijn pa 73
 hem aardt na zijn vader 73
 hem aardt naar geen vreemde 73
 hem aardt naar zijn pa 73
 hem aardt naar zijn vader 73
 hem afknopen 164
 hem afspelen 164

hem aftrekken 163
 hem dat afleren 30
hem heeft de aard na zijn vader 73
 hem heeft de aard naar zijn vader 73
 hem heeft veel weg van zijn pa 73
 hem opzetten 166
 hem trekt op zijn pa 73
 hem, bij ~ liggen 168
 hem, de brets steekt ~ 160
 hem, de kaars gaat ~ uit 63
 hem, de pijp is ~ uitgegangen 63
 hemd 135
 hemd met zwart kruis 135
 hemd, lang wit ~ 135
 hemd, wit gesteven ~ met stropdas 136
 hemel, bij jezusje in de ~ 64
 hemel, naar de ~ 64
 hemel, naar de ~ gaan 63
 hemelen 62, 65
 hemelen gaan 63
hemme 135
hemmen, aane borst ~ 27
hemmen, aane mem ~ 27
hemmen, de voddën ~ 7
hemmen, een onner ~ 166
hemmen, er een opgezet ~ 5
hemmen, kennis ~ 104
hemmen, mi mekander te maken ~ 166
hemmen, ne misval ~ 8
hemmen, tant marie ~ 7
 hengsten 166
 hengstig 160, 161
hens 47, 49
 herenbroer 101
herenbruur 101
 herenneef 101
 herennonk
herfshaan 47, 49
herfsthaan 47, 49
herkoms 67
 herkomst 67
herteke 35
 hesperen 166
 het afknippen 63
 het afrappen 63
 het doen 166
 het erover gooien 166
 het gat toenipen 63
 het hart geven 27
 HET HUWELIJK ONTBINDEN 122
 het is daar omgeslagen 9

het is de oude als geknipt 73
het is een aardje na zijn vaartje 73
 het is een aardje naar zijn vaartje 73
 het is heel de oude 74
 het is juist de oude 74
 het is juist zijn pa 74
 het is juist zijn vader 74
 het is krek de oude 73
 het is krek zijn vader 73
 het is precies de oude 74
 het is zo krek zijn vader als een paar 73
 het is zo wijd 11
 het kind hebben 27
 het kindje pakken 28
 het komt 12
 het levenslicht geven 10
 het levenslicht schenken 10
 het lijk dragen 145
 het lijk in de kerk brengen 145
het lijk na de kerk brengen 145
het lijk na de kerk dragen 145
 het lijk naar de kerk brengen 145
 het lijk naar de kerk dragen 145
 het lijk schurgen 145
 het lijk varen 145
het noeken afgewennen 30
 het nokken afgewennen 30
 het rode moes hebben opstaan 7
het rood moes hebben opstaan 7
 het samen doen 166
 het schijten van een ezel 169
 het spek aan zijn been hebben 5
 het vel verteren 148
het vergeten te asemen 65
 het voor de hose hebben 5
 het water is gebroken 11
 het wijf 170
het ze kerske uitgeblazen 65
het zijn letste keutel afgeknepen 65
 het zitten hebben 5
 het, aan ~ sparen zijn 4
 hete bliksem 161
 hete del 163
 hete fluit 163, 171
 hete kerel 161

hete prij 163, 171
 hete vot 163
 hete vuilderik 161
 hete zeug 171
hete zog 171
 hete, een - 161, 163
 heten 123, 124
 HETEN 124
 hetzelfde, hij heeft ~ karakter wie zijn vader 73
 hetzelfde, uit ~ nest 69
 hetzelfde, van ~ volk 70
heulijk 111
heur keerske is uit 65
 heuvelen, zich ~ 5
hevam 16, 17, 127
hevamt 16
hij aardt na de ouwe 72
hij aardt na de pap 72
hij aardt na zijn ba 72
hij aardt na zijn ouwe 72
hij aardt na zijn pa 72
hij aardt na zijn pap 72
hij aardt na zijn peer 72
hij aardt na zijn vaaier 72
hij aardt na zijn vader 72
hij aardt naar de oude 72
hij aardt naar de ouwe 72
hij aardt naar de pap 72
hij aardt naar zijn baaiër 72
 hij aardt naar zijn oude 72
 hij aardt naar zijn pa 72
 hij aardt naar zijn pap 72
 hij aardt naar zijn peer 72
 HIJ AARDT NAAR ZIJN VADER 72
 hij aardt naar zijn vader 72
hij aardt op zijn vaar 72
 hij aardt op zijn vader 72
 hij aardt zijn vader 72
 hij gelijkt juist zijn vader 73
 hij gelijkt op zijn pap 73
hij gelijkt op zijn vader 73
 hij gelijkt zijn vader 73
hij heeft de aard na zijn pa 72
hij heeft de aard na zijn vaaier 72
hij heeft de aard na zijn vaar 72
hij heeft de aard na zijn vader 72
 hij heeft de aard naar zijn pa 72

hij heeft de aard naar zijn vader 72
hij heeft de aard va zijn pa 72
hij heeft de aard va zijn vader 72
 hij heeft de aard van zijn pa 72
 hij heeft de aard van zijn vader 72
hij heeft een aardje na het vaartje 73
hij heeft een aardje na zijn vaartje 72
 hij heeft een aardje naar het vaartje 73
 hij heeft een aardje naar zijn vaartje 72
hij heeft een aardke na zijn vaarke 73
hij heeft een haarke van zijn vader 73
 hij heeft een haartje van zijn vader 73
 hij heeft get van zijn vader weg 73
hij heeft get wat va zijn vader 73
 hij heeft get wat van zijn vader 73
 hij heeft hetzelfde karakter wie zijn vader 73
hij heeft wa va zijn vader 73
 hij heeft wat van zijn vader 73
 hij is juist zijn vader 74
 hij is juist zijn vader wie twee druppelen water 73
hij is just zijn vader 74
hij is just zijn vader wie twee druppelen water 73
 hij is krek zijn pa 73
 hij is krek zijn vader 73
 hij is perfect wie zijn vader 74
 hij is prat zijn vader 74
hij lijkt op zijn vader 73
 hij lijkt op vader 73
hij lijkt op zijn vader 73
 hij lijkt op zijn vader 73
 hij lijkt veel op vader 73
hij slaat zijn vaar 73
 hij slaat zijn vader 73
 hij staalt op zijn vader 73
hij trekt djust op zijn vader 73
 hij trekt juist op zijn vader 73

hij trekt op zijn oude 73
hij trekt op zijn ouwe 73
 hij trekt op zijn pa 73
hij trekt op zijn vaaier 73
hij trekt op zijn vaar 73
 hij trekt op zijn vader 73
 hijgen 61
 HIJGEN NAAR ADEM, REUTELN 61
 hijgen, naar adem ~ 61
 hijgen, naar asem ~ 61
 hijgen, naar zijn asem ~ 61
himmelen 62
 hippenkolder 7
 hitsig 158, 159, 162
 hitsige, een - 161
 hoddelaar 170
 hoddelen 121, 167
 hoddelen, bijeen ~ 121, 167
 hoddelswif 170
 hoed 153
 hoed, hoge ~ 152
 HOED, HOGE ~ BIJ BEGRAFENIS 151
 HOED, ROUWSLUIER AAN EEN ~ 151
 HOED, SPOTNAAM VOOR HOGE ~ 152
 hoed, stijve ~ 152, 153
 hoed, zijden ~ 152
hoedelen 167
 hoek, de ~ om 64
 hoek, de ~ omgaan 63
 hoer 163, 171, 172
 hoer, oude ~ 55
 hoeren 166, 167
 hoerenbaas 173
 hoerenbengel 173
 hoerenjager 161
 hoerenjas 161
 hoerenjong 173
hoerenjonk 173
 hoerentig 160, 161
 hoerig 160, 161, 162
 hoerjager 161, 173
hoerke 171, 172
 hoertig 160
 hoertje 171, 172
 hoffnung, in ~ 5
 hoge buis 153
 hoge hoed 152
 HOGE HOED BIJ BEGRAFENIS 151
 hoge tip 152
 hoge zijden 152, 153
hoge zij-jen 152, 153
 hoge, de - 152
 HOGE, SPOTNAAM VOOR ~ HOED 152

hoge, van ~ abstammung 68
 hoge, van ~ adel 68
 HOGE, VAN ~ AFKOMST 67
 hoge, van ~ afkomst 67
 hoge, van ~ af-kunft 68
 hoge, van ~ komaf 68
 hoge, van ~ lui afkomstig 68
 hoge, van ~ rang 68
 hokken 120
 hokken, beteen ~ 121
 hokken, bijeen ~ 121, 167
 hokken, met een vrouw ~ 168
 hokker 170
 holover 47
holt, eind ~ 40
holtje 40
 holwagen 47
 holz (du.) 40
 homme, jeune ~ 49
 hondenkot 153
 hondje 35
 hondshoed 152, 153
 honskar 153
 honskooi 152
 honskot 152
 honsnest 153
 honsstal 153
honke 35
honkshoed 152, 153
honshoed 153
honskar 153
honskooi 152
honskot 152
honsnes 153
honsstal 153
hoodoek 150
hoofdhoek 150
hoog, van ~ abstammung 68
 hoog, van ~ afkomen 68
hoog, van ~ afkomps 67
hoog, van ~ afkoms 67
hoog, van ~ afkomst 67
hoog, van ~ afkonft 68
hoog, van ~ komaf 68
hoog, van ~ lui afkomstig 68
 hoog, van ~ volk 68
 hoogbejaard 56
 hoogtijd 111, 118
 hoopje 13, 35, 78
hoopke 13, 35, 78
 hose, het voor de ~ hebben 5
 hospes 119
 houden, aan de mem ~ 28
 houden, dodenwaak ~ 137
 houden, dodenwacht ~ 137

houden, samen ~ 121
 houden, vaak ~ 137
 houden, zelf ~ 28
 houder 170
 houer 170
 hout, eind ~ 40
 houten overall 139
 houtje 40
 houwelijk 111, 120
houwelijke staat 120
 houwelijks staat 120
 houwelijksleven 120
houwen, dooienwach ~ 137
 houwen, met de voeten tegen de bedplank ~ 63
 houwen, op de kist ~ 166
houwen, samen ~ 121
houwen, vaak ~ 137
houwen, zelf ~ 28
 houwen, zich een ~ 164
 huichelachtig 159
 huik 22
 huis 71, 72
 huis, oud ~ 72
 HUIS, OUDERLIJK ~ 71
 huis, ouderlijk ~ 72
 huis, vaderlijk ~ 72
 huis, van ~ uit rijk 68
huiserdstuk 118
 huisgezin 71
 huishaard 71
huishald 71
huishalden 71
huishalding 71
huisherd 71
 huishoud, de – 71
 huishouden 71
 huishouden hebben 120
 huishouding 71
huishougen 71
huishougen hebben 120
huishouien 71
huishoun 71
huishouten 71
huishouven 71
huishouwen 71
huishouwing 71
 huisraadstuk 118
 huisvrouw 54, 119
 huiswerk, zijn ~ maken 167
 huizen 121
 huizen, beteen ~ 121
 huizen, bijeen ~ 121, 167
 huizen, meteen ~ 121
 huizeren 121
 huizeren, meteen ~ 121
 hul 112, 150, 151
 hulpmeter 127

hulppaat 127
 hulppeter 125
 hummel 35
hummelke 13, 35, 46
hummelke, zoet ~ 35
 hummeltje 13, 35, 46
 hummeltje, zoet ~ 35
 huppel, verwende ~ 38
 hupse moeder 163
hupse moer 163
 HUWELIJK 110
 huwelijk 111
 HUWELIJK, DOOR ZWANGER-SCHAP GEDWONGEN ~ 111
 HUWELIJK, HET ~ ONTBINDEN 122
huwelijke staat 120
 huwelijks staat 120
 HUWELIJKSGESCHENK 118
 HUWELIJKSUITZET 109
huwlijk 111
 huzaar 107

I

iemand gaan begraven 144
 iemand in de lastige leeftijd 49
 iemand op leeftijd 59
 iemand zijn dood aanzeggen 140
iemand zijn dood aazeggen 140
 iemand, familie van ~ zijn 70
 iemand, ouder ~ 59
 IEMANDS OVERLIJDEN AANZEGGEN 140
 iemands, op ~ begrafenis noden 141
 iemands, op ~ begrafenis verzoeken 141
iemes op leeftijd 59
iemes, familie van ~ zijn 70
iemes, op ~ begrafenis nojen 141
iemes, op ~ begrafenis verzoeken 141
iemes, ouwer ~ 59
 iepje, bedorven ~ 38
iepkje, bedorven ~ 38
 iets onder de baan zijn 5
 iets op de baan zijn 5
 iets op komst zijn 5
 ijl van kop 60
 immer achter de vrouwlui aan zitten 162
 in bed kruipen 165
 in concubinaat leven 121
 in de boks doen 31
 in de broek doen 31
 IN DE DOODSKIST LEGGEN 138
 in de grond steken 147
 in de grond stoppen 147
 in de kast hangen 110
in de kis leggen 138
 in de kist leggen 138
 in de kist steken 138
 in de kommer zijn 62
 in de kraam komen 10
 in de kraam vallen 10
 in de kromme scholk zijn 5
 in de rouw verzoeken 141
 in de zerk leggen 138
 in gezegende omstandigheden 5
 in gezegende toestand zijn 5
in het keingerbed komen 10
 in het kinderbed komen 10
in het kingerbed komen 10
in het kinnerbed komen 10
 in het ossenboek staan 55
 in hoffnung (du.) 5
in ommestand 6
 in omstand 6
 in omstand zijn 5
 IN ONDERTROUW GAAN 109
 in ondertrouw gaan 109
in ongertrouw gaan 109
 in positie 5
 in positie zijn 4
 in rouw bidden 140
 in verwachting 5
 IN VERWACHTING ZIJN 4
 in verwachting zijn 4
 in zijn broekje doen 31
in zijn broekske doen 31
 in, bij jesusje ~ de hemel 64
 in, bij jesusje ~ de kost 64
 in, de dood treedt ~ 63
 in, de doodsratel ~ zijn keel hebben 61
 in, de doodsrachel al ~ zijn keel hebben 61
 in, de ratel ~ de keel hebben 61
 in, de reutel ~ de keel hebben 61
 in, het lijk ~ de kerk brengen 145
 in, iemand ~ de lastige leeftijd 49
 in, kind ~ de doeken 13
 in, met een ~ bed liggen 166

- in, met een voet ~ het graf staan 63
in, niet meer ~ de boks doen 31
in, niet meer ~ de broek doen 31
in, niet meer ~ zijn boks doen 32
in, niet meer ~ zijn broek doen 32
in, nog ~ de boks doen 31
in, nog ~ de broek doen 31
in, ratel ~ de keel 62
in, reutel ~ zijn keel 62
in, zich ~ zijn eigen amuseren 164
inbreng 109
infirmière (fr.) 17
ingetogen 157
inkisten 138
inkopen 5, 10
inkopen gedaan hebben 5
inkopen, gaan ~ 5
inleveren, zijn broek ~ 63
inne boks doen 31
inne grond steken 147
inne grond stoppen 147
inne kraam komen 10
inne, bij jezeke ~ hemel 64
inne, bij jezeke ~ kost 64
inne, de reutel ~ keel hebben 61
inne, de ratel ~ keel hebben 61
inslapen 63
intiem leven 121
inviteren 142
inzerken 138
is, dat ~ juist zijn vader 73
is, dat ~ krek de oude 73
is, de kar ~ omgekiept 9
is, de kar ~ omgeslagen 9
is, de kar ~ opgekiept 9
is, de kar ~ opgeslagen 9
is, de pijp ~ hem uitgegangen 63
is, de zoon ~ zuiver zijn vader 73
is, haar kaarsje ~ uit 65
is, het ~ daar omgeslagen 9
is, het ~ de oude als geknipt 73
is, het ~ een aardje naar zijn vaartje 73
is, het ~ heel de oude 74
is, het ~ juist de oude 74
is, het ~ juist zijn pa 74
is, het ~ juist zijn vader 74
is, het ~ krek de oude 73
is, het ~ krek zijn vader 73
is, het ~ precies de oude 74
is, het ~ zo krek zijn vader als een paar 73
is, het ~ zo wijd 11
is, het water ~ gebroken 11
is, hij ~ juist zijn vader 74
is, hij ~ juist zijn vader wie twee druppelen water 73
is, hij ~ krek zijn pa 73
is, hij ~ krek zijn vader 73
is, hij ~ perfect wie zijn vader 74
is, hij ~ prat zijn vader 74
IS, JONGEN MET WIE EEN MEISJE VERLOOFD ~ 107
is, marie ~ op bezoek 8
IS, MEISJE MET WIE EEN JONGEN VERLOOFD ~ 107
is, tant jeannne ~ afgekomen 8
is, zijn asem ~ achtergebleven 65
is, zijn bobijntje ~ af 65
is, zijn kaars ~ uit 65
is, zijn kaars ~ uitgeblazen 65
is, zijn liedje ~ uit 65
is, zijn metier ~ stilgevalen 65
is, zijn pijp ~ uit 65
J
jaar, geen eenentwintig ~ 51
jaar, meer als eenentwintig ~ 52
jacht, op ~ zijn 162
jacquet 113
jager 161
jak 136
jakken 164
jallen (barg.) 166
jan, naar ~ pieren 64
jappen 166
jaren 43
jaren, de ~ hebben 53
jaren, onder de ~ 51
jaren, op ~ 56
jaren, zijn ~ hebben 52
jaren, zijn ~ niet hebben 52
jarig 52
jarig, nog niet ~ 52
jassen 166
jeanne, tant ~ is afgekomen 8
jellebel 172
jenzen 166
jeug 50
jeugd 50
JEUGD, JONGELIEDEN 50
jeugdig 43
jeugdige 49
jeuke 127, 128
jeukemeun 127
jeune homme (fr.) 49
jezeke, bij ~ inne hemel 64
jezeke, bij ~ inne kost 64
jezusje, bij ~ in de hemel 64
jezusje, bij ~ in de kost 64
jochem, dolle ~ 161
jodelen 166
joedelen 166
jokemoei 127
jokernonk 55
jonfer 53
jong 37, 43, 44, 46, 47, 48, 81, 99, 105, 107, 114, 119
JONG (BN.) 43
jong blijven 55
jong bruidje 54
jong ding 50
jong dochter 15
jong gasten 51
jong gastinneke 54
jong gastinnetje 54
jong goed 51
jong jongens 51
jong kadees 51
jong kereltje 49
jong koppel 113
jong maagdje 50, 54
jong maken 166
jong mannetje 49
jong megje 54
jong meid 54
jong meidje 50, 54
jong mensen 51
jong op hebben 5
jong pul 54
jong teef 54
jong van mijn dochter 92
jong van mijn jong 92
jong van mijn maagdje 92
jong van mijn megje 92
jong vrommes 53
jong vrouw 53
jong vrouwmens 53
jong vrouwtje 53
jong wicht 54
jong wijf 54
jong wijfje 54
jong, aankomend ~ 48
jong, bedorven ~ 38
jong, de - 50

jong, een ~ krijgen 10
 jong, enigst ~ 77
 jong, jong van mijn ~ 92
 jong, jonge ~ 48
 jong, kind van mijn ~ 92
 jong, kleine ~, de - 50
 jong, lekker ~ 37
 jong, meidje van mijn ~
 93
 jong, opgeschoten ~ 48
 jong, oudste ~ 80
 jong, plat ~ 14
 jong, schuit van een ~ 47
 jong, strontbedorven ~ 38
 jong, verwend ~ 38
jongdochter 46, 54, 55
jongdochter, aa ~ 55
jongdochter, ouw ~ 55
 jonge dochter 15
 jonge gast 49
 jonge gasten 51
 jonge jong 48
 jonge jongens 51
 jonge kadees 51
 jonge kerel 47
 jonge kinder 50
jonge kjel 47
 jonge meid 54
 jonge mens 47, 49
 jonge mensen 51
 jonge pul 54
 jonge snaak 49
 jonge sneuzel 49
 jonge spruit 13
 jonge teef 54
 JONGE VROUW 53
 jonge vrouw 53
 jonge zoon 15
 jongedochter 46, 54, 55
 jongedochter, oude ~ 55
 jongeheer 47, 49
 jongejuffrouw 53, 55
 JONGELIEDEN, JEUGD, ~ 50
 jongeling 47, 55
 jongelui 50
 jongeman 47
 jongemannen 51
 jongen 10, 47, 49, 81, 106,
 114
 JONGEN 46
 JONGEN MET WIE EEN MEISJE
 VERKERING HEEFT 105
 JONGEN MET WIE EEN MEISJE
 VERLOOFD IS 107
 JONGEN, MEISJE MET WIE EEN
 ~ VERKERING HEEFT
 106
 JONGEN, MEISJE MET WIE EEN
 ~ VERLOOFD IS 107
 jongen, opgeschoten ~ 49
 jongens 51

jongens en meidjes 51
 jongens, achter de ~
 koersen 163
 jongens, jonge ~ 51
 jongensgek 162, 172
 jongenszot 163
 jongere 48
 jongeren 51
 jongetje 37, 47, 49, 81,
 106, 116
 jongetje, groen ~ 49
 jongetje, klein ~ 37
 jonggezel 55
jongjuffrouw 53, 55
jongke 80
jonglie 50
jongling 55
jonglui 50
jongmannen 51
 jongs, get ~ 13
 jongs, get ~ komen 5
 jongs, get ~ krijgen 10
 jongs, get ~ zijn 12
 jongs, wat ~ 14
 jongs, wat ~ krijgen 10
 jongs, wat ~ verwachten 5
jongsje 49
jongske 37, 47, 49, 80, 81,
 106, 116
jongske, groen ~ 49
jongske, klei ~ 37
 jongste 78
 JONGSTE KIND 78
 jongste kind 78
 jongste spruit 78
 jongvolk 50
jonk 43, 44, 46, 47, 48, 81
jonk blijven 55
jonk bruidje 54
jonk dink 50
jonk goed 51
jonk kelke 49
jonk koppel 113
jonk megtje 50
jonk meidje 50, 54
jonk meidske 50, 54
jonk menneke 49
jonk vrommes 53
jonk vrouwmes 53
jonk vruike 53
jonk wicht 54
jonk wijf 54
jonk wijfke 54
jonk, bedorven ~ 38
jonk, een ~ krijgen 10
jonk, lekker ~ 37
jonk, plat ~ 14
jonk, strontbedorven ~ 38
jonk, verwend ~ 38
jonkfer 53, 55
jonkgezel 55

jonkheid 51
jonklui 50
 jonkman 55
 jonkman, oude ~ 55
jonks, get ~ 13
jonks, get ~ krijgen 10
jonkske 47
jonkvolk 50
 jonkvrouw 53, 55
jonkvrouwke 53
 jonkvrouwte 53
joo 127
joon 127
joor 127
joos 127
joo-tant 127
joowe 127
 jongs, wat ~ 14
 jorren 166
 juffer 46, 54
 juffrouw 16, 17, 54, 55
 juist wie zijn pa 74
 juist wie zijn vader 74
 juist zijn pa 74
 juist, dat is ~ zijn vader 73
 juist, het is ~ de oude 74
 juist, het is ~ zijn pa 74
 juist, het is ~ zijn vader 74
 juist, hij gelijkt ~ zijn vader
 73
 juist, hij is ~ zijn vader 74
 juist, hij is ~ zijn vader wie
 twee druppelen water
 73
 juist, hij trekt ~ op zijn
 vader 73
 jurk, zwarte ~ 136
just wie zijn pa 74
just wie zijn vaaier 74
just, dat is ~ zijn vader 73
just, er is ~ zijn vader 74
just, hij is ~ zijn vader 74
just, hij is ~ zijn vader wie
 twee druppelen water
 73
just, tis ~ de aa 74
just, tis ~ zijn pa 74
just, tis ~ zijn vaaier 74
just, tis ~ zijn vaar 74
juust zijn pa 74
juust, das ~ zijn vader 73
juust, tis ~ zijn vader 74

K

kaars, de ~ gaat hem uit 63
 kaars, de ~ uitgaan 63
 kaars, de ~ was uit 63
 kaars, zijn ~ is uit 65
 kaars, zijn ~ is uitgeblazen
 65

- kaarsje, haar ~ is uit 65
 kaarsje, heeft zijn ~
 uitgeblazen 65
 kaarsje, zijn ~ uitblazen 63
 kachelpijp 152, 153
 kachelspijp 153
 kadabber 44
 kadebber 44
 kadee 2, 47
 kadees, jonge ~ 51
 kadodder 35, 47
 kaffe-dis 147
 kageling 80
 kajoeteren 166
 kajuit 49
 kakboon 128
 kakdoek 21
 kakelnesje 78
 kakelnesteke 78
 kakelnestje 78
 kakhoddel 22
 kakkenesje 78
 kakkeneske 78
 kakkenest 78
 kakkenesteke 78
 kakkenestje 78
 kakkerlakje 79
 kakkerlakske 79
 kakkindje 13
 kakmus 79
 kale nest 79
 kalf 49
 kamin (du.) 153
 kamizolen 166
 kangoeroe 49
 kant 69
 kantelen 8
 kapje 130, 151
 kapke 130, 151
 kapmantel, witte ~ 136
 kapoedewiets 64
 kapoerewiets 64
 kapot 64
 kapotgaan 63
 kar, de ~ gaat opslaan 9
 kar, de ~ is omgekiept 9
 kar, de ~ is omgeslagen 9
 kar, de ~ is opgekiept 9
 kar, de ~ is opgeslagen 9
 kar, de ~ omslaan 9
 kar, de ~ opgeslagen 9
 kar, de ~ opkiepen 9
 kar, de ~ opslaan 9
 kar, de ~ slaat op 9
 kar, opkiepen van de ~ 9
 karakter, hij heeft hetzelfde
 ~ wie zijn vader 73
 karretje, op het ~ kruipen
 165
 karwats 39, 41
 kasjeboem 64
- kaskierewieten 166
 kast, in de ~ hangen 110
 kastjeboem 64
 kat, een loopse ~ zijn 160
 kat, met de ~ spelen 166
 kebabbel 2
 kebabbel, oud ~ 57
 keel 1, 47, 119, 170
 keel, de doodsratel in zijn ~
 hebben 61
 keel, de doodsrochel al in
 zijn ~ hebben 61
 keel, de ratel in de ~ hebben
 61
 keel, de reutel in de ~
 hebben 61
 keel, ratel in de ~ 62
 keel, reutel in zijn ~ 62
 keers, de ~ uitgaan 63
 keerske, heur ~ is uit 65
 kegel, de ~ luchten 166
 keind 44, 81, 82
 keind, bedorven ~ 37
 keind, einziges ~ 77
 keind, enig ~ 77
 keind, enigs ~ 77
 keind, enig ~ 77
 keind, plat ~ 14
 keinds 59
 keindsdoek 21
 keindskeind 92
 keindskeiner 91
 keindskeinger 91
 keindskurf 19
 keingerbanst 20
 keingerbed 17
 keingerbed, in het ~ komen
 10
 keingerdoek 21
 keingerkoets 32
 keingerkurf 19
 keingervoiture 32
 keins 59
 keinskorf 19
 keinskurf 19
 kek 79
 kekje 79
 kekske 79
 kel 1, 119
 kel, aje ~ 58
 kel, alde ~ 58
 kel, loopse ~ 161
 kel, ouwe ~ 58
 kelke 37, 81
 kelke, jong ~ 49
 kelle 1
 kellen-tje 81
 kelsgek 162
 kemmelen, bijeen ~ 165
 kummelkontje 163
 kennis 104
- kennis ebben 104
 kennis hebben 104
 kennis hemmen 104
 kerel 1, 47, 81, 119, 170
 kerel, hete ~ 161
 kerel, jonge ~ 47
 kerel, lange ~ 47
 kerel, loopse ~ 161
 kerel, oude ~ 58
 kerelke 37, 81
 kerelsgek 162
 kereltje 37, 81
 kereltje, jong ~ 49
 keren 162
 KERK, DE DODE NAAR DE ~
 BRENGEN 144
 kerk, het lijk in de ~
 brengen 145
 kerk, het lijk naar de ~
 brengen 145
 kerk, het lijk naar de ~
 dragen 145
 kerk, met naar de ~ gaan
 144
 kerk, naar de ~ dragen 145
 kerkdijk 145
 kerke, op het ~ kruipen
 165
 kerkenaanzegger 143
 kerkengaanzegger 143
 kerkenzegger 143
 kerkenzegster 143
 kerkweg 145
 kermis 6
 kermis hebben 7
 kermis krijgen 7
 kermis zijn 7
 kers, de ~ war uit 63
 kersant 105, 107
 kersatie 104
 kersdoek 131
 kerseren 105
 kerske, het zijn ~
 uitgeblazen 65
 kerske, zijn ~ uitblazen 63
 kerstendoek 131
 kerstenkindje 123
 kerwietig 162
 kesperen 166
 keten 162
 keterig 163
 ketser 161
 ketserd 161
 keuiling 80
 keuje 54
 keuk 29
 keuken 30
 keukenbriefje, eent op het ~
 169
 keukenbriefke, eent op het ~
 169

keukje 29
keukske 29
keuteelkes, beschuit mee ~
 129
 keutel 35, 38, 44
 keutel, bedorven ~ 38
 keutel, de laatste ~ afnemen
 63
 keutel, heeft zijn laatste ~
 afgeknepen 65
 keuteljacht 45
 keuteljoch 47
keutelke 13, 35
keutelkes, beschuiten met ~
 129
 keutelkind 79
 keuteltje 13, 35
 keuteltjes, beschuit mee ~
 129
 keuteltjes, beschuiten met ~
 129
 keuteltjes, beschuiten met
 chocoladen ~ 129
keuteltkes, beschuiten met
chocoladen ~ 129
 keutje 36
 kiddelen 166
 kienen 166
 kies 157
 kijken, kindje ~ 18
 kijken, komen ~ 12
 kind 13, 35, 44, 46, 47,
 49, 79, 81, 82, 107
 KIND 43
 KIND (TROETELNAAM) 34
 kind alleen 77
kind in de deuk 13
 kind in de doeken 13
 kind krijgen 10
 kind op de pof 169
 kind van het eerste bed 169
 kind van mijn dochter 93
 kind van mijn jong 92
 kind verwachten 5
 kind, arm ~ 50
 kind, bedorven ~ 37
 KIND, BUITENECHTELIJK ~
 168
 kind, een ~ het leven
 schenken 10
 kind, een ~ het levenslicht
 schenken 10
 kind, een ~ kopen 10
 kind, een ~ krijgen 5, 9
 kind, een ~ op de wereld
 brengen 10
 kind, een ~ op de wereld
 zetten 10
 kind, een ~ rapen 10
 kind, een ~ verwachten 5
 kind, enkel ~ 77

kind, einzig ~ 77
 kind, einziges ~ 77
 kind, einzigest ~ 77
 KIND, ENIG ~ 77
 kind, enig ~ 77
 kind, enigst ~ 77
 kind, enkel ~ 77
 kind, groot gaan van ~ 4
 kind, het ~ hebben 27
 KIND, JONGSTE ~ 78
 kind, jongste ~ 78
 kind, klein ~ 14, 44
 kind, kleinste ~ 79
 kind, koot ~ 49
 kind, lief ~ 35
 kind, nog een ~ 52
 kind, onecht ~ 169
 kind, onwettig ~ 169
 kind, plat ~ 14
 kind, schoon ~ 50
 KIND, STOK OF TWIJG OM EEN
 ~ TE STRAFFEN 40
 KIND, TOESTEL WAARIN EEN ~
 LEERT LOPEN 33
 kind, verdorven ~ 38
 kind, verkindst ~ 38
 kind, verwend ~ 38
 kind, zuikend ~ 14
kindeke 14, 44
kindeke, bedorven ~ 37
 kinder 50, 51
 kinder kopen 10
 kinder krijgen 10
 kinder van de tweede
 moeder 84
 kinder van de tweede vader
 84
 kinder, jonge ~ 50
 kinderbanst 20
 kinderbed 17
 kinderbed, in het ~ komen
 10
 kinderbedje 19
 kinderdoek 21
 kinderfles 25
 kinderkek 128
 kinderkoets 32
 kinderkorf 19
 kinderkost 129
kinderkurf 19
 kindermant 20
 kindermantje 20
 kinderskorf 20
 kinderuutzet 20
 kindervees 22
 kinderverpleegster 17
 kindervoile 22
 kindervoiture 32
 kinderwagen 32
 KINDERWAGEN, WANDEL-
 WAGEN 32

kind-instop 27
 kindje 14, 35, 44, 46, 79,
 82
 kindje dat gedoopt wordt
 123
 kindje kijken 18
 kindje kopen 10
 kindje krijgen 9
 kindje van willen 38
 kindje, bedorven ~ 37, 78
 kindje, een ~ kopen 10
 kindje, een ~ krijgen 9
 kindje, een ~ verwachten 5
 kindje, een nieuw ~ kopen
 10
 kindje, enigst ~ 77
 kindje, fris ~ 13
 kindje, gemaakt gekocht ~
 169
 kindje, heel klein ~ 13
 kindje, het ~ 38
 kindje, het ~ pakken 28
 kindje, klein ~ 14
 kindje, klein nieuw ~ 14
 kindje, kleinste ~ 79
 kindje, mama's ~ 79
 kindje, nieuw ~ 14
 kindje, ons ~ 79
 kindje, plat ~ 14
 kindje, vertutteld ~ 38
 KINDJE, VERWEND ~ 37
 kindje, zoet ~ 35
 kindjekorf 20
kindjekurf 20
 kindjes 92
 kindjesdoek 21
 kindjesfles 25
 kindjeskoffie 18
 kindjeskorf 20
kindjeskurf 20
 kindjesmand 20
kindjestant 16
 kindjestante 16
 kindjesverzorger 16
 kindjesvrouw 16
 kindjeswijf 57
kindke 14
 kindkorf 20
kindkurf 20
 KINDS 59
 kinds 59
 kinds worden 60
kinds worren 60
 kindsbedverzorger 16
 kindsdoek 21, 24
 kindshoddel 22
kindskeind 92
kindskeinder 91
 kindskind 92, 93
 kindskind 91
 kindskinderen 92

kindskinger 91
kindskop 38
kindskorf 19
kindskorffje 19
kindskurf 19
kindskurfke 19
kindsmandje 20
kinge 51
kinge krijgen 10
kinge banst 20
kinge bed 17
kinge bed, in het ~ komen 10
kinge bedje 19
kinge doek 21
kinge fles 25
kinge koets 32
kinge kurf 19
kinge mand 20
kinge mandje 20
kinge vee 22
kinge voiture 32
kinge kurf 20
kings 59
kingsdoech 21
kingsdoek 21
kingshoddel 22
kingskurf 19
kingze, klein ~ 14
kinje kopen 10
kinje van de tweede moeder 84
kinje van de tweede vader 84
kinje bed 17
kinje bedje 19
kinje doek 21
kinje fles 25
kinje korf 19
kinje kost 129
kinje mand 20
kink 44, 79, 81, 82, 107
kink alleen 77
kink krijgen 10
kink, bedorven ~ 37
kink, een ~ het levenslicht schenken 10
kink, een ~ krijgen 5, 9
kink, enig ~ 77
kink, enigs ~ 77
kink, enkel ~ 77
kink, enzel ~ 77
kink, enzig ~ 77
kink, enzigest ~ 77
kink, klei ~ 14
kink, lief ~ 35
kink, onwettig ~ 169
kink, verdorven ~ 38
kinke 35, 44
kinke, een ~ krijgen 9
kinke, nieuwe ~ 14

kinks 59
kinksje 35
kinkskink 92
kinneke 14, 35, 44, 46, 79, 82
kinneke dat gedoopt werd 123
kinneke kopen 10
kinneke krijgen 9
kinneke, bedorven ~ 37
kinneke, een ~ kopen 10
kinneke, een ~ krijgen 9
kinneke, een ~ verwachten 5
kinneke, fris ~ 13
kinneke, klei ~ 14
kinneke, klein ~ 14
kinneke, kleinste ~ 79
kinneke, neu ~ 14
kinneken, het - 38
kinnekenskurf 20
kinner 50
kinner banst 20
kinner bed 17
kinner bed, in het ~ komen 10
kinner bedje 19
kinner kak 128
kinner kurf 19
kinner mand 20
kinnerskurf 20
kinner verpleegster 17
kinner vool 22
kinnerwagen 32
kins 44, 59
kins, enig ~ 77
kinsdoek 21
kinsje 14, 44, 46
kinsje, bedorven ~ 37
kinsje, een ~ krijgen 9
kinsje, een ~ verwachten 5
kinsje, vertutteld ~ 38
kinsjes wijf 57
kinske, bedorven ~ 37
kinskind 92, 93
kinskinder 92
kinskinger 92
kinskinje 92
kinskink 92
kinskinner 92
kinskorf 19
kinskurf 19
kis 139
kis laten zakken 147
kis, de ~ dragen 145
kis, in de ~ leggen 138
kis, op de ~ houwen 166
kist 139
kist, de ~ dragen 145
kist, de ~ laten zakken 147
kist, de ~ toedoen 138

kist, in de ~ leggen 138
kist, in de ~ steken 138
kist, op de ~ houwen 166
kisten 138
kit 172
kjaling 80
kjel, jonge ~ 47
kjel, lange ~ 47
kjeuling 80
klaarmaken 134
klaarmaken, zich ~ 164
klaarspelen, zichzelf ~ 164
kladder 172
klak, er zijn ~ niet oplengen 166
klakkerd 153
klamot 172
klangste 79
klats 7, 172
klats, de ~ hebben 7
klatshoer 171, 172
klatshoerke 171
klatshoertje 171
klatter 171, 172
kleden 134
kleder 135
kleder, gewone ~ 135
kleding, gewone ~ 135
kleed 112, 135
kleed, lang ~ 135
kleed, lang linnen ~ 135
kleed, lang wit ~ 135
kleed, lang zwart ~ 135
kleed, linnen ~ 135
kleed, papieren ~ 135
kleed, wit ~ 135
kleed, wit geplooid ~ 135
kleed, zijden ~ 135
kleed, zwart ~ 135
kleer 135
klei 43
klei boeleke 34
klei jongske 37
klei kind 14
klei kindje 14
klei kink 14
klei kinneke 14
klei manneke 37
klei miederke 35
klei vaderke 37
klei wijfke 36
kleier 135
kleier, gewoon ~ 135
klein 43
klein 44
klein boule-tje 34
klein dabbertje 34
klein debberke 34
klein deerntje 36
klein dierke 14
klein diertje 14

klein dingetje 14
 klein dingske 14
 klein durske 36
 klein jong 50
 klein jongetje 37
 klein kind 14, 44
 klein kindje 14
 klein kinneke 14
 klein krootje 35
 klein manne 47
 klein mannetje 37
 klein meubelkes maken 166
 klein mietertje 35
 klein nieuw kindje 14
 klein nij kindje 14
 klein peuterke 14
 klein peutertje 14
 klein schijtvotje 36
 klein vadertje 37
 klein wicht 14
 klein wijffe 36
 klein, een - 14
 klein, heel ~ kindje 13
 klein, het - 44, 79
 klein, os ~ 14
 KLEINDOCHTER 92
 kleindochter 92
 kleindochterke 93
 kleindochtertje 93
 kleinds, get ~ krijgen 10
 kleine 44, 79
 kleine aap 14
 kleine broekenman 37
 kleine deugniet 37
 kleine jong, de - 50
 kleine krootje 35
 kleine man 47
 kleine meubeltjes maken 166
 kleine peuter 79
 kleine puk 14
 kleine, de ~ vatten 28
 kleine, een - 14
 kleine, een ~ kopen 10
 kleine, een ~ krijgen 10
 kleine, een ~ op komst zijn 5
 kleine, een ~ verwachten 5
 kleine, onze ~ 14
 kleineke 14, 44
 kleinere 35
 kleing kingze 14
 kleings, get ~ 13
 kleinkeind 92
 kleinkind 92, 93
 kleinkinder 91
 KLEINKINDEREN 91
 kleinkindjes 91
 kleinkinger 91
 kleinkinger 91

kleinkink 92, 93
 kleinkinner 91
 kleinkins 92
 kleins, get ~ 13
 kleins, get ~ krijgen 10
 kleins, wat ~ kopen 10
 kleinsje 44
 kleinste 79
 kleinste kind 79
 kleinste kindje 79
 kleinste kinneke 79
 kleint 35
 kleint 46
 kleint, een - 14
 kleint, get ~ 13
 kleint, het - 44, 79
 kleintje 14, 44, 46
 kleinvolk 45
 KLEINZOOM 92
 kleinzoon 92
 kleinzootje 92
 kleren, beste ~ 135
 kleren, gewone ~ 135
 kleren, zondagse ~ 135
 kletsier geven 166
 kleuter 14
 klink, de ~ slaan 63
 klitsje 128, 172
 klitske 128, 172
 klodder 172
 klommel 7
 kloontje van een menneke 37
 kloot 2
 klootje 37
 klopprijsje 39
 klopprijske 39
 kloten 162
 klotje 47
 klummel 49
 kluppel 40
 kluppel, grote ~ 49
 knaap 47, 81
 knak 58
 knar 59
 knar, grijze oude ~ 59
 knar, oude ~ 59
 knaterpot 59
 knechtje 48
 kneufen 166
 kneuterpot 59
 knijns 160
 knijper 44
 knikker 59
 knippen 166
 knipspang 22
 knobbeltje 35
 knoefelen 166
 knoer, oude ~ 59
 knop, malse ~ 54
 knopen 166

knopen, een ~ 166
 knobbelke 35
 knuffel 35
 knuffelen 166
 knul 2, 48, 81, 106, 119
 knullenvit 48
 knuppel 40
 kod, het - 13
 koddelen 121
 koejong 49
 koek 13
 koekjes, beschuiten met ~ 129
 koekoek 78
 koekoek, enige ~ 78
 koekoeksjong 78, 169
 koekoeksjonk 78, 169
 koekoekskind 78
 koekskes, meschuiten met ~ 129
 koersen, achter de jongens ~ 163
 koetjong 49
 koetnelles 48, 49
 koets 32
 koffetafel 147
 koffie 148
 koffie en vla 148
 koffie met vla 148
 koffiedrinken 148
 koffiemaaltijd 147
 koffietafel 147
 koffietafel, op de ~ verzoeken 142
 kojong 81
 koker, zijn ~ toepitsen 63
 kol, een ~ zetten 166
 kolderik 161
 komaf 67
 komaf, van deftige ~ 68
 komaf, van goede ~ 68
 komaf, van grote ~ 68
 komaf, van hoge ~ 68
 komen 12
 komen kijken 12
 komen, aan het ~ zijn 12
 komen, aan zijn end ~ 63
 komen, bijeen ~ 165
 komen, get jongs ~ 5
 komen, in de kraam ~ 10
 komen, in het kinderbed ~ 10
 komen, op de welt ~ 12
 komen, op de wereld ~ 12
 komen, ter wereld ~ 12
 kommer, in de ~ zijn 62
 komp, die ~ uit scherpen-heuvel 160
 komst, een kleine op ~ zijn 5
 komst, iets op ~ zijn 5

komt, die ~ uit scherpen-
 heuvel 160
 komt, het ~ 12
 konijns-pijp 71
 konkernol, oude ~ 57
 kont, heeft zijn ~ toegepitst
 65
kontenlekker 48
kontenlikker 48
 kontje, haar ~ uitlaten 166
 kooi 152
 kooien, uit de ~ 53
 koot kind 49
 koot, zijn ~ toepitsen 63
 kootjong 49
kootjonk 49
 kootmeidje 50
kootmeidske 50
 kop, ijl van ~ 60
 kop, zijn ~ neerleggen 63
 kopen 10
 kopen, een kind ~ 10
 kopen, een kindje ~ 10
 kopen, een kleine ~ 10
 kopen, een nieuw kindje ~
 10
 kopen, kinder ~ 10
 kopen, kindje ~ 10
 kopen, moeten ~ 5
 kopen, wat kleins ~ 10
 kopje 35
kopke 35
 koppel 80, 113
 koppel, jong ~ 113
 KOPPELEN 103
 koppelen 103
koppelsje 113
 koppeltje 113
 koper krijgen 10
 korenpip, zijn ~ toedoen 63
 korf 19
 kort van adem 62
 kost, bij jezusje in de ~ 64
 kosterkindje 14, 123
 kosterkindje, een ~ krijgen
 10
 kostuum 112, 136
 kostuum, beste ~ 136
 kostuum, donker ~ 136
 kostuum, zondags ~ 136
 kostuum, zwart ~ 136
 kot 71
 koter 48
 koteren 121, 162, 163
 koterig 161
 kozijn 99
 kraai 58
 kraam 7, 17
 kraam, de ~ hebben 7
 kraam, een kwade ~ krijgen
 8

kraam, in de ~ komen 10
 kraam, in de ~ vallen 10
 kraam, kwade ~ 8
 kraambed 17
 KRAAMBED 17
 kraambezoek 18
 KRAAMBEZOEK, OP ~ GAAN
 18
 kraamhulp 17
kraamnaber 16
 kraamnabuur 16
 kraamverpleegster 17
 KRAAMVERZORGSTER 17
 kraamverzorgster 17
krabbedeke 46
 krabbedetje 46
 krak 79
 krak, oude ~ 57
 krakkenbond, van de ~ 56
 kramen 10
 kramen, aan het ~ 10
 krammenspang 22
 krans 117
 krap 169
 krauwel 79
 krek, dat is ~ de oude 73
 krek, het is ~ de oude 73
 krek, het is ~ zijn vader 73
 krek, het is zo ~ zijn vader
 als een paar 73
 krek, hij is ~ zijn pa 73
 krek, hij is ~ zijn vader 73
 krekje 79
krekske 79
kremspang 22
 krenksel 58
 krentenmikje 79
krentenmikske 79
 krentje 35
 kreunen 62
 kreuts, verwende ~ 38
 krib 19
 kribbijter 143
 krijgen 10
 krijgen, borstvoeding ~ 28
 krijgen, de borst ~ 28
 krijgen, de brost ~ 28
 krijgen, de fles niet meer ~
 30
 krijgen, de mem ~ 28
 krijgen, de tet ~ 28
 krijgen, een jong ~ 10
 krijgen, een kind ~ 5, 9
 krijgen, een kindje ~ 9
 krijgen, een kleine ~ 10
 krijgen, een kosterkindje ~
 10
 krijgen, een kwade kraam ~
 8
 KRIJGEN, EEN MISKRAAM ~
 8

krijgen, een miskraam ~ 8
 krijgen, een misval ~ 8
 krijgen, get jongs ~ 10
 krijgen, get kleins ~ 10
 krijgen, kermis ~ 7
 krijgen, kind ~ 10
 krijgen, kinder ~ 10
 krijgen, kindje ~ 9
 krijgen, koper ~ 10
 krijgen, marie gaan ~ 7
 krijgen, opslag ~ 9
 krijgen, pensioen ~ 56
 krijgen, wat jongs ~ 10
 krijter 143
kroddeke 35
kroddelke 35
 kroddeltje 35
 kroddetje 35
kroemelke 35
 kromme, een ~ scholk
 hebben 5
 kromme, in de ~ scholk zijn
 5
 kromme, met de ~ arm gaan
 18
 kromme, met een ~ scholk
 lopen 5
 kroon 117
 kroost 45
 krootje, klein ~ 35
 krotje 35
 kruikenstopje 35
kruikenstopke 35
 kruimel 44
kruimelkes, beschuiten met
 ~ 129
kruimelkes, meschuiten met
 ~ 129
 kruimeltje 35
 kruimeltjes, beschuiten met
 ~ 129
 kruipen, bijeen ~ 165, 167
 kruipen, erop ~ 165
 kruipen, in bed ~ 165
 kruipen, op het karretje ~
 165
 kruipen, over een haar ~
 165
 kruipen, overheen ~ 165
kruiperke 35
 kruipertje 35
 kruis 49
 kruis, hemd met zwart ~
 135
kruits 49
 kruiwagel, met de ~ varen
 166
krummelke 35
 kruppel 79
kruppelke 79
 kruppeltje 79

kuik 49
 kuiken 35, 49
 kuis 157
 kuis 157
 kuis, niet ~ 158
kuiteljacht 45
 kunnen, zich ~ behelpen, 32
 kuppel, verwende ~ 38
 kut 7
 kut, be de ~ spelen 164
 kute-jong 49
 kute-nelis 48, 49
 kutkammen 166
kutkemmen 166
 kuul 40
 kwaad, het - 13
kwaai kraam 8
kwaai, een ~ kraam krijgen 8
 kwade kraam 8
 kwade, een ~ kraam krijgen 8
 kwag 14
 kwagjong 14
kwagjonk 14
 kwagkind 14
 kwajong 49, 81
 kwajongen 49
kwaling 80
 kwastelores 48
kweegeling 80
 kweeling 80
 kweelingen 80
kweelink 80
kweuiling 80
 kwezel 159
 kwezelachtig 159
 kwezelig 159
 kwikken 166
kwingling 80
 kwispel 39

L

laag 158
 laan, de ~ uitgaan 63
 laar 46
 laatste gang 146
laatste gank 146
 laatste, de ~ adem uitblazen 63
 laatste, de ~ keutel afnemen 63
 laatste, heeft zijn ~ keutel afgeknepen 65
 laatste, het ~ 79
 laatste, naar zijn ~ asem pikken 62
 laatste, zijn ~ pijp roken 63

laken 136
 lamfer 151
 lang kleed 135
 lang linnen kleed 135
lang lulstaak 48
 lang wit hemd 135
 lang wit kleed 135
 lang zwart kleed 135
 langbeens 48
 lange 48
 lange gast 48
 lange kerel 47
lange kjel 47
 lange lulstaak 48
 lange lummel 47
 lange rozenkrans, haar - 120
 lange zwiep 48
 lange zwik 48
 lange, zijn ~ broek nog niet aan hebben 52
 lappaat 127
 lappeet 125
 lappen 103
 lappen, de zak moeten ~ 63
 lappeter 125
 last van zichzelf hebben 160
 lastige pungel 38
 lastige, iemand in de ~ leeftijd 49
 lat 40
 laten aanschrijven 109
 laten drinken 28
 laten lotsen 28
 laten lotsen aan een mem 28
 laten roepen 141
 laten tetteren 28
 laten trekken 28
 laten zuiken 28
 laten, af ~ weten 63
 laten, de borst ~ 27
 laten, de kist ~ zakken 147
 laten, drinken ~ 28
 laten, tijding ~ 142
 laten, zich ~ aanschrijven 109
 laten, zich ~ aantekenen 109
 latje 40
 lebben 28
 lechje 11
lechke 11
 lechter 11
 leeftijd 43
 leeftijd, iemand in de lastige ~ 49
 leeftijd, iemand op ~ 59
 LEEFTIJD, OUDERDOM 43

leeg 160
 leeg, de pijp ~ hebben 63
 leegschokkelen, zich de buidel ~ 167
 leenmeter 127
 leenpaat 127
 leenpeter 125
 leenpeteren 125
leenpjeter 125
 LEERT, TOESTEL WAARIN EEN KIND ~ LOPEN 33
 leeftijd, op ~ 56
 leggen 134
 leggen, aan de tet ~ 27
 leggen, boven de aarde ~ 134
 LEGGEN, IN DE DOODSKIST ~ 138
 leggen, in de kist ~ 138
 leggen, in de zerk ~ 138
 leggen, op de schoof ~ 134
 leggen, op de walm ~ 134
 leggen, op een walm ~ 134
 leggen, op het schoof ~ 134
 leggen, op schoof ~ 134
 leggen, op walm ~ 134
 lei 33
 leiband 33
 lekker dier 34
 lekker dingetje 35
lekker dingske 35
 lekker jong 37
lekker jonk 37
 lekker vies doen 166
 lel 171
 lallebaardje 35
 lallebel 171
 lepper 49
 lepper, aankomende ~ 49
 lepsen 28
leste, de ~ aam uitblazen 63
leste, de ~ keutel afnemen 63
leste, het - 79
leste, naar zijn ~ asem pikken 62
leste, zijn ~ pijp roken 63
letste, het zijn ~ keutel afgeknepen 65
 leven geven 10
 leven, een kind het ~ schenken 10
 leven, getrouwd ~, het - 120
 leven, in concubinaat ~ 121
 leven, intiem ~ 121

maken, de dood bekend ~ 141
 maken, een nummer ~ 165
 maken, een nummertje ~ 165
 maken, gebruik ~ 166
 maken, jong ~ 166
 maken, kleine meubeltjes ~ 166
 maken, met elkander te ~ hebben 166
 maken, popje ~ 165
 maken, ze dik ~ 167
 maken, zijn huiswerk ~ 167
makkeltjong 173
 malproper 30
 malse knop 54
mam 120
 mam 76, 90
 mam en pap 74
 mam, dikke ~ 90
 mama 76
 mama's kindje 79
mamaake 76
 mamaatje 76
 mamakindje 38
mamam 91
 maman (fr.) 91
mameer 77, 91
mameerke 77
mammeke 76
 mimmie 76
mamoелеke 35
 mamoeeltje 35
 mams 77
 mamzel 50, 54
 man 1, 118
 man, een grote ~ 68
 man, kleine ~ 47
 man, ongetrouwe ~ 55
 MAN, OUDE ~ 58
 man, oude ~ 58
 man, vrij ~ 55
 mangek 162
 mangeur de blanc (fr.) 173
 manjarig 52
 manlief 118
manne, klein ~ 47
manneke 37
manneke, klei ~ 37
 mannen 51
 mannengerief 172
 mannetje 15, 37, 47, 49, 58, 80, 81, 106, 116
 mannetje, clowntje van een ~ 37
 mannetje, jong ~ 49
 mannetje, klein ~ 37
 mannetje, oud ~ 58
 mannetje, wijs ~ 58

mannetjes, aankomende ~ 51
 mansdol 162
 mansgek 162, 172
manskeel 1, 119
manskel 1
 manskerel 1, 119
manskiel 1
 manslui 2
 mansluigek 162
 mansmens 1, 118
 manspersoon 1
 mansvolk 2
 mansziek 162
 manszot 162
 mantel 136
manturing 113
 manziek 160, 162
 MANZIEK 162
 maquereau (fr.) 173
 maquignon (fr.) 173
 maria hebben 7
 marie 7
 marie gaan krijgen 7
 marie is op bezoek 8
 marie, tant ~ hebben 7
 marieke 36
 markt, naar de deurnese ~ geweest zijn 5
 markthaan 49
 marktsbagge 49
marthaan 49
martsbagge 49
 MASTURBEREN 163
matant 98
 matrak 40
 matras 172
 mechel 3, 46, 106
mechelke 55, 106
 mecheltje 55, 106
mechochel 58
mechtje 54
 mee 57, 77, 91, 98
 mee lopen 105
 mee, beschuit ~ keuteltjes 129
 mee, beschuit ~ muisjes 129
 mee, beschuiten ~ muisjes 129
 mee, er geen weg ~ weten 160
meeke 57, 91, 98
meeke, aa ~ 57
meer 77, 91
 meer als eenentwintig jaar 52
meer as eenentwintig jaar 52
 meer, de fles niet ~ krijgen 30

meer, niet ~ aan de borst hangen 30
 meer, niet ~ in de boks doen 31
 meer, niet ~ in de broek doen 31
 meer, niet ~ in zijn boks doen 32
 meer, niet ~ in zijn broek doen 32
 meer, ze niet allemaal ~ op een rij hebben 60
 meer, zo wat geen adem ~ hebben 62
 MEERDERJARIG 52
 meerderjarig 52
 meerjarig 52
meerke 77
 meester 119
 meet 126
 meetje 57, 91, 98
 meetje, oud ~ 57
megdeke 46
megge 46, 54, 82, 106
megje 46, 54, 82, 83, 106, 108
megje van mijn megje 93
megje, jong ~ 54
megje, jong van mijn ~ 92
megje, megje van mijn ~ 93
megjesgek 162
megt 46
megte 46
megte, aankomend ~ 49
megtje 46, 50, 82, 106, 108
megtje, aankomend ~ 49
megtje, jonk ~ 50
 meid 45, 54, 82, 106, 108
 meid, aanstaande ~ 106, 108
 meid, grote ~ 54
 meid, jonge ~ 54
 meid, mijn ~ 93
meideke 36, 45, 82
 meidje 36, 45, 50, 54, 80, 82, 106, 108, 114, 120
 meidje van mijn jong 93
 meidje, jong ~ 50, 54
 meidje, opgeschoten ~ 50
 meidje, vast ~ 108
 meidje, vast ~ hebben 105
 meidjesgek 161
 meidjetrooster 107, 162
meidsje 45, 54, 82, 106, 108
meidske 45, 50, 54, 82, 106, 108, 114
meidske, jong ~ 50
meidske, jonk ~ 54

meidske, opgeschoten ~ 50
meidskesgek 161
meike 106
meireke 82
meis 106
meisje 36, 45, 54, 82, 106, 108, 114
MEISJE 45
MEISJE MET WIE EEN JONGEN VERKERING HEEFT 106
MEISJE MET WIE EEN JONGEN VERLOOFD IS 107
MEISJE, JONGEN MET WIE EEN ~ VERKERING HEEFT 105
MEISJE, JONGEN MET WIE EEN ~ VERLOOFD IS 107
MEISJE, ZEDELIIK SLECHT ~ 171
meisjejong 45
meisjes, jongens en ~ 51
meisjeszot 161
meisjetrooster 162
meiske 36, 45, 82, 106, 108, 114
meiskejong 45
meiskeszot 161
meistje 82
mekaar, bij ~ zitten 121
mekaar, met ~ gaan 105
mekaar, met ~ lopen 105
mekander, mi ~ te maken hemmen 166
mekken 47
melkfles 25
melkmuil 49
mem 16, 29, 77, 91
mem hebben 28
mem, aan de ~ hangen 28
mem, aan de ~ hebben 27
mem, aan de ~ houden 28
mem, aan de ~ liggen 28
mem, aan de ~ lotsen 28
mem, aan de ~ zijn 28
mem, de ~ afnemen 30
mem, de ~ geven 27
mem, de ~ hebben 28
mem, de ~ krijgen 28
mem, grote ~ 90
mem, laten lotsen aan een ~ 28
mem, van de ~ afdoen 30
mem, zuiken aan een ~ 28
memke 26, 77
memmeke 29
memmen 28
memmetje 26, 29, 77
men, jonge ~ 47
ménage (fr.) 71
menens 104
menes 104

menke 37, 47, 80, 81, 106
menke, oud ~ 58
menke, wijs ~ 58
menkes, aankomende ~ 51
menneke 15, 37, 47, 49,
 58, 80, 81, 116
menneke, ald ~ 58
menneke, jong ~ 49
menneke, kloontje van een ~
 37
menneke, oud ~ 58
menneke, ouw ~ 58
menonk 97
menonkel 97
mens 1, 2, 106, 107, 114,
 118, 119
mens, aankomende ~ 107
mens, aanstaande ~ 107
mens, bejaarde ~ 58
mens, een groot ~ 53
mens, jonge ~ 49
mens, oud ~ 57, 58
mens, oudere ~ 58
mensen, jonge - 51
mensen, van goede ~ 68
mensje 35, 47, 57
mensje, oud ~ 57
menske 57
menske, oud ~ 57
 MENSTRUATIE 6
 MENSTRUEREN 7
mère (fr.) 77, 91
mère, ma ~ 77, 91
mère-tje 77
mère-tje, ma ~ 77
mert, naar de deurnese ~
gewees zijn 5
meschuiten met koekskes
 129
meschuiten met kruimelkes
 129
meschuiten met muizen-
keutelkes 129
met begraven gaan 144
met de baar gaan 145
met de begräbnis gaan 144
met de begrafenis gaan
 144
met de broek vol goesting
 160
met de eierschoot gaan 18
met de handkar eraan gaan
 164
met de handkar rijden 164
met de handkar rijden 164
met de kat spelen 166
met de kromme arm gaan
 18
met de kruiwagel varen
 166
met de lijk gaan 144

met de piemel spelen 164
met de veut tegen de
bedplank houwen 63
 met de voeten tegen de
 bedplank houwen 63
 met een dik buikje lopen 5
 met een dikke buik lopen
 5
 met een gaan 105
 met een in bed liggen 166
 met een kromme scholk
 lopen 5
 met een lopen 105
 met een pakje thuiskomen
 5
 met een slapen 166
 met een voet in het graf
 staan 63
 met een vreemde vrouw
 zitten 168
 met een vrouw hokken
 168
 met elkander te maken
 hebben 166
 met gaan begraven 144
 met mekaar gaan 105
 met mekaar lopen 105
met na de kerk gaan 144
 met naar de kerk gaan 144
 MET, BESCHUIT ~ MUISJES
 129
 met, beschuit ~ muisjes
 129
 met, beschuit ~ muis-
 keuteltjes 129
 met, beschuit ~ muizen
 129
 met, beschuit ~ muizen-
 keurtjes 129
 met, beschuit ~ muizen-
 keutelen 129
 met, beschuit ~ muizen-
 keutels 129
 met, beschuit ~ muizen-
 keuteltjes 129
 met, beschuit ~ muizen-
 stront 129
 met, beschuit ~ suiker-
 keurtjes 129
 met, beschuiten ~ chocola-
 den keuteltjes 129
 met, beschuiten ~ keuteltjes
 129
 met, beschuiten ~ koekjes
 129
 met, beschuiten ~ kruimel-
 tjes 129
 met, beschuiten ~ muisjes,
 129
 met, beschuiten ~ muis-
 keuteltjes 129

- met, beschuiten ~ muizen-
keurtjes 129
met, beschuiten ~ muizen-
keutelen 129
met, beschuiten ~ muizen-
keuteltjes 129
met, beschuiten ~ suiker-
keurtjes 129
met, fles ~ de lots 25
met, fles ~ een lots 25
met, fles ~ een lots op 25
met, fles ~ een tut 25
met, fles ~ een tutter op 25
met, fles ~ lots 25
met, gaan ~ - 105
met, hemd ~ zwart kruis
135
MET, JONGEN ~ WIE EEN
MEISJE VERKERING HEEFT
105
MET, JONGEN ~ WIE EEN
MEISJE VERLOOFD IS
107
met, koffie ~ vla 148
met, lopen ~ - 105
MET, MEISJE ~ WIE EEN
JONGEN VERKERING
HEEFT 106
MET, MEISJE ~ WIE EEN
JONGEN VERLOOFD IS
107
met, spelen ~ zijn pin 164
met, thuiskomen ~ een
pakje 5
met, vrijen ~ - 105
met, wit gesteven hemd ~
stropdas 136
met, zich afgeven ~ andere
vrouwlui 167
met, zich ophouden ~ 167
meteen huizen 121
meteen huizeren 121
meteen ophouden 121
meteen ophouwen 121
meteen zitten 121
meter 126
meter, geleende ~ 127
metier, zijn ~ is stilgevallen
65
meu 98
meubelkes, klein ~ maken
166
meubels, haar ~ al hebben
5
meubeltjes, kleine ~ maken
166
meui 98, 126
meuier 76
meuierke 57
meuierke, oud ~ 57
meun 57, 98, 126
meun, oude ~ 57
meunike 91
meuntje 91
mevrouw 119
mi mekander te maken
hemmen 166
mich, dat van ~ 107, 108
mich, die van ~ 106, 107,
119, 120
mie 57
miederke, klei ~ 35
mietertje, klein ~ 35
mijn vrouw's moeder 94
mijn vrouw's vader 94
mijn vrouw's vader en
moeder 93
mijn, andere helft van ~
trouwboek 120
mijn, de - 120
mijn, jong van ~ dochter
92
mijn, jong van ~ jong 92
mijn, jong van ~ maagdje
92
mijn, kind van ~ dochter
93
mijn, kind van ~ jong 92
mijn, maagdje van ~
maagdje 93
mijn, meidje van ~ jong
93
mijne, de – 119, 120
mijnen, andere helft van ~
trouwboek 120
min 29
MIN, VOEDSTER 29
minder de borst geven 30
MINDERJARIG 51
minderjarig 51
minge 119
minges 1, 118
mings 1, 118
minnaar 106, 107, 170
MINNAAR 169
MINNARES 170
minnemoe 29
minnerjarig 51
mins, een grote ~ 53
misgaan 8
MISKRAAM 8
miskraam 8
miskraam, een ~ hebben 8
MISKRAAM, EEN ~ KRIJGEN
8
miskraam, een ~ krijgen 8
misval 8
misval, een ~ hebben 8
misval, een ~ krijgen 8
misvalle 8
misvallen 8
mitgif 109
mitgift (du.) 109
mo 57
mober 156
moboer 156
mochel (barg.) 46
model 3
modeste (fr.) 157
moe 76
moe, grote ~ 90
moeder 3, 76, 91, 98, 120
MOEDER 76
moeder de vrouw 119
moeder overste 120
moeder, grote ~ 90
moeder, hupse ~ 163
moeder, kinder van de
tweede ~ 84
moeder, mijn vrouw's ~ 94
moeder, mijn vrouw's vader
en ~ 93
moeder, oude ~ 57
moeder, vader en ~ 74
moederke 36, 57, 76, 82
moederke 57
moederke, oud ~ 57
moederkoek 13
moederskindje 38, 79
moedersmoeder 91
moedersvader 88
moedertje 36, 57, 76, 82
moedertje, oud ~ 57
moedervliezen 11
moei 98
moei, grote ~ 90
moeier 76, 91, 98
moeierkoek 13
moek 13, 76
moeke 76, 91
moeldeggeschrap 79
moelgeschrap 79
moelsgeschrap 79
moene 76
moene, grote ~ 90
moer 76, 91
moer, hupse ~ 163
moersmoeder 91
moersvader 88
moes 76
moes, het rode ~ hebben
opstaan 7
moet 76, 120
moeten kopen 5
moeten, de zak ~ lappen
63
moetens 111
moetes 111
moetje 57, 76, 91, 98, 111
mokje 46
mokkel 3, 46, 50, 54
mokkelke 46
mokkeltje 46, 106, 108

mokske 46
mol (barg.) 64
molleke 35
molleske 35
molletje 35
mom 156
mombardij, boven de ~ 52
mombardij, onder de ~ 52
mombardij, uit zijn ~ 52
momber 128, 156
momberd 156
momberesse 156
momboor 156
momer 156
momerd 156
momes 156
momnardij, boven de ~ 52
momnardij, onder de ~ 52
mommer 128, 156
mommerd 156
mompeer 75, 88
mon frère (fr.) 82
mon père (fr.) 75, 88
mondig 52, 53
mondig, niet ~ 51
monjig 52
monjig, niet ~ 51
monnig 52, 53
monnig, nie ~ 51
monnig, niet ~ 51
mononk 97
monpeer 75
montboor 156
monturing 113
mook 13
mop 35, 44
mopje 14, 35, 45
mopke 14, 35, 45
moppen 164, 166
morsdood 64
mos 106
motje 57, 91, 98, 111
motsdoek 24
motske 35
motter 76
mottes 111
mottig 158
mui 91, 98, 99
mui, oude ~ 57
muilke 35
muiltje 35
muin, ouw ~ 57
muis, zijn ~ afspelen 164
muisjes, beschuit mee ~ 129
 MUISJES, BESCHUIT MET ~ 129
muisjes, beschuit met ~ 129
muisjes, beschuiten mee ~ 129

muisjes, beschuiten met ~ 129
muisjesbeschuit 129
muiskes, beschuit mee ~ 129
muiskes, beschuit met ~ 129
muiskes, beschuiten mee ~ 129
muiskes, beschuiten met ~ 129
muiskesbeschuit 129
muiskeutelkes, beschuit met ~ 129
muiskeutelkes, beschuiten met ~ 129
muiskeuteltjes, beschuit met ~ 129
muiskeuteltjes, beschuiten met ~ 129
muisschuiten 129
muizen, beschuit met ~ 129
muizenkeurkes, beschuit met ~ 129
muizenkeurkes, beschuiten met ~ 129
muizenkeurtjes, beschuit met ~ 129
muizenkeurtjes, beschuiten met ~ 129
muizenkeutelen, beschuit met ~ 129
muizenkeutelen, beschuiten met ~ 129
muizenkeutelkes, beschuit met ~ 129
muizenkeutelkes, beschuiten met ~ 129
muizenkeutelkes, meschuiten met ~ 129
muizenkeutels, beschuit met ~ 129
muizenkeuteltjes, beschuit met ~ 129
muizenkeuteltjes, beschuiten met ~ 129
muizenstront, beschuit met ~ 129
muts 151
muts, crêpe ~ 151
muts, tulen ~ 151
mutsje 130
mutske 130
mutter (du.) 91
mutz-je 35

N

na de begräbnis gaan 144
na de begrafenis gaan 144

na de diens gaan 144
na de dienst gaan 144
na de kerk dragen 145
na de uitvaart gaan 144
na een begrafenis gaan 144
na zijn vaar aarden 74
na, die heeft een aardje ~ zijn vaartje 73
na, een aardje ~ zijn vaartje 74
na, er aardt ~ zijn ba 72
na, er aardt ~ zijn baaier 72
na, er aardt ~ zijn pa 72
na, er aardt ~ zijn peer 72
na, er aardt ~ zijn vaaier 72
na, er aardt ~ zijn vader 72
na, hem aardt ~ geen vrimde 73
na, hem aardt ~ zijn pa 73
na, hem aardt ~ zijn vader 73
na, hem heeft de aard ~ zijn vader 73
na, het is een aardje ~ zijn vaartje 73
na, het lijkt ~ de kerk brengen 145
na, het lijkt ~ de kerk dragen 145
na, hij aardt ~ de ouwe 72
na, hij aardt ~ de pap 72
na, hij aardt ~ zijn ouwe 72
na, hij aardt ~ zijn pa 72
na, hij aardt ~ zijn pap 72
na, hij aardt ~ zijn peer 72
na, hij aardt ~ zijn vaaier 72
na, hij aardt ~ zijn vaar 72
na, hij aardt ~ zijn vader 72
na, hij aardt ~ zijn vader 72
na, hij heeft de aard ~ zijn pa 72
na, hij heeft de aard ~ zijn vaaier 72
na, hij heeft de aard ~ zijn vaar 72
na, hij heeft de aard ~ zijn vader 72
na, hij heeft een aardje ~ het vaartje 73
na, hij heeft een aardje ~ zijn vaartje 72
na, hij heeft een aardke ~ zijn vaarke 73

na, met ~ de kerk gaan
144

naaidoos 163

naaien 165

naar aam hijgen 61

naar aam scheppen 62

naar adem gijgen 61

naar adem hijgen 61

naar adem scheppen 62

naar asem hijgen 61

naar asem pakken 62

naar asem vangen 62

naar de begräbnis gaan
144

naar de begrafenis gaan
144

naar de deurnese markt
geweest zijn 5

naar de deurnese mert
geweest zijn 5

naar de dienst gaan 144

naar de hel 64

naar de hemel 64

naar de hemel gaan 63

naar de kerk dragen 145

naar de pieringen gaan 63

naar de schop ruiken 63

naar de uitvaart gaan 144

naar de vaankes 64

naar de vaantjes 64

naar een begrafenis gaan
144

naar het bed gaan 166

naar het pierenland 64

naar het pieringenland 64

naar het pierlelingelandje
gaan 63

naar het vagevuur 64

naar jan pieren 64

naar sint pieter 64

naar zijn adem piepen 62

naar zijn asem hijgen 61

naar zijn asem pakken 62

naar zijn asem snikken 62

naar zijn laatste asem
pikken 62

naar zijn leste asem pikken
62

naar zijn vader aarden 74

naar, aardje ~ vaartje 74

NAAR, DE DODE ~ DE KERK
BRENGEN 144

naar, die ahnt ~ zijn vader
73

naar, die heeft een aardje ~
zijn vaartje 73

naar, een aardje ~ zijn
vaartje 74

naar, een snak ~ de asem 62

naar, een snak ~ zijn adem
62

naar, hem aardt ~ geen
vreemde 73

naar, hem aardt ~ zijn pa
73

naar, hem aardt ~ zijn vader
73

naar, hem heeft de aard ~

zijn vader 73

naar, het is een aardje ~ zijn
vaartje 73

naar, het lijk ~ de kerk
brengen 145

naar, het lijk ~ de kerk
dragen 145

naar, hij aardt ~ de oude
72

naar, hij aardt ~ de pap 72

naar, hij aardt ~ zijn baaier
72

naar, hij aardt ~ zijn oude
72

naar, hij aardt ~ zijn pa 72

naar, hij aardt ~ zijn pap
72

naar, hij aardt ~ zijn peer
72

NAAR, HIJ AARDT ~ ZIJN
VADER 72

naar, hij aardt ~ zijn vader
72

naar, hij heeft de aard ~ zijn
pa 72

naar, hij heeft de aard ~ zijn
vader 72

naar, hij heeft een aardje ~
het vaartje 73

naar, hij heeft een aardje ~
zijn vaartje 72

NAAR, HIJGEN ~ ADEM,
REUTELN 61

naar, met ~ de kerk gaan
144

naar, samen ~ bed gaan
167

naar, samen ~ boven gaan
167

naar, smachten ~ asem 61

naar, snakken ~ adem 61

naar, snakken ~ asem 61

naaste buren 143

naber 143

naber, de ~ uitnojen 141

naberen verzoeken 141

naberoom 97

nabers uitnojen 141

nabers verzoeken 141

nabertante 99

naburen verzoeken 141

nabuur 143

nabuur, de ~ uitnoden 141

nabuuroom 97

nabuurs uitnoden 141

nabuurs verzoeken 141

nabuursvrouw 16

nabuurtante 99

nachhemme 136

nachkleed 136

nachtthemd 136

nachtkleding 135

nachtkleed 136

nadochter 85

nageboort 12

nageboorte 12

NAGEBOORTE 12

nagelband 20

nagelbandeke 20

nagelbandelke 20

nagelbandje 20

nagelbanke 20

nagelbanneke 20

nagelbannelke 20

nagelen 165

nagelvees 20

nagelveesje 20

nagelveeske 20

nagelwindselke 20

nagelwindselftje 20

nageslach 69

nageslacht 69

nähren (du.) 27

najongen 85

nakeind 79

nakind 79

nakinder 84

nakinjer 84

nakomeling 70

nakomer 79

nakomerke 79

nakomertje 79

nakraam 13

nalopen, andere vrouwlui ~
162

namenspaat 127

namenspeter 124

namespaat 127

namespeter 124

nami 45

nat 31

nat, nog ~ 31

natie 69

natuurkeind 169

natuurkind 169

navelband 20

navelbandeke 20

NAVELBANDJE 20

navelbandje 20

navelbanke 20

navelbanneke 20

navelvees 20

navelveesje 20

navelveeske 20

navelwindel 20

- navelwindeltje 20
 navelwingel 20
 navelwingelke 20
 navelwinjel 20
 NAZAAT 70
 nazaat 70
 nazaten 69
 ne man 52
 ne misval hemmen 8
 NEEF 99
 neef 99
 neefje 99
 neefke 99
 neerleggen, zijn kop ~ 63
 neerlengen, zijn kop ~ 63
 neet 100
 neetche 100
 neetje 100
 neggelen 165
 nel 3
 nennen (du.) 123
 nes 71
 nes, uit hetzelfde ~ 69
 nesduvelke 79
 neskuiken 79
 nest 38, 71
 nest, kale ~ 79
 nest, uit hetzelfde ~ 69
 nest, verwend ~ 38
 nest, verwende ~ 38
 nestduiveltje 79
 nesten 121
 nestkuiken 79
 net 11, 13, 157
 netjes 157
 netjes, niet ~ 158
 neu kindje 14
 neu kinneke 14
 neuken 165
 neus, op de ~ staan 166
 neusdoek 24, 131
 neusdoek, wollen ~ 131
 neusdoekje 24
 neusje 35
 neuske 35
 neve 99
 neven en nichteren 92
 neven en nietjere 92
 nevenouders 93
 nevenouvers 93
 nich 100
 nichje 100
 nichske 100
 NICHT 100
 nicht 100
 nichteren, neven en ~ 92
 nichtje 100
 nie deftig 158
 nie droog 31
 nie meer aan de borst
 hangen 30
 nie meer in de boks doen
 31
 nie meer in de broek doen
 31
 nie meer in zijn boks doen
 32
 nie meer in zijn broek doen
 32
 nie mondig 51
 niet monjig 51
 niet monnig 51
 niet netjes 158
 niet proper 30, 158
 niet vies 157
 NIET ZINDELIJK 30
 niet zindelijk 30
 niet zuiver 31, 158
 niet, de fles ~ meer krijgen
 30
 niet, er zijn klak ~ oplengen
 166
 niet, nog ~ droog 31
 niet, nog ~ droog achter zijn
 oren 52
 niet, nog ~ jarig 52
 niet, nog ~ over de twintig
 51
 niet, nog ~ proper 30
 niet, nog ~ schoon 31
 niet, nog ~ zuiver 30
 niet, ze ~ allemaal meer op
 een rij hebben 60
 niet, zijn jaren ~ hebben 52
 niet, zijn lange broek nog ~
 aan hebben 52
 nietche 100
 nietje 100
 nietjere, neven en ~ 92
 nieuw kindje 14
 nieuw, een ~ kindje kopen
 10
 nieuw, klein ~ kindje 14
 nieve kinke 14
 niggelen 165
 nij, klein ~ kindje 14
 njeef 99
 noden 141
 noden, op de begrafenis ~
 141
 noden, op iemands
 begrafenis ~ 141
 noden, te lijk ~ 141
 noden, te lijke ~ 141
 noden, ter lijk ~ 141
 noden, ter lijke ~ 141
 noden, voor de begrafenis ~
 141
 noder 143
 nodigen 141
 nodigen, op de begrafenis ~
 141
 nodigen, ter lijk ~ 141
 noekel 25, 26
 noekelen 29
 noeken 29
 noeken, het ~ afgewennen
 30
 NOEMEN 123
 noemen 123
 noereren 27
 nog een kind 52
 nog groen achter zijn oren
 50
 nog in de boks doen 31
 nog in de broek doen 31
 nog nat 31
 nog nie droog 31
 nog nie droog achter zijn
 oren 52
 nog nie jarig 52
 nog nie over de twintig 51
 nog nie proper 30
 nog nie zuiver 30
 nog niet droog 31
 nog niet droog achter zijn
 oren 52
 nog niet jarig 52
 nog niet over de twintig 51
 nog niet proper 30

nog niet schoon 31
 nog niet zuiver 30
 nog onder de vauweren
 staan 52
nog onner de fouren staan
 52
 nog, haar bloempje ~
 hebben 157
 nog, zijn lange broek ~ niet
 aan hebben 52
nojem ter lijk ~ 141
nojen 141
nojen, op de begrafenis ~
 141
nojen, op iemes begrafenis
 ~ 141
nojen, oppe begrafenis ~
 141
nojen, te lijk ~ 141
nojen, te lijke ~ 141
nojen, ter lijke ~ 141
nojen, voor de begrafenis ~
 141
nojer 143
 nokkel 25, 26
 nokken 29
 nokken, het ~ afgewennen
 30
nommer, een ~ maken 165
 nonk 59, 88, 97
 nonkel 97
nonkelke 97
 nonkeltje 97
 nonkenjong 99
 nonkenjongetje 99
nonkenjongsje 99
 nonkje 59, 97
 nonkpater 125
 nonkpeteren 124
nonkske 59, 97
 noodmeter 127
 noodpeet 127
 noodpeter 125
 noodpeteren 125
 nootje 35
noteke 35
nowen 141
 nozem 49
 nuckeln (du.) 29
nuit kindje 14
 nummer, een ~ maken 165
nummerke, een ~ maken
 165
 nummertje, een ~ maken
 165
 nurse (eng.) 29
nuzzik 131
nuzzikske 24
nuzzing 131
nuzzingske 24
 nymfomaan 163

O
obbe walm liggen 137
oer 172
oldelui 74
olders 74
olleke 35
olletje 35
 om, de hoek ~ 64
 OM, STOK OF TWIJG ~ EEN
 KIND TE STRAFFEN 40
 oma 90
 oma op bezoek 7
omaake 90
omaatje 90
ome 2, 59, 96, 97
ome, aje ~ 59
 omgaan 105
 omgaan, de hoek ~ 63
 omgang 104
omgank 104
 omgekiept 9
 omgekiept, de kar is ~ 9
 omgeslagen 9
 omgeslagen, de kar is ~ 9
 omgeslagen, het is daar ~
 9
 omkomen 63
ommestand, in ~ 6
 omoe 91
 omschudden 9
 omslaan 9
 omslaan, de kar ~ 9
 omstand, in ~ 6
 omstand, in ~ zijn 5
 omstand, onder ~ 6
 omstandigheden, in
 gezegende ~ 5
 omvallen, op het ~ staan
 10
 omzetten 30
 onbedorven 157
 onder de aarde brengen
 147
 onder de jaren 51
 onder de mombardij 52
onder de mommardij 52
 onder omstand 6
 onder, een ~ hebben 166
 onder, iets ~ de baan zijn 5
 onder, nog ~ de vauweren
 staan 52
 onder, wat ~ de scholk
 hebben 5
 onderen, familie ~ 70
 onderneusdoekje 24
ondernuzzikske 24
ondersletje 24
ondersletteke 24
 ondertrouw 110
 ondertrouw aangeven 109

ondertrouw doen 109
 ondertrouw gaan 109
 ONDERTROUW, IN ~ GAAN
 109
 ondertrouw, in ~ gaan 109
 ondertrouw, voor de ~ gaan
 109
 ondertrouwen 109
 onderweg zijn 5
onderweges zijn 5
 ondeugd 158
 onecht kind 169
 onechte, een - 169
onechte, ene - 169
 onfatsoenlijk 158
onge de eerd brengen 147
 ONGEHUWD SAMENLEVEN
 120
 ongehuwde 55
 ONGEHUWDE MOEDER 169
 ongekust 157
onger de jaren 51
ongertrouw 110
ongertrouw gaan 109
ongertrouw, in ~ gaan 109
ongertrouwen 109
 ongesteld 6
 ongesteld zijn 7
 ongetrouwd bijeen liggen
 121
 ongetrouwd samenleven
 121
 ongetrouwde 55
 ongetrouwde man 55
 onkel 97
 ONKUIS 158
 onkuis 158
 onmondig 51
onmonjig 51
onmonnig 51
onnenkot 153
onner, een ~ hemmen 166
onner, nog ~ de fouren
 staan 52
onneren jaren 51
onnertrouw 110
onnertrouw doen 109
onnertrouwen 109
 onnet 31
 onnozel 60, 159
 onnut 158
 onnuttig 158
 onproper 30
 onrein 158
 ons kindje 79
ons mie 83
 ons vader 75
 ons, die van ~ 120
 onschuldig 157
onskooi 152
 ontbieden 142

ONTBINDEN, HET HUWELIJK ~ 122
 ontucht 158
 ontuchtig 158
 ontwennen 30
 onwettig kind 169
onwettig kink 169
 onze heer 101
 onze kleine 14
 onze mie 83
 onze nel 83
 onze trien 83
 onze vader 75
 onzedelijk 158
 onzedig 158
 onzindelijk 30
 onzuiver 158
 oom 2, 59, 96, 97
 OOM 96
 oom, oude ~ 59
oomeke 59
oomke 97
 oompje 59, 97
oos kindje 79
op de begrafenis beeën 140
 op de begrafenis bidden 140
 op de begrafenis gaan 144
 op de begrafenis noden 141
 op de begrafenis nodigen 141
op de begrafenis nojen 141
 op de begrafenis uitnoden 141
 op de begrafenis uitnodigen 141
op de begrafenis uitnojen 141
 op de begrafenis verzoeken 141
 op de handen wassen 164
op de kis houwen 166
 op de kist houwen 166
 op de koffietafel verzoeken 142
 op de neus staan 166
 op de rouw verzoeken 141
 op de schoof leggen 134
op de waam leggen 134
op de waam liggen 137
 op de walm leggen 134
 op de walm liggen 137
 op de walm zetten 134
 op de welt brengen 10
 op de welt komen 12
 op de wereld brengen 10
 op de wereld komen 12
op een waam leggen 134

op een walm leggen 134
 op gen maal roepen 142
 op het end aan gaan 63
 op het karretje kruipen 165
op het kerke kruipen 165
 op het lijkstrooi liggen 137
 op het omvallen staan 10
 op het potje gaan 31
 op het schoof leggen 134
 op het schoof liggen 137
 op iemands begrafenis noden 141
 op iemands begrafenis verzoeken 141
op iemes begrafenis nojen 141
op iemes begrafenis verzoeken 141
 op jacht zijn 162
 op jaren 56
 OP KRAAMBEZOEK GAAN 18
 op leeftijd 56
 op pensioen 56
 op pensioen gesteld 56
 op rente 56
 op schoof leggen 134
 op schoof liggen 137
 op sint anna's schapje zitten 55
op sint anna's schapke zitten 55
 op sterven liggen 62
op sterven likken 62
op waam leggen 134
 op walm leggen 134
 op zijn pa trekken 74
 op zijn vader trekken 74
 op, de kar slaat ~ 9
 op, de tant ~ bezoek 7
 op, de tant ~ bezoek haan 7
 op, die lijkt ~ zijn vader 73
 op, een kind ~ de wereld brengen 10
 op, een kind ~ de wereld zetten 10
 op, een kleine ~ komst zijn 5
 op, een vrouw ~ de pof hebben 121
 op, eent ~ het keukenbriefje 169
 op, fles met een lots ~ 25
 op, fles met een tutter ~ 25
 op, hem trekt ~ zijn pa 73
 op, hij aardt ~ zijn vader 72
 op, hij gelijkt ~ zijn pap 73

op, hij lijkt ~ vader 73
 op, hij lijkt ~ zijn vader 73
 op, hij lijkt veel ~ vader 73
 op, hij staalt ~ zijn vader 73
 op, hij trekt ~ zijn oude 73
 op, hij trekt ~ zijn pa 73
 op, hij trekt ~ zijn vader 73
 op, hij trekt juist ~ zijn vader 73
 op, iemand ~ leeftijd 59
 op, iets ~ de baan zijn 5
 op, iets ~ komst zijn 5
 op, jong ~ hebben 5
 op, kind ~ de pof 169
 op, marie is ~ bezoek 8
 op, oma ~ bezoek 7
 op, ze niet allemaal meer ~ een rij hebben 60
 op, hij gelijkt ~ zijn vader 73
 opa 59, 87
 opaatje 88
opake 88
 opbaren 134
opbeeër 142
 opbidder 142
 opbrengen 33
 opeen, vader en zoon stalen goed ~ 73
 opeenkruipen 165
 opeenzitten 166
 opgaan 63
 OPGEBAARD ZIJN 137
 opgehangen, de verklaring wordt ~ 110
opgekiep, de kar is ~ 9
 opgekiept, de kar is ~ 9
 opgeschoten 50
 opgeschoten jong 48
 opgeschoten jongen 49
 opgeschoten meidje 50
opgeschoten meidske 50
 opgeslagen 9
 opgeslagen, de kar ~ 9
 opgeslagen, de kar is ~ 9
 opgetrokken 64
 opgeven, straf ~ 39
 opgezet, er een ~ hebben 5
 ophoepelen 63
 ophouden 32, 121
 ophouden, meteen ~ 121
 ophouden, zich ~ 121
 ophouden, zich ~ met 167
ophouwen 121
ophouwen, meteen ~ 121
ophouwen, zich ~ 121
ophouwen, zich ~ met 167
 opkiepen 9

opkiepen van de kar 9
 opkiepen, de kar ~ 9
 opleiden 34
 oplengen, er zijn klak niet ~
 166
 opmaken 134
 opoe 91
 oppassend 157
oppe begrafenis nodigen
 141
oppe begrafenis nojen 141
oppe begrafenis verzoeken
 141
oppe han wassen 164
oppe maal roepen 142
oppe schoof leggen 134
oppe, een kind ~ wereld
zetten 10
oppet schoof leggen 134
oppet schoof liggen 137
 opscheuteling 49
 opschrijven 166
 opslaan 9
 opslaan, de kar ~ 9
 opslaan, de kar gaat ~ 9
 opslag 8
 opslag krijgen 9
 opstaan, het rode moes
 hebben ~ 7
 optrekken 33, 63
 optrekken, zelf ~ 28
 opvoeden 33
 OPVOEDEN, GROOTBRENGEN
 33
 opwerpen 30
 opzetten 166
 opzetten, hem ~ 166
 opzitten 166
 oranje boven 7
 ordinair 158, 160
 oremus 64
 oren, droog achter de ~ 53
 oren, nog groen achter zijn
 ~ 50
 oren, nog niet droog achter
 zijn ~ 52
os klein 14
os mie 83
os nel 83
os trien 83
os vader 75
os, die van ~ 120
 ossenboek, in het ~ staan
 55
ou vrouw 57
ouba 88
 oud 56
 oud besje 57
oud beske 57
 oud ding 57
oud dink 57

oud en wijs 53
 oud huis 72
 oud kebabbel 57
 oud mannetje 58
 oud meetje 57
oud menke 58
oud menneke 58
 oud mens 57, 58
 oud mensje 57
oud menske 57
oud meuerke 57
oud moederke 57
 oud moedertje 57
oud peeke 58
oud peekske 58
oud peerke 59
 oud peertje 59
 oud peetje 58
 oud schabraak 57
oud vremmes 57
oud vrommes 57
oud vroumes 57
oud vrouwke 57
 oud vrouwmens 57
 oud vrouwtje 57
oud vruike 57
 oud wijf 57
 oud wijfje 57
oud wijfke 57
 OUD, BEJAARD 56
 oud, het - 120
 oude 58, 59, 75
 oude bes 57
 oude bibber 59
 oude bok 59
 oude bul 59
 oude doos 57
 oude guil 59
 oude heks 57
 oude hoer 55
 oude jongedochter 55
 oude jonkman 55
 oude kerel 58
 oude knar 59
 oude knoer 59
 oude konkernol 57
 oude krak 57
 OUDE MAN 58
 oude man 58
 oude meun 57
 oude moeder 57
 oude mui 57
 oude oom 59
 oude paai 59
 oude patrijs 57
 oude pee 58
 oude peer 59
 oude peet 57
 oude rebbedep 59
 oude sijs 59
 oude sok 59

oude sul 59
 oude taats 57
 oude tang 57
 oude tant 57
 oude tas 58
 oude veeger 161
 oude vent 58
 oude viool 55
 oude vrijster 55
 OUDE VROUW 56
 oude vrouw 57, 127
 oude, dat is krek de ~ 73
 oude, de - 88
 oude, grijze ~ knar 59
 oude, het is de ~ als geknipt
 73
 oude, het is heel de ~ 74
 oude, het is juist de ~ 74
 oude, het is krek de ~ 73
 oude, het is precies de ~
 74
 oude, hij aardt naar de ~
 72
 oude, hij aardt naar zijn ~
 72
 oude, hij trekt op zijn ~ 73
 oudeheer 76
 oudelui 74
 ouden, de - 74
 ouder 43, 76
 ouder iemand 59
 ouderdom 43
 OUDERDOM, LEEFTIJD, ~ 43
 oudere 59
 oudere man 58
 oudere mens 58
 ouderen 74
 OUDERLIJK HUIS 71
 ouderlijk huis 72
 ouderling 59
 ouderpaar 74
 OUDERS 74
 ouders 74, 93
 ouders, van goede ~ 68
 oudersen 74
 oudershuis 72
 oudersten 74
 oudje 58, 59, 91
oudjer 59
 oudma 91
 oudmam 91
 oudmama 91
 oudmee 91
 oudmem 91
 oud-mère 91
 oudmoeder 91
 oudpa 88
 oudpapa 88
 oudpeetje 88
 oudste 80
 oudste jong 80

oudste zone 80
 OUDSTE ZOON 80
oudste zoon 80
oudste, de - 88
oudvader 88
ouj vrouw 57
ouje lui 74
ouje mens 58
oujers 74
ouljik 111
oumaar 91
oumem 91
oumoeier 91
oumoer 91
oupeeke 88
ours 74
ouvaar 88
ouvers 74
ouvershuis 72
ouw 58, 59
ouw bes 57
ouw hoer 55
ouw jongdochter 55
ouw konkernol 57
ouw lui 74
ouw menneke 58
ouw moeder 57
ouw muin 57
ouw peet 57
ouw taats 57
ouw tant 57
ouw tes 58
ouw vrouw 57
ouw vruike 57
ouw wijfke 57
ouwba 88
ouwe 59, 75
ouwe bibber 59
ouwe bul 59
ouwe jonkman 55
ouwe kel 58
ouwe kerel 58
ouwe knar 59
ouwe man 58
ouwe mens 58
ouwe pee 58
ouwe peer 59
ouwe rebbedep 59
ouwe vrouw 57
ouwe, de - 88
ouwe, hij aardt na de ~ 72
ouwe, hij aardt na zijn ~
 72
ouwe, hij aardt naar de ~
 72
ouwe, hij trekt op zijn ~ 73
ouwe, tis de ~ als geknipt
 73
ouwe, tis heel de ~ 74
ouwe, tis percies de ~ 74
ouweheer 76

ouwelui 74, 87
ouwen 74
ouwer 43
ouwer iemes 59
ouwerdom 43
ouwere 59
ouwere man 58
ouwere mens 58
ouweren 74
ouwerlijk huis 72
ouwers 74
ouwershuis 72
ouwersten 74
ouwlui 87
ouwmoer 91
ouwste zoon 80
ouwste, de - 88
ouwtje 59
oven, de ~ valt 9
over aarde liggen 137
over de bessemstok
 getrouwd zijn 121
over de bezemstok
 getrouwd zijn 121
over de stek getrouwd zijn
 121
over een haar kruipen 165
over eerd liggen 137
over, de fransen zijn ~ de
 grens 7
over, door een ezel ~ een
 halfdeur gescheten 169
over, nog niet ~ de twintig
 51
over, ter ~ gooien 166
overall, houten ~ 139
overdreven 159
overheen kruipen 165
overheen liggen 166
overhemd 136
overjas 139
overkomen 10, 166
overleden 64
overledene 133
overlijden 63
 OVERLIJDEN, IEMANDS ~
 AANZEGGEN 140
overlommerd 6
 OVERSPEL PLEGEN 167
overste, moeder ~ 120
overtijd zijn 5
ozelaar 79
ozze heer 101
ozze vader 75

P

pa 75, 88
pa, grootse ~ 88
pa, grote ~ 88
pa, hem aardt naar zijn ~ 73

pa, hem trekt op zijn ~ 73
pa, het is juist zijn ~ 74
pa, hij aardt naar zijn ~ 72
pa, hij heeft de aard naar
 zijn ~ 72
pa, hij heeft de aard van
 zijn ~ 72
pa, hij heeft veel weg van
 zijn ~ 73
pa, hij is krek zijn ~ 73
pa, hij trekt op zijn ~ 73
pa, juist wie zijn ~ 74
pa, juist zijn ~ 74
pa, op zijn ~ trekken 74
paai 75
paai, oude ~ 59
paar, het is zo krek zijn
 vader als een ~ 73
paat 91, 125, 127, 128
paat, gehuurde ~ 127
paat, gelapte ~ 127
paat, geleende ~ 127
paatje 75, 88, 127
paattant 127
pagadder 14, 45
pagadderke 35, 45
pagaddertje 35, 45
pak 136
pak, beste ~ 136
pak, een - 172
pak, zwart ~ 136
pake 75, 88
pakje, met een ~ thuis-
 komen 5
pakje, thuiskomen met een
 ~ 5
pakken, het kindje ~ 28
pakken, naar asem ~ 62
pakken, naar zijn asem ~
 62
pakken, pensioen ~ 56
pakske, bet een ~ thuis-
 komen 5
paljas 45
pandoeren 166
pannenschrapel 79
pap 75
pap, hij aardt naar de ~ 72
pap, hij aardt naar zijn ~
 72
pap, hij gelijkt op zijn ~
 73
pap, mam en ~ 74
papa 75, 88
papaatje 75
papake 75
pape 75
papfles 24
papieren doodshemd 135
papieren doodskleder 135
papieren doodsklee 135

papieren gewaad 136
 papieren kleed 135
 papkindje 38
 paplepel 40
pappeke 75
 pappie 75
 paps 75
 parc (fr.) 32
 paren 103, 166
 parentatie 70
 parig 163
 parrain (fr.) 89
 pas, te ~ zijn 5
 pas, zó te ~ zijn 5
 pas, zo te ~ zijn 7
 patatter 45
patatterke 35
 patattertje 35
 pate 127
 patedochter 128
pateeke 172
 pateetje 172
 patekind 128
patekink 128
 patemam 127
 patemeu 127
 patenonk 125
 paternonk 101, 125
 patetant 127
 patezoon 128
 patin (du.) 127
 patrijs, oude ~ 57
 patroon 119
 pats 38
 patteresse 16
patterjos 16
 pee 2, 58, 75, 89, 125, 126
 pee, oude ~ 58
peeke 58, 89
peeke, oud ~ 58
peekske, oud ~ 58
 peemeui 126
 peemeun 126
peer 89
 peer, hij aardt naar zijn ~
 72
 peer, oude ~ 59
peerke, oud ~ 59
peerome 125
 peeroom 125
 peertje, oud ~ 59
 peet 57, 89, 91, 124, 125,
 126, 128
 peet, gehuurde ~ 125
 peet, geleende ~ 125, 127
 peet, oude ~ 57
 peetdeertje 128
 peetdochter 128
peetdurske 128
 peetje 37, 48, 58, 89, 91,
 126, 128

peetje, oud ~ 58
 peetjong 128
 peetkind 128
 peetmeidje 128
 peetmeu 126
 peetnonk 125
peetome 124
 PEETOOM 124
 peetoom 124
 PEETOOM, PLAATS-
 VERVANGENDE ~ 125
peetsje 126
 peettant 126
 PEETTANTE 125
 peettante 126
 PEETTANTE, PLAATS-
 VERVANGENDE ~ 127
peetuum 124
 peetzoon 128
 peiger 64
 peigeren 63
peke 126
pekemeunke 126
 pekemeuntje 126
 pensioen hebben 56
 pensioen krijgen 56
 pensioen pakken 56
 pensioen trekken 56
 pensioen, op ~ 56
 pensioen, op ~ gesteld 56
percies, tis ~ de ouwe 74
 père (fr.) 75, 89
 père, allemaal van dezelfde
 ~ 69
 père, mon ~ 75, 88
 peren 63
 perfect, hij is ~ wie zijn
 vader 74
 periode 6
 perlits 159
 perlitsetig 159
 permetatie 70
 perneuts 159
 perneutsetig 159
 pete 126, 128
 petedochter 128
 petejong 128
peteke 126, 128
petekeind 128
 PETEKIND 128
 petekind 128
 petekindje 128
petekink 128
 petemeui 126
 petemeun 126
petemeunke 126
 petemeuntje 126
 petemoei 126
petemoeike 126
 petemoeitje 126
 petenonk 125

peter 89, 124, 125, 126,
 128
 peter, gelapte ~ 125
 peter, geleende ~ 125
 peteren 89, 124, 125, 126,
 128
 peteren, geleende ~ 125
peterenome 125
 peterenoom 125
 peterkind 128
peterkink 128
 peterman 125
 peteronk 125
peterome 89, 124
 peteroom 89, 124
 peteroom, geleende ~ 125
 petersnonk 125
 petertant 126
 petertante 126
peteruum 124
peteruum, geleende ~ 125
 petetant 126
 petetante 126
 petie 126
 petieter 35
 petite tante (fr.) 98
 peuter 14, 45
 peuter, kleine ~ 79
peuterke, klein ~ 14
 peutertje, klein ~ 14
 pie, zijn ~ afspelen 164
 pielogen 166
 piemel 37, 80
 piemel, met de ~ spelen
 164
 piemel, zijn ~ afspelen
 164
 piemen 166
 piemoei 172
 piepelgek 160
 piepen, naar zijn adem ~
 62
 pieren 166
 pieren, naar jan ~ 64
 pierenland, naar het ~ 64
 pierewaaien 63, 65
 pierenen, naar de ~ gaan
 63
 pierenenland, naar het ~
 64
 pierlelingelandje, naar het ~
 gaan 63
 piet 2
 piet, zijn ~ afspelen 164
 pietdood 64
 pieter, naar sint ~ 64
 piezel 40
 piezel, verwende ~ 38
 pijn 11
 pijnen 11
 pijnpaat 127

- pijp 153
 pijp, de ~ aan maarten
 geven 63
 pijp, de ~ is hem
 uitgegaan 63
 pijp, de ~ leeg hebben 63
 pijp, de ~ uit 64
 pijp, de ~ uitgaan 63
 pijp, heeft zijn ~ aan
 maarten gegeven 65
 pijp, heeft zijn ~ daargelegd
 65
 pijp, heeft zijn ~ uitgeklopt
 65
 pijp, heeft zijn ~
 vortgegooid 65
 pijp, zijn ~ is uit 65
 pijp, zijn ~ toepitsen 63
 pijp, zijn laatste ~ roken
 63
 pijpjes, de ~ geven 27
pijpkes, de ~ geven 27
pikke 37, 48
 pikken, naar zijn laatste
 asem ~ 62
 pikmoeder 16
pikmoer 16
 pim 76
 pin, spelen met zijn ~ 164
 pin, zijn ~ afspelen 164
 pips 7
pisdoech 21
 pisdoek 21
 pisdoekje 21
pisdoekske 21
 piskous 15, 46
 pislommel 22
 pismand 20
 pismannetje 47
pismenke 47
 pisser 31
 pisser, aan zijn ~ trekken
 163
 pisser, zijn ~ afspelen 164
 pisvod 22
pjeter 124
pjeter, geleende ~ 125
pjeteren 124
pjeteren, geleende ~ 125
 PLAATSVERVANGENDE
 PEETOOM 125
 PLAATSVERVANGENDE
 PEETTANTE 127
 plag 131
 plagje 24
 plak 65, 125, 127
plak 131
plakbilleke 172
 plakbilletje 172
 plakpaat 127
 plakpeteren 125
plakske 24
 planken, ligt tussen vier ~
 65
 plastic zak 136
plastikke zak 136
 plat jong 14
plat jonk 14
plat kind 14
 plat kind 14
 plat kindje 14
 pleegjong 85
 pleegmeidje 85
 pleegzuster 17
 PLEGEN, OVERSPEL ~ 167
 plezier, wijfje van ~ 173
plukken, bloemke ~ 165
 plukken, bloempje ~ 165
 poddel 173
poefkink 169
 poefwijf 170
 poen 42
 poep 7
poepa 88
 poepen 165
 poeper 170
 poeper, heeft zijn ~
 toegepitst 65
 poeper, zijn ~ toepitsen 63
 poepeschijterd 36
 poepestront 38
 poepgek 162
 poes 36, 82
 poesje 36
poeske 36
 poet 14, 38, 44, 46, 49
 poet, bedorven ~ 38
 poet, verwende ~ 38
poezeke 36
 pof, de - 169
 pof, een vrouw op de ~
 hebben 121
 pof, kind op de ~ 169
 polleke 163
polleke 36
 polletje 36
 pom 36
 pommel 36
pommelke 36
 pommeltje 36
 pommen 167
 pon 136
ponje 80
ponke 80
 ponne 80
ponneke 78, 80
 ponnetje 78, 80
 pooier 173
 pooier 173
 pook 38
 poorgant 50
 poort 117
 poos 11
 pop 14
 popjanus 163
 popje 14, 36
 popje maken 165
popke 14, 36
popke maken 165
poppeke 14, 36
 poppen 165
 popperellen 165
 poppetje 14, 36, 46
 positie, in ~ 5
 positie, in ~ zijn 4
 pot, zo ~, zo deksel 74
 pothoer 171, 172
 potje, op het ~ gaan 31
 potstuk, verwend ~ 38
 poule (fr.) 50
 poussette (fr.) 32
 pozen 11
 prat, hij is ~ zijn vader 74
 precies, het is ~ de oude
 74
 pree 41
preeke 36
 preetje 36
 prengel 40
 prentje 148
 preut 159
 PREUTS 159
 preuts 159
 prij 171
 prij, hete ~ 163, 171
 prij, loopse ~ 171
propel 31
 proper 31
 proper, niet ~ 30, 158
 proper, nog niet ~ 30
 PROSTITUÉE 172
 prul 7, 36
 prul, zijn ~ afspelen 164
prulleke 36
 prullen 7
 prulletje 36
 prutsachtig 163
 prutsje 14
prutske 14
 PUBER 48
 puber 48
 puffkind (du.) 169
 puffpüngel (du.) 169
 puk, kleine ~ 14
 pul 46, 54
 pul, jonge ~ 54
 pulle 48
 pulle (du.) 25
 pungel 38
 pungel, lastige ~ 38
 puntdoekje 24
puntdoekske 24
pupke 46

putain (fr.) 173

pyjama 136

R

rad, zo gek wie een ~ 160

radgek 162

rammel 171

rang, van hoge ~ 68

rapen, een kind ~ 10

ratel in de keel 62

ratel, de ~ hebben 61

ratel, de ~ in de keel hebben
61

ratelen 61

ratje 36

ratteke 36

rauwelen 61

rebbedep, oude ~ 59

reeuwstrooi 137

regel 40

regelen 6

regels 6

regels, aan de ~ zijn 7

regels, de ~ hebben 7

rein 31, 157

rein, de - 13

reinigen 134

rek 32

rekel 48

rekken 34

rekstrooi 137

remmel 40

remmelen 167

remplaçant 127

rente, op ~ 56

reutel in zijn keel 62

reutel, de ~ hebben 61

reutel, de ~ in de keel heb-
ben 61

reutelen 61

REUTELLEN, HIJGEN NAAR

ADEM, ~ 61

rij, ze niet allemaal meer op
een ~ hebben 60

rijden 167

rijden, met de handkar ~
164*rijen* 167*rijen, met de handkar ~*
164

rijk, van huis uit ~ 68

rijke, van ~ afkomst 68

rijke, van ~ lui 68

rijke, van ~ typen 68

rijmen 167

rijp 52, 53

rijs 39, 40

rijsje 39

rijske 39

rijten, er zich een ~ 164

rijtig 163

rijzer 39

ringetje, een ~ rond zijn vot
68*ringske, een ~ rond zijn vot*
68

rips 29, 65

ripsel 29

ripselen 30

ripseling 29

ripsen 30

rits 160, 163

ritsen 167

ritsig 158, 160, 161, 163

ritsigtig 161

robbelen 167

rochelen 61

rode lits verkopen 7

rode vlag uit hebben 7

rode, de ~ gaan 7

rode, de ~ vaan uithangen
7

rode, de ~ vlag hangt uit 8

rode, de ~ vlag hebben 7

rode, het ~ moes hebben
opstaan 7

roe 39, 40

roede 39, 40

roef 40, 139

roei 39, 40*roeike* 39

roepen 141

roepen, laten ~ 141

roepen, op gen maal ~ 142

roepen, rond ~ 141

roepen, te lijk ~ 141

roepen, te lijke ~ 141

roepen, ter lijk ~ 141

roepen, ter lijke ~ 141

roepen, zich een ~ 164

roeper 143

roetje 39

roetsen 167

roken, zijn laatste pijp ~ 63

rommel 7

rommel, de ~ hebben 7

rond beeën 140

rond bidden 140

rond roepen 141

rond, een ringetje ~ zijn vot
68*ronk beeën* 140

rood licht 7

rood, het ~ moes hebben
opstaan 7*rooie vlag uit hebben* 7*rooie, de ~ gaan* 7*rooie, de ~ vaan uithangen*
7*rooie, de ~ vlag hangt uit*
8*rooie, de ~ vlag hebben* 7

roompot 153

rotjong 47

rotzooien, aan ~ zijn 7

roubrief 143

rouw verzoeken 141

rouw, in ~ bidden 140

rouw, in de ~ verzoeken
141rouw, op de ~ verzoeken
141

rouwband 151

rouwbank 151

ROUWBRIEF 143

rouwbrief 143

rouwdoek 150

rouwenmuts 151

rouwgerei 150

rouwgrei 150

rouwhoed 152

rouwkleder 135, 150

rouwkleding 135

ROUWKLEDING 150

rouwkleed 135, 150

rouwkleer 150*rouwkleier* 135

rouwkostuum 136

rouwlinten 151

rouwlintje 151

rouwmuts 151

ROUWMUTS, ROUWPOFFER, ~
150

rouwpoffer 151

ROUWPOFFER, ROUWMUTS
150

rouwrand 151

ROUWSLUIER 150

rouwsluier 150, 151

ROUWSLUIER AAN EEN HOED
151

rouwstrooi 137

rouwtafel 147

rouwtoer 151

rouwvoile 150, 151

rozenkrans, lange ~, haar -
120

ruiken, naar de schop ~ 63

rups 29*rupsel* 29*rupselen* 30*rupsen* 30

russen 7

russen, de ~ zijn daar 7

rütchen (du.) 40

S

sadeke 131

samen gaan 105

samen houden 121

samen houwten 121

- samen naar bed gaan 167
 samen naar boven gaan 167
 samen slapen 167
 samen, het ~ doen 166
 samenhobbelen 121
 samenhoddelen 121
 samenhokken 121, 167
 samenhuizen 121, 167
 samenhuizeren 121, 167
 samenleven 121, 167
 samenleven, buitenechtelijk ~ 121
 SAMENLEVEN, ONGEHUWD ~ 120
 samenleven, ongetrouwd ~ 121
 samenliggen 121
 samenwonen 121
 samt-zetje 24
 sarge-tje 131
 schaap 36
 schaap, arm ~ 36
 schaapje 36, 46, 79
schaapke 36, 46, 79
 schabraak, oud ~ 57
schalenketelke 79
 schalenketeltje 79
 schalenveger 79, 161
 schapje, op sint anna's ~ zitten 55
schapke, op sint anna's ~ zitten 55
scharketelke 79
 scharketeltje 79
 scharkoek 79
 scharkoekje 78, 79
scharkoekske 79
 scharkuiken 79
 scharkuikentje 46
 scharlingetje 79
scharlingske 79
 scharpotje 79
 scharrelingetje 79
scharrelingske 79
 schat 36, 82, 105, 106
 schatje 36
schatteke 36
 schattenpommel 36
 scheel 139
 scheiden 122
 scheiden, uit het leven ~ 63
scheien 122
schelmke 37
schelmke, arm ~ 48
 schelmpje 37
 schelmpje, arm ~ 48
 schenken, een kind het leven ~ 10
 schenken, een kind het levenslicht ~ 10
 schenken, het levenslicht ~ 10
 scheppen, naar adem ~ 62
 schepsel, verwend ~ 38
scherkoek 79
scherkoekske 79
scherkuikske 46
scherkuukske 78
scherlingske 79
 scherp 158, 160, 161, 163
 scherpe, een - 162
 scherpenheuvel, die komt uit ~ 160
scherpotje 79
scherrelingske 79
 scheuteling 48, 49
 schevaak 57
 schijnheilig 159
 schijjt, bedorven ~ 38
 schijjtbeest 31
 schijjding 36
 schijjtdoek 21
 schijten, het ~ van een ezel 169
 schijter, bedorven ~ 38
 schijterd 35
 schijtgat 35
 schijtslet 22
 schijtvotje 35
 schijtvotje, klein ~ 36
 schijtzak 31
 schikken, doodsbrief ~ 142
 schiks 46
 schiks (barg.) 82
 schnalle (du.) 41
 schoddervotje 45
 schoft 173
 scholk, een kromme ~ hebben 5
 scholk, in de kromme ~ zijn 5
 scholk, met een kromme ~ lopen 5
 scholk, wat onder de ~ hebben 5
 schoof 39, 136
 schoof, op ~ leggen 134
 schoof, op ~ liggen 137
 schoof, op de ~ leggen 134
 schoof, op het ~ leggen 134
 schoof, op het ~ liggen 137
 schoofstro 137
 schoofstrooi 137
 schoon 31
 schoon kind 50
 schoon, nog niet ~ 31
schoonaars 93
schoonaarsen 93
schoonaarsten 93
schoonalders 93
 schoonbroer 95
 schoonbruur 95
 SCHOONDOCHTER 95
 schoondochter 95
schoonelders 93
 schoonma 94
 schoonmam 94
 schoonmama 94
schoonmeer 94
 schoonmem 94
 schoon-mère 94
schoonmodder 94
 SCHOONMOEDER 94
 schoonmoeder 94
schoonmoer 94
 schoonmoet 94
 schoonouderen 93
 SCHOONouders 93
 schoonouders 93
schoonoujers 93
schoonouweren 93
schoonouwers 93
 schoonpa 94
 schoonpap 94
 schoonpapa 94
schoonpeer 94
 schoon-père 94
schoonvaaiër 93
schoonvaar 93
 schoonvad 94
schoonvadder 93
 SCHOONVADER 93
 schoonvader 93
 schoonvrouw 16
 SCHOONZoon 94
 schoonzoon 94
 schoonzusje 96
 SCHOONZUSTER 96
 schoonzuster 96
 schootkindje 79
schootkinneke 79
 schop, naar de ~ ruiken 63
 schop, zo gek wie een ~ 162
schorkske 37
 schortje, haar ~ vol hebben 5
 schouw 153
 schoven 134
 schraap 58
 schrapkellen-tje 79
schrapkeutelke 79
 schrapkeuteltje 79
schrepkelke 79
 schrijven, doodsbrief ~ 142
 schroef 3

- schuifspang 22
 schuins 158
 schuit van een jong 47
 schunnig 158
 schurgen, het lijk ~ 145
 schurk, kleine ~ 37
 schurkje 37
 schwager (du.) 95
 schwester (du.) 83
 serieus 157
 servetje 24
 serveuse (fr.) 172, 173
 sijs 36
 sijs, oude ~ 59
 simpel 60
 simpelen 60
 sint, naar ~ pieter 64
 sint, op ~ anna's schapje
 zitten 55
 sippschaft (du.) 71
 sjaal 131
sjaalke 131
sjaaltje 131
 sjans 104, 106
 sjans haan 104
 sjans hebben 104
 sjansen 104
sjarel, be zijn ~ spelen 164
sjarel, zijn ~ afspelen 164
sjarel, zijn ~ sleuren 164
 sjefje 37
sjefke 37
 sjiek, van ~ volk 68
 slaan, de klink~ 63
 slaapkleed 136
 slaat, de kar ~ op 9
 slaat, hij ~ zijn vader 73
 slab 23
 slabber 23
 slabberaar 23
 slabberdoekje 23
slabberdoekske 23
slabbereer 23
slabberke 23
 slabberlap 23
 slabberlapje 23
slabberlapke 23
 slabbermoos 23
 slabbertje 23
 slabbetje 23
 SLABBETJE, SPUUGDOEKJE 23
 slablap 23
 slapen, bijeen ~ 165
 slapen, met een ~ 166
 slapen, samen ~ 167
 slappe wis 41
 slat 131
 slecht 158
 slecht wijf 173
 SLECHT, ZEDELIIK ~ MEISJE
 171
- slechte vrouw 173
 sleep 112
 slet 171, 173
 sletje 24, 171
 sleureen, zijn charles ~
 164
 slinger, zijn ~ ligt stil 65
 slippendrager 145
 slippenjas, streepboks en ~
 113
 sloerie 163, 171
 slons 172
 sloor 172
 sluier 112, 150, 151
 sluier, zwarte ~ 150
 sluitmand 20
 sluitspang 22
sluitspel 22
 SLUITSPELD 22
 sluitspeld 22
 slungel 48
 smachten naar asem 61
 smakje 172
smakske 172
 smeerlap 173
 smerig 31, 158, 160
 smik 39, 41
 smingel 172
 snaak 49
 snaak, jonge ~ 49
 snaar 94, 95, 96
 snak, een ~ naar de asem
 62
 snak, een ~ naar zijn adem
 62
 snaken 51
 snakken 61
snakken naar aam 61
 snakken naar adem 61
 snakken naar asem 61
snal 41
 snee, een van de eerste ~
 49
sneeteke 15
 sneetje 15
 sneuzel 49
 sneuzel, jonge ~ 49
 snibbel 36, 50
 snikken 62
 snikken, naar zijn asem ~
 62
 snobbel 36
snobbelke 36
 snobbeltje 36
 snokje 36
snokke 36
 snotaap 49
 snotaap, verwende ~ 38
 snotbel 49
 snotblaag 44
 snotjong 49
- snotneus 48
 snotter 49
 snotterbroek 49
 snuitje 36
soekerennonk 97
soekarentant 99
soekernonk 55, 97
soekernonkske 97
soekerome 97
soekeroom 97
soekeroomke 97
soekertant 98
soekertante 99
soekertanteke 99
soekertantje 99
 soes 58
 sohn (du.) 81
sok 36
 sok, oude ~ 59
sokkerbeschuiten 129
sokkerennonk 97
sokkerkeurkes, beschuit met
 ~ 129
sokkerkeurkes, beschuiten
 met ~ 129
sokkerkinneke 79
sokkerklits 128
sokkerklontje 36
sokkernonk 97
sokkernonkske 97
sokkerome 97
sokkeroom 97
sokkeroomke 97
sokkertant 98
sokkertante 99
sokkertantje 99
sokkeruum 97
sokkeruumke 97
solleke 36
 solletje 36
 soppen 167
 souteneur 173
 spaanse weef 169
 spaanse, een - 169
 spang 22
 sparen, aan het ~ zijn 4
 speelknecht 115
 speelmeid 115
 SPEEN 25
 speen 25, 26
 spek, het ~ aan zijn been
 hebben 5
 spel, zijn ~ afspelen 164
 spelen 167
 spelen met zijn pin 164
 spelen, be de kut ~ 164
 spelen, be zijn charles ~
 164
 spelen, met de kat ~ 166
 spelen, met de piemel ~
 164

spelen, viool ~ 167
 spelen, vuillapje ~ 164
 spelig 163
 spenen 28, 30
 SPENEN 30
spiedoek 24
spiedoekske 24
spijdoek 24
spijdoekje 24
spijdoekske 24
 spits 160
 spitsgemaakte, een - 162
 spitsvanger 162
 spleet 7
 SPOTNAAM VOOR HOGE HOED
 152
 spreij 132
spreike 132
 spreitje 132
 spruit 45
 spruit, jonge ~ 13
 spruit, jongste ~ 78
 SPUUGDOEKJE, SLABBETJE, ~
 23
 spuuglapje 24
spuuglapke 24
 staaftpijp 153
 staak 41
 staalt, hij ~ op zijn vader
 73
 staan, boven aarde ~ 137
 staan, in het ossenboek ~
 55
 staan, met een voet in het
 graf ~ 63
 staan, nog onder de
 vauweren ~ 52
 staan, op de neus ~ 166
 staan, op het omvallen ~
 10
 STAAT, DE ECHTELIJKE ~
 120
 staat, echtelijke ~ 120
 staat, huwelijkse ~ 120
 staat, huwelijkse ~ 120
 stalen, vader en zoon ~
 goed open 73
 stam 69, 70
 stamhuis 72
 stammeling 70
 steek 152
 steekbroeder 162
 steekt, de brets ~ hem 160
 steekt, dem ~ de brats 160
 steekt, dem ~ de brets 160
 stek 39, 41
 stek, de ~ wegzetten 166
 stek, over de ~ getrouwd
 zijn 121
 steken 165
 steken, in de grond ~ 147

steken, in de kist ~ 138
 steken, ze vol ~ 165
 stekje 39, 41
stekske 39, 41
 stelle 156
 STERFBED 64
 sterfbed 64
 STERVEN 62
 sterven 62
 sterven gaan 62
 sterven, op ~ liggen 62
stiefbreur 85
 stiefbroer 85
 STIEFBROER, HALF- OF ~ 85
stiefbruur 85
 STIEFDOCHTER 85
 stiefdochter 85
 stiefjong 84, 85
stiefjonk 84
stiefkeinder 84
stiefkeinger 84
stiefkeinjier 84
 stiefkind 84, 85
 stiefkinder 84
 STIEFKINDEREN 84
 stiefkinderen 84
 stiefkindjes 84
stiefkinger 84
stiefkinjer 84
stiefkinjes 84
stiefkink 84, 85
stiefkinner 84
 stiefma 84
 stiefmam 84
stiefmeer 84
 stiefmeidje 85
 stiefmem 84
 stief-mère 84
stiefmeuier 84
 STIEFMOEDER 84
 stiefmoeder 84
 stiefmoei 84
stiefmoeier 84
 stiefmoene 84
stiefmoer 84
 stiefmoet 84
 stiefpa 83
 stiefpap 83
stiefpeer 83
 stief-père 83
 stiefschwester (du.) 86
 stiefsohn (du.) 85
stiefvaaier 83
stiefvaar 83
 stiefvad 83
stiefvadder 83
 STIEFVADER 83
 stiefvader 83
 stiefwichter 84
 STIEFZOON 85
 stiefzoon 85

stiefzuster 86
 STIEFZUSTER, HALF- OF ~
 86
 stijf 159
stijf, een - 153
 stijfdood 64
 stijve hoed 152, 153
 stijve, een - 153
 stikdood 64
 stikken, van de goesting ~
 160
 stiksteendood 64
 stil, zijn slinger ligt ~ 65
 stilgevallen, zijn metier is ~
 65
 stillen (du.) 27
 stiller (du.) 26
 stinker, bedorven ~ 38
 stinkerd, bedorven ~ 38
 stinkerd, verwende ~ 38
 stoet 117
 stof, linnen ~ 136
 stok 41, 69
 STOK OF TWIJG OM EEN KIND
 TE STRAFFEN 40
 stokhuis 72
 stokje 41
 stokoud 56
stokske 41
 stoofbuis 153
 stoofpijp 153
 stop 25, 26, 169
 stopje 26, 35
stopke 26, 35
 stoppelweef 169
 stoppen, in de grond ~ 147
 stopsel 152
 stouwen 167
 stovenbuis 153
 stovenpijp 153
 straathoer 172
 straatmeid 172
 STRAF GEVEN 39
 straf geven 39
 straf opgeven 39
 straffen 39
 STRAFFEN, STOK OF TWIJG OM
 EEN KIND TE ~ 40
 streepboks en slippenjas
 113
 stro 137
 stront, bedorven ~ 38
 strontbedorven jong 38
strontbedorven jonk 38
 strontdoek 21
 strontje, bedorven ~ 78
 strooi 137
 strooibosje 137
strooiboske 137
 stropdas, wit gesteven hemd
 met ~ 136

struikhoer 171
 stuip 59
 stuk stront 38
 stuk, bedorven ~ 38
 stuk, verwend ~ 38
 stuk, verwend ~ vreten 38
 sucre, tante de ~ 99
 suik 36
 suikerbeschuiten 129
 suikerrennonk 97
 suikerentant 99
suikerke 36
suikerkerokes 128
 suikerkeurtjes 128
 suikerkeurtjes, beschuit met
 ~ 129
 suikerkeurtjes, beschuiten
 met ~ 129
 suikerkindje 79
 suikerklits 128
 suikerklontje 36
suikerlaarke 36
 suikerlaartje 36
 suikernonk 55, 97
 suikernonkel 97
 suikernonkje 97
suikerome 97
 SUIKEROOM 97
 suikeroom 97
 suikeroompje 97
 suikertant 98
 SUIKERTANTE 98
 suikertante 99
 suikertantetje 99
 suikertantje 99
 suikertje 36
 suite (fr.) 117
sukkernonk 97
sukkernonkske 97
sukkerome 97
sukkerroom 97
sukkertant 98
sukkertante 99
sukkertantje 99
 sul, oude ~ 59
 suts 26

T

taats 3, 57
 taats, oude ~ 57
 tak 69
 TAK VAN EEN GESLACHT 69
talholt 40
 talhout 40
 tang 58
 tang, oude ~ 57
tanneke 98
 tant 46, 57, 98, 99
 tant jeanne is afgekomen 8
tant jeanne is afkomen 8
 tant marie hebben 7
tant marie hemmen 7
 tant trien 7
tant triene 7
tant, de - 16
 tant, de ~ op bezoek 7
 tant, de ~ op bezoek haan 7
 tant, oude ~ 57
 tante 57, 98
 TANTE 98
 tante bep 7
 tante bet 7
 tante de sucre (fr.) 99
 tante, de - 16
 tante, ma ~ 98
 tante, petite ~ 98
tanteke 98
 tante-ma-soeur (fr.) 98
 tantenkind 100
 tantenkindje 100
tantenkink 100
tantenkinke 100
 tantetje 57, 98
tantje 57
 tantje 98, 99
 tarpot 153
 tas, oude ~ 58
 tassengeld 41
 te drinken geven 27
te groeve beeën 140
 te groeve bidden 140
te lijk bee 140
te lijk beeën 140
 te lijk bidden 140
 te lijk gaan 144
 te lijk noden 141
te lijk nojen 141
 te lijk roepen 141
 te lijke bedenen 140
te lijke beeën 140
te lijke benen 140
 te lijke bidden 140
 te lijke gaan 144
 te lijke noden 141
te lijke nojen 141
 te lijke roepen 141
 te lommerte gaan 18
 te lustig 158
 te pas zijn 5
 te, met elkander ~ maken
 hebben 166
tee 76, 89
 teef 46, 54, 172, 173
 teef, jonge ~ 54
 teef, zijn ~ 171
 teek 58
teeng doen 142
teeng laten 142
 teergeld 42
 tegen, met de voeten ~ de
 bedplank houwen 63

ter bede gaan 144
ter bee gaan 144
 TER BEGRAFENIS GAAN 144
 ter begrafenis gaan 144
 ter begrafenis uitnodigen
 141
ter dood bee 140
 ter dood bidden 140
ter grave beeën 140
 ter grave bidden 140
 ter lijk aanzeggen 140
 ter lijk bedenken 140
ter lijk bee 140
ter lijk beeën 140
ter lijk benen 140
 ter lijk bidden 140
ter lijk ga 142
 ter lijk gaan 142, 144
 ter lijk noden 141
 ter lijk nodigen 141
ter lijk nojen 141
 ter lijk roepen 141
 ter lijk verzoeken 141
 ter lijke bedenen 140
ter lijke bee 140
ter lijke beeën 140
ter lijke benen 140
 ter lijke bidden 140
 ter lijke gaan 144
 ter lijke noden 141
ter lijke nojen 141
 ter lijke roepen 141
 ter lijke verzoeken 141
ter over gooien 166
 ter uitvaart gaan 144
ter van af zijn 60
 ter wereld komen 12
 teraardebestelling 146
 ter-lijk-bedener 142
ter-lijk-beeër 142
ter-lijk-bener 142
 ter-lijk-bidder 142
ter-lijke-beeër 142
 ter-lijke-bidder 142
 ter-lijk-wener 143
tes, ouw ~ 58
 tesgeld 41
 tessengeld 41
 tet 26
 tet, aan de ~ leggen 27
 tet, aan de ~ zuiken 28
 tet, de ~ geven 27
 tet, de ~ krijgen 28
 tet, de ~ zuiken 28
 tetten 29
 tettenzot 161
 tetteren, laten ~ 28
 teut 38
 teutje 58
teutklakske 24
 thuis 72

thuiskomen met een pakje 5
 thuiskomen, met een pakje ~ 5
 tiener 49
 tij 76, 89
 tijd, aan de ~ zijn 7
 tijding doen 142
 tijding laten 142
 tij-vader 89
 tip 153
 tip, hoge ~ 152
 tipdoek 24
 tipdoekje 24
tipdoekske 24
 tipneusdoek 24
 tipneusdoekje 24
tipnuzzik 24
tipnuzzikske 24
tipnuzzingske 24
 tippelaarster 173
 tippelagje 24
tipplagske 24
tis de ouwe als geknipt 73
tis heel de ouwe 74
tis just de aa 74
tis just zijn pa 74
tis just zijn vaaiër 74
tis just zijn vaar 74
tis just zijn vader 74
tis juist zijn vader 74
tis krek de aan 73
tis krek zijn vaar 73
tis krek zijn vader 73
tis percies de ouwe 74
tis zo krek zijn vaar als een paar 73
 tit 26
 tit, de ~ geven 27
 tits 152, 153
 tjoeke-tjoek doen 167
 tjongvolk 51
tjonkvolk 51
 tobhoed 153
 tocht, de - 13
 toedoen, de kist ~ 138
 toedoen, zijn korenpijp ~ 63
 toegepitst, heeft zijn kont ~ 65
 toegepitst, heeft zijn poeper ~ 65
 toekomstige 107, 108
 toemaken, een ~ 166
 toenijpen, het gat ~ 63
 toepitsen 63
 toepitsen, zijn koker ~ 63
 toepitsen, zijn koot ~ 63
 toepitsen, zijn pijp ~ 63
 toepitsen, zijn poeper ~ 63
 toer, zwarte ~ 151

toespang 22
 toespangel 22
toespel 22
 toespeld 22
 toestand, in gezegende ~ zijn 5
 TOESTEL WAARIN EEN KIND
 LEERT LOPEN 33
 toeziend voorgd 156
 toeziender 156
 ton 153
 tooi 172
 tootklakje 24
 tot wasdom gekomen 53
tot wasdom gekomen 53
 totebel 172
 tottel 25
 traïne (fr.) 112
 traktement 42
 treedt, de dood ~ in 63
 treinen 167
 trekken 29, 163
 trekken, aan zijn pisser ~ 163
 trekken, een ~ 163
 trekken, laten ~ 28
 trekken, op zijn pa ~ 74
 trekken, op zijn vader ~ 74
 trekken, pensioen ~ 56
 trekken, zijn eigen uit bed ~ 163
 trekt, hem ~ op zijn pa 73
 trekt, hij ~ juist op zijn vader 73
 trekt, hij ~ op zijn oude 73
 trekt, hij ~ op zijn pa 73
 trekt, hij ~ op zijn vader 73
 treurband 151
 treurmuts 151
 treursluis 150, 151
 treurvoile 151
 trien, tant ~ 7
triene, tant ~ 7
 triomfboog 117
 troela 54, 58
troeleke 36
 troeltje 36
 troetelkind 79
troun 110
 trousseau (fr.) 109
trouven 110
 trouw aangeven 110
 trouw, de - 111, 118, 120
 trouw, dochter uit de eerste ~ 85
 trouw, zoon uit de eerste ~ 85
 trouwboek 113
 trouwboek, andere helft van mijn ~ 120

trouwboek, halve ~ 119
 TROUWBOEKJE 113
 trouwboekje 113
trouwboekske 113
 trouwcadeau 118
 trouw-cortège 117
 trouwdag 111
 TROUWEN 110
 trouwen 110
 trouwen, achter de haag ~ 121
 trouwen, het - 111
 trouwer 114
 trouwerij 111
 trouwers 113
trouwfees 118
 trouwfeest 118
 trouwgetuige 115
trouwklee 112
 trouwkleed 112
 trouwkostuum 112
 TROUWKOSTUUM BRUIDEGOM 112
 trouwpak 113, 136
 trouwpartij 111, 118
 trouwsluis 112
 trouwstoet 117
trouwsuug 115
 trouwtuige 115
 trut 159
tsoehelder 173
tsugen 115
tsuug 115
 tuchtig 158
 tüchtig (du.) 157
tuig 115
 tuige 115
 tuige zijn 115
 tuigen 115
 tuit 58
 tuit, gekke ~ 172
 tuitel 153
 tulen muts 151
 tussen, ligt ~ vier planken 65
 tut 25, 26
 tut, fles met een ~ 25
 tuteur (fr.) 156
 tutfles 24
 tutje 25, 26
tutbelleke 36
tutbelletje 36
 tutter 25, 26, 36
 tutter, fles met een ~ op 25
 tutteren 29
 tutterfles 24
tutterke 26
 tuttertje 26
 twee, hij is juist zijn vader wie ~ druppelen water 73

tweede mam 84
 tweede moeder 84
 tweede moer 84
 tweede pa 83
 tweede vader 83
 tweede vrouw 170
 tweede, kinder van de ~
 moeder 84
 tweede, kinder van de ~
 vader 84
tweedeling 80
 TWEELING 80
 tweeling 80
 tweelingen 80
tweerling 80
twelling 80
 TWIJG, STOK OF ~ OM EEN
 KIND TE STRAFFEN 40
 twintig, boven de ~ 52
 twintig, nog niet over de ~
 51
 typen, van rijke ~ 68
 U
uishouwen 71
 uit de kooien 53
 uit de was 53
 uit het leven scheiden 63
uit hetzelfde nes 69
 uit hetzelfde nest 69
 uit zijn mombardij 52
 uit, de kaars gaat hem ~ 63
 uit, de kaars was ~ 63
 uit, de pijp ~ 64
 uit, de rode vlag hangt ~ 8
 uit, de vlag ~ hebben han-
 gen 7
 uit, die komt ~ schermen-
 heuvel 160
 uit, dochter ~ de eerste
 trouw 85
 uit, haar kaarsje is ~ 65
 uit, rode vlag ~ hebben 7
 uit, van huis ~ rijk 68
 uit, zijn eigen ~ bed trekken
 163
 uit, zijn kaars is ~ 65
 uit, zijn liedje is ~ 65
 uit, zijn pijp is ~ 65
 uit, zoon ~ de eerste trouw
 85
 uitblazen, de laatste adem ~
 63
 uitblazen, zijn kaarsje ~ 63
 uitgaan 63
 uitgaan, de kaars ~ 63
 uitgaan, de laan ~ 63
 uitgaan, de pijp ~ 63
 uitgeblazen, heeft zijn
 kaarsje ~ 65

uitgeblazen, zijn kaars is ~
 65
 uitgegagen 64
 uitgegagen, de pijp is hem
 ~ 63
 uitgegroeid 53
 uitgeklopt, heeft zijn pijp ~
 65
 uitgeteld zijn 10
 uitgewassen 53
 uithangen, de rode vaan ~
 7
 uithangen, zich gaan ~ 110
 uitklopper 39
 uitkramen 10
 uitlaten, haar kontje ~ 166
 uitnoden 141
 uitnoden, de buurt ~ 141
 uitnoden, de nabuur ~ 141
 uitnoden, nabuurs ~ 141
 uitnoden, op de begrafenis
 ~ 141
 uitnoden, voor de begrafenis
 ~ 141
 uitnodigen 141
 uitnodigen, op de begrafenis
 ~ 141
 uitnodigen, ter begrafenis ~
 141
 uitnodigen, voor de
 begrafenis ~ 141
uitnojen 141
uitnojen, de buurt ~ 141
uitnojen, de naber ~ 141
uitnojen, nabers ~ 141
uitnojen, op de begrafenis ~
 141
uitnojen, voor de begrafenis
 ~ 141
 uitsmijter 173
 uitsterven 62
 uittellen 5
 uitvaart 146, 148
 uitvaart, naar de ~ gaan
 144
 uitvaart, ter ~ gaan 144
 uitzet 109
uitzets 109
uum 96, 97
uumke 97
 V
 va 75
 va, grote ~ 88
 va, hij heeft de aard ~ zijn
 pa 72
 va, hij heeft de aard ~ zijn
 vader 72
 va, hij heeft wa ~ zijn vader
 73

vaaiër 75, 89
vaaiër, allemaal van
dezelfde ~ 69
vaaiër, er aardt na zijn ~
 72
vaaiër, hij aardt na zijn ~
 72
vaaiër, hij heeft de aard na
zijn ~ 72
vaaiër, hij trekt op zijn ~
 73
vaaiër, just wie zijn ~ 74
vaaiër, tis just zijn ~ 74
vaaiërke 37
vaaiershuis 72
 vaan, de rode ~ uithangen
 7
vaankes, naar de ~ 64
 vaantjes, naar de ~ 64
vaar 75, 89
vaar, hij aardt na zijn ~ 72
vaar, hij aardt op zijn ~ 72
vaar, hij heeft de aard na
zijn ~ 72
vaar, na zijn ~ aarden 74
vaar, tis just zijn ~ 74
vaar, tis krek zijn ~ 73
vaar, tis zo krek zijn ~ als
 een paar 73
vaarke, hij heeft een aardke
na zijn ~ 73
vaartje 75
vaartje, aardje naar ~ 74
vaartje, aardje wie ~ 74
vaartje, die heeft een aardje
 naar zijn ~ 73
vaartje, een aardje naar zijn
 ~ 74
vaartje, het is een aardje
 naar zijn ~ 73
vaartje, hij heeft een aardje
 naar het ~ 73
vaartje, hij heeft een aardje
 naar zijn ~ 72
vaas 11
vaatje 75, 89
vad 75
vadder 75
vadder, die ahnt naar zijn ~
 73
vadder, hij aardt na zijn ~
 72
vadder, hij gelijkt op zijn ~
 73
vadder, hij heeft get wat va
 zijn ~ 73
vadder, hij lijkt op zijn ~
 73
vadderhuis 72
vademen 167
 VADER 75

- vader 75, 89
 vader en moeder 74
 vader en zoon stalen goed
 opeen 73
 vader, allemaal van dezelfde
 ~ 69
 vader, dat is juist zijn ~ 73
 vader, de zoon is zuiver zijn
 ~ 73
 vader, die ahnt naar zijn ~
 73
 vader, die lijkt op zijn ~
 73
 vader, hem aardt naar zijn ~
 73
 vader, hem heeft de aard
 naar zijn ~ 73
 vader, het is krek zijn ~ 73
 vader, het is zo krek zijn ~
 als een paar 73
 VADER, HIJ AARDT NAAR ZIJN
 ~ 72
 vader, hij aardt naar zijn ~
 72
 vader, hij aardt op zijn ~
 72
 vader, hij aardt zijn ~ 72
 vader, hij gelijkt juist zijn ~
 73
 vader, hij gelijkt op zijn ~
 73
 vader, hij gelijkt zijn ~ 73
 vader, hij heeft de aard naar
 zijn ~ 72
 vader, hij heeft de aard van
 zijn ~ 72
 vader, hij heeft een haartje
 van zijn ~ 73
 vader, hij heeft get van zijn
 ~ weg 73
 vader, hij heeft get wat van
 zijn ~ 73
 vader, hij heeft hetzelfde
 karakter wie zijn ~ 73
 vader, hij heeft wat van zijn
 ~ 73
 vader, hij is juist zijn ~ 74
 vader, hij is juist zijn ~ wie
 twee druppelen water
 73
 vader, hij is krek zijn ~ 73
 vader, hij is perfect wie zijn
 ~ 74
 vader, hij is prat zijn ~ 74
 vader, hij lijkt op ~ 73
 vader, hij lijkt op zijn ~ 73
 vader, hij lijkt veel op ~
 73
 vader, hij slaat zijn ~ 73
 vader, hij staalt op zijn ~
 73
- vader, hij trekt juist op zijn
 ~ 73
 vader, hij trekt op zijn ~
 73
 vader, juist wie zijn ~ 74
 vader, kinder van de tweede
 ~ 84
 vader, mijn vrouw's ~ 94
 vader, mijn vrouw's ~ en
 moeder 93
 vader, naar zijn ~ aarden
 74
 vader, ons ~ 75
 vader, onze ~ 75
 vader, op zijn ~ trekken 74
 vaderhuis 72
 vaderke 59
 vaderke, klei ~ 37
 vaderlijk huis 72
 vadersdochter 85
 vadershuis 72
 vaderszoon 85
 vadertje 37, 59, 75
 vadertje, klein ~ 37
 vagevuur, naar het ~ 64
 vake 75, 89
 vallen, in de kraam ~ 10
 valt, de oven ~ 9
 van adel 68
 van de bors af 30
 van de bors afdoen 30
 van de borst af 30
 van de borst af zijn 30
 van de borst afdoen 30
 van de borst doen 30
 van de goesting stikken
 160
 van de kaart af 65
 van de krakkenbond 56
 van de mem afdoen 30
 van deftig volk 68
 van deftige afkomst 68
 van deftige komaf 68
 van fijne lui 68
 van goe volk 68
 van goed volk 68
 van goede afkomst 68
 van goede familie 68
 van goede komaf 68
 van goede mensen 68
 van goede ouders 68
 van goei aars 68
 van goei afkoms 68
 van goei familie 68
 van goei mensen 68
 van goei volk 68
 van goeie komaf 68
 van groot volk 68
 van grote afkoms 68
 van grote afkomst 68
 van grote komaf 68
- van het bedpissen af 31
 van het gevroor geraakt 5
 van het groot volk 68
 van het volk 70
 van het volk zijn 70
 van hetzelfde volk 70
 van hoge abstammung (du.)
 68
 van hoge adel 68
 van hoge afkoms 67
 VAN HOGE AFKOMST 67
 van hoge afkomst 67
 van hoge af-kunft 68
 van hoge komaf 68
 van hoge lui afkomstig 68
 van hoge rang 68
 van hoog abstammung 68
 van hoog afkomen 68
 van hoog afkoms 67
 van hoog afkomst 67
 van hoog afkonft 68
 van hoog komaf 68
 van hoog lui afkomstig 68
 van hoog volk 68
 van huis uit rijk 68
 van rijke afkoms 68
 van rijke afkomst 68
 van rijke lui 68
 van rijke typen 68
 van sjiek volk 68
 VAN, AFLEGGEN ~ EEN DODE
 133
 van, allemaal ~ dezelfde
 père 69
 van, allemaal ~ dezelfde
 vader 69
 van, andere helft ~ mijn
 trouwboek 120
 van, clowntje ~ een manne-
 tje 37
 van, dat ~ mich 107, 108
 van, die ~ mich 106, 107,
 119, 120
 van, die ~ ons 120
 VAN, DRAGER ~ DE DOODS-
 KIST 145
 van, een ~ de eerste snee
 49
 van, er ~ af zijn 60
 van, familie ~ iemand zijn
 70
 van, groot gaan ~ kind 4
 van, het schijten ~ een ezel
 169
 van, hij heeft de aard ~ zijn
 pa 72
 van, hij heeft de aard ~ zijn
 vader 72
 van, hij heeft een haartje ~
 zijn vader 73

van, hij heeft get ~ zijn vader weg 73
van, hij heeft get wat ~ zijn vader 73
 van, hij heeft get wat ~ zijn vader 73
 van, hij heeft veel weg, ~ zijn pa 73
 van, hij heeft wat ~ zijn vader 73
 van, ijl ~ kop 60
 van, jong ~ mijn dochter 92
 van, jong ~ mijn jong 92
 van, jong ~ mijn maagdje 92
 van, kind ~ het eerste bed 169
 van, kind ~ mijn dochter 93
 van, kind ~ mijn jong 92
 van, kinder ~ de tweede moeder 84
 van, kinder ~ de tweede vader 84
 van, kindje ~ willen 38
 van, kort ~ adem 62
 van, last ~ zichzelf hebben 160
 van, lijk ~ een dode 133
 van, maagdje ~ mijn maagdje 93
 van, meidje ~ mijn jong 93
 van, opkiepen ~ de kar 9
 van, schuit ~ een jong 47
 VAN, TAK ~ EEN GESLACHT 69
 van, wijfje ~ plezier 173
 vaneen, familie ~ 70
 vaneen, familie ~ zijn 70
 vaneengaan 122
 vangen, naar asem ~ 62
vanne kaart af 65
var, hij slaat zijn ~ 73
var, hij trekt op zijn ~ 73
 varen, de handwagen ~ 164
 varen, het lijk ~ 145
 varen, met de kruiwagel ~ 166
vas meidje 108
vas, voor ~ vrijen 105
 vast meidje 108
 vast meidje hebben 105
 vast, voor ~ vrijen 105
 vaste vrijer 107, 170
 vader (du.) 75
vatse vrijer 170
 vatten, de kleine ~ 28
vatter 75

vauweren, nog onder de ~ staan 52
 vauweren, zijn ~ hebben 52
 va-va 89
 vawer 75
 veel, hij heeft ~ weg van zijn pa 73
 veel, hij lijkt ~ op vader 73
veerke, golden ~ 46
 veertje, gouden ~ 46
 vees 22
 veesje 20
veeske 20
 vegen 162, 167
 veger 161
 veger, oude ~ 161
 veiligheidsspang 22
 veiligheidsspeld 22
 vel 11
 vel, het ~ verteren 148
vemen 167
 vent 1, 81, 106, 107, 119, 170
 vent, oude ~ 58
 ventje 81, 106
 verandering 6
 veranderingen 6
verangering 6
 verbasterde, een - 168
 verbasterdeerde, een - 168
verbastereerde, een - 168
 verdorven kind 38
verdorven kink 38
 verdotseld 60
 verduitseld 60
 verduitselen 60
 vergeten, heeft ~ te asemen 65
 verkalkt 60
 verkazematoekelen 167
 verkeer 104
verkeingerd 60
 verkeren 104
 VERKERING 103
 verkering 103
 verkering haan 104
 VERKERING HEBBEN 104
 verkering hebben 104
 VERKERING, JONGEN MET WIE EEN MEISJE ~ HEEFT 105
 VERKERING, MEISJE MET WIE EEN JONGEN ~ HEEFT 106
 verkinderd 60
verkinds 60
 verkindsen 60
 verkindst 60
 verkindst kind 38

verkingerd 60
verkings 60
verkingst 60
verkinernd 60
verkins 60
verkinsen 60
verkinst 60
 verklaring, de ~ wordt opgehangen 110
 verkoesjematoekelen 167
 verkopen, rode lits ~ 7
 verlegen 159
 VERLOOFD, JONGEN MET WIE EEN MEISJE ~ IS 107
 VERLOOFD, MEISJE MET WIE EEN JONGEN ~ IS 107
 verloofde 107, 108
verlopen wich 172
 verlopen wicht 172
 verloren zijn 60
 verlopen 9
 vermählung (du.) 118
 verneuken 165
 verneuker 27
 verpleegster 16, 17
 verrekken 63
 verscheiden 65
 versicherungs-naald 22
 versicherungs-spang 22
 versicherungs-speld 22
 versieren 164
 versiering 117
 verspenen 30
 versterf 65
 versterven 65
 verteren, het vel ~ 148
 vertroeteld wicht 38
 vertutteld kindje 38
vertutteld kinsje 38
 verwachten 5
 verwachten, een kind ~ 5
 verwachten, een kindje ~ 5
 verwachten, een kleine ~ 5
 verwachten, familie ~ 5
 verwachten, get ~ 5
 verwachten, kind ~ 5
 verwachten, wat jongs ~ 5
 verwachting, in ~ 5
 VERWACHTING, IN ~ ZIJN 4
 verwachting, in ~ zijn 4
 verwandschaft (du.) 69
 verwant 71
 verwant zijn 70
 VERWANTSCHAP 69
 verwantschap 69
 verwares 16
 verwend 39
 verwend blaag 38
 verwend jong 38
verwend jonk 38
 verwend kind 38

VERWEND KINDJE 37
 verwend nest 38
 verwend potstuk 38
 verwend schepsel 38
 verwend stuk 38
 verwend stuk vreten 38
 verwend, door en door ~
 39
 verwende aap 38
 verwende bul 38
 verwende duppen 38
 verwende gosse 38
verwende gots 38
 verwende huppel 38
 verwende kreuts 38
 verwende kuppel 38
 verwende piezel 38
 verwende poet 38
 verwende spotaap 38
 verwende stinkerd 38
 verwende, een door en door
 ~ aap 38
 verwerpen 9
 verzekeringsspang 22
 verzoeken 141
 verzoeken, de buurt ~ 141
 verzoeken, de familie ~
 141
 verzoeken, de geuur ~
 141
 verzoeken, in de rouw ~
 141
 verzoeken, naburen ~ 141
 verzoeken, nabuurs ~ 141
 verzoeken, op de begrafenis
 ~ 141
 verzoeken, op de koffietafel
 ~ 142
 verzoeken, op de rouw ~
 141
 verzoeken, op iemands
 begrafenis ~ 141
 verzoeken, rouw ~ 141
 verzoeken, ter lijk ~ 141
 verzoeken, ter lijke ~ 141
 vetter (du.) 99
 vettig 158
 vetzakken 167
 veulen 48
veut, met de ~ tegen de
bedplank houwen 63
 vier, ligt tussen ~ planken
 65
 vies 31, 158
 vies lodder 172
 vies, lekker ~ doen 166
 vies, niet ~ 157
 vieszak 172
 vieze, een - 160
 viezerik 172
 vingeren, zich ~ 164

vink, lichte ~ 172
 viool 172
 viool spelen 167
 viool, oude ~ 55
 vits 39, 41
 vitsgeerd 39
 vla, koffie en ~ 148
 vla, koffie met ~ 148
 vlag, de ~ uit hebben
 hangen 7
 vlag, de rode ~ hangt uit 8
 vlag, de rode ~ hebben 7
 vlag, rode ~ uit hebben 7
 vlam 106, 108
 vlees 13
 vlemmentette 171
 vliegennet 150
 vlies 11
 vliezen 11
 vlinder 171
 vluchtig 60
 vod 22
 voddën 6
 voddën, de ~ hebben 7
 voddën, weer bij de ~ zitten
 7
 voddënmem 27
 voeden 27
 voeden, zelf ~ 27
 VOEDEN, ZOGEN, ~ 27
 voedster 29
 VOEDSTER, MIN, ~ 29
voeien 27
voeien, zelf ~ 27
 voeren 27
 voeren, zelf ~ 27
voester 29
 voet, met een ~ in het graf
 staan 63
 voeten, met de ~ tegen de
 bedplank houwen 63
 vogel 2
 vogelen 165
 voile 112, 136, 150, 151
 voile, crêpe ~ 150
 voile, zwarte ~ 150
voile-ke 132, 151
 voile-tje 132, 151
 voilette (fr.) 151
 voiture (fr.) 32
 voiture-tje 19
voituurke. 19
 vol 6
 vol zijn 5
 vol zitten 5
 vol, haar schortje ~ hebben
 5
 vol, met de broek ~
 goesting 160
 vol, ze ~ steken 165
 volgieten 167

volgroeid 53
 VOLGROEID, VOLWASSEN, ~
 52
 voljarig 52
 volk 70, 71
 volk bij zich hebben 5
 volk, eigen ~ 70, 71
 volk, van deftig ~ 68
 volk, van goed ~ 68
 volk, van groot ~ 68
 volk, van het ~ 70
 volk, van het ~ zijn 70
 volk, van het groot ~ 68
 volk, van hetzelfde ~ 70
 volk, van hoog ~ 68
 volk, van slijk ~ 68
 volmondig 52
volmonnig 52
 volslagen 53
 volwassen 53
 VOLWASSEN, VOLGROEID 52
 VOOGD 156
 voogd 156
 voogd, toeziend ~ 156
 voogdes 156
 voor de begrafenis noden
 141
voor de begrafenis nojen
 141
 voor de begrafenis uitnoden
 141
 voor de begrafenis uitnodi-
 gen 141
voor de begrafenis uitnojen
 141
 voor de begrafenis vragen
 141
 voor de ondertrouw gaan
 109
voor vas vrijen 105
 voor vast vrijen 105
 voor, er goed ~ zitten 68
 VOOR, EREBOOG ~ HET
 BRUIDSPAAR 117
 voor, het ~ de hose hebben
 5
 VOOR, SPOTNAAM ~ HOGE
 HOED 152
 voorbidder 143
 voordeern 169
 voordén 169
 voordochter 85, 169
 voorelders 87
 voorjong 169
 voorjongen 85
voorkeind 168
 voorkind 84, 85, 168
 voorkinder 84
voorkinjer 84
voorkink 168
 voorloper 84, 168

voorluiper 84
voormond 156
voormonder 156
voorouders 87
voorschootje 24
voortkomst 67
voortrein 169
voorzoon 169
vort 65
vortgegooid, heeft zijn loper
 ~ 65
vortgegooid, heeft zijn pijp
 ~ 65
vot, een ringetje rond zijn ~
 68
vot, hete ~ 163
vouk 71
vouwvoile-ke 151
vouwvoile-tje 151
vragen, voor de begrafenis
 ~ 141
vralie 3
vrammes 2, 119
vreemd, vrouw die ~ gaat
 171
vreemde, hem aardt naar
 geen ~ 73
vreemde, met een ~ vrouw
 zitten 168
*vreemdgaa*n 167
*vreempga*n 167
vremmes, oud ~ 57
vreten, verwend stuk ~ 38
vreumes 2
vriend 106, 107, 170
vriendin 106, 108, 170
vriendje 37
vriendke 37
vrienk 170
vrij man 55
vrijage 104
vrijage hebben 104
vrijen 104, 167
vrijen gaan 105
vrijen met – 105
vrijen, voor vast ~ 105
vrijer 105, 107, 170
vrijer, aanstaande ~ 107
vrijer, vast ~ 107
vrijer, vaste ~ 170
vrijerij 104
VRIJGEZEL 54
vrijgezel 55
vrijster 55, 106, 108
vrijster, oude ~ 55
vrimde, hem aardt na geen
 ~ 73
vroed 15
vroedvrouw 15
vroedvrouw 15, 16, 17,
 127

vroeggeboorte 8
vrollie 3
vrollie-achtig 161
vrolliegek 161
vrolliezot 161
vrommens, ald ~ 57
vrommes 2, 46, 119
vrommes, getrouwd ~ 54
vrommes, jong ~ 53
vrommes, jonk ~ 53
vrommes, oud ~ 57
vroumes 57
vroumes erbij 171
vroumes, oud ~ 57
vrouw 2, 106, 119
vrouw die vreemd gaat
 171
vrouw, aanstaande ~ 108
vrouw, bestade ~ 54
vrouw, de ~ gebruiken 166
vrouw, een ~ op de pof
 hebben 121
VROUW, GETROUWDE ~ 54
vrouw, getrouwde ~ 54
VROUW, JONGE ~ 53
vrouw, jonge ~ 53
vrouw, loze ~ 16
vrouw, met een ~ hokken
 168
vrouw, met een vreemde ~
 zitten 168
vrouw, moeder de ~ 119
VROUW, OUDE ~ 56
vrouw, oude ~ 57
vrouw, slechte ~ 173
vrouw, tweede ~ 170
VROUW, VROUWSPERSOON 2
vrouw's, mijn ~ vader 94
vrouw's, mijn ~ vader en
 moeder 93
vrouw's, mijn ~ moeder
 94
vrouwe 119
vrouwengek 161
vrouwenloper 161
vrouwke 15, 36, 46, 53,
 82, 119
vrouwke, lief ~ 36
vrouwke, oud ~ 57
vrouwlein 53
vrouwlie 3
vrouwlie-achtig 161
vrouwliegek 161
vrouwlieman 162
vrouwliestuiker 162
vrouwliezot 161
vrouwlui 3
vrouwlui, andere ~ nalopen
 162
vrouwlui, immer achter de
 ~ aan zitten 162

vrouwlui, zich afgeven met
 andere ~ 167
vrouwlui-achtig 161
vrouwluidsgek 162
vrouwluistrooster 162
vrouwluigek 161
vrouwluisgek 161
vrouwluistrooster 162
vrouwluitrooster 162
vrouwmens 2, 46, 57, 119
vrouwmens erbij 171
vrouwmens, getrouwd ~
 54
vrouwmens, jong ~ 53
vrouwmens, oud ~ 57
vrouwmes 2, 46, 119
vrouwmes, getrouwd ~ 54
vrouwmes, jonk ~ 53
vrouwsdochter 85
vrouwsje 2
vrouwspersoon 2
VROUWSPERSOON, VROUW, ~
 2
vrouwszoon 85
vrouwte 2, 15, 36, 46, 53,
 82, 106, 119
vrouwte, jong ~ 53
vrouwte, lief ~ 36
vrouwte, oud ~ 57
vrouwvolk 3
VROUWZIEK 160
VRUCHTVLIES 11
vruchtvlies 11
vruike 53, 106
vruike, jong ~ 53
vruike, oud ~ 57
vruike, ouw ~ 57
vrullie 3
vrulliegek 161
*vrulliem*an 162
vrulliezot 161
vrummes, getrouwd ~ 54
vrund 106
vuil 31, 158
vuilderik, hete ~ 161
vuilerikken 167
vuiligheid 172
vuillapje spelen 164
vuillapke spelen 164
vuils 11
vurig 163

 W

wa, hij heeft ~ va zijn vader
 73
waadsvrouw 17
waak 138
waak houden 137
waak houwen 137
waam 137

waam, op ~ leggen 134
waam, op de ~ leggen 134
waam, op de ~ liggen 137
waam, op een ~ leggen 134
waamkleed 135
 WAARIN, TOESTEL ~ EEN KIND
 LEERT LOPEN 33
wachhouwen 137
wächsling 49
wachthouden 137
 WACHTHOUDEN BIJ EEN DODE
 137
wachtsvrouw 17
wagentje 32
wageske 32
wake 138
waken 137
waker 143
walm 137
walm, op ~ leggen 134
walm, op de ~ leggen 134
walm, op de ~ liggen 137
walm, op de ~ zetten 134
walm, op een ~ leggen 134
walmkleed 135
wandelwagen 32
 WANDELWAGEN, KINDER-
 WAGEN, ~ 32
war, de kers ~ uit 63
warm 158, 160, 161, 163
warme, een - 162
warmt, een - 163
was, de kaars ~ uit 63
was, uit de ~ 53
wasdom, tot ~ gekomen 53
wasmand 20
wasmandel 20
wassen 134
wassen, op de handen ~ 164
wat besteld zijn 5
wat jongs 14
wat jongs krijgen 10
wat jongs verwachten 5
wat kleins kopen 10
wat onder de scholk hebben 5
wat, hij heeft ~ van zijn vader 73
wat, hij heeft get ~ van zijn vader 73
wat, zo ~ geen adem meer hebben 62
water, het ~ is gebroken 11
water, hij is juist zijn vader wie twee druppelen ~ 73
waterblaas 11

watervlies 11
wats 172
wedden, getrouwd ~ 110
wedeman 155
wedemanne 155
wedeme 154
weden, geboren ~ 12
wedenaar 155
wedens 154
wederhelft 120
wedevrouw 154
wedevrouw 16
wedkel 155
wedkerel 155
wedman 155
wedmanne 155
wedmens 155
WEDUWE 154
weduwe 154
weduwenaar 155
weduwet 155
weduwman 155
WEDUWNAAR 154
weduwenaar 155
weduwvrouw 16, 154
wedvrommes 154
wedvrouw 154
wedvrouwmens 154
wedwif 154
wee 11
weeen 10
weeens 10
weef 154
weef, spaanse ~ 169
week 6
week, de ~ hebben 7
weens 154
weer bij de vodden zitten 7
WEES 155
wees 155
weesbonk 156
weesjong 155
weesjonk 155
weeskind 155
weeskink 155
weesmeidje 156
weesmeidske 156
weeuw 154
weeuwaar 155
weeuwenaar 155
weevrouw 16
weg 65
weg, er geen ~ mee weten 160
weg, hij heeft get van zijn vader ~ 73
weg, hij heeft veel ~ van zijn pa 73
wegzetten, de stek ~ 166
wellustig 160

WELLUSTIG, GEIL, ~ 159
welt, op de ~ brengen 10
welt, op de ~ komen 12
wennen, aan de fles ~ 30
werd, kinnenke dat gedoopt ~ 123
werden, geboren ~ 12
wereld, een kind op de ~ brengen 10
wereld, een kind op de ~ zetten 10
wereld, op de ~ brengen 10
wereld, op de ~ komen 12
wereld, ter ~ komen 12
weren, geboren ~ 12
werren, gekis ~ 138
wesling 49
weten, af laten ~ 63
weten, er geen weg mee ~ 160
wevenaar 155
wevernaar 155
wezen, geboren ~ 12
wich 14, 46, 50, 82, 106
wich, bedorven ~ 38
wich, verlopen ~ 172
wichje 46
wichske 14
wicht 14, 36, 44, 46, 50, 54, 82, 106, 108, 114
wicht alleen 78
wicht, bedorven ~ 38
wicht, enigst ~ 77
wicht, jong ~ 54
wicht, klein ~ 14
wicht, verlopen ~ 172
wicht, vertroeteld ~ 38
wichtje 14, 46
wickelditz-je 14
widdeman 155
widdenaar 155
widderhelft 120
widderman 155
widdervrouw 154
widdevrouw 154
widkel 155
widkerel 155
widman 155
widmanne 155
widmens 155
widnaar 155
widner 155
widvrouw 154
widwif 154
wie, aardje ~ vaartje 74
wie, hij heeft hetzelfde karakter ~ zijn vader 73
wie, hij is juist zijn vader ~ twee druppelen water 73

wie, hij is perfect ~ zijn vader 74
 WIE, JONGEN MET ~ EEN MEISJE VERKERING HEEFT 105
 WIE, JONGEN MET ~ EEN MEISJE VERLOOFD IS 107
 wie, juist ~ zijn pa 74
 wie, juist ~ zijn vader 74
 WIE, MEISJE MET ~ EEN JONGEN VERKERING HEEFT 106
 WIE, MEISJE MET ~ EEN JONGEN VERLOOFD IS 107
 wie, zo gek ~ een rad 160
 wie, zo gek ~ een schop 162
 WIEG 19
 wieg 19
 wiegie 19
 wiegske 19
 wijd, het is zo ~ 11
 wijf 2, 54, 57, 119, 173
 wijf, ander ~ 170
 wijf, gek ~ 170
 wijf, getrouwd ~ 54
 wijf, heet ~ 170, 171, 173
 wijf, het ~ 170
 wijf, jong ~ 54
 wijf, oud ~ 57
 wijf, slecht ~ 173
 wijfje 2, 15, 36, 46, 54, 57, 119
 wijfje van plezier 173
 wijfje, jong ~ 54
 wijfje, klein ~ 36
 wijfje, oud ~ 57
 wijfje 2, 15, 36, 46, 54, 57, 119
 wijfje van plezier 173
 wijfje, jonk ~ 54
 wijfje, klei ~ 36
 wijfje, oud ~ 57
 wijfje, ouw ~ 57
 wijpjes 137
 wijpjes 137
 wijs mannetje 58
 wijs menke 58
 wijs, oud en ~ 53
 wijsvrouw 127
 wijsvrouw 15, 16, 17, 29, 127
 wijsvrouwje 57
 wijsvruike 57
 wijswijf 15
 wijswijfje 16
 wijswijfje 16
 wijvenloper 161
 wijvenzot 161

wijvergek 161
 wijverman 162
 wijvervolk 3
 wijzemoeder 16
 wijzemoer 16
 wijzewrouw 127
 wijzewrouw 15, 16, 17, 127
 wijzewijfje 16
 wijzewijfje 16
 wikkkelkind 14
 wikkkelkindje 14
 wikkkelkink 14
 wiksen 164, 167
 wiksen, een ~ 164
 wiksen, zich een ~ 164
 willen, kindje van ~ 38
 willig 160
 windel 21, 22
 windelke 21
 windelkind 14
 windelkindje 14
 windelkinneke 14
 windeltje 21
 windsel 22
 wingel 22
 winjel 21, 22
 winjelkind 14
 winnel 22
 wippen 167
 wis 39, 41
 wis, slappe ~ 41
 wisje 40, 41
 wiske 40, 41
 wit doodshemd 135
 wit gepluoid kleed 135
 wit gesteven hemd met stropdas 136
 wit kleed 135
 wit linnen 136
 wit, lang ~ hemd 135
 wit, lang ~ kleed 135
 wits 40, 41
 witsje 40, 41
 witske 40, 41
 witte doodsmantel 135
 witte kapmantel 136
 witte plag 131
 witte plak 131
 wjen, geboren ~ 12
 wollen neusdoek 131
 wonen, beteen ~ 121
 wonen, bijeen ~ 121
 wonnen, geboren ~ 12
 WORDEN, GEBOREN ~ 12
 worden, geboren ~ 12
 worden, gekist ~ 138
 worden, getrouwd ~ 110
 worden, gevoed ~ 29
 worden, gezerkt ~ 138
 worden, kinds ~ 60

wordt, de verklaring ~ opgehangen 110
 wordt, kindje dat gedoopt ~ 123
 wormpje 36
 worren, geboren ~ 12
 worren, kinds ~ 60
 wringen 167
 wulps 158, 160
 wurmke 14, 36

 Z

 zaad, zo zak zo ~ 74
 zabbelen 29
 zabbelen 29
 zabblerlap 24
 zabblerlapje 24
 zabblerlapke 24
 zak, de ~ moeten lappen 63
 zak, plastic ~ 136
 zak, zo ~ zo zaad 74
 zakcent 41
 ZAKGELD 41
 zakgeld 41
 zakken, de kist laten ~ 147
 zaliger 65
 zammezetje 24
 zanikpot 38
 ze bobijnke is af 65
 ze dik maken 167
 ze niet allemaal meer op een rij hebben 60
 ze vol steken 165
 ZEDELIIK SLECHT MEISJE 171
 zedeloos 158
 zedig 157
 zeggen 123
 zeikschopper 153
 zeikslat 22
 zekeringsspeld 22
 zekken 123
 zelf geven 27
 zelf houden 28
 zelf houwten 28
 zelf optrekken 28
 zelf voeden 27
 zelf voeien 27
 zelf voeren 27
 zerk 139
 zerk, in de ~ leggen 138
 zerken 138
 zetten, een ~ 166
 zetten, een kind op de wereld ~ 10
 zetten, een kol ~ 166
 zetten, op de walm ~ 134
 zeug 29, 171
 zeug, hete ~ 171

zeugen (du.) 115
zeun 81
zeunke 37
 zeverdoek 24
 zeverdoekje 24
zeverdoekske 24
 zeverlap 23
 zeverlapje 23, 27
zeverlapke 23, 27
 zeverlots 26
zeverluts 26
zich aageven 110
zich aangeven 110
 zich afgeven met andere
 vrouwlui 167
zich afgeven met anger
 vrouwlui 167
 zich afhouden 167
 zich afrijten 164
 zich afroebelen 164
 zich afroetsen 164
 zich afspelen 163
 zich aftrekken 163
 zich binden 110
zich binnen 110
 zich de buidel leeg-
 schokkelen 167
zich de buil leegschokkelen
 167
 zich een afroetsen 164
 zich een afspelen 163
 zich een aftrekken 163
 zich een houwen 164
 zich een roepen 164
 zich een wiksen 164
 zich gaan uithangen 110
 zich gebruiken 166
 zich heuvelen 5
 zich in zijn eigen amuseren
 164
 zich klaarmaken 164
 zich kunnen behelpen 32
 zich laten aanschrijven
 109
 zich laten aantekenen 109
 zich ophouden 121
 zich ophouden met 167
zich ophouwen 121
zich ophouwen met 167
 zich vingeren 164
 zich zuiveren 164
 zich, een ander bij ~ hebben
 167
 zich, er ~ een rijten 164
 zich, volk bij ~ hebben 5
 zichzelf besmoedelen 164
 zichzelf klaarspelen 164
 zichzelf, last van ~ hebben
 160
 zij 69
 zijden hoed 152

zijden kleed 135
 zijden, de – 152
 zijden, hoge ~ 152, 153
zij-jen 152
zij-jen hoed 152
zij-jen, hoge ~ 152, 153
 zijn - afspelen 164
 zijn asem is achtergebleven
 65
 zijn bobijntje is af 65
 zijn broek inleveren 63
 zijn charles afspelen 164
 zijn charles sleuren 164
 zijn eigen aftrekken 163
 zijn eigen uit bed trekken
 163
zijn fouren hebben 52
 zijn huiswerk maken 167
 zijn jaren hebben 52
zijn jaren nie hebben 52
 zijn jaren niet hebben 52
 zijn kaars is uit 65
 zijn kaars is uitgeblazen
 65
 zijn kaarsje uitblazen 63
zijn kerske uitblazen 63
 zijn koker toepitsen 63
 zijn koot toepitsen 63
 zijn kop neerleggen 63
zijn kop neerlengen 63
 zijn korenpijp toedoen 63
 zijn laatste pijp roken 63
zijn lange broek nog nie
 aan hebben 52
 zijn lange broek nog niet
 aan hebben 52
zijn leste pijp roken 63
 zijn liedje is uit 65
 zijn metier is stilgevallen
 65
 zijn muis afspelen 164
 zijn pie afspelen 164
 zijn piemel afspelen 164
 zijn piet afspelen 164
 zijn pijp is uit 65
 zijn pijp toepitsen 63
 zijn pin afspelen 164
 zijn pisser afspelen 164
 zijn poeper toepitsen 63
 zijn prul afspelen 164
zijn sjarel afspelen 164
zijn sjarel sleuren 164
 zijn slinger ligt stil 65
 zijn spel afspelen 164
 zijn teef 171
 zijn vauweren hebben 52
 zijn, aan ~ 105
 zijn, aan ~ end 64
 zijn, aan ~ end komen 63
 zijn, aan ~ pisser trekken
 163

ZIJN, AAN DE BORST ~ 28
 zijn, aan de borst ~ 28
 zijn, aan de brost ~ 28
 zijn, aan de gang ~ 11
 zijn, aan de mem ~ 28
 zijn, aan de regels ~ 7
 zijn, aan de tijd ~ 7
 zijn, aan het komen ~ 12
 zijn, aan het sparen ~ 4
 zijn, aan rotzooien ~ 7
 zijn, aangekleed ~ 4
 zijn, achter de heg getrouwd
 ~ 121
 zijn, alleen ~ 78
 zijn, be ~ charles spelen
 164
 zijn, besteld ~ 5
 zijn, bezig ~ 165
 zijn, bolsterig ~ 4
 zijn, bruidsjong ~ 115
 zijn, bruidsjongen ~ 116
 zijn, bruidsknecht ~ 116
 zijn, bruidsmagd ~ 116
 zijn, dat is juist ~ vader 73
 zijn, de ~ afspelen 164
 zijn, de doodsratel in ~ keel
 hebben 61
 zijn, de doodsrachel al in ~
 keel hebben 61
 zijn, de fransen ~ over de
 grens 7
 zijn, de russen ~ daar 7
 zijn, de zoon is zuiver ~
 vader 73
 zijn, die ahnt naar ~ vader
 73
 zijn, die heeft een aardje
 naar ~ vaartje 73
 zijn, die lijkt op ~ vader
 73
 zijn, dik ~ 4
 zijn, een aardje naar ~
 vaartje 74
 zijn, een kleine op komst ~
 5
 zijn, een loopse kat ~ 160
 zijn, een ringetje rond ~ vot
 68
 zijn, een snak naar ~ adem
 62
 zijn, er ~ 12
 zijn, er ~ klak niet oplengen
 166
 zijn, er van af ~ 60
 zijn, familie ~ 70
 zijn, familie van iemand ~
 70
 zijn, familie vaneen ~ 70
 zijn, geboren ~ 12
 zijn, gekomen ~ 12
 zijn, geladen ~ 5

- zijn, geparenteerd ~ 70
 ZIJN, GEPENSIONEERD ~ 55
 zijn, geplakt ~ 121
 zijn, get besteld ~ 5
 zijn, get jongs ~ 12
 zijn, getrouwd ~, het - 120
 ZIJN, GETUIGE ~ 115
 zijn, getuige ~ 115
 zijn, heeft ~ kaarsje
 uitgeblazen 65
 zijn, heeft ~ kont toegepitst
 65
 zijn, heeft ~ laatste keutel
 afgeknepen 65
 zijn, heeft ~ loper
 daargelegd 65
 zijn, heeft ~ loper
 vortgegooid 65
 zijn, heeft ~ pijp aan
 maarten gegeven 65
 zijn, heeft ~ pijp
 daargelegd, 65
 zijn, heeft ~ pijp uitgeklopt
 65
 zijn, heeft ~ pijp
 vortgegooid 65
 zijn, heeft ~ poeper
 toegepitst 65
 zijn, hem aardt naar ~ pa
 73
 zijn, hem aardt naar ~ vader
 73
 zijn, hem heeft de aard naar
 ~ vader 73
 zijn, hem trekt op ~ pa 73
 zijn, het is een aardje naar ~
 vaartje 73
 zijn, het is juist ~ pa 74
 zijn, het is krek ~ vader 73
 zijn, het is zo krek ~ vader
 als een paar 73
 zijn, het spek aan ~ been
 hebben 5
 zijn, hij aardt ~ vader 72
 zijn, hij aardt naar ~ baaier
 72
 zijn, hij aardt naar ~ oude
 72
 zijn, hij aardt naar ~ pa 72
 zijn, hij aardt naar ~ pap
 72
 zijn, hij aardt naar ~ peer
 72
 ZIJN, HIJ AARDT NAAR ~
 VADER 72
 zijn, hij aardt naar ~ vader
 72
 zijn, hij aardt op ~ vader
 72
 zijn, hij gelijkt juist ~
 vader 73
 zijn, hij gelijkt ~ vader 73
 zijn, hij gelijkt op ~ pap
 73
 zijn, hij gelijkt op ~ vader
 73
 zijn, hij heeft de aard naar ~
 pa 72
 zijn, hij heeft de aard naar ~
 vader 72
 zijn, hij heeft de aard van ~
 pa 72
 zijn, hij heeft de aard van ~
 vader 72
 zijn, hij heeft een aardje
 naar ~ vaartje 72
 zijn, hij heeft een haartje
 van ~ vader 73
 zijn, hij heeft get van ~
 vader weg 73
 zijn, hij heeft get wat van ~
 vader 73
 zijn, hij heeft hetzelfde
 karakter wie ~ vader 73
 zijn, hij heeft veel weg van
 ~ pa 73
 zijn, hij heeft wat van ~
 vader 73
 zijn, hij is juist ~ vader 74
 zijn, hij is juist ~ vader wie
 twee druppelen water
 73
 zijn, hij is krek ~ pa 73
 zijn, hij is krek ~ vader 73
 zijn, hij is perfect wie ~
 vader 74
 zijn, hij is prat ~ vader 74
 zijn, hij lijkt op ~ vader 73
 zijn, hij slaat ~ vader 73
 zijn, hij staalt op ~ vader
 73
 zijn, hij trekt juist op ~
 vader 73
 zijn, hij trekt op ~ oude 73
 zijn, hij trekt op ~ pa 73
 zijn, hij trekt op ~ vader
 73
 zijn, iemand ~ dood
 aanzeggen 140
 zijn, iets onder de baan ~
 5
 zijn, iets op de baan ~ 5
 zijn, iets op komst ~ 5
 zijn, in ~ broekje doen 31
 zijn, in de kommer ~ 62
 zijn, in de kromme scholk ~
 5
 zijn, in gezegende toestand
 ~ 5
 zijn, in omstand ~ 5
 zijn, in positie ~ 4
 ZIJN, IN VERWACHTING ~ 4
 zijn, in verwachting ~ 4
 zijn, juist ~ pa 74
 zijn, juist wie ~ pa 74
 zijn, juist wie ~ vader 74
 zijn, kermis ~ 7
 zijn, naar ~ adem piepen
 62
 zijn, naar ~ asem hijgen
 61
 zijn, naar ~ asem pakken
 62
 zijn, naar ~ asem snikken
 62
 zijn, naar ~ laatste asem
 pikken 62
 zijn, naar ~ vader aarden
 74
 zijn, naar de deurnese markt
 geweest ~ 5
 zijn, niet meer in ~ boks
 doen 32
 zijn, niet meer in ~ broek
 doen 32
 zijn, nog groen achter ~
 oren 50
 zijn, nog niet droog achter ~
 oren 52
 zijn, onderweg ~ 5
 zijn, ongesteld ~ 7
 zijn, op ~ pa trekken 74
 zijn, op ~ vader trekken 74
 zijn, op jacht ~ 162
 ZIJN, OPGEBAARD ~ 137
 zijn, over de bezemstok
 getrouwd ~ 121
 zijn, over de stek getrouwd
 ~ 121
 zijn, overtijd ~ 5
 zijn, reutel in ~ keel 62
 zijn, spelen met ~ pin 164
 zijn, te pas ~ 5
 zijn, tuige ~ 115
 zijn, uit ~ mombardij 52
 zijn, uitgeteld ~ 10
 zijn, van de borst af ~ 30
 zijn, van het volk ~ 70
 zijn, verloren ~ 60
 zijn, verwant ~ 70
 zijn, vol ~ 5
 zijn, wat besteld ~ 5
 zijn, zich in ~ eigen
 amuseren 164
 zijn, zó ~ 5
 zijn, zó te pas ~ 5
 zijn, zo te pas ~ 7
 zijn, zover ~ 32
 zijn, zwanger ~ 5
 zijzens 72
 zijtak 69
 ZINDELJK 31
 zindelijk 31

ZINDELIJK, NIET ~ 30
 zindelijk, niet ~ 30
 zinken 147
 zitten, beteen ~ 121
 zitten, bij mekaar ~ 121
 zitten, bijeen ~ 121
 zitten, er goed voor ~ 68
 zitten, het ~ hebben 5
 zitten, immer achter de
 vrouwlui aan ~ 162
 zitten, met een vreemde
 vrouw ~ 168
 zitten, meteen ~ 121
 zitten, op sint anna's
 schapje ~ 55
 zitten, vol ~ 5
 zitten, weer bij de vodden ~
 7
 zo gek wie een rad 160
 zo gek wie een schop 162
 zo pot, zo deksel 74
 zó te pas zijn 5
 zo te pas zijn 7
 zo wat geen adem meer
 hebben 62
 zo zak zo zaad 74
 zó zijn 5
 zo, het is ~ krek zijn vader
 als een paar 73
 zo, het is ~ wijd 11
 zo, zo pot, ~ deksel 74
 zo, zo zak ~ zaad 74
 zoet *hummelke* 35
 zoet hummeltje 35
 zoet kindje 35
 zoete 36
 zoeteke 36
 zoetje 36
 zog, *hete* ~ 171
 zogen 27
 ZOGEN, VOEDEN (OVERG.)
 27
 zondags kostuum 136
 zondagscent 41
 zondagscenten 42
 zondagse kleren 135
 zondagsgeld 41
 zonder besei 60
 zone 81
 zone, *oudste* ~ 80
 zoog 29, 171
 zoon 37, 81
 ZOON 81
 zoon uit de eerste trouw
 85
 zoon, aangenomen ~ 85

zoon, de ~ is zuiver zijn
 vader 73
 zoon, einzige ~ 78
 zoon, enige ~ 78
 zoon, jonge ~ 15
 ZOON, OUDSTE ~ 80
 zoon, oudste ~ 80
 zoon, vader en ~ stalen goe
 opeen 73
 zoontje 37
 zot 162
 zouw 171
 zouwaas 38
 zover zijn 32
 zuchten 62
 zucker-tant 99
 zuhälter (du.) 173
 zuigeling 14
 ZUIGELING, BABY, ~ 13
 zuigen 28
 ZUIGFLES 24
 zuigfles 24
 zuigmoeder 29
 zuiken 28
 zuiken aan een mem 28
zuiken aane mem 28
 zuiken, aan de tet ~ 28
 zuiken, de tet ~ 28
 zuiken, laten ~ 28
 zuikend kind 14
 zuiker 14
 zuikerd 26, 27
 zuiver 31, 157
 zuiver, de zoon is ~ zijn
 vader 73
 zuiver, niet ~ 31, 158
 zuiver, nog niet ~ 30
 zuiveren, zich ~ 164
 zuiverlap 24
 zuiverlapje 24
zuiverlapke 24
 zukünftige (du.) 108
 zuller (du.) 27
 zus 82, 83
 zusje 83
zuske 83
 zuster 17, 83
 ZUSTER 83
zusterke 83
 zustertje 83
 zuus 19
 zwaar gaan 5
 ZWAGER 95
 zwager 95
 zwagerin 96
 zwagerse 96

zwanger 6
 zwanger zijn 5
 ZWANGERSCHAP, DOOR ~
 GEDWONGEN HUWELIJK
 111
 zwart kleed 135
 zwart kostuum 136
zwart link 151
 zwart lint 151
 zwart pak 136
 zwart, hemd met ~ kruis
 135
 zwart, lang ~ kleed 135
 zwarte jurk 136
 zwarte sluier 150
 zwarte toer 151
 zwarte voile 150
zwatte sluier 150
zwatte voile 150
 zweegse 96
 zweegster 96
 zweep 41
 zweepje 41
 zwegerdochter 95
zwegerelderen 93
 zwegerin 96
 zwegermem 94
zwegermodder 94
 zwegermoeder 94
 zwegerouderen 93
 zwegerouders 93
zwegerouweren 93
zwegerouwers 93
 zwegerpap 94
 zwegerse 95, 96
 zwegerste 96
zwegervadder 94
 zwegervader 94
 zwegerzoon 94
zweirdochter 95
zweirelderen 93
zweirmodder 94
zweirvadder 94
zweirzoon 94
zwiegerse 96
zwiegerste 96
zwiegse 96
zwiegster 96
zwiemke 41
zwiempje 41
zwiep 41
zwiep 48
zwiep, lange ~ 48
zwiepk 41
zwik, lange ~ 48
zwillinge (du.) 80

Verschenen afleveringen

Van het *Woordenboek van de Limburgse Dialecten* verschenen tot nu toe de volgende afleveringen:

Deel I. Agrarische terminologie

- WLD, Inl. en I.1: dr. A. Weijnen, dr. J. Goossens, drs. P. Goossens, *Woordenboek van de Limburgse Dialecten, Inleiding en Agrarische terminologie*, afl. 1 (*Bemesten en ploegen*), Assen 1983 (78 en 166 p.). ISBN 90 232 1820 5.
- WLD, I.2 dr. A. Weijnen, dr. J. Goossens, drs. P. Goossens, *Woordenboek van de Limburgse Dialecten, Agrarische terminologie*, afl. 2 (*Eggen en slepen*), Assen 1984 (80 p.). ISBN 90 232 1819 1.
- WLD, I.3 drs. J. Kruijsen, dr. J. Goossens, *Woordenboek van de Limburgse Dialecten, Agrarische terminologie*, afl. 3 (*Weidebouw*), Assen/Maastricht 1991 (136 p.). ISBN 90 232 2634 8.
- WLD, I.4 drs. J. Kruijsen, dr. J. Goossens, *Woordenboek van de Limburgse Dialecten, Agrarische terminologie*, afl. 4 (*Verbouw van graangewassen*), Assen/Maastricht 1992 (202 p.). ISBN 90 232 2751 4.
- WLD, I.5 drs. J. Kruijsen, dr. J. Goossens, dr. H. Brok, *Woordenboek van de Limburgse Dialecten, Agrarische terminologie*, afl. 5 (*Verbouw van knol- en andere gewassen*), Assen 1994 (210 p.). ISBN 90 232 2890 1.
- WLD, I.6 dr. J. Kruijsen, drs. J. Kokkelmans, *Woordenboek van de Limburgse Dialecten, Agrarische terminologie*, afl. 6 (*Boerderij, bedrijfsgebouwen*), Assen 1995 (176 p.). ISBN 90 232 3009 4.
- WLD, I.8 dr. H. Cromptvoets, m.m.v. drs. J. van Schijndel, *Woordenboek van de Limburgse Dialecten, Agrarische terminologie*, afl. 8 (*Landerijen*), Assen 2004 (106 p.). ISBN 90 232 3018 9.
- WLD, I.9 dr. J. Molemans, dr. J. Goossens, *Woordenboek van de Limburgse Dialecten, Agrarische terminologie*, afl. 9 (*Het paard*), Assen 1994 (168 p.). ISBN 90 232 2920 7.
- WLD, I.10 dr. J. Molemans, lic. J. Verbeek, dr. J. Goossens, *Woordenboek van de Limburgse Dialecten, Agrarische terminologie*, afl. 10 (*Paardentuig*), Assen 1996 (116 p.). ISBN 90 232 3145 7.
- WLD, I.11 dr. H. Cromptvoets, m.m.v. drs. J. van Schijndel, *Woordenboek van de Limburgse Dialecten, Agrarische terminologie*, afl. 11 (*Rundvee, melk en boter, veeteelt algemeen*), Assen 2001 (226 p.). ISBN 90 232 3653 X.
- WLD, I.12 dr. H. Cromptvoets, dr. J. Goossens, m.m.v. drs. J. van Schijndel, *Woordenboek van de Limburgse Dialecten, Agrarische terminologie*, afl. 12 (*Kleinvee en pluimvee*), Assen 1998 (150 p.). ISBN 90 232 3356 5.
- WLD, I.13 Lic. M. Ooms, dr. J. Goossens, *Woordenboek van de Limburgse Dialecten, Agrarische terminologie*, afl. 13 (*Landbouwvoertuigen*), Assen 1999 (140 p.). ISBN 90 232 3490 1.

Deel II. Niet-agrarische vakterminologieën

- WLD, II.1 dr. H. Cromptvoets, m.m.v. J. van Schijndel, Woordenboek van de Limburgse Dialecten, Niet-agrarische vakterminologieën, afl. 1 (*Huisslachter en bakker*), Assen/Maastricht 1986 (214 p.). ISBN 90 232 2242 3.
- WLD, II.2 drs. H. van de Wijngaard, dr. H. Cromptvoets, Woordenboek van de Limburgse Dialecten, Niet-agrarische vakterminologieën, afl. 2 (*Bierbrouwer en stroopstoker*), Assen/Maastricht 1988 (70 p.). ISBN 90 232 2410 8.
- WLD, II.3 drs. H. van de Wijngaard, dr. H. Cromptvoets, Woordenboek van de Limburgse Dialecten, Niet-agrarische vakterminologieën, afl. 3 (*Molenaar*), Assen/Maastricht 1991 (242 p.). ISBN 90 232 2669 0.
- WLD, II.4 dr. H. Cromptvoets, drs. H. van de Wijngaard, Woordenboek van de Limburgse Dialecten, Niet-agrarische vakterminologieën, afl. 4 (*Turfsteker en ertsontginner*), Assen/Maastricht 1987 (132 p.). ISBN 90 232 2306 3.
- WLD, II.5 dr. H. Cromptvoets, drs. H. van de Wijngaard, m.m.v. drs. J. Busch, Woordenboek van de Limburgse Dialecten, Niet-agrarische vakterminologieën, afl. 5 (*Mijnwerker*), Assen/Maastricht 1989 (294 p.). ISBN 90 232 2469 8.
- WLD, II.6 dr. H. Cromptvoets, drs. H. van de Wijngaard, Woordenboek van de Limburgse Dialecten, Niet-agrarische vakterminologieën, afl. 6 (*Imker; stro- of buntgrasvlechter*), Assen/Maastricht 1991 (128 p.). ISBN 90 232 2616 X.
- WLD, II.7 dr. H. Cromptvoets, drs. H. van de Wijngaard, Woordenboek van de Limburgse Dialecten, Niet-agrarische vakterminologieën, afl. 7 (*Kleermaker; naaister; handspinner; handwever; touwslager; mutsenmaakster*), Assen 1993 (208 p.). ISBN 90 232 2821 9.
- WLD, II.8 drs. H. van de Wijngaard, dr. H. Cromptvoets, Woordenboek van de Limburgse Dialecten, Niet-agrarische vakterminologieën, afl. 8 (*Pottenbakker; steenbakker; pannenbakker; gresbuizenindustrie*), Assen 1994 (136 p.). ISBN 90 232 2872 3.
- WLD, II.9 drs. H. van de Wijngaard, Woordenboek van de Limburgse Dialecten, Niet-agrarische vakterminologieën, afl. 9 (*Metselaar; timmerman; dakdekker; loodgieter; stucadoor; huisschilder*), Assen 1995 (324 p.). ISBN 90 232 3034 5.
- WLD, II.10 dr. H. Cromptvoets, Woordenboek van de Limburgse Dialecten, Niet-agrarische vakterminologieën, afl. 10 (*Schoenmaker; zadelmaker/gareelmaker*), Assen 1994 (108 p.). ISBN 90 232 2953 3.
- WLD, II.11 drs. H. van de Wijngaard, Woordenboek van de Limburgse Dialecten, Niet-agrarische vakterminologieën, afl. 11 (*Smid, loodgieter; koperslager*), Assen 1998 (222 p.). ISBN 90 232 3370 0.
- WLD, II.12 drs. H. van de Wijngaard, Woordenboek van de Limburgse Dialecten, Niet-agrarische vakterminologieën, afl. 12 (*Houtzager; timmerman; meubelmaker; rad- en wagenmaker; kuiper; klompenmaker; mandenmaker*), Assen 2001 (278 p.). ISBN 90 232 3732 3.

Deel III. Algemene Woordenschat

- WLD III, 1.1 lic. R. Keulen, Woordenboek van de Limburgse Dialecten, Algemene Woordenschat, Sectie 1, De mens als individu, afl. 1 (*Het menselijk lichaam*), Utrecht 2004 (302 p.). ISBN 90 5179 203 4.
- WLD III, 1.2 lic. R. Keulen, Woordenboek van de Limburgse Dialecten, Algemene Woordenschat, Sectie 1, De mens als individu, afl. 2 (*Beweging en gezondheid*), Utrecht 2004 (454 p.). ISBN 90 5179 207 7.

- WLD III, 1.3 lic. R. Keulen, Woordenboek van de Limburgse Dialecten, Algemene Woordenschat, Sectie 1, De mens als individu, afl. 3 (*Kleding en lichamelijke verzorging*), Utrecht 2004 (390 p.). ISBN 90 5179 207 7.
- WLD III, 2.1 drs. H. van de Wijngaard, Woordenboek van de Limburgse Dialecten, Algemene Woordenschat, Sectie 2, Het huiselijk leven, afl. 1 (*De woning*), Assen 2003 (442 p.). ISBN 90 232 3934 2.
- WLD III, 2.2 drs. H. van de Wijngaard en M. Lubbers, Woordenboek van de Limburgse Dialecten, Algemene Woordenschat, Sectie 2, Het huiselijk leven, afl. 2 (*Familie en seksualiteit*), Utrecht 2005 (299 p.). ISBN 90 5179 262-X.
- WLD III, 2.3 drs. H. van de Wijngaard, Woordenboek van de Limburgse Dialecten, Algemene Woordenschat, Sectie 2, Het huiselijk leven, afl. 3 (*Eten en drinken*), Utrecht 2004 (444 p.). ISBN 90 5179 201 8.
- WLD III, 4.1 dr. J. Kruijsen, Woordenboek van de Limburgse Dialecten, Algemene Woordenschat, *Inleiding* en Sectie 4, De wereld tegenover de mens, Fauna, afl. 1 (*Vogels*), Assen 2001 (50 en 270 p.). ISBN 90 232 3753 6.
- WLD III, 4.2 dr. J. Kruijsen, Woordenboek van de Limburgse Dialecten, Algemene Woordenschat, Sectie 4, De wereld tegenover de mens, Fauna, afl. 2 (*Overige dieren*), Assen 2001 (260 p.). ISBN 90 232 3754 4.
- WLD III, 4.3 dr. J. Kruijsen, m.m.v. dr. H. Brok, Woordenboek van de Limburgse Dialecten, Algemene Woordenschat, Sectie 4, De wereld tegenover de mens, afl. 3 (*Flora*), Assen 2002 (416 p.). ISBN 90 232 3754 4.
- WLD III, 4.4 dr. J. Kruijsen, Woordenboek van de Limburgse Dialecten, Algemene Woordenschat, Sectie 4, De wereld tegenover de mens, afl. 4 (*De stoffelijke en abstracte wereld*), Utrecht 2004 (450 p.). ISBN 90 5179 192 5.

De materiaalbases van de Algemene Woordenschat zijn te raadplegen op de website van het WLD: <http://www.ru.nl/dialect/wld>

